
30106016201559

MEDICINAE PRAXEOS SYSTEMA,

EX

ACADEMIAE EDINBURGENAE

DISPUTATIONIBUS INAUGURALIBUS

PRAECIPUE DEPROMPTUM,

ET SECUNDUM

NATURAE ORDINEM

DIGESTUM.

CURANTE CAROLO WEBSTER, M. D.
VALETUDINARII PUB. EDIN. MED. ALTER.
E COLL. REG. MED. ET SOCIET. REG. MED. EDIN.
HUJUSQUE AD ACTA EDENDA A SECRETIS.

TOMUS SECUNDUS.

VENALIA PROSTANT—EDINBURGI, APUD GULIELMUM GORDON ET ROBERTUM MURRAY:—LONDINI, APUD CAROLUM DILLY, NEC NON RICHARDSON ET URQUHART, BIBLIOPOLAS.

MDCCLXXX.

ELENCHUS.

ORDO QUARTUS.

MORBI NERVOSI.

MEDICINAE PRAXEOS SYSTEMA.

ORDO QUARTUS, MORBI NERVOSI.

DE DYSPEPSIA.

AUCTORE JOANNE TEMPLE.

DEFINITIO.

HUNC morbum clare finire in primis difficile; namque paucissima corpus in humanum vitia invadunt, quae non suas in ventriculum noxas diffundunt, eumque magis minusve perturbant, adeo ut notae horum a dyspepsiae idiopathicae propriis aegerrime possint secerni. Difficultate igitur hujusmodi pressus, signa praecipua tantum enumeravit, et, functionem ventriculi idiopathice turbatam per ea indicari, dixit ipse Cullenus, nosologorum princeps, nec notas, quae morbum ab omnibus aliis pro certo distinguunt, designare, nec eandem perspicuitatem mirabilem, quae in aliis ejus definitionibus se ostendit, assequi valens. Ejus autem definitio hujusmodi est: "Ventriculi functio idiopathice turbata, per anorexiam, nauseam, vomitum, inflationem, ructum, ruminationem, acidi humoris eructationem, cardialgiam, gastrodyniam, et alvum plerumque astrictam, indicata."

HISTORIA MORBI.

Omnia signa, quae hoc in morbo semet ostendere consueverunt, recensere, difficilius longiusque foret; igitur maxime notabilia tantum percurremus.

Morbum venire testantur appetentia cibi imminuta, ventriculus, nullo cibo sumpto, distensus, animus leviter demissus. Gradatim imminuuntur vires musculares, aegrotus languescit,

motumque refugit. Solida fimplicia magis laxa, vis nervofa magis debilis evadit. Cibus, nullo appetitu fubftante, faepe capitur, parumque accurate concoquitur. Ventriculus et inteftina admodum flatu diftendi folent, et inde fpafmis, dolore, et anxietate ftipatis tentantur. Non parum humoris limpidi, vel acidorum et putridorum, quae ventriculus comprehendat, in os faepe rejicitur. In idem, unius duarumve a prandio horarum fpatio, cibus ipfe nonnunquam ejicitur, et fruftulatim exfpuitur, a quibufdam, quod quidem rarius, rurfus devoratur. Rebus ita fefe habentibus, cor aliquando palpitat, et fpiritus crebro difficulterque trahitur. Caput dolore et vertigine laborat. Ille, nonnullis in exemplis, graviffimus et fere perpetuus ; haec modo tanta, ut, adinftar ebrii, vacillet aegrotus. Alimentum, pro indole fua, modo nimis acefcit, modo aliqua ex parte putrefcit, et cardialgiam movet. Hoc in ftatu, vires naturae medicatrices, ut diarrhoea, quae quidem faluti eft, nonnunquam oriatur, facere videntur. Alias vero fumma alvi durities et dolores colici adfunt. Ictus cordis arteriarumque nonnunquam tardi, plerumque vero crebri, femperque debiles. Circuitus fanguinis quidem adeo languefcit, ut vafcula extrema vix attingat, vel faltem in iis propemodum ftagnet, et, ut facies livefcat, intumefcat, fpeciemque infolitam prae fefe ferat, faciat. Ut vis nervofa circuitufque fanguineus languefcunt, fic perfpiratio minus liberalis evadit, cutis ficcefcit et contrahitur, calor corporeus imminuitur, et aegrotus fenfum frigoris univerfum, praefertim extremorum, conqueritur.

Vires aegroto magis magifque convelluntur, et fenfus gravitatis et laffitudinis ab ambulatione, equitatione, vel quolibet alio motu corporeo, facilius oritur : Quinetiam, per hoc morbi ftadium, exercitationem etiam modicam fubfequuntur aegritudo, cordis palpitatio, fpiritus folito celerior. AEgrotanti caro laxa et tabefacta effe videtur, et cutis ubique pallefcit. Oculi hebefcunt, gravefcunt. Lingua albida fit, et materia vifcida tegitur. Uvula velumqne pendulum palati, nonnullis in cafibus, aliquando adeo relaxantur, ut fummam aegroto moleftiam faceffant. Labia colorem amittunt, et anima infigniter foetet. Noctem infomnem faepe agit aegrotus. Alioquin ei fomnus interpellatur, eumve non reficit, et fubito evigilando fomnifque horrendis turbatur.

Animns non minus, quam corpus, laborat, et ab omni exercitatione non minus abhorret. Quicquid conatur, id perfequi nequit. De abftrufis et reconditis attente non poteft cogitare. Memoria magnopere diminuitur, nec abfque moleftiae fenfu exercetur. Mens affociandi ideas, ut logici loquuntur, magna ex parte poteftatem amittit. Ex mitiffimo et placidiffimo,

ſſimo, etiam irritabilis et iracundus evadit aegrotus. Modo non parum contriſtatur animumve deſpondet, modo, ſaepius forſitan, moeſtitia metuque ex toto vacat.

Notae febris hecticae citius ſeriuſve accedunt. Corpus magis magiſque irritabile fit, quod multum moleſtiae aegroto faceſſit; namque minimus etiam terror ei incuſſus motus corporis animique abnormes et violentos, potiſſimum tremorem univerſum, excitare, et motum ventriculi et inteſtinorum periſtalticum adeo augere conſuevit, ut protinus oriatur vomitus vel diarrhoea. Glandulae, ſub hoc tempus, ſalivariae eo uſque nonnunquam relaxantur, ut ſaliva aeque liberaliter, ac ſi mercurium adhiberet aegrotus, ſecernatur. Ventriculus quoque ſaepe adeo debilis et irritabilis eſt, ut ne quidem modicam alimenti quantitatem poſſit retinere. Nonnullis in exemplis, ubi ſumma adeſt irritabilitas, motus canalis alimentarii periſtalticus praeter naturam augetur, et cibus, brevi poſtquam ſumptus, per inteſtina crudus incoctuſque tranſit.

Pulſus arteriarum magis debiles, celeres, et abnormes evadunt, et aegrotus animo ſaepe linquitur. Ultimum per morbi ſtadium, ſudores nocturni digerenſque diarrhoea miſerandum aegrotum invadunt; vaſcula exhalantia ſeſe contrahendi poteſtate orbantur; humores ſeroſi in telam celluloſam corporiſque cava effunduntur; crura, manus, facies intumeſcunt, et ſigna hydropis reliqua, doloribus abdominis gravibus ſtipati, ſeſe oſtendunt, et ad extrema jam ventum eſſe, plane manifeſteque teſtantur.

NOTAE QUAE HUNC MORBUM A QUIBUSDAM ALIIS SECERNUNT.

Quanquam dyſpepſia a morbis compluribus poſſit pendere, et igitur cum iis non parum arcte ſaepe conjungatur; eam tamen ab illorum pleriſque, abſque multa difficultate, dignoſcas. Si enim a quolibet alio morbo proficiſcatur, vel ſymptomatica ſit, morbus primarius, ſi arthritidem forſitan excipias, eam plerumque praecedit, ſaltemve dyſpepſia cum morbo, unde oriatur, accedere et decedere ſolet. Haec igitur idiopathica et morbi, unde ſymptomatica pendeat, non difficulter internoſcuntur. Quinetiam dyſpepſiam idiopathicam eſſe teſtantur, nullum aliud vitium eodem tempore in ſyſtemate ſeſe oſtendens, cauſaque, quae morbum excitet, protinus in ventriculum, non prius in quamlibet aliam ſyſtematis partem, agens. Si enim hoc incidat, affectus partis a ventriculo longe diſtantis, in eum ſeſe diffundere, et dyſpepſiam ſymptomaticam movere poteſt.

Licet vero nullum aliud corporis malum fubfit, et caufa in ventriculum ipfum agat, et morbus igitur plane idiopathicus fit; pauca tamen vitia funt, quibufcum ei fumma fimilitudo intercedit, quaeque, hanc ob caufam, ab eo aegerrime poffunt fecerni. Haec autem funt, hypochondriafis, chlorofis, fcirrhufque pylori. In dyfpepfia igitur his dignofcenda, nonnihil operae curaeque ponendum effe judicamus.

1. Quae dyfpepfiam ab hypochondriafi diftinguunt, ea fequuntur. Illa temperamentum fanguineum, haec melancholicum, invadere confuevit. Horum autem figna inter fefe longe diverfa. Qui fanguineo praediti, ii folidis laxi, pilis molles et fuccofi, arteriis ampli, humoribus redundantes, vultu rubicundi, poteftatis nervofae fenfilitate infignes, mobiles, irritabiles, debiles. Qui, contra, melancholico, ii folidis rigidi, pilis duri; humoribus minus abundantes, hincque ficci et macri; arteriis parvi, et inde pallidi; venis pleni, turgidi, lividi; irritabilitate modici; ad impreffiones quaslibet recipiendas tardi; ftimulantibus omnigenis, nifi liberaliter adhibitis, non affici confueti; ad iram caeterofque animi affectus minime proni, eorundem vero femel motorum, praefertim ultionis, tenaciffimi; confiliis parum mutabiles, et uni rei, per longum temporis fpatium, faepe infigniter intenti. Hoc modo inter fefe differunt mortales, qui dyfpepfia et hypochondriafi periclitantur. Quinetiam, hujus morbi et illius notae quodammodo, quamvis multis in rebus fibi invicem fimillimae funt, variare confuerunt. Acor et inflatio in hyochondriafi, quam in dyfpepfia, forfitan graviora; anorexia rarior, affectus fpafmodici violentiores, morfus ventriculi crebriores, metus et moeftitia multo majora. In hac quoque alvus modo dura, modo fufa; in illa perpetuo adftricta. Signa denique hujus propria a mera debilitate, illius vero a vi nervofa torpida, parumque mobili reddita, proficifci videntur. Namque debilitas et torpor idem omnino valent praeftare.

2. Quae notae dyfpepfiam a chlorofi fecernunt, eae hujufmodi funt: Cutis quidem pallorem vel decolorationem, venas minus plenas, afthenIam, palpitationem, et multa alia, utroque in morbo, omnino eadem effe confitemur; tumor vero corporis mollis nunquam in dyfpepfia, nifi morbi finem verfus, accedit. In chlorofi, contra, conftanter adeft, et omnia figna cachexiae magis manifefta et graviora. Anorexia in dyfpepfia nunquam non urget; in chlorofi vero faepe magna cibi appetentia eft, fummumque, quod quidem mirabile et explicatu difficillimum, rei non efculentae defiderium. Denique, in hac menftrua faepe retinentur, quod in illa non incidere

confuerit.

confuerit. Hoc modo dyſpepſia et chloroſis a ſe invicem ſatis clare poſſunt ſecerni.

3. Dyſpepſia a ſcirrho pylori non difficulter poteſt diſtingui. In hoc enim perpetuus fixuſque dolor aegrotum exercet, et tumor, praeterea, non raro plane ſentiri ſolet. His de dyſpepſia ab aliis morbis ſecernenda poſitis, proximum eſt ut cauſam proximam exequi aggrediamur.

CAUSA PROXIMA.

Super hac alii medici alias in ſententias conceſſerunt. Multi, iique fama longe lateque nobilitati, omnia dyſpepſiae ſigna ab aliqua, quae in ventriculo adeſt, cruditate, exempli gratia, muco nimio, pendere ſunt opinati. Sententiae ſuae hoc fidem firmare contenderunt, quod quantitas muci permagna, emetico potiſſimum adhibito, ſaepiſſime rejici conſuevit. Cur vero illis e memoria excidit, emeticum, ſanitate etiam ſubſtante, datum, aliquid hujuſce ſimile praeſtare ſolere, et eandem fere, ſi vomitio decies moveretur, quantitatem rejectum iri? Igitur mucus, qui ejicitur, e ductibus ventriculi mucoſis actione emetici valide agitatis, et quaſi emulſis, protinus exprimi, et non in ventriculo ipſo diu manſiſſe, videtur. Nec eſt, cur tantum muci in folliculis ventriculi comprehendi miremur; namque experimentum Senaci venerabilis, qui e ductibus ſtomachi probe deterſi incredibilem muci quantitatem regula eburna expreſſit, notiſſimum, rem ita ſeſe habere abunde teſtatur. Quinetiam folliculos ipſos, in modum glandularum ſalivam ſecernentium, admodum relaxari; et quantitatem igitur muci inſolitam, quae ad ſigna morbi graviora efficienda nonnihil queat conferre, effundere poſſe, non improbabile putamus. Quanquam vero hoc incidere poſſe concedimus; non tamen pro cauſa morbi proxima, ſed pro effectu ejuſdem ſolo, habendum eſſe contendimus.

Alii notas dyſpepſiae a bile, quae, potiſſimum vomitu per artem excitato, ſaepe liberaliter rejicitur, proficiſci ſunt ſuſpicati. Rem vero aliter ſeſe habere putamus; namque bilis, ut multa teſtantur, in ventriculo ſaepe ſubeſt, et ne minimam quidem moleſtiam excitat. Si magna ejus quantitas ventriculum ingrediatur, ibique corrumpatur, functiones ejus ſolitas et mole et corruptione ſua poteſt perturbare. Hoc vero ſaepius incidere ex aliquanto ejus ejecto, haudquaquam cogere licet. Namque in ventriculum, niſi motu duodeni periſtaltico inverſo, rarius aſcendere videtur. Vomitione enim leni tantum mota, nihil bilis ſeſe oſtendit; graviore vero excitata, quae non ſolum motum ventriculi, ſed duodeni quoque, periſtalticum

riſtalticum invertere poteſt, liberaliter rejicitur. Igitur bilem, hoc in morbo ejectam, non aliunde, quam a ductibus biliferis emulſis, motuque duodeni periſtaltico inverſo, proficiſci, et rariſſime in ventriculo adeo diu manere, ut notas morbi, ſi revera poteſtate hujuſcemodi ſit praedita, facere valeat, non abſque ratione graviſſima concludimus.

Denique, ut omnia paucis comprehendamus, nihil aliud pro cauſa dyſpepſiae proxima, quam atoniam fibrarum ventriculi muſcularium et debilitatem, habendum eſſe judicamus; omnes enim cauſae remotae tales ſunt, quales ad atoniam hujuſmodi progenerandam vi et indole ſua, plane manifeſteque accommodantur.

CAUSAE REMOTAE.

Hae autem ſunt duplices:

I. Quae in ventriculum ipſum protinus agunt.

II. Quae in alias corporis partes prius agunt, deinde atoniam, quam ibi fecerunt, in ventriculum ipſum diffundunt. Priores dyſpepſiam idiopathicam, poſteriores ſymptomaticam movent.

I. Quae in ventriculum ipſum protinus agunt. Hae vero hujuſmodi ſunt:

A. Sedantia ſeu narcotica. Per haec autem ea ſignificamus, quae motus ſyſtematis vimque poteſtatis motricis imminuunt, liberaliterve adhibita ex toto perdunt. In vim partis, cui admoveantur, nervoſam protinus agere, eamque ex parte, vel ex toto, immobilem, pro quantitate applicata, reddere videntur. Cum vero omnis partis corporeae vigor mobilitaſque a vi nervoſa ad eam a cerebro libere adducta manifeſtiſſime pendeant, narcotica, quae mobilitatem poteſtatis nervoſae haud dubie tollunt, ventriculo vel cuilibet alii parti admota, eam atonia ſummaque debilitate afficiant neceſſe eſt.

a. *Opium.*—Hoc vim quam maxime ſedantem habere, et partem, cui applicetur, debilem, immobilem, ſenſuſque ex toto expertem, efficere poſſe, experimenta mille demonſtrant. Et apud Turcas et apud noſtrates multa exempla offendimus, ubi hoc adhibitum appetentiam cibi, quam a tono fibrarum ventriculi muſcularium valido pendere poſtea monſtrabimus, perdere conſuevit. Hoc liberaliter ſumere moris illorum eſt, cum fatigationem jejuniumve ſunt ſubituri. Igitur ambigi nequit, quin opium, et ex eo praeparata, in ventriculum nimis copioſe ſaepiuſque juſto ingeſta, vires ei magnopere convellant.

b. *Liquores*

b. *Liquores ſpirituoſi.*—Hi prius ſtimulant, deinde ſedant. Namque, in modum opii, ſatis liberaliter adhibiti, corpori calorem, faciei ruborem conciliant, ictus arteriarum crebriores validioreſque reddunt, vim imaginandi magis vividam efficiunt, ſummamque hilaritatem movent; ad extremum vero longe diverſa praeſtant. Haec enim excitationis ſigna brevi ſubſequuntur, ſenſus imminuti, imaginatio a vero detorta, deliriumve, ſtupor, ſenſus ex toto ſublati, proclivitas ad ſomnum, ſomnus verus, et, hoc ad finem perducto, ſenſus frigoris, debilitas, animus demiſſus. Igitur, cum excitationem collapſus nunquam non ſubſequatur, hicque illi pro rata ratione ſemper reſpondeat, liquores ſpirituoſos ſaepius copioſiuſque, quam ſat eſt, ſumptos, ventriculum quam maxime irritabilem infirmumque tandem reddituros eſſe, neminem poteſt latere. Hoc quidem nimis, proh dolor! verum eſſe, teſtantur horum miſerandorum mortalium exempla, qui liquoribus hoc genus ſorbillandis fere ſolum intenti ingenium torpeſcere, corpuſque debilitari ſinunt. E validis enim brevi invalidi, e cibi appetentibus ejuſdem faſtidioſi, e tremoris omnigeni expertibus irritabiles, tremuli, paralytici evadere conſuerunt. Inſuper, liquores hujuſmodi ventriculo eundem nimis diſtendendo, quod ei vires, ut infra dicetur, non parum convellit, et acore, qui illis ineſt, magnopere poſſunt nocere.

c. *Nicotiana*—Et vires narcoticae et ſtimulantes non modicae huic plane inſunt. Ventriculo, inteſtinis reliquiſve viſceribus internis, liberaliter admota, ea valde ſtimulat, naribus fluxum muci, galandulis ſalivariis ſalivae adauget. Injurias inſignes, quas ventriculo eorum, qui eam mandunt, formave fumi adhibent, inferre conſueverit, a magna potius ſalivae jactura, quam faciunt, quam a viribus ejus narcoticis, proficiſci putarunt nonnulli. In hoc vero falli videntur. Salivam quidem ad concoctionem promovendam admodum neceſſariam eſſe, minime negamus; ſed nicotiana eadem omnino mala, pleraque, nempe, dyſpepſiae ſigna, in iis, quorum multa exempla non deſunt, qui parum nihilve fere exſpuunt, movere ſolet. Praeterea, qui ea ſub forma pulveris utuntur, igiturque ſputo ex toto fere vacant, non multo minus, quam alii, dyſpepſiae notis afficiuntur. Et, ſiquando pulveris aliquantum in ventriculum deſcendat, anorexia, et alia ſigna dyſpepſiae propria, nunquam non oriuntur. Igitur nicotianam, ad atoniam ventriculi et debilitatem progignendam quamplurimum conferre poſſe, quomodocunque eam adhibeas, non eſt cur dubitemus.

d. *Thea et Coffea.*—Has vim ſedantem habere, multa multorum experimenta, quae longius foret referre, teſtantur.

Qui

Qui Indiam Orientalem incolunt, ii rem ita ſeſe habere probè noverunt; uſu enim earum, donec ſpatium per anni fuerint ſervatae, et hoc modo vi narcotica, quae aliqua ex parte volatilis eſſe, igiturque mora evaneſcere videtur, orbatae, abſtinere conſuerunt. Idem hoc probare videtur, quod dyſpepſia hodie multo ſaepius, quam olim, ſeſe oſtendit; quod nulli alii cauſae, quam infuſis theae et coffeae fortioribus, quae in uſu adeo communi ſunt, et ſemel biſve ſingulis diebus adhiberi ſolent, tribuere poſſumus. Inſuper plurimi ſunt, qui ne unum quidem infuſi theae poculum ſumere poſſunt, quin anxietate, ſummo moleſtiae circa praecordia ſenſu, manuum tremore, aliiſque hoc génus ſignis, afficiantur. Omnes autem noxas, quas queri ſolent mortales, non a thea ipſa, ſed ab aqua infuſi calida, proficiſci, ſibi perſuaſum habent nonnulli. Caeterum, huic opinioni adverſatur multorum experientia, et etiam Culleni ipſius celeberrimi, qui ventriculo admodum ſenſilis infuſumque theae bibendo non parum laeſus, aliquot herbas indigenas in locum theae ſufficiendas curavit, nullumque poſtea ex aqua calida detrimentum cepit. Ex his autem, theam ventriculo humano inimiciſſimam eſſe, abunde conſtat.

e. *Acida, ea praeſertim quae fermentationem poſſunt ſubire.*— Cum acida foſſilia, quae fermentationi non objiciuntur, anorexiae inſigniter occurrant, cumque unum e fermentatis, nempe acetum, purum vitiique expers, nihil moleſtiae multis ventriculis faceſſat; quomodo acida ventriculum debilitent, intellectu non adeo facile eſſe videtur. Hoc vero ea ſaepiſſime praeſtare multa demonſtrant; namque in ventriculum ingeſta non tantum acorem, ſed omnia alia dyſpepſiae ſigna, ut inflationem, ructum, cardialgiam, gaſtrodyniam, &c. adaugent. Inſuper, alia quoque exempla ſunt, ubi atoniam plane faciunt. Vinum, ex. gr. Burdigalenſe ſumptum, in hoc nauſeam, in illo paroxyſmum arthriticum, excitat, quae nunquam, niſi atonia prius facta, oriuntur.—Cum, quin debilitatem ſaepe creent, ambigi nequeat, proximum eſt, ut, qua vi hoc praeſtent, conſideremus. Viribus forſitan ſuis ſedantibus ventriculum afficiendo agere, et hoc modo atoniam facere, poſſunt. Caeterum, ea alia ratione agere ſuſpicamur. Quid enim obſtat, quominus aceſcentia potiſſimum, quae vinoſam fermentationem etiamnum poſſunt ſubire, tantum aëris mephitici in ventriculo, quantum vires ei nimia, quam dat, diſtenſione, magnopere poſſit convellere, explicent? Quidam auctores, iique optimae notae, ventriculum, vi aëris mephitici nociva et ſedante, debilitari putarunt; ſed experimenta recentiora eum in inteſtina, et in omnia alia corporis cava forſitan, ſi pulmones ſolos excipias, tuto admitti poſſe, demonſtrant.

f. *Putrida.*

f. *Putrida.*—Haec vel etiam ad putredinem vergentia vi quam maxime ſedante praedita eſſe; et igitur anorexiam, ſummamque ventriculi debilitatem, ſi in eum quolibet modo recipiantur ibive generentur, facere poſſe, hinc liquet, quod humorum putredo tantam brevi vaſis ſanguiferis, ut exinde oriatur gangraena, atoniam inferre couſuevit.

B. Stimulantia.—Haec talia ſunt, qualia contractiones fibrarum muſcularium validiores excitant. Igitur, ſi modice adhibeantur, tantum abſunt, ut dyſpepſiam moveant, ut, contra, in eam non parum poſſint.

Omnem muſculum exercitatio modica firmat; ea vero, quae non citra defatigationem, vel immodica ſit, vires eidem convellit. Hanc ob cauſam, ſtimulantia, utpote quae contractiones tunicae ventriculi muſcularis crebriores efficiant, diutius adhibita, tonum ſtomacho tandem imminuant et debilitent, neceſſe eſt.

a. *Aromata.*—Haec fibras ventriculi muſculares plane ſtimulant, et, ut ſeſe crebrius validiuſque contrahant, faciunt; namque ructum, partem aëris, unde ventriculus diſtenditur, expellendo, plerumque movent. Si vero has contractiones nimis diu ciere pergant, vires ventriculi motrices plus ſatis exercebunt, et idcirco eas, ob rationem ſupra poſitam, manifeſte debilitabunt.

b. *Cibus plenior.*—Hic mole ſua contractiones ventriculi movet. Si vero plus ejus, quam par, quotidie ingeratur, motus ventriculi muſculares juſto crebriores, et diſtenſionem majorem fore, neminem fugere poteſt. Qui genio igitur nimis liberaliter ſingulis diebus indulgent, ii ventriculi atonia vix unquam vacabunt.

c. *Vomitio nimis crebra.* — Haec abſque motu ventriculi periſtaltico violenter inverſo moveri nequit, et itaque ut ventriculum contractionibus validiſſimis afficiat oportet, quae ſaepius reiteratae tonum ei, ob cauſam ſupra comprehenſam, omnino perdunt. Qui igitur, uti Celſus inquit, valere et ſeneſcere volet, hac quam minime inſueſcat. Quinetiam pleraque emeticorum, quae in uſu ſunt, plus minuſve virium ſedantium habent, et hoc modo quoque poſſunt nocere.

d. *Nimia alvi purgatio.*—Medicamenta, quae alvum purgant, non tantum quidem in ventriculum, quantum in inteſtina agunt. Quomodo igitur, forſitan rogabitur, ventriculum invalidum reddere poſſunt? Si vero ſummus conſenſus, qui hunc inter et illa intercedat, memoria teneatur, nemini, inteſtinis laeſis, ventriculum quoque male affici mirum videbitur. Cathartica autem magis draſtica canalem alimentarium

quam maxime debilitant, ut usui eorum inflatio molestissima alvique durities supervenientes clare testantur, quae non aliunde, quam ab atonia proficiscuntur. Quomodo hoc praestent, e supra positis satis manifeste patebit. Denique, quo saepius ad ea decurritur, eo plus detrimenti ex illis capiatur necesse est.

C. TONICA. *Hujuscemodi sunt amara,* &c.—Haec, dyspepsiam depellendi consilio, saepe adhibemus, et votis nostris plerumque respondent, ventriculum firmantia appetentiamque cibi moventia. Cum vero crebrius diutiusque sumuntur, summam ventriculi, ut multa monstrant exempla, debilitatem progenerant. Igitur optimorum medicorum moris est, ea per longum temporis spatium nunquam adhibere, sed modo dare, modo iisdem abstinere. Utrum vero necne in morem stimulantium agant, vive forsitan narcotica praedita sint, nondum compertum esse videtur.

D. RELAXANTIA.—Hujusmodi sunt liquores calidi. Certum humoris et caloris conjunctorum gradum partes, quibus applicentur, non parum emollire et relaxare, inter omnes fere convenit. Quomodo vero liquores calidi in anum, vel quamlibet aliam corporis partem, quae calori et humiditati perpetuo objiciatur, immissi hoc possint praestare, si horum calor corporis proprium non excedat, et revera plerumque non adaequat, nonnulli, in quibus Pringelius celeberrimus est, sese non rite intelligere confitentur. Sin autem memoria teneamus potestatem caloris generatricem corpori humano inesse, quae calorem multo majorem efficeret, nisi pars caloris aliqua cum iis, quae corpori circumdata vel vicina sunt, singulis fere momentis communicaretur, facile videbimus aliquid corpori circumdatum, quod cavet ne vicina calore suo impertiatur, in causa fore, cur potestas procreatrix calorem in corpore magis magisque accumulabit, quod eosdem omnino, ac calor admotus, effectus edet ; et igitur systema universum, partesve ejus certas, ubi calor accumulatur, non parum relaxabit. Hoc modo vestimenta, quibus nihil caloris inest, quaeque nihil aliud quam corpus adversus vim aëris refrigerantem defendunt, hoc modo balneum calidum gradum nonagesimum non excedens, et igitur calorem corporeum haudquaquam exaequans, systema humanum calefacere consuerunt. Ex his igitur, quomodo liquores, quorum calor corporeo non aequalis sit, in ventriculum recepti, ut vis generatrix calorem ibi accumulet, eumque magnopere relaxet atque debilitet, facere possint, satis evidenter constabit.

E. NIMIA VENTRICULI DISTENSIO.—Haec vel a cibis sumptis, vel ab aëre eorundem explicato, potest oriri.

Fibrae

Fibrae autem corporis humani mufculares nimia diftenfione faepe graviter debilitantur, vel tono fuo ex toto privantur. Igitur non mirandum eft, edaces et ebriofos debilitate ventriculi perpetua laborare.

F. Stimulorum solitorum absentia.—Qui ventriculum fuum quolibet ftimulo affuefaciunt, ii eodem, abfque naufea, fenfu moleftiae, caeterifque dyfpepfiae fignis, carere nequeunt. Qui, ex. gr. hora certa cyathum vini adufti fumere, vel etiam prandere, affueti funt, ii, fi, quod in ufu fit, ob aliquam civilem neceffitatem praetermittatur, moleftiae fenfum ventriculive perturbationem conqueri folent. Salivam fuccumque gaftricum ad concoctionem admodum neceffaria effe, omnia teftantur. Igitur, fi haec folito parciora effe incipiant, dotibufve mutentur, ventriculus laboret neceffe eft. Bilis quoque in inteftinis defectus, ut in ictero plane videre eft, ventriculum perturbat.

II. Quae in alias corporis partes prius agunt, deinde atoniam, quam ibi fecerunt, in ventriculum ipfum diffundunt.

Nexum arctiffimum ventriculum inter et reliquas corporis partes intercedere, multa demonftrant, et hoc in primis, quod pauciffimi morbi in partibus fyftematis, ab eo etiam longiffime diftantibus, oriuntur, qui non ventriculum magis minufve afficiunt. Quicquid, ex. gr. vim cerebri totiufve corporis nervofam imminuit, id plerumque effectus fuos nocivos in ventriculo primum oftendit. Anorexia vel appetitus proftratus morbos, ab origine nervorum compreffa oriundos, ut apoplexiam paralyfinque, comitatur. Vinculum pari nervorum octavo circumdatum paralyfis ventriculi fubfecuta eft, quae in caufa fuit, cur alimenta in eo complures per dies fuerint detenta, fummamque putredinem fibi adepta. Si torpor fyftema nervofum, ut in hypochondriafi incidit, invadit, ventriculus non amplius illaefus manet. Atonia arteriarum extremarum, in febribus, in ventriculum diffufa, anorexiam movere videtur. Vix ullum abdominis vifcus laborat, quin ventriculus affectus quafi particeps fiat, graviterque inde turbetur. Hujus autem exemplum infigne et luculentum in morbis uteri renumque habemus. Denique, partes corporis a ventriculo longiffime remotae graviter contufae aut vulneratae vomitionem, quod chirurgos minime latet, momento faepe concitant. Haec autem omnia atoniam debilitatemve partium maxime diftantium cum ventriculo poffe communicari, clare evidenterque indicant. Rationem quidem, qua hoc fiat, nos explicare non poffe non diffitemur; multa enim nervos eorumque motus fpectantia fummis adhuc tenebris involvuntur.

Cum igitur atonia a plerifque corporis partibus ad ventri-

culum facillime transeat; hinc, non absque ratione gravissima, cogere possumus, omnia, quae corpori universo partibusque ejus singularibus vires convellunt, qualia sunt affectus animi violenti, vita sedentaria, studium intensius, venus nimia, partus crebriores, &c. debilitatem ventriculi majorem minoremve quoque esse factura. Et ea omnia quidem similiaque ventriculum laedere dyspepsiamque movere, experientia nimis multorum satis superque testatur. Modus, quo agant, expositu non admodum difficilis esse videtur.

Hoc in loco haud silentio praetereundum videtur, tempestatem humidam frigidamque ad dyspepsiam posse conferre. Quam facile humor frigusque spiracula cutis occludere possint, neminem in re medica versatum latet. Si autem cutis hoc modo afficiatur, ob summum, qui hanc inter et ventriculum interest, consensum, hic non diu sanitate fruetur.

Denique, labes haereditaria proclives ad hunc morbum mortales nonnunquam forsitan reddit.

SIGNORUM RATIO.

1. Anorexiae.—Cum contraria se invicem saepe optime explicent, antequam anorexiam illustrandam suscipiamus, a quanam causa appetitus oriatur breviter considerabimus. Hunc alii physiologorum reliquiis cibi proxime sumpti acidis ventriculum stimulantibus tribuerunt. Hae autem, quamvis ad appetitum movendum nonnihil, ut alia acida, interdum possunt conferre, adeo inaequales sunt, et tantopere a certa concoctionis conditione pendent, ut cibi appetentiam, quae admodum constanter redit, facere nequeant. Appetitum alii parietibus ventriculi sese mutuo atterentibus retulerunt. Cum vero ventriculus, etiam cum maxime contractus est, formam globularem, ut optimi physiologi docent, semper retineat, parietes sibi invicem nunquam applicantur. Igitur appetitus ab alia causa proficiscatur oportet. Cum perspiratio, quae omnium evacuationum copiosissima est, et partem ingestorum longe maximam e corpore rursus expellit, corpus, post cibum sumptum, ad certum usque gradum deplevit, quaedam systematis universi inanitas oritur, quae vasculis cutaneis extremis contractionem, sibi pro rata ratione respondentem, infert. Haec vero, ob consensum manifestissimum qui cutem inter et ventriculum intercedit, contractionem similem cum fibris ventriculi muscularibus communicare videtur, quae eum molestiae sensum, qui appetitus appellatur, movet. Cum igitur appetentia cibi a valida fibrarum ventriculi muscularium contractione pendeat, anorexia vel appetitus prostratus a causa contraria,

traria, earundem, nempe, atonia et debilitate, proficifcatur oportet. Rem autem ita fefe habere experientia teftatur; namque, ventriculo debili, appetitus fere femper languefcit.

2. Nauseae et vomitus.—Haec ab eadem caufa plane pendent, et prior tantum gradus figni fupra comprehenfi major, pofterior maximus effe videntur. Hoc clare expofito, illa fatis intelligetur. Plerofque vomitionem ab iis folis, quae ventriculum irritant, motumque ejus periftalticum invertunt, moveri putare non ignoramus. Et rem ita fefe non raro habere haudquaquam negamus. Caeterum, fequentia, quae ad atoniam ventriculo et debilitatem comparandam plane accommodantur, in caufa funt, cur vomitum a mera debilitate faepe proficifci credamus. Eum enim excitant, fanguis brachio modice detractus interdum, idem nimis profufe emiffus fere femper, aqua tepida oleumque blandiffimum omni ftimulo haud dubie deftituta; fedantia, ut opium, liberaliter adhibita; nonnullis in hominibus liquores blandiffimi, dum acria ftimulantia nullum hujufmodi effectum edunt, &c.

3. Inflationis.—Quamprimum alimentum in ventriculum defcendit, faliva fuccufque gaftricus aërem fixum, qui illi magna plerumque quantitate ineft, brevi expediunt, qui in caufa eft, cur ventriculum cito a cibo fumpto fere femper magis minufve diftendi fentiamus; namque cibus ipfe, quamvis madefactus et liquoribus ventriculi admiftus, non multum mole poteft augeri. Hic aër vero, quamvis liberaliter explicatus, nihil fere moleftiae ventriculo firmo faceffit. Igitur, non fine caufa gravi, eum, fanitate fubftante, rurfus abforberi putarunt plerique phyfiologorum. Caeterum hanc abforbendi poteftatem magna ex parte amittere videtur ventriculus debilitatus, quod ut aëre alimenti explicato tantopere diftendatur, facit.

4. Ructus et ruminationis.—Prior hinc oritur, quod aër modo pofitus ventriculum adeo irritat, ut motus ejus periftalticus invertatur, oftiumque fuperius recludat, per quod aliquantum aëris elaftici in oefophagum ingreditur, et ad os ufque afcendit: Pofterior hinc, quod partes alimenti folidiores, aëre fixo explicato, fluidis leviores evadunt, fumma ventriculi petunt, cardiamque irritant, qua tandem per motum periftalticum inverfum aperta, rejiciuntur, et ad fauces ofve perveniunt.

5. Cardialgiae.—Per hanc eum moleftiae fenfum, non omnem ventriculi dolorem, in morem quorundam auctorum, qui ab acrimonia acida, putridave interdum forfitan, oftio ventriculi fuperiori cardiaeve, praefertim nimis irritabili redditae, admota, oritur, fignificamus. Hic autem ventriculis

in

in firmis, quanquam acefcentia in eos quotidie ingeruntur, et aliquantum acoris in iis haud dubie progeneratur, nunquam tantus fit, quantus dolorem movere poteft. Eum igitur a ventriculi atonia pendere opinamur, quae in caufa eft, cur alimenta in eo tamdiu retineantur, eoque fermentationis progrediantur, ut procreetur acor acerrimus. Rem ita fefe habere, teftatur liquor infigniter acris e ventriculis fcirrho pylorum admodum coarctante, vel ex toto occludente, laborantibus faepe rejectus, qui linteola nonnunquam erofit.

6. Gastrodyniae.—Haec, ut neminem fugit, a caufis diverfis, ut inflammatione, inflatione, acrimonia, fpafmo, proficifci poteft. Hoc vero in morbo dolorem a fpafmo, potiffimum oriri putamus, quem in ventriculo fumma atonia laborante, quae, uti Hoffmannus teftatur, fpafmos facillime gignit, magnopere invalefcere oportet.

7. Alvi plerumque astrictae.—Haec ab ea debilitate, quae et ventriculum et totum canalem alimentarium occupat, plane oritur. Ventriculus tono idoneo deftitutus alimenta per pylorum in duodenum nimis tarde propellit, et igitur motum hujus periftalticum non fatis excitat, qui, fi rite pergat, partibus in fuperioribus irritatis prius movetur, deinde inferiores petit. Defcenfus autem alimenti motui periftaltico, qui hoc in morbo, ob fibrarum inteftinorum mufcularium debilitatem, nunquam non lentus eft, pro rata ratione affidue refpondet, eo tardo tardus, eo celeri celer.

PROGNOSIS.

Dyfpepfia prima per ftadia, cum nondum inveteravit, non difficulter faepe depellitur. Si a morbis, qui medicinae folent parere, pendeat, his fublatis, tolletur. Si vero depulfa faepe rediit, praefertim fi figna febris hecticae, hydropis, cachexiaeque univerfae movit, finem ejus infauftum fore, caufa non deeft, cur concludamus.

RATIO MEDENDI.

Omnes autem morbos, a folidorum debilitate et relaxatione oriundos, medicinae tardiffime et aegerrime parere, memoria femper tenendum. Namque folida corporis humani nimis diftenfa tonoque privata eundem, non abfque fumma difficultate, recipiunt. Igitur, quantum hujus morbi curationem fpectat, plus forfitan fiduciae in ratione victus idonea, caufifque remotis vitandis, quam in medicamentis ipfis, collocandum.

Confilia

Confilla vero medendi tria esse videntur.

I. Causas remotas quam diligentissime vitare.

II. Signa nonnulla, quae gravitatem morbi soleant augere, levare.

III. Tonum ventriculo reddere.

Quantum ad primum consilium attinet, de causis remotis adeo fuse supra diximus, ut earum hoc in loco mentionem rursus facere minime necessarium esse videatur. Omnes, quotquot sunt, curiose constanterque fugiendas esse, dicere sufficiat.

II. Signa nonnulla, quae gravitatem morbi soleant augere, levare. Horum autem praecipua sunt, anorexia, vomitus, cardialgia, gastrodynia, alvusque astricta.

1. *Anorexia.*—Huic per medicamenta vomitionem excitantia occurrere, moris universi est. Haec autem tribus consiliis, nempe, quae ventriculo continentur evacuandi, tonum ventriculo augendi, cursum humorum ad superficiem corpoream faciendi, respondent. Eorum delectus habendus. Si tantum ventriculo contenta, quae quidem appetitum magis magisque imminuere nauseamque augere possint, expellere velis, quod parum proderit, similia enim in ventriculum spatio brevissimo confluent, leniora tantum necessaria sunt, qualia theae viridis, chamomaeli, raphani rusticani, &c. infusa. Si vero tonum ventriculo augere, quod emetica modice intraque certos limites adhibita haud dubie praestant, impetumve humorum ad cutem facere, quod in morbum multum potest, ut curatio ejus aestate et in regione calidiore semper facilior clare testatur, decreveris, ad fortiora decurrendum, qualia sunt, ipecacuanha, vitriolum album, antimonialia.

Vomitio non saepius reiterabitur, alioquin, ut multa exempla docent, ventriculum non firmabit, sed, contra, vires ei in primis convellet.

2. *Vomitus.*—Hic, qui saepe pro conamine virium naturae medicatricium salutifero habendus est, nihil attentionis nostrae desiderat, nisi gravis evadat. Modicum tollunt, emeticum lenius, vomitus enim vomitu interdum depellitur, quod tamen non adhibendum, nisi eum ab acore similive proficisci suspicemur, pauculae spiritus vini gallici spiritusve vitrioli guttae; graviorem opium, interne adhibitum, regionive ventriculi, forma cataplasmatis, admotum; et nonnunquam, plerisque aliis incassum tentatis, aliquantulum salinis marini.

Cardialgia.—Cum vegetabilia multum acoris in ventriculo soleant progenerare, plerique medicorum aegrotis curae suae commissis, ut hisce abstineant, ciboque animali ex toto victitent, praecipiunt. Quanquam hoc, morbo gravissimo, nonnunquam

nunquam forsitan necessarium; plerumque tamen non faciendum. Namque cibus animalis et signa scorbuti movere, minusque vegetabili perspirabilis tantam plenitudinem, quanta periculo nunquam vacat, facere potest. Igitur tantum alimenti vegetabilis, ut panis bene fermentati, olerum interdum, &c. quae aestate, quam hieme, nonnullis minus nocere consuerunt, animali adjungendum, quantum ventriculi absque incommodo ferre possunt, putamus. Quantum potum spectat, quicunque liquores adhibentur, ii tales sint, quales fermentationem ex toto absolverunt, et eandem igitur rursus subire non periclitantur. Hujusmodi sunt vina Madeirense, vetustate mite redditum Lusitanum. Cerevisia Londinensis, quae Anglice *Porter* appellatur, aetate provecta et bene lupulata, plurimis nihil noxae omnino inferre consuevit. Quantum ad medicamenta attinet, acori, cum in ventriculo subest, occurrunt absorbentia, magnesia, quae acido ventriculi adjuncta salem medium facit, qui alvum leniter mollit; aqua calcis, quae acidum potenter absorbet, hocque modo multum prodest; sales alkalini, &c.

4. *Gastrodynia.*—Si haec a nimia cardiae irritabilitate, a muco abraso ortum ducente, proficiscatur, prosunt demulcentia et opiata; si a spasmo, aromata; antispasmodica, alkali nempe volatile, moschus, aether vitriolicus, gummi foetida; opium, non saepius dandum.

5. *Alvus astricta.*—In hanc possunt sales neutri, si quantitatibus parvis saepiusque repetitis sumpti, alvum leniter movent; namque omnis purgatio drastica, utpote quae intestina debilitet, summa cura vitanda: Magnesia jam posita; rhabarbarum, quod ore tantum mansum saepe alvum satis emollit, et ad ventriculum roborandum nonnihil forsitan amaritudine confert; oleum ricini, aloe; sulphur, quod nimium aërem in ventriculo explicat, fortasse rarius adhibendum.

III. Tonum ventriculo reddere. Quae hoc praestant, ea breviter referentur.

1. *Acida.*—Ea tantum sunt adhibenda, quae fermentationi rursus objici non periclitantur, qualia sunt, vitriolicum, et id quod e vegetabilibus destillatis oritur. Haec saepe tonum ventriculo augent.

2. *Metallica.*—E ferro praeparata optima esse videntur, et in debilitatem ventriculi non parum saepe possunt. Ferrum in aquas medicinales diffusum ventriculum non raro insigniter roborat. Ad hoc quoque aqua ipsa frigida plurimum confert.

3. *Amara.*—Haec, quomodocunque agant, ventriculum firmant, appetitum movent, concoctionem haud dubie accelerant. Ea quidem fere innumera, optima vero sequuntur, radix

dix columbae et gentiani, chamomaelum, abſynthium, centaureum minus, cortex Peruvianus, &c. Ventriculo gratiora evadunt, aromatis, ut cortici aurantiorum, cinnamomi, &c. adjuncta. Caeterum, ob cauſas ſupra poſitas, nunquam per longum temporis ſpatium continuum ſunt adhibenda.

4. *Exercitatio.*—Haec nunquam negligenda. Perſpirationem auget, tonum vaſculis extremis conciliat; igiturque per conſenſum jam comprehenſum ventriculum plane firmat. Semper modica et citra defatigationem ſit. Reliquis ejus generibus praeſtant ambulatio et equitatio.

Denique, animus aegroti ab omnibus, quae moeſtitiam poſſunt movere, abducatur, et omni ratione quam maxime erigatur.

DE HYPOCHONDRIASI.

AUCTORE STAN. BAYNES.

DEFINITIO hypochondriaſis ab egregio noſtro Culleno tradita, aliis a ſcopo aberrantibus, merito anteferenda videtur.

Dyſpepſia cum languore, torpore, metu, moeſtitia, in temperamento melancholico.

HISTORIA MORBI.

In ſymptomatum enarratione haud alienum fore ducimus, eundem ſequi ordinem, quo munia corporis naturalia, vitalia, ſimulatque animalia, afficiuntur.

Nequaquam, ut alii permulti, hicce morbus ſubito ingruit, ſed primordia ejus neque ipſi aegro neque medico facile dignoſci poſſunt; paulatim vero atque ſubdole ingraveſcit, ita ut per ſymptomata jamjam enumeranda ejus natura omnibus tandem pateat.

Quodam mentis aeque ac corporis praegreſſo torpore, cibi appetentia a ſtatu ſano magis magiſque pedetentim alienatur, nullique inſervit ordini, modo etenim ſolito major atque effraenata evadit, modo autem penitus proſternitur, aut tantopere vitiatur, ut abſurda vel incongrua expetat; ſummo vero odio proſequitur, quae ſumptu facilia atque ſalutaria forent; potus cujuſcunque ſit generis faſtidio habetur; plumbeus

denique dolor, qui, cibo deglutito, ventriculum et praecordia nunquam non aggreditur, omnia cogit averſari ciborum genera, eaque quaſi tormenta reformidare.

Paulo ſerius inflationes rugituſque inteſtinorum adoriuntur, quibus acidae eructationes, nauſea, dolor circa cardiam rodens, gulae affectiones ſpaſmodicae ſuccedunt.

Nunc vero ingeſta, magna ex parte, adhuc cruda atque immutata, ingenti viſcidae materiae copia commiſta, regurgitantur, et haec ſaburra modo tam acida eſt, ut hebetet dentes, modoque tam acris, ut, juxta aliquos auctores, pannos carbaſeos rodat, et aliquando foetore ova diu incubata refert. Haec autem ſymptomata poſt macularum eruptionem leviora redduntur.

Si ingeſta per pylorum tranſmittuntur, ſpaſmi, inflationes enormes, nec non dolores lancinantes, praecipue ſub coſtas ſpurias, in hypochondriorum utraque, maxime vero in ſiniſtra regione, inteſtina tentant, et in hac nonnunquam tumor duriuſculus ſentitur; ſubtus ventriculum pulſatio immanis percipitur, interdum regiones lumborum ventremque nephriticos colicoſque mentientes, cruciant dolores; alvus plerumque pertinaciter aſtricta, aliquando autem liquida evenit, et murmura et borborygmi aegrum turbant, quorum cauſa flatus, ubi primum per inferiora vel ſuperiora expelluntur, induciae quaedam, ſed raro diuturnae, a doloribus conceduntur.

Sputatio continua aegrum infeſtat, et ideo ſputatores nuncupabantur hypochondriaci.

Nocturna quies per incubum vel triſtia inſomnia turbatur; et, quamvis ſomnus, omnium laborum et ſolicitudinum medela atque perfugium eſſe exiſtimetur, tamen ex eo, hoc morbo laborantibus, dolores quamplurimi metuſque oriuntur, dum nil praeter triſtiſſima ſpectacula oculis objici videtur.

Jam ad munia vitalia tranſeundum eſt.

Cordis tremoribus crebris atque palpitationibus per intervalla gravatur aeger; pulſus tardus eſt, et durus.

Reſpiratio difficilis, et ad motum quemvis, laborioſa evadit; nonnullos etiam paroxyſmi graves aſthmatici impetunt.

Functiones animales morbo haud immunes reſtant.

Corpus invito tardeque movetur. Animus, metui praecipue mortis, moerori, inquietudini, moroſitati, zelotypiae, praviſque ſuſcipionibus omnis generis, valde redditur proclivis, ita ut, abſque ulla juſta occaſione, haecce pathemata quam pertinaciſſime foveat; porro, hominum conſortia fugiant, ſolitudinemque anxie quaerunt, ne mens, uni ſemper meditationi

meditationi intenta, aliorum turbetur colloquio; nulli ſunt propoſiti tenaciores, nulli majori gaudent facultate, totam mentem uni atque eidem cogitationi penitus adhibendi; hinc merito obſervatum eſt, melancholicos caeteros ingenio praeſtare.

Sunt denique quaedam ſymptomata, totum quae corpus infeſtant, et in ordinem haud reduci poſſint; anne talia ſunt, ſaburrae atrabiliariae nonnunquam ſanguinolentae, modo per vomitum modo per alvum eliminatae?

Frequentes deſidendi conatus aegrum exercent. Dolore ardenti, qui aliquando partem ejus unicam affligit, lingua laborat. Maculae luridae atque vibices per totam corporis ſuperficiem, maxime vero in inferioribus extremitatibus, ſeſe oſtendunt. Hydrops vel icterus inferuntur. Vertigo et ſtupor, tinnitus aurium, cum auditu difficili et oculorum caligine, frequenter occurrunt. His adjice dolores atrociſſimos capitis; artus etiam dolore obtuſo, ſaepius acuto, diſtorquentur. Melancholia et mania aliquando ſuperveniunt, quae laborantis vitam tam gravem tamque miſerabundam reddunt, ut aliquando finem laboribus quaerere cogatur, vim ſibimet ipſi inferendo.

Horum multa tamen raro occurrunt, donec morbus inveteratus evaſerit, altaſque radices acquiſiverit.

Licet ſymptomata hujus morbi ordine quodammodo methodico recenſere conati ſumus, tamen agnoſcendum eſt, quod rariſſime, in eodem homine, hunc ordinem vel numerum ſequantur.

Quamvis per intervalla remiſſiones patiatur morbus, tamen nunquam ſanitate integra et illibata fruitur aeger, ſed continuo plus minus opprimitur; interdum tam mitia eveniunt ſymptomata, ut quaſi prorſus abire diſſimulet; ſed, heu! iterum novo quaſi impetu recrudeſcit.

Aliquando paucis menſibus, ſaepius pluribus annis, curriculum implet; et nonnulla proſtant exempla, in quibus paucos intra dies a primo ingreſſu ferias egerit.

THEORIA.

Morbus hicce praeclarum praebet documentum, quanti ſemper momenti eſt, aegri, cujus ſalutis curam gerimus, temperamentum ejuſque cognoſcere cauſam, ut ſic nobis morbi, quo laborat, natura apprime innoteſcat.

Quoniam illi, qui melancholico ſunt temperamento, praeſertim, imo veriſimiliter, ſoli verae hypochondriaſi obnoxii ſunt, neceſſarium eſſe videretur, cauſas indiciorum, per quae

ab aliis talis corporis conditio dignofcitur, perfunctorie inveſtigare; et, uti imagines contrarii coloris aliae aliis invicem lucem affundunt, hoc animo pauca de temperamento ſanguineo, quod melancholico contrarium eſſe putamus, dicere conabimur: Hinc noſtra de morbi natura perceptio non ſolum clarior fiet, ſed diſcrimen eum inter et hyſteriam evidentius atque facilius reddetur.

Si enim haecce duo temperamenta inter ſe conferre velimus, ex diametro oppoſita eſſe invenientur.

Gaudet etenim temperamentum melancholicum nigris, ſiccis, atque criſpatis multum capillis, oculis nigreſcentibus, et vultu ſubatro, ſtrictiori corporis habitu, muſculis firmioribus, cute denique nec molli nec laevi; porro, aſpectu notatur meditabundo; arteriae exiles ſunt; venae autem in ſuperficie corporis eminent. Motus muſcularis tardus atque torpidus evadit, alvus fere aſtricta, et ſenſilitas magnopere imminuta eſt.

Huic corporis conditioni mentis functiones omnino quadrant; nam, intellectus percipiendique facultas tarda atque inertia occurrunt; ideae non niſi pigre in ordinem rediguntur.

Lentius atque tardius, quam ulli alii, odio, amore, vindicta, aut gaudio excandeſcunt; quicquid autem ingenio vel animo ſemel ſuſcipiunt, ſumma pertinacia proſequuntur.

Ab hoc autem corporis et animi habitu, omni prorſus re differt temperamentum ſanguineum; quod, ut de aliis ſileam, capillis inſignitur mollibus atque humidioribus, colore nunc rubeſcente, nunc candente, vel quovis ullo alio, ſi modo nigrum excipias, inditis, nec ut in melancholico tam multiplices ſinuantur in orbes, florida plenaque facie, molliori atque laeviori cute, corpore craſſo, lepido, laetoque fronte, muſculari prompto ac agili motu pollet; alvus laxior fere ſeſe habet, ſenſilitas exquiſita eſt, acumen ingenii impigrum, ſermones alacres, denique animus perfacile pathematibus afficitur hilaribus et jucundis.

Ex lineamentis horum temperamentorum ſupra deſcriptis, manifeſto conſtat, quod inter ſe longe lateque differant, et hancce diverſitatem, ex quadam cauſa cuique propria originem ducere, nemo ſanus negabit; qua ex re talis pendeat cauſa, proxime explorandum venit.

Imprimis, praemonendum eſt, ſanguinis molem in melancholico longe aliter quam in ſanguineo diſtributam eſſe; in illo enim in venas, in hoc autem temperamento in arterias praeponderat, ut ab erudito Gaubio bene his verbis obſervatum eſt.

" In

" In ſtrictioribus contra corporibus vaſa majora magis diſtenduntur, venaeque, prae arteriis, laxiores ultra modum tumeſcunt."

Senſilitas totius nervoſi ſyſtematis acutior aut hebetior, pro tenſione cerebri majori aut minori, redditur; et haec non ſolum a plenitudine ejus arteriarum, ſed a celeritate, qua per has propellitur ſanguis, dependet; ad hanc rem elucidandam phrenitis et ſyncope pro exemplis inſerviant. In priori, ſanguis ad cerebrum majori ſolita copia mittitur; ac porro per vaſa ejus, et praeſertim arterias, rapide pellitur, a quo ſyſtema tam ſenſile redditur, ut ſonus aures, vel minimus, vel lucis impreſſio quantulacunque, oculos offendat.

In ſyncope vero, ſanguine vix uſque ad cerebrum adveniente, corpus fere omnino inſenſile evadit.

In melancholico temperamento arteriae totius ſyſtematis, et idcirco etiam cerebri ex cauſa ſupra memorata, non ſolum minorem ſanguinis copiam, quam in ſanguineo temperamento continent, ſed etiam hanc ipſam torpide tardeque propellunt; quocirca cerebri tenſio, vel vigor temperamento melancholico minor eſt; et hinc ſenſilitas totius nervoſi generis, in eadem ratione minor eſt, et inde etiam irritabilitas muſcularium fibrarum, quae ſenſilitati nervoſi ſyſtematis ſemper reſpondet, obtuſior efficitur, quam in ſanguineo; in hoc enim arteriae amplius diſtenduntur, et ſanguis per illas velocitate majori tranſit; et hinc tonus ſeu tenſio cerebri, et inde ſenſilitas nervoſi ſyſtematis in genere, ſed ſpeciatim muſcularium fibrarum, irritabilitas augetur.

His collatis, una primaria cauſa, cur circuitus in temperamento melancholico, quam in ſanguineo, tardior fit, liquido, ni fallor, appareat; ob torporem, nempe, ſive defectum irritabilitatis in cordis et arteriarum fibris muſcularibus.

Quidam, fortaſſe de hujuſce theoriae veritate dubitantes, perhibere conentur, quod irritabilitas muſcularium fibrarum, per ſtatum cerebri, vel vim nervoſam, minime afficiatur, has vero fibras per ſuam vim inſitam ſolummodo agere. Omnia proferre argumenta, quae ad hanc opinionem refellendam adduci poſſint, limitibus hujuſce diſſertatiunculae minime competit. Rationi maxime conſentaneum videtur, et per experimenta equidem confirmatum eſt, quod vis inſita muſculorum, muſculariumque fibrarum, a vi nervoſa dependeat, vel ei ad amuſſim congruat, ut ovum ovo; igitur utraque a cerebro earum ſcaturgine communi proveniunt.

Praeterea, ſenſilitas totius ſyſtematis, et irritabilitas muſcularium fibrarum, abſque cerebri tono, ſeu tenſione, augeantur, quo magis arteriae, quae et fibras muſculares, et cerebrum,

brum, nec non nervos, jugiter suppeditare observantur, a sanguine distenduntur, et quo celerius hic sanguis earum lumina percurrit; phlegmone hujus opinionis praebet illustrationem. Et, nonne sensilitas sanguinei temperamenti major, ab evolutione phlogisti, per actionem arteriarum magis acceleratam, extricati redditur?

Talem opinionem confirmare videtur, quod omnibus notum est, vim scilicet vitalem praecipue a calore pendere; et, cum hic magnopere minuitur, ingens torpor insensibilitasque oritur, ut in vespertilionibus, aliisque avibus quae per totam hiemem vita quasi orbatae videntur; si hoc verum est, in promptu erit rationem reddere, cur sensibilitas irritabilitasque, in temperamento melancholico, valde minora eveniunt, quam in sanguineo, nempe, quia in illo arteriarum actio minor est, et non nisi in parva copia evolvitur phlogiston *.

Denique, conditio solidi simplicis in singulo temperamento diversa notam discriminis exhibet. Procul dubio etenim status est flexibilitatis, et elasticitatis hujus organi, motui musculari prompto et facili accommodatissimus. Hac conditione sanguineum temperamentum gaudere, melancholicum autem rigiditate errans carere videtur. Ex hac rigiditate fit, quod motus muscularis tardior et difficilior evadat.

Postremo, quoniam membranae finibus nervorum obductae in temperamento melancholico, in genere densiores atque rigidiores sunt, quam in sanguineo, necesse est, ut impressio, quae in temperamento sanguineo sensationem ciere queat, nullam in melancholico excitet; condensatio cutis manuum opificum aucta, et inde sensilitas ejus partis imminuta, nemini ignota sunt.

Ex omnibus supra dictis, causam colligere possimus, cur sensilitas systematis temperamenti melancholici obtusior est, et motus ejus et munia corporea in genere torpidiora atque tardiora occurrunt.

Transeundum sit ad causam animi, in utroque temperamento, diversitatis investigandam; sed de hac valde perfunctorie tantum dicere licet; observatio quotidiana clare ostendit, inexplicabilem quandam sympathiam corpus inter et animum existere; quo magis corpus validum, et naturaliter sensilius est, eo animus hilarior, atque erectior, sese habet; et vice versa:

Hinc metuunt cupiuntque, dolent gaudentque. VIRG.

* Clariss. Duncan, in praelectionibus suis medicinae institutionum academicis, an. 1772, calorem animalem, a phlogisto, vasorum sanguiferorum actione, explicato pendere, primum edocuit.

DIA-

DIAGNOSIS.

Hyfteria, dyfpepfia vera, et melancholia, foli videntur effe morbi, qui hypochondriafis fpeciem prae fe ferre, talique fub larva medicum fallere queant.

De his igitur ordine. Si vel auctoritatem priorum ferviliter fequi, vel ab analogia tam aliena, opiniones male ftabilitas tradere medici, haud tam proclives fuiffent, proferre difcrimen hyfteriam inter et hypochondriafin vix opus effet, faltem primo utriufque infultu; hoc etenim tempore ulli vix alii morbi magis inter fe differunt; etfi autem hyfteria, poftquam diu duraverit, fymptomata hypochondriafi exferat fimilia, uti funt dyfpepfia, inflationes, appetentia cibi prava, &c. haec a debilitate per crebros violentofque paroxyfmorum regreffus illata oriuntur.

Quoniam hypochondriafis et hyfteria jam diu a fpectatiffimis medicis pro morbo eodem tractatae funt, nos magis dilucidos accuratofque effe oportet in iis dignofcendis; eo igitur, memoriae caufa, in quatuor capitula, quae de diagnofi dicturi fumus, dividere libet; quorum in primo, De caufis eorum remotis; 2do, De caufa proxima; 3tio, De fymptomatibus; 4to, De cura, agemus.

Quoad caufas remotas: Hypochondriafis fexus virile, hyfteria foeminas, raro aut nunquam viros, adoritur.

Diverfis porro vitae periodis annique temporibus occurrunt. Temperamentum melancholicum hypochondriafi praecipue obnoxium eft, hyfteriae vero fanguineum; proinde hypochondriafis plerumque non nifi aetate ad fenium vergente occurrit; quo tempore libramen fanguinis, ob rigiditatem arteriarum auctam, magis magifque in venas divertitur; hinc fenfilitas imminuta; hieme etiam faepiffime incipit, cum fanguis ab externis ad corporis internas partes determinetur, et torpor fyftematis per frigus augeatur.

Hyfteria primos fere facit impetus fub vitae meridiem; et cum idcirco plethora praevaluerit, per quam fenfilitas valde exquifita redditur; hoc confirmatur obfervando, hyfteriam frequentius occurrere juxta periodum tributum lunare folvendi, vel hocce morbide impedito; quinetiam, tempeftate aeftiva, cum fenfilitas et mobilitas fyftematis, et fortaffe hilaritas animi, per calorem temporis genialem, augeantur. Infuper, infenfilis atque torpidus corporis habitus homines hypochondriafi opportunos reddit; e contra, illae, quibus fenfilis atque mobilis tum animi tum corporis habitus eft, hyfteriae maxime accommodatae funt. Quod ad caufam proximam attinet;

tinet; nihil aliud esse videbitur in hypochondriasi praeter generalem systematis torporem, qui digestionis organa praecipue et systema sanguiferum impetit; inde eorum munia manca atque vitiata valde evadunt.

Causa autem proxima quae hysteriae originem praebet manifesto est intestinorum spasmus, qui ex causis atoniam et mobilitatem generantibus originem ducit; et inter tales fortasse referri meretur ardens et immane desiderium libidini venereae indulgendi; cur tubus intestinalis, prae caeteris, afficiatur, sensilitas ejusque mobilitas major, in causa esse videtur.

De symptomatibus. Quanquam spasmi quandoque intestinorum et gulae in hypochondriasi accidunt; tamen ab imo ventre oriri, vel in ejus cavo locum subinde mutare, et tandem ad fauces ascendere, nunquam observati fuerunt; sed in hoc malo, ubi incipiunt, ibi, sede immutata, manent.

Quinetiam, quamvis respiratio hypochondriasi laborantium a spasmo oesophagi, speciem globi hysterici prae se ferenti, paululum impediatur; tamen nunquam tam magnus exoritur, ut aegro suffocationem minitetur. Praeterea umbilicalis regio in hypochondriasi prominet, sed in hysteria retrorsum deprimitur; et, quanquam in priore dolor fixus, et uni parti capitis insidens, clavumque hystericum referens, aliquando occurrit; talis tamen affectio haud frequens est, et forsitan vix unquam, nisi in ea hypochondriasis specie quae, ab hysteria ortum ducens, ejus magna ex parte typum induit, oritur. Porro, hypochondriaci contractionibus convulsivis nunquam exercentur, nec animo deficiunt, nec sensu et motu sic orbati sunt, ut de iis conclamatum sit; cum, e contrario, hysteria laborantes saepius in tanta animi deliquia incidant, ut prostent exempla, quae confirmant, earum nonnullas pro revera mortuis sepulchris reconditas fuisse.

Denique, hypochondriaci nunquam valetudine per intervalla fruuntur; hysterici fere duos inter paroxysmos illibata gaudent sanitate. Confirmata et pura hypochondriasis vix unquam sanatur; hysteria, licet pertinacissima, saepissime arti salutiferae, aut ipsius naturae viribus, auscultat.

Quoad curam: Emigrationem in regionem calidam pro hysteriae medela, nemo certe admoneret; sed, contra, hypochondriacis valde prodest calida coeli temperies; nam corporis irritabilitatem auget, quae hysterico laborantibus malo jam nimie exquisita est. Medicamenta stimulantia, quae in hypochondriasi prosunt, in hysteria saltem per paroxysmi intermissionem nocent; contra, balneum frigidum et astringentia, sensilitatem mobilitatemque imminuendo, in hysteria utilia sunt;

ſunt; in hypochondriaſi, rigiditatem atque torporem augendo, obſunt; balneum calidum, quod ſaluti eſt hypochondriacis, hyſtericis officit.

Sed quomodo vera et ſimplex hypochondriaſis a dyſpepſia dignoſcitur? Vid. Tom. ii. p. 4.

Poſtremo hypochondriaſin inter et melancholiam diſcrimen aliquod ſtatuendum eſt. In melancholia vera animus male ſeſe habet, abſque laeſione corporea evidenti; et, quanquam in hoc malo, ut in hypochondriaſi, animus uni tantum ſimul et ſemel negotio vel cogitationi affigitur, priori tamen laborantes morbo propoſiti tenaciores inveniuntur; quinetiam, in morbo hypochondriaco, animus fere triſtis ſeu meticuloſus eſt, at melancholici jucundis et ludicris imaginibus aliquando verſantur, huc ſpectat, quod reges vel principes ſe eſſe exiſtimant, ut ſic cantat Horatius:

"Hic ubi cognatorum opibus curriſque refectus,
Expulit elleboro, morbum bilemque meraco,
Et redit ad ſeſe, Pol! me occidiſtis amici,
Non ſervaſtis, ait, cui ſic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error."

CAUSAE REMOTAE.

Temperamentum melancholicum, tum propter libramen ſanguinis in venas magis mutatum, tum propter torporem in genere totius ſyſtematis, coacervationibus internis, praeſertim vero in ſyſtemate venae portae, porro, indigeſtionibus et aliis munium naturalium vitiis, eximie obnoxium eſt, et ſic corpus magnopere huic morbo praediſponit.

Sexus virilis, quia minori irritabilitate gaudet, denuo, iis cauſis, quae hunc ſtatum torporis augent, magis quam ſexus ſequior, exponitur.

Senectus in ultimo vitae ſtadio.

Hac aetate non ſolum cauſae, quae temperamentum melancholicum huic opportunum reddunt, ingraveſcunt, ſed etiam vigor vis nervoſae imminuitur, hoc eſt, imbecillitas torpori additur.

Hypochondriaſis nunquam in prima aetate occurrit, juventutem raro infeſtat; circiter vero vel poſt annum trigeſimum quintum plerumque ingruit.

Tales ſunt etiam cauſae quae per actionem diutinam talem corporis habitum inducunt, qualis morbo, cauſa efficiente oblata, obnoxior redditur, vel ei ortum praebere poſſunt; huc pertinent omnia quae

A. Torporem tum corpori tum animo insitum augent, uti sunt,

a. Gravis atque diutinus labor,

b. Astringentia et tonica, sive interne sive externe, diutius adhibita,

aa. Aqua gelida, glacies ipsa, cortex Peruvianus, &c. interne assumpta, et frigus externe admotum,

c. Liquidorum usus praetermissus.

Sequentia praecipue torporem animi augent :

d. Meditatio assidua de re unica, quae maximam exigit attentionem,

e. Vita sine animi oblectamentis peracta,

f. Atra nebulosaque tempestas.

B. Quae vel systema in genere vel digestionis viscera praecipue debilitant.

a. Pathemata animi, talia sunt aestus, irae, metus, spes fracta, &c.

b. Venus immoderata.

d. Evacuationes, praecipue sanguinis, immoderatae.

c. Emetica et cathartica acria saepius repetita.

e. Morbus, praecipue arthritis, vel hysteria, vel febres intermittentes, inveteratae.

f. Lucubrationes.

g. Vita sedentaria.

h. Ingurgitatio stimulantium, ut aromaticorum, spirituosorum calidorum, saepius et diutius, quam par esset, iterata.

i. Sedativa, opium, nempe, et nicotiana, &c. crebro nimis adhibita.

j. Distensio ventriculi et intestinorum, a cibo, flatu, faecibusque immensa.

k. Acescentium fermentationique proclivium usus.

C. Quae sanguinis progressum, sive per totum systema, sive per interiora, aut retardant, aut impediunt.

a. Plethora.

b. Dilatatio thoracis per arctas loricas, &c. inhibita.

c. Scirrhi in visceribus.

A. *Quae torporem tum corpori tum animo insitum augent.*

a. *Gravis atque diutinus labor.*—Uti rigiditas et torpor, qui senectutem comitantur, propter longa saepiusque repetita vitae

tae munia adducuntur, ſic per gravem diuturnumque corporis laborem eadem vitia praemature inferuntur.

b. *Aſtringentia et tonica, ſive interne ſive externe, diutius adhibita.*—Aſtringentia et tonica in genere, quo magis robur tonumque ſyſtematis augent, eo magis ſenſilitatem ejus et irritabilitatem imminuunt; huc referuntur,

aa. *Aqua gelida, glacies ipſa, cortex Peruvianus, &c. interne aſſumpta, et frigus externe admotum*—Perhibitum eſt frigus aſtringente, ſtimulante, nec non ſedativa vi gaudere.

Vires aſtringentes in corpora animantia, neque ac vita carentia, exſerere, ſatis manifeſtum eſt; virtutem vero immediate ſtimulantem frigori ineſſe, nequaquam veriſimile mihi videtur; et exiſtimare volo, frigoris effectus in corpora animalia exſertos eſſe protinus ſedativos, et, quum ſtimulare videntur, tantum eſt reactio, ſeu operatio vis medicatricis, ad effectum frigoris ſedativum ſubmovendum; porro, ſedativi frigoris effectus liquido appareant, quando ejus vires viribus naturae medicatricibus ſuperiores evadunt; hinc inſenſilitate et torpore corpus teneri incipit.

Si ergo aqua gelidiſſima, ſive glacies ipſa, ab aliquo temperamentum torpidum nacto, in ventriculum per diuturnum temporis ſpatium deſumuntur, vel ſi ejus corpus brevi tantum frigori multo majori, quam ut a viribus naturae medicatricibus ſuperari queat, ſubjicitur, inſenſilitas et torpor, ſive totius ſyſtematis, ſive ventriculi, cito inferuntur; poſtremo, ſi temperies frigoris parum intenſa, ſed diutius corpori adhibeatur, tamen inſenſilitatis torporiſque ſtatus nihilominus ſeſe ſenſim inſinuat; hiſce adjice, quod frigus ſolidum ſimplex conſtringat, ejuſque rigiditatem adaugeat, et ſic vires motrices corporis hebetet; huc ſpectat balneum frigidum, plaga gelida, tempuſque hiemale.

c. *Uſus fluidorum praetermiſſus.*—Quoniam corporis organa flexibilitate quadam gaudere neceſſarium eſt, ita ut ejus munia promptius et facilius peragantur, fluidis, quae continuo corporis jacturam compenſent, opus eſt, ut omnes partes flexibilitatem idoneam nanciſcantur; his vero omiſſis ſupplementis, ſolida corporis ſicciora rigidioraque evadunt, et hinc torpor oritur, vel ſaltem magnopere augetur.

Torporem animi augentia.

d. *Meditatio aſſidua de re unica, quae maximam exigit attentionem.*—Menti humanae proprium eſt, ut non niſi uni cogitationi eodem tempore incumbat, omneſque alias huic diverſas, vel penitus rejiciat, vel invitam aut levem iis attentionem

 praebeat,

praebeat, et necesse est, dum sic in unica re volutanda diu sit occupata, ut hebetudo quoad omnia alia sequatur.

e. *Vita sine animi oblectamentis peracta.*—Uti corpus stimulis immune, somno obrui solet, sic animus nulla ab exercitiis jucundus hilaritate fruens, in inertiam moestitiamque labitur.

f. *Atra nebulosaque tempestas.*—Tum propter frigoris tempore hiemali severitatem, tum etiam coelum propter lugubre crebro tunc temporis occurrens, in numero causarum recenseri debet. Omnes in semetipsis experiuntur, quantopere genus humanum aeque ac alia animalia afficiuntur, quando tempestatibus nimbosis ingruentibus, terris quasi nox atra incubare videtur.

B. *Quae vel systema in genere, vel digestionis viscera, praecipue debilitant.*

a. *Pathemata animi, aestus irae, &c.*—Inter omnes convenit, aliquid a cerebro per nervos in musculos muscularesque fibras, motui eorum necessarium, deductum esse, et hoc per quemque motum muscularem, vel jacturam aliquam, vel mutationem subire, unde gradatim posterior quique motus priori magis magisque debilior redditur, si suppeditatio, vel restitutio vis vel fluidi nervosi ei jacturae, vel commutationi non adaequata est.

Per aestum iracundiae fere omnes musculi muscularesque fibrae corporis in actionem violentissimam protinus incitantur, quae, dum adest, cujusdam a cerebro recepti jacturam, vel commutationem, suppetiis a fonte primario emissis, majorem efficit; hinc, ira cessante, corpus multo debilius redditur. Sed nonne partes ipsae organicae per contractionem musculorum, et nimium sanguinis impetum talem laesionem subeunt, ut muniis ineptae reddantur, etsi vis nervosa in illas illibata adveniat?

Metus, spes frustrata.—Quomodo haecce, nulla actione mechanica indita, protinus in systema debilitatem inferre valent, admodum explicatu difficile; sedativae eorum dotes luce sunt clariores, modus autem operandi primarius tenebris obrutus manet.

b. *Venus immoderata.*—Eodem modo hujus causae effectus explicandi sunt, quo antea iracundiae operationem elucidare conati sumus; non enim arbitrari licet, quod debilitas coitum subsequens evacuationi imputanda sit; nam corpus jacturas multo majores absque tam gravi debilitate sufferre valet; nec unus est, vel alter coitus, qui debilitatem diuturnam, vel mali ominis inferunt, sed repetitio ejus post intervalla nimis brevia,

brevia, hoc eſt, priuſquam elabitur tempus, quod ſyſtema exigit, ut ex imbecillitate, a priori coitu allata, ſeſe reficiat.

Hae cauſae vigorem ſyſtematis in genere, praecipue vero ventriculi, et ductus inteſtinalis frangendo, debilitatem nativo torpori adjiciunt, cui cito ſupervenit hypochondriacum malum.

c. *Emetica et cathartica acria ſaepius repetita.*—Pari etiam modo mala, quae ab his oriuntur, explicare licet. Vim vero ventriculi inteſtinorumque magis immediate imminuunt, et ſic hypochondriaſis ingreſſui maxime favent.

d. *Evacuationes, praecipue ſanguinis, immoderatae.*—Non ſolum cerebrum ſpeciatim, ſed ſyſtema in genere exigit, ut vaſa ſanguifera juſte diſtendantur, ut corpus tono vigoreque ei neceſſariis gaudeat; quinetiam, vaſa ipſa quodammodo dilatari neceſſe eſt, ut fluida, undique aequaliter compreſſa, per vaſa minima facilius propellere poſſint. Contra vero, ſi vaſa ſunt prope inania, ſyſtema totum langueſcit; hinc ſanguis ad corporis ſuperficiem haud emiſſus, interiora tenet, et ſic munia corporis tota turbata pravaque eveniunt.

e. *Morbus praecipue arthriticus, hyſtericus, vel febres intermittentes inveteratae.*—Nemo ignorat, unumquemque morbum, qui diu hominem vexarit, ejus corpus plerumque debilitatum labefactumque relinquere, praecipue vero ſyſtema ſanguiferum et ductus alimentaris patiuntur; hinc coacervationes ſanguineae, et cruditates internae talium morborum veſtigia preſſe ſequuntur, et viam hypochondriaſi ſternunt, praeſertim ſi torpida praediſpoſitio corpori naturaliter inſit. Illi vero morbi arthritis, nempe, hyſteria, et intermittentes febres, qui illas potiſſimum partes infeſtant, quas hypochondriaſis ſemper maxime impetit, admodum accommodati ſunt ad hocce malum inferendum. Poſtquam arthritis diu ventriculum, et hyſteria inteſtina torſerint, ibi tandem atoniam, et dehinc hypochondriaſin, gignunt; et veriſimile eſt, quod haecce hyſteriae tranſmutatio ſcriptoribus anſam utrumque quaſi unum morbum tractandi praebuerit. Febres intermittentes, etiam inveteratae, propter nimiam ſanguinis determinationem, quam in viſcera abdominalia reiteratis paroxyſmis producunt, tandem tonum vaſorum protinus abolere valent; et hinc accumulationes ſanguinis et infarctiones, maxime in ſyſtemate venae portae, naſcuntur.

f. *Lucubrationes.*—Corpus, tam per animi negotia, quam per ſuos motus, debilitatur; haec etenim vim ſive tonum cerebri, a quo vigor ſyſtematis pendet, immediate obtundunt et labefactant; et hoc praeſertim accidet, ſi ſomno, qui ad

vires

vires tum animi tum corporis reſtaurandas neceſſarius eſt, frui per lucubrationes non conceditur.

g. *Vita ſedentaria.*—Vires ipſius cordis et arteriarum, ad ſanguinem debita velocitate, per totum ſyſtema propellendum, haud ſufficiunt; ut hoc igitur ſatis commode fiat, totius corporis motus exigitur; hoc vero neglecto, in interioribus cohibetur ſanguis; hinc ibi congeſtiones, vaſorum praeter modum diſtenſiones, et inde atonia et ſtagnationes, mala, quae certiſſime in hypochondriaſin pullulabunt, aboriuntur.

h. *Ingurgitatio ſtimulantium, ut aromaticorum, ſpirituoſorum calidorum, ſaepius et diutius, quam par eſſet, iterata.*—Noxia virtus his omnibus ineſſe videtur, quae in nervos ipſius ventriculi, atque fibrarum muſcularium, ita impetum facit, ut actioni vis nervoſae exſerendae reddantur inepti, et, hocce vitium ab iterata celeriter fibrarum incitatione ſolummodo oriri poſſe, minime liquet.

i. *Sedativa, opium nempe, et nicotiana, &c. crebro nimis adhibita.*—Funditus elucidare modum, quo in corpus ſedativa agunt, haud me penes eſt; quod autem mediocris hypnoticorum doſis pro tempore quodam ſenſilitatem ſyſtematis, et irritabilitatem imminuit, manifeſto liquet; ſi haecce ergo frequenter diuque aſſumuntur, tandem habitum inducunt torpidum, preeſertim vero in partibus, quibus ſtatim admoventur.

j. *Diſtenſio ventriculi et inteſtinorum a cibo, flatu, faecibuſque immenſa.*—Fibrae muſculares, ut omnia corpora elaſtica, nonnunquam laxae flaccidaeque reddi poſſint; ſi vero certum ultra finem extendantur, nunquam tonum priſtinum recuperare queunt.

k. *Aceſcentium fermentationique proclivium uſus.*—Fructus acido-dulces, praecipue immaturae, copiam aëris magnam laxe cohibiti continent, qui igitur celerius extricatur, quam ventriculus, praeſertim ſi torpore laborat, eum involvere valet; hinc ultra modum diſtenditur, et ejus tonus modo jam dicto imminuitur. Hae vero vegetabilium ſpecies quantitate acidi copioſa gaudent, quod per vim ejus ſedantem ventriculi robur magis magiſque extenuat.

Ex omnibus jam de hypochondriaſis natura prolatis, luculenter, ni fallor, apparet, quomodo cauſae ſupra enarratae ejus ſeminia foveant, et morbo ortum praebeant.

C. *Quae ſanguinis progreſſum, ſive per totum ſyſtema, ſive per interiora, aut retardant, aut impediunt.*

a. *Plethora.*—Si vaſa ſanguifera ultra modum dilatantur, ut in plethora fit, eorum actio ad ſanguinem ad exteriora emittendum non ſufficit; hinc ſtagnationes oriuntur. Inter haſce

cauſas

caufas enumerari merentur menfes vel haemorrhoides per longum temporis fpatium obftructae, conftrictio fpafmodica ad corporis fuperficiem, ex frigore vel pathematibus deprimentibus, quae fanguinem in interiora vafa repellunt; his quoque addatur victus plenior, praecipue ex regno animali, qui ad inducendam plethoram accommodatiffimus eft.

b. *Dilatatio thoracis per arctas loricas, &c. inhibita.*—Ad finem expirationis tranfitus fanguinis per pulmones, ejus ingreffus ex venis cavis in auriculam dextram, ejus denique iter per varias partes corporis, ex quibus fanguis ad cavas defertur, paulifper impeditur, fic infpiratio neceffaria evenit ut libere tranfmittatur; fed, fi dilatatio thoracis per veftimenta compreffonia cohibeatur, curfus fanguinis neceffario retardatur; et hinc coacervationes et obftructiones, praecipue in vifceribus, et mala ab his orientia, occurrunt.

c. *Scirrhi in vifceribus.*—Quomodo fcirrhi in vifceribus, venam portae comprimentes, lumina vaforum oppilare queant, et ftagnationem et ejus fequelam producant, fatis manifefto liquet.

CAUSA PROXIMA.

Hypochondriafin a caufis fupra recenfitis, quae torporem naturalem adaugent, vel ab his, quae corporis munia in genere, praecipue vero ductus inteftinalis, vel impediunt vel debilitant, ortum ducere poffe, fatis conftat. Si per priores caufas inducitur morbus, neceffe eft, ut turpor caufa fit proxima; fi vero a caufis debilitantibus originem ducit, debilitas, nam utravis caufa exiftit proxima, fi tollitur, morbus etiam tollitur.

Confitendum vero eft, quod debilitas fola non fufficit ortum praebere morbo, fed neceffarium effe videtur, ut torpor naturalis haud exiguus prius corpori adfit; nam omnibus notum eft, quod debilitas major corpori et ductui inteftinali, illis, qui habitu funt irritabiliori, occurrat; tamen ab hypochondriafis infultu immunes manent.

Quaecunque, five torpor folus, five cum debilitate torpor, caufa eft proxima, fymptomata, quae ab utraque exferuntur, confimilia funt; nam digeftio, fanguinis circuitus, denique omnia caetera munia corporis, aeque per torporem folum, ac per imbecillitatem cum torpore adunatam, prava evadant, et hypochondriafin conftituunt.

DIS-

DISSECTIONES.

Diffectiones clare demonftrant, hypochondriafin in vafis vifcerum, maxime in venis mefentericis, et in illis, quae formant venam portae, et in hac femetipfa, regnare, et etiam ventriculum et inteftina ab ea magnopere pati.

Cadaveribus enim diffectis, abdomen fero fanguinolento refertum invenitur, inteftina e propriis locis protrufa, congefta, et tumoris inaequalis fpeciem praebentia, adhaerentia, condenfata, rigida, livida, et etiam fubatra, duris ftercorariis repleta obfervantur; porro, in lucem prolatae funt diffectiones, quae venas mefentericas turgidas atque varicofas effe, omentum duritie ligamentofa inditum, ventriculum dilatum atque continentem liquorem fubnigro colore, tetro atque foetore, oftenderunt. Superficies interna colore nigro ac leviter fufco imbuta eft, et pylorum dura gangraenofa tubercula obfident; memoriae etiam traditur, fplenem valde amplificatum effe, pancreatem oppilatum, fcirrhofum atque ulceratum. Idem etiam de hepate dici poteft; nam moles ejus faepe enormis invenitur, aliquando etiam fcirrho, et inde imminuta mole, laborat. Vefica fellea fubatram luteamque materiem continet. In thorace occurrit fluidum, ei, quod in abdomine inventum fuit, perfimile; pulmones faepiffime induratae funt. Medulla cerebri praeter modum dura evenit, et cranium ubique intus fluidi extravafati copia abundat.

RATIO SYMPTOMATUM.

Tam multa tamque varia fymptomata in hoc morbo occurrunt, ut plane nobis confitendum fit, quod ea figillatim explicare extra ingenii noftri vires fitum eft; fatis fit igitur, ut de primariis pauca dicamus.

Cibi appetentia modo folito major, modo prava, faepe autem penitus profternitur.—Omnibus vel mediocriter phyfiologiae peritis notum eft, cibi appetitum ex ventriculi tono pendere; haud igitur mirum eft, quod hoc morbo laborantibus defit, cum caufae tam multae, fordes fcilicet putridae vel acidae flatufque ventriculo infunt, quae vim atque tonum mufcularium fibrarum imminuunt; quum vero appetentia prava et quafi canina evadat, a colluvie tam acri eveniente, ut fibrillas ventriculi nervofas irritet, ortum trahit.

Potus faftidio habetur.—Ut fenfatio fitis a faucium primarumque viarum ficcitate praecipue nafcitur, fic, quoniam hae partes, in hypochondriacis, fufe a falivae illuvie irrigantur, fitis

ſitis incommodum tantum abeſt, ut fluida omnia faſtidio habeantur.

Plumbeus dolor, cibo deglutito, in ventriculo.—Quo tonus muſcularium ventriculi fibrarum validior eſt, eo arctius ſingulum cibi bolum certam ad quantitatem deſumpti amplectuntur; ſi vero tonus earum ſolito remiſſior evadat, ab omni cibi portiuncula, quae fundum ventriculi petit, dilatantur fibrae; hinc praebetur ſenſus plumbei doloris.

Paulo ſerius inflationes, &c. adoriuntur.—In ventriculo ſano, aër per cibi digeſtionem extricatus protinus in ſtatum commutatur fixum; ſi vero vel torpore vel imbecillitate laborat, aër liber remanet, inde oriuntur diſtenſiones et ructus, qui illud, quo ventriculus maxime abundat, ſapiunt; ac, ſi in inteſtina irruunt flatus, rugitus ſeu borborygmi eduntur.

Nauſea.—Uti certus atoniae gradus ortum anorexiae praebet, ſic nauſea, quod tantum eximiae anorexiae ſignum eſt, pro cauſa atoniam ejus majorem agnoſcit, quae vel a cibo, flatu, vel colluvie, vim magnam ſedativam nacta, exoritur. Quod ad ſenſationem nauſeae ipſius attinet, ſtatum ventriculi quendam vomitioni paratum, ubi primum cauſa huic fini aequalis ſeſe obtulerit, deſignat.

Dolor circa cardiam rodens.—Haec ſpecies doloris procul dubio ab acri colluvie illam ſenſilem partem irritante ortum ducit; ſaepiſſime autem dolores in hypochondriaſi hunc locum tentant, qui affectionibus ſpaſmodicis vel motui periſtaltico inverſo referendi ſunt; unde accidit, ut motus hicce undulatorius, apud eam ventriculi partem, quae cardia nominatur, impediatur et quaſi accumuletur.

Ingeſta rejiciuntur.—Jam diximus, nauſeam ab anorexia gradu tantum differre, et haud iniquum eſſe videtur, idem de vomitu quoad nauſeam aſſerere; nam vomitus nihil aliud eſſe videtur quam major nauſeae gradus; hinc neceſſe eſt, ut ab atonia majori oriatur, equidem vero vomitus a ſtimulo quam colluvies valde acris praebet, excitari poteſt. Vomitio ipſa, vis medicatricis molimini, per quod vel ventriculi tonus reſtituatur, vel materies inimica ejiciatur, attribuenda eſt.

Haec ſymptomata poſt macularum eruptionem leviora redduntur.—Cum Boerhaavii ſectatoribus haud conjicere licet, quod haec remiſſio ſymptomatum materiae morbidae expulſioni referenda eſt; nonne multo magis rationi conſentaneum eſt, has maculas verum exhibere ſignum, ventriculi tonum, cum vaſorum extremorum in ſuperficie corporis tenſione, a ſanguine per actionem vomitionis ibi adducto, recuperatum eſſe?

Inflationes, diſtenſiones, ſpaſmi, &c. ſub coſtas ſpurias, praecipue in hypochondriorum ſiniſtra regione, inteſtina tentant.—

Sine dubio omnia haec mala ab eodem fonte, cum ventriculi affectionibus, profluunt, a flatibus, fcilicet, et fordibus in tubo inteftinali ftabulantibus, illi per diftenfiones, hae per vim fedativam tonum inteftinorum frangunt; et hinc oriuntur fpafmi, hos enim atonia gignit; haec fymptomata pars quaelibet inteftinorum in hypochondriis fita praecipue patitur; nam hic, propter eorum convolutiones, tranfitus contentorum magnopere retardatur, quocirca caufae nocentes has partes maxime labefactant; multo autem magis haec fymptomata illa coli portiuncula in hypochondrio finiftro pofita occurrunt, quia hic loci flexura ejus, fygmoidea nuncupata, formatur, unde progreffus omnium neceffario difficilior fit; et idcirco fortaffe flatus, hic incarceratus, tumori duriufculo caufam praebebit.

Ventremque nephriticos colicofque cruciant dolores.—Priores a fpafmis renes occupantibus dimanare videntur; colici dolores eodem explicantur modo quo inflationes, diftenfiones, fpafmi, &c. de quibus paulo ante diximus.

Alvus pertinaciter aftricta, aliquando liquida.—Conftipatio ventris liquorum diluentium inopiam fubfequitur; fed etiam a torpore et imbecillitate ductus inteftinalis provenit; propter has etenim caufas progreffus ingeftorum tardus eft, hinc et ftagnatione et abforptione magna, valde dura et ficca redduntur. Cum conftipatio diarrhoeae cedat, dicere libet colluviem tam acrem eveniffe, ut inteftina irritet, et motum eorum periftalticum praeter modum augeat.

Sputatio continua.—Quoniam fuccus pancreaticus falivam fere ad amuffim refert, eruditus et cel. V. Swieten autumavit, quod fputatio copiofa illud vifcus obftructum effe notaret; unde liquor quem pancreas fecernere debet, fecundum legem fyftematis, ad glandulas falivarias fecernendus adducitur. Nonne vero referri potuit motui inverfo feu antiperiftaltico tubi inteftinalis, quo mucofae oefophagi glandulae valde emulgentur, et occafio tantae fputi copiae praebeatur?

Nocturna quies turbatur.—Minime mirum eft, ut fomnus vel diuturnus vel reficiens, in hoc morbo perraro occurrat, quando caufis tam gravibus impedimentis, nempe munium, tum mentis tum corporis depravationibus, nec non ftimulis deductis a faecibus fordibufque in ductu alimentario congeftis, fyftema laborat.

Palpitationes cordis.—Si hae a caufis repente oblatis, uti a metu, vel terrore, &c. non excitantur, haud improbabile eft, a mole fanguinis majori, quam venae recipiunt, generari, unde plus fanguinis, per ejus diaftolen, in auriculas defertur, quam cor, propter torporem ejus, per fyftolen ejicere valet;

hinc

hinc quaedam coacervationes, et inde palpitationes, nafcuntur.

Pulfus tardus eft et durus.—Ille propter irritabilitatis defectum feu torporem, hic ob denfitatem et rigiditatem arteriarum, fic fefe habet.

Refpiratio difficilis, laboriofa, et paroxyfmi afthmatici impetunt —Inflatio ventriculi, et inteftinorum impediendo facilem diaphragmatis defcenfum, laboriofam refpirationem et difficilem efficit; quum vero anhelitus adeft, fpafmo pulmonis obfideri oftendit.

Animus metui, moerori, &c. valde redditur proclivis.—Obfervatio quotidiana fympathiam eximiam corpus inter et animum femper exiftere probat. Itaque fi corpus, praefertim vero ventriculus, et ductus inteftinalis debilitatur, animus metu, moeftitia, atque aliis pathematibus deprimentibus, afficitur.

Atrae fordes, &c. eliminatae.—Haec colluvies eft, cui Atraebilis nomen impofuerunt antiqui, et eam caufam hypochondriafis unicam effe exiftimarunt; at veritati maxime confentaneum eft, quod non caufa fed morbi fit effectus, a progreffu torpido, vel fere reftagnato, fanguinis in fyftemate venae portae exoriens; nati hinc obices majorem fanguinis impetum excitant, fic ut per arteriolas inteftinorum exhalantes fanguis copia nonnunquam magna penitus cogatur, qui, propter moram, et ex ea generatam putredinem, atraebilis quodammodo fpeciem induit, tandem per vim a tergo extruditur, et poftea vel ana vel cata eliminatur; fed fortaffe aliquando eveniat, ut ipfa bilis, propter torporem veficae felleae longius quam par fit cohibita, fic re vera ejiciatur.

Frequentes defidendi conatus.—Acredinem in tubo inteftinali morantem ejus fibras faepius irritando, huic tenefmo occafionem certam praebere poffe, arbitramur.

Lividae maculae et vibices, &c.—Illae fanguinem folutum et extravafatum effe, nec non putredine corripi, hae venas fanguine praegravatas oppilari atque diftendi demonftrant; in membris inferioribus maxime occurrunt, quia progreffus fanguinis hic valde tardus evenit.

Vertigo et ftupor.—Haec exhibent figna vim vel vigorem cerebri deficere. Stupor a compreffione, a polypis in finus vel venis fanguine turgidis, emanari poteft.

Melancholia et mania.—Procul dubio haecce a certa conditione morbida corporis fluunt; fed quaenam ejus fit natura, nos et, ut opinor, omnes latet.

 PROGNOSIS.

PROGNOSIS.

Haec ex morbi caufis et ex fymptomatum natura pendere videtur.

Si igitur morbus pro ejus caufa torporis nativi exceffum agnofcat, quod conjiciendum eft, fi temperamentum melancholicum fenectutem provectiorem impetiverit, talis eventus fpes noftras falutis vel funditus frangit, vel faltem ambiguas reddit; quoniam enim caufa ipfi corpori congenita eft, manifefto conftat, quod aeque difficile fit tollere morbum, ac ex integro habitum commutare. Porro etiam, fi malum hypochondriacum debilitati, quae ab aliis morbis, praecipue hyfteria, arthritide, febribus intermittentibus praegreffis, illata fuit, et infita evaferit, fuperveniat, mali femper ominis eft.

Quinetiam, fi affectio hypochondriaca pro caufa ejus efficiente, tantum imbecillitatem agnofcens, juveni occurrat, fperare licebit, fore ut per vires naturae folas, hac aetate florentes, radicitus fubigi poffit.

Si vero hac aetate torpor naturalis ad tantum gradum pervenerit, ut morbum inducat, omnia in lubrico verfantur; quo etenim magis ad fenium vergit aeger, eo magis ingravefcit malum.

Si morbus e gravibus animi pathematibus, et praecipue immedicabilibus, uti funt amor, vel fpes magna fruftrata, pergravis jactura bonorum, interitus eorum, qui nobis cariffimi extiterunt, aut tale quoddam infortunium, a fcirrho denique vifcerum inveterato, provenerit, operam et oleum, quicunque eum fanare aggreditur, perditurus eft.

Poftremo, hypochondriacum malum, menftruorum vel haemorrhoidum obftructioni fuperveniens, dummodo hae iterum erumpant, fauftum praebet fymbolum; nec non etiam, quo pauciora lenioraque fefe fymptomata habent, eo certius in vado aegri vita ponitur.

METHODUS MEDENDI.

Licet hypochondriafis a torpore folummodo ortum trahat, tamen in promptu eft videre, quod haud diu fubeffe poteft, priufquam debilitatem, praefertim in tubo alimentari, inducat; quocirca conjicere velimus, neceffarium effe, quoniam hae conditiones, debilitas, nempe, et torpor, tam multum inter fe differunt, eas figillatim perpendere, quia remedia, quae in illa profunt, non folum in hoc inefficacia funt, fed etiam nocent; e. g. tonica et aftringentia debilitatem imminuunt, torporem

torporem vero adaugent; contra, ſtimulantia et emollientia in hoc proficiunt, ſed in illa ſtimulantia abſque tonicis irrita ſunt, et emollientia prorſus obſunt.

Debilitatem, priuſquam torporem, nos tractare oportet; quia medicamenta, quae ad hunc tollendum, debilitatem celerius, quam remedia, quae ad illam auferendam, exhibentur, torporem adaugere poſſunt; et incrementum debilitatis, ſeu atoniae, quam torporis, mala multo pejora producit. Veruntamen confitendum eſt, quod non ſemper et ubique ſeorſum tractari poſſint.

Ex his et aliis rationibus, exiſtimamus, methodum tractandi morbum in tres indicationes haud inique dividendam eſſe.

1ma, Obviam ire et ſubmovere cauſas, quae ſive debilitatem ſive torporem vel corporis vel animi augent, vel alioqui munia impediunt.

2da, Tonum vigoremque ſyſtematis, praecipue vero ventriculi et animi integritatem, reſtaurare.

3tia, Torporem imminuere, ſeu irritabilitatem ſyſtematis in genere, maxime autem ductus alimentaris, augere, animi denique alacritatem ſuſtentare.

Primo conſilio ſequentes competunt obſervationes.

Si dilatatio thoracis per arcta veſtimenta compreſſoria cohibetur, exui debent; denuo, ſi aeger plagam frigidam incolat, in calidiorem, puta, Hiſpaniam, Luſitaniam, Italiam, vel auſtralem Galliae regionem, in quamlibet, denique, quae nec tam frigida eſt, ut ſuperficiem corporis conſtringat, nec adeo calida, ut ſudorem cieat, emigrare oportet; nam nimis frigida coeli temperies tum debilitatem tum torporem adauget, immodice calida laxitatem inducit. Sin autem res aegri tam anguſtae ſunt, ut ei domum haud tranſmutare concedant, frigoris inclementis effectibus per amictus obviam eat. Praeterea, ſi morbus per ſedativa, vel ſtimulantia, quae tonum ventriculi frangunt, infertur, pedetentim a talibus cauſis abſtinendum eſt; ſyſtematis etenim legibus conſuetudinem ſtabilitam ſimul ac ſemel deponere, incongruum eſt. Aceſcentia, pro ratione jamdudum allata, effugienda. A concubitu, ſive legitimo ſive illicito, hypochondriacus ſemetipſum continere debet, dummodo abſque gravi animi incommodo fieri poteſt. Solitudinis deſiderio, quo hoc morbo laborantes tenentur, minime fas eſt indulgere, et a ſtudiis, in quibus proſequendis magna opus eſt attentione, ſummopere prohiberi debent. Omnia odii objecta ab oculis ſemovere oportet, ut ſolertiſſimus ille Celſus eleganter docuit, "non oportere eſſe ſolos, vel inter eos, quos aut contemnant, aut negligant." Omnes illae

illae caufae, quae in hujus tentaminis primordio recenfitae fuerunt, amovendae funt.

Deinde medicus ad illa auferenda, quae corpori infunt, et malum exaggerant, mentem intendere debet.

Si igitur adfit plethora, ut fieri poteft, cum hypochondriafis obftructioni menfium, vel fuppreffioni haemorrhoidum, fuperveniat, fanguinem mittendi opus erit; et redintegratio plethorae, fecretiones, praecipue perfpirationem, per corporis exercitium, promovendo, et cibo ex regno animali parce fumendo, inhibenda eft. His praemiffis, ad modos, quibus praecipue morbus debellari poffit, tranfeamus. Sanguine miffo, fordes uno vel altero vomitu, folito fortiori, propter magnum corporis torporem, ex ventriculo eliminandae funt, et vitia ex acido recenti orientia antacidis et abforbentibus, magnefia, nempe, calcinata, oculis cancrorum, fapone, et falibus alkalinis, curanda funt. Dein unum vel alterum mediocriter acre catharticum adhibere licet, quod non folum faeces induratas et colluvies expellet, fed arteriolas exhalantes in ductum inteftinalem hiantes emulgebit. Conftipatio et mala ab illa prognata, alvum fervando leniter folutam per cremorem tartari, tartarum folubile, aquam marinam, oleum ricini, et fimilia, praeveniri poffunt.

Poftremo, fi hypochondriafis a fcirrhis in vifceribus, vel tuberculis in pulmonibus, ejus initium trahit, vel fi arthritidi atonicae fuperveniat, hos morbos per remedia fingulis accommodata, de quibus, quoniam hypochondriafin idiopathicam tantum tractare decrevimus, omnino filemus, prius fubmovere oportet.

Fortaffe de medicamentis, quae cardiae dolorem, et caeteras affectiones fpafmodicas tollere queant, mentionem facere noftra refert; intelligimus autem, quandoquidem harum fingulae, ab acri colluvie, five a diftenfione in inteftinis, oriantur, ut modis fupra indicatis hifce ademptis, neceffario quiefcant; fi vero res non ita fefe habeat, per mofchum opiumve, vel potius per gummi foetida, compefci poffunt. Si denique, dolor cardiae periftaltico motui inverfo originem debet, per aromatica, et ftimulantia, quae motum obvertant, tollendus eft.

II. Tonum vigoremque fyftematis, praecipue vero ventriculi, et animi integritatem, reftaurare.

Sympathia, quae corpus inter et animum fubeft, penitus obftat, quo minus de fingulo feorfum agere poffimus. Tali fympathia vel mutua connexione praecipue tenentur animus et ventriculus; quamprimum etenim unus aliquo malo vexatur, alter etiam, ex lege femper ftabilita, laborat. Hoc

Baglivium

Baglivium non latere video; ſic enim ſcribit, "Ii, qui laborant animi pathemate, potiſſimum corripi ſolent morbis ventriculi; ut, inter caetera, obſervavi in moerentibus, qui conqueruntur, primo de languore ventriculi, mox inappetentia, oris amaritie, ſiti circa horas matutinas, cruditatibus, flatibus, et tenſionibus hypochondriorum." His praemiſſis, manifeſto conſtat, quod, ſi perite et ſpe voti tandem potiundi pergamus, percontari neceſſarium ſit, num per aliquod animi pathema, puta, ſpem fruſtratam, vel diram bonorum jacturam, inferatur malum: Si ex priori provenerit morbus, et dummodo fas ſit, et fieri poſſit, aegrum ſpei compotem reddere oportet. Si ex poſteriori, damnum reſarcire neceſſe eſt; nam, niſi hoc prius efficiatur, omnia medicamenta ad corporis ſalutem reſtaurandam incaſſum adhibentur. Sed, fac hocce fieri poſſe, medelae tamen ad vigorem priſtinum, tonumque ſyſtematis, praeſertim ventriculi, reſtituendum, adminiſtrari debent.

Inter remedia huic fini deſtinata, primum locum meretur cortex Peruvianus. Per ſe ſimplicem, in forma decocti vel tincturae ſpirituoſae, corticem exhibere licet; ſed tinctura, quia ſtimulanti ſpiritui adunatur in dyſpepſia, hopochondriaſin comitanti, prae caeteris, eligenda eſt.

Amara, Radix nempe gratiana, radix columba, et ſimilia.

Vis propria ſtimulans in his latere videtur; tonica gaudere virtute inficias itur; virtutes protinus ſedativas poſſidere aſſeritur; poſt exhibitionem illorum reiteratam, talem edere effectum nemo negavit; hoc igitur uſui eorum ſubinde intermittendo documentum praebet.

Equidem vero amara raro adhibentur ſola, ſed fere conficiuntur cum aliis ſtimulantibus, et tonicis, cortice, nempe, Peruviano, ferro, cortice aurantiorum, cinnamoni, atque ſeminibus cardamomi in vino vel ſpiritu meraco, vel aqua pura, infuſa, quae fortaſſe eorum ſedativa praeveniunt effecta.

Ferrum.—Hoc medicamentum, in curatione illius dyſpepſiae ſpeciei hypochondriaſin aſſequentis, a ſummis viris Hoffmanno, Whytte, et Gregory, magna fide celebratum fuit; at video Cullenum illius in hoc morbo uſum haud approbare.

Quandoquidem ferrum vi ſolummodo aſtringenti, ſeu tonica, et vix omnino ſtimulanti, gaudet; ſi dyſpepſia a torpore ſolo pendere poſſit, ut aſtringentia, et idcirco ferrum, tali in ſpecie, parum proficere exiſtimetur, nequaquam mirum eſt; ſin autem a torpore ventriculus haud affici poteſt, quin preſſo pede accedat atonia, noſtra opinione ferrum, quoniam tonica virtute gaudet, multum commodi exſerere valet.

Simpliciter, forma tincturae, praeparatis ſalinis, vel ex

aqua

aqua eo naturaliter ſaturata, Pyrmont Anglice et Hartfell, recipiatur ferrum ; cum in forma limaturae ſumitur, nullos edit effectus, niſi in ventriculo obviam habeat acido, a quo ſolvatur.

Aliqui nobis fortaſſe vitio vertant, quod acida mineralia in ordinem remediorum haud inſerimus ; ſed noteſcat, quod illa de induſtria omittimus, quia tanta ſtyptica conſtringentique vi pollent, ut mobilitatem imminuere, et ſic torporem adaugere, queant, quare in hypochondriaſi obſunt ; pari ratione, balneum frigidum in hoc morbo, temperamento occurrenti melancholico, praetermitti oportet.

Exercitium.—Indoctiſſimo minime ignotum eſt, cibi appetentiam procreare exercitium. Imprimis manifeſtat, cibi appetitus cauſam a tono et contractione muſcularium ventriculi fibrarum, et huncce a vaſorum minimorum, praecipue in ſuperficie corporis, tenſione, quae pro ejus cauſa diſtenſionem agnoſcit, pendere ; exercitatio igitur, ſanguine haec vaſcula implendo, anſam ciborum appetitui praebet.

Ambulatio, equitatio, vel navigatio, in aëre frigidulo ſereno que, praeponenda ſunt. Cautela vero adhibenda eſt, ne ad corporis laſſitudinem promovendam inſtituantur.

Poſtremo, reſtituere animi integritatem aggrediendum eſt.

Licet de modis tractandi animi poſt corporis curationem loquamur, tamen innoteſcere velimus, quod ſimul et ſemel amborum ſanitatem reſtaurare conandum eſt.

Hypochondriaſis ſymptoma nullum tam multum peritiae, ſimul ac ingenii acuminis, quam animi conditio depravata exigit ; nam medici intereſt, aegri timores vanaſque ſuſpiciones eludere, aliquam inordinatam obfirmatamque opinionem evellere, animum in metum et moeſtas cogitationes proclivem erigere et conſolari.

Hypochondriaci ſic ſemetipſos habent, ut nihil, quod iis ſub remedii nomine proponatur, accipere velint ; nihilominus mala ſibi undique intendi timent ; quare ſub larva voluptatis illiciendi ſunt, ſalutifero concedere propoſito ; competit, nempe, ut hortentur cum quibuſvis hilaribus lepidiſque comitibus iter voluptuarium inire.

Si fieri poteſt, aeger equo, qui caput ſublime jactat, fraenaque mandit ſpumantia, peregre, proficiſci debet ; talis enim attentionem animi ſolito majorem exigit ; vel in rheda patula, duobus tantum orbibus inſtructa vectus, equum ipſe gubernet, viam pergat aſperam et inaequalem, quam undique rura amoena ſilvis florentibus, et fluminibus jucundis ditata, circumdant ; hinc ſeries ejus cogitationum interpellantur, et mens potiri diverſarum valet. Haec ſpecies delectamenti pro

aliquo

aliquo negotio haud minus utili, e. g. recognitione praedii ſubinde mutetur.

Cum domi vel alibi manſerit, in conclavi alto, ſpatioſo, a meridiano ſole elucidato, et per cujus feneſtras oculis diverſa crebro objiciuntur, diem noctemque degere debet.

Ita aliquando hallucinantur hypochondriaci, tamque pravis imaginationibus dediti ſunt, ut crura ſtraminea ſe adeptos eſſe credant, et, ne ſtando vel ambulando frangantur, continuo ſedere ſtatuunt; aliquando ex vitro ſua corpora componi pro certo habent, quapropter ſe vel leviter tangi non ſinunt, ne ſtatim in fruſta illabantur.

Haecce mentis ridiculoſa pravitas haud aliter evelli poteſt, quam metum periculi majoris ciendo, e. g. per nuncium repentinum, aedes, in quibus habitant, flagrare. Modo opinioni hypochondriaſi laborantium, etiamſi falſa ſit, aſſentiendum eſt; hoc enim modo citius evaneſcet.

Si hypochondriaci contumaciter aliquid perpetrare inſtant, quod ſibi noceat, audacter firmeque impediri debent.

Omnia ſymptomata, quae talem animi conditionem quandoque comitantur, enumerare perdifficile eſſet; ſed, ne longum faciamus, Celſi verba praeſtantiſſima noſtro ſcopo apprime accommodata referemus. "Adverſus omnium ſic inſanientium animos, gerere ſe pro cujuſque natura neceſſarium eſt. Quorundam enim varii metus levandi ſunt, ſicut in homine praedivite famem timente incidit, cui ſubinde falſae haereditates nunciabantur. Quorundam audacia coercenda eſt, ſicut in his fit, in quibus continendis plagae quoque adhibentur. Quorundam etiam intempeſtivus riſus objurgatione et minis prohibendus eſt. Quorundam diſcutiendae triſtes cogitationes, ad quod ſymphoniae et cymbala ſtrepituſque proficiunt. Saepius tamen aſſentiendum quam repugnandum eſt; paulatimque, et non evidenter, ab his, quae ſtulte dicuntur, ad meliora mens abducenda, interdum etiam elicienda ipſius intentio, ut fit in hominibus ſtudioſis literarum, quibus liber legitur, aut recte, ſi delectantur, aut perperam, ſi id ipſum eos offendit. Emendando enim advertere animum incipiunt. Quinetiam recitare, ſi qua meminerant, cogendi ſunt. Ad cibum quoque quoſdam non deſiderantes reduxerunt hi, qui inter epulantes eos collocaverunt."

In alio loco item propoſuit, "Removendi terrores, et potius bona ſpes efferenda, quaerenda delectatio ex fabulis ludiſque, quibus maxime capi ſanus aſſueverat, laudanda, ſi qua ſunt, ipſius opera, et ante oculos ejus ponenda; leviter objurganda vana triſtitia; ſubinde admonendis, in his ipſis re-

bus, quae ſolicitant, cur non potius laetitiae quam ſolicitudinis cauſa ſit?

Secunda indicatione perſoluta, reſtat, ut ad tertium medendi conſilium tranſeamus.

3tia, Si torpor, qui morbum conſtituit, ex mutationibus, quas, ſecundum naturae leges, corpora noſtra ſubire coguntur, oritur, manifeſto conſtat, quod multo difficilius ſit, eum debellare, quam debilitatem vel atoniam, quae dyſpepſiam ſequuntur. Si vero torpor ingenitus ab externa cauſa, uti labore gravi, ſimul ac intenſo frigore admoto, augeatur, movendo talia modiſque jamjam proferendis valde imminui poſſit.

Si aeger ſtrictiori ſiccoque corpore eſt, et plaga in frigida manet, emigrare, uti prius praecipimus, debet. Calida coeli temperies non ſolum ex interioribus ad ſuperficiem corporis externam ſanguinem promovet, quod in curatione hypochondriaſis ſummopere exoptandum eſt, ſed calor etiam vim vitalem ſyſtematis incitat, et inde ſenſilitas irritabilitaſque ejus augentur, quod incolis hujuſce inſulae tempore aeſtivo compertum habetur. Si aegri anguſtia rerum illum a domo diſcedere impediat, balneum calidum, in quo ſubinde deſcendere debet, et fovens amictus ac frictio corporis, commodum tranſmigrationis quodammodo ſupplere poſſint; his omnibus exercitationes ſupra memoratae adjungantur.

Ad imminuendum torporem, ſeu irritabilitatem ductus alimentaris augendam, tepidi liquores commode adhibentur; calor illorum ei, qui in ſyſtemate ipſo generatur, additus, et per vim relaxantem emollientemque, irritabilitatem et mobilitatem, praecipue illius partis cui admoventur, adaugent, et ſic vota noſtra ſecundant. Ad eundem finem enemata terebinthinata tepida ſubinde in inteſtina immittantur; terebinthus vi ſtimulanti gaudet, quae diu poſt exhibitionem permanet, quare inteſtinis torpore laborantibus valde prodeſt, inſuper, ea, quae directe ſtimulant, in uſum alleganda ſunt. Quamvis haecce irritabilitatem ventriculi augere exiſtimentur, ſolummodo dum in eo continuentur; tamen, ſi mediocri copia et ſubinde aſſumuntur, effectus haud cito evaneſcentes edunt, ſtabiliſque ex eorum uſu rite ordinato non raro recuperatur irritabilitas; huc tendunt vina meraciſſima et probe fermentata, praecipue ab Hiſpania et Luſitania allata; ſed, ſi forte aceſcant, et inde ventriculum noceant, aegrum oportet ab iis penitus abſtinere; et cum res ſic ſe habuerit, ſpiritus tenuiores, vulgo *brandy* vel *rum*, aqua admodum diluti, propinandi ſunt. Illa cereviſiae ſpecies Londinenſis, *porter* Anglice dicta, quae diu cadis condita eſt, pro potu ordinario haud inepta eſt. Cibus

ex

ex regno animali, quia non acefcit, facilius concoquitur, et majorem ventriculo ftimulum praebet, quam vegetabilia, eligendus eft. Nequaquam autem intelligendum eft, vegetabilia femper et penitus effugienda effe, fed parca manu exhibenda effe. His adjiciantur condimenta ordinaria, fal marinus, nempe, finapi, piper, radix raphanus, et fimilia, quorum omnia, motum periftalticum ciendo, digeftionem adjuvant.

Poftremo, illa ftimulantia, quae medicamenta ftrictius nuncupantur, aromatica praecipue funt, uti cortex cinnamomi, canella alba, nux mofchata; haec vero variis modis exhibentur, forma fcilicet tincturae, fpiritus vel aquae ftillatitiae, vel electuarii, porro, fpiritus volat. aromat. fpirit. lavend. comp. fal volat. c. c. aqua picea, et talia, in gratiffimis idoneifque formulis adhibenda funt. Perneceffarium eft a lenioribus ftimulantibus incipere, vel ea primo faltem parvis dofibus administrare; item, faepius eorum intermittere ufum, alia denique pro aliis invicem mutare; talis etenim corporis humani natura eft, ut ftimulantia, fi non eorum dofes indies augentur, exoptatos non edunt effectus; quocirca, fi a fortiffimis primo incipiatur, commodum ex auctis dofibus proveniens pervertitur; porro, confuetudo eidem ftimulo diu et faepe iterato infenfiliora tandem corpora reddit; hinc oritur neceffitas ejufdem medicamenti exhibitionem intermittendi. Poftremo, licet ftimulantia fine intermiffionibus adhibeantur, tamen, fi fpeciebus funt diverfis, vires eorum diutius, quam ftimuli unius generis, pari modo ufitati, manebunt; fic praebetur occafio illa fubinde majori commodo alternatim adminiftrandi.

De plerifque modis, qui ad corporis irritabilitatem reftaurandam accommodantur, jam diximus; noftra igitur refert de illis, quae ad animum ex torpore et dejectione fufcitandum fymbolam conferant, pauca in medium proferre; fed de his fub indicatione fecunda locuti fumus. Hic vero abs re foret addere, quod talia effe debent, quae animum jucundum et hilarem reddere valent; ad huncce finem affequendum aeger in confortia venuftorum atque lepidorum, praecipue fexus fequioris, dummodo probis moribus imbuuntur, inire debet; frui etiam oportet oblectamentis ludifque publicis; chartulas vero luforias, ludofque tefferarios, et tales qui enixam animi intentionem, et fimul unicam feriem cogitationum exigunt, affidue evitare neceffe eft.

Uti corpori ftimulantia, fic animo oblectamenta, mediocriter adhibita, intermiffa, necnon fubinde mutata, competunt.

DE CHLOROSI.

AUCTORE DIONYSIO DORSEY.

CHLOROSIS eſt " Dyſpepſia, vel rei non eſculentae deſiderium, cutis pallor vel decoloratio; venae minus plenae, corporis tumor mollis; aſthenia; palpitatio; menſtruorum ſaepe retentio. *"

HISTORIA MORBI.

Circa vel paulo poſt pubertatis initia chloroſis invadit; ſymptomatis talibus, qualia in dyſpepſia apparent. Cibi deſiderium aut imminuitur, aut abſurdum vitiatumque eſt; quippe enim non ſolum inſolita minuſque idonea, ſed etiam prorſus aliena, et qualia ad eſcam non pertineant, cujuſmodi calx, creta, pruna combuſta, cineres, ſal communis, et ſimilia, praeter naturam, et cum inſaniente quaſi affectu, appetuntur. Simul cibi naturales et ſalutares nauſeam movent, faſtidiuntur, aut vomitu rejiciuntur. Cruda varie turbant, eorumque praeſentium indicium, inflatio manifeſta intus, ructibus prodita, ingratus in ore ſapor, lingua ſordida, et ſaepe cruſta albente obducta, ructus acidi, urgent. Cardialgia et gaſtrodynia vexant. Pleriſque chloroticis alvus adſtricta permanet. Urina primum pallens, ſine odore, et limpida, provecto morbo, turbida eſt.

Vultus vulgo, ut dictum eſt, palleſcit, aut virideſcit, aliquando liveſcit, flaveſcitve. Subſediſſe oculi videntur, et livente circulo circumdantur; labra rubedinem amabilem perdunt. Quae omnia imminutae perſpirationis notae haud obſcurae ſunt.

Arteriarum pulſus, vulgo citi, exigui, humileſque, haud prorſus febrili aeſtu carent. Venae, ut ſupra relatum eſt, minus plenae ſunt. Pedes ſaepe frigent, et cum talis et ad hos vicinis partibus ſub noctem tument; tumet molliter corpus reliquum; ſpiritus difficilis eſt.

Nec actiones animales mali immunes ſunt. E quibus aſthenia relata motus non voluntarios pariter et voluntarios afficit. Nec deficit ſolum anima, et palpitat, praecipue inter clivum aſcendendum, aut motum intenſiorem, cor; ſed aegrotans a motu aliena eſt, aut, ſuſcepto eo, facile delaſſatur.

Animus ſaepe in conſenſum trahitur; qui leviſſimis rerum

* Cull. Gen. Morb. G. xlv.

momentis

momentis irritatur, quandoque moeſtus, cogitabundus, et ſolitudinis amator eſt.

Plerumque per totum morbi curſum menſtrua retinentur.

Quibus malis creſcentibus, leucophlegmatia, anaſarca, atrophia, poſtremo mors, ſuccedunt.

CAUSA MORBUM CONTINENS.

Cauſa chloroſin continens eſt canalis alimentaris, maxime ventriculi, fibrarum muſcularium atonia, cum ejuſdem generis fibrarum, tum alibi corporis, tum vaſcula in ſummo corpore perſpiratoria cingentium, ſimili atonia conjuncta, et ſaepe a fibrarum muſcularium, arteriolas menſtruales obtinentium, alia atonia, unde retinentur menſtrua, pendens.

Hanc veram chloroſis cauſam eſſe, omnia morbi haud dubiam fidem faciunt. Quod quo clarius adpareat, ſymptomatum principum explicationem nunc ſubjiciam.

SYMPTOMATUM EXPLANATIO.

Anorexiae.—Anorexiae, ſive cibi praeter naturam in inani ventriculo nullum, aut ſolito minus, deſiderium, facilius intelligetur, ſi prius naturale et ſanum deſiderium fuerit explicatum.

Hac in re priorum pathologorum rationes et explanationes prudens eo omitto, quod neque rebus veris et experimentorum fidei, neque rationi probabiliori, conveniunt, eamque ob cauſam, a peritiſſimo quoque artis medicae, et in uſu medendi maxime verſato, ubique fere rejectas aut pro minus firmis habitas, video.

Cibus deſideratur, quia, vigentibus ventriculi fibris, quibus motus periſtalticus peragitur, vigentibus quae arteriolas, humorem gaſtricum praebentes, cingunt, vigentibus arteriolas perſpiratorias cingentibus, et toto denique corpore fibris muſcularibus; ideo moleſtus in ventriculo ſenſus oritur, quod deeſt, in quod fibrae ei propriae, ſic vigentes valenteſque, agant; ſimili modo, ac motus voluntarii inſtrumenta, quietis impatientia ſunt, cum vigent valentque, qua contra, languida et laſſa, fruuntur.

Rurſus idem, accepto jam alimento, non amplius deſideratur, quia illa cauſa ſublata eſt. Scilicet, corporis, ut ſemper inter cibum accipiendum poſtque acceptum fit, trunco erecto, alimentum mole ſua et pondere in ventriculum imum decidit, hunc diſtendit, et ſic fibras longitudinales, quibus ejus longitudo contrahitur, latitudo amplificatur, et cingentes ſimul pylorum

lorum in contractiones excitat. His, spiralium fibrarum contractiones, quibus a sinistra parte in dextram, a superiore in inferiorem, ventriculi diameter imminuitur, suspenduntur; id est, motus peristalticus per aliquam moram et aliqua ex parte intermittitur. Unde, qui ante in inani ventriculo sensus ingratus, quo cibi desiderium constat, fuit, is una cum fibrarum, ex qua pendet, actione illa, decedit. In sano igitur ventriculo contrarius hujus, jejuni et saturi, status est; jejuni circulares, saturi longitudinales fibrae, et pylorum cingens fasciculus, contrahunt sese, et utrisque oppositae relaxantur. Verum,

Ut ad cibi, cum nullus intus in ventriculo est, non tamen desiderati, nimirum, anorexiae, causam transeatur; cibus eo non desideratur, quod nulla fibrarum spiralium actio, contractiones nullae, subsunt, saltem debitus earum modus deest. Idque fit, propterea quod toto corpore, quicum consensus ventriculo intercedit, et praecipue arteriolis perspiratoriis, istius cum ventriculo consensus maxime participibus, tonus imminuitur. Quam rationem res vera et certa confirmat. Nam et omnes morbi cum atonia conjuncti pro constante symptomate anorexiam adsciscunt; et, ubiubi anorexia subest, ibi semper atoniam esse, manifestum est. Nec intra secundae valetudinis fines, non etiam eadem res cernitur; siquidem, qualia multi casus ferunt, quoties consuetum cibi imminuitur desiderium, languescitve praeter solitum ventriculus, toties atoniae pro tempore indicia manifesta sunt. Ita post magnum aestum aut laborem aut jejunium, postve ex subita calamitate moestitiam, saepe prae atonia cibi desiderium solvitur. Quod refrigeratio grata, dummodo haec perspirationem ne supprimat, quies, vini cyathus, aut laetus falsi mali nuncius, saepe contra reducunt. Non tamen in morbis toti corpori inhaerentibus, aut in casibus istis sanitatem non excedentibus, quoque communibus, verum etiam, a subito partis vitio, subito atonia occupat ventriculum. Sic nervorum membri distantis, ut tali post casum, distensio contusumve caput, illum afficere nota sunt. Et, e contrario, ventriculi atonia cum reliquis partibus facile communicatur. Sic multa per victum assumpta, et ventriculo parum convenientia, tonum ejus dejiciunt, perque consensum cum eo varias reliquo corpore partes consimili malo urgent.

Et, sive ventriculi atonia aliunde est, sive alias consensu partes afficit, quoties subest, cum anorexia, seu nullo cibi desiderio, aut etiam fastidio, conjungitur. Ideoque pro causa hujus atonia merito habetur.

Nausea et vomitus sunt ejusdem symptomatis gradus major; nisi quod hoc sibi proprium vomitus habet, ut, dum ab eadem

atonia

atonia et debilitate pendet, ventriculi, in qua confiftit, actio fufcitata, vigorem pro tempore aliqua ex parte redire, et cerebrum, ex nota corporis lege, quodammodo reagere denotat. Quae vomitus ratio, huic cum multis aliis morbis, quorum ille fymptoma eft, communis reperitur.

Ut horum trium fymptomatum, nempe cibi aut non cum debet defiderati, aut etiam faftiditi, item naufeae et vomitus caufa, ventriculi fibrarum, quibus motus periftalticus peragitur, et quibus liquor gaftricus fecernitur, atonia effe apparet, et haec cum reliqui corporis fibrarum mufcularium atonia fere connectitur; ita, in plerifque cafibus, haec eadem ventriculi atonia cum fibrarum mufcularium, arteriolas perfpiratorias cingentium, altera, memorabiliter et nunquam fere non, conjungitur; id quod, cum in dyfpepfia propria, cum in hac chlorotica, cutis pallor arguit. Quarum atoniarum utra caufa, utra effectus fit, haud facile dixeris; fed, ni fallor, neutra femper aut pro hac aut pro illa habenda eft, et utraque, prout caufa remota variat, utravis effe poteft.

Quod vero ad atoniam chloroticam, de qua potiffimum hic agendum eft, attinet; ventriculi, quam fummi corporis atoniam pro principe et radicali facilius fufpiceris; eatenus faltem, quatenus virginea eft chlorofis. Quod ubi fit, mali origo prima in utero quaerenda videtur. Cujus, quoniam cum ventriculo, quam cum fummo corpore, arctior nexus eft, igitur ventriculi atonia, ut uterinae fecunda, ita cutaneae prior, habenda eft. Idemque de fecunda Sauvagefii fpecie, quae ab immodico menftruorum profluvio pendet, dicendum eft, fi quidem eadem uteri, ac proinde ventriculi, fummique, ac totius, corporis atonia hanc, quae chlorotidem virgineam, comitatur. Ubi vero infantibus utriufvis fexus idem mali genus incidit, teneros eorum ventriculos atonia, cujus figna anorexia, naufea, vomitus, flatus, et acidi abundantia, funt, faepe urgeri, quis, quaefo, nefcius eft? Eftque hic affectus a genitalibus alienus, et ventriculo magis proprius; ita tamen, ut totum corpus mali particeps facile cernere liceat. Quod ad amatoriam chlorotidem, aliam fpeciem Sauvagefianam, attinet; quoniam omnia imminuti toni indicia eam quoque comitantur, quatenus ea chlorofis, et non nymphomania, eft, ex eadem origine, ac virginea, effe exiftimanda eft. In omnibus igitur cafibus, atonia ventriculi fubeft, eaque, tam in pueris quam puellis, ex genitalium atonia nafcitur; in infantili cafu ventriculi affectio idiopathica effe videtur.

Rerum alienarum, ut terrenarum, defiderium caecus naturae impetus aliquis eft, ut ea potiffimum materia adfumatur, quae praevalens intus in ventriculo acidum abforptum tegat.

Quantumque

Quantumque ſtimulantia deſiderantur, id fit, ut tonus deficiens excitetur: Cui certae res, ſal communis, ſalſamenta, et ſimilia ſtimulantia devorata, accommodantur. Hujuſmodi adpetitus, ſponte naturae ſuborientes, haud raro, cum in hoc, tum in aliis caſibus, apparent. Et aliquando ſalutare naturae opus explent, aut ad explendum pertinent, aliquando ſcopo aberrant, et praeſentem noxam augent. Quae res, a nullo animi conſilio, nulla certa mente, hujuſmodi naturae ſive conatus ſive impetus eſſe, ſed caſu fieri, declarat. Fruſtraque is et inepte ageret, qui ullam iis curationis partem crederet. Verum enimvero, qui impetus caeci in chloroſi, quocunque modo fiunt, ii cauſam morbum continentem ſupra propoſitam confirmant, atoniamque intus eſſe, et inde acidi copiam gigni, haud obſcure docent.

Ut acidum, et ex eo pendentem cardialgiam, atonia, ita inflationem, et hinc ortos ructus, gignit. Cardialgia autem fit, quia, acidum copia et acredine auctum, extremos ventriculi nervos irritat, et affectionem mordentem, haud facile plene deſcribendam, ſed, ſi ſemel perſenſa eſt, bene intellectam, excitat. Pendere vero acidi nimium ortum ab atonia, ei manifeſtum erit, qui, quo validior ventriculus eſt et citius digeſtionem perficit, eo minus acidi gigni, citiuſque tectum evaneſcere; in debilitato ſolo ventriculo, eoque tardiore digeſtione, abundare demum, et meraciorem evadere, reputet. Ut in inflationis originem inquiratur, in omni ventriculo, etiam maxime ſano, inter alimenti digeſtionem, aërem exire, nemo ignorat; ſed plus minuſve exire, prout debilior validiorve ventriculi actio eſt, aeque exploratum eſt. Hinc, "qui acidum eructant vix pleuriticos fieri," in aphoriſmum ab Hippocrate tractum eſt; cujus rei hanc rationem accipe. Educitur fermentatione neceſſaria in neceſſarium uſum aër, ſcilicet, ut ſic alimentum facilius ſolutu, facilius per fermentationem mutatu, reddatur. Sed, ſi fibrae longitudinales, et alia agitationis inſtrumenta, valide agendo, totam maſſam rite ſubigunt; particulae omnes bene inter ſe commixtae, emiſſum aërem in corpus ſuum rurſus recipient. E contrario, ſi deficientibus iis poteſtatibus agitatoriis, non debita vi et ritu commixtae ſunt inter ſe alimenti particulae, non recipietur corpore harum aer, ſed ſolutus, vagus, elaſticamque ſuam naturam ſequens, implebit diſtendetque ventriculum, et, qua data porta ruens, ructus forma erumpet.

Inde etiam ruminatio eſt; quia, deficiente agitatione modo relata, nec rite inter ſe commixtis alimenti particulis, hujus firmior pars, juxta cardiam, fluentiori ſupernatans, non hac tandem, quod ſanctitatis uſus requirit, recepta permiſcetur, aut integra

integra ad imum ventriculum dejecta, per pylorum ejicitur; ſed, ſupra permanens, et impulſu aliquo cardiam ſenſibilem ſpaſmodico inverſoque motu irritans, per oeſophagum ore rejicitur. Porro,

Gaſtrodyniae cauſa ſpaſmus, hujus eadem rerum acrium irritatio, et ex aëre elaſtico diſtenſio, eſt, a qua utraque alibi quoque ſpaſmus, ut in inteſtinis, in veſica urinigera, et ſimilibus cavis, naſci jamdudum exploratus eſt. Cujus rei explicationi eò minus immorandum duco, quod veram eſſe conſtat. Tolle enim ſtercus durum, tolle aërem, quibus colon, ultra modum diſtentum, adſtrictione ſpaſmodica tenetur, et tollis una morbum. Et quis, veſicam, urina ſua ultra modum diſtentam, educta ſola cathetere hàc, ſpaſmodico et dolentiſſimo affectu protinus liberari inſcius eſt? Nonne eundem effectum trahit in pelvi renis calculus? Aut quomodo calculum biliarium ductibus deducat antiſpaſmodicorum, et aliquo conſimili opere ſpaſmum ſolventium, ut opii, ut fomentorum, ut ſanguinis detracti, uſus, ſi nullus ſpaſmus ſubſit? Verum ut ſpaſmus, et humorum acrium irritatio, gaſtrodyniam cauſa continet, ita utrumque, quae reliqua omnia ſymptomata, continet atonia.

Linguam inquinat, ex ſordibus ventriculo concluſis et humoribus vitiatis, ſuboriens uſque vapor. Et iſtarum ſordium cauſa atonia demonſtrata eſt.

Eodem pertinet adſtrictae alvi ratio, cujus, propter conſimilem ventriculi, utpote cujus, et ei continuorum inteſtinorum, eadem et communis natura ſit, atoniam, motus periſtalticus langueſcit, et, propterea quod is tardatur ſupra aut invertitur, hic quoque minus aut non omnino procedit.

Pallor vultus langueſcenti in ſummo corpore ſanguinis, unde color pendet, motui, ideoque imminutae vaſculorum actioni, debetur. Cumque haec a fibrarum muſcularium vaſcula cingentium contractionibus pendeat, ita imminuta ea has langueſcere declarat. Eſtque haec ſummi corporis cum ventriculi conjuncta, cujus ante facta mentio eſt, atonia. Quod verum eſſe, et hic quoque atoniam locum obtinere, pallor cutis indicat. Virideſcens quaſi color (nam mera viredo non eſt), flaveſcenſve provectiorem hunc effectum ſignificat, ſcilicet, non ſolum langueſcere humorum in extremis meatum, ſed ſanguinis rubri ad ſuperficiem nihil prorſus accedere, et, quicquid ſubter cuticulam effuſum eſt, id, deficiente impetu, vique a tergo fracta, non poſſe per foramina cuticulae transjici, ſed, hanc inter et cutem ſtagnando, ſic degeneres colores aſſumere.

Eodem pertinet pedum frigus et venarum minor plenitas.

 Nam,

Nam, ut corporis calor, quaecunque ejus caufae origo fit, femper fanguinis motui refpondet, et pro hujus vi et magnitudine major aut minor eft; ita, ubicunque calor deficit, deficere fimul fanguinis motum fequitur. Cumque hic, in extremis partibus, minime cordis et arteriarum actione fuftentetur, ut ejus auxilii defectum fuppleat propria arteriolarum ipfarum irritabilitas neceffe eft. Sed neque fic fuppletur, propter irritamenti naturalis, nempe ipforum humorum vafculis fluentium, defectum, id eft, ex impetu et copia eorum diftenfionem: Humores enim, quia minus abundanter et minori cum impetu profluunt, igitur non fatis fua vafcula diftendunt et horum actionem excitant. Hinc deficit horum vafculorum tenfio, et ut tonus, inde magna ex parte pendens, deficiat quoque neceffe eft. Eftque hoc in alteris arteriarum finibus atoniae porro exemplum.

Jamque ex naturalium ventriculi, corporis fummi, et extremi, actionum ftatu, eatenus eoque fine tenus atoniam fubeffe, et caufam proximam, fupra propofitam, veram effe, fatis, fpero, patebit.

Verum et alibi corporis, immo late per hoc, atoniam invalere, alia porro fuadent, quorum deinceps explicationem adgredior.

Cum perfpirationis ftatus non folum a fibrarum mufcularium, proprias ejus arteriolas cingentium, et harum actionem fuftentantium, naturali, fed etiam a cordis et arteriarum vitali, actione pendeat; igitur deficiens illa, hanc quo deficere, et per univerfas arterias corque atoniam fpargi probat. Sed huic conclufioni, haud invalidum quamvis argumentum offerenti, foli tamen probatio non incumbit. Eandem rem cordis et arteriarum majorum ftatus, quarum pulfus " exigui humilefque" funt, oftendit; oftendit venarum minor folito plenitudo. Quorum utrumque cordis et arteriarum atoniam imminutamque actionem declarat.

Quin et difficilis, anhelufque, praecipue inter clivum afcendendum, fpiritus, quod difficilem per pulmones fanguinis tranfitum ponit, eandem rem confirmat. Nec me latet, hujus effectus alteram caufam, nempe fanguinis abundantiam infolitam, cum aucto praeter modum impetu, aliquando quoque effe. Verum, cum in hoc cafu poteftates fanguiferae minime tantae fint, quantis ad hanc rem opus eft, nec vitium locale, quod altera caufa effe poteft, ullum fufpicetur; ideo arteriae pulmonalis atoniam, feu actionem deficientem, folum hic delinquere credibile eft.

Haec igitur haud obfcure oftendunt, totum genus fanguiferum, continentis chlorotidem atoniae, neutiquam expers effe,

esse, et ad hoc ipsum, nempe morbum ab atonia contineri, probandum, aliquid ponderis adferunt.

Eodem pertinet actionum animalium status. Nam, praeter motus involuntarii instrumentorum, jam probatam atoniam, quae animales quoque potestates, ex qua eorum vigor pendet, defectum demonstrat, voluntarium etiam motum peragentes potestates, nempe, musculi et partes omnes musculares, quarum actio voluntati subjicitur, minus valide in chlorosi agentes, potestatem illam, in qua motus sui, et omnis quidem corporei, principium positum est, nempe animalem, cum animi facultatibus conjunctissimam, labare argumento est. Quae potestatis animalis debilitas idiopathica utique non est; nam, licet ab ea naturales pariter et vitales, denique omnes corporis actiones, funditus pendeant, et hanc sui originem spectent, (cujus rei probatio amplius incerta aut controversa non est), tamen in se absoluta non est; praeterque res externas, iis ipsis, quas ut causae origo continet, actionibus, ad idoneam suam conditionem tuendam, indiget. Ideoque, ut toni causa primaria est, ita et ipsius causa, licet secundaria, tonus esse reperitur. Utque deficiens potestas animalis deficientem tonum, seu atoniam facit, ita deficiens quoque, unde unde tonus, rursus illam labefacit. Tonusque non solum stimulantibus aut sedantibus rebus, quae ipsis fibris muscularibus, sed quae nervis, has inter et cerebrum, et ipsi demum huic, admoveantur, afficitur, majorque aut minor est, non solum prout fibrae, quarum est, magis aut minus vigent, sed pro potestatis animalis magnitudine. Ut ejus rei exemplum, ad rem praesentem attinens, in medium proferatur; in chlorosi status uteri, sive nimiis menstruis sive nullis, atonicus factus, potestatem animalem simili affectu, nempe cerebri collapsu, seu excitatione imminuta, impertit. Haec sic imminuta simul fibras musculares alibi corporis, maximeque in summo hoc et ventriculi, minori tono afficit, simul menstrualium vasorum extremorum, unde ipsa exorta est, atoniam porro auget; eaque toto corpore atonia vigente, in majus imminuitur. Estque haec ratio, qua potestas animalis simul infert atoniam quae chlorosin continet, simul ab ea debilitatur. Hinc, ob motus voluntarii instrumentorum labem, aut "invita mulier motum omnem corporis suscipit, aut suscepto facile et ante solitum delassatur."

Cumque corpore, praesertim in sua origine, affecto, affici animus soleat; hinc hujus irritabilitas aut moestitia. Quod autem idem quietem dulcem habeat, ejus rei patet explicatio; quippe enim qui exerceri prae debilitate nequeunt, iis quies grata sit necesse est: In ea chlorosi, ubi uterus laborat, solitudinis amor a viri saepe pendet. Nam pariter chlorosis,

pariter ejus caufa remota, menftruorum retentum profluvio, ab atonia genitalium, quam inopia veneris fecerit, exoritur. Inopiam autem veneris, pariter ac nimium ufum, debilitare corpora, compertum eft. Hinc Celfi, fi verba rite recordor, "Concubitum rarum excitare, frequentem folvere" dicentis, haud falfus, nifi quod modo errat, aphorifmus. Verum alia folitudinis defiderii, praeter amorem non expletum, caufa faepe animi moeftitia eft. Quae, cum fedans affectio fit, fedatae cerebri actionis documentis jam expofitis, annumeranda eft. Quo autem modo quivis cerebri ftatus confimilem animi gignat, et ab hoc contra augeatur, quaeftione, tum quia longa nec propofito neceffaria, tum quia difficilis eft, abftinendum exiftimo.

Jam commonftrato, ut fpero, veram chlorofis "caufam effe canalis alimentarii, maximeque ventriculi, fibrarum mufcularium atoniam, five illic ab origine, five a confimili fibrarum mufcularium vafculorum menftrualium, primitus exortam, et in utroque cafu cum ejufdem generis fibrarum, tum alibi corporis, tum in fummo hoc arteriolas perfpiratorias cingentium, conjunctam;" proximum dein eft in caufas ejufdem morbi remotas inquirere.

CAUSAE REMOTAE.

Seminium chlorofis, cum menftrua retenta aut copiofius jufto profluentia non fequitur, eft totius corporis, fibras ubique mufculares afficiens, atonia. Quam rem ita fe habere omnia, quae de caufa morbum continente dicta funt, pariter confirmant.

Haec atonia poteft aut primigenia aut acquifita effe. Cum acquiritur, a poteftatibus nocentibus, quae fimul caufae occafionales effe poffunt, quales fequentes funt, exoritur. Cum a menftruorum tum, cum ex fani corporis lege profluere debent, retentione aut minus jufto profluvio pendet, caufa ejus in menftruorum retentorum caufa quaerenda eft. Eftque hic idem aut atoniae primigeniae, aut acquifitae, cafus.

Menftruorum tum, cum profluere debent, retentio aut defectus ad vafa genitalia, jufto tempore non explicata, referenda funt. Quod rurfus aut totius generis nervofi motorii, aut ipforum genitalium vitio, aut utrique fimul, tribuendum eft. Totius generis nervofi motorii vitium eft deficiens in arteriis menftrualibus, quomodo fupra explicatum eft, tonus deficiens hunc nervofa, et utrumque, continens animalis, poteftas; et quia haec deficiunt, ideo fanguis per eadem vafa parcius et minori impetu profluit. Hinc tenfio, tono vaforum neceffaria, quoque

quoque deficit. Quo fit ut malum confirmetur. Vitium ipſius uteri proprium, menſtruorum profluvio obſtans, eſt quaedam fibrarum vaſorum motricium conditio, qua eae, ut ſolida ſimplicia, aut nimis laxae, aut nimis vigentes, quorum illud veriſimilius eſt, humori nervoſo et animali recipiendo, parum habiles redduntur. Poſtremo, ſi hae vitii immunes ſunt, et nihil in conformatione peccat, atonia vitae decurſu variis caſibus inducta, malum creare poteſt. Qui caſus idem ſunt, qui morbum, quaecunque ejus origo ſunt, alioquin creare ſolent; et in cauſis occaſionalibus quaerendi ſunt.

CAUSAE OCCASIONALES.

Ejuſmodi omnes ſunt, quae atoniam aut faciunt aut factam augent. Ea ſunt, venus nulla, nimia, immodicum menſtruorum aut alia profluvia, quietum vitae genus, victus lautus aut ex lauto tenuis, relaxantia, ſedantia, animi affectiones reprimentes; frequens cum ſexu altero, praecipue ſi quis aut eſt amabilis aut videtur, ſine eo quod cupitur, commercium. Denique omnia quae libidinem fruſtra accendunt.

Quomodo venus nulla, aut nimia, aut menſtruorum profuſio, obſint, jam ante explicatum eſt. Alia profluvia immodica eodem modo agunt, nempe univerſorum vaſorum tenſionem imminuendo, et ſic totius corporis laxitatem inducendo. Quietum vitae genus, quia ſanguis ſuis vaſis non ſatis percitatur, igitur, ut in extremis languide profluat, efficit. Hinc, cum ubique vaſorum, tum prae caeteris in extremis deficiente tenſione, deficiat tonus neceſſe eſt. Deficiens tonus quomodo reliquas omnes actiones corporeas, atque ipſam cerebri labefaciat, explanatum eſt.

Victus lautus, praeſertim cum quieto vitae genere, ſine quo effectus ejus nihil plerumque valet, propterea quod hunc exercitatio penſare ſolet, plethoram dando agit. Plethoram autem debilitatis et atoniae cauſam eſſe, indicio eſt deſidum omnium et opipare victitantium habitus imbecillus ſemper et atonicus, cum eorum comparatus, qui, exercitatione et modicis dapibus contenti, magnum ſibi cum vigore robur pariunt. Hinc, qui quondam exercitationi et menſi frugi aſſueti robore corporis praevaluerant, otio et gulae inſervientes, arthritide, in atonia poſito morbo, demum afficiuntur. Ex victu lautiore in tenuem et parciorem tranſitus, quo modo atoniam creet, neminem latere poteſt.

Tenuem victum debilitando nocere patet, qui, poſt lautiorem, quomodo ſic quoque etiam magis noceat, aeque manifeſtum eſt. Nam in hoc caſu, praeter debilitatem, ex alimenti parte

parte ſubtracta exiſtentem, ipſa conſuetudinis novatio debilitat.

Laxantia, fibras firmi ſimplicis afficiendo, agunt. Hujuſmodi aquoſa per potionem aſſumpta, calida, thea, et coffea, ſunt. Quae ſeſe fibris ſimplicibus inſinuando harum aggregationem, quam dicunt, afficiunt, particulas mixti longius inter ſeſe diſponendo. Tempus fuit, cum hanc et multas medicinae uſui neceſſarias, pariter et ingenioſe tractatas, doctrinas ſcire cupidis, ad eas aditus non, ut nunc, in illuſtri hac academia negaretur.

Laxantium et tonum delentium numero ipſius ventriculi diſtenſio annumeranda eſt; eſt enim haec firmi ſimplicis reſolutionis nota omnibus cauſa. Hanc diſtenſionem inferre poſſunt aut nimia alimenti copia aut aër, qui quodam tenus intus ſemper explicatur, ultra modum explicatus. Eodem pertinet calefacientium ſive intus, quales eſcae et potiones multae ſunt, ſive extrinſecus, quale balneum eſt, uſus: Quae ſimiliter, ac jam explicata alia relaxantia, in firma ſimpliciora agunt. Partimque, ut ſub hoc capite comprehenſa, partim ut quietum vitae genus, humidus coeli ſtatus agit, maximeque, ſi quis parum aſſuetus ex ſicciore in hunc derepente pertranſivit.

Sedantia, qualia potiones validae et ſpirituoſae, opium, nicotiana, et acida fermentata, ſunt, quo modo omnes corporis actiones imminuant, non eſt quod explicem; eo minus, quod in cauſae proximae explicatione ejus doctrinae principia fuſiſſime explicata ſunt. Satiſque eſt, omnia ad atoniam recte gignendam pertinere; ideoque pro cauſis remotis dyſpepſiae jure habenda eſſe.

Sedantium in numero habendae ſunt animi affectiones, cerebri incitationem imminuentes. Hujuſmodi ſunt in amore repulſa, metus, animi dolor, ultio negata. Animi in corpus imperium difficile et longum explicatu eſt; quod igitur hic, et quia res vera neutiquam dubitabilis eſt, omittendum exiſtimavi, ad morbi dehinc prognoſin tranſiturus.

PROGNOSIS.

Neque cum ſanitatem receptura, neque cum exitio futura eſt, brevis morbus chloroſis eſſe ſolet. Si ſola debilitate peccatur, aut menſtruorum retentio in cauſa eſt, ac neque labes congenita, neque vitium locale malorum omnium origo ſunt, corpus roboratum et reducta ſuis remediis menſtrua ſalutem promittunt. Quam in illis alteris cauſis reducere, majoris molis plerumque eſt. Verum haec praeſagii pars eo lubrica magis et fallacior eſt, quod labes congenita et affectio localis difficillime

lime explorantur. Solumque, ſi corporis exigui incrementum tarde procedat, aut ſi, ob parum idoneam conformationem, parentis menſtrua operoſe conſtituta ſint, conjici quodammodo poſſunt.

CURATIO.

In curatione, ventriculi uterique, cum hujus affectio ſubeſt, debilitas et atonia ſpectanda eſt, cauſaque ejus praecidenda. Chloroſeos, a menſtruorum retentione pendentis, curatio in iis reducendis conſiſtit, ad amenorrhoeae rationem releganda. Aliunde ortae conſilia medendi ſunt eadem fere ac in dyſpepſia, niſi quod hic quoque genitalium, animique libidinem ſpectantis, ratio habenda videtur. Primum eſt cauſas remotas redituras vitare, praeſentes tollere; alterum atoniam et debilitatem, tum in ventriculo, tum alibi corporis, auferre.

Quod ad primum conſilium attinet, ex cauſis remotis ante omnia ſeminium corrigendum eſt. Cumque id atonia primigenia eſt, extra chloroſi medentis poteſtatem eſt; et curatio ejus ad quandam morborum in atonia poſitorum, quales hydrops, emanſio menſium, dyſpepſia, et ſimiles affectus ſunt, prophylaxin redit. De quo hic agere a propoſito praeſente alienum eſt.

Cum acquiritur atonia, ſimul poteſtates quibus illata eſt vitandae, ſimul corporis, quo atonia conſtat, ſtatus, quod ad ſecundum conſilium pertinet, eſt tollendus.

Quae atoniam inferunt, ea poteſtatum nocentium, quae alias, ſcilicet, poſito jam intus ſeminio, cauſae occaſionales, ſeu morbum excitantes, dicas, nomine ſupra expoſitae ſunt, vitandaeque omnes ſunt.

Igitur, ſi concubitus deſiderium atoniam intulit, nuptiae erunt remedio. Si nimia veneris indulgentia nocuit, ei ſola via, qua fieri poteſt, parcendum, ſcilicet incitamento libidinis tollendo. Eoque praecipuum remedium victus lautior et plenior vitatus, contrarius quaeſitus, eſt; ſed de hac re ſuo loco agetur. Abſtinendumque viri cubili eſt.

Cum immodicum menſtruorum et alia profluvia noxae fuerunt, ea ſuis remediis ſiſtenda.

Pariter lautus victus, et quietum vitae genus fugienda; ille non ſolum quia libidinem accendit, ſed quia pariter ac hoc, vaſa corporis implendo, ſtimulum ex ſanguinis motu pendentem augendo, tenſionemque nimiam ſeu plethoram dando, ad atoniam viam facit. Tranſitus autem e victu tenuiore in lautiorem tum hoc nomine caveatur, tum quia ſubita repletio, conſuetudinis mutatione, periculoſa eſt.

Cavendum

Cavendum etiam a laxantibus, quae humore et calore nocent, ſive ea intus, ut thea, coffea, potioneſve calidae et imbecillae, ſive extrinſecus, ut in balnei uſu, agunt. Quae longo uſu firmorum ſimplicium mixturam mutent, necne, incertum eſt, ſed aggregationem mutare et laxiores fibras reddere non addubitantur. Cumque firmi ſimplicis conditio vivi proprietates afficiat, illiuſque, exempli gratia, laxitas hujus tonum imminuat, quare talem laxitatem facientia caveri jubeantur, neutiquam obſcura cauſa eſt.

Altera laxationis cauſa diſtenſio eſſe dicta eſt, et in ipſo ventriculo, morbi ſede agere. Cujus igitur cauſa, ſive ea alimenti, ſive aëris evoluti, et elaterem denuo nacti, copia eſt; tollenda aut evitanda eſt. Evolutionis aëris prohibendae ratio in tono ventriculi reſtituendo, de quo mox dicetur, conſtat.

Sedantia, ſupra dicta, nempe potiones meraces, vinoſae, aut ſpirituoſae, item opium, nicotiana, et acida fermentata, eo noxiora ſunt, quod in ipſum ventriculum, morbi caput, agunt, hujuſque fibrarum motricium tonum protinus imminuunt; unde harum cum reliquis totius corporis ſimilibus fibris, per cerebrum conſenſu, tonus ubique, et ſimul nervoſa et animalis poteſtas, imminuuntur. Sicque late corpus affectum animi ſtatum afficit, ut nullae actiones, ſive hujus, ſive illius, intactae malo evadant. Verum, ut a ventriculo ad cerebrum, et dein ſic ad totum corpus, eque corpore ad animum, atonia tranſit; ita animi vitium ad idem cerebrum, perque hoc in totum corpus, diffunditur; uno verbo, fibrarum motricium ſtatus ad cerebrum labem tranſdit, et hujus affectio ad illas ubique, quarum actionis origo eſt, perfertur. Excitandus igitur animus, metuſque moeſtitia, et ſimilium affectuum ſedantium cauſae, quantum res ſinat, auferendae et prohibendae ſunt. Potionibuſque modo et ſupra relatis, et nicotianae ſtimulo, ita abſtinendum; ut caute tamen id fiat, et prior conſuetudo mutatione paulatim facta, ſimul efficaciter, ſimul tuto, ſolvatur.

Ad alterum conſilium explendum, et tum ventriculi tum corporis alibi atoniam auferendam, conveniunt tonica remedia, et toti corpori et ventriculo admota. Illa ſunt exercitatio, frigida lavatio, aer frigidus, et perſpirationem ſuſtentantia; haec ad victus rationem, corticem Peruvianum, et chalybeata redeunt.

Omnium tonicorum, iis qui eam tolerare poſſunt, longe praeſtantiſſimum exercitatio eſt; quippe quae, niſi immodica et ſupra vires ſuſcipiatur, nunquam, ſicut reliqua, in atonicum effectum degeneret. Ei plerorumque hominum ſalus, quodque morbos, in quos deſides et otio inſervientes nunquam non

implicantur,

implicantur, effugiant, tribuendum eſt, ejuſdem neglectui imbecillorum, quo in numero literarum diſciplinae dediti, et omnes fere, ut Celſus ait, urbani ſunt, maximeque mulierum, quae raro ſatis exercentur, morbi, et prae caeteris dyſpepſia, cahectica mala, et hoc de quo agitur, imputandi. Non igitur chloroticis, quam tantopere affectare ſolent, indulgenda quies et ſolitudo, ſed actio inculcanda. Cumque viribus accommodanda exercitatio ſit, ne deficiens nihil agat, nimia laſſet, eoque atoniam, cujus in remedium paretur, augeat et confirmet, ſi magna debilitas eſt morbuſque provectus; ipſius corporis per ſuos muſculos motui geſtatio anteponenda. Dein, aut cum ab initio minor debilitas fuerit, ambulatio non vehemens, eoque inconſtantior, ſed lenior et aequalior, reſpondebit. Quae quomodo agat, minime ambigitur. Quippe enim tot toto corpore muſculi, in actionem concitati, ſanguinem per venas, ubi minime validis viribus movetur, has comprimendo, percitat. Hinc cito ad dextrum cor et pulmones, perque hos, cito ad ſiniſtrum, eque hoc ad arteriam, ſuis ramis univerſum corpus adeuntem, cito denique ad arteriolas perſpiratorias, quae ſolae omnium inſtrumentorum ſecernentium, cordis et arteriarum majorum actione aucta excitantur *, ſanguis percitatur. Sed, excitatis arteriolis perſpiratoriis, nempe in externa corporis ſuperficie, fibrae ventriculi motrices, quibuſcum illae conſentiunt, et, ut veriſimile eſt, arteriolarum humorem gaſtricum praebentium, alterae, ſaltem in hac internae ſuperficiei parte, excitantur, et ſic ipſa, de qua agitur, ventriculi tollitur atonia. Quae vaſculorum perſpiratoriorum exercitatio intra modum continenda eſt, ne, ſi ad ſudorem uſque fiat, hunc, more omnium auctarum ſecretionum, pro ratione collapſus ſequatur. Iterandumque conſtantia aliqua remedium, quia non uno impetu tantum malum ſuccidendum, conſuetudine certa ſtabili paulatim convellendum eſt.

Idem, protinus et recta, lavatio frigida, quod circuitu quaſi quodam exercitatio, praeſtat. Nam, ut in hoc ſanguine percitato, tonus augetur, quem inde poteſtas nervoſa et animalis excitata confirmat; ita in illa ſedans frigoris vis, extremos nervos ſentientes afficiens, perque hos poteſtatem nervoſam et animalem imminuere tendens, lege corporis, hanc contrario ritu afficit, cerebrique vim ſupra ſolitum modum intendit. Et ſic, aucta poteſtate animali, augetur dein nervoſa, poſtremo tonus, cum in aliis, tum prae caeteris in perſpiratoriis externae ſuperficiei vaſis, hujus calore et totius corporis vigore teſte, intenditur. Atonicum autem hoc remedium per inſitam cerebro vim agit, qua quicquid ejus actionem imminuere aut

* Cull. inſtit. clxxxi. et cclxxii.

extinguere periclitatur, id lege dicta contrarium effectum, nempe majorem solito illius actionem, suscitat; igitur, ut id fiat, certa quadam cerebri vi quae sic excitetur, opus est. Neque enim, si minor justo ea est, effectus consequetur. Ideoque provecto hoc et similibus in debilitate positis morbis, parum tuta frigida lavatio erit. Cui similiter,

Frigidus aër, sed minori gradu, agit; non enim tam eventu stimulando, quam eventu tonum, perque eandem ac ante legem, dando, neque subita virtute, sed paulatim exerta, remedio est. Similiter tamen sentientium nervorum fines, per hos cerebrum, hujusque dein interposita quae communis omni corpori est actione, omnis corporis fibras motrices communiter excitat, tonoque et contractilitate auget. Sed, quanto minor sedans vis, ad tonicam, quam stimulantem, virtutem dandam, requiritur, tanto in debilitate aëris communis, quam lavationis, frigus tutius est, liberiusque adhiberi licet. Verum et huic suus modus statutus est; et perquam frigidum coelum, assidue sine reactione sedando, et vim cerebri reactricem superando, ultro infert debilitatem. Tutissimusque semper aër frigidus, cum exercitatione conjunctus, erit. Ad tonica quoque pertinet, eodemque, quo lavatio frigida ac aër frigidus, modo agit frigida potio; cujus tamen hic locus non est.

Perspirationem ea, de quibus dictum est, tonica sustentant, quod quo modo praestent, ex dictis quoque patet. Praeterque ea ex rebus externis (nam intus adhibita ab hoc capite aliena sunt), debita summi corporis temperies perspirationem fovebit. Neque hoc praeceptum alteri de aëris frigore contrarium est. Modum esse ejus rei dictum est, quem hoc praeceptum respicit. Nam licet, quiescente et parum tecto veste corpore, omne frigus, quamvis non maximum, ad perspirationem imminuendam aut etiam supprimendam pertineat; tamen vel cum exercitatione, ut Batavorum jussu Boerhaaviano glaciem superlabendi consuetudo indicat, conjunctum, vel corpore veste tecto adhibitum, satis magnum frigus perspirationi non inimicum est. Quod fit, quia exercitatio, caloris genetricem potestatem augendo, aut vestis vaporem, assidue e corpore dimanantem, concludendo et cumulando, necessarium vegetae perspirationi temperiem servat. Cave tamen ne sub calore coelesti nimium vestis onus praecipias; sic enim, naturalem nimis augendo, jam ante praeter modum relaxatas fibras etiam magis relaxares, et tum demum in praeceptum de aëris frigore incurreres.

Absoluto de remediis tonicis, toti corpori admotis, sermone, ad ea quae intus assumpta agunt, transeundum est. Horum primum victum spectans est. Qualis victus parum conveniat, et

et poteſtatibus nocentibus annumerandus ſit, ſupra ſatiſque fuſe expoſitum ; cujus rei nullam hic partem repetam. Sed huic loco reſervata eſt propriae alimenti actionis explicatio. Cum victus plenus, cujus effectum quae prohibeat idonea exercitatio non adhibetur, plethoram gignendo, tenuiſque, vaſa non ſatis implendo ſtimulandoque, atoniam pariter inferat, ideo adverſus atoniam jam factam, neuter, ſed utrivis medius, convenit. Victus autem plenus aut contra, non ſolum pro copia aut inopia ejus eſt, ſed prout plus minuſve alat. Plus alit caro et ex carnea natura conſtans materia, minus ex plantarum genere parata. Conſtituta igitur atonia, et morbo inde facto, materia ex plantarum genere, quippe debilitante, et omnia praeſentia ſymptomata augente, pro certo abſtinendum, aut farinaceis, quae hujus generis minime imbecilla eſt, parcius utendum, indulgendaque altera materia nunc eo eſt, quod nimis alendi periculum jamdudum ſuſtulit digeſtio imminuta, quodque ventriculus minore tono praeditus aliquid, quo hic augeſcat et ſuſtineatur, deficientibus viribus concoctricibus, requirit. Non tamen ad ſatietatem aut naturae maxime alentis, danda videtur ; ne ſic crudeſcat intus et turbarum augeat numerum. Itaque paratam, ut ſolutu et concoctu quam expeditiſſima ſit, nempe fluentem, praecipue dare convenit. Hinc juſculorum uſus utilis. Et cum firmi aliquod datur, ut id quam leviſſimum et minime viſcidum ſit oportet. Hinc provectiorum animalium, quam aetate minorum, caro convenientior eſt, quam leviorem et concoctu faciliorem eſſe, experimentis per vomitum inſtitutis exploratum eſt.

Tonica medicamenta, cortex Peruvianus et chalybeata ſunt. Quorum ille quotidie dari ita debet, ut poſt decimum quemque vel decimum quartum diem, uſus ejus, ne nimia et aſſidua actione tonum tandem imminuat, intermittatur. De actione tonicorum, quae multis in hac academia tempeſtatibus a multis tractata eſt, ſupra dictis addere ſupervacuum eſt.

Eundem fere, quem cortex Peruvianus, chalybeata ſeu ex ferro parata uſum praeſtant.

DE COLICA.

AUCTORE ELLIS BUTTON METFORD.

COLICA recte et breviter definita videtur, " Dolor abdominis, praecipue circa umbilicum torquens; vomitus; alvus adſtricta," cum fibrarum, praecipue in inteſtinis, muſcularium motu abnormi *.

Colica a ſcriptoribus in plurimas, a Sauvageſio in viginti, ſpecies diviſa eſt †. Quarum multae aliorum generum ſunt, nec reliquae, niſi magnitudine, differunt. In hac diviſione cauſarum remotarum ratio parum recte reſpecta eſt; cum, quaecunque illae fuerint, ſolus internus, ex quo pendet morbus, reſpiciendus ſtatus eſſet. Quo perpenſo, nihil in ſymptomatis certum, nihil ſtabile, quatenus a cauſis remotis ea profluant, animadvertitur, quodque pro una quavis ſpecie habendum videatur, id, procedente morbo, in aliam verti ſolet; quin et is caſus, qui Colica Saturnina nominatur, maximeque a reliquis diſtare videri poteſt, nihil adeo conſtans aut ſibi proprium, excepta, quae ſemper intelligitur, magnitudine, quo pro ſpecie, a reliquis caſibus diſcreta, diſtinguatur, habet. De quo Iſlemann, qui maximam ejus varietatem vidit, " Interdum," inquit, " varii generis, pro diverſa aegrorum conſtitutione, febres ſuperveniunt, bilioſae, putridae, vel ex inflammatione inteſtinorum, quae in abſceſſum abiens, morbi moram nonnunquam morte rumpit ‡."

CAUSA PROXIMA.

Van Swietenius, qui inflammatione inteſtinorum contineri colicam ratus eſt, tamen " Varia," inquit " experimenta recenſita fuerunt, quae docent, acria applicata inteſtinis ſpaſmos excitaſſe in his fibris muſcularibus, per quos inteſtinum conſtringeretur validiſſime, non tantum in loco cui applicatum fuerat, verum etiam in vicinis plurimis locis eodem tempore ſic conſtricta fuiſſe inteſtina, ut omnis tranſitus contentis intercluderetur ‖." Et Franciſcus Homius, illuſtris praeceptor noſter, " A ſpaſtica," ait, " inteſtinorum contractione oritur hic morbus. Eluceſſit a ſymptomatibus, cadaverum inſpectione, et experimentis in vivis animalibus inſtitutis §."

* Cull. Gen. Morb. Cl. ii. Or. 3.
† Sauvag. Cl. vii. Gen. 22.
‡ Hall. Diſput. Morb. tom. iii. p. 306.
‖ Comment. in Boerh. Aphor. 959.
§ Princip. Med. p. 160.

Nos

Nos ſpaſmum inteſtinorum unius aut plurium partium pro colicae cauſa habemus. Neque obſervationes, cum aliae, tum inciſis cadaveribus, aut inſpecto in quibuſdam animalibus loco laborante, non hanc cauſae rationem, ut vir relatus ait, confirmant. In curationibus verſati adeo valido ſpaſmo conſtrictum rectum viderunt, ut hoc fiſtulam clyſmaticam aegre reciperet, receptaque immitti tamen liquorem prohiberet. Is ſpaſmus partim a torpore, gradum morboſum nacto, partim a praeſentis acredinis irritamento, pendet. Acredinem, humores in inteſtina excerni ſoliti, item perſpirabilis retentus et eodem transfuſus, tum bilis, denique e ventriculo alii huc cumulati, omnes copia ſimul et acredine adaucti, praebent. Quae acredo, ut in magna canalis alimentarii mobilitate, choleram, in ejuſdem ſine mobilitate atonia ad ſtatum putridum vergente, dyſenteriam, in puriore debilitate cum irritabilitate, diarrhoeam; ita in hoc ejus partis torpore colicam, creat.

SEMINIUM MORBI.

Corporis ſtatus, huic morbo opportunus, non omnibus communis eſt; ſiquidem alii totam fere vitam eum fugiunt, alii e leviſſimis caſibus, et ſaepe non evidentibus, plecti conſueverunt: Eſt igitur proprius quibuſdam habitus. Quem corporis, et, prae caeteris partibus, inteſtinorum torporem eſſe, difficile in iis, qui morbo opportuni ſunt, mota alvus, et, niſi validioribus, aut magna doſe datis, catharticis non parens, argumento eſt. Ita Iſlemann, quem modo retuli, "praecedit," inquit, "et comitatur diros hoſce cruciatus alvi obſtructio pertinaciſſima, remediis, alias maxime efficacibus, ſaepe haud ſuperanda, quam, quod mirandum, quatuordecim ultra dies aegros abſque dolore ſuſtuliſſe, Suchlandius adſeverat." Idemque hic, quanto tardius obſtructio ſubnaſcatur, tanto vehementiorem fore dolorem, dicit.

Eundem torporem non inteſtinis, ac ne canali quidem alimentario, contineri, ſed alibi corporis, maximeque in ſummo hoc ſubeſſe, tam eorum, qui morbo implicantur, natura, quam poteſtatum, ſeminium facientium, de quibus mox dicetur, agendi ratio oſtendit. Ita, qui colicae opportuni ſunt, plerique raro ſudant, tarde perſpirant, talemque omnium fere aliarum actionum, qualis atrabilarius eſt, torporem manifeſtant.

Torpor ille inteſtinorum et reliqui corporis, in quo ſeminium colicae poſitum eſt, poteſt aut congenitus eſſe, aut iis rebus, quae habitum faciunt, creari. Congenitus, ut dictum eſt,

eſt, ad atrabilarium notabilem illum accedens, in temperamento conſiſtit, eo, ſcilicet, quod atrabilarium dicitur.

SEMINII CAUSAE.

Habitum creant, eo ſeminii cauſae dicenda, quietum vitae genus, victus ſedans et parum perſpirabilis, ebrietas, ſedantium actio, omnia in conſuetudinem deducta.

Ut exercitatio idonea, muſculorum toto corpore actionem excitando, ſanguinem in venis ad cor redeuntem percitando, per dextrum hoc et pulmones, perque ſiniſtrum et arterias univerſas, et in harum, qui motui in majoribus vaſis parent, finibus accelerando, perſpirationem auget, conſentienteſque cum fibris muſcularibus, perſpiratoria vaſcula cingentibus, quae aucto in iis impetu in actionem excitantur, fibras, motum periſtalticum peragentes, ſimili modo excitat; ita quietis, quae contrariam huic effectuum ſeriem, vaſorum omnium motum languentem, fibrarumque torpentem ſtatum, ponit, actio explicatu facilis eſt, torporiſque, de quo agitur, cauſa manifeſta.

Materia victus maxime ſedans, minimeque perſpirabilis, e plantarum genere parata eſt: Et ex hac ipſa radices, olera, et fructus talis maxime naturae ſunt, quae non tam liquidam alvum, ut vulgo creditur, faciunt, quam facere videntur. Non enim, ſi res propius perſpicitur, alvi liquiditas auctam ejus actionem, ſed compulſam eo, imminuta perſpiratione, humorum copiam, ſignificat. Certe haec harum rerum, quam vulgaris, veriſimilior explicatio eſt. Eas enim pro ſtimulantibus nemo, contra pro ſedantibus omnes fere, quocunque modo earum actionem explicarent, habere, et ſaepe etiam praecipere, conſueverunt. Aucta autem hic alvi actio, non et ob hoc credenda eſt, quod perſpiratio, ſub illarum actione, pro certo et confeſſo imminuta eſt. Quae imminuta omnium ubique vaſorum imminutam quoque actionem denunciat, et omnia praeterea indicant. Sic igitur, ſcilicet, perſpirationem impediendo, eoque fibrarum, motum periſtalticum continentium, actionem et tonum imminuendo, materiae vegetabilis, maximeque ejus, de qua ſermo eſt, actio, ſive ut diarrhoeae ſive ut colicae poteſtas nocens, omnibus nota explicanda videtur. Eademque actio, ratione ſimilis, ſed minus valida, conſueta, et intra valetudinis fines ſubſiſtens, ſeminium inferre poteſt. Eodem potionis cujuſdam, nempe, fermentatione ex pomis confectae, actio pertinent, et explicationem eandem, nec vini Rhenani, ſi ſine ſaccharo Saturnino nocet, noxa aliam, recipit.

Quod

Quod ſi aliae potiones, ſive vinoſae, ſive ſpirituoſae, quae dicuntur, non ſolum pro poteſtatibus nocentibus in colica excitanda ab omnibus medicis habentur, ſed per conſuetudinem aſſumptae, paulatim agentes, intraque manifeſtam noxam ſubſiſtentes, ſeminium etiam faciunt; id, cum ſine acido aut aceſcente proprietate, quae in potionibus modo relatis ſola fere incuſanda ſunt, efficitur, per ebrietatem fieri ſolet. Ebrietas autem, quae ad tempus etiam, poſt ſtimulatricem actionem ſedare ſolet, hoc multo magis et certius conſueta efficit. Utque ejuſdem, quovis uno tempore ſtimulum, ob id ipſum quod ſtimulus eſt, imminuta actio ſequitur; ita is ſaepius renovatus, jamque conſuetus, poteſtatem nervoſam nimis uſque intendendo, eam tandem hujus debilitatem, fibrarumque muſcularium, ab ea pendentium, atoniam infert, quae ſine ſui cauſa, ſtimulo repetito, commode ferri nequeant. Qui effectus, ut ſic latius per totum genus nervoſum, ita ibi prae caeteris ejus partibus, quo primum ſemper et recta uſque dirigitur, nempe in fibris motum periſtalticum continentibus, percipitur.

Simili modo, ſedantia ultra victum, ſive canali alimentario, ſi qua ſunt, ſive generi nervoſo alibi corporis, admota, agunt. Hujus generis aëris temperies eſt. Quae ſive frigoris, ſedando agentis, ſive caloris, vaſa exhaurientis et debilitantis, forma, colicam inferre poteſt. Frigus, muſculares vaſculorum perſpiratoriorum fibras atonia afficiendo, conſentientes ſemper cum his motum periſtalticum peragentes ſimiliter afficiunt. Calor, qui immodicus magis eſt, quales plagae torridae ardores habentur, ubi aſſidue corpori humano admovetur, aſſidue, eoque nimis ſtimulando, in atonicam poteſtatem vertitur, tonumque in ſummo corpore imminuens, in canali alimentario, maximeque in inteſtinis, imminuit.

Hae omnes noxae ut ſeminium facere poſſunt, quod ideo acquiſitum recte dicitur, ita, ubi congenitum ſubeſt, id augeant, et tanto magis noceant, neceſſe eſt.

POTESTATES NOCENTES.

Poteſtates nocentes ſunt omnia ea, quae, ſubito et potentius agentia, ſeminium augent. Suntque ea ipſa, quae, paulatim et lentius agentia, ſeminium acquiſitum faciunt, naturale augent. Eadem atonica ſeu ſedantia ſunt. Atoniaque, quam inferunt, ut aliqua ex parte in corpus reliquum, ita aut in ſummum corpus, aut in canalem inteſtinalem, potiſſimum dirigitur.

Quies hoc in loco ſubita, id eſt, quae repente labori aut

exercitationi immodicae ſuccedit, intelligitur. Cujus effectus imminutio vel ſuppreſſio perſpirationis eſt, fibrarum, a qua motus periſtalticus pendet, actionem pro rata parte imminuens aut quodammodo etiam ſiſtens. Hic illius effectus colicae neceſſarius eſt. Alter ejuſdem effectus, diarrhoeae neceſſarius, nempe aucta in inteſtinis ſecretio, poteſt aut a colica abeſſe, aut cum ea conjungi. Quod ſi, ut opinor, ſaepius aucta in inteſtinis excretio, ex imminuta perſpiratione incidit; tamen in torpente fibrarum muſcularium, quae motus periſtaltici inſtrumenta ſunt, ſtatu relato, non ad eum motum toto canali augendum, et ſic liquidam alvum dandam, ſed ad abnormem et ſpaſmodicum irritante acredine reddendum, illa pertinet. Humores ſic in inteſtina excreti, et ſic irritantes, mucus, humor inteſtinalis, et exhalatus, ſunt, unam excretionem compoſitam conflantes, ſiquidem nullus eorum abſque reliquis aut copioſius aut parcius excerni reperitur. Sed alia acredinis cauſa bilis eſt, cujus aucta ſecretio ſimul et excretio ab eadem origine, nempe perſpiratione impedita, pendet. Quae adeo, eoque quo dictum eſt modo, nocet, ut ſpeciei colicae, quae Bilioſa dicta eſt, opinionem abundantia ejus fecerit. Sed haec non ſemper cauſa, et ſaepe haud obſcurus effectus, eſt, a vomitu, poſtquam is ſupervenit, mulſis ductibus biliariis, pendens. Horum humorum acredo, torpente motu periſtaltico, irritando hunc in ſpaſmodicum mutat.

Victus ſedans et parum perſpirabilis ex ea materia, quae in ſeminii cauſis expoſita eſt, conſtat, et eodem, quo illic quoque relatum eſt, modo, ſed vehementius, ac repentina magis vi, ſuum effectum edit. Si autem talis materia in perſpirationem forte occluſam coincidit, quales in canali turbas facere poſſit, experientia quotidiana docet. Hinc acredinis, modo relatae, origo. Et ſic, cohibita frigore perſpiratione, poma, olera, radices, aut carnis adeps, colicam millies intulerunt. Quin et eadem, ſedando, et cordis arteriarumque actionem imminuendo, extremarum quoque harum imminuunt, et per ſe perſpirationem hebetant.

Simileque ebrietatis magnae et ſedantium aliorum opus eſt. Quae, ſive in ventriculum, ſive in ſuperficiem externam, ſive denique in nervorum originem, agant, parem ubique, maximeque in partibus morbi ſaevitiae opportunis, atoniam et pares turbas inferunt. Quis, crapula quoties colicae cauſa, quamque potens, ſit, ignorat? Nec dubium eſt, quin animi affectiones ſimiliter inteſtina commoveant.

Omnes hae poteſtates, quae, leniore gradu et agere conſuetae, ſeminium acquiſitum faciunt, majore gradu vi repentina, et quaſi uno ictu, ſeminio jam ante intus parato, et ad morbi

morbi modum aſſurgere prono, cum hoc conjuncto, morbum tandem excitant. Omnium communis effectus eſt, fibris inteſtinorum muſcularibus torpentibus irritamento eſſe, eaſque, ob id ipſum quod torpent, non ad contractiones validas, quales intra certum modum conſiſtunt, et cum relaxationibus alternant, ſed ad contractiones, quae, dum deficiunt, abnormes et ſpaſmodicas fiunt, excitare. Irritamenti acredinis effectui diſtenſio ſive earundem, ſive aliarum rerum, qualis aër fere eſt, addita, inchoatum ſpaſmum auget.

DIAGNOSIS.

Morbi, quos propius colica refert, Hepatitis, et aliae quaedam abdominis phlegmaſiae, et prae reliquis Enteritis, ſunt.

Ab hepatitide diſtinguitur hoc, quod, in eo caſu, qui ſolus colicam refert, nempe, cum jecoris inflammatio ad colon vicina eſt, diaphragmatis affectio jecur, non colon, laborare indicabit. Abſolvetque diſcrimen aliorum hepatitidis ſignorum praeſentia, colicae abſentia.

Eandem a Splenitide, Peritonitide, et ſimilibus vicinorum viſcerum inflammationibus, doloris ſedes, quae in colica circa umbilicum torquet, non in illis, et initio morbi ſemper abſens pyrexia, diſtinguunt.

Quod ſi ſedes doloris, et pleraque alia ſigna, colicae cum enteritide communia fere ſunt; tamen ſola pyrexiae nota, quae ab illa, ſaltem ineunte, ſemper, ab hac nunquam abeſt, ſatis in diſcrimen eſt.

Ad colicam ab omnibus iis phlegmaſiis porro diſtinguendam, ſi quando notae relatae ancipites videantur, cauſae remotae pertinebunt: Quae in colica tales quales memoratae ſunt; cum in phlegmaſiis ſeminium perpetuum diatheſis phlogiſtica, poteſtates nocentes perpetuae frigus, et quaecunque aliae diatheſin phlogiſticam ſubito augent, intelligantur.

Ileus, qui a pleriſque ſcriptoribus ad enteritidem pertinere creditus eſt, colica tamen eſt, cui progrediente morbo aut obſtructio juſta inteſtini aut inflammatio ſupervenerint, notis colicae propriis novae adfectionis effectui praecedentibus dignoſcendus. Itaque, ſi pyrexia in morbi curſu inciderit, inflammatio, ſi obſtinatus ſtercoriſve vomitus, et obfirmata alvi durities, obſtructio acceſſiſſe credendae ſunt.

Ileus quoque videri poteſt localis vitii effectus; ut, cum circa corpora duriora, in aliqua inteſtinorum parte haerentia, nova materia retenta uſque impedimentum fixum auget, aut ubi ex aliquo caſu, puta gaſtritide, ſive idiopathica, ſive ſymptomatica, eoque ipſa colica, portio aliqua inteſtini, applicatis

 hujus

hujus inter ſe lateribus, concreſcit, aut denique, quando poſt diſtenſionem inſolitam, aut ex alia quavis cauſa, inteſtini pars in proximam recepta eſt. Qui caſus ab idiopathica colica plerumque hoc dignoſcetur, quod ab initio ad finem talis morbi nihil alvo redditur, cum rariſſime in colica aut aër, aut humor tenuis, aut aliqua ex parte ſtercus fluens, non dejici ſoleant. Quod diſcrimen, ſi non ſemper reſpondet, et juſta alvi compreſſio ſine obſtructione inſuperabili reperitur, internum ſtatum diſcernere minus eo refert, quod ſola colicae remedia in utrovis caſu tentanda ſunt, quibus fruſtra habitis, actum fere de aegrotante eſt.

Pro ſpecie colicae habitus eſt affectus, magnam alvi compreſſionem efficiens, Colica Saturnina aut Pictonum nominatus. Ejus cauſa remota plumbum acido, aut extra corpus humanum aut in hoc intus roſum, reperta eſt. Ejuſdem frequens affectus extremorum, maxime ſuperiorum, paralyſis eſt. Qui affectus eo minus mihi colica juſta eſſe videtur, quod cauſa ejus in quoſlibet, et non ſolos in opportunos, agit, quodque etiam diverſum effectum, nempe paralyſin modo relatam, trahit. Unde, etiam inteſtina non colicam, ſed horum fibris actione ſua privatis, et motu periſtaltico deleto, paralyſin adficere credo. A quo morbo, cauſae remotae et paralyſis praeſentis aut abſentis ratione, colica juſta diſtinguenda eſt.

DE EVENTU MORBI JUDICIUM.

Colica ſcite et prudenter curata raro, neglecta aut male adminiſtrata plerumque, ni fallor, exitio eſt. Hinc ex infelice vulgo, qui naturae, quam medico, credendos potius morbos exiſtimant, plurimi hoc intereunt. Neglecta colica jugulat, quod, irritante ſimul et diſtendente materia creſcente, ſpaſmus, ab ejus effectu pendens, uſque creſcit. Hinc ſimplex colica vertitur in ileum, qui cum inflammatione, aut ſine hac, interficit, aut in gaſtritida ſymptomaticam, cujus praeſentiam pyrexiae et propria idiopathicae gaſtritidis ſigna indicant, aut in obſtructionem relatam, quae Volvulus vulgo dicitur. Quorum aliquid vel ab initio ſubeſſe exiſtimandum eſt, quoties morbus, pro colica habitus, mature et bene curatus, non tamen ſanatur, ſed proprias turbas modo relatas excitat. Quo in caſu, licet obſtructio abſit, tamen quae intus eſt, conſtrictio plerumque pure ſpaſmodica non eſt, ſed cum vitio locali, ex aliqua memoratarum originum, nexa.

CURATIO.

Conſilium medendi colicae eſt: 1. Spaſmum ſolvere, hinc cauſam

causam ejus irritationem, hinc effectum prius, dein invicem causam, distensionem, aut etiam recta, tollendo; tum torporis reditui occurrere.

Quod ad consilium prius attinet, quoniam quamdiu distendens causa perimanet, tamdiu aliud agentia remedia proposito medici aberrant; igitur ab iis remediis, quae ad stercus et congestos humores dejiciendos pertinent, initium faciendum, eo commodiora sunt, quod eorum aliqua ad acres humores auferendos simul valent. Sic distensionem tollentium primum memoranda

Alvum purgantia sunt, quae rursus ore dantur, aut in alvum immittuntur.

Ore data alvum varia, et alia lenius, alia gravius, purgant. Quorum quae lenius purgant gravius purgantibus nunc vulgo anteponuntur; propterea quod haec ob acredinem rejici per vomitum periclitantur, inflammationem ultro accendi periclitantem excitant, irritandoque etiam aliqua ex parte ad augendum spasmum pertinent.

E lenius purgantibus cremor tartari commodiorum in numero est. Is neque gustatu ingratus est, neque rejici vomitu periclitatur, et perquam leniter, sed non impotenter, agit. Datus igitur electuarii forma, ad semunciam circiter, saepe respondebit. Alterum medicamentum, leniter quoque purgans, et non acredine irritans aut tormina excitans, sal neuter Glauberi est. Quem gustatu ingratum, et rejici per vomitum periclitantem, sexta salis communis, quam purissimi, parte addita, corrigendum Cullenus judicat. Convenit quoque oleum ricini. Quod si iis, quorum ventriculi oleorum genera minus bene ferunt, ingratum nauseam excitat, motoque vomitu rejici periclitatur; at, cum potione aliqua merace, qualis spiritus Gallicus, aut saccharinus est, conjunctum gratius erit. Gummi etiam guaiacum bene alvum purgat, neque inflammante opere formidandum videtur. Utque difficilius quidem ventriculo dissolvitur, ita mucilagine, saccharo vel ovi vitello accurate diffusum, facilius dissolvi poterit. Idem, parvis dosibus ad drachmas duas datum, alvum bene laxat. Calomelas, qui ad grana decem datus, alvum quidem purgat; quia tamen inflammationis excitandae periculum adit, rectius in hoc morbo omittitur. Denique, tartarum emeticum, parvis dosibus datum, ita in colica est, ut sic pylorum transeat, et in intestina agens purget. Quod, ob certum prope excitandi vomitus, qui ultro nimis incidere periclitatur, effectum, procul dubio rejiciendum a colicae curatione est. Haec remedia fere sunt, quae ore data, ad alvum purgandam pertinent. Verum eodem consilio,

In alvum quoque varia immittuntur. Ea purgantium ore datorum opus adjuvant, inter quod etiam adhibita, ut ſic quam longiſſime motus periſtalticus excitatur, melius reſpondent. Praeterque hunc effectum, ubi colo contenti dolores ſunt, et a ſtercore inter ejus valvas impacto pendent, clyſmata, ad partem laborantem penetrando, inteſtinum conſtrictum laxare, ſtercus convellere et deducere promittunt. Terebinthina immiſſa ſaepe efficax remedium reperta eſt, et ad unam unciam data plus plurimo colocyntho prodeſſe. Quae tamen et cautam adminiſtrationem poſtulat, et ſtimulando inflammationem impellere minitatur.

Non igitur quieſcere in utere, ne ad extremum hunc effugiens non in alvum intromittatur, ſinendus eſt, ſed cum altero humore bene confuſa ſine mora immittenda. Eademque, ſi aut inflammatio metuitur, aut illius ſtimulus, morae impatiens, intacto ſtercore citius juſto refunditur, omittenda, et ad minus ſtimulantia decurrendum. Sales neutri, ut nitrum et ſal Glauberi, ſaepe et proſpere quoque adhibentur. Sed et ii quoque, ſi ſtimulando, re infecta, quod aliquando fit, terebinthinae inſtar, refunduntur, humori minus aut non omnino ſtimulanti poſthabendi. Talis aqua calida eſt. Quae copioſe immiſſa, et non irritando permanens, ſtercus durum mollit, inteſtina relaxat, et diſtendendo purgans, ſaepe feliciter impactas res deducit. Cui ſi ſtimuli aliquid requiritur, ſalis communis paululum reſpondebit. Ejuſdem autem vis relaxans quae, extrinſecus admota, adeo ad ſpaſmum ſolvendum efficax eſt, non intus quoque plurimum prodeſſe, illic etiam relaxando et ſpaſmum imminuendo, non poteſt.

Praeter alvum purgantia, ore et alvo data, aliud eſt, quod, his omnibus fruſtra adminiſtratis, ſaepe alvum dejecit. Id frigida, ſtantis ſuper lapidem frigidum inopinantis nudis femoribus, cruribus et pedibus affuſa, reperitur.

Ad hoc caput diſtenſionis tollendae, licet non purgando agens, primarum viarum dilutio pertinet. Cujus generis ſunt juſcula, ex carne parata, demulcentia, et mollientia, potui data. Haec, quae in dyſenteria, durum ſtercus humectando et molliendo, ad hoc convellendum et depellendum manifeſte pertinent, nec levem opem ferunt, eadem virtute adverſus eundem intus ſtatum, hinc quoque uſui eſſe poſſunt.

Ad irritationem, qua ſpaſmus augetur, componendam, eadem diluentia, particulas acres inter ſe disjungendo, vimque earum frangendo, aliquid valere poſſunt.

Haec medicamenta, ore aut ano data, item diluentia, ſi cum cura urgentur, nec confirmari mora morbus finitur, in pleriſ-

que

que idiopathicae colicae casibus per se sola respondebunt. Verum

Alia sunt, quae recta spasmum adficiunt. Eorum praecipua sunt vesicatoria et balneum; quae relaxante virtute, et sic solvendo spasmo idonea, agere videntur. E quibus

Vesicatoria in plerisque viscerum, praeque caeteris, abdominis adfectibus, sive spasmodicis, qualis hic est, sive inflammatoriis, ut prudentissimus quisque medicus jamdudum testatur, praesenti sunt auxilio. Res certa est, quoquo modo eam explices. Verum e tribus actionibus, quae vesicatoriis tributae sunt, et nunc quoque quam maxime tribuuntur, stimulante, humorem detrahente, et laxante seu antispasmodica, certe haec in praesente casu est, qua adeo salutifera comperiuntur. Si enim intra breve temporis spatium quam imposita sunt, saltem quam agere coeperunt, non solum validissimus ipsorum intestinorum, sed et abdominis musculorum, spasmus ille, quo, umbilico intro versus spinam retracto, plurima in abdomine quasi tubera, ut sacci pomis referti instar ille videatur, efficiunt, aut ex toto solvitur, aut manifeste remittens locum dat, quo alia remedia interposita morbum tollunt; id nulla humores ad summum corpus pertrahendi virtute, vesicatoria efficiunt; utpote cum neque tantum humoris auferatur, neque ejus abundantia tam noceat, neque quibus viis sic salutaris detractio fiat, ita pateat, ut sic agere remedium existimandum sit. Relaxare igitur primum tegumenta, dein infra haec sitorum musculorum, tum ipsorum intestinorum, spasmum vesicatoria judicanda sunt. Quoniam autem eo semper efficaciora sunt, quo propius partem laborantem imponuntur; igitur, in hoc morbo, ipsi abdomini imponenda ita sunt, ut umbilico tamen, qui, iis rosus, non tam facile sanescit, abstineatur.

Balnei vis quoque relaxans ab omnibus agnoscitur, ipsumque, qui de morbis spasmodicis scripserunt, inter prima remedia omnes habuerunt. Juvenis, qui lauream in hac academia petens, de colica scripsit, propria observatione relaxantem et antispasmodicam balnei virtutem his verbis confirmat. "Quin et nos ipsi," inquit, "quater balneum, colicae dolorem, nequidquam agentibus, aut pro tempore tantum sublevantibus fomentis, penitus fugare vidimus. Neque in tribus e quatuor casibus dolor postea unquam rediit. Cumque in una virgine, sive quod ea irritabili admodum habitu erat, sive quod alvum suam purgare noluit, tamen dolor rediisset, manna purgata alvo, in perpetuum est fugatus." Non igitur justum balneum non optimum adversus colicam auxilium est. Quod cum, ut saepe, parabile non est, pro eo forma

forma ejus, nempe fomenta, utenda ſunt. Fovendumque, niſi eo prius impoſitum veſicatorium prohibeat, abdomen eſt, ſi prohibeat, extrema inferiora *.

Hactenus de conveniente colicae puriori medendi conſilio, deque huic reſpondentibus remediis, dictum ſit. Verum, cum eadem inflammationem ſymptomaticam accendere periclitetur, et toties accendat, ut multi in inflammatione cauſam ejus collocent, vel ad vomitum excitandum, quo omnibus remediis reſiſtitur, et morbus confirmatur, pertineat; ideo quo modo utrique huic periculo occurendum ſit, paucis exponere propoſiti noſtri erit.

Quod ad inflammationis periculum attinet, licet morbus in torpore ſitus eſſe dictus ſit, qui habitus ab inflammatorio longe diſtat; tamen, ſive hic quodammodo ſubſit, ſive poteſtates nocentes phlogiſticae, et, prae caeteris, frigus, praeceſſerint, ſive denique utraque noxa occurrerit, vel ubi haec quidem deſunt, ſed longior morbi mora partis laborantis, in inflammationem iturae, metum facit, multoque magis, ſi coeptae illius ſigna, quamvis obſcura, prodeunt; in omnibus his caſibus, ad inflammationi occurrendum, vel quodammodo praeſenti medendum, curandi conſilium eſt, vaſa ſanguifera periclitantia relaxare. Quod perficiendi optima via, ſcilicet, ut ex ipſa parte ſanguis detrahatur, quoniam non patet, ideo ad proximam decurrendum, et copioſe ex brachio ſanguis detrahendus. Quae detractio, omnia vaſa relaxando, habitum phlogiſticum, ſi forte ſubeſt, ſolvet, et, hoc facto, affectionem partis levabit, abſenteque illo habitu, ad laborantia vaſa quodammodo effectum tamen perfert. Certe profuiſſe hoc remedium experientia multorum confirmat. Optimus noſter nuper Praeceptor Gregorius, in praelectionibus ſuis, adeo illud profuiſſe teſtatur, ut, ubi ſpaſmus ingens clyſteri aditum negaret, is, ſanguine miſſo, protinus reciperetur.

Rurſus cum purius ſpaſmodicus morbi ſtatus eſt, ſed mora confirmatus, vel etiamſi inflammationis aliquid inductum, ſed ſanguinis miſſione habitus inflammatorius, qualis qualis fuerit, ſolutus, jamque vomitus non coepit ſolum, ſed viget; ad hunc componendum tumultum, prius antiſpaſmodicum, ſcilicet, opium, utendum erit. Quod, licet motum periſtalticum ſedante opere imminuat, et ſic ad caput mali confirmandum pertinere videatur; tamen, ſedando vomitum et remedia dandi copiam faciendo, manifeſte prodeſt, dum, motum periſtalticum abnormem et inverſum imminuendo, forſitan non

* Sed vix hoc metu opus eſt; nam, ut ingenioſus et optimus praeceptor Hope ait, haerente adhuc ventri aut tergo veſicatorio, balneum reſpondet, praeterque hoc ad ipſius veſicatorii dolorem leniendum pertinet.

omnino

omnino nocet, et contra juvat. Nam certe aliud eſt rectum, inverſum illum motum ſiſtere. Verum, ne rationibus a recto abripiamur, quid in aliis caſibus, non diſſimilibus, opium praeſtet, videamus. In lochiorum poſt partum profluvio, motus uteri abnormis moleſtos dolores excitat, et ſomnum fugat. Quid opium facit? Poſt opus ejus, etiam copioſius profluvium, ſed ordine et rite procedit, dolores fugantur, reducitur ſomnus. In dyſenteria, ſaepe humorum acredo et ſtercoris duri impactique diſtenſio, quem faciunt, in nimium urgent, ſpaſmum. Ibi quoque dandi ſaepe opii neceſſitas eſt; quod remedio efficaci fit. Imminuitur, manente adhuc materia diſtendente, ſpaſmus, et haec aut motu periſtaltico minore, ſed validiſſime per ſe, aut certius quidem purgantibus ſuſtentato, propellitur. De ejus in cholera, ubi, praeter abnormitatem, motus periſtalticus etiam nimius eſt, virtute nil ambigitur, et illic remedio manifeſte, quae in colica metui eſt, ſedans opii proprietas. Et quid ni? certe enim, ſi, quod poſſe nemo dubitat, motus ex parte abnormis et convulſivus ſit, ob id ipſum quod nimius eſt; quicquid igitur imminuat eum, ad ſalutem ſit neceſſe eſt. Sed non in colica, excepto vomitu, adverſus quem pro remedio receptum eſt; de opio perinde ratiocinandum eſt. Cujus illic uſus, qui ad torporem, in quo caput coli poſitum eſt, augendum pertinens, tantum mali ſedando, quantum boni ſpaſmum recta imminuendo, facere periclitatur, periculoſus fore videtur; neque committendum, ut, prae virtutis antiſpaſmodicae fiducia, effecti, quod ſedare et adſtringere alvum notum eſt, periculum adeatur. Tutiuſque videtur aliis laxantibus remediis, ſupra relatis, contentum eſſe, quam ad opium decurrere, vim hujus ſedantem, purgantium ſimul datorum vi, ſuperatam iri ſperantem.

Ubi conſtrictio magna eſt, et nullis remediorum relatorum cedit, ad eam vi ſuperandam medici decurrerunt, et modo aqua calida in alvum, modo argento vivo, aut globis metallicis, ore datis, ejus rei periculum fecerunt.

Si in inteſtinis tenuibus morbus ſedet, aqua ad hunc pervenire et valvam coli ſuperare poſſe, vix ſperanda eſt. Quae contra, ubi coli aliqua pars laborat, alvum relaxando, ut ſupra dictum eſt, potius, quam vi diſtendendo, agere putanda eſt.

Argentum vivum in ſtatu pure metallico dari conſuevit. Quod, quoniam non una maſſa, ſed hac in plurimos globulos, humoribus in inteſtinis ubique impeditos, et inter ſe disjunctos, diviſa, ad partem laborantem pervenit, fruſtra eſſe videtur. Magnus Sydenhamus, qui nullum temere remedium damnaturus fuiſſe credendus eſt, de ileo loquens, "Methodus," in-

quit,

quit, "eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid jactent de usu argenti vivi et globulorum, quae, praeterquam quod parum conducunt, noxam saepe haud contemnendam inferunt †."

Neque globos plumbeos aut argenteos, eodem consilio datos, licet, quacunque eant, pondus circumferentes, felicius agere, sive ratione sive experientia adductus judices. Quippe enim per varios intestinorum gyros delati, quantum, alibi descendentes, pondere juvantur, tantum, alibi ascendentes, eodem retardentur necesse est. Et, si ibi intestini, quod saepe quoque accidit, morbus sedet, quo ascendendum metallo sit, cui pondus usui esse potest?

Si quid hujusmodi opem ullam promittit, id tabaci fumus aut decoctum, in alvum immissa, est. Quae valvam coli transire et distendendo intestina purgare forsitan valet.

Post sublatum his remediis morbum, quoniam, ut supra dictum est, is in seminio, nempe torpore, positus est; ideo diu post a potestatibus excitantibus, maximeque iis, quae seminium augere periclitantur, diligenter erit cavendum.

† Opera universa, p. 76.

DE CHOLERA.

AUCTORE J. LEMAN.

CHOLERA est humoris biliosi simul vomitus, simul dejectio frequens, item anxietas, tormina, et surarum spasmata *.

Huic definitioni Sauvagesius "morbum acutissimum esse, vomitum assiduum, saltem nauseam, humorem, si biliosus non est, acrem, et, ubi deest dejectio, tenesmum, et abdominis dolorem," addit. Verum humoris et alia discrimina tantummodo magnitudinis sunt. Quod autem bilem posse abesse putavit, id, quia in plures justo species, ut mox dicetur, morbum extendit, fecisse videtur; cum re vera adeo bilis expers nulla cholera justa sit, ut citra hanc, etiam in omni vomitu paulo enixiore, cum rejectis bilis exeat. Pro dejectionibus, quae pariter a vera cholera segregari nequeunt, tenesmum supposuit, Sydenhamianam et Hoffmanianam speciem siccam

* Cull. Gen. Morb.

dictam,

dictam, refpiciens. Dolorem abdominis, cum perpetuus fit, adjiciendum definitioni fatemur.

Idem vir clarus Sauvagefius, fuo more, fpecies veras cum alienis affectibus mifcendo, fymptomata pro morbis habendo, aut e poteftatibus remotis varietatem femper petendo, non naturam morbi illuftraffe, fed difcentium perturbaffe judicium, videtur. Qui tamen, nihil omittendo, et omnia in medium trahendo, quantum tyronum mentes confudit, aut in erroris etiam periculum adduxit, tantum prudentioribus et exercitati judicii viris periteve doctis junioribus profuiffe putandus eft; fcilicet, omnem fuggerendo materiam, quam pofteriorum diligentia in meliorem ordinem digereret. Neque id de hoc morbi genere folo, fed et de toto ejus laboriofiffimo opere, pariter dicendum eft. Pariter enim ubique in eandem culpam incidit, eandem ubique, quafi ex divite penuario, utilem abundantiam, fed minus commodo ordine, expromit.

Ex undecim igitur ejus fpeciebus, omnes praeter primam, fcilicet, fpontaneam, rejicimus. Tertiam et quartam, alteram a vegetabili aut foffili, alteram ab animalis veneno, ortas, amandamus; quia non e re, fed ratione, eaque mala, hae fpecies creatae videntur. Si enim hae fpecies ejufdem naturae, cujus fpontanea, quam pro vero morbo recipimus, fint, fed magnitudine tantum differant, quid opus erat eas in fpecies, nedum diverfas, diduci, cum magnitudo non difcrimen faciat? Sin naturae diverfae fint, id eft, a diverfa caufa proxima contineantur, tum ne pro fpeciebus quidem recipiendae erant. Verum, omiffa ratione, cui, faepe fallaci in ordinandis morbis, non temere infiftendum eft, nihil his in fignis externis novi, praeter flavedinem cutis, et dejectiones iis fimiles, quae in dyfenteria vulgo incidunt, video; unde ille fpeciebus nomina, alteri auriginofam, alteri et dyfentericam, dedit, fcite fatis. Sed quorfum hic dyfenteria? cujus neque caufam ullam, neque effectum, praeter unum illum, qui fupra relatus eft, quique dyfenteriae adeo proprius non eft, ut cum diarrhoea graviori, et fimilibus noxis, communis fit, ullo modo cernimus. Et quis dyfenteriae cum cholera nexus eft, putridi morbi cum fpafmodico, febris gravis cum malo non febrili? Si omnia contraria funt, et adverfis frontibus pugnant, haec fpecies dimidia e parte corruit. Quam, ut ab altera parte explorem, et, an ibi fecurior fit, cognofcam; iterum rogo, quid aurigini cum eadem cholera commune fit, morbo, in quo, quicquid bilis abundans peccat, extra primas vias peccat, cum eo ubi noxa bilis intra eafdem fere tota graffatur? Nullas novi fecretiones quae brevi fpatio in extrema adeo vibrant. Sed hic quoque quam vereor auriginem nullam fubeffe. Si enim fubfit, ubi ftercus albefcens, ubi alvi

durities, funt, ubi etiam longinquitas temporis, qua corporis fummum, poft levata aut fublata omnia, tamen flavefcere aut decolor effe permanet? Praeterea quid eft, quod quifquam fufpicetur hic auriginem? Venenum animalis? At viperae et aliorum animalium venenofae noxae, item labes putrida, fimilia efficiunt; ubi ego, nullum unum humorem mutatum, fed omnes, et prae caeteris fanguinem, illam cutis fpeciem dare autumo. Cenfen' tu, eam viro viperino vim magicam ineffe, ut, intus acceptum, exitum, quo bilis in duodenum intret protinus intercludat, et bilem per aliena itinera toto corpore protinus diffundat? Eave fungorum, vitrioli, antimonialium, arfenici et mercurii actio venenofa habenda eft, quae bilem proprio itinere exturbet, et non potius, omnibus humoribus corruptis, firmis omnibus folutis, flavedinem illam creet? Aut in febre flava Indorum Occindentalium, putridiffimo malo, cutis, unde morbo nomen impofitum eft, color, errantine, quaefo, bili, et non multo rectius firmorum refolutioni, humorum putredini extremae, tribuendus? Nulla igitur hic cholera eft, nulla aurigo, dyfenteria nulla, fed vis venenata motum quidem primarum viarum periftalticum, fed, una univerfos corporis, turbans. Quae primarum viarum turbae, ut morbum, choleram dictum, totum conftituunt, ita alterius a venenis orti fymptoma tantummodo funt, ac forfitan ne id quidem; fiquidem inverfus ventriculi, nimius alvi motus, non a pluribus et diverfis magis caufis profluunt, quam ipfi inter fe natura et eventu difcrepant. Et quidni? Omnem enim vomitum, omnem alvi citationem, eadem effe, et ad eundem finem tendere, manifefto falfum eft. Variant haec, non in diverfis folum, fed in eodem etiam morbo, ita, ut alio ejus tempore ad falutem, alio ad interitum ducant, alio in neutram partem multum inclinent. Cujus rei, ne in rationes alieno loco imprudens implicer, eafque ut ad aliam fermonis hujus partem refervem, dixiffe fatis fit, tantum a morbis, quos venena fecerint, choleram diftare, quantum partis affectio, nec ea quidem fua natura gravis, ab ea, quae omnes vitae actiones, recta in exitium ruens, opprimit. Quo confilio, quinta Sauvagefii fpecies quoque excluditur. Porro, intermittentem, Indicam, inflammatoriam, verminofam, et arthriticam refpuo; quia in iis omnibus vomitus et dejectiones, quae pro cholera habentur, non morbus, fed fymptoma, funt. Tales enim fpecies fi reciperemus, tot cholerae fpecies forent, quot fere morbi funt primas vias irritantes. Atque fic feptem rejecimus. De quibus omnibus, praeter modo expofita, hic demum rogo, quis talium fpecierum ufus fit? Si enim ordinis ratio iis habetur eum turbant; fi curatio aliqua tot cholerae fpeciebus communis fpectatur, fruftra id

quoque

quoque eſt; cholera enim, ſi etiam atque etiam cholera dicenda eſt, in iis omnibus, non ſuam aliquam curationem, ſed morborum, quorum ſymptoma eſt, propriam ſibi vindicat. Reſtant adhuc duae ſpecies, quas rejecturus ſum, ſiccam et crapuloſam. Quorum quod ad poſteriorem attinet, ſi verba, quibus Meſeraius, unde eam Sauvageſius tranſtulit, conſideres, ne morbi quidem definitioni ſatis convenit. Poſt crapulam heſternam ſomnumque ſurgit homo, quid fit? Vomit. Quidni? Quo nihil conſuetius, nihil naturalius iis, qui poculis non aſſueverint. Aut, ſi quando etiam aſſuefactus magis vomit, id nihil aliud, quam aut cibum parum ei convenientem, juſtove plenius ſumptum, aut pravam potionem ingurgitatam, ſignificat. Vomit igitur, et levatum ſe protinus perſentit. At funditur ſimul alvus. Et quid adeo mirum? Si id, quod, dum in eo ineſt, ventriculi motum invertit, pylorum tranſiens, inteſtinorum rectum percitat. An vero ad hos ciendos motus opus medicina eſt? Non. Audi auctoris verba. "Natura hanc ſarcinam ſupra et infra cum impetu eliminat." Ecquid tamen incommodi poſtea permanet? Nihil. "Affectus fugax eſt et ſalubris." Ergo, ſi morbus recte definitur, "corporis totius aut partis ſtatus mutatus, ubi una aut plures actiones cum diuturnitatis aliquanto laeduntur, cholera, crapuloſa quae dicitur, adeo non eſt, ut ne morbus quidem ullus ſit. Ut reliquarum rerum quarumvis, ita et morborum, finis aliquis ſtatuendus eſt, ne, quae quotidie, immo omni fere hora, omnibus hominibus, et vel ſaniſſimis quidem, moleſtiae parvulae incidunt, pro morbis habeantur, et nemo in terris ſanus relinquatur. Hic nulla actio diutius paulo laeditur, nulla, niſi et fugax et ſalutaris, moleſtia ſubeſt, corporei ſtatus, ut ſupra et infra purgatione peracta adparet, mutatum nihil; ut, quod morborum numero adimendum eſt, id cholerae ſpeciem eſſe, quis homo dixerit? Quod ſi vel maxime ad affectum crapulae et ſatietatis alia addita morbum juſtum creant, is, ſic quoque a cholera alienus, rejiciendus videtur. Itaque Sydenhamus, "qui," inquit, "ab ingluvie ac crapula, nullo temporis diſcrimine paſſim excitatur affectus, ratione ſymptomatum non abſimilis, nec eandem curationis methodum reſpuens, tamen alterius eſt ſubſellii."

Quod ad ſiccam ſpeciem attinet, ipſius Sydenhami verba accipe: Ille "eſt etiam," inquit, "et cholera ſicca a ſpiritu flatuoſo ſupra et infra erumpente, idque ſine vomitu aut ſeceſſu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidiſſe memini, ineunte hujus anni autumno, quo tempore prior illa ſpecies," ſcilicet, ſpontanea, per populum A. D. MDCLXIX graſſans, "mihi creberrimo et facto quaſi agmine ſeſe obtulit." Quem

morbum choleram fuiſſe, nihil aliud praeter choleram, illo forte tempore per Londinenſes graſſantem, argumento eſt. Qui nihilo tamen magis cholera, quam dyſenteria, et in hanc paulatim vertentia, gravia tormina, quae eodem coelo nata, eodem anni tempore ſimul graſſabantur, aut quilibet prope alius morbus, quandoquando aut undeunde ortus, fuiſſe dicendus videtur.

Poſtremo, ſupra dicta de ſpeciebus cholerae Sauvageſianis quas rejecimus, hoc imprimis illuſtrat, quod omnes, quolibet anni tempore, ſine diſcrimine incidunt, cum vera cholera certo tantum prorumpat, per populum ſaepenumero etiam ſaeviens.

Recepta igitur pro morbi genere una tantum ſpecie, quae ſpontanea dicitur, quae ſint ejus communia ſigna exponam.

HISTORIA MORBI.

Saepe praecedentibus brevi mora in ventriculi et inteſtinorum regione doloribus, ſaepe ſine iis aut ullo futuri ſigno, vomitus immanis protinus incipit. Simul vel paulo poſt alvus, crebris dejectionibus, ſed difficilibus, torquetur. Quae dejectiones ſaepe cum vomitu, ſaepius ſine eo, unum aut alterum diem permanent. Supra et infra rejecta primum coloris mucoſi, mox flaveſcunt. Pectus et venter toto ventriculi et inteſtinorum tractu vehementiſſime dolent, et diſtenduntur. Ventriculus mordetur. Sititur ita, ut frigida prae caeteris deſiderentur. AEſtus et anxietas aſſidua ſunt. Pulſus arteriarum exigui, interdum nulli, interdum celeres, frequentes, exiles, percipiuntur. Sudor gelidus dimanat. Vultus cadaverinum refert, liveſcit. Extrema frigeſcunt. Surae, brachia et alii etiam artus, ſpaſmis conſtringuntur. Singultitur. Deficit anima. Intra viginti et quatuor horas ſaepe morbus jugulat. Plerumque tertio die, rarius quarto, finitur. Nec unquam ſua forma ultra ſeptimum excurrit.

CAUSA PROXIMA.

Choleram continens cauſa bilis eſt, copioſius juſto ſecreta, a ſuppreſſa perſpiratione pendens, temporis calore in acrem naturam verſa, et ſic primarum viarum motum periſtalticum hinc invertens, hinc celerius debito percitans. A bile choleram ſic concitari argumento ſunt, quod haec ſine ullis eorum, quae diarrhoeam inferre ſolent, ſtimulis exoritur ; quod illo anni tempore ſolo incidit, quo bilis et abundantiſſima et acerrima eſt, id quod alii morbi bilioſi ejuſdem coeli et temporis demonſtrant :

demonſtrant; poſtremo, quod adeo copioſe in rejectis, ſive ſupra ſive infra, humoribus adparet. Cum bilem acrem in cauſa cholerae poſuerim, et eam acredinem multi clari viri fermentationem eſſe judicaverint, ad quam fermentationis ſpeciem referenda ſit, aut ſitne ulla ex iis omnino, anquirendum. Quae quaeſtio eo magis ad rem eſt, quod morbi curationem concepta de ejus natura opinio haud leviter tangere videtur. Utque ab acida fermentatione incipiatur:

Acida fermentatio calidiſſimis et temporibus et locis maxime fovetur, in omnibus partibus naturae aliis. Num idem ſit in ventriculo et inteſtinis humanis? Non mihi veriſimile eſt. Nam in frigidiſſimis orbis locis et temporibus, quam calidioribus, acidum, non tutius, contra minus impune, perfertur; quod quidem latus hominum per orbem conſpectus ſuadere videtur. Et virum novi, cujus ventriculus tam ſubtiliter hujus diſcriminis ſenſibilis eſt, quam mens ad dijudicandum prudentia valet *, qui hac in regione ſatis tuto acidum aeſtate, non ſine incommodo hieme, aſſumit. Item multos novi, qui lemonum ſuccum in potionibus ſub gravibus horis aeſtivis in Scotia, neque ullo alio tempore, bene ferunt. Contra, apud nos, et in calidis maxime ſub ipſius zonae torridae plagis, non fruſtra provenit tanta acidulorum pomorum copia et varietas. Quippe quae non tantum grata, ſed et neceſſaria hominibus ſit, ad levandum aeſtum et ventriculum refrigerandum; ut in eum ipſum finem hoc iis paraſſe ſubſidium natura videatur; ſub frigoribus, ubi et ſupervacuum magis et inutilius eſt, ejuſdem naturae conſilio denegatum. Quin et me domi quae recreare acida grata ſolebant, eadem, poſtquam huc perveni, oneri ſaepe experior †. Ergo calor adeo nullam acidi generis fermentationem in ventriculis hominum progignit, ut id, quod naturale ulla ex parte per brevem moram ſit, imminuat. Ob quam cauſam, acidam fermentationem, quam in aliis naturae partibus calore gigni videbant, ad hominum et aliorum animalium ſanos ventriculos viri ſupra relati non recte tranſtulerunt. In ſanorum hominum ventriculis quicquid aſſumptum eſt, in acidam licet naturam inclinaverit, tamen cito concoctricibus facultatibus obtegitur. Verum, aliquis in nonnullis morbis, ut cholera, quod ad rem eſſe videatur, et dyſenteria, ſuboriri poſſe talem fermentationem, dixerit. Quam quaeſtionem, ut ſecundae valetudinis ratione illuſtrem, ſub ea bilis non acidum fovet, ſed retundit et abſolvit. Quod vel hoc patet, quod, ſi quae aciditatis notae obſervantur, eae in ventriculo, cum nondum ulterius concoctio proceſſerit, apparentes cito evaneſcunt. Ultra pylorum alimenti pars altura corpus,

* Cull. Uſus et Inſt. Med. in Acad. Edin. Profeſſ.

† Hujus diſſertationis auctor ingenioſus Barbadenſis eſt.

aut

aut ſecretiones ſuppeditatura, blanda evadit: Pars altera in putredinem ruit. Cui tamen, ſic ab omni aciditate alienae, nullus in inteſtinis novus liquor, praeter pancreaticum et bilem, affunditur. Unde bilem ſanam, et ſolita ſub ſecretione, non acidam eſſe, ſed aceſcenti occurrere naturae, credibile eſt. Quod igitur ſua natura acidum non eſt, ſed ei prorſus contrarium, quare id ſub cholera in acidam ire naturam judicetur, idoneam cauſam non video. Videamus morbi ſigna. At neque in iis quidem video quicquam, quod ad conjecturam, de acida fermentatione morbum continente, faciat, praeter ſolum ventriculi morſum. Quem morbo neceſſarium et perpetuum eſſe, nemo dixit. Eundem Sydenhamus quidem memorat. Sed multa in pleriſque morbis, non a cauſis eorum pendentia, ſed aliunde ſuborientia, ut memoranda quidem, ita non ad morbi cauſam referenda, reperiuntur. Hoffmannus non re, ſed rationibus perplexis adductus, de acido multa loquitur. Qui, ſi de rodente rejectorum natura meminit, in ea re arſenici et aliorum venenorum effecta, non choleram veram, quam, ut dictum eſt, parum perſpexiſſe videtur, reſpexit. Poſtremo, ſi curationem intueamur, quid illic eſt quod pro acido illo valere exiſtimandum ſit? Rejecta igitur omni acidi, ut cum cholera conjuncti, opinione, proxime dicendum eſt,

Si qua fermentatio huic morbo ſubeſt, eam e duobus aliis generibus ad neutrum referendam. De vinoſo res manifeſta eſt. De putrido genere, licet cholera in id anni tempus, quod putridos morbos maxime gignit, incidat, nexuſque quoſdam cum veris putridis, ut dyſenteria, habere videatur; tamen haud exiguo ab his diſcrimine diſtat; id quod cum ſigna ejus, tum curatio, oſtendit. Quod ſi in debilitatem cito omnia cholerae ruunt, id non per ſepticam quamvis naturam, ſed ſedante aliqua ipſius bilis noxa, fieri videtur. Sedat autem bilis et in aliis morbis, a putredine longe remotis, ut deſes ictericorum habitus, argumento eſt. Neque veri non ſimile eſt, redundantem in dyſentericorum inteſtinis bilem, ad iſtius morbi omnia ſedanda, etiam magis quam pro inſita ei natura, pertinere.

Ex his tribus igitur generibus fermentationis, cum ad nullam ea redeat, quae cholerae cauſae origo eſt, dummodo fermentatio ſit, proxime inquirendum videtur, ſitne fermentatio omnino? Quae quaeſtio non difficillima non eſſe poteſt. Et, quoniam nulla praeter dictas nobis ſatis innotuit, ſequitur, ut, bilem cholericam re vera fermenteſcere, pro certo dici nequeat. Verum, cum veriſimile in primis ſit, omnia genera, certe ſpecies, omnes fermentationes, neutiquam nobis perſpectas, et ad eam opinionem multa rerum faciant, biliſque

praecipue

praecipue claras alicujus fermentationis notas prae ſe ferat, veram ejus fermentationem hic quoque ſubeſſe maxime ſuſpicandum eſt. Cujus ſi ultima natura non mutata morbo eſt, certe in ſtatu ejus ita quaedam flectuntur, ut diverſas quodammodo proprietates edat. In naturali ſtatu ad chylum blandum efficiendum, et leniter inteſtina ſtimulandum, valet, et alios pacatos effectus edendos. Sub hoc morbo omnia turbat. Quas turbas ſiquis bilis, cujus eadem natura permaneat, vehementi actioni tribuat; reſpondeo, diros bilis in cholera effectus, qui non primis viis continentur, ſed late per totam nervoſam naturam graſſantur, et vi, venenoſae propemodum pare, mortem praecipitant, haud facile per ejuſdem bilis, quae ſana adeo ſalubris, morboſa, ut in ictero, ubi cum toto etiam ſanguine permiſcetur, adeo tamen lenis, reperitur, actionem auctam explicabiles eſſe. Certe bilis cholerica inſignem ſubit mutationem. Quam, ſi nolis fermentationem dicere, quia qualis ſit non poteſt commonſtrari, ne vocabulum offendat, dummodo res vera animo teneatur, dicatur acredo peculiaris.

Bilem vero acrem reddi poſſe, ſimilis aliorum, qui ſecretionis modo mutato accreſcunt, humorum ratio ſuadet; ſuadent modo memorata in cholera effecta. Neque ſalinus omnium humorum, eo tempore quo cholera incidit, ſtatus non eandem opinionem confirmat. Haec acredo, ſive ad fermentationis modum, ſive non, intenditur, cum irritabilitate ſupra poſita, praecipuam turbarum, in quibus cholera conſtat, partem certe concitat. Eandem bilis haud obſcure abundans auget. Siquidem, ſi quando bilis in inteſtinis, ut in ictero, deficit, pro inſolita effectuum vehementia, nullum effectum edit, ſed ſubtracto alvo ſtimulo, haec dura et pigra torpet. Sed neque abundantia bilis, ſive acredine ſive fermentatione, illi effectui, dummodo ſatis diluatur, apta eſt; id quod ejuſdem, in ſanguine ictero eodem laborantium, abundantia diluta indicat, ubi, ut relatum eſt, ſedat potius quam irritat.

Porro, nec abundantia mera acrem bilis naturam explanat; quoniam ſimilem ejus effectui, ſimiles in inteſtinis turbas, alii illic morboſi humores praeſtant. Quae res in dyſenteria aliquando cernitur; ubi non ſemper bilis, quae effectus potius quam cauſa morbi eſt, ideoque primo non peccat, gravia tormina facit, ſed alii humores, acris naturae jam ante participes, effectum prius inferunt. Qui humores et ab initio, dum abundantius ſolito ſecernuntur, et aliquamdiu ſtagnando, acriores juſto evadunt. Cujus rei, praeter nimiam ſecretionem et ſtagnandi moram, calor corpori inſitus auctus, perque coeleſtis vim cumulatus, origo eſt. Eadem acris humorum natura, eodem calore et aliis cauſis aucta, abundantiorem uſque ſecretionem

tionem efficit. Quam noxam in dysenteria putredo addita ita auget, ut origo causae esse videatur. Quae putredo a cholera utique abest. In qua calor intestinorum humores, perque eos bilem, forsitan acri natura imbuit. Simul quo tempore hoc fit, quo tempore cholera vulgo incidit, si quid perspirationem subito supprimit, quale frigus est, ejusque humore effectus adjutus, ideo plus sanguinis in venae portae, bilis fontis, ramos conjicietur, et plus bilis secernetur. Atque sic, calore, ut dictum est, omnia exasperante, alioquin gravis acredinis stimulus tanto gravior fit, quanto per eundem calorem totus primarum viarum tractus, etiam in secunda valetudine, multoque magis sub morbis, mobilior reperitur.

SEMINIUM MORBI.

Habitus corporis, quo, perspiratione impedita, bilis secretio et primarum viarum mobilitas citra morbum augetur, periculum cholerae infert.

Itaque juniores, calorem diuturnum perpessi, ac bile natura abundantes, caeteris cholera magis, periclitantur. Quo fit, ut Graeciam, Italiam, Hispaniam, et in zona torrida Indiam utramque, Mauritaniam, Arabiam, et Americam Mediam, incolentes, quasi propriam choleram habeant. Quam rem ut paucis illustrem; habitus in quo cholera futura constat, non subito iisque diebus, quibus ea incidit, sed aliquanto ante, contrahitur; paulatimque cholerae opportunus creandae subnascitur. Quae ipsa, licet brevi temporis spatio concluditur, tamen ex longinquiore, et quasi gradibus, ut aiunt, efformatur; simili modo ac dysenteria Sydenhamiana, quae eodem quo cholera anno, iisque ipsis diebus, incidebat; similiter etiam quibusdam febribus intermittentibus, tam vernalibus quam autumnalibus, quae primo quoque tempore sub alio, aut remittentium aut continuarum, aut aliorum morborum, non aut leviter, febrilium, atque ipsius denique cholerae, typo, saepenumero adparent.

NOXA EXCITANS.

Quicquid vero hunc habitum ita per occasionem intendit, ut morbo inferendo par sit, id noxa excitans erit; quale praecipue frigus ad summum corpus adspirans est. Excipi autem frigore, inde in morbum implicari, vel calidissimis locis et temporibus, corpus potest. Adeoque hoc vanum non est, ut et populares meos, et quotquot zonae torridae incolae sunt, etiam atque etiam monendos censeam, ne corpora aestu diur-

no confecta et languida vespertinis frigoribus aut vaporibus objiciant. Cum aestus enim vis nostris nervis penitus insedit, melius est, quantumvis molestiae perpeti, quam subito aut gravius corpus refrigerare. E numero forsitan noxarum excitantium fermentiscentia, per cibum aut potionem assumpta, sunt. E quibus, licet acida fermentatio choleram non causa contineat, tamen acida assumpta coeptam eam augent. Postremo, certa caloris vis certo anni tempore incidens, in hac regione mensem Augustum vix excedens, in calidioribus plagis Julium quoque et Septembrem complectens, omnibus noxis magis et prope sola choleram excitat.

Venena vero, quia prorsus diversum morbum, cujus id, quod cholera esse creditur, tantummodo, ut diximus, symptoma est, efficiunt, sanosque pariter, ac opportunos nullo discrimine invadunt, perniciei causas, non autem choleram excitantes, esse contendimus. Quin et alterae noxae, qualia acidum et similia sunt, ita inclinatum morbum impellunt, ut acceptae labis pars longe maxima, ac, propemodum ausim dicere, tota coelo debeatur. Tantumque inter veram choleram nostram, et imitatricem illam, quam illae noxae creant, nempe Crapulosam Sauvagesianam, interest, quantum totius corporis affectus, et partis, scilicet primarum viarum, alioquin sano corpore, turbae temporariae, ex rebus intus assumptis pendentes, et, his ejectis, rursus protinus sublatae, inter sese distant. Alter effectus, nempe cholera, in calore diu corpus, scilicet per totam aestatem, subiens, et morbo opportunum reddens, tandemque hunc efficiens, vix ullo aliarum rerum auxilio, consistit; alter, sine ulla corporis opportunitate tali, per externam intus acceptorum vim, partis alterius morbi imaginem refert, sanum deprehendens corpus, sanum demittens. Atque hic totius corporis spasmi, non solum manente cholera, saevientes, sed ei, nisi idonea cura prohibeat, superstites, et novas turbas ciere minitantes, discrimen hoc quod posui, haud inepte illustrant.

Illustrant porro gravia prius tormina, deinde dysenteria, de quibus modo, et haud semel ante, dictum est, eodem tempore, quo cholera, iisdem in locis, perque eundem populum, grassantes. Ubi, cum idem coelum et solum et paria omnia externa essent, quod tamen alii in hunc, alii in illum, affectum implicarentur, eam rem internae causae, ideoque corporis prius existenti habitui, acceptam referendam, neutiquam obscurum est. Immo altius haec ratio descendit, et non solum habitum corporis, sed et naturam, in hunc, quam illum morbum, proniorem esse demonstrat. Unde patet, nos, non sine causa,

 certos

certos homines prae caeteris periclitari cholera, hancque a crapulosa Sauvagesii toto coelo distare, judicasse.

SEDES.

Cholerae sedes latior est totus primarum viarum tractus; angustior et propria magis duodenum et itinera bilis. Neque ad rem manifestam opus argumentis est. Siquidem id omnia signa, id tota morbi facies, certo indicio, quin et incisa cadavera, firmant.

IN CADAVERIBUS VISA.

Incisis cholera peremptorum cadaveribus, intestina tenuia, maxime duodenum, item pylorus, bile flava circumfusa, in gangraenam iisse, ductus biliferi relaxati, cystis ampliata et flaccida, ductus cholidochus distentus, omnia circa humore nigro et fusco repleta esse, venaeque ventriculi turgere cruore, reperta sunt.

PRAESAGIUM EVENTUS.

Non potest periculo tam vehemens, tam praeceps morbus, carere. Quippe enim hoc ipsum, quod unius diei et unius noctis spatio interdum jugulat, quantum ejus ad mortem intendatur gradus, ostendit. Idem neglectus semper metuendus est. Non enim humorum motiones ejus naturae sunt, quae salutem pariant. Qua in re, quantum a crapulosa specie, quae pergendo suum fit remedium, differat, sic quoque intelligitur. Idem senibus, pueris morboque debilibus, quam reliquis *, item calidiorum, quam temperatiorum, plagarum incolis; denique, quod omnibus per populum grassantibus morbis commune est, plures, quam pauciores, corripiens, perniciosior est. Ut judicium e signis trahatur, exitialia fere sunt, admodum nigra rejecta †, cum pulsibus exiguis aut fere nullis, animae defectiones, gelidi sudores, extremorum frigus, et toto corpore convulsiones. Mala sunt sitis et aestus, eoque pejora, quo majora; item, compressis excretionibus, perstantia symptomata. Bonus, sequente somno, vomitus, aut ad septimum diem morbus excurrens.

CURATIO.

Medendi consilia ad duo redeunt: Primum, humorem fer-

* Hoffman. de Chol. † Hipp. Aph. 22. l. iv.

mentatum

mentatum ejicere; deinde, ejus effectum, motus enormes, diluendo aut ſedando, componere.

In qua diviſione magni Sydenhami auctoritate uti non dubitavi; quippe cujus feliciſſimae hunc morbum curandi rationi nihil omnino poſteriorum virorum experientia novi adjecerit*. Ejus haec ſunt verba: "Sedula," inquit, "applicatione et multiplici etiam experientia edoctus, quod ſi hinc acres iſtos humores, fomitem morbi, catharticis expellere conarer, idem agerem, atque is qui ignem oleo extinguere ſatagit, cum cathartici velleniſſimi operatio omnia magis perturbaret, et novos inſuper excitaret tumultus. Et, ſi ex adverſo medicamentis narcoticis aliiſque aſtringentibus, in ipſo ſtatim limine, primum humoris impetum compeſcerem, dum naturali evacuationi obſiſterem, et invitum humorem detinerem, aeger, inimico viſceribus clauſo, bello inteſtino indubie conficeretur. Has, inquam, ob cauſas, media mihi via inſiſtendum eſſe duxi, ut partim, ſcilicet, humorem evacuarem, partim etiam diluerem; morbum itaque hac arte, mihi a multis retro annis comperta et comprobata, toties quoties in ordinem coegi."

Quod ad primum medendi conſilium attinet, commune hoc omni alvi ex irritatione graviori nimio motui praeceptum eſt, ut vehementius purgantia vitentur. Quippe enim, ubi irritamenta ſic liquidum humorem prae ſe agunt, ſuperaddita talia medicamenta motum, jam antea nimium, inſuper augent; adeoque, ſi quid auferendum eſt, non auferunt, ut ipſum ſtercus poſt ſe, etiam denſius compactum, relinquant. Id in colica, id in dyſenteria et ſimilibus malis, ubi vehementer purgantia, quaſi mera vi, ante ſe omnia dejectura, dabantur, ſemper accidiſſe novimus.

Adeoque, in hoc morbo acriter purgantia pro remedio utenda non ſunt, ut ſpeciei, de qua ſaepe diximus, cauſis Hoffmannus ea annumeret; quibus igitur in hoc morbo abſtinendum eſt. Quinetiam, cum et leniter alvum moventia, quo minus in uſum vocentur, aſſiduus vomitus obſtet, neque eorum quidem periculum fieri ſolet. Ad cujus vomitus immanitatem ſiſtendam, viamque ad medicinae, in curationem efficacioris uſum, faciendam, antiemeticum Sauvageſius, nempe ſyrupi limonum cochleare unum aut alterum, cum ſalis abſinthii granis viginti, dedit. Cujus in hac re remedii quae ſit poteſtas, neſcio; ideoque fidem penes auctorem relinquo. Certe nihil ſimile Sydenhamus, cum cholerae naturae ſcientiſſimus, tum curationis feliciſſimus, egit. Et, praeterquam quod dubium tale antiemeticum, etiam ſupervacuum eſſe videtur;

* Cura Sydenhamiana eſt omnium optima, ut vigeſies et ultra expertus ſum. Sauv. Noſol. method. de cholera.

ſiquidem nunquam tantus tamve aſſiduus vomitus eſt, quin id morae detur, quo gratiſſimum pleriſque remedium, in quo, mox memorando, curationis cardo vertitur, accipi liceat, acceptumque aliquamdiu manere, aut, ſi qua pars rejicitur, nova accepta copia, compenſari. Quod quidem, et quid ſit, et quo modo adminiſtrari debeat, protinus exponam.

Supra memorata oſtendunt, nulla ſolitorum, ſive ſupra, ſive infra, ſive gravius, ſive lenius, purgantium, medicamentorum, aut huic medendi conſilio, aut omnino huic curationi, convenire; niſi, ſi dicas aquam tepidam, quam nonnulli praecipiunt, ad eorum numerum pertinere. Quae, quatenus vomitum juvet, emetica eſt. Sed eo conſilio dare amentis, non medentis, foret. Neque eo amentia medica, quod ſcio, pervenit, ut augendum gravem cholericorum vomitum quiſquam exiſtimaverit. Quod ſi nonnulli, non augendi quidem, ſed expediendi vomitus, cauſa, tepidae aquae uſui inſiſtunt; eoque magis, quod vomendi labor, quam libertas, copioſius bilem exprimendo, magis noceat; profecto ne eo quidem nomine aqua tepida utendum arbitror, neque ullum tantae vomendi contentionis uſum video. Et quicquid ea diluit, id melius et efficacius praeſtant, quae ſub eo capite jam jam explicaturus ſum.

Si quibus eandem, alvo immiſſam, prodeſſe poſſe placuit, ab iis non diſſentio; quam tamen, magis laxando et diluendo, quam citando alvum, id facere contendo.

Secundo conſilio duo remediorum genera reſpondent, ſcilicet diluentia et ſedantia. Quorum, quod ad primum genus attinet,

Ante omnia diluentium delectus habendus diligenter eſt, eaque, quae quam minime in fermentationem eunt, caeteris anteponenda. Quibus hoc nomine omnibus unum longe palmam apud nos praeripuit, ſcilicet juſculum pullinum aut bovinum. Quod huic morbo maxime accommodari omnium teſtimoniis confirmatum, certoque uſu exploratum eſt. Quippe, quod adeo non fermentationem excitet, nedum juvet, ut ei vehementer reſiſtat, et ad enormes motus componendos egregie pertineat. Idem Riverii, ad vomitum cohibendum, antiemeticum, aut aquae tepidae ad eundem expediendum, uſui ſuperſedet. Idem alvum purgantium defectum poteſtate efficaci compenſat, et miris modis ſalutem reconciliat. Cujus agendi ratio, ne eam praeter rationem agere, id eſt, ſpecifice ut vulgo praedicatur, videamur tamen credere, haec eſſe videtur: Juſculum, motum periſtalticum ſequens, ſimul internam canalis partem obducens, iiſque ſeſe immiſcens,ললllioſorum humorum acrem vim retundit. Quod quo magis facit, eo magis

magis magisque enormes, ab acri ea vi pendentes, motus in ordinem redigit, et pro inverso naturalem restituit. Atque sic utraque pollet potestate, hinc acredini humorum, hinc irritationi intestinorum, medendi. Neque huic tam salutifero ejus operi adeo, ac credas, frequens vomitus officit; quoniam quicquid jusculi sic rejectum perit, suumque perdit effectum, id nova injecta copia compensatur. Aut, si vomendi immanitas eo procedit, ut frustra medicamentum habeat, est quod adversus eam satis prospere adhibeatur. Verum de eo mox suo loco.

Aliud diluens aqua frigida est. Cujus actio ea fere, quae jusculi modo relati, est: Scilicet, sese cum acribus et biliosis humoribus miscendo, eorum vim irritatricem, et motuum violentorum effectricem, frangit. AEstuantemque praeterea morbum grato suo frigore, primo effectu, temperans prodest; praesertim in calidioribus regionibus, ubi fermentatio, a calore pendens, maxima sit oportet. Quo fieri videtur, ut antiqui medici tantum huic remedio tribuerint tribuantque nunc quoque, quod Cleghornii testimonio discitur, et cum maxime Hispani. Cujus actio, quantum diluendo juvet, modo sub jusculi pullini ratione explicato; qua ratione aliter etiam usui sit, quod mihi, quaeso, videtur, accipe. Partem causae remotae cohibitam perspirationem posuimus; scilicet, quatenus sanguinem in interiora, ideoque in varios venae portarum ramos, impellit et fontem bilis adauget. Eadem, postea permanendo, et morbum usque servando sustentandoque, causae continentis jure pars habenda est. Frigida vero, ut nemini non notum est, et, ut Sydenhamus, praeclaro illo, vomitus pestilentis sudore frigida moto sistendi, exemplo, ostendit, potenter ad summum corpus dirigitur, sudorem potenter movet, et per notum cutem inter et ventriculum consensum, hunc apprime levat, vomitum supprimit, et ad totius denique canalis alimentarii componendos motus pertinet. Nunquid in cholera sic frigida agere existimanda est? Mihi sane videtur, eoque magis, quo curiosius rationem, qua antiquitus hoc remedium administrabatur, expendo. Sic Aretaeus Cappadox *, "si," inquit, "omne stercus redditum jam sit, si transierint humores biliosi, et biliosus vomitus, cum distentione, cibi fastidio, anxietate, et robore debilitato, subsit; tum ad ventrem comprimendum, inversum humorem motum in rectum restituendum, et stomachum ardentem refrigerandum, frigidae aquae duo aut tres cyathi toties dandi sunt, quoties ea vomitu rejecta erit." In eandem Hippocrates † sententiam "ventrem cum superiorem, tum inferiorem, potionibus hu-

* De curat. M. A. l. ii. c. 4. † De affect. morb. aut. § iv. c. 2.

mectantibus," fcilicet, frigidis, "curandum effe," addit. Si igitur frigida, quo modo fupra dictum eft, agit, et, foraminibus cutis apertis, fanguinis eo onus inclinat; manifeftum eft, vena portarum onere fic levato, et parcius bile fecreta, magnam caufae continentis partem removeri. Quo nomine, hoc eo magis remedium ufui eft, quod laudati alterius, nempe, jufculi pullini, quod nihil certe circa cutem movet, defectum commode explet. Neque dubium mihi eft, quin et magnus Sydenhamus, et fi qui alii, fine aqua frigida choleram, fub minus calidis coelis, ideo minus faevientem, profpere curaverunt, fi forte in calidioribus regionibus, quales Graeciae, Hifpaniae, et Minorcae infulae, tractus funt, curationes exercuiffent, neceffario ad illam, et, faeviente illic magis morbo et diutius graffante, decucurriffent, et incolarum medicorum curationi felici nequaquam reftitiffent.

Hoffmannus oleum adverfus choleram magnis profequitur laudibus. Verum, efficaciore, de quo verba fecimus, remedio reperto, praeterquam quod ei fuperfedetur; minus quoque commode fe oleum cum humoribus noxiis conjungit, et, cum plerumque extra regiones oleofas degentium ventriculis grave fit, periculum naufeae movendae et motus, adverfus quos adhibeatur, in majus tollendi, minatur. A quo ejus effectu ne ii quidem, qui ufui ejus quotidie affueverunt, in tanta ventriculi mobilitate funt fecuri. Nam in omni regione alia aliis ventriculis humanis gratiora funt.

Oleo autem gratius diluens Sydenhamianum nemo inficias eat.

Aquam vero frigidam morbi, qui ipfe ardens, ardenti quafi tempore, incidit, natura requirere videtur. Verumenimvero, fi adverfus venenofas turbas, quas ille vir una cum Sauvagefio pro cholera nullo difcrimine habet, adeo oleofis fifus eft, ab eo nihil diffentio; quippe quae, fuo corpore vifcido particulas venenatas impediendo, implicando, et a firmis ftomachi, ventriculi, et inteftinorum lateribus arcendo, fummo et foli fere auxilio fint. Idem vir mucilagines commendat, quas fupervacuas effe, fupra relata cuivis facile oftendent. Non enim omnia, quae aliquid auxilii promittunt, in ventriculum ingerenda funt, fed quae maxime ad falutem valere ufus confirmavit, utenda. Quod autem hepar lupi exficcatum, rafuram priapi, cervi, cranii humani, ungulas alcis, cancri ufti fluviatilis et offa humana calcinata, non carere egregio fuo fructu dicit; eam farraginem a fano quoque nunc ubique rejectam, refpondeo.

Ad fummam, magnus hic vir, a quo multum me adjutum iri fruftra fperaveram, choleram veram neque vidiffe, neque

de

de ea lecta intellexiffe videtur, fiquidem nullum fimilis ei morbo, nifi aut a venenis aut aliis morbis orti, exemplum attulit. Et omnes ejus rationes, ut ad ea quodammodo pertineant, ita a cholera vera prorfus aliena funt.

Verum tantis generis nervofi turbis, tam immanibus motibus, per ita fimplicia auxilia non femper, immo raro fatis, obfiftitur. Quo fit, ut omnes viri prudentes ad efficacius plerumque confugerint. Id opium eft. Quod fecundi confilii partem alteram optime explet, mirandaque vi motus enormes fedat et componit. A quo tamen, quod ad alvum comprimendam adeo eventu pertineat, ne nimis id prius, quam omnis humor nocens ejiceretur, faceret, nonnullos, ut ipfum Sydenhamum, initio morbi pertimuiffe video. Verum enimvero motus fpafmodici convellentefque tanti faepe funt, ut humoris mali rejectione pofthabita, iis quam primum, etiam protinus a morbi principio, occurrendum effe, pofterior experientia firmaverit; eoque etiam magis, fi dolores retorquent *. Neque ab hoc confilio antiqui adverfus dolores abhorruerunt. Quibus, ni fallor, fpafmorum ratio magis eft habenda; quippe enim confopiuntur in praefens levamen dolores. Qui autem obviam fpafmis ut eas monent, ii, praeter praefentis mali radicitus tollendi rationem, etiam in longitudinem confulunt. Neque enim confuetius quicquam eft, quam, ut fpafmi, etiam fublato morbo, repetant, et confuetudine, in quam, fi quid aliud, proni funt, inveterantes confirmentur. Quod autem ad alvi fuppreffionis, et humoris noxii retentionis, metum attinet, compertum jam ufu eft, opium adeo non fecretiones fuo opere fupprimere, ut fuppreffos ante non minus liberet, quam dolores, inde ortos, confopiat, item corpus fomno recreet, et robore confirmet; id quod dolores poft partum ingravefcentes, et lochiorum profluvium, illi fiftentis ejus virtute fublati, hoc copiofe reductum, oftendunt. Cui rei fimillimas habet rationes cholera. In qua, quo plus doloris eft, eo, ni fallor, tenefmodes magis, ut ita dicam, alvus fit. Confopitoque dolore, opium tenefmum inde pendentem folvit, reftituitque profluvium. Verum, fallorne annon, hoc certe certum eft; quicquid adeo inteftina irritet, ut tales motus, quales cholerae funt, excitet, id ad eofdem per fe vel in nimium fuftinendos, fatis eft; quos opii tantum datum, quantum dolorem levet, non periculofe imminuit. Et fi irritamentum nimium, ideoque ab eo pendentes, nimios quoque motus, imminuit, adeo non obeft, ut, e contrario, profit, et voto medicum damnet. Praeterea, cum

* Cullen, Clegh. Hipp. in loc. rel. qui " cholerae conferunt," fi dolor fubeft, anodyna; item Sauv. et Hoffman.

tanto

tanto difficiliorem, quanto diutius neglecta sit, choleram curatu esse, inter medicos constet, ea quoque causa est, quare quam primum opium detur, praesertim si diluentia, supra memorata, quae nunquam omittenda sunt, simul adhibeantur. Nam et ea quoque satis liquidam alvum, ne quod malae suppressionis periculum interveniat, prohibebunt. Aut, si sic quoque aliquando sistetur alvus, bene sistetur. Id enim, irritationis et motuum pravorum causam sublatam jam indicio est, et morbum decessisse. Cum igitur ea sit opii, tam adversus spasmos, quam adversus dolorem, potentia; ubi hi utrique saeviunt, ab ipso protinus initio; si remissiores sunt, paulo post, illud dandum censeo.

Optima opii forma laudanum liquidum est, cujus praesentior actio et celerior, quam opii firmi, comperitur. Ejusdem alia actio est, scilicet, ad summum corpus sanguinem dirigendi. Quae, quo certior fiat, cooperiri veste homo, ad foramina cutis aperienda, aut etiam sudorem movendum, debet. Qua ratione haec et similes primarum viarum turbae saepe sunt sublatae. Neque alia hic observatio necessaria est, quam, ut, ne frigori inter sudandum objiciatur homo, et non tollatur, sed contra exasperetur malum, caveatur. Quare autem sudorem Hoffmannus, praesertim in initio hujus morbi, vetat, idoneam rationem non video. Timet rheumatismum. Nunquid autem verisimile est, quod potentissimo adversus rheumatismum remedio est, id eum excitare? Timet etiam podagram; sed quid illic sibi velit podagra non video; nisi si, quia iracundus aliquis in vomitum et dejectiones post iram forte incidit, ideo nobis podagram pertimescendam judicet. Nam, omnia licet misceat, non tamen, ut e cholera videatur, podagra symptomatica persuadebit.

Porro, cum tanta pars et seminii et causae proximae sint foramina cutis occlusa, ad eadem recludenda balneum usui erit. Cujus adversus choleram optima forma ventris et pectoris fomenta sunt. Ratio qua balneum agit haec est. Cuticulam ideoque innumerabilia subter eam vasa relaxat. Laxatis toto summo corpore vasis, alia remotioribus in locis laxabuntur. Atque ita tensio totius corporis, quicum spasmus cholericus adeo conjungitur, imminuetur. Praeterque relaxandi vim, balneum, a sordibus aestivo calore contractis, summum corpus abluens, hac quoque ratione foramina ejus aperiet, copiamque dabit, qua ad ea sanguis et vis nervosa uberius dimanent, morbus sublevetur, et ventriculus, per consensum supra expositum, perversis motibus liberetur.

DE DIARRHOEA.

"DEJECTIO frequens et copiosa, morbus non contagiosus; pyrexia nulla primaria *."

Cum genera morborum species universas comprehendendi, rationemque medendi, quae omnes ex aequo fere spectet, genericam stabiliendi consilio tantum debeant institui, cumque diarrhoea plerumque aliorum morborum, eorumque inter se longe diversorum, symptoma merum sit, utrum pro genere necne debeat haberi, ambigi potest. Quamvis vero saepissime, ut in febri hectica, variola, rubeola, symptomatica est, et ab irritantibus ore sumptis, a vermibus, a liquoribus canalis alimentarii propriis vitiatis, ab humoribus praeter naturam, ut pure ab ulceribus viscerum vicinorum orto, vel sanguine, ut in melaena, non raro pendet, in multis tamen exemplis nequit dubitari, quin pro morbo idiopathico debeat haberi.

A cibi desiderio imminuto plerumque incipit. Dejectiones frequentiores sunt, et speciem solitam praebent, quanquam quod excernitur est dilutius. Borborygmi adsunt, qui ad ructus usque odoris putridi gradatim increscunt. His alia signa succedunt, pro dejectionibus majus minusve frequentibus, pro quantitate materiae expulsae, statuque habitus corporei antecedente, qualia sunt vires gradatim imminutae, sitis non parva, pallor vultus, oculi hebetes, et non raro pulsus arteriarum intermittentes. Dejectiones e stercoreis aquosae et mucosae evadunt, torminibus aliquando comitantibus. Tenesmus nonnunquam fit molestus, et aliquid sanguinis exprimitur, quod tamen plerumque purum, quantitate modicum, et saniei sanguinolentae dysentericae prorsus absimile. Symptomata demum febrilia haud raro se ostendunt.

Nonnunquam morando et vires aegroto convellendo sola fit funesta, saepius vero alios morbos inducendo. Plerumque tamen post aliquantum temporis signa leviora fiunt, et dejectiones, absque auxilio etiam medicinae, statum naturalem rursus adipiscuntur. Hoc aliquando incidit, postquam morbus aliquot annos aegrotum exercuit.

Hoc in morbo tria in causa sunt, quod plerique nosologorum totidem ejus genera instituerunt. Dejectionibus frequentibus colore naturalibus nomen diarrhoea, albis caeliaca, et illis, ubi alimentum parum mutatum esse videtur, lienteria

* Cull. Gen. Morb.

indiderunt. Cum vero haec ſigna nonnunquam eodem in exemplo ſe oſtendant, ab eadem cauſa generali pendere videantur, nullamque rationis medendi differentiam faciant, diſtinctio hujuſmodi parum neceſſaria eſſe videtur. Dyſenteria unicus morbus quem inter et diarrhoeam ulla ſimilitudo intercedit. Illa vero contagioſa fere eſt, febre plerumque comitante, finem verſus aeſtatis calidioris invadere ſolet. Conatus dejiciendi ab initio uſque inefficaces et graves ſunt, materia ſtercorea indurata et fruſtulis, quae ſcybala appellantur, excernitur, ſaniei ſanguinolentae admiſta, et ex omni parte inſigniter foetens.

Quolibet in habitu per cauſas hujuſmodi excitantes, diaetam nempe abnormem, frigus, &c. diarrhoea poteſt moveri. Caeterum in valentioribus plerumque fugax. Debiles, quique diaeta tenuiore et vegetabili inſueverunt, ei in primis opportuni ſunt. In iis quoque diu manere maxime periclitatur. Debilitas igitur, inteſtina potiſſimum afficiens, hujus morbi fons eſſe videtur. Haec, quae pleriſque morborum longorum fundamenta jacit, vim nervoſam imminutam eſſe ſignificat, cujus effectus in partibus a cerebro et corde remotiſſimis potiſſimum ſentiuntur. Vaſcula ſuperficiei hoc modo affecta vigorem ſuum ſolitum et neceſſarium amittunt, circuitus ibi fit languidior, ſpiracula cutis occluduntur, humores ad canalem alimentarium debilitatum naturaliter feruntur. Quaelibet autem ſecretio adaucta aliquanto acrimoniae ſtipatur, quod una cum reliquiis alimenti non rite concocti, fibris inteſtinorum motricibus applicatum, motum eorum periſtalticum turbat, et praeter naturam adauget. Hic motus periſtaltici auctus partibus canalis alimentarii cum ſuperioribus facile communicatus, et alimentum nonnunquam adhuc parum concoctum per pylorum urgetur, alias vero ſub forma chyli nimis celeriter deſcendere cogitur. Vaſa lactea hoc in exemplo forſitan debilitate univerſa afficiuntur, et igitur ad abſorbendum, quod illorum eſt, parum apta evadunt. In maſſa autem hujuſmodi male concocta aër explicatus non ſatis rurſus abſorbetur, ſed inteſtina diſtendit, haec tormina affectuſve ſpaſmodicos, qui ſemet oſtendunt, faciens. Cum vero hae impreſſiones dolentes deorſum propagentur, et circa rectum extremum accumulentur, teneſmum movent. Profluvium perpetuum, quod vires aegrotantibus convellit, reliqua ſigna manifeſte exponit.

Quod ad hujus morbi curationem attinet. Conſilia caſibus ſymptomaticis medendi cauſarum ratione habita dirigenda, eoque hic omittenda ſunt. In exemplis autem idiopathicis potiſſimum agendum eſt, ut tonus inteſtinis eoque aut aliter univerſo ſyſtemati reddatur. Cum morbus ipſe, ſi modo di-

luentia

luentia adhibeantur, ad acrimoniam, quae ſubeſt, vel a ſecretione adaucta vel a reliquiis alimenti ortam, eluendam ſufficiat, cathartica, ad quae medici ſemper decucurrerunt, uſu eorundem frequente in dyſenteria inducti, raro neceſſaria, et reiterata ſaepe exitio ſunt, utpote irritationem debilitatemque augentia. Idem omnino de emeticorum frequentiore uſu dicendum. Quae tamen, portiunculis data, nonnunquam prodeſſe videntur, quod forſitan humores ad ſuperficiem percitando praeſtant. Quod ad motum periſtalticum imminuendum conferunt, id in tempus tantum manere poteſt. Adhibentur plerumque, cum utrum diarrhoeam, quae inveteravit, exſiccare necne conveniat ambigitur, et medicamentis quae plenam ſudationem eliciunt, minus haud dubie incommodi habent. His incaſſum tentatis, ad adſtringentia plerumque confugitur, quorum plurima in uſu ſunt. Vegetabilia caeteris anteponuntur, qualia ſunt biſtorta, roſae rubrae, tormentilla, lignum capechenſe, ſemirouba, gallae, ſuccus japonicus, gummi kino, &c. Plurimi facere videntur medici ſuccum japonicum. Cum autem plerumque aromati et opio adjungatur, maximam commodi, quod ſecum adducit, partem poſteriori deberi probabile. Hoc enim, quod omnes norunt, caute adhibitum, efficacius, quam quodlibet aliud medicamentum, ſigna in praeſens levat, quod quidem fere ſolum medicina facere poteſt, et tantum ſpatii medentibus comparat, quantum id regimen eaque medicamenta tonica adhiberi patitur, quae non ſolum canali alimentario, ſed vaſculis etiam totius ſyſtematis remotiſſimis, a quo ſolo certa aegrotantis ſalus pendet, vires tonumque reſtituant. Diaeta ſit cibus animalis ſolidus, utpote qui maxime nutriat, et ad acorem minime vergat. Eandem ob cauſam, juſcula e cibo animali confecta quibuſlibet demulcentibus anteponenda. Si vero nihilominus acor aegroto moleſtiam faceſſat, ad abſorbens, ut aquam calcis, confugere conveniet. Plurimum proſunt induſium laneum et exercitatio citra defatigationem conſtanter adhibita. Reliquis autem hujus generibus equo vehi, utpote quod viſcera abdominis potiſſimum concutiat, longe praeſtat, ſi facile poſſit tolerari.

DE DIABETE.

AUCTORE JOS. HART MYERS.

HISTORIAE, causarum, et curationis morborum notitia, nisi semet saepe ostendunt, et omnia indolem eorum spectantia accuratissime notantur, non potest comparari. Si igitur hunc morbum parum clare pleneque exequamur, non nobis vitio verti debet, cum ejus mentionem antiquiores, apud quos rarius apparuerit, vix fecerint, nullumque fere auxilium ab iis possit peti. Multi quidem medici optimae notae, quorum curae plurimi aegroti sunt demandati, nullum ejus exemplum unquam viderunt. Galenus, qui omnibus suis aequalibus palmam praeripuit, se duo tantum ejus exempla notasse refert. Lommio, et Fabricio Hildano, semel tantum morbus sese ostendit. Si scriptores antiquiores cum hodiernis contuleris, hos cohortem morborum novam, quae seculo nostro et superiore terris incubuit, et a luxuria omnigena, quae hodie tantopere invalescat, vires mortalibus insigniter convellat, eosque morbis hactenus parum notis opportuniores efficiat, haud dubie proficiscitur, depinxisse comperies. Non igitur mirandum, nonnullos recentiorum compluria ejus exempla vidisse, et memoriae prodidisse. Varia ei nomina indiderunt, quae omnia cum naturam morbi veram minime designent, silentio praetereunda ducimus.

DEFINITIO MORBI.

"Urinae praeternaturalis, copia immodica, profusio, chronica *."

HISTORIA.

Morbus a desiderio urinam reddendi, quod e brevibus intervallis redit, incipit, et quantitas urinae, quae excernitur, praeter consuetudinem magna. Urina non tantum quantitate, sed etiam dotibus, a naturali differt; namque species diversas prae sese fert, sapore et odore admodum varia. Quantitas urinae desideriumque potus ex aequo increscunt, os gradatim magis magisque siccum evadit, et saliva albida, viscida, spumosa; et aegrotus ad eam excernendam admodum proclivis esse videtur. Quod urinae excernitur, id modum in mirandum augetur. Sitis, sub initium modica, pro ratione proflu-

* Cull. Gen. Morb. G. lviii.

rii, quod ingesta semper excedit, increscit. Quatuor humorum libris sumptis, duodecim urinae librae fuerunt excretae*; et exempla non desunt, ubi quantitas multo major † profusa est. Prout sitis augetur, calor praeter consuetudinem magnus in visceribus abdominis sentiri incipit. Potestas urinam retinendi gradatim imminuitur, et doloris sensus aegrotum eam ex intervallis brevissimis excernere saepe cogit. Urina odorem et saporem subdulcem habet, et quantitatem materiae saccharinae praebere consuevit. Namque tres librae urinae et dimidia tres uncias sacchari et dimidiam ‡ comprehendere sunt compertae. Nonnunquam aliqua ex parte opaca est, et misturam mellis et aquae dilutiorem reddit. Plerumque tamen omnino pellucida, et fere coloris expers, nihil sedimenti servata ostendens. Alias, quasi oleum continere videtur, quod sub forma pelliculae ei innatat. Mutationes hujusce-modi saepe incidunt, dum dotes urinae sensibus percipiendae, statusque morbi, nulla ex parte mutantur. AEgrotum cubitum iturum, et mane postero surgentem, ponderatum pondus, uncias complures adaequans, quamvis aëre in sicco cubiculoque calido decubuit, noctu sibi comparasse; pondus vero die, etiam per tempus, quo nihil urinae fuit redditum, ei nonnunquam imminutum esse, experimenta || testantur. Odor saporque dulces urinae ad hunc morbum constituendum non ex toto necessarii esse videntur; etenim non semper adsunt.

Listerus, qui naturam urinae diabete laborantium per quaedam experimenta indagare conatus est, se eam insipidam nonnunquam offendisse memoriae prodit. Et rem ita sese aliquando habere, medicus sagacissimus, quem nostrum viderit seculum, plane § testatur. Cutis fit arida et contracta, et speciem anserinae prae sese fert. Alvus plerumque astricta. Appetentia cibi solidi gradatim minuitur, adeo ut aegrotus, quanquam magna molestia in regione epigastrica, cum sensu quasi esuriei perpetuo, saepe sentitur, alimentum omnigenum tandem fastidiat. Vires ei gradatim convelluntur, et notae debilitatis manifestissimae sese ostendunt. Tumores oedematosi in partibus corporis diversis, ut in femoribus, cruribus, et pedibus, noctem versus potissimum, oriuntur; sed, mane appetente, rursus evanescunt. Si quando aegrotus excretione urinae diu abstineat, aliae partes, ut lumbi, testes, &c. quoque intumescunt et tenduntur. Signa nonnunquam ascitis in quinque sexve dies continuos apparent, adeo ut aqua

* Vide Home's Clinical Experiments.
† Vide Medical Observations and Inquiries.
‡ Vide Home's Clinical Experiments; Medical Observations and Inquiries.
|| Vide Home's Clinical Experiments. § Vide Cullen's Lectures.

in abdomine percusso plane fluctuet; deinde gradatim decedere incipiunt, rursusque ex intervallis brevibus redeunt, morbum primarium et idiopathicum ne minima quidem ex parte mutantia. AEgrum miserandum infestat sensus caloris intestinorum gravis et excrucians, cum doloribus qui in regionem lumborum diffunduntur. Volae manuum et pedum frequenter calescunt, quae signa noctem versus ingravescunt. Nocte prima sudor non raro prorumpit, qui nonnunquam universus et odore ingratus et subacidus. Arteriae plerumque non saepius, quam octogesies aut nonagesies, intra minutum agitantur. Caeterum, cum paroxysmi febriles, febris hecticae proprios referentes, ex intervallis accedant, pulsus eo tempore celeriores et duri evadunt, numerum centum decem centumve viginti attingentes. Corpus squalidum et macilentum fit, mens inquieta parumque constans, adeo ut nihil possit reperiri, quod animum aegroti a moestitia possit abducere. His signis ingravescentibus, convulsiones tandem accedunt, et singulis momentis graviores evadentes aegrotantem extinguunt.

INCISIONES CADAVERUM.

Cum morbi non possint depelli, nisi sedes eorum effectusque, quos in partes laborantes edant, cognoscantur, cadavera omni fere morbo extinctorum incidere consuerunt anatomici, et non frustra; namque multum lucis naturae morborum hinc saepe fuit offusum. Hoc in diabete quoque non fuit neglectum. Quae autem inter cadavera incidenda se in conspectum dederunt, ea hujuscemodi fuerunt. Renes mulierculae, Petro Pawio teste, quae hoc morbo per aliquot annos laboraverat, praeter consuetudinem flaccidi, colore cinerei, et sanos rubore non adaequantes, reperti sunt. Quinetiam in cadavere viri nobilis aperto, uti Hoffmannus memoriae prodidit, qui diabete diu fuerat colluctatus, se ostenderunt concreta calculosa viis in urinariis inhaerentia, ureter dexter mirum in modum dilatatus. Ren dextri lateris insuper magnitudinem naturali et sana duplo majorem sibi fuerat adeptus. Reliqua quoque abdominis viscera morbida esse comperti sunt incidentes; hepar vero potissimum. Hoc autem in causa esse videtur, cur Meadius celebris non in renibus, ut plerisque aliis medicis placet, sed in hepate diabetem, sedere contendat. Quomodo vero hepar vitiosum et tumefactum diabetem possit movere, intellectu in primis difficile. In morbis quidem abdominis non paucis hepar quoque laborat. Affectus vero hujus pro sequela vel comite illorum fortuito, non pro causa, plerumque habendus. Haec opinio fundamento

parum

parum ſtabili haud dubie innititur, et argumenta multa, quae ad eam refellendam plane conferrent, facile poſſent proferri; operam vero in hoc male poſitum iri putamus. Igitur inciſionem potius cadaveris aegroti cujuſdam, quem anno ſuperiore, Noſocomio in Regio Edinenſi, vir illuſtris Dr Home, ad ſanitatem reducere multa per medicamenta potentiſſima adhibita fruſtra conatus eſt, referemus. Huic interfuimus, et ſequentia in conſpectum ſeſe dederunt. Renibus patefactis, ſiniſter praeter conſuetudinem amplus, et ſubſtantia mollis. In duas partes aequales ad lineam horizontalem diviſus, nihil fere pelvis, quae ex toto propemodum fuit deleta, oſtendit, et nihil amplius potuit videri quam ureter certae ſubſtantiae ejus parti adjunctus. Tubuli uriniferi, quam ſanitate ſubſtante, multo minus evidentes et manifeſti fuerunt. Dexter eodem modo inciſus ſpeciem magis ſanam et naturalem prae ſeſe tulit, et pelvis uſitatam magnitudinem habuit. Ureteres non praeter naturam adaucti. Subſtantia utriuſque renis odorem emiſit ſubacidum. Omnes et meſenterii et meſocoli glandulae intumuerant, colore pallidae, ſubſtantia modice firmae. Syſtema meſenterii ſanguiferum aliquantum adauctum. Hepar ſpecie ſanum et naturale fuit, ſed nonnullis in locis colo firmiter adhaeſit. Nulla lymphatica in veſica urinaria, quae tunicis praeter conſuetudinem valida fuit, potuerunt notari. Reliqua abdominis et thoracis viſcera omnes ſanitatis notas habuerunt *.

DIAGNOSIS.

Cum ſigna hujus morbi praecipua, urinae nempe praeternaturalis, copia immodica, profuſio, chronica, cum ſiti plerumque magna, non ei cum ullo alio ſint communia; a reliquis vitiis, quae corpus humanum infeſtant, ſatis ſecerni videtur. Unum tantum morbum, viz. enureſin, ſive urinae incontinentiam, memoria tenemus, quem inter et diabetem aliquid ſimilitudinis intercedit. Si vero nobiſcum conſideremus, urinam diabete laborantibus, invitis, non excerni; enureſi, contra, affectis, abſque voluntate, conſtanter fere, profluere, et dotibus ſuis non mutari, ſigna quae unum ab altero morbum diſtinguunt, ſatis manifeſta eſſe fatebimur.

CAUSA PROXIMA.

Quanta obſcuritate et caligine haec implicetur, e ſententiis diverſiſſimis, in quas ſuper ea auctores, rei medicae peritia et

* Vide Home's Clinical Experiments.

ingenii

ingenii acumine jure nobilitati, conceſſerint, abunde conſtat. Ex hiſce autem complures, quae, judicio noſtro, minus ſint probabiles, prius leviter percurremus, deinde eam, quae proxime ad verum videatur accedere, referemus.

Dolaeus, in Encyclopedia ſua medica*, cauſam diabetis proximam ex tota improbabilem profert. "Tubulos," ait ille, "iſtos per omentum ex fundo ſtomachi prodeuntes nimis laxatos culpo; per hos enim patentiores ductus ſine mora pergit ad renes, quicquid eſt potulenti; ad cor enim potus in diabete non poteſt deferri, quia impoſſibile eſt potum per cor ita ſtatim tranſire, et cum ſanguine ad renes deferri," &c. Quod vero hanc opinionem Dolaeanam ex toto convellit, eſt, quod nulli hujuſcemodi tubuli ab ullo ex hiſce anatomicis, quos noſtro contigerit ſeculo videre, accuratiſſimis unquam reperti ſunt, quanquam plurima, quae antiquiores fugerant, e tenebris eruerunt. Quinetiam non erat, cur negaret, potum in diabete per cor tam ſubito poſſe tranſire, et cum ſanguine ad renes deferri, ſi ſecum reputaſſet, quam brevi humores in ventriculum recepti poſſint abſorberi, et ſanguinem ingredi, quamque rapide ſanguis per cor tranſeat, et omnia ſibi admiſta in partes corporis remotiſſimas diffundat. Cujus exemplum in ea urinae excretione liberali, quae liquores ſpirituoſos alioſque ſumptos non raro ſubito excipit, luculentum habemus.

Junckerus † autem motum vaſculorum renum ſecernentium admodum turbatum pro cauſa proxima habet, qui, eo judice, ut non ſolum ſerum, ſed etiam lympha a pinguedine liquefacta deducta, in tubulos uriniferos magno cum impetu propellatur facit. Motus quidem hujuſcemodi forſitan turbatus, ſenſilitaſve potius renum ipſorum, ut poſtea oſtendetur, nonnullis in exemplis, ſed minime in omnibus, ſecretionem urinae adauctam movet.

Liſterus ‡, contra, morbum non in renibus ſedere, ſed ab ardore ventriculi et inteſtinorum maximo, qui potionem quamlibet lenem admodum diureticam acremque reddere poteſt, proficiſci contendit. Haec vero opinio meram theoriam tantum ſapit, ut refutationem vix mereatur.

Williſius ‖ vero, et nonnulli alii, morbum a ſanguine diſſoluto, vel ſero lymphae coagulabili et craſſamento non rite admiſto, oriri opinantur. Caeterum partes, unde ſanguis conflatur, nunquam a ſe invicem diſſociantur, niſi lympha ipſa coagulabilis, quae omnes inter ſeſe conjungat, et ſpiſſitudinem illis juſtam conciliet, ſit diſſoluta. Quod ſi incideret, nihil,

* P. 583. et ſeq. † Conſpectu Med. p. 799.
‡ Exercit. Medic. p. 64. ‖ Oper. tom. ii. p. 90.

judicio

judicio noſtro, valeret obſtare, quominus humores e vaſis excernentibus quibuſlibet, ut in morbis ad putredinem multum vergentibus fit, aeque ac renalibus, effunderentur.

Boerhaavius * denique celebris morbum a nimia arteriolarum renum, quae urinam ſecernant, laxitate pendere exiſtimat, et ſimul humores praeter conſuetudinem dilutos ad eum movendum neceſſarios eſſe, affirmat. Cauſam quidem priorem diabetem nonnullis in exemplis dare fatemur; nihil vero rationis, cur humores hoc morbo laborantium juſto dilutiores eſſe ſuſpicemur, reddi poſſe putamus. Quae urina excernitur, ea quidem saepiſſime pellucida; urina vero hujuſmodi in hyſteria, aliiſque morbis ſpaſmodicis, ſeſe oſtendit, ubi nihil omnino ſubeſt, unde humores nimis tenues eſſe poſſimus concludere. Praeterea, aliis in caſibus, ſpeciem longe diverſam prae ſeſe fert, et non raro ſervata turbida fit, ſerum lacve etiam dilutius referens; quod aliquid ſolito craſſius ei admiſtum eſſe teſtari videtur.

His opinionibus quam breviſſime percurſis, et nonnullis aliis, quae minoris momenti eſſe videantur, ſilentio praeteritis, proximum eſt, ut Culleni celeberrimi propriam, qua diſcipulos ſuos per aliquot annos antequam diſſertatiuncula Dobſonia, ſuper hoc morbo, in obſervationibus medicis Londinenſibus in lucem fuit edita, conſtanter erudiendos curavit, referre aggrediamur.

Cauſa autem diabetis proxima, ut viro illuſtriſſimo placet, triplex eſt.

1. Curſus ſanguinis nimius ad renes factus.

2. Laxitas vaſorum renum ſecernentium praeternaturalis.

3. Quidam ſanguinis ſtatus, qui eum ad nimis copioſe tranſeundum per renes proclivem reddit.

Cauſa prima in diabete hyſterico, uti appellatur, ſubeſſe videtur; ſed hunc non pro diabete juſto, pro ſigno vero tantum alius morbi, habemus. Altera in diabete juſto chronico adeſſe poteſt; et inciſiones revera nonnullorum, qui diabete diu colluctati fato tandem conceſſerunt, laxitatem renum praeternaturalem in conſpectum dederunt. Utrum vero equidem haec laxitas poſt mortem ſeſe oſtendens ſecretionem urinae adauctam fecerit, vel impetus humorum nimii ad renes facti, et ſaepius reiterati, effectus fuerit, judicatu difficile. Et nullae, quantum noverimus, diabetis hiſtoriae in monumentis medicinae reperiundae ſunt, quae hanc difficultatem tollere, nobiſve ſuadere poſſunt, ut laxitatem vaſorum renum praeter naturam morbi cauſam unquam fuiſſe credamus. Tertia autem diabetis cauſa, quam tradidimus, magis manifeſta et evi-

* Praelect. Acad. tom. iii p. 174.

dens. Conditio ſanguinis, quae eum ad tranſeundum per renes, quantitate praeter conſuetudinem magna, proclivem efficit, duplex eſſe poteſt. 1. Quantitas tantum humoris aquoſi in ſanguinem devecti ſolito major. Ita quantitatem liquoris aquoſi inuſitatam epotam diabetem, qui in tempus maneat, facere notamus; qui tamen non pro morbo, ſed ſecretione ad ſyſtema levandum omnino neceſſaria, habendus. Caeterum, quantitas humoris aquoſi inſolita vaſa ſanguifera alia ratione, quam mera potione, ingredi poteſt; pars aquae etenim, quae aëri omnibus, quotquot ſint, circumdato conſtanter ineſt, per vaſcula cutis lymphatica abſorbetur. Abſorptionem autem hujuſcemodi revera pergere, compluria experimenta plane teſtantur; corpus enim, nulla materia ſenſibus noſtris percipienda in id invecta, pondere augeri conſuevit. E tali ponderis auctu abſorptionem, quae ſenſus fugiat, fieri, et e pondere corporeo eundem in modum imminuto perſpirationem inſenſibilem pergere, concludimus. In multis diabetis exemplis quantitas urinae, dato tempore excretae, potionem cibumque eodem tempore ſumptum non tantum magnopere exceſſit, ſed tanta fuit, quanta partem humorum, qui vulgo corpore ſoleant contineri, majorem exhauſiſſet, niſi detrimentum, quod cepiſſent, idem per ſpatium more in ſolito natura penſaſſet, quod aliter, quam abſorptione cutanea, fieri ponere non poſſumus. 2. Altera maſſae ſanguineae conditio, partem ejus ſeroſam, ad nimis copioſe per renes tranſeundum accommodatam reddens, eſt ſtatus ſeri praeter naturam ſalinus. Salina in corpus quantitate praeter conſuetudinem magna invecta per renes tranſire, et urinae ſecretionem augere, ſolere non raro notamus. Quaecunque cauſae igitur ſtatum ſeri ſanguinis praeter morem ſalinum facere poſſunt, eaedem diabetem quoque movebunt. Compluria exempla ſunt, ubi ſtatus ſanguinis praeter conſuetudinem ſalinus ſeſe oſtendit; ſed, quantum nonnulla eorum ſpectat, nunquam, quod noverimus, diabetem fecerunt. Et unicum hujuſcemodi, quod habemus, exemplum eſt, ubi materia ſaccharina in maſſa ſanguinis nimis abundat. Experimenta quidem ſaporem ſeri ſanguinei dulcem eſſe, aut materiam ſaccharinam ei ineſſe, nondum demonſtrarunt. Caeterum, cum nonnulla experimenta nupera quantitatem materiae ſaccharinae largam una cum urina in diabete excerni oſtenderint, vix ambigere poſſumus, quin materia hujuſmodi in ſanguine quoque exiſtat, profluviumque urinae immodicum faciat. Hoc vero longius proſequi, et quo modo haec materia ſaccharina quantitate adeo inuſitata, gignatur, exponere difficillimum eſſe comperimur, vixque conari audemus. Alimenta vegetabilia non parum materiae ſaccharinae conſtanter

ſuppeditare,

ſuppeditare, quae in lacte foemineo, quod ex alimentis recentibus, et potiſſimum vegetabilibus, extrahi videtur, ſeſe revera oſtendit, dici poteſt. Cum vero lac hoc modo formatum, et materia, quam comprehendat, ſaccharina in maſſa ſanguinis, poſt alimenta ſumpta, non diu ſeſe oſtendant, materiae ſaccharinae generationem unum tantummodo, in proceſſu ſanguificationis, ſi ita loqui liceat, animali gradum eſſe, alterumque non deeſſe, quo lac et materia ſaccharina prorſus mutentur, et in eum humorem ex toto alcaleſcentem, qualem animalium ſanguinem eſſe plerumque comperimus, vertantur, non opinari non poſſumus. Si vero hic gradus proceſſus animalis poſterior minus perfectus evadat, et conſilio ſupra poſito nequeat inſervire, materia ſaccharina ex alimentis extracta mutationis expers manere, in maſſa ſanguinis accumulari, et in ſecretione urinae apparere poteſt, diabetem, ut ſupra comprehenſum, movens. Hoc vero, ut conjecturam tantum probabilem, examini eruditorum ulteriori ſubjiciendam, proferimus.

CAUSAE REMOTAE.

Has in tres claſſes, uti tribus cauſis proximis ſupra poſitis melius accommodarentur, in eas, nempe, quae curſum humorum ad renes nimium faciunt, quae vaſa renalia nimis relaxant, quaeque ſerum ad effluendum e renibus nimis proclive reddunt, dividendas quondam putavimus. Cum vero nobiſcum reputaſſemus, pleraſque cauſarum, quae ſpaſmum ſuperficiei corporeae inferunt, et impetum igitur humorum ad renes adaugent, vim quoque debilitantem, ut e febribus rite conſideratis abunde patet, habere, et idcirco non tantum per ſe, ſed etiam per profluvium urinae immodicum, quod faciunt, renes praeter conſuetudinem laxos efficere, et eas, quae hoc potiſſimum praeſtare putentur, renes non poſſe debilitare, quin vires quoque ſyſtemati univerſo aliqua ex parte convellant, poteſtates aſſimilantes imminuant, et igitur materiam ſaccharinam in maſſa ſanguinis, uti ſupra fuit expoſitum, nimis copioſam progenerent, rationem nullius ordinis ſingularis, cum omnes effectus potius conjunctos quam ſeparatos edant, habendam eſſe ducimus. Sequentes autem praecipuae eſſe videntur:

1. *Irritatio, ſpaſmuſque igitur forſitan, quibuſdam in morbis ſpaſmodicis, renibus illatus.*—Exemplum hujuſmodi manifeſtum nobis praebet hyſteria. Cum hic morbus a motibus canalis alimentarii, quem inter et renes conſenſus evidentiſſimus intercedit, ſpaſmodico-convulſivis plane proficiſcatur, hi quoque

irritentur necesse est. Irritatio autem actionem vasculorum renis secernentium adauctam movebit, quae, ut copia urinae praeter consuetudinem magna profundatur, facillime faciet. Et cum nihil irritatione ad spasmum cuilibet parti inferendum sit accommodatius, vascula secernentia eo forsitan aliqua ex parte constringentur; et nihil igitur parumve mucilaginis urinae propriae descendere patientur; unde id urinae, quod excernitur, limpidum evadet, nihil, uti conjicimus, vel dulcedinis vel materiae saccharinae supra comprehensae, habens. Diabetes vero, qui in hysteria sese ostendit, tantum symptomaticus est; et idcirco ab incepto nostro, qui de idiopathico fere solo agere decrevimus, magna ex parte alienus. Quinetiam diabetes symptomaticus in febribus, potissimum finem versus, nonnunquam accedit, et igitur forsitan non tantum ab irritatione, quantum a debilitate, uti Boerhaavio et Swietenio * placere videtur, per febris durationem renibus illata promanat.

2. *Liquores quilibet nimis liberaliter sumpti.*—Si quando systema immodica horum quantitate repleatur, natura semet excretione urinae praeter consuetudinem magna levare conabitur. Impetus autem humorum ad renes factus, et saepe reiteratus, vascula iis secernentia nimis distendit, et ita non parum debilitabit, unde cursui inveterascenti in posterum difficillime obsistetur. Qui igitur in usu liquorum diluentium nimio perstabit, is diabete haud dubie periclitabitur. Exemplum autem hujus clarum in iis, qui in infuso theae, vino, alisque liquoribus spirituosis, immo cerevisia tenuiore, dulciter et fere constanter sorbillandis tempus consumunt, sese ostendit; homines enim hujusce farinae in diabetem incidere consuerunt. In aurigis saepius, quam in aliis, dicitur morbus accidere. Hoc duplicem ob rationem accidere potest; namque potationi in primis dediti sunt, et agitatio fere perpetua, cui viscera eorum abdominalia inter equitandum objiciuntur, cursum humorum ad inferiora corporis, et ad renes in reliquis, facit.

3. *Frigus corpori admotum.*—Si hoc modice applicetur, vix impetum humorum ad renes facere valere videtur; namque id brevi subsequuntur rubor, calor, omnesque aliae renisus systematis excitati notae. Igitur, hoc in exemplo, vim stimulantem, non sedantem, habet, et cursum sanguinis cutem potius quam renes versus facit. Si vero, contra, corpori summo adeo liberaliter diuque admoveatur, ut nullus applicationem ejus renisus subsequatur, vim plane sedantem habet, molem totius corporis vascula cutanea constringendo imminuit,

* Vid. Van. Swiet. com. sect. 661.

et

et humores ad renes, inter quos et cutem manifeſtus intereſt conſenſus, copioſius ſolito devehit. Frigus autem effectus hujuſmodi edere hinc abunde conſtat, quod ſub dio, potiſſimum ſi aër ſolito frigidior ad corpora adſpiret, quam domi et in cubiculo calido ſedentes, urinam multo liberalius excernere ſolemus. Quo liberior et copioſior, contra, e. g. inter ſaltandum, perſpiratio eſt, eo parcius rariuſque ſemper urina redditur. Ex his igitur et ſimilibus facile poteſt cogi, frigus intenſum et diuturnum corpori applicatum diabetem poſſe movere.

4. *Venus immodica.*—Cum coitus nimis frequens corpus plane ſolvat, ſyſtema nervoſum debile et irritabile reddat, curſumque humorum ad partes genitales, et igitur ad renes quoque, qui non longe ab illis diſſiti ſunt, ſemperque vitiis, quibus illae laborent, per ſympathiam quandam, explicatu quidem difficillimam, magis minuſve afficiuntur, evidentem faciat, non eſt cur miremur, venerem immodicam ab omnibus fere auctoribus cauſis, quae moveant diabetem, fuiſſe annumeratam.

5. *Diuretica nimis acria.*—Omnia hoc genus medicamenta impetum humorum ad renes faciunt, et excretionem urinae adaugent. Hoc autem aliter, quam vaſcula renalia ſecernentia ſtimulando, actionemque igitur illis intendendo, facere nequeunt. Itaque, ſi diutius juſto adhibeantur, vaſa, quae urinam ſecernunt, actione adaucta continua debilitabuntur, tonumque ſuum ammittent. Namque vaſa ſanguifera e fibris muſcularibus magna ex parte compoſita, in morem muſculorum, exercitatione modica firmantur, immodica relaxantur. Nihil autem obſtat, quominus diabetes a tono horum amiſſo proficiſcatur.

6. *Evacuationes immodicae.*—Si in febribus intermittentibus, ex. gr. aliiſve morbis acutis, ſanguis nimis liberaliter, nulla aetatis, virium aegrotantis, indolis febris epidemice graſſantis, tempeſtatiſve anni ratione habita, detrahatur, vel alvus ſaepius violentiuſque juſto moveatur, vires et ſyſtemati univerſo et renibus convellentur, adeo ut diabetes a ſecernentibus horum relaxatis facile forſitan poſſit oriri. Evacuationes ſeroſae nimiae et inveteratae idem praeſtare dicuntur.

7. *Defatigatio.*—Omnes muſculi corporis humani, ſi intra certos limites exerceantur, inde firmitatem ſibi majorem adipiſcuntur. Si vero exercitatio ultra hoſce adhibeatur, tantum abſunt, ut validiores, ut, contra, debiles, irritabiles, relaxati, actionique parum apti evadant. Igitur, ſi corpus labore, ambulatione, curſu, equitatione, &c. quae modica quidem curſum humorum a partibus internis in ſuperficiem avertunt,

tunt, nimis diu adhibitis, magnopere defatigatur, haud dubie ob debilitatem et corpori univerſo et renibus illatam, diabeti opportunius efficitur. Chirurgum celebrem, qui artem ſuam in agro Suffolcienſi exercuit, et poſtea hac in academia ad ſummos medicinae honores evectus eſt, probe novi, qui, ob magnum aegrotantium numerum ſuae curae commiſſum, equitationem diurnam et nocturnam fere continuam adhibere coactus, in hunc morbum incidit. Vir ſagax vero, quanti momenti eſſet *principiis obſtare* experientia doctus, ad medicamenta idonea protinus confugit, et per corticem Peruvianum, ſerumque aluminoſum potiſſimum, quam maxime liberaliter adhibita, ſemetipſum ad ſanitatem brevi reduxit. Quod notabile fuit, ſiquando, licet valetudine commodiſſima, quantum ad alia attineret, frueretur, ſemet incautus poſtea defatigaret, ſigna morbi ſe rurſus oſtendere coeperunt, et iiſdem remediis ſemper ex toto ſublata ſunt.

8. *Metus.*—Hic, ut neminem latet, ſpaſmum ſuperficiei corporis inferre conſuevit, ut faciei reliquarumque eorum, quibus incutitur, partium pallor evidenter teſtatur. Igitur curſum humorum ad renes faciendo, excretionem urinae adauctam movere poteſt; rarius vero adeo diu agere videtur, ut diabetem, qui multum ſpatii habebit, poſſit creare. Hae ſunt praecipuae cauſae, quarum ab auctoribus mentio fuit facta. Caeterum morbus abſque ulla cauſa manifeſta frequenter invadit.

NONNULLORUM SIGNIS EXPLICATIO.

Cum ſigna hujus morbi numeroſiſſima ſint, nec fines, quibus diſſertatiuncula hujuſmodi circumſcribatur oportet, nec tempus patiuntur, ut omnia exponere aggrediamur. Unde vero ſequentia, quae quidem praecipua eſſe videantur, ſitis, nempe, calor inteſtinorum gravis, odor ſudoris ſubacidus, quantitas urinae excretae magna, dotes ejus praeternaturales, tumores partium inferiorum hydropici corpuſque emaciatum pendeant, oſtendere pro virili conabimur.

1. *Sitis.*—Si una ſecretio adaugeatur, omnes reliquae, ut neminem rei medicae phyſiologicaeque peritum fugit, pro rata ratione imminui conſuerunt. Pleraſque autem cauſarum, quae diabetem excitent, tales eſſe jam vidimus, quales impetum humorum praeter conſuetudinem magnum ad renes faciunt. Igitur minime mirandum, vaſcula oris et faucium ſecernentia nihil fere humoris, quod ſecernant, habere, et ſucco ſibi proprio magna ex parte privari, et ſitim ex hac cauſa oriri, quae curſui humorum ad renes facto pro rata ratione ſemper reſpondet,

ſpondet, et pro gravitate morbi increſcit. Exemplum idem genus in hydrope, ubi ob humores ſeroſos ad telam celluloſam, vel aliqua e cavis corporeis, juſto copioſius devectos, os fauceſque ſemper areſcunt; et in pneumonia, ubi humores in cavum thoracis effuſi, et empyema facientes, ſputum repente ſupprimunt, manifeſtum habemus. Quinetiam hanc doctrinam ulterius firmat, quod, cum phlegmaſia ab uno ad alium locum transfertur, incidere ſolet. Curſus ſanguinis a parte laborante ad aliam, ob ſtimulum forſitan huic admotum, majoremve vaſorum laxitatem, ſanguinem hic congeri patientem, factus, locum prius affectum protinus levat, tumorem, tenſionem, dolorem, et omnia ſigna inflammationis propria, tollens.

2. *Calor inteſtinorum gravis.*—Hic ab eadem omnino cauſa proficiſci videtur; namque curſus humorum renes verſus factus parum ſucci vaſis vel faucium vel canalis alimentarii exhalantibus ſecernendum relinquit, et igitur eandem ſiccitatem ab ore ad anum uſque diffundit. Quod ſitis in faucibus, calor in inteſtinis appellatur.

3. *Odor ſudoris ſubacidus.*—Quae urina in diabete excernitur, ea haud dubie talis eſt, qualis fermentationem omnigenam, vinoſam, acetoſam, et putridam, poteſt ſubire *. Nec hoc mirandum, cum quantitatem materiae ſaccharinae magnam contineat, quam ad fermentationem omnes norunt eſſe proclivem. Igitur, ſi haec materia urinae admiſta extra corpus fermentationi omnigenae ſit opportuna, nihil obſtare videtur, quominus intra idem quoque, ſi, ob vires aſſimilantes debilitatas, in alimentum corpori debitum ſpatio ſolito non convertatur, vinoſam ſaltem, vita tuta et conſervata, ſubeat, et ſudorem odore ſubacido impertiatur. A nonnullis forſitan fermentationem hujuſmodi intra corpus pergere poſſe negabitur. Caeterum et motam et bene provectam eſſe teſtari videtur odor ſubacidus, quem tota renalis ſubſtantia cadaveris diabetici, quod noſocomio in regio anno ſuperiore fuit inciſum, evidenter emiſit. Si vero hoc modo ratiocinari nobis non liceat, in ſententiam quorundam, qui ſignum ratione ſequente exponunt, concedemus. Qui ſudor prorumpit, is e chylo perperam aſſimilato conficitur, nihilque fermentationis adhuc ſubiit. In ſuperficie vero corporis per veſtimenta cohibitus, et calori ibi ſemper offendendo objectus, prius vinoſa, deinde acetoſa, fermentatione afficitur, hoc modo odorem ſubacidum progenerans, adeo ut fermentatio excretionem, non excretio fermentationem, ſubſequatur.

4. *Quantitas urinae excretae magna.*—Hanc aliunde, quam

* Vide Medical Obſervations and Inquiries.

ab

ab humorum colliquatione, cum ingesta tantum excedat, non posse proficisci multi sunt opinati. Caeterum ab hac causa nequit oriri; namque urina aegroti diabete laborantis calori, qui ut ebulliat facit, objecta minime cogitur *, quod nihil lymphae coagulabilis ei admistum esse testatur. Si vero lympha coagulabilis, quae reliquas sanguinis partes inter sese conjungit, et ne e vasis elabantur cavet, nulla ex parte soluta sit, sanguis haud dubie nihil colliquationis subiit. Cum autem magna urinae quantitas, quae soleat excerni, non a sanguine liquefacto profluat, haud aliunde quam ab absorptione cutanea suam originem potest deducere. Corpus saepe, nullo cibo potuve ingesto, non parum ponderis sibi acquirit, quod nequit exponi, nisi vascula cutis lymphatica, quae ibi ostiis patulis ubique hiant, quorumque vis absorbens hoc in morbo forsitan, ob impetum humorum ad interiora factum, multum augetur, humorem ab aëre ei circumdato attrahere ponas. Aërem autem humore semper liberaliter esse instructum, testantur magnae aquae quantitates, quas acida nonnulla salesque alkalini ei quam siccissimo objecti attrahere consuerunt.

5. *Dotes ejus praeternaturales.*—Harum autem praecipuae sunt dulcedo et magna materiae saccharinae quantitas. Prior, nonnullis in exemplis, uti Cullenus celeberrimus testatur, deest. Cum hoc incidit, vis concoctrix et potestates assimilantes non plurimum videntur imminui; et igitur cibus, qui sumitur, in alimentum idoneum convertitur, et non cum urina, quae, quanquam quantitate adaucta, sales sibi proprios, concoctionis fere absolutae propaginem, reliquasque dotes naturales retinet, sub forma materiae saccharinae excernitur. Quandocunque vero dulcedo, quod quidem plerumque accidit, urinae inest, a nulla alia causa, quam a materia quam lotium contineat saccharina, potest proficisci. Igitur proximum est, ut unde haec oriatur reperire conemur. Magnam materiae saccharinae autem quantitatem vegetabilibus inesse, docet fermentatio eorum vegetativa cohibita. Non parvam ejusdem copiam ex iis pro cibo sumptis, et concoctioni objectis intra corpus quoque posse extrahi demonstrare videntur saccharum e lacte foemineo paratum *, serumque diabete laborantium subdulce repertum †. Haec vero materia in iis, qui diabete colluctantur, non longe, ut sanitate substante solet ultra naturam chyli, quamvis aliquantum tamen progreditur, nec, ob vires concoctrices et assimilantes magnopere debilitatas et infractas, in alimentum ad detrimenta, quae cor-

* Vide Medical Observations and Inquiries.

† Vide Doctoris Young Dissertationem Inauguralem.

‡ Vide Medical Observations and Inquiries.

pus

pus singulis diebus capiat, pensanda rite accommodatum mutatur, sed una cum urina descendit, signumque, quod exponimus, movet.

6. *Tumores partium inferiorum hydropici, corpusque emaciatum.*—Tumores autem hydropici ab ea corporis debilitate universa, quae in hoc morbo plane subest, et ut vascula exhalantia nimiam humoris serosi quantitatem effundant, haud dubie facit, manifeste proficiscuntur. In partibus inferioribus sese potissimum ostendunt, quod humores ibi contra gravitatem suam ascendant necesse est. Quod vero rem ita sese habere testatur, est, quod tumores, cum positura corporis per noctem horizontalis difficilem humorum ascensum sustulit, mane multum imminuuntur, vel ex toto evanescunt, et, corpore erecto, rursus apparere incipiunt. Quantum ad corpus emaciatum attinet, hoc signum nullius explicationis indigere videtur, cum materiam saccharinam, quae a natura ad corpus alendum destinatur, ob vires concoctrices depravatas, una cum urina transire habeatur compertum. Hoc haud dubie corpus macilentum reddit, vires ei mirum in modum convellit, eamque, quae debilitatem nunquam non subsequitur, irritabilitatem movet, unde febris hectica, quae, diabete finem versus appropinquante, accedit, videtur proficisci.

EVENTUS MORBI.

Hic quidem nonnunquam faustus est, si morbo venienti per remedia efficacissima liberaliter adhibita occurratur. Si vero diabetes inveteravit, nullis medicamentis parere, aegrotumque tandem extinguere consuevit. Si coitum immodicum febresve excipiat, vel senes et bibaces invadat, quam plurimum periculi habet.

RATIO MEDENDI.

Consilia autem hunc morbum depellendi duo esse videntur:

I. Impetum humorum renes versus factum tollere.

II. Universum systema, cum morbus non a vitio renum tantum, sed totius corporis, plane videatur oriri, omni ratione firmare.

I. *Impetum humorum renes versus factum tollere.*—Remedia autem, quae huic consilio accommodantur, sunt sequentia.

1. *Exercitatio.*—Vires aegroto plerumque adeo convulsae sunt, ut exercitationem corpoream nequeat adhibere, quin brevi admodum fatigetur, quod circuitum sanguinis minus vividum reddit, et igitur tantum abest, ut cursum humorum ad

ſuperficiem faciat, et perſpirationem promoveat, ut, contra, ſpiracula cutis occludat, effectuſque ex toto contrarios edat. Igitur ad geſtationem decurrendum. Hanc diu, cum non viribus ſuis ſed alienis promoveatur, citra defatigationem adhibere poteſt aegrotus, et optimos igitur multoque magis continuos ab ea fructus percipere. Hujus autem optima ſpecies videtur eſſe equitatio, quae non tantum curſum humorum cutem verſus facit, igiturque perſpirationem liberalem, ut experimenta Sanctoriana teſtantur, movet, impetum renes verſus factum hoc modo imminuens, ſed animum demiſſum quoque erigit, ſolidis ſimplicibus elaterem, fibris motricibus tonum, et univerſo corpori robur vigoremque, concilians. Quinetiam, in rheda curruve vehere idem fere praeſtare ſolet, et illis, quibus vires adeo imminutae ſunt, ut equo facile nequeant inſidere, magis convenit. Navigatio, denique, cujus periculum hoc in morbo non ſaepe adhuc factum eſſe videtur, utpote quae diem noctemque poſſit continuari, non minus forſitan, quam aliae exercitationis ſpecies modo poſitae, in morbum perſpirationem aequabilem excitando poſſet.

2. *Frictio.*—Haec pro ſpecie exercitationis poteſt haberi, et haud dubie eodem modo, quamvis minus univerſe, agit, curſum humorum ad ſuperficiem faciens, partibuſque, quibus applicetur, vigorem comparans. Igitur ad impetum ſanguinis renes verſus factum compeſcendum quam optime accommodari videtur; et hoc commodi habet, quod omni tempeſtate, ſive coelum ſudum et ſerenum, ſive nubibus obductum ſit, cum ad alia exercitationis genera nequit decurri, poteſt adhiberi. Hoc autem, quod ad omnes exercitationis ſpecies ex aequo attinet, memoria ſemper tenendum, quod a lenioribus, ſi corpus ſit debile, ſemper incipiendum, et ad vehementiores lente et gradatim tranſeundum, quodque in illis adhiberi inceptis, abſque ulla intermiſſione, perſtandum Hoc enim neglecto, quod utiliſſimum fuiſſet, id ſaepe ex toto inutile evadit.

3. *Balneum tepidum.*—Hoc, propter vim ſuam relaxantem, qua id praeditum eſſe omnes fatentur, ad cutem aridam et aſtrictam emolliendam, et idcirco ad curſum a renibus exteriora verſus faciendum, in primis videtur accommodari. Igitur ad hoc, quandocunque conſtrictio cutis ſeſe oſtendit, confugi debet. Exempla, ubi in auxilium morbi promptiſſimum fuit, non deſunt. Unum, idque inſigne, memoriae in praelectionibus ſuis prodendum curavit celeberrimus Cullenus. AEgroto, cui cutis et aridiſſima et frigidiſſima fuit, ut ſemetipſum in tepidarium quotidie demergeret, ſuaſit. Quod ſperavit, evenit; namque mollities calorque priſtina cuti redierunt, profluvium urinae

urinae imminutum eſt, et aegrotus ad ſanitatem ex toto tandem reductus eſt.

4. *Regio calida.*—Ad plagam calidiorem migrare, cute arida et aſtricta, ſaepe in morbum non parum poteſt; hic enim perſpiratio, ob majorem ſolidorum laxitatem, multo magis, quam alibi, copioſa et liberalis. Si vero in hanc medendi viam procedatur, in regione ad auſtrum vergente per totum vitae forſitan decurſum manendum, aut ſaltem, morbo depulſo, ad terram, quae ad ſeptemtriones ſpectat, tarde et gradatim, ne morbus fiat recidivus, redeundum.

5. *Diaphoretica.*—Haec in uſu communi fuerunt, et ea quidem depoſtulare videtur ſummi corporis ſiccitas. Circuitum ſanguinis in ſuperficie diabete laborantibus non parum impediri neminem latet. Hinc cogi poteſt, renes totumque ſyſtema internum admodum levatum iri, ſi curſus humorum ad ſuperficiem poſſet fieri. Nonnulli ſuadent, ut ad diaphoretica potentiſſima, pulverem nempe Doveri, &c. confugiatur. Si vero meminerimus, quantus totius ſyſtematis niſus ſudationem praecedat, quantaque debilitas eam ſaepe ſubſequatur, iis haud dubie abſtinere, et ad leniora tantum, quae circuitum liberum faciant, et madorem cutis modicum excitent, decurrere tutius eſſe judicabimus. Nihil autem conſilio hujuſmodi forſitan melius accommodatur, quam veſtimenta e panno laneo confecta proxime cutem gerere.

6. *Emetica.*—Haec eoſdem effectus, ac diaphoretica, editura eſſe putares. Caeterum, quanquam curſum humorum ad ſuperficiem faciendo prodeſſe poſſunt, aliquid periculi ab actione eorum violenta, ſyſtemate adeo debilitato, metuendum. Inſuper, actionem eorum promovendi cauſa plus liquoris, quam hoc in morbo convenit, in ventriculum ingerere neceſſarium. Praeterea, emetica, quae fluxum urinae augere dicuntur, hoc non aliter, quam per diluentia, una cum iis adhibita, praeſtare videntur. Igitur plurimi, utrum necne proſint, dubitare conſuerunt. Exemplum vero aegroti memoriae traditum eſt, qui vomitione adeo gravi, ut mortem ei intentaret, correptus eſt, quique nihilominus e diabete ex toto brevi convaluit. Hoc quidem ſuadere videtur, ut periculum eorum fiat; ſed potiſſimum ſub initium ſunt adhibenda.

II. Univerſum ſyſtema, cum morbus non a vitio renum tantum, ſed totius corporis, plane videatur oriri, omni ratione firmare.

Quae remedia huic conſilio accommodantur, ea ſunt,

1. *Aſtringentia.*—Haec in ſolida ſimplicia agunt, tonumque, illas particulas, unde conflentur, ad ſe invicem propius accedere cogendo, conciliant. Non parum auxilii, cum eva-

cuationes ex aliis organis secernentibus morbidas saepe compescant, hoc in morbo promittere videntur. Caeterum renes, reliquum systema roborando, tantum firmant; ea enim nunquam dari notissimum est, quin effectus suos in totum corpus diffundant. Igitur hoc in morbo, qui minime renum proprius, sed systematis universi communis, esse videtur, in primis necessaria sunt. Eorum autem praecipua sunt acidum vitriolicum, aqua calcis, aqua Bathoniensis et Bristoliensis, rhabarbarum, uti nonnullis placet, et alumen. Horum omnium periculum fieri potest; sed palmam reliquis praeripit alumen. Vel substantia, vel sub forma seri aluminosi, adhiberi potest. Nunquam vero oblivisceris, hoc et reliqua astringentia parum prodesse solere, nisi liberaliter assumantur, et in usu eorum satis diu perstetur.

2. *Tonica.*—Plurima horum hoc in vitio fuerunt adhibita. Eodem modo, quo astringentia, agunt. Non tantum renes, sed canalem alimentarium, totumque systema, corroborant. Igitur nihil illis contra signa hujus morbi praecipua, concoctionem depravatam nempe, viresque assimilantes debilitatas, efficacius facile reperies. In modum autem astringentium quam maxime liberaliter sunt adhibenda, alioquin parum proderunt. Praecipua ex hisce sunt cortex Peruvianus, praeparata e ferro, amara, balneum frigidum, exercitatio, quam remediis cursum humorum ad superficiem facientibus supra annumeravimus.

3. *Stimulantia.*—Haec, vasa languida et debilia excitando, tonum forsitan illis, et igitur universo corpori, aliqua ex parte conciliabunt. His haud dubie accensenda est tinctura cantharidum. Ad usum hujus successu cum prosperrimo, ut ille testatur, in nosocomio Middlesexiae saepe decucurrit vir celebris Dr Brisben. Apud Scotos majore etiam quantitate fuit adhibita; sed votis adhibentium nequaquam ex aequo respondit.

REMEDIA ANOMALA.

Consilio viscitatem massae humorum universae majorem comparandi alii ad inspissantia vegetabilia, ut gummi Arabicum, althaeam, &c. alii ad animalia, ut cornu cervinum, ichthyocollam, ostreas, &c. confugerunt. Haud dubie innocua sunt, et, absque ullo periculo, possunt tentari. A nemine tamen, cui fidem habere potuimus, ea, quanquam liberaliter adhibita, unquam profuisse accepimus. Opium per se, et astringentibus tonicisque adjunctum, fuit datum. Nihil aliud vero

vero quam ſigna in tempus breve levat, et diu adhibitum tonum univerſo corpori perdendo magnopere nocet.

Quinetiam regioni lumborum frigida, emplaſtraque defenſiva, uti appellantur, fuerunt applicata. Eidem quoque circumdata ſunt cingula. Hanc medendi viam multum commodi ſecum adducere putavit vir celebris Whyttius. Alii vero, qui ejuſdem periculum fecerunt, ſe ſpes ex toto inanes foviſſe confitentur. Quantum ad nos attinet, quomodo, niſi partes quibus admoveantur ſuſtentando, poſſint prodeſſe, haudquaquam videmus.

Curatio denique hujus morbi magna obſcuritate adhuc involvi videtur. Igitur locum remedia multa potentiſſima, quae nondum in uſu, ſaltem communi, fuerunt, qualia ſunt, metallica tonica, ut cuprum ammoniacale, calx zinci, vitriolum, &c. medicamenta nervoſa, uti nominantur, ut moſchus, &c. tentandi praebet. Quantum vero haec in morbum poſſent, dictu in primis difficile foret.

Cum aegrotus ad ſanitatem nequit reduci, ſigna omni ratione levare conandum. Hoc potiſſimum praeſtant tabi corporis alvique duritiei occurrere, et ſitim ſedare. Primo conſilio accommodantur alimenta adipoſa, quae, uti experimenta accuratiſſima teſtantur, admodum nutriunt; alteri oleum ricini, et, ſi alvum aſtrictam nequeat ſolvere, tinctura jalapii ei adjuncta; tertio aurantia, tamarindi, &c et, his ſitim extinguere non valentibus, diluentia quam maxime parce raroque adhibita.

DE HYSTERIA.

AUCTORE HEN. WOOLLCOMBE.

QUI morbi a medicis Nervoſi appellari conſuerunt, hi inter omnes, quibus genus humanum eſt opportunum, notabiliter eminent. Horum autem non multi ſunt, qui ſaepius, quam is de quo paucis abſolvere decrevimus, ſemet oſtendunt, de quorum natura opiniones antiquorum magis diverſae, magiſque ſibi invicem contrariae fuerunt, quorum curatio obſcurior et difficilior.

Hyſteria nomen falſa naturae ſuae notione deduxiſſe videtur; multi etenim, e ſcriptoribus vetuſtis uterum ſedem ejus eſſe ſunt opinati. Foeminas quidem multo ſaepius, quam mares, ea infeſtari fatemur; in hujus cauſa tamen non ſemper uterus

uterus eſt, ſed conditio ſyſtematis nervoſi ſingularis, cui mulieres potiſſimum ſolent patere *.

Notas morbi tam clare, tamque eleganter, in definitione ſequente, Cullenus celeberrimus depingendas curavit, ut eam imminutam omnibus, quotquot ſint, aliis anteponere non dubitemus. "Ventris murmura; ſenſus globi in abdomine ſe volventis, ad ventriculum et fauces aſcendentis, ibique ſtrangulantis, ſopor, convulſiones, urinae limpidae copia profuſa, animus, nec ſponte, varius et mutabilis †."

SIGNORUM ENARRATIO.

Hyſteria ex intervallis, modo longioribus, modo brevioribus, nullo vero tempore ſtato, repetit. Quantum paroxyſmi reditu ſpatioque, tantum gravitate ſignorum variant. Nunc breves ſunt, nulliſque notis periculum indicantibus ſtipantur; nunc contra, violenter invadunt, adeo ut omnes corporis functiones momento horae perturbent.

A languore, debilitate totius corporis, oſcitatione, pandiculatione, et inquietudine, ſolent incipere. Morbum venientem frigoris partium externarum ſenſus fere ſemper praecedit, qui per totum paroxyſmi ſpatium plerumque manet. Huic vero ſenſus aliquando caloris ſuccedit, et alter alterum in diverſis corporis partibus invicem nonnunquam ſubſequitur. Vultus modo palleſcit, modo rubeſcit, vel ruber pallorque alternatim apparent; caput gravi dolore tentatur; oculi caligant, et lacrymae ex iiſdem effunduntur. Murmura tandem in totum ventrem ſeſe diffundunt, inteſtina inflantur, et globus quaſi in parte abdominis inferiore, vel hypogaſtrio, ſentitur, qui non in una parte fixus manet, ſed per totum canalem alimentarium ſeſe volvit. Modo ſubito modo tarde ad ventriculum aſcendit, inflationem ejus, ſenſum gravitatis circa praecordia, anxietatem, nauſeam, vomitumque movens. Deinde gulam petit, ibique haerere videtur, devorandi, ſpirandique difficultatem faciens. Signis hujuſmodi ſummam aegrotae moleſtiam faceſſentibus, partes abdominis, cum externae, tum internae, dolore graviſſimo corripiuntur, muſculi torquentur, umbilicus introrſum trahitur, et ſpaſmus ventris ſaepe tantus eſt, ut, ob eundem, nec flatus deſcendere, nec liquores ulli in alvum poſſint immitti.

Cum haec ſigna aliquandiu manſerunt, paroxyſmus interdum remittit; aegrotae vero plerumque, ſenſus omnigeni ex-

* Cum mulieres huic morbo potiſſimum objiciantur, inter loquendum de aegrotis, genere foeminino utemur, viros quoque eodem non vacare memoria ſemper tenentes.

† Vid. Culleni Gen. Morb. c. 59.

pertes,

pertes, concidere folent. Modo immobiles, et fopore obrutae, jacent; modo pectus manu continuo violenterque plangunt; modo membra univerfa convulfionibus vehementibus, quae laborantibus epilepfia proprias magnopere referunt, correpta iis agitantur, torquentur, graviffimeque diftenduntur.

Haec funt figna praecipua quae in paroxyfmis hyftericis apparere folent; caeterum eadem modis diverfis accedere neminem poteft latere. Interdum fub initium paroxyfmi extrema corporis frigefcunt et rigefcunt, et aegrotae, in modum catalepfi laborantium, momento profternuntur; interdum dolor graviffimus et pulfans aliquam capitis partem, nunc frontem, nunc tempora, potiffimum vero occiput, fenfu, quafi clavus per ictus mallei iis partibus infigeretur, vexat et excruciat; et omnia, quae oculi contemplantur, videntur circumvolvi. Quinetiam functiones vitales nonnunquam turbantur; cor palpitat, motibufque vehementibus et abnormibus agitatur; pulfus arteriarum duri et inaequales fiunt, et interdum intermittunt; refpiratio male fefe habet, et aliquando vix pergere videtur. Dolor nonnunquam gravis, nephritico fimilis, lumbos, dorfum, renes, et veficam urinariam invadit; et aegra magno urinam reddendi defiderio tenetur, quae immodice profunditur, aquam limpidam magna ex parte reddens.

Ut corpus, fic animus etiam graviffime laborat. Salutem ex toto defperant aegrotae, timore inani vifuve aliquo falfo obftupefcunt. Modo in hilaritatem rifumque immodicum viciffim effunduntur, aliena loquuntur, et ridicule fefe gerunt; modo, abfque ulla evidente caufa, contriftantur, lacrymantur, fortem fuam miferrimam lugent, et metu mortis, quam fibi fingulis horis invafuram effe putant, conftante afficiuntur. Denique, animus faepiffime adeo varius et mutabilis eft, ut nulla tranquillitate aut quiete diuturna fruantur.

Cum paroxyfmus remittere coepit, pulfus arteriarum, qui ante parvuli et debiles fuerunt, molliores plenioresfque evadunt; inteftina murmurant, flatus e ventriculo per ructum foras expellitur, aegrotaeque tandem, crebris fufpiriis ex imo pectore tractis, quafi e fomno excitatae, vocem, fenfum, motumque recuperant. Paroxyfmo finito, omnia figna fupra comprehenfa decedunt, et aegrotae ad fanitatem ex toto reduci videntur; praeterquam quod dolorem capitis et gravitatem, et languorem quoque totius corporis, queruntur.

Hujufcemodi funt figna quae in hyfteria femet oftendunt. Inter fefe vero tantopere differunt, tot modis invadunt, tot in formas fe vertunt, totque morborum aliorum fpeciem prae fe ferunt, ut nonnulla eorum, et multa quae ad ea declaranda

pertineant,

pertineant, limitibus hujus opufculi nimis anguftis inclufi praetermittere cogamur *.

NOTAE QUAE MORBUM AB ALIIS EJUS SIMILIBUS SECERNUNT.

Hiftoria morbi ad finem perducta, proximum eft, ut notas quoque, quibus ab aliis morbis poffit diftingui, indicemus.

Omnes fere antiqui, et non pauci recentiorum, *hyfteriam* et *hypochondriafin* eundem morbum effe, et hoc tantum, quod haec viros, illa mulieres invadere folebat, dignofci poffe putarunt. Cuilibet autem hanc rem leviter tantum confideranti manifefte conftabit, hanc opinionem fundamento ftabili haudquaquam inniti; namque exempla non defunt virorum, qui hyfteria, et foeminarum, quae aetate provectae hypochondriafi laborarunt. Si quis animum ad temperamenta diverfa, in quibus hi morbi appareant, rite perpendenda adjunget, difcrimen eorum, licet figna fibi invicem non raro fimillima fint, non eum fugere valebit. Temperamentum melancholicum hypochondriafin, fanguineum, contra, hyfteriam femper concomitatur. In illa, fenfus et animi et corporis imminui videtur; affectus animi aegre moventur, et metus et moeftitia in eodem penitus infident; quaecunque mentem tangunt, in eam alte defcendunt; et nonnulla fignorum vim nervofam torpidam vel immobilem factam effe teftantur. In hac, fenfus magnopere augetur, ingenium hilare et leve, affectiones animi facile concitantur, et totum fyftema quam maxime mobile.

Quinetiam, hyfteria ab hypochondriafi modo, quo paroxyfmi accedant, plane difcrepat. Illa aegrotam ex improvifo occupat, humique profternit; haec tarde venit, et globo hyfterico, aliifque motibus canalis alimentarii fpafmodicis et convulfivis, magna ex parte caret. Hi morbi denique inter fefe fpatio differunt. Hypochondriafis a temparamento melancholico proficifcens, raro ex toto depellitur; fed, contra, accedente fenecta, ingravefcit. Hyfteria vero certis vitae temporibus invadit, juventutem potiffimum, fenectutem vix unquam, infeftans. Haec forfan ad hofce morbos inter fefe diftinguendos fufficient. Igitur proximum eft, ut quorundam aliorum morborum mentionem faciamus, qui non facile ab hyfteria difcerni poffunt.

Nonnihil fimilitudinis *hyfteriam* inter et *fyncopen* interce-

* Hic morbus vix in duabus aegris eandem fpeciem praebet, et in eadem etiam aliis temporibus alia fefe oftendunt phaenomena; nunc haec nunc illa fymptomata pollent; modo perquam gravia, modo ita lenia funt, ut nullo morbi tempore in paroxyfmi modum affurgant.

dere

dere videtur; aliquot tamen notae ſunt, quae illam ab hac ſatis clare ſecernunt. Quaecunque hyſteria conflictatur, facies ejus rubrior tumidiorque, quam ſyncope laborantis. Inſuper, paroxyſmus hyſtericus diutius, quam animi deliquium, manet; raro etenim ſyncope, a qua aegrota convaleſcat, ultra ſpatium unius horae extenditur; hyſteria vero per multas horas, quod omnes compertum habent, aegrotas interdum exercet. Denique, dum animo linquitur aegra, motus convulſivi abdomen nunquam infeſtant.

Quae notae *hyſteriam* ab *epilepſia* ſecernunt, eae quidem non parum obſcurae; cum morbi ſaepe conjungantur, et ſigna eorum ſe invicem magnopere referant. Si quis tamen ſigna ſupra relata, cum iis, quae in epilepſia ſe oſtendunt, diligenter comparaverit, notas, quibus hi morbi inter ſeſe differant, non deeſſe comperietur. Epilepſia laborantes, nec adſtantes, nec ea, quae in oculis ſita ſunt, vident; hyſteria vero conflictantes ſenſus parum laeſos plerumque habent. In illa globus abdominis et ſtrangulatio deſunt; in hac nec oculi aperti vertuntur, nec ſpuma ab ore profluit. Qui illa modo emerſerunt, ii in aliquantum temporis poſtea ſtupidi hebeteſque ſaepe manent; quae vero hac, ſenſum omnigenum aciemque mentis ſolitam, momento fere ſemper, recipiunt.

CAUSAE MORBI.

Cauſas morborum in remotas et proximas diviſerunt pathologi.

Quod morbum, qui adeſt, nullo alio interpoſito, conſtituit, id cauſa proxima appellatur. Haec ſive ſimplex, ſive compoſita ſit, ſemper integra ſufficienſque eſt; praeſens, morbum facit et continuat, abſens, eum tollit *.

Cauſae remotae ſunt omnia, quae ſerie conjunctimve ad proximam faciendam poſſunt conferre. Simplices vel compoſitae ſunt. Simplices, cum in omnes mortales, vel in eas corporis conditiones, quae omnium communes ſunt, agunt; compoſitae, cum in aliquod vitium corpori ingenitum, quod nonnullis tantum hominibus proprium eſt, vel ſaepius in aliis, quam in aliis, reperitur, ſine quo morbus non oriretur. Hinc cauſae in eas, quae mortales ad morbos procliviores reddunt, et in eas, quae morbos excitant, vel, in morem Gaubii †, in ſeminia, et poteſtates nocentes, diſcerptae ſunt. Hujus morbi propriae hoc modo apte dividi poſſunt. Igitur ſequitur, ut eas quam breviſſime exponamus.

* Inſtitut. med. patholog. Boerhaav.
† Inſtitut. pathoog.

CAUSAE QUAE HOMINES AD HYSTERIAM PROCLIVIORES REDDUNT.

His propofitis, id vitium corpori ingenitum et natale, vel poft partum ortum, quod facit, ut corpus caufae excitanti objectum morbo corripiatur, exequendum fufcipiemus.

Foeminas huic morbo folas patere antiquiores funt opinati; fed exempla, pauca quidem, memorarunt auctores, quae viros a malo hyfterico non femper vacare teftantur. Non omnis aetas huic morbo ex aequo objicitur. Hyfteria enim pubertatem inter et annum aetatis trigefimum quintum potiffimum invadit. Foeminae conftitutione corporea molles, textura tenues, cute adeo laeves, ut per eam vafa fanguifera facile videantur; magna animi fenfilitate, ut ita dicam, praeditae; ad motus animi violentos proclives, variae et mutabiles, quae modo fperant, modo timent, modo lafciviunt, modo moerent, hyfteriae, omnium maxime, objici folent. Eidem opportunae, quae plenae funt, otiofe agunt, vinum liberaliter adhibent, opipare et apparate edunt. Dum mulieres menftruis purgantur, faepius, quam quolibet alio tempore, accedit; menfibus enim provenientibus, fyftema maxime mobile. Caufa etiam leviffima, ut multae, hoc tempore, praefertim loco honefto natae, et nobiliffimae affectibus hyftericis corripiantur graviffimis, faepe facit. Hyfteria crebrius fteriles, quam eas quae liberos pepererunt, et viduas denique juniores, quod omnes norunt, infeftare confuevit.

Ex fupra pofitis, hoc cogere poffumus, feminium hujus morbi in fenfilitate et mobilitate fyftematis nervofi adauctis confiftere, quae cum mentem tum corpus ex aequo afficiunt. Namque corpus a mente mobilius reddi, quam hanc ab illo excitari, non magis probabile *.

Senfilitas extremorum fentientium certa conditio eft, quae facit ut impulfus, ab externis corpori admotis accepti, ad cerebrum ufque deferantur, fenfum et diverfa quae eum fubfequuntur, facientes. A caufis compluribus fenfilitas aucta poteft oriri. Caeterum fequentes tantum, quae ad eam movendam potiffimum conferre videntur, enumerabimus.

Senfilitas morbida a diverfis fubftantiae extremorum fentientium medullaris conditionibus, quibus eam ftamina prima fuerint impertita, proficifcitur †. Rem ita fefe habere experientia quotidiana demonftrat. Alii homines aliam fenfilitatem habent. A quonam, fimplice folido, an conditione poteftatis nervofae diverfa, hocce pendeat, quaerere volupe

* Inftitutiones pathologiae Gaubii.

† Cullen. phyfiol. par. 3. 56.

foret.

foret. Caeterum, me hoc, in primis difficile, rite illuſtrare poſſe deſpero; namque in tenebris magna ex parte adhuc jacet, et forſitan diu jacebit. Vitium autem in utriſque ſaepe, ſed potiſſimum in ſimplici ſolido, ſedem habere, et a quadam fibrarum teneritudine et gracilitate, quae eaſdem nimis exiles reddunt, pendere non improbabile.

Quinetiam ſenſilitas morbida a tenſione ſubſtantiae extremorum ſentientium medullaris aucta, quam plenitudo vaſorum ſanguiferorum cum iis nunquam non conjunctòrum dat, oritur *. Ramuli vaſorum ſanguiferorum innumeri, una cum univerſis extremis ſentientibus, omnes in corporis partes diffunduntur. Arteria nervum opticum ſemper proſequitur, mirandumque in modum cum eo expanditur, adeo ut ramuſculi ejus omnes retinae fibrillas concomitari videantur. Ex inciſionibus cadaverum diſcimus, nervos narium, linguae, cutis, &c. eodem modo ſemper expandi, et arterias eos quocunque tendunt deducere. Igitur ambigi nequit, quin vaſa ſanguifera certam extremis ſentientibus tenſionem impertiantur; praeſertim cum exempla non pauca evidenter oſtendant, plenitudinem vaſorum ſenſum cujuſlibet organi mirabiliter augere.

In ophthalmia, exempli gratia, praeſertim ſi inflammatio retinam ipſam occupaverit, tanta tamque morbida ſenſilitas oritur, ut oculi lucis etiam minimae intolerantes evadant. Hoc nimia tantum vaſorum ſanguiférorum plenitudo, quae ſemper in inflammatione fit, exponere poteſt. Haec enim tenſionem, et igitur ſenſilitatem, adauget. Multorum aliorum hujuſmodi exemplorum meminiſſe non difficile foret; cum vero neminem, qui medicinam labris primoribus guſtaverit, poſſint praeterire, hanc rem fuſius hoc in loco non tractandam putamus.

Per mobilitatem, facilitatem ſignificamus qua contractiones fibrarum muſcularium poſſunt moveri †. Cauſas, a quibus mobilitas aucta proficiſcatur, inveſtigare longum et difficile foret, a quadam teneritudine ſaepe oriri teſtari videtur obſervatio. Hinc ratio, non abſque ſummo jure, poteſt peti, cur parentes hunc morbum cum liberis, per ſeminium quoddam, poſſint communicare; cur ſublatu adeo difficilis ſit; curque mulieres, denique, quae tenui habitu corporeo ſunt praeditae, inſigniter ſint mobiles.

Mobilitas vitioſa per conſuetudinem quoque acquiri poteſt, et haud dubie augetur. Namque muſculi, quo ſaepius actio eorum movetur, niſi debilitentur vel defatigentur, eo facilius et validius ſemet contrahere ſolent. Hoc autem rite conſide-

* Cullen. phyſiol. loc. ſupr. relat.

† Cullen. phyſiol. par. 89.

ratum causam evidenter explicatam dabit, cur hysteria saepe inveterascat, et facilius faciliusque excitetur.

Auctam vero mobilitatem aegrotae ipsae saepissime acquirunt. Ad hanc movendam quam plurimum conferunt omnia quae vasorum sanguiferorum plenitudinem facere possunt. Tonus enim, plenitudine substante, systematis arteriosi, quem inter et tonum systematis universi nexus arctissimus intercedit, a tensione magis, quam contractilitate fibrarum muscularium, vique iisdem insita, pendens, augetur; si res ita sese habeant, manifestissimum est, plenitudinem systematis arteriosi, mobilitatem cum arteriosi, tum universi, sibi pro rata parte respondentem, esse daturam. Et nulli quidem medicorum, quantum meminerimus, negant, corpora, quo pleniora sint, eo semper esse mobiliora. Igitur foeminae, mensibus proventuris, et sexus quidem uterque, sub vitae meridiem, quo tempore corpus humanum plenissimum, mobilitati, quam vel ante vel postea, magis patent.

CAUSAE QUAE HYSTERIAM EXCITANT.

Causis, quae proclivitatem ad morbum soleant dare, percursis, ad eas quae eundem moveant dicendas transibimus; etenim nec hae nec illae solae, sed utraeque conjunctae, ad morbum excitandum sufficiunt. Variae et innumerae. Inter omnes eminens affectus animi vehementes, per sensus externos vel internos moti. Namque commotiones animi, graves, longae, abnormes, multo magis oeconomiam humanam, quam corporeae, laedunt; praesertim si subito et ex improviso concitentur. Quae praestant, ea sensus non fugiunt. Quamvis modus, quo agant, explicari nequit, et inexplicabilis haud dubie manebit, donec, quale animo cum corpore sit consortium, mortales comperientur. Harum praecipue sunt, amor, ira, odium, gaudium, sibi invicem succedentia, quae vires suas non tantum in animum exercent, sed omnes corporis functiones, animales, vitales, naturales, mille modis perturbant. Effectuum hujuscemodi historias complures apud medicos scriptores offendimus. Aliae causae, quae morbum excitant, sunt nonnulla quae nervos olfactorios ratione singulari afficiunt; quidam, exempli gratia, odores, ut moschi, ambrae, aliorumve fragrantium. Hi tantum in eos, qui aliquam habitus corporei proprietatem vel idiosyncrasiam, ut appellatur, habent, agere videntur. Alii autem eorum aliis odoribus afficiuntur, alii suaveolentium, alii ceparum, alii casei. Quinetiam generosam ipse novi, quae, fele conspecta, immo effluviis

viis ejus ad se adspirantibus, anxia fit, animo linquitur, et aliquando graviffimis hyftericis paroxyfmis corripitur. Nullum vero morbidum corporis vifcus hyfteriam aeque faepe movere folet, ac canalis alimentarius, potiffimumque ventriculus, quem creberrime laedunt vitiofumque reddunt ingefta nimis varia, paramque idonea, epulae quotidianae juftoque lautiores, ufufque theae frequens et immodicus.

Praeterea, caufis, quae hyfteriam poffint excitare, omnes fyftematis mutationes fubitae funt accenfendae, viz. evacuatio quaelibet folita fuppreffa, ut menfes, vel haemorrhois, vel, contra, profluvium horum lochiorumve in puerperis, immodicum. Menfes fuppreffi hunc morbum forfitan, plenitudinem corporis augendo, movent. Quamvis enim non improbabile menftrua non a plenitudine univerfa, fed loco propria, pendere; dubitari tamen nequit, quin haec evacuatio critica fuppreffa nonnihil plenitudinis univerfae faciat, ut figna omnia, quae menftrua non rite provenientia fubfequuntur, plane demonftrant.

Quinetiam profluvium menfium, lochiorumque in puerperis immodicum, hyfteriam concitare valet; quod quidem omnes medici, a feculo Hippocratico ad noftrum ufque, femper notarunt. Namque, motu fanguinis regulari perturbato, functio fibrarum mufcularium, cum circuitu fanguinis aliqua ex parte conjuncta, perturbetur quoque neceffe eft. Quocunque vero modo profufio fanguinis nimia hyfteriam excitare poteft, rem tamen ita fefe habere, experientia omnium medicorum, quotquot funt, clare evincit. Caufis fupra comprehenfis funt adjicienda, quaelibet corporis defatigatio infolita, perviligium, calor externus, quaeque humores rarefaciunt.

CAUSA PROXIMA.

Caufa hujus morbi proxima affectus canalis alimentarii fpafmodicus effe videtur, qui femet quoque in partes vicinas diffundit. Rem ita fe habere, teftantur notae morbi praecipuae, viz. murmura ventris, globus abdominis, urinae limpidae copia profufa, &c.

Seminium hyfteriae in mobilitate et fenfilitate fyftematis nervofi nimiis confiftere, fupra comprehendimus. Mobilitas autem, a ftaminibus primis vel plenitudine proficifcens, ad motus abnormes mufcularium fibrarum movendos confert; omnis enim mufculorum motus poteftati nervofae per nervos ad mufculos delatae tribuendus. Et ille hujus mobilitati pro rata parte femper refpondet. Igitur caufa motuum abnormium

mium mobilitati poteſtatis nervoſae, ad muſculos delatae, nimiae evidenter referenda.

Quam ob rem, affectus hujuſmodi ſpaſmodici canalem alimentarium potiſſimum invadant, quaerere animo naturam cauſaſque rerum explorandi cupido non foret indignum. Cum vero argumentum obſcurius et difficilius videatur, quam quod poſſimus rite illuſtrare, hoc inutile et ſupervacaneum eſſe judicamus.

Hoc tantum compertum habemus, quod canalis alimentarius reliquis corporis humani partibus, ſi cerebrum ſolum excipias, ſenſilitati mobilitatique vitioſis opportunior eſt, quodque univerſum corpus, per conſenſum illum nervoſum, quem canalem alimentarium inter et reliquas partes nunquam non intereſſe exempla numeroſiſſima probant, graviſſimis ſpaſmis affici poteſt. Quomodo hoc fiat, quidem ignoramus; ſufficit vero, ſi quid fiat intelligamus.

PROGNOSIS.

Si notas hujus morbi perpendamus, eum pavorem aegrotantibus potius incutere, quam verum periculum inferre, videbimus. Nullus morbus eſt, qui plus periculi, paroxyſmis ſubſtantibus, videatur habere; hi tamen plerumque breves ſunt, et omnia, hiſce finitis, ſigna decedunt, et aegrota ex toto reſtituitur.

Judicium finis hyſteriae a notitia cauſae, quae morbum faciat, vi, numero, et natura ſignorum, deducendum. Morbus a ſeminio potiſſimum proficiſcitur, quod multis in exemplis, imminui ſaltem, ſi non ex toto tolli, poteſt. In paroxyſmis nihil metuendum, ſi ſpiritus et actio cordis rite pergant, parumve tantum afficiantur.

Hyſteria, niſi graviſſima ſit, vel corpus debile et vitioſum infeſtet, raro lethalis eſt. Depulſu tamen difficilis, et medicinae aegerrime paret; namque remedia valentiſſima, ſaepe, ut quotidie notamus, eam nulla ex parte levant. Non raro quidem vinci videtur; facile tamen repetit, et de cauſa leviſſima rurſus invadit.

RATIO MEDENDI.

Conſilia huic morbo medendi ſequentia eſſe videntur.

I. Paroxyſmum ad finem quamprimum perducere.

II. Per intervalla reditui ejuſdem occurere.

Morbum in affectu canalis alimentarii ſpaſmodico, exinde in

in reliquas corporis partes diffuſo, conſiſtere, ſupra poſuimus. Conſtat igitur, ea remedia eſſe adhibenda, quae motus corporeos abnormes levare et tollere valent. Haec a medicis antiſpaſmodica appellantur, et vel partibus externis admoventur, vel in ventriculum ingeruntur; antequam vero ea ſigillatim enarrare incipiamus, de ſanguinis miſſione, remedio, quod, paroxyſmo gravi, conſilio priori accommodari putatur, paucula dicere conveniet.

An detractio ſanguinis utilis necne ſit, a medicis ambigi ſolet. Alii hanc paroxyſmum leviorem reddere, et aegrotam eo citius liberare, contendunt. Alii, contra, in ſententiam contrariam eunt, et, cum morbus a mobilitate per plenitudinem facta plerumque proficiſcatur, pro remedio ancipiti, parumque profuturo, habent. Quo tempore, quibuſque ſubſtantibus, ſanguinem emittere non alienum ſit, dictu admodum difficile; nec aliunde, quam ab habitu aegrotae morbique ſpatio, poſſumus judicare. Si aegrota plena ſit, ſi aliquod profluvium naturale eam deficiat, ſi ſigna graviſſima ſint, ſi ſpiritus difficillimus, pauculae ſanguinis unciae, ſpiritum expediendi cauſa, mittantur neceſſe eſt. Caeterum, contra, ſi morbus diu manſerit, miſſio ſanguinis, morem pravum ad hocce remedium ſaepe decurrendi, inveteratum reddendo, et plenitudinem faciendo, mobilitatem augebit, eamque conditionem, cui occurere volumus, plane evidenterque dabit. Igitur, ſi unquam ad eam confugiamus, cautiſſime, ſub primamque tantum morbi acceſſionem, adhibeatur.

Medicamenta antiſpaſmodica, quae naribus admoveri ſoleant, ſunt ea, quae vim ſtimulantem habent, ut aſſa foetida, ſales volatiles, et oleum ſuccini. Si ſphincteris ani contractio ſinat, enemata, quibus aliquantum aſſae foetidae fuerit adjectum, immittenda. Frigida partibus externis applicata, ut aqua gelida, quamvis in morbum non ſemper poſſunt, aliquando proſunt, praeſertim ſi paroxyſmus jam acceſſerit, et aegrota, quaſi animo linqueretur, jaceat.

Remedia hujuſmodi, paroxyſmo ſubſtante, ſunt adhibenda, cum aegrota medicamenta ore ſumere nequit. Caeterum, ſi affectus ſpaſmodici eo gravitatis non proceſſerunt, medicamenta interna danda, quae ad vim poteſtatis nervoſae imminuendam, et ad hos motus abnormes, a quibus ſpaſmodici pendeant affectus, ſedandos conferunt. Medicamenta hoc genus ſunt, opium, camphora, aether vitriolicus, gummique foetida.

Opium. Cum affectus ſpaſmodici a vi nervoſa parum aequaliter diffuſa oriantur, ad ſtimulantia vel ſedantia decurratur oportet.

oportet. Opium ſtimulet, an ſedet, inter medicos nondum convenit. Horum autem dubitationes forſitan hinc oriuntur, quod opium alia aliis temporibus praeſtat. Effectus autem ejus diverſi a doſi, tempore quo ſumatur, et habitu aegrotae, pendere videntur. Quanquam vero modum quo agat exponere ſit difficile; id tamen adverſus ſpaſmos graviſſimos efficax eſſe, experientiâ ſatis clare teſtatur. Sub acceſſionem paroxyſmi datum ſigna ſaepe levat, et paroxyſmum nonnunquam depellit. Enematis admiſtum excretionem urinae immodicam, quae hoc in morbo ſaepe incidit, ſiſtendo prodeſt: Licet vero haec commoda ſecum afferat; non tamen nimis liberaliter dandum, vel ſaepe reiterandum, ne mos ad id frequenter confugiendi pravus inveteraſcat, et ventriculum debilitando, faciat ut paroxyſmi crebrius repetant.

Camphora. Haec in vitiis hyſtericis et hypochondriacis non raro fuit adhibita, et, ſatis liberaliter data, forſitan utilis eſt. Cum vero effectus ejus parce ſumptae tales ſint, quales ſenſus humanos omnino fugiunt, et largiter datae nimis violenti, haud dubie pro remedio ancipiti haberi debet.

AEther vitriolicus. Quantum hoc medicamentum in ſpaſmos poſſit, neminem hodie latet. Quamvis potiſſimum apud medicos nuperrimos in uſu fuit, ſi Hoffmannum tamen adeas, eum mentionem ejus ſaepe facere videbis; namque liquor ejus anodynus mineralis nihil aliud quam aether in ſpiritum vini diffuſus eſſe videtur. Idem auctor, inter loquendum de medicamentis, quae in paroxyſmo debent ſumi, dicit: "Quae inter principem ſibi vindicat locum eſſentia caſtorei, cum partibus tribus liquoris anodyni permiſta;" et iterum, "incomparabile, ſaepe praeter omnem ſpem et opinionem, ex hoc remedio obſervavimus auxilium *." Commodiſſime datur, in aquam diffuſus. Triginta et plures, ad centum uſque interdum, guttae, cum quantitate aquae idonea commiſcendae. Summa cura ſi adhibeatur ne diſſipetur, hoc modo forſitan, quam quolibet alio, potentius aget.

Gummi foetida. Omnia medicamentorum foetentium valentiſſimum et efficaciſſimum eſt aſſa foetida. Namque, quo magis ſubtiles odores gummi quodlibet emittit, eo plerumque praeſtantius eſt, vimque majorem antiſpaſmodicam habet. Igitur medici hodierni, non abſque ratione gravi, hoc medicamentum reliquis omnibus anteponunt. Ratio dandi facillima. Quinque grana et plura, ad drachmam uſque nonnunquam, pro gravitate ſignorum, &c. capienda, ex aliqua aqua ſimplice ſoluta. Hoc medicamentum in paroxyſmis hyſtericis

* Hoffmannus de malo hyſterico.

magnopere

magnopere prodeſt, non tantum ore ſumptum, ſed quoque, experientia teſte, in rectum immiſſum.

Non ſilentio praetereundum eſt, diverſa medicamenta, quorum jam meminerimus, ſigna potiſſimum levare, tantumque, paroxyſmo ſubſtante vel accedente, prodeſſe. Ratio forſitan, cur antiſpaſmodica hyſteriam tollere ſaepe nequeant, eſt, quod omni tempore adhibentur, et corpus igitur iis adeo inſueſcit, ut vires medicatrices ex toto amittant tempore paroxyſmi data. Quae remedia ad morbum penitus depellendum conferunt, ea conſilio ſecundo reſpondent.

II. Per intervalla reditui ejuſdem occurrere.

Duo huic conſilio plane accommodantur. 1mo, Cauſas, excitantes vitare vel tollere; 2do, Seminium, quod corpus hunc ad morbum admodum proclive reddit, minuere vel removere.

Inter cauſas excitantes percurrendum, maxime ſolitas et violentiſſimas animi affectus eſſe diximus. Igitur pars curationis praecipua eſt, eos regere et rite moderari. Hoc autem facere in primis difficile, et omnia conamina nihil omnino ſaepe poſſunt. Omnia, quae terrorem incutiant, motuſque animi vehementes concitent, ſumma cura vitentur. Animum aegrotantis aliquam in rem fere conſtanter intendere, adeo ut triſtia et lugubria ei quam rariſſime ſuccurrant, magnopere prodeſt. Hanc ob cauſam, perigrinatio animo nova, oculis amoena ſemper objiciendo, vim morbi non raro fregit.

Cum morbus ab aliqua evacuatione ſolita ſuppreſſa oritur, haec remediis ad cauſas, unde vitium fuerit profectum, accommodatis reſtituenda. Contra, ſi profuſio humoris cujuſlibet immodica malum fecerit, curatio in eadem, per medicamenta, cauſae et gravitati ſignorum pro ratione reſpondentia, imminuenda et compeſcenda plane conſiſtit. Denique, quam diligentiſſime defugiantur, fatigatio inſolita, vigilia, calor externus, et omnia quae humores rariores efficiunt; vel, ut omnia pauciſſimis abſolvamus, ſumma non naturalium, uti appellantur, ratio ſemper habenda.

Via cauſas excitantes fugiendi tollendive breviter expoſita, proximum eſt, ut ſeminii minuendi vel removendi rationem quoque indicemus.

Quae cauſa maximam ad morbum proclivitatem dat, ea, uti ſupra oſtendere conati ſumus, eſt nimia ſyſtematis nervoſi ſenſilitas et mobilitas, vel corpori ipſi ingenitae, vel per plenitudinem factae.

Quantum eaſdem natales, vel a teneritudine aut debilitate ſyſtematis univerſa pendentes, ſpectat; ſi haec vitia omnino tolli poſſent, non raro in manu noſtra foret ſigna, unde unde

fuerint orta, levare, et paroxyſmum arcere. Cum vero in ſtaminibus primis ſedeant, ab habitu corporeo ſejungi nequeant, et nullum morbum, pravamve victus rationem, ſubſequantur; curationem abſolutam non recipiunt, et nihil aliud quam ea levare poſſumus. Hoc praeſtant, aër frigidus et purus, ad corpus liberaliter adſpirans, exercitatio idonea, lavatio frigida, tonica medicamenta.

Ut aër humidus et calidus, cubicula minus ſpatioſa, et ſomnus nimis longus, corpus debile laxumque reddunt; ſic, contra, aër ſiccus et frigidus, et ſub dio frequenter verſari, faciunt, ut idem firmum robuſtumque evadat.

Nihil tantum virium et firmitatis corpori, quantum exercitatio, comparat. Multi exinde multum fructum ceperunt. Reliqua ejus genera longe praecedit equitatio; utpote quae corpus non tantum roboret, ſed mentem inſigniter erigat, et magna ex parte caveat, ne animus, quod omnibus hyſteria laborantibus inimiciſſimum, cuilibet rei nimis intendatur.

Nullum remedium forſitan corpus univerſum, nervoſque potiſſimum, magis firmat, quam lavatio frigida. Multas ex infirmis validas, et multas ad hyſteriam minus proclives reddidit. Non pauca utilitatis ejus inſignis exempla apud auctores offenduntur. Ad eam, tempeſtatibus calidis et temperatis, ut vere, aeſtate, &c. ſummo cum commodo decurri ſolet. In ea adhibenda diu perſtent aegrotantes.

Medicamenta tonica nobis ſufficiunt regna foſſile et vegetabile. Quae foſſilia hoc in morbo adhibentur, ea ſunt e ferro cuproque praeparata.

Quamvis e ferro praeparata numeroſiſſima ſunt; omnia tamen eodem modo agunt, et formae diverſae nihil aliud quam facilitati ea ſumendi elegantiaeve conſulere videntur. Omnia in duas claſſes dividi poſſunt, ferrum adhuc metallicum, et acidis admiſtum. Illius exemplum eſt limatura, hujus ſal martis. Pauciſſima medicamenta ſunt, quae ventriculum et inteſtina aeque potenter corroborant, eique atoniae, quae ſpaſmodicos affectus toties moveat, occurrunt, ac e ferro praeparata. Satis liberaliter danda, et in tempus diuturnum adhibenda; namque aliter nihil commodi ab uſu eorum orietur.

Cuprum potenter ſtimulat. Modice datum vomitionem movet, adeo ut illud ſumere, hancque ſimul vitare, difficile ſit. Cum acidis conjunctum potentius ſtimulat. Salibus neutralibus autem, vel ammoniacis, ut in cupro ammoniaco, admiſtum mitius evadit. Hac forma datum vim tonicam habet, et debilitati ſyſtematis, a qua pendeat mobilitas, occurrit.

Tonica vegetabilia perquam varia ſunt; eorum vero praecipuum

cipuum et unicum forsitan, ad quod cum commodo, hoc in morbo, confugerunt medici, est cortex Peruvianus. In hysteria a mobilitate, quam faciat debilitas, pendente, nulla viscerum obstructione substante, tuto et cum fructu fuit adhibitus. Quantum ad modum, quo debeat dari, attinet, medici inter sese differunt. Alii his, quae in febribus incidant, adducti, eum prorsus inutilem esse, nisi magna brevi spatio quantitas sumatur; alii, contra, modicè, adinstar chalybeatorum, datum, diuque adhibitum, in auxilium morbi tantum promptum esse, contendunt. Hanc litem componere difficile. Vim tonicam universim majorem forsitan habet, liberaliter, sed e brevibus intervallis, datus, quam modice sumptus, diuque continuatus.

Ea remedia sola dicenda supersunt, quae mobilitati a plenitudine pendenti obviam eunt. Remedia huic consilio respondentia sunt, abstinentia et exercitatio.

Dum omnia alimenta partes, unde constet sanguis, universas suppeditant; multae tamen gravesque rationes sunt, cur cibum animalem quantitatem et glutinis et globulorum rubrorum majorem progignere credamus. Haec vasis rubris ex toto fere continentur, et aucta plenitudinem faciunt. Huic igitur potissimum occurrit quantitatem ingestorum maxime nutrientium minuere; quod forsitan optime praestat cibo animali magna ex parte abstinere, et oleribus modice sumptis victitare. Cum vero hysteriae dyspepsia frequenter adjungatur, aegrotantibus cibum plenum, et e carne animalium confectum, praecipere moris fuit communis. Nihil forsitan hoc perniciosius fuit; victum enim parcum reditui morbi, non tantum cum a mobilitate, quam plenitudo creat, oritur, sed etiam cum mobilitas congenita est, insigniter et efficaciter obstitisse, experientia nonnullorum e medicis primariis, quos nostrum viderit seculum, abunde testatur.

Alii in spatium longius, quam alii, semet inertiae et quietudini impune dedere possunt; caeterum, aliquantum motus et exercitationis ad valetudinem commodam omnium fere mortalium servandam, et ad eam plenitudinem, quae huic totque aliis morbis fundamenta jacit, arcendam, ex toto necessarium est. Exercitationem excretiones universas, potissimum vero perspirationem, quae suppressa ad plenitudinem, movendam evidenter conferat, augere, neminem rei physiologicae consultum fugere potest. Hinc igitur, quam utilis in curatione hujusce morbi exercitatio sit, clare perspicueque constat.

Quanquam hoc malum medicina saepe levare; id tamen saepissime, cum in corpore altius insederit, non radicitus evel-

lere, poteſt. In primis, difficile proclivitatem ad morbum ortam mutare, vel, quo minus cauſae occaſionales agant, prohibere. Si morbum, exempli gratia, affectus animi fecerint, medicus ſaepe non adeſt, qui auxilium aegrotanti ferat, nec, quod pejus, ei praecipienti mos rite geri ſolet. Inſuper, ignavia et luxuria hunc morbum ſaepe creant. Igitur opulentos, ignaviae deditos, et apparate edere et bibere conſuetos, rationem vivendi ſuam mutaturos eſſe fruſtra ſperes; praeſertim cum fructus magni evidenteſque ab abſtinentia diuturna ſola poſſint capi. AEgrotam ad ſanitatem, intra certum temporis ſpatium, reduci poſſe non pollicendum; ſed, per totum vitae decurſum, modo curationi, modo prophylaxi, conſulendum.

DE ASTHMATE SPASMODICO.

AUCTORE JAC. MELLIAR.

DEFINITIO.

SPIRANDI difficultas, cum anguſtiae in pectore ſenſu, per intervalla ſubiens, aſthma eſt.

HISTORIA MORBI.

Aſthma nonnunquam eſt acuta, aeger, ſcilicet prima ejus acceſſione morti ſuccumbere poteſt. Saepius autem chronica vel periodica, quandoque ſaltem tempore certo ſtatoque revertens, quod a diverſis atmoſphaerae mutationibus, aliiſque cauſis, de quibus mentio poſtea fiet, ortum ducat; et, ſi fides ſit habenda Helmontio, ſcriptori quidem credulitati aeque ac ſuperſtitioni ſatis dedito, luna aſthmaticos quodammodo afficit. Aſthmatis invaſio prima repentina et inopinata eſſe poteſt. Futuram vero paroxyſmi acceſſionem ſigna quidem praeeuntia, eandem eſſe in propinquo, plerumque indicant.

Aliquo diei tempore antequam acceſſio patet, aegrotus invitus ſe movet; laſſitudinis, torporis, languoriſque indicia prodit. Ventriculus inflatione, praecordia tenſione et anguſtiae ſenſatione, tentantur. Ructus ſaepe copioſi ejiciuntur. Nocte appropinquante, pulmones quaſi rigent; reſpiratio

ratio minus libera esse apparet; thorax gravedine quadam deprimitur, vel plus solito oneratur; vox interdum rauca evadit. Gravitas et dolor capitis comitantur. Desiderium somni, aegrum crebrae oscitationi pandiculationique obnoxium reddit. Excretio urinae fit aliquando uberrima, colorisque pallidi. Tussis sicca et fere strangulatoria supervenire nonnunquam observatur. Oris ariditas fauciumque sitisque inexplebilis interdum adsunt. Noctu aliquantulum caloris sentit aegrotus, minimumque ponderis in pectus incumbentis aegre sustinet.

Praeludio morbi fere peracto, somnus saepe incidit, parvamque remissionem symptomatum conciliat. Adveniente autem hora prima vel secunda matutina, omnia in pejus ruunt. Incipit paroxysmus a quadam thoracis constrictione, cum spirandi difficultate stipata, quae somnum statim subitoque rumpit; e lecto surgere, ad erectam corporis posituram confugere, cogitur; majore aëris quantitate eget, ad quam colligendam non tantum vela lecti ductilia retrahit, sed etiam fenestras cupide pandit, ut aurae admissione commoda fruatur; nonnihil levaminis hoc perfugium ei plerumque affert. Respiratio in genere est molesta; admodum difficilis vel laboriosa fit inspiratio; talis est expiratio qualis si ei anhelator invito quasi animo cedat; ad servandos pulmones distensos operam dat, hancque ob causam, aëris expulsio est lenta, et propter tarditatem fortasse sonus stridulus circa partem tracheae glottidisque superiorem eam comitatur. Bilis, ni fallor, vel flavae vel viridis a quibusdam auctoribus notatur, vomitio. Vox imbecillis efficitur, et loquelae exercitium majus minusve injucundum est. In inspiratione cervix, thorax, et humeri insigniter eriguntur. Calor permagnus, anxietas, et inquietudo urgent; pulsus celer, parvus, debilis, et inaequalis. Haec est series symptomatum generalis, quae paroxysmum constituit. Sed neque in hoc, neque in ullo alio morbo, ulla fere perpetua praecepta stabiliri queunt; ubique in re medica exceptiones sunt.

Asthma modo mitius, modo gravius sese habet; cum in summo aeger versatur periculo, apparent signa sequentia. Manifesta cordis palpitatio; pulsus tactu intermittens abnormisque reperitur; artus, praecipue corporis extrema, calore solito privantur. Sanguine turgescunt genae, et colorem saepe nigrum assumunt; sudore frigido madescit cutis; oculi, ab orbitis quasi exilientes, nitorem naturalem amittunt, lachrymasque involuntarias effundunt. Statu comatoso afficiuntur aegri, somno haud interpellato raro fruuntur. Inter

omina

omina infelicia, animi deliquium, vires vitae admodum languescere ostendens, silentio non est praetereundum; saepe dilirium ferox, et tandem mors, omni remedio incassum tentato, scenam amice claudit.

Si morbus autem formam leniorem induat, angustiae in pectore sensus gradatim evanescit, demumque omnino cessat.

Totum per corpus modo aequali pervadit calor, et supra cutem sudatio modica serpit. Paululum spissae pituitae, ex nigris filamentis interdum constantis, vel dulcis vel salsi saporis, plerumque, adventante mane, exscreatur, qua ejecta, majore spirandi facilitate gaudet anhelus. Urina, antea pallida, nunc sedimentum prope coloris lateritii deponit.

Diuturnitas paroxysmi incerta est; raro ultra quinque, plerumque tres vel quatuor dies (vel potius noctes, quippe symptomata tunc maxime ingravescere, sublevari mane, solent) permanentis. Licet haec symptomatum antecedens series concursusque in asthmate communes esse videantur; at ordo tamen morbique vis insita, aliis rebus et temporibus, aliter sese habent.

DIAGNOSIS.

Dijudicandae sunt variae laesae respirationis species, quae tres vulgo statuuntur: Nempe, dyspnoea, asthma, et orthopnoea; sub prioris titulo, latiore sensu sumptae, omnes aliae spiritus difficilis species comprehendi possint; quae stricte tamen sic dicta, respirationem humidam, sputa crassa, atque citam, anhelitu sibilo et febre absentibus, denotat. Contra, secunda vel asthma, respiratione sublimi, tarda, laboriosa, nunc densiore, nunc rariore (prout majus minusve provectior morbus sit) cum rauco sono distinguitur: Certior fortasse nota, et quae adhuc majorem inter asthma et dyspnoeam constituit discrepantiam, est, quod haec morbus plerumque symptomaticus ac continuus esse videtur, aut raro aut nunquam intermissionem ullam ostendit; illud vero, quasi periodice revertens, it reditque per intervalla quaedam, licet incerta et nondum definita.

Postrema, vel orthopnoea hoc peculiare sibi assumit, quod nisi recta cervice, aut corpore erecto, aegrotus spirare nequeat; situi enim horizontali indulgens, anxietate et oppressione intoleranda illico afficitur, et ea positura instantem ei mortem semper intentare videtur. Ad dignoscendum asthma a pulmonum vel pleurae inflammatione, summa cura est adhibenda, ne in errorem incidamus, qui ad pessimum eventum ducat. Morbi, quos modo tetigimus, cum tanto languore

ac

ac moerore non ſtipati ſunt; et pulſus raro eſt tam enormis quam in aſthmate, ſaltem incipiente; ſpirandi difficultas, progredientibus his pneumonicis affectionibus, ſtabilis perdurat, et aſſidue creſcit; certamen vero non eſt adeo violentum, ut in aſthmate.

Anginae malignae ac inflammatoriae ſe comitem exhibet ſpirandi difficultas, quae a tumore et ſtrictura partium plerumque oritur; fauces rigidae fiunt, et os aegerrime aperitur. Hoc autem in morbo, hae partes non afficiuntur. Anginam malignam luculenter eruptio aphthoſa manifeſtat, quae ab aſthmate abeſt. Ad globum hyſtericum, alioſque adfectus ſub nomine generali nervoſorum contentos, aſthma quadam ſimilitudine interdum accedit: Quatenus methodus tractandi quodammodo ſimilis in ambobus adhibetur, error in diagnoſi inter eos formanda levioris eſt momenti; verum etiam ſunt notae, quibus inter ſe diſcerni poſſunt. Globus, a conſtrictione ſpaſmodica, ac veluti laryngis atque pharyngis ſuffocatione, ortum ducit; in quo, coarctato tracheae canali, aëris ad pulmones liber aditus prohibetur: Aſthma autem, vitio in pulmonibus ipſis nititur, et ſedem plerumque ſuam ibi habet.

CAUSAE REMOTAE.

Sub titulo cauſarum remotarum, cauſas occaſionales aut excitantes, aeque ac praediſponentes, vel eas quae morbo corpus humanum, quaſdam ob res aut a natura aut a conſuetudine pendentes, magis obnoxium reddunt, comprehendi intelligimus.

CAUSAE PRAEDISPONENTES.

Ab hoc quamvis morbo nulla nec aetas, nec ſexus eſt immunis, ad eum tamen recipiendum vel gignendum quaedam ſyſtema humanum aptum efficiunt. Ab experientia compertum habetur, ad aſthma procliviores eſſe eos, qui temperamento ſanguineo (cujus praecipua ſigna poſthac memorabimus), vaſis gracilioribus, ſed copioſis, pinguitudine, ſtatu plethorico, pectoris anguſtia, praediti ſunt.

Quamvis nullus dubitandi locus ſuperſit, quin tales corporis conditiones, quales ſupra enumeravimus, hujus morbi impetui faveant; ratio tamen, qua haec ſeminia agant, perdifficile explicatu eſt.

Qui ſanguinei ſunt temperamenti, aſthmati magis expoſiti, quam alii, eſſe dicuntur; quod, ſi quis, quibus ſignis dignoſcendum

ſcendum ſanguineum temperamentum ſit, interroget, ad id reſponſum certum promittere nolumus. Sequentes vero notas in medium adferemus.

Ab elaſtico firmoque ſtatu longe abſunt muſculoſae corporis partes; ſolidorum laxitatem quidem indicant mollities ac laevor capillorum, ad colorem albidum quam nigrum viciniorum; cutis cum candore teneritudo, et nitor amabilis; arteriarum magnitudo, humorum abundantia, genae rubrae vel roſeae, in verbo, facies plerumque florida; venae nonnunquam parvae ac pellucidae; ſyſtema nervoſum inſigniter rerum praecipue jucundarum ſenſibile; irritabilitas, levitas, animus mobilis, inaequalis, gaudio facile elatus, vel dolore depreſſus, ingeniique ſaepe acumen.

Quaedam mobilitas, ut phyſiologi loqui amant, huic temperamento propria, iſte poteſtatis nervoſae definitur eſſe ſtatus, in quo inſunt facilitas et aptitudo, quibus non tantum motus excitantur, ſed praeſertim ea ſimul facultas, qua motus diverſi inter ſe ſuccedunt. Mobilitas quoque vocari poteſt ea fibrarum conditio muſculoſarum, quae eas in actionem, cauſis occaſionalibus agentibus, excitatu faciles reddit. Hancce ob cauſam, pulmones, fabrica tenerrima et delicatiſſima conſtantes, ſimul variae coeli temperiei, perpetuoque ſanguinis fluxui, ad vitam ſuſtentandam obnoxii, in ullo ſyſtemate, in quo eſt auctior et inſolita mobilitas, ortui morborum in viſcera thoracica incidentium, cauſis excitantibus applicatis, magis amici redduntur. Hoc conceſſo, ſanguineum temperamentum praediſponens eſſe cauſa recte aeſtimatur. Huic quidem ſententiae faventia haud exempla deſunt. E quibus hoc unum ſufficiat: Nonnulli corporis mobili conſtitutione notabiles, ex minima atmoſphaerae viciſſitudine cum aliquo morbo afficiuntur, aſthmate temporario nonnunquam laborant; dum alii, tantae mobilitatis expertes, omnem aëris mutationem ac tempeſtatis inclementiam impune tutoque perferunt. Pulmones quidem adeo exquiſite ſenſibiles et irritabiles ſunt, ut aſthmatici confirmati nullum, ſine dolore, paulo majorem, aut cum irritatione aliqua conjunctum, motum ferre queant. Hic loci quaeſtio oriri poteſt, utrum, necne, ſit haereditarium aſthma? Quod eſſe haereditarium, nonnulli non dubitandum contendunt. Affirmantium an negantium opinionem tueri debeam, in dubio haeret animus. Cum mecum cogito, aſthma, ſicuti pleroſque alios morbos, idiopathicum vel ſymptomaticum eſſe poſſe, vix dubitare poſſum, quin aſthmatica diatheſis ſaepe a labe haereditaria, ſaepius a morbis praeeuntibus, originem trahat.

CAUSAE

CAUSAE OCCASIONALES.

Neminem latere poteſt, cui pulmonum ſtructura uſuſque innotuerunt, cauſarum occaſionalium in numero haud eſſe paucas. Quas autem, ut in aliquem ordinem redigantur, ad capita diſcreta, rerum quaedam non naturalium, ab antiquis ſic nuncupatarum, comprehendentia, viz. aëra, diaetam, exercitium, animi pathemata, referre conabor.

Quod ad aëra attinet, ad ejus modum in aſthmate gignendo, ſeu in pejus vertendo, operandi explicandum, philoſophicam qualitatum ejus diverſarum inveſtigationem moliri, haud ad me attinet.

Satis ſuperque nobis erit, ſi in hujuſmodi tractatu generalia in corpore humano aëris effecta perſtringamus.

Senſiles ejus qualitates ſunt calor, frigus, ſiccitas, et humiditas: Hae omnes in alios interdum aliter agunt, prout ſexus, temperamentum, aetas, corporis habitus, conſuetudo, effectum varient.

Cl. Hoffmannus, de cauſis hujus morbi tractans, haec habet verba. "Si quid ex cauſis occaſionalibus eſt, quod aſthma inducere poteſt, certe eſt externum frigus, hoſtis ille nervoſo generi inimiciſſimus, unde hic mali tempore, flantibuſque ventis aquilonaribus, ingraveſcit malum; et a frigido quoque potu exacerbatur. Imprimis obſervavi, illos, qui pectus non bene tegunt, illudque frigori, maxime nocturno, exponunt, ſaepius hoc malum incurriſſe *."

Ad eandem opinionem ducit frigoris ratio agendi, quae procul dubio in quibuſdam caſibus multiplex eſt: Illud autem gaudere vi aſtringente, qua contractionem vaſorum ſuperficie corporis facit, pallorem, inſenſiliſque perſpirationis ſuppreſſionem inde creans, nemo inficias ibit; quo quidem opere, fluida nociva ac ſuperflua, quae in corpore ſano per foramina cutanea foras expelluntur, ad interiora quaedam organa ſaepe repelluntur. Si ad inteſtina curſum dirigant, diarrhoea movetur; ſi ad pulmones, aſthma, vel catarrhus, vel morbus ex ambobus compoſitus, eoque natura ſua complicatus, eſt ſequela. Nervos afficiens cutaneos, per ſympathiam, aliquod ſpaſmi genus in vaſis pulmonum aëreis, idem frigus efficit.

Aërem, prout a terra magis diſtet, rariorem evadere, docent experimenta: Eques Floyerus, qui ex profeſſo de hoc morbo ſcripſit, exemplum commune profert; in altis nempe locis, prae diminuta atmoſphaerae preſſura, vomitio, cholera, haemorrhagiae, et dyſpnoea contingunt. Aſthmaticum me-

* Tom. iii. p. 97.

morans Helmontius, " montanis," inquit, " locis pejus fe habet, ideoque Bruxellis vix pernoctare audet."

Nimia aëris ficcitas, acceffioni afthmaticae humiditate minus eft inimica ; teftante Floyero (cujus auctoritati in rebus quibufdam confidere licet), in ficco coeli ftatu, hoc morbo laborantes, fumma alacritate ac facilitate fpirandi imperturbata potiuntur.

Si atmofphaera nimis humida fit, vel fiat nebulofa, opprimitur anhelus, atque de anguftia in pectore, quadamque plenitudine in ventriculo, conqueritur. Noxiis particulis aër tunc forfan temporis magis refertus eft. In plerifque calor fymptomata auget : In lecto omnia ingravefcunt, in quo calidam tanquam atmofphaeram circa fe congerit aeger, quae corpori majorem fenfibilitatem dando, et vim ftimulantem generi fanguifero admovendo, morbum exacerbat. Floyerum his verbis, fic redditis, audi.

" AEftate faltem faepius et faevius infeftat acceffus, quam hieme." Hoc plerumque verum effe, ipfe concedit ; in eadem vero fectione, cum nonnullis, quibus hiems erat inimiciffima, fe habuiffe fermonem confitetur : Afthma hiemale cum catarrho fere conjungi notatu dignum opinatur.

Poftremo, repentinae tempeftatis viciffitudines, five ex graviore coelo ad levius, feu ex frigidiore ad calidius, exoriuntur, aut vice verfa, hoc malum gignunt. Sub hoc capite, quoniam aër eft medium per quod volatilia ad olfactus organum deferuntur ; igitur diverfos odores, qui cum aliis caufis ad inducendum afthma operam conferant, comprehendere liceat.

In eis, quibus fyftematis nervofi fenfilitas eft valde exquifita, nicotianae fumus paroxyfmo originem praeberet.

Tametfi hujus plantae fumus vel odor aliquibus adeo injucundus eft, ut hos edat effectus ; aft alios non tantum non fic afficit, fed etiam medicinalis nonnihil virtutis fecum affert : Sic in afthmate chronico acceffiones et rariores et leniores nicotianae fumo redditae funt. Non folum omnes ingrati foetidique odores, verum et qui fuaveolentes funt, idonea occafione oblata, anhelationis caufa fiunt.

Quod ad victum attinet ; ventriculi fympathiae confenfufve cum aliis corporis humani partibus nemo, in phyfiologia praxique medicinae vel mediocriter verfatus, infcius effe poteft : Hoc quidem factum tam immoto certoque fundamento inniti videtur, ut nullus de eo dubitandi locus fuperfit. Si hoc, igitur, loco inter medica vera dignum eft, diaetam ut afthmatis caufam, haud multis verbis exponere opus erit.

Alimentum noftrum, vel quantitate vel qualitate, nocere poteft. Nimia cibi, licet faluberrimi, copia ventriculum vifceraque

ceraque opprimit, processui digestivo non perfecte subjicitur, et vel ad aciditatem vel ad putredinem vergit, multumque flatus generat; unde, nervis partium istarum injucunde affectis, varietas morbidorum corporis habituum nascitur; inter quos asthma, ex nervoso generali commercio, mechanica distensione, ac ventriculi inflatione, liberam, ob vicinitatem, diaphragmatis actionem descensumque ejus impediente, pendens eminere possit.

Intemperantia atque error in potu aeque ac cibo, non minus in culpa habenda sunt: Immodica cerevisiae non bene lupulatae et fermentatae ingurgitatio, praesertim in actu fermentationis, aëre elastico abundante, deglutitae, vel vini, quamvis optimi, usus immodicus, ansam huic morbo dabunt.

Exercitium justo violentius, pleno praecipue ventriculo, totum corpus stimulando, cordis arteriarumque impetum augendo, et motum sanguinis per pulmones accelerando, multum quoque interdum ad anhelationis accessum excitandum confert.

Ad eundem efficiendum, omnia subita violentaque animi pathemata, sicut ira, metus, et similia, pertinent: Effectus, quos hae causae saepe edunt sensibus patescunt; sed modus operandi adhuc in tenebris jacet, et fortasse semper jacebit. Exemplum posterioris, nempe timoris, a Roberto Whytt, nuper hic professore, memoratur * : Qui, differens de morbis nervosis, inquit, "ut hysterici accessus et dolores colici spasmodici ab affectionibus mentis oriuntur; ita paroxysmum asthmaticum in muliere, quae crebris hujus morbi invasionibus fuit obnoxia, timore repentino esse inductum, cognovi."

Nimium sanguinis dispendium in eis, quorum pulmones sunt valde delicatae vel irritabiles, impetus asthmaticos, potius quam alia symptomata nervosa, nonnunquam inferre solet.

Ex vita admodum laboriosa in sedentariam subita transitio; ad literarum studium, abstrusas speculationes metaphysicas vel mathematicas, nimia propensio; vigiliaeque, in causarum numero ab auctoribus, includuntur.

Febres, potissimum naturae intermittentis, catarrhum, hysteriam, hypochondriasim, podagram retrocedentem, ulcera chronica intempestive consolidata, vel fonticulos repente occlusos vel evacuationes solitas, per haemorrhoides vel menses repressas, interdum comitatur sequiturve asthma.

CAUSA PROXIMA.

Ut de vera asthmatis indole variae hypotheses ac theoriae

* Whytt on nervous disorders.

ſuos habuerunt fautores, et de ſede ejus adhuc ſub judice lis eſt; ita cauſam proximam, quam complecti ac dare audeo, omnibus poſſe ſatisfacturam, haud falſam ſpem concipio. In ea tradenda diffidenter, ut in re cujuſdam ambiguitatis decet, ſententiam meam propono. A ſpaſmodica fibrarum muſcularium bronchiorum conſtrictione, aſthmatis cauſa proxima pendere videtur. In aliquam hujus opinionis illuſtrationem, operae pretium erit phaenomena ſputi animadvertere: Sputum, invadente paroxyſmo, ac priore ejus parte omnino plerumque abeſt; ſolumque, ſuperveniente integra ſymptomatum remiſſione, qua conſtrictio bronchia prius afficiens tollitur, muci haud exigua quantitas demum exſcreatur.

Licet ſententiae a pleriſque receptae congruat haec idea noſtra, tamen veritas ejus a nonnullis in dubium vocatur: Ad hanc opinionem repudiandam eo inclinari ſe dicunt, quod pulmones vi peculiari contrahendi haud eſſe praeditos contendunt: Iidem vaſa tamen in ulla corporis parte ſpaſmo affici, hanc diſpoſitionem ad naturam muſculoſam referri debere, eandemque in pulmonibus accidere poſſe, concedunt: Sed pulmonibus, inquiunt, contractiones attribuere ſaepe ſolemus, quarum ſedes in larynge eſt, et morbi, hanc partem infeſtantes, ſymptomata peripneumoniae plurimum imitantur.

Qui noſtram aſthmatis cauſae opinionem reſpuunt, ii, canis faucibus irritatis, acceſſionem aſthmaticam fieri, eoque non in pulmonibus, ſed ſupra hos, ſedere morbum, judicant. Verum iſtiuſmodi irritationis, ſic admotae, effectus non aſthma, ſed dyſpnoea, nobis videtur.

PROGNOSIS.

Aſthma, haud alterius morbi particeps, expers periculi plerumque habetur. Annos ſaltem triginta ejus tyrannide ſe laboraſſe aſſerit Floyerus. Eodem auctore, nonnulli qui huic morbo, occaſione tantum oblata, annos etiam quinquaginta fuerant obnoxii, ſecunda valetudine, tantum cum exigua pulmonum tabe, officioque horum non multum interpellato, uſi ſunt.

Fauſtus autem vel infauſtus morbi exitus primum ab aetate et aegri temperie, dein cauſa in qua morbus conſiſtit, denique hujus duratione, violentia, et invaſionum frequentia, deducendus eſt.

1. Juvenilis aetas medici conatibus plurimum favet. In juventute, ſyſtema nervoſum, ob extremam mobilitatem, mutationes vel a natura vel arte effectas facillime recipit.

Si

Si morbus a labe haereditaria ortum ducat, conamina noſtra ad medelam radicalem perficiendam erunt fere inania, ſolumque cum vita ipſa ille prorſus ceſſabit.

Si arthritis, affectiones exanthematicae, et ſuppreſſio evacuationum aſſuetarum, primas inter cauſas ſint, renovatae ſpes valetudinis, in his reſtitutis, poſita eſt.

Curationis expeditio vel retardatio a duratione morbi pendere videtur. Vetus et verum eſt dictum, morbos non tam facile in provectiore, quam incipiente vel infantili ſtatu, medicamentis tolli. Si acceſſiones ſint acriores et crebriores, artem ſalutiferam fruſtra ſolicitantes, morbos in pulmones inducendo, effectus plerumque lethales tandem edunt.

CONSILIA MEDENDI.

Sicuti methodus medendi vel tractandi a vera aut cogitatione ficta cauſae proximae notitia conſtitui debet, ideo duas indicationes curatorias inſtituere neceſſe ducimus.

1mo, Spaſmum pulmones afficientem amovere, vel ei moderari. 2do, Ejuſdem reditui obviam ire.

Ad primam indicationem peragendam, venaeſectio, epiſpaſtica, emetica, purgantia, variaque antiſpaſmodica, inter praecipua ſunt remedia, quae maximo cum fructu adhibentur. De his ordine pauca dicemus.

In ſanguine detrahendo, quoniam de uſu ejus in hoc morbo, in primis chronico, apud quoſdam, forſan haud abſque gravi cauſa, multum ambigitur, attentionem ad quaedam aegri propria nos convertere oportet. Cum reſpirationis valde laborioſae, oppreſſionis magnae, continuaeque anxietatis, una cum vultu turgido aut rubore ſuffuſo, ſigna conſpicua ſunt, et praeſertim ubi plethora urget, tum venaeſectio liberali manu, aut ſaltem pro re nata, celebranda eſt.

In vero aſthmate ſpaſmodico, omni ſuſpicione ullius in pulmonibus impedimenti, ponderiſque muci, phlegmatiſve eos prementis, remota, ſanguinis jactura ad aegroti vigorem, aetatem, ſexum, caeteraque, accommodata, omnibus aliis in initio remediis palmam praeripit. Attamen ſanguinis miſſio, perinde ac quodlibet aliud utiliſſimum remedium, limites habet ſuos. Quamvis, diminuta ſanguinis quantitate, ſymptomata mitiora evadunt, vel temporaria paroxyſmi remiſſio paritur, nihilominus in multis, forſan pleriſque, caſibus, praecipue malo inveterante, et vires vitae debilitante, repetitio eſt evitanda. De ſanguinis detractione, omnem morbum ſpectante, hoc in memoria ſemper habendum eſt, hoc periculi in nimia detractione ſemper ineſſe, ne recuperationem priſtinae

valetudinis

valetudinis tardiorem efficiat, aegrum novae acceſſioni obnoxiorem reddat, vel alias affectiones morboſas inducat.

Epiſpaſtica, cum venaeſectionem quaedam prorſus vetant, haud parum proſunt; quae ad dorſum inter ſcapulas aut imam colli vertebram, aut ad pectus, applicata, vaſa partis relaxando, et determinationem a pulmonibus avertendo, idoneum ac utile remedium, quod ſanguinis miſſionis loco adhibeatur, erunt. Miſſione ſanguinis et veſicatione in eodem anhelo ſaepe uti liceat, cum perneceſſaria haec cautela ob oculos nunquam non habenda ne venis ſanguinem detrahas, donec veſicatorii corpori prius admoti irritatio, et vice verſa, deſinat; quippe enim remedia utraque, eodem tempore adhibita, duplice quaſi actione ſuos effectus mutuo impediunt.

Setacea et fontanelli ſimile opus veſicatoriis praebent, humoreſque, ſed diuturnioris temporis ſpatio, eoque certiore in quibuſdam caſibus chronicis effectu, auferunt, et ſic ad imminuendam plethoram, et inde mala pendentia, quale praeſens eſt, pertinent.

Emetica ab auctoribus collaudantur, praeſertim Floyero, qui ad ſeipſum medendum varietatis medicamentorum maximae periculum fecit; et "vomitio," inquit, "ſi lenis eſt, magnam humorum fermentantium e ventriculo quantitatem eliminando, paroxyſmorum impetum permultum compeſcit; ſed in paroxyſmo validum vomitorium praeſcribere ſemper nolui."

Non dubito quin praxis vomitionem ciendi ſaepe utilis ſit; attamen, me judice, debitoque cuilibet auctoritati obſequio, nunquam aliquo periculo vacare poteſt. Quippe enim, aſthmaticum, manente paroxyſmo, in diſcrimen ſuffocationis ſemper adducit, quod, ni ſumma utamur cautione, augeri, immo exitio eſſe, poteſt.

Cathartica, ſi hoc nomine talia medicamenta in auxilium advocentur, qualia draſticae naturae, ex violento operandi modo ita nominata, ſunt vitanda, mitiaque ſalina, veluti ſal Glauberi, et cremor tartari, aut ſaltem quaedam eis qualitate et actione ſimilia, danda.

Proque iiſdem his, ad alvum ſolutam tenendam, laxantia lenia, ore ſumpta, quae minime ſtimulant, ſicut ſales medii, manna, tamarindi, ſulphur, electarium lenitivum, oleum ricini, et ſimilia, plerumque adhibenda.

Ad removendam alvi adſtrictionem, quae in tempore paroxyſmi urget, enemata mitia optime conveniunt; ea ſummo cum fructu ac levamine aſthmatico exhibita eſſe, practici auctores perſuaſum habent. In aſthmate laudatur balneum tepidum,

dum, aut generale aut locale, ob virtutem laxantem ac emollientem, quae primae intentioni noſtrae probe conducat.

Antiſpaſmodicorum omnium, opium longe praeſtantiſſimum longeque potentiſſimum eſt. Quo tamen in aſthmate recte uti difficile eſt, certe ſtatu plethorico et diatheſi inflammatoria urgentibus, opiata, niſi illis remotis, nunquam adhibenda ſunt. Si vero hae corporis conditiones haud in culpa ſunt, opium, ad mitiganda quaedam ſymptomata, ſi caute tractetur, ſatis reſpondere videtur. Ob eandem virtutem, moſchus, camphora, aſſafoetida, multaque alia hujuſmodi remedia, laudantur.

In morbis ſpaſmodicis vel convulſivis, moſchum ſaepe opem ferre, docuit experientia; ſed eum genuinum et purum parandi difficultas uſum ejus valde ambiguum reddit.

Huic exceptioni minus obnoxia eſt camphora, cujus julepum, ad quantitatem cochlearis i. vel ii. datum, quarta quaque hora, vel redeunte paroxyſmo, multum laudatur.

In adhibendo quovis multum olenti remedio, prae caeteris moſcho et aſſafoetida, ſumma cautela eſt neceſſario obſervanda; quippe quibuſdam delicatis is odor adeo ingratus eſt, ut incrementum mali ab eo nonnunquam patiantur.

Liquor aethereus vitriolicus, indole inſigniter volatili et penetrabili gaudens, ita utile ac potens antiſpaſmodicum eſſe remedium, ut pro tempore nonnihil ſolaminis praebeat, repertus eſt.

Guttae triginta aut quadraginta ex aquae cyatho ſumptae, eſt quantitas aeque ac modus exhibendi conſuetus *.

Expectorantia attenuantia, a ſcriptoribus de materia medica ita nominata, uti praeparata ſcillae varia, colchicum, gummi ammoniacum, ad ſputa promovenda adhibita fuerunt.

In unaquaque paroxyſmi parte, regimen antiphlogiſticum eſt accurate obſervandum: Ab animali et ſtimulanti cibo, a liquoribus fermentatis, cum cura abſtineat aeger: Omne incrementum corporei externique caloris ſedulo evitandum eſt. Sexaginta gradus Fahrenheitiani thermometri temperies cubiculi ejus haud ſuperare debet. Potus quo utitur, ſimplex aqua eſſe debet, cui tantum aceti, vitriolici acidi, etiamque limonum ſucci, tuto commodoque, quantum ad modicam gratamque aciditatem ſufficiat, adjiciatur.

Secundae indicationi quaedam antea memorata inſervient medicamenta; in his autem ſolis tota curationis ſpes haud eſt collocanda; niſi enim rebus non naturalibus dictis ratio debita habeatur, ad optima medicamenta incaſſum confugiemus;

* Hujus liquoris etiam binae unciae menſura, ſingulis diebus, partitis vicibus, in hoc morbo, hyſteria, et ſimilibus, nunc aliquando dantur.

de earum igitur moderamine pauca notatu obfervatuque digna dicenda funt.

Afthmatico fummi momenti conditio aëris eft; qui cum bonae temperiei eft, tam in curatione morbi, quam in hoc prohibendo, aliorum medicamentorum effectum feliciter fecundat; quo lucidior et purior, eo gratior et melior: Exceptione haud caret haec obfervatio, quam fequentibus verbis illuftris Mead comprehendit.

"Vidi, nempe, nonnullos qui, cum fub craffo aëris aethere fatis commode agerent, rus petentes, ab aëre fereno, qui plerifque hoc morbo laborantibus levamen efficit, in graviffimam dyfpnoeam funt delapfi *."

Hanc igitur ob caufam, medici confilium hoc in cafu inutile eft, et aegrum ipfum aëre, qui ei optime conveniat placeatque, frui oportet.

Nutrimento plenus, levis, ab omni flatulentia immunis, cibus effe debet. Lac igitur, quod partim ex animali, partim e vegetabili regno fuam originem trahens, mediae quafi naturae eft, perquam idoneum erit, fi cum aegroto congruat; cujus in ufu diu perfeverandum eft, ut reditus morbi certius impediatur; conftanti enim cautaque diaetae adminiftratione, acceffionum violentia et frequentia mitigari, fi non prorfus arceri, poffunt.

Exercitium paffivum, quale geftatio eft, quod activi more, congeftionem in pulmonibus temporariam non creat, fed circuitum aequabilem parat, leniterque ad corporis fuperficiem determinat, multum commodi fecum adfert.

Omnes animi affectiones violentae cane pejus et angue funt devitandae: Mens tranquilla ferenaque fervanda eft.

Vigiliae et lucubrationes funt nocuae, ideoque fugiendae.

Alvi ratio nunquam eft negligenda, quae femper liquida effe, interdum duci, debet.

Ad nimiam pulmonis fenfilitatem avertendam, cortex Peruvianus utendus eft. Qui caute adminiftrandus eft, et, diathefi inflammatoria manente, ex eo abftinendum. Quod ad metallica tonica attinet; pleraque metallorum virtute tonica gaudent; quae tamen, propter poteftatem ftimulantem, caute in auxilium vocanda funt, nifi quod ex iis chalybeata fortaffe tutiffima funt.

Lavatio frigida, quae, facultatem tonicam poffidens, ad mobilitatem debilitatemque removendas accommodatur, haud utenda eft, donec plethora, fi forte fubeft, procul amoveatur.

* Mead. monita et praecepta medica, in capite de afthmate.

DE

DE PERTUSSI.

AUCTORE G. KIRKLAND.

DEFINITIO.

MORBUS contagiosus; tussis convulsiva, strangulans, cum inspiratione sonora, iterata; saepe vomitus.

HISTORIA MORBI.

Hic morbus primo apparens speciem plerumque induit vulgaris catarrhi. Una cum levi tusse, adest nonnihil raucitatis, nonnulla oculorum rubescentia, atque frequens sternutatio. Plerumque haec symptomata levi febre stipantur, quae saepissime decursu morbi omnino evanescit. A frigore corpori applicato, an a contagio pertussi proprio, originem ea symptomata duxerint, plerumque difficile est, hoc morbi stadio, cum certitudine dijudicare. De posteriore causa, vix alia ratione constare potest, ac compertum habendo, tale existere contagium morbum sua ipsius forma epidemicum efficiens.

Perstat morbus, per aliquot dies, forma jam memorata. At tussiendi paroxysmi, minus plerumque duabus septimanis, peculiarem induunt formam. Tussis enim fit vehementior, succussiones saepius iteratae, magis involuntariae, magisque convulsivae, usque adeo ut respiratio demum intermitti videatur: Continuo vero subsequitur inspiratio plena sonora, quodam modo galli cantum referens. Plenam inspirationem excipit alius tussiendi paroxysmus, sicuti prior vehemens, convulsivus. Qui iteratus tussis paroxysmus plerumque finitur, rejecta demum muci quantitate, e pulmonibus, faucibus, et naribus. Hac in convulsiva forma, tussis vulgari nomine *the Kink* insignitur, atque praebet morbo charactera certissimum. Hoc solum pacto, singularem esse morbum discernimus. Duos notavit casus celeberrimus noster praeceptor Gregorius, quibus non continuo tussiendi paroxysmo sonora inspiratio, sed loco inspirationis syncope superveniebat, et, aliquot horae sexagesimis post syncopen interjectis, demum subsequebatur, solito more, inspiratio et alter tussiendi paroxysmus.

Post intervalla, admodum variantia, renovantur paroxysmi. Renovari sentiuntur, orto demum, circa larynga, quodam sensu titillationis. Jam tum, quasi paroxysmum prohibiturus infans, quodcunque obvium manibus adripit; calcibus ferit; guttura aliquando tenaciter prendit; atque toto corpore val-

de agitari videtur. Praecedit interdum paroxyſmos reſpiratio frequens; ſenſus in thorace conſtrictionis; aliquando etiam pectoris dolor. Interdum vero haud praecedunt haec ſymptomata. Sunt tamen infantes, quibus conſtanter adeſt ſpirandi difficultas et frequentia. Saeviente tuſſe, manifeſta ſunt indicia magnae in vaſis capitis congeſtionis; vehementior ſolito pulſatio arteriarum; cum rubeſcentia turgeſcit vultus; rubeſcunt oculi; ubertim effunduntur lacrymae; nonnunquam e pulmonibus ejicitur ſanguis, ſaepius e naribus; et, quibuſdam caſibus, propelli ſimul et ex auribus et oculis animadverſum. Rejectio muci ſupra dicta, quae paroxyſmos ſubmoveret, non perpetua eſt initiis morbi; paulatim fieri incipit, paulatim quantitate augetur. Saepe formam mutatur materia rejecta; primo aliquantum tranſlucens, colore ſubcoeruleſcens, cum modica viſciditate; tum paulatim craſſior, opacior, alba, flava, etiam ſubviridis evadens. Non ſolum a tali expectoratione, ſed etiam, id quod plerumque fit, a vomitu, finiuntur paroxyſmi; unde quod ventriculus continet ejicitur, cibus plerumque proxime aſſumptus.

Saepiſſime pertuſſin ne ulla quidem febris comitatur. Ex quo illuſtriſſimus Sydenham nunquam comitari dixiſſe videtur; quod ſane mirum eſt in viro qui tam multa adeo accurate obſervavit. Febrem enim huic morbo ſupervenire, multis occaſionibus animadverti. Saepiſſime fere continua eſt haec febris, immo fere continens ſaepe videtur. Remiſſiones tamen aliquando habet, et etiam aliquot dies evaneſcit; ſed revertitur, et, quod infelicius eſt, *hecticam* forma fere ad omnia refert. Si acciderit, id quod nonnunquam accidit, ut eodem tempore quo morbilli hic morbus quoque exiſtat epidemicus, tunc acerbior evadit: Nec non opportunior ſupervenienti inflammationi, quae modo fauces occupat et tracheam ſuperiorem, quaeque interdum pulmonibus peripneumoniam infert.

Pertuſſis, vel mitiſſima ejus forma, variat duratione. Tollitur interdum paucis ſeptimanis; ſed plerumque in ſecundum aut tertium extrahitur menſem; ſaepe diutius manet, annum interdum, modo amplius anno. Quum ante hiemem, aut tempore hiberno, inceſſerit, raro aegrum dimittit, donec veris tepores, aut prima aeſtas advenerit.

Morbus, variam poſt durationem, ſaepe ſanitate mutatur, atque decedit, nullis qui corporis conditionem male adficiant relictis effectibus. Sed quoque eventu aliquando eſt funeſtus; aut, ſi hoc non acciderit, aliis morbis viam aliquando ſternit, qui finiuntur vario, uti ſua cuique eſt natura, eventu. Sic dicitur infantibus rachitidem intuliſſe; nonnunquam etiam abdominis

dominis vifceribus obftructiones, et atrophiam. Modo, caufam tuberculis pulmonum dando, phthifin pulmonalem effecit.

DE CAUSIS.

Quum pertuffis, uti morbus epidemicus, fic femper appareat, quippe quae plurimos, hinc inde, uno eodemque tempore, femper corripit, vix ambigi poteft, quin caufa ejus certo aliquo modo atmofphaerae infit. Quae caufa, utrum fingularis aliqua fit materia in aëre diffufa, aërique peculiares indens vires, an contagium aegri corpore pertuffi laborantis emiffum, et tantummodo proxima quaeque adficiens, haud fortaffis pro certo affirmandum. Simul et illud verifimile eft, ut plerique epidemice inceffentes morbi a contagio pendent, fic multas effe in cafu pertuffis res circumftantes, quae folummodo in morbum contagiofum caderent. Quale tamen ftatuamus id contagium, quo modo afficiendis praefertim pulmonibus aptum, quoque modo ibi proprios fuos producere effectus, nemo medicus, quod fcimus, adhuc reperire potuit; neque nos ad talia, utpote abftrufiora, adgrediemur. Dici tantum poteft, quum tale contagium alios alia ratione tentare, i. e. morbum et gradu et duratione varium efficere, obfervetur, hoc potius ab alio atque alio aegrorum corporis habitu, quam a diverfa contagii natura, pendere. Quod fi ita fit, utile foret eos habitus corporis, in aliis aliter exiftentes, fpeciatim notare. Sed in hanc rem nondum medici, quantum appareat, obfervationes intenderunt. Interea, verifimile eft, convulfivam, quam viribus fuis efficere videtur contagium, affectionem, pro irritabilitate aegri corporis, aut mitefcere aut ingravefcere; nec non morbo poffe varium poni modum, tum prout aliae dentur circumftantiae, tum prout pulmones plufve minufve opportunae fint mucofae materiae affluxui; itemque prout hujus adfluxus, ob humores ad fummum corpus magis propulfos, avertatur.

PROGNOSIS.

Dictum jam eft, alias alium dari morbi eventum. Sed ignorantes adeo, quod fupra confeffum dedimus, contagii naturam, atque varias, unde actio ejus pendeat, conftitutionis circumftantias, non ii fumus, qui eventum morbi, qualis fit, in unoquoque cafu, ex ratiocinio praefignificare poffimus. Prognoftica itaque peragentes, eas tantum res in mentionem deducere licet, quas experientia docet, aut monftrare felicem, aut malum denunciare eventum.

Maximam partem, infantibus duobus annis minoribus, gravior morbus; infantibus poſt id aetatis, et praeſertim quo longius hinc provecti ſint, levior. Quicquid fuerit aetatis, ubi modum ſervant ſymptomata, et cum ſuis tantum ſymptomatis apparet morbus, fere ſemper ſine periculo. Sanguis pulmonibus ejectus, idemque aut oculis profluens aut auribus, morbum ſignificat vehementem et periculoſum. Bonum autem ſignum, ubi ſanguis naribus profluat, neque nimius neque frequens; necnon, ubi tuſſis paroxyſmos excipit vomitus, idque praecipue ſi appetentia cibi, nuſquam proſtrata, poſt vomitum renovatur. Expectorationis nonnihil morbum, ut tutior ſit, efficit: Profuſa autem viſcidae aut opacae, ſubflavae aut viridis materiae expectoratio, plerumque cum periculo. Malum ſignum eſt, ſi febris morbum comitatur, quae quo magis continua exiſtit et violentior, eo plus periculi intentat, quaeque, adinſtar hecticae apparens, plerumque eſt exitialis. Malum quoque ſignum, ſi ſemper aegrum divexet difficilis reſpiratio: Peſſimum, ſi ea cum febre conjuncta fuerit et peripneumoniae ſymptomatis.

CURATIO PERTUSSIS.

Dum naturam hujus morbi adeo ignoramus, dum cauſam ejus proximam tantum in obſcuro poſitam videre eſt, vix ſperandum, indicationes curatorias inde cum certitudine poſſe ſtatui. Ipſa plerumque natura, ſine artis auxilio, morbum vincit. Sed qua via procedit, non facile eſt ad dicendum. An datur morbifica materia, quam ejici oportet, incertum: Atque poſita tali materia, quibus modis eliminatio fieret, etiam incertum. Parum facere ad morbum continuandum morbificam iſtam materiam inde ſuſpicamur, quia curatio metu interdum, aut aſtringentibus remediis et tonicis, perficitur. Sed haec utut ſint, plerumque, in tuſſe convulſiva, tota fere praxis medentium eo cardine verſa eſt, ut ſymptomatis morbo ſupervenientibus, quae periculoſa eſſe poſſent, obviam iretur. Nobis hic arridet duplex conſideratio: *Quo modo ſymptomatis ſupervenientibus lenimen adferretur*; deinde, *quibus ipſius morbi curatio contineretur*.

Omnium primum, in ſymptomatis mitigandis, neceſſarium duxerunt, praxin inire certis *evacuationibus inſtituendis*, *ſanguinis* praecipue *miſſione*. Si conſideretur, ſanguinis, tuſſe, ſingulis paroxyſmis tamdiu perſtante, motui haud parum obſiſti, idque praecipue in pulmonum vaſis, et in vaſis quae ſanguinem a capite reducem tranſmittunt, unde haec ipſa vaſa ſanguis nonnunquam diſrumpens non ſine periculo effunditur,

ur, in promptu erit intelligere, utile fore, ſanguinis quantitatem in corpore minuere. Profecto ſanguinem detrahere, cautio plerumque videtur haud abſurda, eo quidem utilior, quo major corporis plethora. Sed ſimul credere licet, eas, quae talibus malis occurrerent, evacuationes nimias fore in ſpaſmodicis, uti loquuntur, affectionibus, irritatione potius quam plethora ortis. Omnibus praeterea in confeſſo eſt, infantes, quos ſaepius adoritur hic morbus, male largas evacuationes poſſe ſuſtinere; ut detractio ſanguinis hic aliquando evadat anceps genus auxilii.

Illud tantum affirmare libet, utilem eſſe cautionem, in curatione pertuſſis, aliquantum initio ſanguinis detrahere; nocere autem plerumque, ſi huic evacuationi, decurrente morbo, inſiſtatur.

Suſcepit quoque uſus aliam evacuationis viam, *alvi purgationem*. Profecto alvum mediocriter liquare, ad corpori laxitatem, qua opus ſit, conciliandam neceſſarium videtur. Quo tenus purgando nihil vetat, toto morbi curriculo, prodire. Accidit, quod infantes improvidi, quicquid e pulmonibus in fauces aſcenderit, id raro exſpuunt, ſed deglutiendo in ventriculum remittunt. Ex hoc exiſtimatur, inteſtina, toto eorum tractu, plus juſto onerari. Ne quid inde gravioris incommodi accipiatur, frequentem cenſent inſtituendam eſſe purgationem; et quatenus, alvo ſimul non niſi modice ſoluta, onere copioſioris muci inde leventur inteſtina, quatenus etiam laxitas corpori concilietur, aut diatheſi inflammatoriae ſic obviam eatur, haud obeſſe conceditur.

Sed ſane, praeter has utilitates, nihil boni a purgatione percipi experientia nobis compertum eſt. Neque mente comprehendimus, quo modo pertineret alvi purgatio ad cauſam morbi proximam tollendam. Quinetiam quibuſdam illuſtriſſimae notae medicis auctoribus affirmamus, alvi purgationem, effuſius factam, nequaquam ad morbi curationem conferre, immo potius nocere. Huic ſententiae, ut alios omittam, ſuffragatur Cullenus.

Ne vero accumulatio mucoſa inteſtinis inſideat, et ut mucus in ventriculo, quod ſolet, congeſtus ejiciatur, facilius et promptius fieri per emetica, quam per alvum *ducentia*, exiſtimamus. Emetica praeterea huic morbo ex uſu fore credimus: Namque ſeu folliculi bronchiorum mucoſi, ſeu eorundem *cava*, muco aliquando onuſta fuerint, nihil praeſentius eſt quam vomitus, ſive ad folliculos emulgendos, ſive ad bronchia evacuanda. Probabile etiam, vomitum, quum fluida ad ſummum propellat corpus, utilem eſſe ſanguini, ne pulmonibus copioſius adfluat, prohibendo. Has ob cauſas, atque quia ita

docuit

docuit experientia, nobis perfuafum eft, vomitum frequentem, medicamentis emeticis concitatum, effe pertuffi utiliffimum, donec faltem ultro tuffis paroxyfmis comes fuerit vomitus: Poft haec vero, emetica fupervacanea fore, forfan nociva, fufpicamur. Utrum vero concitando modicas, parva adhibita fingulis diebus *emetici* dofi, an pleniores, largiore per longiora intervalla dofe adhibita, vomitiones, melius aegro confuleretur, in incerto habemus. Difficile enim difcernere, in morbo fponte plerumque, progreffu temporis, in fanitatem abeunte, quantum quaevis medicina fecerit. Cafibus quibufdam, ubi obfirmatiorem contra medicinam fe oftenderat pertuffis, utramque vomendi rationem caruiffe fucceffu animadverti. Ad fententiam autem Doct. Fothergill accedimus, tartarum emeticum, ubi in pertuffi emetica funt opus, et praefertim fi "refracta dofi," uti fuadet, adhibentur, ipecacuanha praeftare, eo quod non folum uberius perfpirationem fic dictam movet, *diaphoretici*, fed etiam alvum certius fubducit, *purgantis* vice fungens. Quaecunque, denique, a purgantibus fupra diximus exfpectari, ea omnia et alia infuper a tartaro emetico habemus.

Per *veficatoria* quoque, quae etiam evacuationibus annumerantur, lenimen fymptomatum moliuntur. Equidem non dicimus, veficatoria nihil poffe omnino, nifi quatenus evacuationem movent; Id tamen, utut fit, nihil obftat, quo minus iftam medicinam hic confideremus. Notum eft, veficatoriis ineffe vires, quibus tolleretur congeftio quaevis inflammatoria, fedem habens corporis parti, cui veficatoria applicata fuerint, vicinam. Probabile quoque, per fonticulos fic dictos, aliqua corporis fede excitatos, unde aliquamdiu efflueret purulenta materia prohiberi, ne partes vicinas oppleat, congeftionem inflammatoriam. Quemadmodum vero agunt, cum talia efficiunt, veficatoria et fonticuli, non neceffe eft hic explicetur. Si quod dictum jam eft re vera fiat, locus erit dicendi, veficatorium dorfo applicatum, aut lateribus, quotiefcunque congeftionem inflammatoriam pulmonibus inftare metuatur, pertuffi prodeffe. Et verifimile eft, ut pulmonibus fanguinem non copiofius adfluere, nifi fimul dato quodam inflammatorio impetu, fic veficatoria, in modum jam dictum, applicata, ejufmodi adfluxum poffe prohibere. Sane veficatoria, faepius adhibita, in utramque partem prodeffe reperiuntur, fimul nimirum et impetum prohibentia inflammatorium, et iftum fluidorum adfluxum. Neque abs re videtur, ubi velles affluenti pulmonibus fanguini iri obviam, ulcus arte natum, fede quavis pulmonibus vicina, conftanter fervare. Quod idem, ope cantharidum efficere, quia dolor ex earum irritatione aegro

inureretur,

inureretur, haud adeo convenit. Igitur, ulceri cantharidibus excitato, fonticulum eum, cui pisum includitur, praeponeremus. Is aeque prodesset, minus doleret. Ut moderatiora evadant symptomata, praeter evacuationes supra memoratas, certis utuntur remediis, quibus nomen est *Pectoralibus*. Quorum alia sunt ejus generis, quae *Demulcentia* vocantur, et vel mucilaginosa vel dulcia sunt; alia autem, quae mucum dant copiosius et secretum et excretum, plerumque stimulantia et calefacientia. Cum exoritur tussis ex acri, indeque irritante materia, in fluida corporis diffusa, prodesse videntur ista *demulcentia*, siquidem tum quod in faucibus asperum sit leniunt, tum acre quodcunque fluidorum obvolvunt. Sed in pertussi, non liquet de tali acrimonia: Si acrimonia quaevis hujus morbi pars esset, nervis, puto, inhaereret: Quo, forte, a *demulcentibus* dictis attingi nequiret. Experientia habemus compertum, medicamenta demulcentia, neque tussis occurrere accessionibus, neque morbum, quo minus solitum suum cursum teneat, sistere: Plurimum contra nocere, quia ventriculo sunt oneri; quia appetentiam prosternunt ciborum, et sitim accendunt. Ad pectoralia quod attinet, quae muci secreti vim majorem excernere censentur, perraro horum auxilio eget pertussis; et quum plerumque simul et calefaciant et stimulent, facile poterint perniciosa evadere, ideoque rectius omittenda.

Squillae potissimum expectorationi amicissimae habentur, ita suffragante ubique fere hodierna medicinae praxi. Ne tamen longus sim, de iis hoc tantum dicendum, quod solummodo vomitum ciendo videntur prodesse, caetera inutiles: Id vero non melius quam tartarum emeticum efficiunt; et simul multum habent injucunditatis, perpetuam aegro nauseam conficientes. Mea quidem sententia, eas omnino insuper habere oportet.

Haec sunt remedia vulgo adhibita, tum ad moderandum, si quando violentior venit, hunc morbum, tum ad cursum ejus, donec quo optemus perventum sit, tutius dirigendum. Sed nescio, an, per ullum horum, unquam veram adsequeremur curationem, aut morbum, ante cursum solitum confectum, sisteremus. Curatio, etsi naturae medicatrici plerumque relicta sit, spes tamen subest, ibi quoque non nihil posse artem. Sunt medici, qui grandius de certis medicamentis, *specifica*, ut putant, ad hunc morbum depellendum, virtute praeditis, commemoraverunt. Qualia quidem haud, in rerum natura, existere, nequaquam diceremus. Sed nolumus, hoc vel alio quovis casu, multam *specificis* habere fidem. Animo equidem persuasum est, quaecunque in hoc morbo *specifica* habentur, ea omnia medicamenta viribus pollere, quum multis aliis morbis,

bis, tum pertuſſi, ut ita dicam, communibus. Horum, quot quot ſint, medicamentorum ſatis commoda videtur bipartita diviſio; *Tonicorum*, aut *Antiſpaſmodicorum*: Hinc et hinc conſiderandum.

De tonicis ante dicendum.—Inter tonica primum omnium recenſere libet Metum et Terrorem, quibus aegrum ſubito occupantibus, ſanatio pertuſſis interdum contigit. Hunc locum abſolvere placet, citando Williſium de pertuſſi * differentem. Ita ille, "Alterum pro tuſſi puerorum convulſiva remedium eſſe ſolet, ut ſubito quodam timore adficiantur: Hinc cum medicamenta minus efficiunt, apud vulgus in praxi familiari eſt, ut pro terriculamento, aſpectu horribili circumagitur, affectus, (i. e. aeger), grani ſive frumenti receptaculo imponatur, indeque morbi hujus ſubita curatio nonnunquam contingit."

Alterum, teſte eodem Williſio, datur remedium, muſcus pyxidatus: "Hic," inquit, "erat in communiſſimo apud noſtrates uſu contra puerorum tuſſes." "Virtutis," addit, "quantum ex ſapore colligimus, adſtrictoriae eſt." Muſcum iſtum tonicum habemus. Huc etiam pertinere videntur quum reliqua *adſtringentia*, tum *viſcus quercinus*; remedia pertuſſi ſaepe adhibita, ob tonicas, uti videtur, eorum vires. Sed de his breviter tantum diſſeremus; tonico illi remedio, cui nihil hac potentia ſimile novimus, *cortice Peruviano*, paulo diutius immoraturi. Primus, ni fallor, corticem pertuſſin curantibus ſuaſit utendum Joannes Burton, medicus Eboracenſis. Is voluit cum eo conjungi, quo efficacius exiſteret remedium, portionem cantharidum. At cantharides, quoniam teneris iis corporibus, quae maxime omnium huic morbo implicantur, nocerent, a pleriſque medentium neglectae ſunt. Solus, et per ſe, cortex aeque reſpondet. Quantum valet ad finem huic morbo faciendum, plurimis ſatis notum. Sola uſum ejus praepediens difficultas duobus conſiſtit; quod non ſemper ſatis conſtat, quando, atque qua morbi conditione, tutiſſime et maximo fructu adhiberetur; aut, conditione morbi licet ſatis perſpecta, quo pacto eum infantibus quantitate ſufficientem exhibere poſſemus. Ad tempus quod attinet adhibendi, alienum habetur, corticem ingerere, ineunte morbo, aut ſtatim ab eo inito. Dum recens contagium nervis inhaeret, iſtud remedium cum ſucceſſu reſiſtere vix poterit. Sed poſtquam exhauſtae aliquam partem fuerint vires contagionis, atque morbus a vi potiſſimum conſuetudinis perſtet, illico demum ad nimiam ſyſtematis mobilitatem tollendam, ſufficere poterit cortex. Neque temporis ſolum, ſed etiam aliarum morbi con-

* Pharmaceuticae Rational. part. ii.

ditionum,

ditionum, habenda cura. Itaque, ubi ea adsunt symptomata, unde pulmonibus imminere novimus congestionem inflammatoriam, ubi praesertim talis congestio propria sua forma illic apparuerit, ubi, postremo, haud ita lenis morbum comitatur febris tunc existimatur, non convenire corticem. Tum solummodo certa videtur remedii corticis fides (si modo idoneam quantitatem ingerere potuerimus) quum aliquamdiu perstiterit morbus, quum praegressae fuerint aegro quaedam evacuationes, quum, denique, morbus dyspnoea et febre magnam partem solutus fuerit.

Quo modo idonea corticis quantitas aegro infanti ingeratur, arbitrio medentium relinquendum. Nos hoc tantum monitum velimus, vix fore efficacem, infusione praeparatum aut decoctione; efficacissimum contra fieri in substantia, uti aiunt, datum. Facile est, ope gummi Arabici, et extracti glycirrhizae, tenuem corticis pulverem in liquore suspendere, quem aeque facile ac decoctionem aut infusionem assumeret aeger.

Via a quibusdam monstratur, qua difficultatem ore adhibendi omnino vitaremus; si, videlicet, ritu enematis, intus in alvum inferretur, aut extrinsecus corpori infantis imponeretur. At nondum, propter paucitatem huc pertinentium experimentorum, satis compertum, num ita administratus et adhibitus pariter valeret.

Verisimile est quasdam cupri, ut aiunt, praeparationes, atque flores *zinci*, etiam tonicos esse in pertussi. Sed neque hic satis experientia innotuit; ideoque rem in medio relinquemus.

Unum non amplius, quod tonice ageret in corpus pertussi tentatum, memorare visum; *lavationem*, scilicet, *frigidam*. Inutile quidem, immo periculosum foret, quibusdam hujus morbi casibus, puta urgente febre, aut pulmonibus haud ita exigua infarctione laborantibus, in frigidarium descendere. Tutum vero demum est, quum morbus duratione extrahitur, neque febris urget, neque dyspnoea, neque aliud quodcunque insolitum symptoma. Tunc profecto, uti experientia discimus, cito morbo finem faceret. Haec fere de tonicis habuimus dicere.

Jam de iis *Antispasmodicis* breviter disserendum, quae praxis medicorum hic suscepit, aut suscipienda proposuit. *Opium*, plerisque morbis, inter antispasmodica praecipuum tenet locum. Sed in morbis febre, aut, quod magis timendum, inflammatione seu inflammatoria diathesi, stipatis, effectibus precarium existit, saepe nocivum. Fit hinc manifestum, in pertussi saepe opio abstinendum esse. Ubi morbus tamen sine hisce circumstantiis perstat, saepe cum utilitate adhibetur, quippe quod symptomata reddit mitiora. An vero ita possu-

mus adhibere, ut, ex viribus ejus, decurrentem morbum ſiſtamus, adhuc neſcitur.

Nupera praxis *moſchum* quoque aliud antiſpaſmodicum auxilio ſubmiſit pertuſſi. Et, ſi conſideretur, quantum alibi valeat, valiturum etiam hic pronum eſt intelligere. Neque non ad rem eſt quod nobiſcum communicavit ingenioſus noſter profeſſor Home, ſe, ex quatuor nimirum aegris pertuſſi laborantibus, tres ope hujus remedii in ſanitatem cito perduxiſſe. Vix opus eſt praeterea dicere, ſi eundem conſequi ſucceſſum volumus, oportere moſchum et qualitate praeſtare, et largiter adſumi.

Reſtat aliud antiſpaſmodicum remedium, *caſtoreum*, cujus mentionem facere volumus. Vid. Lond Medical Obſervations, vol. 3 art. 27. De hoc nihil nos experientia habemus compertum. Vellemus profecto plura dari exempla virium et potentiae hujus remedii per ſe dati: Conjunctum enim cortici Peruviano, quid et quantum poſſit, quis dixerit?

Haec de remediis in curationem pertuſſis adhibitis. Libet pauca ſubnectere de eo, quod hic conveniret, regimine. Quoniam ita facile fit, ut febris, inflammatio, atque infarctio pulmonum, huic morbo ſuperveniant, quumque praeſertim his et aliis id genus malis tam opportunus ſit ſtatus corporis plethoricus, manifeſtum eſt morbi initia tenuem deſiderare et refrigerantem victum; poſt haec autem, apparentibus ejuſmodi ſymptomatis, regimen antiphlogiſticum, omnibus ſuis partibus, eſſe neceſſarium. Ubi morbus aliquamdiu duraverit, neque omnino febris adeſt, pleniorem, et plus alimenti adportantem, adſumere poterit cibum. His iiſdem poſitis et perſtantibus, aptum videtur quidquam geſtationis genus; navi, equo, ſella geſtatoria, vehiculo.

Nocet multum quaevis corporis exercitatio paulo vehementior. Crediderimus aëra tenuem et purum optimum ſemper eſſ: Sed crebra comperimus obſervatione, ex aëre ſubinde mutato, plurimum aegro contingere levationis: Plurimumque prodeſſe, alternis mutationibus invicem, modo ruri eſſe, modo in urbe.

DE

DE EPILEPSIA.

AUCTORE PHILIP. TURPIN.

HIC morbus, inter auctores medicos, permagnam nominum varietatem ſibi adeptus eſt. Namque non ſolum morbus ſacer et herculeus, ſed comitialis, infantilis, lunaticus, ſonticus, &c. appellatur. Quod autem nomen auctores notae melioris hodierni ei vulgo indiderunt, quodque adhibere nobiſcum decrevimus, eſt Epilepſia, vocabulum ad vim repentinam, qua hic morbus in aegrotos invadat, enunciandam quam optime accommodatum.

DEFINITIO.

Haec tot ſymptomata haud dubie continere debet, quot ad diagnoſin, per omnia morbi ſtadia, illuſtrandam ſufficient; nihil ominus vero cavendum, ne minus neceſſaria vel ambigua adhibeamus, quae nihil aliud niſi definitionem magis perplexam obſcurioremque efficiunt Seu hoc ſeu illud ſpectaveris, pleroſque noſologorum in errores incidiſſe compertum habebis. Definitione igitur Culleniana utemur, a quo epilepſia ita definitur:

" Muſculorum convulſio cum ſopore." Haec omnibus aliis eſt anteponenda; quoniam cum elegans tum brevis eſt, et, vocabulis Periodicus et Chronicus omiſſis, omnes morbi ſpecies, quae ſeſe oſtendere poſſunt, plane complectitur.

HISTORIA MORBI.

Epilepſia nonnunquam eſt acuta, i. e. prima ejus acceſſio mortem aegroto inferre poteſt; ſaepius vero longa vel periodica, temporibus quibuſdam certis ſtatiſque rediens, quae, ſi fides auctoribus habenda, a ſtatu lunae non raro pendere conſueverunt. Morbus in primam vicem plerumque repente, idque noctu, accedit; nonnunquam aegrotum dormientem invadit. Paroxyſmus vero poſtea rarius accedit, quin ſigna quaedam antecedentia eundem appropinquare demonſtrent. In diem unum alterumve, priuſquam hocce eveniat, languorem univerſum, laſſitudinem, capitis dolorem, et pulſum aliquando arteriarum temporum inſolitum, perſentiſcit aegrotus. Imaginatio illi turbatur, menſque parum conſtat. Somnus modo profundus, modo ſomniis gratiſſimis, modo terrificis, in-

terpellatus. Experrecto et nolenti penis faepe rigefcit, et femen abfque ulla caufa evidenti profunditur. Multo expeditius, multove tardius folito, loquitur. Saliva nimia illi fecernitur. Appetentia cibi vel multum imminuitur, vel multum augetur. Praecordia faepius intumefcunt et intenduntur. Venter tumefactus murmura edit. Faeces infigniter foetent, et urina copia augefcit, nonnunquam fanguine tincta.

Paroxyfmo accedente, aegrotus admodum languefcit et contriftatur; attamen vero frequenter, de caufis leviculis, gaudio rifuque immodicis viciffim exagitatur. Venae colli diftenduntur. Quod oculorum eft album faepius rubefcit et inflammatur, pupilla aliquantum augetur, aegriufque contrahitur. Quinetiam accedunt vertigo, tinnitus aurium, caligo, foedus et ingratus odor; et quafi mufcae parvulae ob oculos obverfantur.

Paroxyfmus dein incipit, fenfu frigoris in partibus corporis extremis, vel qualibet alia, nonnunquam antecedente, et quafi aura frigida caput verfus adfcendente; quod quamprimum attigit, aegrotus, fi forte tunc temporis fteterit, plerumque concidit, clamorem horrendum edens. Senfus omnigeni expers jacet. Mufculi totius fere corporis, potiffimum vero faciei quam violentiffime convelluntur. Quibus modum in mirum variumque contortis, aegroti vultus omnes affectus animi diverfos, velut gaudium, triftitiam, rabiem, amorem, &c. vicibus alternis repraefentat. Maxillae inter fefe tanta vi contrahuntur, ut fractura nonnunquam periclitentur; quod trifmus, contractiones et relaxationes mufculorum alternae, excipiunt, dentibus collifis, qui aliquando franguntur, fonitum aures radentem ingratumque reddentibus. Oculi modo immobiles evadunt, modo huc illuc vertuntur; ita tamen, ut, quod illorum album inferiufque fit, tantum fefe oftendat. Intumefcit facies, lividumque colorem induit, qui primum in labiis et infra oculos fe in confpectum dare confuevit. Digiti valide contracti volam verfus adducuntur; et fimul aegrotus pectus fuum una vel utraque manu pulfare conatur. Perturbantur fecretiones et excretiones, corpus fudore univerfo diffluit. Saliva, inter initium parca, nunc copiofiffime effunditur, fpeciemque fpumofam prae fefe fert. Bilis aliquando rejicitur, et faeces fine voluntate foras expelluntur. Urina in pueris, femen in adultioribus, excernitur, quae tentigo violentiffima faepe concomitatur. Per hoc tempus, fpiritus admodum gravis efficitur, ftertorem apoplecticum nonnihil referens, ab eo tamen diverfus. Pulfus arteriarum ab initio paroxyfmi celer, exilis, vixque percipiendus eft; finem autem ejufdem verfus plenior et tardior, debilis tamen, evadit. Paroxyfmus,

roxyſmus, aegroto in ſoporem illabente, finitur; ſpirituſque expeditior fit. Ægrotus deinde brevi ad ſeſe redit, nihil omnino quod per paroxyſmum acciderat reminiſcens. In diem unum alterumve dolorem et gravitatem capitis, ſtuporem, caliginem, torporem, laſſitudinemque omnium membrorum, ſaepe conqueritur. Paroxyſmus, quantum ſuam longitudinem ſpectat, aeque variat, ac tempora quibus redit. In aliis tantum pauca minuta, in aliis nonnullas horas, et etiam dies totos, manere conſuevit.

Epilepſia frequenter, amauroſi, fatuitate, apoplexia, paralyſi, et rarius tetano, qui aegrotantem plerumque rapit, finitur. Quinetiam aliae noxae convulſiones graviores excipiunt, quales ſunt diſtortiones et rupturae muſculorum et tendinum in partibus corporis diverſis, &c.

DIAGNOSIS.

Hiſtoria morbi et definitione percurſis, proximum eſt, ut, quae illum a ſingulis generibus, a quibus haud ita facile dignoſcatur, ſecernunt, ea paucis comprehendamus.

1. Ab apoplexia diſtinguatur neceſſe eſt. Ab hac, et omni alio ejuſdem ordinis morbo, quam facillime ſecernitur; quod motus voluntarii in epilepſia multum augentur; quodque, contra, in apoplexia, magnopere imminuuntur.

2. A tetano. In hoc ſpaſmus fixus eſt vel genere tonicus; contra vero, in epilepſia, relaxationes alternae accedunt, ſpaſmoſque convulſivos vel clonicos efficiunt.

3. A convulſione. Hic corpus non raro aeque violenter ac in epilepſia convellitur; quod vero unum morbum ab altero ſatis clare ſecernit, eſt ſopor, et ſenſus impreſſionum externarum omnino ſublatus, quae epilepſiam ſemper, convulſionem nunquam, concomitantur.

Alius tantum morbus ſupereſt neceſſario commemorandus, viz. hyſteria. In hac quoque convulſiones graves ſaepe aegrotam invadunt; hae autem cum hyſteria et epilepſia inter ſeſe non conſociantur, quod tamen crebrius evenit, hoc plane ab omnibus aliis diſtingui poſſunt, quod aegrota ſenſibus externis per paroxyſmum ſaepius non orbatur, et globo caeteriſque paroxyſmum ſolito praecedentibus afficitur.

Diagnoſi breviuſcula, ſed, uti arbitramur, ſatis clara, propoſita, proximum eſt ut cauſas epilepſiae perpendamus. Hae autem ſunt remotae vel proxima; cum vero poſteriorem nos penitus ignorare lubenter confiteamur, priores tantum, idque ſatis apte, ut occaſionales vel praediſponentes conſiderabimus. Prius exponendae ſunt

CAUSAE

CAUSAE OCCASIONALES.

Has in modum Culleni celeberrimi bifariam dividemus.

I. In eas, quae cerebrum excitando agunt;

II. In eas, quae primario collapſum *, quem reniſus excipiat, inferendo agunt.

Claſſis prior generalis bifariam rurſus dividetur:

1. In eas cauſas quae protinus in cerebrum ipſum;

2. In eas quae primario in aliquam aliam ſyſtematis partem, agunt, quarumque effectus inde ad cerebrum tranſeunt. Hinc epilepſia in idiopathicam et ſympathicam dividi conſuevit.

Quaecunque fibrarum muſcularium actionem movent, ea ſtimulos nominamus. Quae eam augendo excitationem edunt, ſtimuli directi; quae vero idem, collapſum prius inducendo, praeſtant, ſtimuli indirecti audiunt. Cauſae, ut ſtimuli directi, in cerebrum agentes, ſunt,

A. Stimuli mechanici,

B. Stimuli chemici acres,

C. Irritationes mentales,

D. Irritatio a vaſis ſanguiferis intra cranium diſtenſis oriunda.

De his ordine dicetur.

A. *Stimuli mechanici.*—Hi autem ſunt inſtrumenta vulnera inferentia, ſeu acuminata, ſeu incidentia, per vim externam in cerebrum impulſa, laminae vel fragmenta oſſium fractorum, exoſtoſes interna ſuperficie cranii innatae, vel membranae cerebri ipſius formam oſſeam induentes.

Hic loci quaeſtio oriri poteſt, utrum necne ſit neceſſarium, ut hae ſubſtantiae, quo effectus ſuos edant, membranas vel partem cerebri corticalem preſſura tantum adficiant, vel in partem medulloſam penetrent. In ſententiam poſteriorem inclinat Sauvageſius.

C. *Stimuli chemici acres.*—Hi ſuam actionem ab iiſdem rebus circumſtantibus, a quibus ſtimuli mechanici, deducere, et vice corporum acutorum et acuminatorum fungi exiſtimantur. Ex abſceſſibus et ſuppuratione membranarum cerebri, vel cerebri ipſius, vel carie cranii, materiem acrem et erodentem progenerante, oriuntur. Caeterum, haec morbum ſaepius excipiunt, quam in cauſa ejuſdem ſunt, qui forſitan inter initium ab inflammatione, diſtenſione, vel tumoribus effuſionem antecedentibus, profectus fuerat. Hinc multis in exemplis

* Cerebrum, ob conditiones ſuas diverſas, temporibus diverſis, actioni magis minuſve aptum eſt. Idem vero hiſce conditionibus diverſis ſubjici, in exemplis ſomni vigiliaeque plane videre eſt. His autem nomina Excitatio et Collapſus indi poſſunt.

ſure ambigi poteſt, utrum epilepſia a tumore et impetu circuitus ſanguinei adaucto antecedente, vel ab acrimonia in humoribus ſtagnantibus et effuſis procreata, oriatur.

Ad ſtimulos chemicos forſitan referri poſſunt epilepſiae, quae urinam et alias ſecretiones et excretiones ſuppreſſas excipiunt. Caeterum hae cauſae, ut opinor, plethoram univerſam movendo, vel per copiam materiei in cerebri cavitates effuſae, quam per ullam acrimoniam, ſaepius agunt.

Hic quoque ponenda ſunt exempla epilepſiae, quae variolas, morbilloſve erumpentes, vel alia exanthemata, concomitantur, quae per aliquod acre cerebro nerviſque admotum agere videntur.

C. *Irritationes mentales.*—Cerebrum eſſe medium, per quod mens extrinſecus admotorum impreſſionem perſentiſcat, et in quod, quandocunque velit, agat, eſt quod omnes compertum eſſe confitentur. Quae mutationes igitur in mente fiunt, eae ſtatum cerebri afficiant neceſſe eſt. Ita plerique affectuum vel excitationem cerebri vel collapſum progignunt. De prioribus, viz. excitantibus, quales ſunt gaudium, ira, &c. hic loci agemus. Quamvis hi primario in ſyſtema nervoſum agunt, et protinus cerebrum irritare poſſunt; effectus tamen eorum ſimul alicui abnormi in ſyſtema ſanguiferum exinde invecto motui deberi poſſe videntur. Hoc modo effectus ſuos praecipuos edere videtur ira, uti ex humoribus ad caput copioſius delatis facieque ſuffuſa evidenter pateſcit. Quatenus hoc evenit, affectus irae ſtatum diſtenſionis, qui poſtea eſt conſiderandus, inducendo agere videtur.

Quemlibet paroxyſmo epileptico laborantem, aliorum oculis objectum, paroxyſmum quoque in iis, qui ad morbum procliviores ſunt, movere conſueſcere neminem fugit. Hoc autem plerumque ab horrore, quem figura epileptici diſtorta incutiat, prorſus pendere exiſtimatum fuit. Caeterum alia praeter horrorem cauſa adeſſe videtur, viz. principium imitandi quoddam mortalibus inſitum, quo ſunt in tantum praediti, ut nomen ζωον μιμητικον, vel animal ad imitandum quam maxime proclive, homini ab Ariſtotele fuerit inditum. Hinc oſcitantes, tuſſientes, vel vomentes, ubi nihil horroris omnino poteſt incuti, nonnunquam imitari conſuevimus. Idem principium, in omni fere vitae actione, plane perſpicueque dominatur; nullibi tamen magis notabile quam in multis motibus partium diverſarum convulſivis conſuetis, in quos, utcunque per ſe deridiculos, eoſdem in aliis ſpectantes, facilius incidamus. Hinc non abſque cauſa graviſſima cogere poſſumus nihil aliud ad motus vel actiones corporis nonnullas ciendas deſiderari, quam ut idea horum motuum actionumve in animo oriatur. Inſuper fieri

poteſt,

poteſt, ut epilepticis abſentibus, vis imaginandi ſola, ideam alicui in memoriam reducens, epilepſiam de novo movere queat. Exempla quaedam fraudulentorum, quam plurima, non defuerunt, qui, per vim imaginandi meram, paroxyſmum epilepticum, adeo verum et genuinum, ut cauſticum potentiſſimum admotum, abſque ullo doloris ſenſu manifeſto, toleraverint, lubitu movere potuerint. Spectacula libidinoſa, oculis olim ſubjecta, in mentem rurſus redeuntia, quantum quamque fortiter agant, nemo non compertum habet: Hoc forſitan ante omnia alia quam potens et vivida ſit imaginandi facultas demonſtrat.

Idearum, per aſſociandi facultatem, ut logici loqui amant, renovatio hic commemorari poteſt; utpote quae crebrius epilepſiam moveat. Exemplum hujus inſigne tradit illuſtriſſimus Cullenus. Quaedam gravida, loco honeſtiſſimo nata, ſtolam novam, quam ſutrix veſtiaria adduxerat, induendi labore, diutiuſque ſtando defatigata, aliquantum aegrotavit et vomuit. Idem die proximo, ſutrice veſtiaria et ſtola rurſus conſpectis, evenit. Stola autem ex oculis deinde ſublata eſt; caeterum poſtea in cubiculo forte viſa, ad nauſeam et aegritudinem movendas etiamnum ſuffecit; quod ſemper facere potuit, donec gravida tandem peperiſſet, et imaginandi poteſtas illi imminuta fuiſſet. Swietenius celeberrimus puerum, in quo epilepſia, cane in eum inſiliente, primum fuiſſet excitata, paroxyſmo, eodem cane rurſus conſpecto, correptum eſſe refert. Somnia quoque, ideas renovando, idem ſaepe praeſtant; ipſe quoque hominem novi, qui, mentione ipecacuanhae injecta, aegritudine nauſeaque corripi ſoleat. Exempla hoc genus mille, ſi opus foret, in medium quam facillime poſſent proferri

D. *Irritatio a vaſis ſanguineis intra cranium diſtenſis oriunda.*—Hanc autem epilepſiae cauſam frequentiſſimam eſſe, cadavera fere innumera à Lieutaudio et aliis inciſa demonſtrant; in quibus vaſa capitis turgida, et ſanguine, qui multis in exemplis ſeſe effuderat, admodum diſtenſa, in conſpectum data ſunt. His multa inſuper exempla accedunt, ubi pus fuit repertum, quod inflammationem et acumulationem anteceſſiſſe ſemper ſignificat. Haec autem doctrina aliqua ex parte hinc illuſtratur, quod phrenitis in epilepſiam tam ſaepe deſinat, quodque effuſiones ſeroſae in multis exemplis epilepticis, in quibus congeſtionem in vaſis ſanguineis praeceſſiſſe arbitremur, cadaveribus diſſectis, ſeſe oſtendant. Ad eandem quoque ſtabiliendam plurimum facit, quod epilepſia morbos a congeſtionibus pendentes, quales ſunt dolor capitis, paralyſes multae, apoplexia, aliaque id genus vitia, ſaepius excipiat,

vel

vel cum iisdem consocietur. Quinetiam, cum epilepsia hisce morbis adjungatur, a congestione, fonte eorum communi, promanet oportet. Pro causis hujus cerebri conditionis, et igitur pro causis hunc morbum excitantibus, habenda sunt, uti supra comprehensum, ira, tempestas fervida, cubiculum calidum, exercitatio acris, crapula, ebrietas.

Tumores, exostoses, quibus apices acuti desint, sinus in tantum ossescentes, ut transitus sanguinis liber prohibeatur, pro causis accumulationis haberi possunt. Causis hujuscemodi quoque plerumque accensetur potentia novae et plenae lunae. Quomodo agat, nos omnino latet; effectus tamen suos in systema nervosum quodammodo agendo forsitan edit.

Aliae causae distensionis nimiae sunt evacuationes suppressae, quales sunt menses, haemorrhoides, &c. Hae omnes ad distensionem vasorum cerebri nimiam faciendam non parum conferre solent. Quomodo epilepsia vero exinde oriatur, explicatu difficile; cum tamen tensio vasorum causa excitationem cerebri ordinariam sustentandi praecipua sit, ambigi vix potest, quin distensio nimia illi in causa excitationis extraordinariae esse queat.

2. Causae quae in alias partes primario agunt. Hae autem sunt omnes sensationes vehementes, sive a natura impressionis, sive a quadam idiosyncrasia oriundae. Ita voluptas gratissima, dolorve in parte qualibet acutus, vice causae epilepsiae fungi potest. Sensationes vero coloris sonitusque, quae non tantum a vi impressionum, quantum ab aliis conditionibus, pendent, epilepsiam, praeterquam per vim associandi solam, non dare consueverunt. Sensationes solae lucis et clamoris ingentis, odorum, saporum acrium, quae a vi impressionis pendeant, magnum dolorem movendo, epilepsiam forsitan movere possunt. Caeterum potissimum agunt improvisae et insperatae. Hoc pendet ab actione cerebri, quae, quantum ad vim suam, ordinem, velocitatemque successionis attinet, limitibus tam angustis circumscribitur, ut voluntas, si qualibet actione gradu insolita fungi velit, imperium suum quasi prorsus amittat, motibus suis abnormibus, confusis, nimiisque redditis. Igitur, quaecunque sensationes cerebri tenorem solitum excedunt, eae actionem ejusdem nimiam et abnormem excitabunt.

Ita titillatio, oscillationem frequentem, sensu qui voluptatis et doloris aliqua ex parte mistura est stipatam, edens non solum motus convulsivos ciet, sed epilepsiam etiam mortemque ipsam inferre potest: Cujus exemplum satis conspicuum apud Swietenium occurrit.

Hic apte meminerimus hos motus oscillatorios jucundissimos,

qui in concubitu adeo confpicue et evidenter oriantur, quique convulfiones, epilepfiam, et etiam mortem, nonnunquam intulerint.

Sunt quaedam impreffiones, quarum modus agendi in obfcuro latet, quoniam nulla fenfatione ftipantur; ut in exemplo calculorum in pelve renum inhaerentium evenit. Duo vel tria hujufcemodi exempla apud Lieutaudium reperies, ubi, cadaveribus incifis, nulla alia morbi caufa fefe oftenderit.

Sub hoc capite vermes omnigenos in canali alimentario delitefcentes comprehendo, qui aliquando nullis fignis fefe fubeffe demonftrant. In exemplis tamen hoc genus Cullenus epilepfiam non raro, verminibus foras eliminatis, depulfam fuiffe tradit. Huc quoque accedunt acrimonia primarum viarum et dentitio, quae effectus fuos magis per modum doloris quam violentiam edere videatur.

Aliae caufae ambiguae funt, excretiones fuppreffae, ulcera inveterata, fonticuli, et eruptiones exficcatae. Multa ex his, unde plurimum effundi confueverat, haud dubie plethoram movendo agunt; fed ea, unde parum profluxerat, ratione longe alia agere poffunt. Nonnunquam forfitan per acrimoniam, ut ftimuli directi, effectus fuos edunt. Caeterum, cum fuppreffiones cachexiam hydropemque interdum quoque movere animadvertamus, hoc eas per vim fuam fedantem facere, et non aliter in epilepfia progeneranda agere, cenfemus. Hoc illuftrandi caufa, atoniam a partibus illis, unde humor cum fructu profluxerat, ad cerebrum tranflatam fuiffe ponere fufficiet.

Qui ad morbum procliviores funt, iis tonitru nonnunquam paroxyfmum epilepticum infert; utrum vero hic loci, an alibi potius, id meminiffe debeam, prorfus ignoro. Seu per fuccuffum electricum, quo aegrotum impertiatur, feu per terrorem, quem illi incutiat, agat, dictu difficile. Caeterum, exemplum a Prieftleio commemoratum, ubi paroxyfmus, five tonaret, five fuccuffus electricus admoveretur, femper acceflerit, facit ut ad opinionem priorem magis inclinem.

II. In eas quae primario collapfum, quem renifus excipiat, inferendo agunt.

Multas epilepfiae caufas hoc modo agere non eft cur dubitemus, cum eafdem caufas modo fyncopen et apoplexiam, modo epilepfiam, movere videamus. Haemorrhagiae profufae tenfionem vaforum cerebri, quae excitationem ejus folitam fuftentat, imminuendo, collapfum facere videntur. Quod etiam praeftare videtur affectus timoris vel terroris, a magnis malis in nos repente invadentibus oriundus. Timor, pro genere fuo graduque, effectus admodum diverfos edit; conftans

et

et modicus vi tonica gaudet; nam, ut multa teſtantur, motibus convulſivis et paroxyſmo intermittentis occurrit, quod aliter explicare non poſſumus; caeterum ſubitaneus et violentus poteſtate ſedante viget, ut ab effectibus ejus, qui, nullo reniſu ſubſequente, ſunt apoplexia, paralyſis, ſyncope, vel mors; ſed, reniſu ſubſequente, tremores, convulſiones, et epilepſia, ſatis ſuperque pateſcit. Hi ſunt rerum in ſyſtema nervoſum protinus agentium effectus; ſed ſyſtema ſanguiferum quoque non parum afficitur, quatenus actio cordis arteriarumque retardatur vel praepeditur: Unde ſtagnationes in ſyſtemate ſanguifero oriri poſſint. Cujus exemplum in nauta, qui, terrore naufragii graviſſime commotus, in epilepſiam incidit, et poſtea ad ſanitatem, omnibus aliis remediis nihil proficientibus, per ſanguinis miſſionem, cibumque imminutum, reductus eſt, Culleno teſte, inſigne occucurrit.

Perceptio cujuſlibet ingrati, cum quaedam idioſyncraſia ſubeſt, paroxyſmum epilepticum movere poteſt. Ita odores complures, qui aliis arrident, aliis ſyncopen, hyſteriam, et epilepſiam inferunt. Hi effectus, nonnullis in exemplis, a facultate odorum ſedante forſitan pendent; caeterum ſenſationi ingratae, quam moveant, potius referendos eſſe, veriſimilius eſt. Inſuper, hoc modo quidam ſapores nauſeoſi agunt; at non in linguam ſolam, ſed etiam in ventriculum, vires ſuas exſerunt, et cerebrum afficere poſſunt, atoniam cum eo communicantes.

Uſus mercurii ab auctoribus pro cauſa epilepſiae habetur, et per globulos ad cerebrum delatos agere exiſtimatur; cum vero his epilepſiae exemplis occurrant tonica, cumque non pauci ex illis, qui in eo e fodinis eruendo, &c. occupati ſint, non ſolum epilepſiae, paralyſi, aliiſque morbis a debilitate oriundis, ante alios patere ſoleant, mercurium cerebrum per vapores ſuos nocivos potiſſimum afficere, vimque nervoſam imminuere, veriſimilius eſſe duco.

Sauvageſius complures epilepſiae ſpecies, a venenis, velut ab oenanthe, cicuta, coriaria, &c. ortum ducentes, meminit. Multa alia venena, quae plus minuſve convulſionum vel epilepſiae movendo inſigniantur, commemorare facile foret. Nonnulla eorum vim ſtimulantem protinus edunt, et inflammationem ventriculi totiuſque ſyſtematis excitare queunt; quo in caſu morbus a poteſtate eorum ſtimulante ſola oriri videtur. Caeterum multa eorum epilepſiam abſque ulla ventriculi et inteſtinorum inflammatione progenerant. Haſce ſubſtantias crebrius eſſe narcoticas; et collapſum gignendo, et excitationem mobilitatemque ſyſtematis nervoſi penitus abolendo, agere compertum habetur. Modum in poſteriorem

hyofciamum, cicutam aquaticam, &c. effectus fuos edere judico. Sedantibus quoque annumerari poffunt quidam vapores, fumique nocivi, vel effluvia, quae ab animalibus fumma putredine corruptis ac vitiatis, a carbone, metallis, &c. oriuntur, quaeque faepius funt in caufa epilepfiae. Quae aliae caufae collapfus fuperfunt, eae omnes forfitan per compreffionem agunt. Hanc autem in caufa effe fufpicari licet, cum epilepfia apoplexiam et paralyfin, quae a caufis hujufcemodi crebrius oriuntur, antecedit vel excipit.

Mentio aurae epilepticae hic loci eft injicienda. Haec acceffionem complurium epilepfiarum concomitatur. Theoriam autem hujus non aggrediemur, et tantum pro figno epilepfiae fympathicae ab affectu partis, unde oriatur, organico pendentis fere femper habendam effe, probabile videri notabimus. Rem ita fefe habere teftantur cafus complures, per ligaturas vel nervi divifionem omnino fublati. Quinetiam facultate fedante agere videtur, licet nullam hujufce opinionis rationem a priori reddere poffimus. Cum vero in hyfteria globus, quamprimum ad partes fuperiores afcenderit, non tantum convulfiones et epilepfiam, fed aliquando quoque ftuporem et debilitatem, quod per potentiam fedantem in cerebrum editam faciat neceffe eft, inferre confuefcat; auram epilepticam modo non ita diverfo agere quicunque putabit, is a vero, me judice, non longe deflectet.

CAUSAE PRAEDISPONENTES.

In primis ponenda eft quaedam fyftematis nervofi mobilitas; namque illis, qui ad epilepfiam procliviores funt, mens adeo non conftat, ut faepiffime timeant, fperent, laetentur, et doleant, cur ita faciant fere prorfus ignari. Haec autem mentis mobilitas conditioni corporeae confimillimae nunquam non adjungitur. Nec quifquam inficias ibit, infantes mulierefque, quas haecce mobilitas graviter fere femper infeftet, epilepfiae in primis effe obnoxias. Mobilitas hujufcemodi quidem a ftaminibus primariis ortum aliquando ducit, et patribus ingenita cum filiis communicatur; quod igitur epilepfiam haereditariam effe poffe demonftrat. Saepius vero forfitan ab aegrotis ipfis adquiritur; et ad illam excitandam quam maxime conferunt victus lautior, omniaque alia quae plethoram inferre confueverint. Quonam modo hoc fiat, haud difficulter intelliges; plethora etenim fyftematis tenfionem, quae fibrarum motricium actioni quam maxime faveat, intendit. Extenfio vel diftenfio, v. g. ad contractionem mufculi vivi ciendam nunquam non fufficit; ut ab actione cordis quam apertiffime conftat.

His

His propofitis, pauca de vi confuetudinis et ufus dicenda. Haec enim omnes corporeos motus faciliores expeditiorefque reddit, et igitur epilepfiae quam amiciffima eft. Hic fatis apte referetur hiftoria fequens, e Culleni celeberrimi praelectionibus deprompta. Vir quidam robuftior vomitum fibi faepiffime movere confueverat, et ad eundem excitandum grana tartari emetici quatuor vel quinque neceffaria erant. Hoc per longum tempus, femel, aliquando bis, fingulis feptimanis facere perfeveravit; tandem vero ventriculus adeo irritabilis evafit, ut dimidium tartari emetici granum vomitionem, integrum fpafmos et convulfiones univerfas, movere potuerit.

Haec de caufis, quae homines ad epilepfiam reddant procliviores dixiffe fufficiat. Hoc tantum adjiciendum fupereft, caufas occafionales folas, fi modo vehementer agant, morbum, nullo feminio fubftante, movere poffe. Seminium vero, fupra comprehenfum, per figna fatis aperta plerumque fefe prius oftendit, quam epilepfia invadat.

PROGNOSIS.

Quae morbum leniorem efficere confueverunt, ea primum ponemus. In junioribus minus periculofus eft; quoniam in pueris fub tempus pubertatis, in puellis, menfibus provenientibus, decedere plerumque folet. Namque hoc tempore ingens in oeconomia vitali deprehenditur mutatio. Pro bono habendum eft, fi febris, potiffimum intermittens, typi quartani illi fuperveniat, quam Hoffmannus faepe morbum omnino depellere perhibet. Cum morbus fymptomaticus eft, facile tollitur, et, caufa occafionali fublata, decedit, fi nullum feminium fubfit, et curatio maturius adhibeatur: Caeterum, fi inveteraverit, cerebrum, ob paroxyfmos faepius reiteratos, talem fibi mobilitatem acquirit, qualis aegrotum ad morbum, qui tandem idiopathicus, raro fanabilis, evadit, quam maxime proclivem efficit.

Quae morbum gravem reddunt, proxime funt referenda. Cum morbus haereditarius eft, vel fub tempus pubertatis accedit, cum figna feminii evidentiora fefe oftendunt, cum diu manfit, &c. aegre medicinae parebit. Cum ab exoftofibus internis, humoribus in cerebrum effufis, &c. proficifcitur, cum caufas ejus tales effe quales inferant collapfum fufpicamur, fi jam inveteravit, et paroxyfmi crebriores quam olim evaferunt; exitum ejus infauftum fore, non abfque caufa graviffima concludere licebit.

RATIO

RATIO MEDENDI.

Prius viam epilepſiam ſympathicam, poſterius idiopathicam, ſanandi exequemur.

Per idiopathicam hos epilepſiae caſus, qui ab affectu cerebri protinus oriuntur, ſignificamus; per ſympathicam autem, eos qui a ſtatu aliarum ſyſtematis partium peculiari pendent. Hos rite diſtinguere non raro difficile eſt; morbum vero ſympathicum eſſe, cum a rebus in partes corporis remotas agentibus, ſi hae non in ſeminium agant, oritur, cogere licet. Ita, ſi morbus a rebus non acribus in ventriculum receptis excitatur, a ſenſorii conditione vel a ſeminio praecipue pendet, et pro idiopathico haberi poteſt. Caeterum, aliis in exemplis, morbus a tali partis corporis remotae affectu, qualis a nullo, quantum novimus, ſeminio proficiſci poteſt, ex toto pendere videtur. Hoc in exemplo, morbus jure ſympathicus appellatur, et curatio ejus ab affectu topico tollendo, remediis univerſis ſenſorio admotis parum proficientibus, petenda eſt. Si vermes, e. g. adſunt, morbus, niſi his animalibus foras expulſis, depelli nequit: Et idem de tumoribus dicendum. Aura epileptica, Sauvageſio judice, morbum ſympathicum eſſe, vel ab affectu partis a ſenſorio longe diſtantis proficiſci, plane teſtatur. Sin autem Sauvageſio morbum, cum aura epileptica adeſt, ab affectu, quod quidem plerumque evenit, extremorum proficiſci aſſentiamur, ratione curandi ſingulari opus erit. Haec autem in ſtatu partis immutando, A. Fomite in parte qualibet ſito tollendo, a. Loco per ignem adurendo, b. Materia extrahenda, *a*. Epiſpaſticis, *b*. Fonticulis, *c*. Scarificationibus; B. Communicatione partem inter et ſenſorium intercipienda, a. Inciſione, b. Ligaturis, conſiſtit.

Evacuationes morbum aliquando ſuſtulerunt; et prope partem affectam ſunt faciendae. Communicationem partem affectam inter et cerebrum intercipere conantur medici, cum pars morbida haud plane innotuit, vel cum ad eam accedere non poſſunt. Hoc modo tetanus triſmuſque ſublati ſunt. Memoriae prodidit illuſtriſſimus Gregorius, ſe epilepſiae exemplum probe noviſſe, ubi ligaturae totum per biennium, paroxyſmos arcerent. Quinetiam De Haen aegrotum ab Albino, portione quinti nervorum paris, quae ad maxillam inferiorem deſcendat, et partes muſculares nervulis inſtruat, inciſa, ad ſanitatem perductum fuiſſe tradit. Si hoc fieri nequeat, ad ligaturas confugere conſuevimus. Quo tempore auram epilepticam in pede manuve incipere ſentit aegrotus, eo protinus ſunt adhibendae. Paroxyſmi hoc modo ſaepius

arcentur.

arcentur. Morbum quidem hac ratione protinus omnino depelli non posse fatemur; cum tamen omnes affectus convulsivi, saepius redeundo, graviores et curatu difficiliores evadant, vis consuetudinis, quae brevi in systemate oriretur, quantum fieri potest imminuenda est, et morbus tandem, diligentia adhibita, ex toto forsan tolletur.

Ratio Epilepsiae idiopathicae medendi:

Cum causa morbi proxima nos omnino lateat fugiatque, consilia curandi ab iis quae nobis innotuerint causis sunt deducenda. Consilia autem medendi generalia sunt:

I. Causas occasionales vitare.

II. Causas praedisponentes removere.

I. *Causas occasionales vitare.*—Cum causas hujuscemodi antea tam fuse depinxerim, haud opus est ut eas rursus percurram. Quo vero paucis multa comprehendam, quicquid ad plethoram creandam, vel ad humores in caput determinandos, et vasa igitur ejus turgida reddenda, conferat, diligenter cavendum. Quaecunque igitur mentem irritant, ante omnia alia sunt fugienda. Ægrotus a conspectu cujuslibet paroxysmo epileptico laborantis abstineat, et omnia quae per facultatem associandi ideas agant cane pejus et angue defugiat. Omnes impressiones validiores vitandae sunt. Cullenus casus cujusdam pueri meminit, cui paroxysmos epilepticos quilibet sonitus violentior, et etiam sonitus nihil molestiae aliis facessens, inferre consueverit, quique ab urbe rus tranquillum remotus ad sanitatem reductus sit. Causas denique occasionales quam attentissime reperire, easdemque denique repertas non minus attente vitare, conandum est.

II. *Causas praedisponentes removere*—Primum plethoram. Haec, quod neminem latet, epilepsiam saepius movere consuevit. Huic autem potentissime occurrit sanguinis missio, quae, in plethora generali, cum universe tum topice est adhibenda. Cum plethora a tensione sola adaucta pendet, vena plaga majore incisa, et pauculae tantum sanguinis unciae detractae consilio nostro respondebunt; contra vero, si copia humorum major adsit, multum sanguinis eliciendum est. Si ulla determinationis ad caput nimiae signa animadvertantur, hirudines cucurbitulaeque cruentae temporibus interea simul admovendae. Multorum casuum meminerunt scriptores, ubi paroxysmi epileptici hoc modo depulsi sunt; contra vero, exempla non desunt ubi sanguinis missio nihil omnino profecit. Multum quidem dolendum est, remedium hoc praestantissimum plethoram ipsam augere, cui per id occurrere voluerimus. Hunc autem effectum nocivum aliqua ex parte arceri posse existimo, si copiam

piam ſatis magnam ſanguinis ſimul detraxeris, quod neceſſitatem ad idem remedium ſaepius decurrendi praeveniet.

Exempla habemus, ubi exoſtoſes intra cranium ſint repertae, et morbus tamen non fuerit excitatus, niſi cum cauſa occaſionalis adeſſet, quae diſtenſionem cerebri vaſis inferret. Sanguinis autem miſſio, plethora ſubſtante, paroxyſmum accedentem nonnunquam omnino tollit, aliquantum provectum levat.

Alia evacuatio, plethora urgente, eſt alvi purgatio; quae, ut totius ſyſtematis evacuatio, effectus haud magnos edit, licet ſyſtema totum relaxando nonnihil proficiat, et plethoram vaſorum capitis topicam, revulſione facienda, imminuere poſſit. Cavendum eſt autem, ne hae evacuationes, ſaepius reiteratae, vires aegroto convellant, ſtatumque plethorae omnino contrarium progignant.

Ad reditum plethorae praecavendum quam plurimum conferent diaeta parca, exercitatio modica, et fonticuli.

Quantum ad fonticulos attinet, haud dubie profluvium non parvum continuumque efficiunt, et, cum partem lymphae coagulabilis evacuent, plethoram pro certo multum imminuent: Caeterum, alia ratione quoque, nempe determinationi humorum ad caput nimiae occurrendo, et igitur quandocunque haec ſubeſt quam proxime caput aperiendi ſunt, agere poſſunt. Setacea et fonticuli eoſdem fere effectus edunt, et, in iis plethorae exemplis quae a profluviis iſtiuſmodi exſiccatis oriuntur, quam maxime conveniunt. In omnibus autem exemplis, ut profluvium quam copioſiſſimum fiat, ſemper agendum.

Exercitationem ad ſuperficiem corporis humores determinare, perſpirationemque augere, nemo mortalium inficias ibit. Hanc autem caute adhibere conveniet; namque immodica debilitatem ſemper infert, quam ad epilepſiam movendam non parum conferre ſupra comprehendimus. Semper igitur citra defatigationem ſit, quam ſaepius excipit perſpiratio imminuta, conditioni corporeae, quam aegrotus deſideret, prorſus adverſa et contraria. Igitur epileptici exercitationem minus acrem, crebram vero continuamque, adhibeant neceſſe eſt.

Diaeta ſit parcior; namque niſi cibo pleniore diligenter abſtinebitur, evacuationes ſupra praeceptae nihil proficient, cum ſupplementa humorum corporis humani copiae et dotibus cibi adhibiti ſemper pro rata ratione reſpondere compertum ſit. Epilepſias plures per abſtinentiam, quam per quaſlibet alias curandi vias, depelli, inter medicos firme conſenſum. Abſtinentia nimia cavebitur, ne inanitionem debilitatemque, quae peſſimae ſunt, progignat. Diaeta ex oleribus

conſtans

conſtans maxime conveniet, quae cum copiam materiae nutrientis minorem, quam cibus animalis, contineat, cum plethorae occurret, tum ſatis nutrimenti praebebit, eamque inanitionem, quae debilitatem inferret, praeveniet.

Cauſa ſecunda praediſponens, quam ut tollatur oportet, eſt debilitas.

Cum effectus debilitatis, uti ſupra comprehenſum, ſint mobilitas et affectus ſpaſmodici; remedia igitur vel tonica vel antiſpaſmodica ſint neceſſe eſt. Priora timorem, aſtringentia et tonica, tum vegetabilia tum metallica, lavationem frigidam, exercitationem, diaetam idoneam; poſteriora, quaecunque ſpaſmos conſopiunt, qualia ſunt poeonia, valeriana, oleum animale, moſchus, opium, &c. complectuntur.

De exercitatione et diaeta, quae tonicis accenſendae ſunt, jam dictum. Hoc tantum adjiciendum ſupereſt, quod cibus aegroti plus, debilitate ſubſtante, quam cum plethora adeſt, nutrire debeat. Tantum lactis, quantum appetitus aegroti deſiderat, ad vegetabilia adjiciendum eſt. Quod ad horum delectum attinet, farinacea, utpote quae plurimum nutriant, omnibus aliis anteponenda ſunt.

Timor proxime conſiderandus. Hic modicus, ut ſupra poſitum, vim tonicam potentiſſimam habet. Eum autem pro remedio rite adhibere difficile eſt, cum rationem eum ad gradum juſtum uſque movendi ignoremus. Hic loci commemoranda ſunt omnia, quae vim imaginandi fortiter occupant. Specifica autem, olim laudibus tantis concelebrata, velut crania humana, alcis ungula, &c. ex impreſſione, quam in mentem faciant, ſola virtutem ſuam, me judice, ſi quam habeant, plane deducunt.

Vegetabilia adſtringentia et tonica. Hic viſcum quercinum olim adeo laudatum commemorare non alienum eſt, licet experimenta recentiora eum non aeque utilem eſſe, ac antiquiores crediderint, demonſtrarint.

In tonicis vegetabilibus ſunt amara. Quidnam adverſus epilepſiam proficiant, nondum innotuit; ſi quid profunt, hoc forſitan praeſtant cum aſtringentibus conſociata. His folia aurantiorum annumeramus, quibus De Haen epilepſiam depulſam fuiſſe teſtatur. Caeterum noſtrates virtutes illorum nondum ſatis tentarunt et periclitati ſunt.

Cortex Peruvianus. Hic votis noſtris melius reſpondebit, quoniam cum amaritudinem tum vim aſtringentem majorem inter ſeſe conjunctas habet; cum vero effectus ejus minus diuturni ſint, tantum debilitati in tempus occurrendo, et hoc modo forſitan acceſſionem arcendo, prodeſſe poteſt, protinus ante paroxyſmum aſſumptus. Hinc in iis exemplis utiliſſimus

 eſt,

eſt, ubi morbus ſtatis temporibus repetit, adeo ut copia ejus largior prius aſſumi poſſit, quam paroxyſmus exſpectetur. Caeterum hic caute agendum eſt. Cortex, quod omnes ſciunt, diatheſin inflammatoriam, quae plethoram ſaepe concomitetur, adauget, et ita ſtatum plethoricum omneſque ſequelas ab illo oriundas intendit. Igitur, cum ſtatus plethoricus non parvus ſeſe oſtendit, prius eſt tollendus, quam ad uſum corticis decurramus; quapropter, in exemplis etiam epilepſiae periodicae, cum a congeſtione diatheſin inflammatoriam movente oritur, cortice abſtinendum eſt. Sin vero diatheſis inflammatoria abſit, licet morbus a ſtatu plethorico originem ſibi deducat, paroxyſmis per corticem Peruvianum occurrere licebit.

Metallica tonica. Pleraque metallorum facultatem tonicam habent; caeterum, propter vim ſtimulantem, caute danda ſunt. Stannum in morbum, experientia teſte, aliquantulum poteſt. Arſenicum quoque, portiunculis datum, nonnunquam profecit; ſed tamen, ut parum tutum, expellendum putamus. Chalybeata tutiora ſunt; adverſus epilepſiam vero parum valere videntur.

Cuprum. Swietenius ſe praeparatum ex hocce metallo noviſſe teſtatur, quod epilepſiam, nullo affectu ſenſibus percipiendo, praeter formicationem totius ſuperficiei cutaneae leviculam, edito, ſuſtulit. Eum vero rationem hujuſce remedii accuratiorem non reddidiſſe dolendum eſt. Vicem ejus igitur talibus e cupro praeparatis, qualia vim tonicam quam maximam, facultatis ſtimulantis quam minimum, habeant, ſupplere conandum. Praeparatum hoc genus eſt cuprum ammoniacale *, cujus efficaciae pauca, ſed minime dubitanda, exempla reperiunda ſunt. In multis tamen exemplis, abſque ullo ſucceſſu proſpero datum fuit. Vitriolum ipſum coeruleum, doſibus parvulis aſſumptum, quibuſdam in exemplis, non abſque emolumento fuit adhibitum.

Flores zinci. Paucula tantum huc uſque fuerunt exempla, quae efficaciam hujuſce medicamenti in epilepſia curanda demonſtrent; cum vero laudibus a Gaubio celeberrimo et quibuſdam aliis ſit ornatum, attentionem diligentiſſimam haud dubie meretur †.

Lavatio frigida. Haec poteſtate tonica inſigni gaudet, et ad mobilitatem debilitatemque removendas probe accommodatur; parum vero tuta eſt, donec plethora fuerit imminuta. Si humores ad caput copioſius determinantur, illud in aquam

* Hocce medicamentum ad quantitatem uſque gr. ix ter de die datum profuiſſe dicitur. Vid. Ruſſel de Cupro.

† Florum zinci gr. v et plura ad xl uſque bis de die ſaepe fruſtra Cl. Home praecepit. Cupro autem ammoniacali adjuncti a quibuſdam multum laudantur. Vid. Duncan's Caſes.

primum

primum demittere, vel aquam illi ſuperne affundere, forſitan conveniret.

Antiſpaſmodica. Haec conſilio paroxyſmum arcendi adhibemus; auxilium igitur ab iis, vel cum exſpectatur vel praevidetur, tantum ſperandum. Pleraque illorum remediorum inutilia ſunt. In optimis illorum poſitae fuerunt poeonia et valeriana. Priorem fere ſilentio, cum pauciſſimi medici hodierni ad eam confugiant, praetermittere cogimur. Cullenus nihil commodi a poſteriore, praeterquam in paucis exemplis, oriri ſe notaſſe teſtatur; licet periculum ejus in multis fieri viderit: Et, in hiſce exemplis, ubi profuerit, alvum purgaſſe tradit; unde effectus ejus ſalutares, potius quam ab ulla virtute antiſpaſmodica, profectos fuiſſe exiſtimat.

Oleum animale. Hoc a Germanis medicis multum laudatur, et, propter indolem ejus volatilem et penetrabilem, multum auxilii promittit; caeterum periculum ejus ſatis crebrum et diuturnum noſtrates nondum fecerunt.

Moſchus. Hunc in convulſiones et epilepſiam non parum poſſe, experientia monſtrat; ſed genuinus et purus aegerrime comparatur. Pretioſiſſimus eſt, parumque prodeſt, niſi copia majore datus.

Liquor aethereus. Hic etiam, quibuſdam in exemplis, auxilium minime ſpernendum praebet.

Opium. De virtute hujuſce medicamenti in vitiis convulſivis vix ambigi poteſt; id tamen in epilepſia rite adhibere difficile eſt. Cum ſtatus plethoricus et diatheſis inflammatoria adſunt, opiata, niſi illis remotis, non adhibenda ſunt. Sin vero epilepſia a ſtatu plethorico non proficiſcatur, opium utiliſſimum eſt, utpote quod mobilitati, ex qua reditus epilepſiae pendeat, potenter occurat. Memoria ſemper tenendum eſt, opium, in omnibus epilepſiis ſtato tempore redeuntibus, nunquam, niſi protinus antequam paroxyſmus accedat, dari debere; namque effectus opii, et omnium aliorum antiſpaſmodicorum, fugaces ſunt. Spaſmos ſolventia quoque diutius adhibita debilitatem, et igitur irritabilitatem, ſyſtematis ſaepius adaugent. Et, praeterea, opium, et omnia alia inebriantia, diſtenſionem vaſis inferunt, et aegrotum ad congeſtionem in capite proclivem efficiunt. Idem de hyoſcyamo, quem Storkius in hoc morbo laudat, ac de opio dicendum eſt. In hoc tantum ab opio differre videtur, quod adhibitus alvum ſolutam relinquat.

Strammonium. In commentariis academiae ſcientiarum Stockholmienſis, mentio de quatuordecim aegrotis epilepſia laborantibus injecta eſt, quibus pilulae ex ſtrammonio confectae datae ſunt. Ex hiſce octo ad ſanitatem abſolutam reducti

 ſunt,

ſunt, quinque levati, et unus tantum nihil levaminis accepit. Pauca ejuſdem generis exempla memoriae prodidit Storkius.

Si ad omnia haec remedia fruſtra fuerit decurſum, proximum eſt, ut habitum et conditionem corpoream aegroti praeſentem, diaeta, ratione vitae, regione, prorſus immutatis, in melius vertere conemur: Namque haec via curandi, omnibus aliis incaſſum tentatis, ſaepius optime ceſſit.

DE SPASMO.

AUCTORE JAC. STEUART.

QUONIAM ſpaſmus ejuſmodi eſt, ut ad multorum morborum cognitionem prorſus neceſſarius ipſe cognitus ſit, et explicationes ejus, quae plurimae ſunt oblatae, ſumma rem obſcuritate implicuerint, adfectuumque, in quibus adparere, quoſve facere ſolet, naturam obſcurarint; ideo, ad eum in clariore monumento ponendum, quaedam, non ex conjecturis aut incertis illis, quae hypotheſes dicuntur, principiis tracta, ſed in rebus exploratis, aut ubique apud medicinae prudentiores receptis, ultro ſe, omnia rimanti et verum ſimplex citra ambitionem anquirenti, offerentia, proponere decrevi.

Quid ſpaſmus ſit.

Spaſmus eſt ea fibrarum muſcularium adfectio, qua naturales harum contractiones, juſto majores et diuturniores redduntur, neque alternis vicibus relaxantur, cum moleſtia, dolore, et adfectae partis officio praepedito.

Qualis morbus, et quibus in morbis ſymptoma adpareat.

Spaſmus morbus eſt in eo adfectu qui tetanus *, catochus †, opiſthotonos ‡, epiſthotonos ||, varie adpellatur, et totius fere corporis rigor ſpaſticus definitur §. Unus tetani caſus, ſcilicet, tonicus ** rarus eſt, utpote quem tres viri ſoli viderint, †† eo incertiore adhuc natura. Alter ejuſdem frequentior

* Ill. Cull. G. M. G. xlvi. Sauv. noſ. method. Cl. IV. O. xi. G. vii.
† Sauv. ibid. G. viii. Lin. G. cxxviii. Vogel. G. clxxxiii.
‡ Vogel. G. clxxxi. || Vogel. G. clxxxii.
§ Cull. loc. rel. G. xlvi. ** Sauv. ibid. ſp. 1.
†† Sennert. Sauv. et alius Journ. de med. Avril. 1764, p. 336.

caſus,

ralus, tetanus emprosthotonicus, apud Indos frequentissimus‡‡. Is male sanguinis detractione prius, dein laudano, tractatur. Tetanus Holotonicus apud Peruvianos incidens, insanabilis hactenus videtur ||||, et ex profusis sudoribus, subito frigore cohibitis, nasci. Tetanus Indicus §§ frequentissimum et notissimum tetani exemplum, et purissimum, reperitur. In his casibus, spasmus, maximam corporis summi partem occupans, ipse morbus est, ut et in catocho holotonico ***, catocho cervino †††, et catocho diurno, si qua hujus fides sit. Eodemque pertinet, judice me, convulsio Indica, quae non vulneris, quod saepe levissimum, saepe parvula solum punctura est, symptomatica (neque enim ea vulneri vis est), sed, hoc ut noxa excitante agente, e seminio, quod regionis calor creat, exoritur, et omni ex parte pro tetano idiopathico habenda est. Quae opinio eo certior esse videtur, quod calidissima terrarum plaga spasmodicis et convulsivis omnium generum morbis, nec caeteris ejus tractibus minus India, abundat. De qua loquens Sauvagesius, " In hac," inquit, " regione frequentissimi et diri sunt morbi convulsivi: A levi vulnere, a colica recens nati plures convulsi moriuntur; adulti a convulsione evadentes deformati vel paralytici remanent; epilepsia, hysteria, hypochondriasis, ibi frequentissimae sunt *." Unde, calidas orbis regiones, ad seminium spasmorum et convulsionum creandum idoneas, intelligitur. Neque quo modo id calor praestet, obscurum esse potest, si, continuatus et vehemens quam pronus ad sedandum et debilitandum sit, reputetur. Spasmus morbus quoque est in tetano laterali †. Casus porro ille, qui syphiliticus Sauvagesio dicitur, ad relatos idiopathicos pertinere, et a symptomaticis alienus esse, propediem dicetur. Idiopathicus, an symptomaticus, idem sit in illo casu opisthonico, qui pro tertia tetani specie a Sauvagesio traditur, ubi e graviore vulnere nascitur, incertum est; quia, seminium praecedens, una cum vulnere agens, an hoc, absoluta principii vi, morbum per se fecerit, non satis adparet. Sic anceps casus Centurionis Gallici, qui, in obsidione Parmae, globo plumbeo intra pectus recepto, infraque cartilaginem ensiformem delapso, in gravissimos cruciatus et emprosthotonum incidit ‡. Nec alio pertinet ex vulnerato tendine Achilleo tetanus exortus ||. Idemque de tetani casibus dicendum, qui in frigidis regionibus ex aliis vulneribus, ut in tetano traumatico §, paulo vehementioribus, proficiscuntur. In quibus omnibus,

‡‡ Sauv. ibid. sp. ii. |||| Sauv. ibid. sp. iv. §§ Sauv. ibid. sp. v.
*** Sauv. G. viii. ibid. sp. i. ††† Idem, ibid. sp. ii.
* Sauv. Class. IV. O. iii. G. sp. ix.
† Sauv. Class. IV. O. ii. G. vii. sp. vi. Morgag. de sed. morb. x. 3.
‡ Sauv. loc. relat. in tetan. sp. iii. || Ibid. § Ibid. sp. xi.

bus, visne vulneris per aliquam laxae partis proprietatem, sine ulla corporis conditione interna, quales, in aliis casibus aliae, seminia faciunt, morbum inferat, an vulneris effectus operam tantum cum seminio, intus jam ante parato, conjungens, et sic pro noxa excitante, quales causae occasionales dicuntur, agens, idem efficiat, jure ambigi videtur. Nam, ubi levia vulnera, magnum seminium, sunt, ut in convulsione Indica et iis tetani casibus, qui ab exiguis noxis, quales puncturae plagaeve mediocres, sine mali vehementia, sunt, plurimi et frequentes oriuntur, in iis omnibus seminium plurimum posse, et noxam nihil valere, manifestum est; eoque totus adfectus non pro noxa symptomatica habendus, sed morbis justis annumerandus haud dubie est. Verum, ubi noxa gravissima est, quod dolores cruciatus immanes evincunt, et, seminium intus, annon, incertum; tum ex illa, ut principio simplice, totus maximave parte spasmus pendeat, nihilque seminium vixve valeat, recte requisiveris. Ad quam quaestionem rite constituendam, res verae excutiendae, symptomata exploranda, quid valeant considerandum, quae noxae externae vis sit perspiciendum, et, in frigidis locis ei, quod in calidis manifestum est, simile seminium subsit, scrutandum rimandumque. Adeo enim non vana haec quaestio est, ut, e contrario, non ante ad spasmi tetanici, hactenus pene ignorati, cognitionem aditus esse posse videatur, quam illa constituta fuerit, et quando morbus idem spasmus, quando symptoma sit, constiterit. Quod quaestionis genus in omni fere adfectu morboso nimium negligitur. Ex qua, quod seminii doctrinam potissimum spectat, plurimum interesse videtur. Quo omisso, frustra morborum causa requiritur. Ex his omnibus casibus, solis illis, qui in dubitationem deducti sunt, exceptis, in adfectu, qui Tetanus vulgo nunc nominatur, spasmus manifeste morbus est. Quo autem modo casus excepti constituendi sint, monstrare quoque conatus sum.

Symptoma autem spasmus haud dubie est, in Sauvagesianis tetani speciebus indictis, ut in syphilitica verminosa, hemiplegica, febricosa, et hysteria *, quae dicuntur, nisi quod in casu, qui syphiliticus dicitur, aliquod paulo incertius esse, aut error forsitan irrepsisse, videtur. "Ex male sanata olim gonorrhoea, virus syphiliticum in ejus sanguine latere," medicus suspicatus est. Quae non tantum suspicio, sed mera conjectura erat, ac ne verisimilis quidem. Credunt Itali et Galli forsitan meridionales, illis finitimi, virus syphiliticum posse annos, immo magnam vitae partem intus in corpore latere, nullum sui signum praesentis dare, ac, post longum tandem

* Sauv. loc. rel. sp. vii. viii. ix. xiv.

tempus,

tempus, magna vi erumpens dira mala concitare. Credant; non enim tempus praefens ejufmodi ineptiis refellendis abutendum †. Quo enim modo illud virus, omnium corporis firmorum cito et facile edax, fine maleficio diu iis haerere, ac tandem in morbofum adfectum, qui non firma ambedit deftruitque, vim nervofam minime adficiens; fed, qui hanc folam adficit, fpafmofque ac convulfiones, quae ex ejus folius adfectione pendent, concitat, erumpere queat, iftius opinionis auctorum eft oftendere, non noftrum, alius rei fatagentium, refutare. Ut hac notione Aimar, qui eum cafum curavit, falli ipfe, et Sauvagefium fallere, potuit, ita, quod tetani, maxime idiopathici, efficax remedium mercurius tunc temporis ignorabatur, utriufque viri error facilior fimul et venia dignior foret. Unde, cum adfectus fpafmodicus non, nifi "cicatrice obducta," adparuerit, et foli omnium medicinarum mercurio cefferit; eum igitur morbum, quam fymptoma, fuiffe verifimilius eft; eoque magis, quod fanguinis in vulnere maximo, dein in membri recifione, effufio ftatum corporis mutaffe, et habitum ei, quem coeli calor creat, perfimilem, quem mox debilitatem effe oftendetur, feciffe, haud dubitanda eft. Quantum igitur, ex hujus cafus hiftoria judicare licet, fpafmus in eo morbus, non fymptoma, fuiffe credendus, et ad idiopathicos, fupra relatos, non fymptomaticos, de quibus in praefentia agitur, cafus, hic referendus. Excepto igitur eo, et ad idiopathicos relegato, reliqui omnes, paulo fupra relati, quatenus fpafmus refpicitur, fymptomatici procul dubio funt. Symptomaticus autem fpafmus tum habendus, cum non totus morbus, aut praecipuum hujus fymptoma, eft, fed alii morbo fupervenit, ac remediis alienis, non fuis, tollitur. Hujufmodi igitur cafus ad morbos, quorum fymptomata funt, femper relegandi funt, et fub iis tractandi. Ut fpafmus fic totum corpus, vel maximam ejus partem in tetano adficit, ita parte exigua magis continetur, ubi maxillam inferiorem occupat. Qui morbus trifmus *, et capiftrum †, Anglice *lock-jaw*, nominatur, et maxillae inferioris fpafmus rigidiffimus recte definitur. Quod ad trifmum attinet, de eo cafu, qui Traumaticus dicitur ‡, et ad idiopathica exempla refertur || idem fere, quod de tetano opifthonico dictum eft, hic dicendum videtur. Scilicet, quantum feminium defit, et violentia in vulneribus peccet, tantum abeffe, ut affectio idiopathica fit.

† Haec in rebus medicis dubitatis alias quidem faepe neceffaria, hic tamen haud incertae obfervationi, hac etiam in regione, parum congruere videtur.

* Cull. G. M. G. xlvii. Sauv. Cl. IV. O. i. G. ii. Lin. G. cxxiv.

† Vog. ccviii. ‡ Sauv. loc. relat. fp. i.

|| Cull. G. M. xlvii. 2 fpecies verae.

Exempla

Exempla ſpaſmi, triſmum facientis, ſunt prima, decima quarta, quae eadem nonne eſt, decima quinta, item anginae generis § decima octava.

Porro, licet non ad vehementiam tetanicam, ſpaſmus tamen, alias corporis partes occupans, haud dubie quoque morbus eſt. Ex partibus autem ſic adfici conſuetis, prae caeteris poplitum alteruter notabilis eſt. Qui, praecipue nocturno tempore ſubito ſpaſmo tentatus, multos mortales doloribus diris cruciat. Incidit autem haec affectio nunquam fere non poſt noxas ſedantes et relaxantes in habitu manifeſte debili. Sic, inter alia, quae viam ad eam ſternunt, ſudor animadvertitur, qui, tonum imminuendo relaxandoque, praecipue agit. Haec ſpaſmi, muſculos, ſeu motus voluntarii inſtrumenta, adfectantis, et morbi formam obtinentis, exempla in hiſtoriam ejus ſufficiant. Verum idem partes etiam internas occupat; et quamvis non juſtorum muſculorum, muſculares tamen fibras afficit. Sic ſymptoma praecipuum in dyſpepſia et dyſenteria ac morbum continens in colica eſt, doloris quoque in nephritide calculoſa et calculo bilioſo cauſa ſubeſt. Quibus omnibus in caſibus ſpaſmus idiopathicus, ab una eademque cauſa pendet, eodem medendi conſilio tollendus. Eoque, quaecunque ejus in quovis caſu, eadem in omnibus, cauſa cenſenda.

CAUSA SPASMI.

Quoniam ſpaſmi, fibras muſculares motus non voluntarii adficientis, cauſa maxime evidens et perſpicua eſt, ideo ab ea initium faciendum. Qua expoſita, an eadem dein ad eundem, muſculorum juſtorum fibras apprehendentem, transferenda videatur, poſtea monſtrabitur.

Spaſmi, interna cava contrahentis, cauſa eſt affectarum fibrarum pro ſimplicibus habitarum relaxatio, pro vivis exiſtimatarum atonia, cum deficiente toto genere nervoſo incitatione, et nimia fibrarum, extenſilium nimis, extenſio. Hanc cauſam veram eſſe, noxae antecedentes et auxilia rite admota demonſtrabunt. Ad quae igitur, rationem et ordinem operis perſequens, deinceps tranſibo, et a noxis, ſeminium facientibus, incipiam.

NOXAE SEMINIUM FACIENTES.

Quoniam morborum omnium ſeminia idem corporis ſtatus ſunt, ac cauſae; eoque hoc idem quoque ac cauſa; igitur noxas, id facientes, eaſdem ac cauſam creantes, eſſe ſequitur.

Atque

§ Cl. V. O. xi. G. X.

Atque utrarumque opus, eadem lege, tale ſit, quale aut ad feminium, aut ad cauſam faciendam, idoneum ſit, neceſſe eſt. Non igitur, niſi gradu quaſi, ſubitoque magis aut ſero opere, differunt. Seminium facientes paulatim, ſerie temporis, et quaſi agendi more agunt, et, poſt aliquod temporis intervallum, effectum tandem abſolvunt, id eſt, ſeminium juſtum procreant. Quo abſoluto perfectoque, noxae excitantes, eodem operis genere, ipſae eaedem, ſubito plerumque et vehementius, ac ſemper fere conſcio aegrotaturo, agunt, ſeminiumque in cauſam vertunt.

Noxae antecedentes, quae ſic in ſeminium facientes et excitantes diſtinguendae ſunt, per omnes morbos, in quibus ſpaſmus, inſtrumenta motus non voluntarii adficiens, praecipuum ſymptoma eſt, quietum vitae genus vel labor nimius, affectiones animi et mentis actio ſedantes, cibus ex plantarum genere, nullum condimentum, et longa luxuria, potio aquoſa, frigus aut calor, ſedando agentia. His dyſpepſia, cui podagra adjicienda eſt, his diarrhoea, item dyſenteria et cholera, poſtremo hydrops, naſcuntur. Eaedemque poteſtates, plus minuſve, plures, pauciores, aut univerſae, agentes, totum morborum genus, quae in debilitate conſiſtunt, faciunt. Utque omnium natura eſt ſic nocere, ita aliae reliquis ad alios morbos procreandos potentiores ſunt. Sic ad dyſpepſiam faciendam, prae caeteris poteſtatibus relatis, quies nimia, et cibi ex plantis petiti abundantia, proprietatis alentis defectum ſupplendo neceſſaria, valet. Diarrhoea ex ejuſdem cibi, in fermentationem ruentis, vitio praecipue pendet, et quiete ſimul vel inertia, totum corpus debilitante, eoque perſpirationem languere ſinente, promovetur. In cholera nocentiſſima noxa idem cibi genus eſt, calore, ſedando agente, ſuperaddito. Hinc magna debilitas, quae pro mobilitate habita eſt, et, ex plantarum natura, in acidam ruente, fermentatio. Debilitatem dyſenteriae ſubeſſe cum fermentatione diverſa, nempe, ad putreſcentem vergente, ex carneae naturae abuſu, et caloris longi effectu, nemo ignorat. Idem cibi genus, nempe, ex plantarum genere ſumptum, non ſatis chyli aut ſanguinis praebendo, nec ventriculum et vaſa irritabilia, eoque totum genus nervoſum, ſtimulando et excitando, efficaciſſimum ad hydropem faciendum eſt. Sic enim, univerſis vaſis languentibus, ſanguinis partes non ſatis inter ſe permiſcentur, eoque aquoſa a reliquis copioſius juſto ſecedens, ad excretoria aquoſa perfluit. Quod tanto facilius efficietur, ſi cum expoſita cibi natura humidus quoque victus eſt, et aquae potandae copia in conſuetudinem trahitur.

Quies et deſidia poteſtatis nervoſae univerſae incitationem

imminuit, ſanguinem in venis, quieſcentibus muſculis, non ſatis perpellendo, eoque in omnibus tardari ſinendo. Hinc inter alios debilitantes effectus, perſpiratio imminuitur aut ſupprimitur.

Affectiones animi et mentis languor, inſtrumentum ſuum cerebrum non ſatis incitando, ubique incitationem deficere patiuntur.

Aſſumpta ex plantis cibi nomine materia dupliciter nocet; primum, quia genus nervoſum in ventriculo, dein in vaſis omnibus irritabilibus, non ſatis incitat. Quod eo ſit, quod ſtimulans ejus, ex proprietate pendens, vis perexigua eſt, et ſatis chyli ſanguiniſque, quorum diſtenſione vaſa ſtimulentur, non in eo cibo conficitur. Condimenti defectus ſtimuli, in ventriculo agentis, et inde totum genus nervoſum potentiſſime moventis, abſentiam ponit. Sine quo Indorum victus, ex ſolis plantis petitus, neutiquam, etiam in ſumma eorum deſidia, quamvis calore quodam tenus in futurae putredinis remedium requirente, eſſet tolerabilis. Potio aquoſa non ſatis ſtimulando, ſanguinemque nimia aqua replendo, nocet.

Licet primum rectumque caloris opus ſtimulans ſit, frigoris ſedans, hinc ille vitae neceſſarius, hoc nocens; utrumvis tamen magnum, ſive quaſi gradu, ſive diuturnitate, in contrarium primo effectum, quadam naturae lege, tranſit. Sedanſque eorum opus, in omnibus ſummi corporis vaſis extremis tonum et denſitatem imminuendo, incitationem toto genere nervoſo, et ubique corporis, imminuit. Debilitantur plagarum calidarum et extreme frigentium ex aequo fere incolae.

Morborum, de quibus agitur, ſeminium a noxis, illud facientibus, ſic fieri, hinc adparet, quod ante morborum adventum, hic habitu corporis, qui phlogiſtico contrarius eſt, haud obſcure praeſciri poteſt. Itaque in omnibus, in ejuſmodi morbos implicandis, pro tono atoniam, pro denſitate laxitatem, pro magna et valida incitatione nervoſa debilem, animadvertes. Hoc inficiandum non eſt. Quamvis enim, invento vocabulo ſeminium et cauſa morborum, in nimia incitatione conſiſtentium, jamdudum inſignita ſunt, et nullum, quo contrarium ſeminii aut cauſae genus diſtinguatur, eſt adhibitum, res tamen neminem fefellit. Nec quiſquam adeo ignarus, ut non habitus, ad peripneumoniam et hydropem ducens, quam diverſus ſit, diſcernat. Ad rem certam igitur diſtinguendam, inveniendum vocabulum. Sitque diatheſis antiphlogiſtica vel aſthenica; qua omnes morbi, in debilitate poſiti, aeque diſcriminentur, ac contrarii relato notoque vocabulo. Si igitur inter alios hujus generis, ſic diſtinguendi, morbos hydrops tali ſeminio, quale relatum eſt, cognoſci futurus poteſt; inde noxas,

noxas, id feminium facientes, debilitando agere fequitur. Rurfus, fi eaedem, quatenus

NOXAE EXCITANTES,

" Sunt, in dyfpepfia, anorexiam, naufeam, vomitum, inflationem, ructus, ruminationem, cardialgiam, gaftrodyniam, et alvum plerumque adftrictam," creant * ; fi in diarrhoea cum dejectionum frequentia, pulfus parvi, debiles, et faepius frequentes funt, cibi defiderium imminuitur, et cohibitae perfpirationis indicia manifeftantur ; fi in nephritide calculofa et calculo biliario, confufo quamvis et obfcuro toto habitu, hujus tamen fegnities clare cernitur ; et in debili corporis ftatu hi morbi potiffimum incidunt, ac noxas debilitantes, quarum praecipua quietum vitae genus eft, fubfequuntur ; denique, ut alios id genus morbos omittam, fi magna totius corporis debilitas, manifefta ubique relaxatio et atonia, perfpirationis ex toto fuppreffio, pulfuum exiguitas, debilitas, et mira faepe frequentia, hydropem praecedunt et comitantur ; noxae, unde haec fymptomata orta fint, pure debilitando agere, credendae, imo pro certo habendae. Certe omnia haec fymptomata clare explicabilia funt, fi ad caufam pure mereque debilitantem religuntur, fed nullo alio pofito principio comprehenfibilia.

His debilitatis purae morbis irritatio fubeffe, et fymptomatum quaedam efficere, exiftimata eft, fed, ut mihi videtur, non fat recte. Quam igitur notionem, noftrae repugnantem, ut diluere coner, frequentiam pulfuum paucis explicare liceat.

Ea duplicem caufam agnofcit, ipfa duplex ftatus. In feminio, morbis phlogifticis praeeunte, inque his ipfis, frequentia pulfuum validae fibrarum mufcularium, vaforum omnium irritabilium, maximeque cordis, actionis, et fanguinis, diftendendo hanc fufcitantis, effectus eft. Quo fit, ut majores fimul et crebriores contractiones fiant. Sed, quia totus fanguis auricularum, et folito plus, in ventriculos, unaquaque fyftole adigitur, ideo huic pulfuum frequentiae modus ftatuitur. Reque vera raro centenos fingulis minutis haec frequentia fuperat. Supra enim naturae vires eft, aeque celeriter tam magnos, tam validos, tam plenos, et longe plerumque plus minufve duros, pulfus, ac eos, in quibus haec omnia contraria funt, peragere. Ipfa fanguinis, qui perpellitur, copia ingens certos fines adponit. Hoc genus pulfuum igitur eft, quod folum a vi ftimulante pendet.

* Cull. Gen. Morb. G. xliii.

Utque hic pulſus a nimio, naturalis et ſanus a juſto, ſtimulo, pendent; ita in ſeminio antiphlogiſtico, ad ſuum morborum genus ducente, et in his ipſis, pulſus in deficiente ſtimulo, vel poteſtate ſedante, poſiti ſunt. Ubi enim nihil niſi debilitas eſt, ibi vim ſtimulatricem ſubeſſe, neutiquam veriſimile eſt. Sed et ipſae res omnes idem oſtendunt. Qua enim in typhi forma citiſſimi pulſus? in ſynocho, ubi plus, an in puro typho ubi minus virium? In hujus initio? ubi aliqua roboris adhuc imago, an in fine? ubi puriſſimae debilitatis ſymptomata, omnia manifeſte ad mortem rapiunt. Certe, quo plus debilitatis, eo celeriores in omni typho pulſus. Hinc in articulo mortis innumerabiles. Porro, ubi citiſſimi pulſus, urgens delirium et peſſimae omnes notae ſunt; nonne in hoc ſtatu vinum, ut delirium fugat, et reliquas notas in melius vertit, ita pulſus quoque retardat? Æquumne igitur eſt, id alicui pro cauſa tribuere, quod contrario manifeſte debetur? Si vinum, quod ſtimulare compertum et in confeſſo eſt, pulſus retardat, quomodo quivis ſtimulus celeritatis cauſa eſſe poteſt? Aut, ſi ſtimulus ſubſit, quo modo vini ſtimulus illum auferet? Denique, quoniam pulſuum numerus ſemper debilitatis modo reſpondet, qui in pueris ſemper et foeminis haud paulo celeriores, quam in adultis et viris, ſunt, et in toto debilitatum ſeu morborum aſthenicorum genere, a catarrho ſenili incipiente, ubi minima, ad typhum petechialem vel peſtem, ubi maxima debilitas eſt, ſemper celeritas debilitati reſpondet; effectum tam conſtantem ex cauſa aeque conſtante fluere judicandum. Quin et non ſolum in lato, quem deſcripſi, orbe, ſed in quolibet ſingulo morbo, pulſuum numerus tanto major, quanto debilitatis plus. Itaque in hydrope, qui, incipiens, et nondum multum provectus, mediocri magis pulſuum frequentia eſt, extremo, jamque inſtante morte, hi innumerabiles ſunt.

Hi celerrimi pulſus, plurimum debilitatis ſemper ſignificantes, ut ab hac manifeſte oriri putandi ſunt, ita caeterae notae eoſdem comitantes, illam ſententiam confirmant. Ejuſmodi pulſus exigui, debiles, minimi, pleni, ac molles ſunt; ut multo minus ſanguinis hic, quam in contrario habitu, unaquaque ſyſtole trajici, facile intelligas. Cauſa igitur horum pulſuum eſt debilis fibrarum muſcularium vaſorum, maximeque cordis, actio, et ſanguinis, qua haec excitetur, diſtenſio non ſatis ſtimulans. Hinc totus auricularum ſanguis, licet non abundans, una eademque ſyſtole in ventriculos, deficiente vi, non tranſfunditur, ſed pars, unicuique ſyſtole ſuperſtes, iterum ſtimulo fibris eſſe, et aliam ſyſtolem efficere, perſtat, donec totus trajiciatur. Quo fit, ubi celeritatem faciens debilitas magna eſt, cujuſmodi in typho, et aliis propriis febribus eſt, ut ſinguli

li

li pulſus imperfecti, dimidiaeque, aut etiam tantummodo, ternae, juſtorum pulſuum partes, ſint. Pulſuum in typho celeritas hoc illuſtrat, in quo ternis pulſibus tantum ſanguinis non trajicitur, quantum ſingulis in peripneumonia. Non igitur irritationi pulſuum celeritas, ſed debilitati, tribuenda eſt; quia quo plus debilitatis, et quo minus irritationis, cernitur, eo major uſque, et pro ratione, celeritas. Quis, in morborum, debilitando jugulantium, fine, ubi omnia ultimam debilitatem, nihil irritationis, vel leviſſimam hujus umbram, oſtendunt, huic celeres pulſus, et non illi, imputaverit? Quanquam igitur graviſſima auctoritas contra hanc concluſionem ſtat, tamen, cum ratio et verum eam tuentur, his potius quam illis fidere viſum eſt. Objici Sydenhamo, magnam doctrinae medicae partem mutanti, totius ſeculi potuit auctoritas. Quam tamen veri vis, ab uno viro afferta, alterius ſeculi ſuffragiis collabefactam, evertit.

Cum igitur pulſuum frequentia non irritationem, ſed debilitatem meram, pro cauſa agnoſcat, et omnia reliqua ſymptomata, jam ſat fuſe commemorata, quae ex iiſdem noxis ac ſpaſmus naſcuntur, in mera quoque debilitate, ut cauſa manifeſte conſiſtant, et, tam haec quam ipſe ſpaſmus, ab omni irritatione aliena ſint; igitur cauſa, ſpaſmum continens, ſupra tradita, vera ſit neceſſe eſt. Et doctrinam communem, quae in morbis ſupra relatis ſpaſmum ex irritatione, et reliqua ſymptomata e debilitate pendere ponit, rejiciendam ſequitur. Sive igitur in dyſpepſia, ſive in diarrhoea, ſive in dyſenteria, ſive in calculoſo ductuum biliferorum vaſorumque renalium adfectu, ſive alibi ſpaſmus occurrit, ex eadem ſemper cauſa eſt. Eſtque affectarum fibrarum, pro ſimplicibus habitarum, relaxatio, pro vivis aeſtimatarum, atonia, deficiente per totum nervoſum incitatione, addita extenſione.

Ex noxis excitantibus, quae eaedem, ac ſeminium facientes, ſunt, ſpaſmi producendi potentiſſima et praeſentiſſima diſtenſio eſt. Sic materiae ex plantis paratae, maximeque aëris, mole, fibrae ventriculi ultra modum diſtentae, continuo in ſpaſmum ruunt. Stercoris, aëris, et aliarum in inteſtinis rerum diſtendens, moles in dyſenteria idem efficit. Nec aliunde quaerendus is, qui colicam idiopathicam cauſa continet. In vaſis renalibus aut biliferis ductibus deſcendens calculus, diſtendendo, ſpaſmum gignit. Immodica urinae copia in eo, qui jam ante imbecillus ſit, immobilem ſpaſmum concitat. Unde ſtimulus ille, quem extenſio dat, ſpaſmi efficax eſſe intelligitur. An ſpaſmo, inſtrumenta motus non voluntarii occupanti, neceſſarius et perpetuus? Sic videtur, niſi in inani, qui videtur, ventriculo, quandoque incidens ſpaſmus, illinc excipiendus

excipiendus ſit. Quem non excipiendum arguit, magna ventriculi, tam aëre pleni, quam cibo vacui, in illo caſu ſuſpicio.

Quo modo ſpaſmus creetur.

Muſcularium fibrarum proprium eſt, et ab omni alia materia alienum, ut extentae contrahantur, et manente re extendente, contractae uſque maneant. Ut vitae ſtatus ei proprietati neceſſarius (nam brevi poſt mortem omnis contractio perit), ita maxima vitae vis non maximas quoque contractiones efficit. Sic plogiſtici habitus a nimiis contractionibus, quae ſpaſmi audiunt, alieni ſunt. "Qui pleuritidi opportuni ſunt, non," teſtante Hippocrate, "acidum eructant." Spaſmi indicia abeſſe diatheſin phlogiſticam, et ab hac pendentem inflammationem idiopathicam, qualis in phlegmaſiis veris pyrexiam ſequitur, haud ancipite fide monſtrant, et optimam diagnoſticam notam peragunt. Spaſmus, arteriolas extremas in phlegmaſiis occupare creditus, diatheſis tantum phlogiſtica eſt, univerſa vaſa, eoque horum quoque fines, comprehendens. Quod dubium aut incertum non eſt, ſiquidem diatheſin illam augentia, qualia noxae phlegmaſias excitantes ſunt, illum extremorum vaſculorum ſtatum augent, et eandem diatheſin imminuentia aut ſolventia, qualia eorundem morborum auxilia ſunt, eundem ſtatum imminuunt ſolvuntve. Ubi ſummum corpus ſiccum et aridum eſt, cum magno calore, pulſibuſque magnis, plenis, validis, et duris, ſtimulantia omnia eum ſtatum augent; hinc alexipharmacae adminiſtrationis eventus exitialis. Et, e contrario, ſanguinis detractio, alvipue purgatio, madore corpus digerunt. Igitur,

Praeter extenſionem conditio, qua in ſpaſmum fibrae muſculares proniores ſunt, non ſummus vigor, ſed contra debilitatis haud exiguum eſt. Id quod cauſa, ſupra expoſita, ſive ſolum ſpaſmum, ſive una cum ejuſdem naturae ſymptomatis procreans, argumento eſt. Definitus quoque debilitatis ſtatus eſt; ſcilicet, imminuta poteſtatis nervoſae incitatio, item atonia et laxitas, in toto corpore, ſi totius ſtatus comprehenditur, aut in parte ſola, ubi haec ſola reſpicitur. Fibrae igitur, quae ſpaſmo opportuni ſunt, aut eo afficiuntur, debiles manifeſto ſunt.

Ex qua debilitate atonia illarum et laxitas inter ſe magnitudinis ratione conveniunt. Nam atonia, ſeu toni diminutione data, laxitas ſeu denſitatis diminutio illi neceſſario reſpondet. Utque fibrae muſculares ab omnibus aliis firmis ſimplicibus vi cohaeſionis, qua particulae ſuae pollent, diſcrepant, tantoque robuſtiores ſunt, quanto vitae principio vel poteſtatis nervoſae incitatione inſtruuntur; ab hac ſola earum robur

ſeu

ſeu cohaerendi vim pendere inde clare conſtat. Quae fibrae muſculares valentiſſimae? Nonne optime valentium, magiſque etiam phlogiſticis morbis implicitorum? Delirans in peripneumonia, aut inſania juſta ſeu ſplendida bile laborans, quantum immane valent? ut facile tono denſitatem ratione reſpondere videas. In iis enim caſibus, ubi maximus, qui naturae noſtrae convenit, tonus eſt, maxima quoque denſitas reperitur. Aliquot poſt mortem horis, cum jam ubique corporis, atque etiam, ubi diutiſſime ſubſiſtit, in fibris muſcularibus, vitae principium ſeu incitatio nervoſa deleta eſt, quis earum, cum aliis conſimili textura fibris comparatarum, ſtatus eſt? Nihil ſane a ſimplice quovis in natura firmo ejuſdem fabricae differunt, aeque facile adpoſito pondere rumpuntur. Item in typhi, hydropis aut paralyſis, in debilitate poſitae, fine, ubi tonus minimus eſt, qui vitae convenit, minima quoque, quam vita recipit, denſitas eſt, et ſummae, quae mortem ſequitur, reſolutioni proxima. In manifeſta igitur totius corporis pariter et partis, ſpaſmo comprehenſae, debilitate, fibras laborantes tono pariter et cohaerendi vi imminuitas, non abdubitandum. Eoque,

Praeter adpoſitam iis poteſtatem extendentem, ipſarum ſolito major extenſilitas effectum adjuvat. Cui rei in definitione ſpaſmi proviſum eſt. Extenſilitatem igitur auctam ſpaſmo faciendo neceſſariam, patet. Unde, quod eaedem fibrae in diatheſi phlogiſtica ſpaſmum minus, aut non omnino, recipiunt, in promptu ratio eſt, ſcilicet, deeſſe effectui neceſſariam conditionem, extenſilitatem auctam: Quae cum valido tono, denſitatem augente, non omnino, cum atonia laxitatem creante, facile convenire poteſt.

Cum denique atonia et laxitas magnitudinis ratione inter ſe conveniant; inde tonum ſpaſmi ſtatui repugnare, atoniam favere, ſequitur. Unde etiam, quamvis in ſpaſmo contractiones, ſanis majores ſunt, incitationis nervoſae in fibris contractis tamen minus eſſe, conſtat; nam ab incitatione tonus manifeſto eſt. Quam ſententiam omnes res verae clare quoque confirmant. Non igitur, ut vulgo exiſtimatur, et contractionum viſu enormium tumultus facile ſuadeat, a magno poteſtatis nervoſae in fibras ſpaſmodice contractas adfluxu, ſpaſmus pendet, ſed a conditionibus jam expoſitis.

Imbecillae fibrae poteſtati tendenti cedunt, quia cohaerendi vis contra niti, et extenſioni, eoque contractioni, quae magnitudinis ratione inter ſe pares conveniunt, moderari non poteſt. Quantum autem fibrae tendantur, tantum contrahentur, neque alius huic finis, quam ruptura, ſtatuitur. Et quo majores contractiones, ſic excitatae, ſint, eo rupturam propiores

propiores erunt, et incitatio nervofa, in fibris refidens, eas fuftinens, minor ufque, ad extremum extinguitur. Poteftatis autem nervofae nihil, praeter levem illam, quae aliquamdiu fibris haeret, particulam, a ftimulo, quem extenfio dat, adficitur, ut actionum animalium, vitalium, et reliquarum languor indicat. Idemque hinc quoque intelligitur, quod, quicquid poteftatem nervofam corpori communem excitat, id contractiones fpafmodicas imminuit, aut pro actionis gradu tollit. Laudanum et vinum fic poteftatem communem excitant, et pro ratione fpafmum tollunt. Particulam autem poteftatis nervofae, fibris adhaerentem, et a communi non fuftentam, fatis ad effectum effe, hinc quoque fcire licet, quod a ftimulis et acribus, etiam poft mortem, fibrae mufculares brevi aliqua mora cient contractiones; quae a communi poteftate nervofa, nunc prorfus extincta, nequeant adjuvari. Quis in dyfpepfia et dyfenteria fpafmos totius corporis, quod totum languet, vigori tribuerit? Cibus ex plantis petitus, quia copiofe, propter ftimuli, e qualitate pendentis, exiguitatem, neceffario adfumitur, ea copia diftendendo, ftimulat. Cujus utique, a diftenfione praebitus, ftimulus nihil, praeter extentas fibras partis motricis movet, nec in ulla corporis praeterea parte incitatio attingitur. Contra, carnea materia, quae parce adfumitur, quia rectus ex qualitate ftimulus non in diftenfione pofito minufve eget, cum idoneo condimento, poteftatem quidem nervofam in fibris mufcularibus, fed communem multo magis et potentius, excitat.

Ex his omnibus argumentis, non conjectura et incertis principiis, quae hypothefes dicuntur, nixis, fed, e rebus veris et exploratis petitis, effe fpafmi caufa adparet, imminuta toto corpore incitatio nervofa, et inde atonia et relaxatio pendens, atque magnitudinis ratione refpondens, addita poteftate extendente, quae extenfiles nimis fibras fuperat, poteftatem nervofam, iis inhaerentem, et communi non fuftentatam, exhaurit, nec communem ullo modo attingit, fed in fummum languorem ire, et fenefcere, patitur. Quam fententiam ut noxae antecedentes, et harum effectus fymptomata, in omnibus adfectibus, ubi fpafmus internum aliquod cavum idiopathicus occupat, abunde confirmarunt; ita, quid porro ex eorundem adfectuum curatione, et remediis hanc peragentibus, ad eandem conclufionem tuendam ponderis novi accedat, deinceps inquiratur.

CURATIO.

Quoniam fpafmi et congenerum adfectuum caufa ea eft, quam

quam modo retuli, igitur eorundem medendorum consilium esse debet, potestatis nervosae incitationem toto corpore augere, et sic atoniam et laxitatem fibrarum, cum alibi, tum prae caeteris laborantium, adimere, et tendentem has potestatem renovare.

Auxilia, huic consilio respondentia, stimulantia omnia sunt, sub queis tonica vulgo dicta comprehenduntur.

Haec opium, vinum, aut potio spirituosa sunt. Cum quibus ad morbo occurrendum, aut statum convalescendi expediendum, exercitatio idonea, quae optime omnium corpus excitat, cibus ex carnea materia constans, rite conditus, post hunc vini tantum, quantum excitet, postremo ea coeli, quae excitet, non quae hebetet, temperies.

Haec omnia potestatem nervosam toto corpore, fatentibus omnibus, excepto opio, excitant. Quod, recta et protinus illam adficiendo, et leviter aut non omnino in laborantes fibras agendo, fere faciunt. Sic caro, magisque condita, sic vinum modice adsumptum, et stimulo futurum, et potio spirituosa, non justo meracior, aut merax parcior, item idoneus corporis motus, et grata temperies, agunt. Quorum nullius effectus parte continentur, sed toto corpore diffusi, ubique vim nervosam excitant, eoque tonum et densitatem, pro rata parte, fibris motricibus addunt. Tonus autem et densitas, non ex ullo effectu locali nascuntur, sed ex totius potestatis nervosae incitatione aucta pendent. Hae omnes potestates, alia alio tractu, genus nervosum, victus per ventriculum et partim vasorum interiorum via, exercitatio per hanc et musculorum justorum fibris, temperies summi corporis latis spatiis, ingrediuntur. Sed quacunque parte prius id adeunt, totum, quia unum est, universo ambitu illico commovent. Quoniam igitur omnium opus, sic noxarum antecedentium operi contrarium est; igitur conclusionem, supra relatam, pariter confirmant, et stimulante opere spasmum tollendo, eum in debilitatis statu consistere demonstrant. Ut simplicissime, quasi vulgo unus ex vulgo, loquar; quoniam noxae, debilitando agentes, ut supra retuli, dispepsiam faciunt, et his contrariae potestates, stimulando medentes, tollunt; quis spasmum, qui praecipuum ejus morbi symptoma est, non in debilitate, id est, incitatione nervosa imminuta, atoniaque et laxitate, positum, negaverit? Idemque de eodem, ubicunque cavum aliquod internum adficit, et idiopathicus est, dicendum. Nec symptomaticos ejusdem casus alia mente excludo, quam quia simplicem rem cum ea, quae variae naturae, et ex varia origine, esse videatur, non confundendam, ne argumentum perturbare videar, existimo.

Si igitur ea ſpaſmi cauſa, quae propoſita eſt, iſque a noxis relatis, more relato oritur, et auxiliis, quoque relatis, tollitur; opinio igitur, vulgo recepta, quae in nimio poteſtatis nervoſae in fibras muſculares adfluxu ſpaſmi cauſam ponit, infirma et lubrica credenda eſt. Sed prius, quam haec concluſio abſolute conſtituatur, una exceptio, remedia ſpaſmi reſpiciens, excutienda.

Quoniam opii, in medendis ſpaſmis et convulſionibus, opus diverſum a reliquorum omnium, quae eidem uſui ſunt, exiſtimatum eſt; et aut haec opinio, aut noſtra ſpaſmi cauſa, falſa ſit, neceſſe eſt; ideo opii opus paulo fuſius inveſtigare, et ejus in variis adfectibus virtutem contemplari, operae pretium viſum eſt. Quid igitur in ſecunda, quid in adverſa valetudine valeat, quo modo phlogiſticos, quo aſthenicos, adficiat, ordine anquiretur.

In ſecunda valetudine, vini more animum exhilarat, pulſus roborat, omnes corporis actiones excitat, moeſtitiam fugat, ſpem revocat, dolorem gaudio mutat, ex miſeris beatos reddit. Hanc ejus virtutem Mahometae cultores, vini uſu prohibiti, experiuntur. Eo autem facilius quemque excitat aut contra, quo is natura aut habitu excitabilior aut ſegnior ſit. Poſtquam vero ſtimulans hoc opus abſolvit, ſi quis eo uti perſeveret, in contrarium effectum tranſit, ſedareque et ſomnum inducere incipit. Quod vinum quoque, largius adhibitum, efficit. Hoc quoque ei cum vino commune eſt, ut omnia effecta in inaſſuetis citiſſime peragantur, aſſuetos tarde moveant. Nihil novi refero. Omneſque relatas opii proprietates norunt. Quo mirum magis eſt, ſtimulantem ejus actionem parum innotuiſſe, aut, ſi in quibuſdam caſibus cognita videatur, in aliis latuiſſe, et in errores duxiſſe.

Idem opium in omnibus morbis, in nimia incitatione, tono et denſitate auctis, et ſanguinis abundantia, poſitis, qui habitus phlogiſticus adpellatur, nocentiſſimum perpetuo eſt. Quod ſi, in peripneumoniae fine, diatheſi phlogiſtica jam fugata, ſomnum inducere, et moleſtam tuſſim componere, dicitur, nulla haec exceptio ab obſervatione eſt. Aliud enim eſt poſt diatheſin phlogiſticam et praeſente hac prodeſſe. Non igitur in peripneumonia, ſed ejus fine, vel potius ea jam finita, prodeſſe, verum reputanti videbitur. Quo in caſu non contra tonum et denſitatem, ſed atoniam et reſolutionem, morbi et curationis vi factas, agit. Quod agens ſuo officio fungitur. Porro, ſi una trium partium pulverem Doverianum componentium, opium non nocenti ſtimulo in ſudore eſt, id fieri poteſt, aut quia effectus ejus conjunctis rebus mutatur, aut quia ſudoris diuturnitas occurrentem circa initium ſtimulum compenſat,

aut,

aut, denique, quia diathesis phlogistica, in superficiem magis directa, ab internis visceribus vitae necessariis, avertitur. Quarum responsi partium novissima majorem vim habet, protinus reputanti ad animum succurret. Pyrexia phlegmasiarum tendit semper, ad aliquod corporis punctum exquisitam sui partem, inflammationem, dirigere. Hinc minus, ne aliae simul inflammentur, periculum. Directa igitur ad summi corporis artum aliquem inflammatio, etsi ad alium fugere, ac dein alium, potest, nunquam fere interius contendit. Nullus igitur, vitae utilis aut necessarius, locus periclitatur. Quo facilius augeri, incipiente sudore, paululum diathesis, nec mali quicquam facere, eoque latere, potest.

Contra, in omnibus contrariae notae morbis, nempe, quos diathesis asthenica, sive febriles sive non, continet, valde opiferum opium est. Ita in typho extremo, ubi summa debilitas, ad perniciem praeceps, tardius, quod vinum promittit, auxilium non permanet, opium, quod diffusibiliore magis stimulo est, eoque citius per genus nervosum dividitur, vini vice, sed ea, qua opus est, celeritate fungitur, et optimam vitam certo orco eripuit. Si vinum igitur hic, opium quoque, stimulante virtute, prodest. Non enim debilitas minor stimulo vini, major sedante opere, sive opii sive cujusvis alius rei corrigi, putanda est.

Convulsiones omnes canalis alimentarii compescit idem opium, ut in dyspepsia vomitum, in dysenteria dejectiones, et utramque simul in cholera purgationem. E quibus dyspepsiam et dysenteriam in debilitate positas supra monstratum; unde et illud symptoma ejusdem significationis credendum. Cholera autem adeo debilitans est, ut octodecim horis, saepe debilitando jugulet. Porro iidem morbi stimulantibus et tonicis auxiliis, quibus spasmus cedere supra dictus, curantur. Denique quaecunque spasmum, eadem convulsionem, in debilitate consistere, stimulo tolli levarique, declarant.

Contra, canalis alimentarii, qualis dyspepsiae est, vasorumque biliarium et renalium, spasmum, qui potestate distendente morbosa creatur, prospere opium adhibetur. Quod stimulando fieri judicandum; quoniam eorum adfectuum noxae antecedentes debilitando, remedia stimulando, agere demonstrata sunt.

Languorem animi, moestitiam, capitis dolorem, omnesque adfectus e cerebri, animi instrumenti, imbecillitate, pendentes, idem opium sublevat aut tollit. Nec dubium est, quin ab eo copiosior in morborum curationibus fructus, si notior fuisset, perceptus esset.

Haec actionis opii historia eam stimulatricem esse liquido

declarat, quae recta et propria opii virtus eſt. Sedans autem, quae hactenus adeo pro vera et prima fefellit, tantum ſtimulatricis exceſſus eſt, omnium ſtimulantium more; quae, poſtquam tantum egerunt, quantum corporis natura ferat, in contrarium ſtimulanti opus, lege naturae, tranſeunt. Quod igitur omnibus ſtimulantibus commune eſt, id uni non imputandum, nec proprio modo opium ſedare, quod eodem modo, quo omnia, ſedat, credendum. Ab aliis ſtimulantibus hoc tantum differt, quod volatilius eſt, et genere nervoſo citius diffunditur. Hinc ſtimulans opus brevius ac fugacius eſt, citiuſque ſedans, et conſpicuum magis adparet. Quae proprietas etiam cum aliis ſtimulantibus ei communis reperitur; cujus alkali volatile exemplum idoneum eſt. Verique ſimile eſt, antiſpaſmodica, quae vulgo dicuntur, ſic omnia explicanda, ſaltem quatenus explicabilia ſint. Quique ab his derivatus eſt, idem ab illa ſtimulandi proprietate uſus derivandus. Exempli ergo, ſi opium in febribus, ubi extrema debilitas, praeſentem mortem intentans, tardiorem vini effectum non operitur, citiore ſtimulo, protinus per genus nervoſum diffuſo, et incitationi labanti opportune ſuccurrens, ſaluti eſſe novo exemplo compertum; idemque eodem modo in cholera, rapidae debilitatis morbo, incitationis defectui ſubveniens, ſaepe prodeſſe notum eſt; igitur, ut in febribus, pro vino adhibetur; ita in cholera pro eo poſtve id, vinum adhiberi quid prohibet? Qua medendi ratione omnia utriuſque remedii commoda accipientur, citus opii, ubi inſtans occaſio flagitat, et permanens vini, ſtimulus, cum vires, quodammodo jam ſuffultae, non cito, ſed permanente, amplius egent.

Concluſio igitur, ſupra relata, quae ſpaſmum a noxis debilitantibus concitari, in debilitate conſiſtere, et poteſtatibus ſtimulantibus tolli, proponebat, opinionemque vulgo receptam, qua in nimio poteſtatis nervoſae in fibras muſculares adfluxu ſpaſmi cauſa ponitur, refellebat, nunc ſine excepto opii, ſpaſmo medentis, opere, firma ac valida habenda eſt; novumque opii, ſtimulando agentis, judicium pari ratione recipiendum. Certe quod aut ad illam concluſionem, aut ad hoc judicium attinet, vel firmiſſima in medicina facta, res certiſſimae, falſa ſunt, vel illa vera fatenda.

Verumenimvero, cum, quatenus argumenta noſtra proceſſerint, expoſita concluſio ſpaſmos, ſola motus involuntarii inſtrumenta obtinentes, reſpiciat; ideo, an ad eum quoque, qui juſtos muſculos, parentia voluntati inſtrumenta, rigefacit, traduci poſſit, inquirendi, ex promiſſo, tempus videtur.

Qui ſpaſmi ex aliis occaſionibus in aliis corporis partibus, ut, ubi aliquis ex priore quovis morbo convaleſcit, poſt dige-

ſtum

ſtum ſudore corpus, poſt ebrietatem aut concubitum immodicum, oboriuntur; eos in debilitate conſiſtere tam perſpicuum eſt, quam habitum corporis, in quo naſcuntur, imbecillum et debilem eſſe. Cui obſervationi hic quoque, quae de internorum cavorum ſpaſmis propoſita eſt, ſcilicet, eos nunquam in habitibus phlogiſticis provenire, adjicienda videtur. Pauci mortales poplitum ſpaſmos non aliquando experiuntur. Quos tamen, ſi rite repures, tum maxime, cum aliqua debilitatis occaſio forte praeceſſerit, oboriri percipies. Tali occaſione, ſi quis natura robuſtior adficiatur, ſola adfici ſolet.

Unde eadem firmorum ſimplicium laxitas, vivorum atonia, haſque gignens, incitationis nervoſae diminutio, hunc ſpaſmum, quae ſupra relatum, ut cauſa, continere manifeſta eſt. Neque altera conditio, jam relato neceſſaria, nempe, extenſio, huic deeſt. Novi virum, qui, hoc ſpaſmi genere vexari ſolitus, ſaepe rem reputando, verum muſculi, ubi ſpaſmus incipit, deprehendere ſtatum didicit. Dum muſculus adficiendus quieſcit, non adficitur. Sed, ubi contrahi incipit, protinus cruciatus inſtat. Quid in hoc ſpaſmi genere poteſtas extendens ſit, forſitan requires? Reſpondebo rogando, an voluntas? Is vir praeſcire ac prohibere acceſſionem poteſt. Quod hoc modo fit: Ubi leviter crus movet, ingratum ſenſum percipit, quem ſpaſmi initium eſſe experientia doctus novit. Quo animadverſo, non ſubito attrahit crus, quod ſpaſmum excitaret, ſed paulatim ac leniter extendit, ſimul totum corpus demittens, ut ad imum lectum imprimere plantam poſſit: Alias ſudorem vitat, quem ſpaſmus ſequi ſolet. Nonne, ut fibrarum muſcularium contractiones extenſio excitat, ita ſimili extenſioni ratione voluntas juſtos muſculos in actionem conjicit? Et ſi hoc ita ſit, nonne, ubi aliquis muſculus in eo habitu eſt, qui ſpaſmo favet, eadem voluntas hunc, id eſt, nimiam contractionem, efficiet? In exemplo propoſito, ubi jacet immotum membrum, non exoritur adfectus; ſed ubi movetur, quod voluntas imperat, illico dirus dolor cietur. Hinc, dum id incitationis nervoſae communis (poteſtas animalis vulgo dicitur), quod ita has futurae contractioni fibras, ac extenſio alteras praeparat, illis admovetur, ſpaſmus tanto major ſequetur, quanto plus voluntas et ſubito magis egerit. Neutiquam igitur haec ſpaſmi forma a relata funditus differt. Utraque a noxis debilitantibus infertur, in debilitate conſiſtit, et remediis excitantibus tollitur. In utraque extenſio, aut huic par effectu aliquid, occurrit. Ubi poſt ebrietatem ſpaſmus manuum aut alibi exoritur, ut continere os aut manus obfirmare homo nequeat, nonne repetita potio, quoad citra exceſſum

conſiſtit,

confiftit, fpafmum, cumque eo omnia debilitatis figna, fugat, et fi ad exceffum ufque procedat, malum mox reducit? Turcas fuo opio ebrios fic adfici, et, ftimulante ejus dofe, excitari, verifimile. Nequicquam exempla cumulantur. Haec fufficiunt. Jamque via ad fpafmum tetanicum, huic, nifi magnitudine, non, ut opinor, difcrepans, ftrata

Puriffimum tetani exemplum id eft, quod in calidis regionibus, poft leviffimos cafus, incidit. Hoc in tetano Indico, fupra ex Sauvagefio relato maxime confpicuum. Et reliqui cafus, prout plus minufve ad ejus naturam accedunt, puriores aut mixtae magis vel fymptomaticae naturae funt. Accedit quoque ad ejufdem naturam, tanquam modulum, nobis notus cafus; fcilicet, ubi tetani aut trifmi notae, poft levem aliquem adfectum, et tantis turbis concitandis, ut videtur, imparem, aut fugatis jam ex toto gravioribus, adparent. Qua in re non externae noxae, fed interni corporis ftatus, vis refpicitur. Ad perfpiciendam igitur tetani naturam hic corporis ftatus confiderandus eft.

In calidis aut ardentibus regionibus, corpus humanum, propter nimium caloris, nimifque continuatum ftimulum, in deficientem demum tranfeuntem, debilitatur. Incitatio, tonus, et denfitas, omnia profternuntur. Quod fpafmi, fupra explicati, haud dubie feminium eft. Idemque calor, poftquam fic feminium fecerit, perftans agere, aut vehementius agens, excitando morbo facile accommodatur; quia, ut fupra dictum, eodem operis genere feminium facientes, et morbum excitantes, noxae agunt. Spafmus autem, qui alias talem corporis ftatum fequitur, non internum cavum, fed externae partis mufculos, adficit; ex lege quadam corporis, qua, dum omnes poteftates, genus nervofum adficientes, totum, quia unum et indivifum eft, adficiunt, femper tamen in aliqua id parte, plerumque non magna, magis quam in reliquis, adficiunt.

Frigus in phlegmafiis legitimis noxa praecipua eft, et is corporis tractus, ad quem illud adfpirat, prae reliquis partibus, morbofum effectum recipit: Hic praecipua noxa calor in fummum quoque corpus agens, inter totum genus nervofum adficiendum, id praecipue alicubi fummi corporis adficit. Et, quoniam affectionis fequuturae genus fpafmus eft, is ad eam fui fedem, quae fummo corpori vicina eft, nempe, mufculorum fibras, potiffimum dirigitur. Nec deeft quod eodem adfectum porro impellere poffit. Id offenfa aliqua externa eft, qualem in idiopathico cafu fupra et modo memoravimus, quantumvis levis videatur. Hujufmodi offenfae irritando agere vulgo exiftimantur. Quae notio non probabilis et fpecio-

fa

ta non eſt. Sic in tertia tetani Sauvageſiani ſpecie, ubi centurio Gallicus, ex plumbo, infra cartilaginem enſiformem delapſo, in morbum incidit, naturale, quaſi animo eſt, globum pro irritamento habere, et tetani originem irritando fuiſſe judicare. Eademque notio in frigidorum locorum tetanis triſmiſve aeque probabilis, ſpecioſa, et naturalis eſt, ſaltem quoties perquam dolorificis, ſive magnitudinem ſpectes, ſive ex partis laeſae ſenſibilitate, vulneribus ſuperveniunt. Verum has offenſas non irritando agere, etiam ubi magnae, nedum, ubi mediocres aut leves, ſunt, judicandum; primum, quia majores ſaepe impune perferuntur, ut ubi globus plumbeus annos aut magnam vitae partem innocuus intus in corpore reſtet; dein, quia ſaepe levibus morbus et non gravibus ſuccedit, non eo ſemper tempore, quo maxime aut ſolum irritare debent, ſed poſt, ſaepe magno ſatis temporis intervallo, demum ſupervenit; poſtremo, quia ſine iiſdem, ſive praeſentibus ſive praeteritis, ex noxis omni ſpaſmorum generi creando neceſſariis, quae ſupra comprehenſae ſunt, tetanicus quoque naſcitur. Ad quae argumenta adjiciendum eſt, nihil in curatione ad irritationem demendam, ſed omnia ad debilitatem tollendam, aeque in hoc, ac in quovis alio ſpaſmo, pertinere.

Sic idem opium, quod reliquos, tetanicos quoque ſpaſmos ſolvit ſublevatve. Quo, licet alia memorentur, nullum tamen auxilium in iis ſpaſmis praeſentius eſt repertum. Tulit opem quoque mercurius. Quem ſedantis operis nemo, inter reliqua, ei propria, ſtimulantis, omnes arguunt. Nonne in his ſpaſmis, quibus adeo frugiferum opium eſt, vinum quoque, quo modo typhum, eodem tetanum, tollere poſſe ducendum? Et, ſi non in irritatione morbum, ſed debilitate poſitum, medici crediſſent, atque opium ſtimulantis, non ſedantis naturae, judicaſſent, nonne ad alios ſtimulos, omniumque potentiſſimum vinum, propria ſagacitate impulſi, in remedium confugiſſent? Similique ratione, ut opium, ſic vinum, cholericis prodeſſe, ſi debilitatem, non mobilitatem, pro cauſa, et ſtimulantem, non ſedantem virtutem, pro remedio, apprehendiſſent, iidem, ſaltem eorum prudentiſſimus quiſque, crediſſent? Poſtremo, nonne in morbis in magna incitationis diminutione, et ſummo vitae diſcrimine, poſitis, ubi inſtans periculum tardiorem vini ſtimulum nequit operiri, et, poſtquam celeriore opii adaucta incitatio eſt, et vires quodam tenus reſtitutae, tum demum vinum, cujus opus tanto diuturnius, conſtantius, et ſtabilius eſt, opere opii, quanto tardius toto genere nervoſo diffunditur, opio ſufficiendi idoneum medendi

dendi consilium foret? Sed hae quaestiones obiter sint propositae. Ut ad finem properem,

Cum spasmus tetanicus ex iisdem noxis antecedentibus, ac quilibet alius, nascatur, ab eadem debilitate, ut causa, contineatur, neutiquam discrepante, nisi quod potestas extendens forma, non effecti genere, variat, nec illi, quam aliis, irritatio magis necessaria videatur; ideo eum ab aliis non differre, omnesque pariter spasmos ejusdem naturae participes esse, credendum est.

Liceat igitur omnium communem causam uno intuitu comprehendere, eique dein propositae commune quoque medendi consilium adjicere.

Spasmi causa est, post noxas, sive seminium facientes, sive morbum excitantes, debilitando agentes, imminuta totius potestatis nervosae, maximeque in parte spasmo laborante, incitatio, in hac atoniam et laxitatem gignens, eandem extensilem magis reddens, et sic, adpositae extendenti noxae, aut potestati, hanc effectu referenti, magis cedat, efficiens.

Consilium medendi est, incitationem cum alibi, tum in parte laborante, augere, et voluntatis culpam noxamve extendentem amovere.

Auxilia sunt opium, vinum, potio spirituosa, modo merax, modo diluta; dein cumque his victus tonicus, pro cibo caro, modice condita, et ex hac juscula, exercitatio frequens, lenis, nunquam fatigans, nunquam sudorem movens, stimulansque aëris temperies. Ut haec facienda et observanda sunt, ita noxas antecedentes cavendas sponte intelligitur.

Novam hanc doctrinam, ea, qua adolescentulum et ingenuum decebat, modestia et verecundia proposui. De nemine viro bono aut ingenioso, quamvis aliter opinante, asperius aut inhumanius locutus sum. Quae dixi omnia, non ex conjecturis aut incertis illis, quae hypotheses dicuntur, principiis tracta, sed in rebus exploratis, aut ubique apud medicinae prudentiores receptis, ultro se omnia rimanti, et verum simplex citra ambitionem anquirenti, offerentia, proponere decreveram. Eoque fidem solvi. Et quoniam ex rebus veris ratiocinatus sum, cujuslibet in potestate est, recte an aliter scripserim, dijudicare. Neque tamen traditam doctrinam ut propriam mihi adrogo. Corrigendi errores, artem medicam penitus adficientes, et in rectiorem viam majores natu revocandi, negotium aetatulam meam superabat. Id igitur, quod potui, feci, quodque omnes, fere, qui lauream medicam hinc aut unde unde accipiunt, facere solent; ut ab aliquo artis peritiore, argumenti principia petant, haec ipsi expoliendo, et in disputatio-

nis

nis formam redigendo, ingenium probent et fcientiam oftendant. A publicis Joannis Brunonis, M. D. * praelectionibus, in quibus ille plurima nova, et ufui accommodata, docuit, hujus chartae rudimenta fumpfi.

* Hic idem ille vir ingeniofiffimus eft, cujus fimilis mentio in difputatione de cynanche tonfillari facta eft. Quae utraque difputatio ejufdem viri novae doctrinae quafi in parvo fummam comprehendit. Nam, ut prior praecipua, quae ad phlogifticam ejus morborum fpeciem attinent, brevi confpectu promit; fic haec afthenicae fpeciei fundamentorum haud exiguam partem adjicit: Omnia enim, quae hic de fpafmo expofita funt, eadem fere ad convulfionem, ftatum paralyticum, et illum capitis qui ad cerebri compreffionem vulgo referri folet, omnem denique aliam morborum originem non phlogifticam, pertinere illi videntur. Ex quo igitur uno principio paralyfeos, apoplexiae, epilepfiae, afthmatis, hyfteriae, dyfpepfiae, podagrae, et omnium purae debilitatis morborum pathologia pendet. Verum lectori cavendum eft, ne cum utriufvis fpeciei modo relatis morbis, quos ille pro idiopathicis habet, fymptomaticos aut locales adfectus confundat. Ipfum novum opus in lucem *Elementorum Medicinae* titulo prodit.

DE PARALYSI.

AUCTORE DAV. WARDROBE.

DEFINITIO.

"MOTUS voluntarii nonnulli tantum imminuti, faepe cum fopore." Cull. Gen. Morb.

Syftematici caeteri fub definitione fua fenfum amiffum amplectuntur: Ita Sauvages inquit, "Debilitas motus aut tactus aut utriufque;" Linnaeus, "Sopor conftans;" Vogel, "Senfus motufve aut utriufve defectus." Omnes autem hallucinantur, dum fenfus amiffi mentionem faciunt; quoniam univerfa fenfus amiffio rarius occurrit: Si vero ufquam occurrat, morbo effentialis haud reputanda eft; quoniam morbus abfque ea prorfus invalefcere poteft. Novimus equidem [a], fenfum nonnunquam prorfus interire, dum motus intactus adeft. Ex contrario, motus prorfus amittitur, dum fenfus integer viget; uti meminit [b] Cl. Senac, Cullen, cum caeteris. Quamvis autem fenfus motufve amiffus prout idem morbus indifcriminatim cenfeatur, utrumque tamen morbum effe diverfum, et fub diverfo nomine reponendum effe, exiftimamus.

Ex hifce igitur liquebit, non fenfus amiffionem, fed tantum

[a] Acad. des fciences l'an. 1743 hift. p. 127, 138. et Senac de la ftructure de coeur, tom. 2. p. 291.

[b] Loc. citat.

motus defectum, sive motus voluntarii impotentiam, ad definitionem paralyseos esse referendam; uti [c] Aretaeus eleganter annotavit, "Motus tantum fere est actionisque defectio; quod si nonnunquam solus tactus deficiat (rarum autem hoc est) potius insensilitas ανaισθησια, quam *paresis*, nominatur." Haud unaquaeque motus amissio in parte aliqua, prout [d] Gaubius insinuare videtur, affectio paralytica est censenda; sed talis amissio motus voluntarii, ex cerebri nervorumque affectione coorta, sine ullo vitio fibrarum muscularium sive motricium, Paralysis omnino nuncupanda; quo prorsus inter eam et alias affectiones organicas, quae eandem virium motricium impotentiam concitare queant, internoscatur. Musculorum omnium paralysi laborantium immobilitas, laxa, prout Cel. Boerhaave [e] strenue affirmavit, haud semper adest; namque [f] De Hais hemiplegiam inveteratam, in quo paralytici artus non forent et rigidi et contracti, vix unquam observavit. Paralysis ab apoplexia ex eo distinguitur, quod affectio solummodo partialis sensorii communis, dum apoplexia, gradu vel excessu tantum discrepans, omnino generalis habetur.

Huic morbo varia nomina, secundum diversas corporis partes quas afficiat, a medicis assignantur. Paraplegia, hemiplegia, paralysis, diverse a diversis ad libitum nuncupatur. Quando motus voluntarii partium omnium infra collum interimuntur, a plerisque medicis paraplegia seu paraplexia nominatur. Hippocrates affectum partis cujusvis paralyticam appellat. Sauvages vero paraplegiam nominare voluit, quando dimidium corporis transversim sumpti, praecipue extremitates inferiores, afficit. Vogel autem ait, "Omnium partium sub collo, aut saltem medii corporis artuumque inferiorum, paralysis:" Linnaeus etiam, "Est sopor constans partium sub thorace." Convenit inter omnes medicos, quinetiam inter systematicos, Sauvages, Linnaeum, et Vogel, hemiplegiam esse paralysin alterutrius lateris corporis.

Paralysis ad motus affectum, in parte corporis qualibet, a systematicis omnibus fere circumscribitur: Ita a Sauvages definitur, "Motus aut tactus, vel utriusque, in uno tantum artu debilitas;" ita a Linnaeo, "Sopor constans partis alicujus;" ac etiam a Vogel, "Sensus motusve aut utriusque defectus in singulari parte externa."

Ab omnibus hisce systematicis, paralysis, hemiplegia, paraplegia, prout diversa genera constituuntur; quum tamen, sicut opinor, longe praestaret, si quidem omnes sub voce gene-

[c] De caus. et sign. morb. diuturn. lib. 1. cap. 7. p. 33.
[d] Patholog. de paralys. p. 272.
[e] Aphorism. 1057.
[f] De Hais dissertat. de hemipleg. p. 31.

rali

rali *paralyſeos* accenſerentur, prout ab auctoribus medicis pleriſque tractantur.

Omnes igitur, prout ejuſdem morbi ſpecies, magis minuſve gradu feroces, quippe quae ex eadem cauſa pendeant, ſub articulo generali paralyſeos lubenter incluſerim.

HISTORIA MORBI.

Paralyſis haud raro ingruit abſque ſymptomatis quibuſvis praeeuntibus quae inceſſus ſuos oſtenderent; aliquando lentius eam praecedunt torpor univerſalis, vertigo, capitis gravedo, facultatum omnium mentis hebetudo, oblivio inſueta, ac ſtupor, una cum algoris ſenſu lateris vel partis paſſurae, et nonnunquam cum tremore et dolore.

Quando paralyſis invaſerit, ſymptomatis ſequentibus ſtipatur. Pulſus tardus et mollis; at in multis caſibus celer et inaequalis. Cutis totius corporis, praecipue in partibus paralyticis, mirum in modum areſcit. [g] Hippocrates, Carolus Piſo, nec non De Haen [h], obſervarunt, quibuſdam in paralyticis corpus univerſum, praeſertim vero partes morbo affectas, ſudore viſcido perpetuo madeſcere.

In paralyſi particulari, annotante Caelio Aureliano [i], antecedit partis paſſurae ſtupor, pallor, et torpor; pars affecta laxa, mollis, flaccida, attactu frigida, et vel atrophica vel tumore oedematoſa, cernitur.

[k] Hoffman inquit, ſanum latus ſaepenumero ſpaſmodicis ac convulſivis agitatur motibus; oriſque non raro canina tortura conſpicitur, et, progrediente malo, mentis quoque functiones, et cum primis memoria, labeſcere incipiunt.

In paralyticis pleriſque, ſenſus, licet minore gradu, perdurat; at, in quibuſdam, omnis ſenſus aboletur, uti monet [l] Hofmannus. Partes paralyſi laborantes perceptione quadam moleſta, et dolore levi punctorio, ſeu formicationis ſenſu, pertentantur. Motus convulſivi leviores aliquando partes affectas vellicant: Aliquos dolor partium acutus excruciat; prout ab Il. Senac [m] ac Huxham annotatur. In compluribus hemiplegia divexatis, muſculi flexorii rigeſcunt et contrahuntur; et [n] De Hais, ſicut etiam [o] Wepfer, ex obſervationibus ſuis, idem confirmant.

[g] Hipp. epid. lib. 4. p. 746. edit. Van. Linden.
[h] Ratio medend. cap. 28. caſ. 12. [i] Lib. 2. cap. 1.
[k] Syſt. ration. tom. 3. de reſol. nervorum.
[l] Hoff. ſyſt. rat. tom. 4. part. 4. p. 27.
[m] Senac de la ſtructure du coeur, tom. 2. p. 291.
[n] Diſſertat. de hemiplegia, p. 3. [o] Wepfer obſ. 16.

SECTIO CADAVERUM.

Deinceps inquirendum eſt in diverſos aſpectus, qui diſſectione peracta tandem occurrunt; quoniam hi, probe cogniti, in naturam paralyſeos indagandam, et in veram cauſam monſtrandam, luminis haud parum conferant. Ex illis phaenomenis quae ſectione cadaverum facta pateſcunt, affectiones omnino binae ſeſe luculenter oſtendunt: Quorum prior compreſſio, poſterior ſubſtantia cerebri quodammodo vitiata, prorſus eſſe deprehenditur.

Williſius, in Sepulchret. ſect. 120. obſ. 1. dicit, "In defunctorum cadaveribus a longa paralyſi et graviſſima nervorum reſolutione, ſeſe ſemper deprehendiſſe corpora ſtriata, prae aliis in cerebro, minus firma, inſtar amurcae diſcolorata, et ſtriis multum obliteratis:" Et Morgagni ipſe hancce obſervationem multum confirmat; De ſed. et cauſ. morb.

Peyronius invenit durum tuberculum in medio corporis ſtriati fabae craſſitudine, cum latus oppoſitum paralyſi laboravit. Plexus choroides habebat corpus phaſeoli magnitudine, ex variis conſtans hydatibus, cum ſero inter meninges, in ſeptuagenario paralyſi dextri lateris laborante. Morg. de cauſ. et ſed. morb. ep. 11. ob. 6.

Chriſt. Vaterus, poſt alterius brachii paralyſin, concretum gypſeum in oppoſito nervorum thalamo deprehendit; Eph. N. C. dec. 3. ann. 9. et 10. obſ. 165. Johannes Bauhinus dicit, ſe vidiſſe apoſtema in cerebri dextra parte, paralyſin in latere ſiniſtro.

Agricola, 40 annos natus, dolore thoracis vago, tum linguae, deinde lateris dextri reſolutione, correptus fuit: Aqua inter meninges, et in ventriculis, continebatur; nates et teſtes cerebri cum glandula pineali duriuſculae friabiles; corpus ſtriatum ſiniſtrum, quaſi a tabe quadam factum, ſubſidebat; ex ejus medio tuberculum prominebat, maximae fabae magnitudine et figura, autem colore rubro. Morg. epiſt. xi. art. xi.

Anicula ex apoplexia tres annos hemiplectica. Capite a trunco diſſecto, tanta aquae copia ex canali vertebrali effluxit, ut vinarium vas, quod boccale vocant, impleverit. Morg. art. 15. p. 74.

Febris mulierem ex apoplexia paralyticam necavit. Cerebrum valde erat laxum, ejuſque vaſa ſanguine nigro turgidula. Morg. art. 22. p. 75. Mulier 24 annos agens, apoplectico affecta, cum dextri lateris paralyſi correpta. Vaſa piae matris turgidula; intra ſubſtantiam hemiſphaerii dextri, cavum quoddam latebat, concreto ſanguine oppletum; nihil autem

tem vitii in hemifphaerio finiftro inventum. Morgagni anat. epift. xii. art. 25.

De Haen narrat, fe vidiffe hemiplegiam dextri lateris. Poft mortem dura mater in finiftro cerebri hemifphaerio varicofiffima; niger fanguis cernebatur omnes medullae gyros volvulofve per totum encephalon fejungere; ventriculus finifter ampliffimus, tum rubella aqua, tum grumofo fanguine, plenus fuit. Rat. med. par. 4. cap. 5. caf. 3. p. 138. In hemiplegia, caput apertum ferum craffum inter duram et piam matrem erat. Morg. de cauf. et fed. morb. epift. anat. xlv. art. 11. Abfceffus ovi gallinacei magnitudine, peculiari tunica veftitus, verfus tempus dextrum exporrigebatur; plexus choroides glandulis plurimis minutiffimis albentibus refertus erat. Wepfer in auctar. hiftor. et obfervat. apoplect. hift. 14.

Paralyfis ab abfceffu in cerebro; Morg. hift. 2. etiam Schenckius eandem firmat. Paralyfin ex hydrope cerebri, perinde ac ex fanguine in illo extravafato, Brunnerus offendit; act. N. C. ann. 1. dec. 3. obf. 153. 154.

Carolus Pifo invenit in cadavere totum fpatium medullae fpinalis et nervos in aqua plurima innatare, etiamque fubftantiam cerebelli ipfam eadem imbutam. De ferof. colluv. fect. 4. cap. 2.

Paralyfis crurum ex tumore intra thecam offis facri connato, et demum exulceratione lethali; ex hift. morb. Wratiflav. ann. 1701. p. 68.

In medulla fpinali granum plumbeum, hinc alarum paralyfis; Eph. N. C. dec. 11. ann. 4. obf. 34.

Paralyfis crurum a vertebris cariofis introrfum curvis; Palfyn. van de bandern.

Paralyfis extremitatum inferiorum a gibbo dolente; Hildan. cent. v. obf. 7.

Cowperus paralyfin artuum inferiorum videbat ex tumore interno, qui duarum dorfi vertebrarum corpora exederat; Act. Lypf. ann. 1699. Salzmannus invenit medullam fpinalem plane exfuccam in fuperioribus lumborum vertebris; Act. N. C. obf. 100.

Nexus mirabilis inter varios capitis morbos natura fua conftituitur; utpote qui inter fefe vicibus alternatis quam faepiffime commutantur; quod etiam ulterius probatum eft ex iifdem phaenomenis in diffectionibus cadaverum repertis: Ita [p] De Haen ait, "Paralyfios, epilepfiae, apoplexiae, cataphorae, et lethargi, convulfionis, aliorumque cerebri morborum caufae reperiuntur eaedem;" et Cullen celeberrimus, eadem phaenomena, infpectis cadaveribus eorum qui mania, cepha-

[p] Rat. med. p. 4. cap. 5. de apoplexia et morb. nerv.

laea,

laea, paralyſi, et apoplexia, interierunt, ſeſe non raro vidiſſe confirmat [q]. De Haen [r] videbat ſerum abundans ventriculorum anteriorum cerebri in uno, apoplexiam creaviſſe; in alio, epilepſiam; in tertio, paralyſin, et quoque per obſtructionem ſeu potius ſymphyſin vaſorum vehentium ſanguinem, ab encephalo, in ſinum longitudinalem reducem, tumque ſpiſſam lympham ſub pia matre effuſam, diriſſimam ortam epilepſiam chronicam, tandem acutam lethalem, quae cauſae tamen leguntur alibi inemendabilem induxiſſe apoplexiam. Legite Boerhaavii caput de apoplexia, cum ill. Praeſid. com. et dein Hildanum, Borellum, Tulpium, Schenckium, Bonetum, Mangetum, qui deſcribunt eandem inventam in cadaveribus cauſam quae hos diverſiſſimos effectus produxerit. Ex his antea dictis concludere liceat, eandem cauſam, ipſa preſſionis differentia, vi etiam preſſionis in hanc magis quam in illam cerebri cerebellive partem determinatae, tum et majore aut minore reſiſtentia compreſſae partis, ad vim preſſionis magnam varietatem habere in effectibus inde producendis. Quamvis autem hae variae cerebri nevorumque laeſiones poſt mortem reperiuntur, attamen extant exempla omnium morborum capitis exiſtentium qui lethales evaſerunt, dum interea nullum cerebri vitium minutiſſime perſcrutantibus omnino repertum fuit; et, e contra, vitia hujuſmodi complura adfuerunt, dum interea nullus ex hiſce morbis invaſit.

Satis conſtat, injuriam in uno cerebri latere factam, reſolutionem in alterno corporis latere plerumque concitare; quod quidem ex obſervationibus univerſis omnium in re medica verſatiſſimorum, a temporibus Hippocratis ad noſtra uſque ſecula hodiernum etiam confirmatur. Ait enim, "Impotentes fieri, ſi in dextris fuerit vulnus, in ſiniſtra parte; ſi vero in ſiniſtris, in dextra;" Epidem. lib. 7. ſect. 1.

Supervacuum omnino foret, obſervata multifaria ex auctoribus medicis ac chirurgicis deprompta, de hac re fuſius enumeraſſe, et opuſculi noſtri limites longe ſuperaret. Dixiſſe ſufficiat, rem ita ſeſe plerumque habere. Diſſectiones morbidae, a Morgagni aliiſque factae, hoc non ſolum docent, ſed etiam experimenta in canibus vivis inſtituta, rem extra omnem dubitationis aleam lucidiſſime ponunt. Cujus rei ratio ex eo petenda eſt, quod fibrae nervorum medullares intra cranium, unde originem trahunt, vicibus reciprocis et alternis ſeſe decuſſare; nervi autem ex uno cerebri latere coorti lateri corporis oppoſito in omnes uſus ſuos reputentur inſervire, prout Valſalva aliique exiſtimarunt. Porro etiam, quod ambiguitati locum haud relinquit, Sanctorinus nervorum decuſſationem

[q] Praelect. clin. de mania, ann. 1769. [r] Rat. med. loc. ſupra citat.

suffationem aperte monstravit; Obs. an. cap. 3. sect. 12. p. 61. edit. Lugd. De Haen, ex cerebri sectionibus, idem sese observasse fatetur.

Utcunque tamen verisimile omnino videtur, nervos etiam esse quosdam ramusculis suis expullulantes, qui ex eodem cerebri latere primordium trahunt, quorum officium est eidem corporis lateri vires sufficere, qui sese invicem nequaquam decussant; et exinde resolutionem lateris dextri sinistrive ex affectibus eorundem, a causa morbi primaria, in eodem cerebri latere sublatente coortam esse.

PRINCIPIA PARALYSEOS.

In principia paralyseos nunc ordine inquirendum est, quae ita nuncupantur, quoniam morbi causam per sese haud constituunt, sed causae principiis ansam praebent. Causa vero a principio in eo discrepat, quod, si causa adfuerit, effectus necessario concitabitur; si vero principia subfuerint, effectus concitari haud sequetur. Clarus [s] Gaubius ait, Consultum itaque videtur, morbi causam solummodo vocare id exquisite cujus vi totus morbus existit. Principia vero in bina omnino capita referri queant: In principia proegumena sive praedisponentia, et in principia procatarctica sive occasionalia.

PRINCIPIA PROEGUMENA.

Quamvis autem paralysis homines temperamenti corporei cujuslibet, atque aetatis cujusvis, afficiat; attamen indoles peculiaris praedisponens aliquos morbo magis opportunos reddit. Eos praecipue aggreditur qui in apoplexiam magis proclives sunt, et quibus conformatio corporis apoplectica subest; caput magnum, collum breve, sex vertebris omnino constans, et in quibus habitus corporis crassior pleniorque dominatur, et qui periclitantur, uti videtur, ne strangulatione suffocentur. Vietos praecipue invadit. Caelius [t] Aurelianus dicit, prae aliis, senibus esse familiarem, sicut Forestus aliique annotarunt. Inter eos praecipue versatur, qui temperamento corporis sanguineo, vitam otiosam, sedentariam, temulantem, ac luxuriosam, transfigunt. Porro, temperamento [u] melancholico praeditos aggreditur, quibus venae turgidae, laxae sunt; qui somno multum dediti, et qui vigiliis immodicis ac lucubrationibus nocturnis sese magis assueverunt: [x] Hoffmannus in-

[s] Gaub. patholog. sect. 62. de causa morborum. [t] Lib. 2. cap. 1.
[u] Hoff. de nerv. resolut. tom. 3. sect. 15. et obs. 8. p. 206. et obs. 13. p. 208. ejusdem libri. [x] Hoff. sect. 21.

quit,

quit, flacciditatem cerebri generiſque nervoſi debilitatem in eundem morbum diſponere.

Quaedam tempeſtates ac annorum tempora praeſertim paralyſin producunt. Status aëris frigidior, humidior, huncce morbum concitat, prout ex obſervationibus clari [y] Huxham apprime confirmatur; et [z] Celſus ait, per imbres reſolutio nervorum praeſertim graſſatur; nec non [a] Hollerius, ſe plurimos paralyſi affectos ſub temperie aëris frigida auſtrali vidiſſe, refert. Quin etiam [b] Hippocrates ita infit, poſt auſtrinam et pluvioſam tempeſtatem paraplegias epidemico more graſſatas fuiſſe.

Morbus hicce ſub anni ſtadiis quibuſlibet, praecipue vero temporibus vernis aut hibernis, hominibus incurſare conſuevit [c]. Paraplegias fuiſſe epidemicas, aſpera durante hieme, notavit Hippocrates [d]. Celius [e] autem Aurelianus, aliis etiam aſſentientibus, autumnali ac hiemali tempore familiarem fuiſſe, agnoſcit.

PRINCIPIA PROCATARCTICA.

Phaenomenis diverſis rite penſitatis, quae in cadaverum diſſectionibus occurrunt, aperte patebit, principia pleraque paralyſeos ita reduci poſſe, uti cauſas omnino duas, ſibi invicem oppoſitas, duobus ſub capitibus agnoſcant. Ex eis, caput primum cerebri mutationem conſpicuam producit: Secundum vero mutationem talem haud agnoſcit; ſed potius in vim nervoſam effectus ſuos exſerere videtur.

I. Cauſarum caput primum autem, diſſectionibus factis, ex cerebri nervorumque compreſſione, ſive ex ſtatu vitiato, conſtare cernitur.

Compreſſio genere duplice omnino cernitur: Externa, et interna.

1. Compreſſio externa habetur ea, quae a violentia externa in caput illiſa, qualis ab ictibus, fracturis, contuſionibus, vulneribus, caeteriſque, concitatur, quorum quaevis vel cranio concuſſo, vel ruptura vaſorum facta, cerebrum comprimunt, et exinde ex effuſione paralyſin provocant, ſicut a multis auctoribus obſervatur.

2. Compreſſio interna, vel ex tumoribus, congeſtionibus, aut effuſionibus, omnino conſtituitur.

Tumores in diverſis partibus intra cranium formari queunt;

[y] De aere et morb. epidem. ann. 1730. 33. 34. 35. 37.
[z] Lib. 2. cap. 1.
[a] De morbis internis, lib. 1. cap. 7.
[b] Epid. 1. char. tom. 9. p. 63.
[c] Hux. de aere et morb. epid. loc. ſupra citat.
[d] Lib. 1. epid.
[e] Lib. 2. cap. 1.

ex

ex indole multifaria constant, ut cadaverum dissectione compertum est; et compressione vel generali vel partiali facta, in affectibus paralyticis et apoplecticis concitandis, effectus suos pestiferos edunt. Quodcunque nexum inter cerebrum musculosve obstruit internecatve, idem etiam paralysin excitare queat. Ita medullae spinalis nervorumque vulnera, ligaturae, fracturae, contusiones, luxationes, ac tumores, quae omnia, motibus voluntariis conturbatis vel deletis, ex necesse paralysin suscitare solent. [f] Morgagni paralysin artuum inferiorum a vulnere medullae spinalis; [g] Huxham, et [h] Tulpius paraplegiam a spina bifida; [i] Felix Platnerus, ob medullam spinalem a globo sclopeti contusam, paralysin artuum inferiorum obortam viderunt. [k] Forestus paralysin brachiorum ex ictu lapidis in cervicem. De Haen [l] hemiplegiam ex tumore in collo, et Baro Van Swieten paralysin brachii ex tumore axillae innatam observarunt. Quinetiam aliquando pectoris hydropem, uti monuit [m] Carolus Piso, nec minus vomicam pulmonum paralysin concitasse, haud raro compertum est. [n] Cl. De Haen observavit, paralysin artuum superiorum, ex hac causa coortam, in tribus omnino casibus; per copiosam puris expuitionem prorsus expugnatam; Bonetus idem conspexit. Porro quoque, ex aliis pectoris malis peripneumonia non raro concitatur, sicut annotavit [o] Hippocrates et [p] Huxham, et ex paraphrenitide, uti retulerunt [q] Schenckius et Forestus [r].

Congestiones, vel sanguinis in vasis propriis accumulationes, paralysin temporaneam frequenter excitant; ac eadem principia quae sanguinis serive effusiones agnoscunt.

Effusiones sanguineae aut serosae frequentissime paralysin suscitant; quarum principia ad insequentia commode reduci queunt. Paralysin apoplexia saepissime concitatam fuisse, testantur auctores fere omnes; et frequenter alios capitis morbos insequitur. In hemicraniae vices interdum subit, uti monuit [s] Wepferus; aliquando ex epilepsia oritur, uti Tulpius [t], aliquoties hysteriae supervenit, ut [u] Carolus Piso, et [x] Cl. Lomius, necnon Magetus [y], affirmant. Arthriticis praesertim

[f] Epist. anat. 53. art. 18. [g] Phil. transf. 413. anno 1730.
[h] Tulp. obs. cap. 29. 30. [i] Observ. cap. 3.
[k] Lib. 10. ob. 96. [l] Rat. med. pars 3 cap. 6. hist. 16.
[m] Serof. coluv. sect. 3. cap. 7. p. 243.
[n] Rat. med. p. 3. cap. 2. Vide etiam hist. 25. p. 396.
[o] Hipp. coac. praen. aph. 400. [p] Huxham de feb. p. 237.
[q] Obs. lib. 1. cap. 39. [r] Forest. schol. ad observ. 96.
[s] Wepfer. obs. 165 et 167. [t] Tulp. obs lib. 4. obs. 3.
[u] De morb. a serof. colluv. cap. 7. obs. 29.
[x] Obs. med. lib. 2. [y] Bib. pract. p. 85.

ingruit quando arthritis vaga paſſim circumfluctuat, neque ad extrema inferiora determinatur; prout Boerhaave,[z] De Haen,[a] Muſgrave, Werner, et[b] Morgagni meminerunt. Quamvis autem arthritis retrocedens inter principia compreſſionis habeatur, tamen eam inter principia actionis vis nervoſae minutae recenſeri poſſe. Evacuatioues conſuetae intus retentae ex genere duplice, viz. ex ſanguineo et ſeroſo conſtant; quorum utrumque ad congeſtionem effuſionemque ſanguineam ac ſeroſam promovendam multum contribuunt.

Ex ſanguineo. Praecipue fluxus haemorrhoidalis obſtructus frequentiſſime paralyſin exſuſcitat, uti annotarunt[c] Hildanus et[d] Hoffmannus; nec minus fluxus intempeſtiva ſuppreſſio, uti monuit Hoffmannus. Quin etiam lochia ſuppreſſa, prout enarrarunt Zacutus[e] Luſitanus,[f] Nicolaus Fontanus, et Hoffman. Venaeſectio ad periodum conſuetam omiſſa, ſicut[g] Hoffmannus.

Ex ſeroſo. Saliva ſuppreſſa a[h] Tulpio notata morbum excitat. Sudor cohibitus eundem effectum procreat, prout[i] Hoffmannus ſe vidiſſe narrat. Cl. Boerhaave ex ulceribus et fiſtulis vetuſtioribus nimis cito exſiccatis, ex foecibus diutius retentis, et ex urina obſtructa, paralyſin ſaepe coortam eſſe, meminit. Quibus fortaſſe ſubjungatur retroceſſio exanthematum, uti[k] Hoffmannus; ſunt etiam eruptiones aliae cutaneae, qualis tinea capitis, prout[l] De Haen ac[m] Juncker obſervarunt.

II. Cauſarum caput alterum id habetur, quod de actione vis nerveae diminuta pendeat. Principia quae huncce ſtatum inducunt duobus omnino modis agere videntur.

1. Commutationem aliquam nobis abſconditam in organizatione ſyſtematis nervoſi provocant.

2. Vim nervoſam, reſpectu mobilitatis, ſtatu quodammodo commutato, diminuunt et conturbant.

Calor vim nervoſam afficit; mobilitatem, ſenſibilitatem, irritabilitatemque adauget; at, majorem in gradum provectus, actionem vis nerveae diminuit; unde, partibus applicatus ubi nervi majores decurrunt, haud raro paralyſin inducere queat. Cl. Profeſſor noſter Gregory ſe paralyſin inferiorum extremitatum vidiſſe narrat, quae in dies vel etiam hebdomadas ſi-

[z] Rat. med. par. 1. cap. 2. caſ. 2. et 7. Vide etiam par. 2. cap. 13. p. 233.
[a] Muſgrave de arthrit. anomal. cap 15. [b] Morgag. epiſt. 29.
[c] Hild. cent. obſ. 11. [d] Hoff. tom. 3. obſ. 7. p. 205.
[e] Lib. 1. prax. obſ. 38. [f] Reſpon. lib. 1. p. 25.
[g] Tom. 4. conſult. et reſpon. med. caſ. 25. [h] Tulp. obſ. 40.
[i] Hoff. tom 3. obſ. 3. [k] Tom. i. p. 358.
[l] Hemipleg. ex favis aut achoribus, in cap. rat. med. p. 1. cap. 8. caſ. 4.
[m] Hemiplegia ex purpura aut febre miliari, tab. 115.

ve

ve menſes complures aſſidue perduraverat, ex eo quod aegrotans ante focum ardentiorem dorſo eodem converſo, nimis diu ſteterat. Inſolatio etiam eoſdem effectus concitari queat, uti monuerunt [n] Wepferus, et [o] Proſper Martianus. [p] Hippocrates expreſſe ait, "Si caput repente Solis ardoribus expoſitum eſt, paraplecticos fieri homines." Calor autem humiditati conjunctus atoniam, miris modis, acerrime producit. Hinc ex nimio balneorum uſu paralyſis excitatur; uti nos certiores fecerunt [q] Willis ac Martianus. [r] Livius etiam hiſtoricus eadem fere teſtatur: "Cn. Cornelius conſul, ex monte Albano rediens, conſedit; et parte membrorum captus ad aquas Cumanas profectus, ingraveſcente morbo Cumis deceſſit." Liquorum diluentium calidiorum uſus immodicus a Boerhaave memoratur; quippe qui membrorum tremorem atoniamque univerſam, ſeu paralyſin imperfecte conceptam, inducunt. Uſus theae immediocris ſub eodem capite accenſeri queat; ſed de eo poſtea ſuus locus erit.

Frigus, caloris adverſarius, viribus ſedantibus multum pollet, praecipue vim nervoſam afficit, unde mobilitatem imminuit, ac deinceps ſenſibilitatem irritabilitatemque tollit. Frigus nimis intenſum diutius applicatum, humori praecipue conjunctum, ad paralyſin concitandam vires ſuas acerrimas ubique confert. Galenus [s] refert, homines paralyſi ſphincterum recti, veſicae urinariae, ſubito correptos fuiſſe, dum lapide frigido conſederunt, ſicuti piſcatoribus interdum accidit, qui diutius aquis immorantur; porro ait, quidam, tempore frigido et pluvioſo, madido pallio collum diutius obvolvit, unde in paralyſin incidit. Quinetiam [t] Avenzoar teſtatur, ſe paralyſi cruris derepente correptum fuiſſe, dum nocte frigida pluvioſa ſub dio diutius verſatus fuerit. Mangetus [u] etiam edocuit, virum quendam incautum, dum in lecto humido dormierat, aliumque, dum in horto madido poſt cathartici operationem diutius ambulaverat, in paralyſin derepente concidiſſe. [x] Foreſtus paralyſin manuum ex humore et frigore collo applicatis, quinetiam veſicae urinariae ex frigore lumbis applicato, coortam eſſe narrat.

Inter principia paralyſeos enumeranda ſunt Sedantia, quae motus ſyſtematis violentiores compeſcunt, et fibrarum mobilitatem diminuunt. Ad tria capita, nempe, Refrigerantia, Adſtringentia, et Nidoroſo, reduci poſſunt.

[n] Wepfer. obſ. 163. [o] Com. p. 102.
[p] Hip. de aer. tom. 4. [q] De anim brut. caſ. 5. de paral.
[r] Tit. Liv. hiſt. 1. 41. [s] Gal. de locis affectis.
[t] Apud Zacut. Luſitan. tom. 1 hiſt. 47. p. 84.
[u] Mang. bib. pract. p. 85. p. 106. [x] Foreſt. obſ. 84. obſ. 92.

Refrigerantia ſunt Acida et Sales Neutri, quae quidem viribus ſedantibus ex manifeſto pollent. Satis conſtat, uſum acidorum copioſum et continuum ventriculi viarumque primarum atoniam concitare, et nonnunquam, uti monuit [x] Cl. Baker, ſymptomata paralytica procreare ; et Cl. Huxham dicit, paralyſin artuum ſuperiorum colicae Davonienſi non raro ſupervenire.

Adſtringentia viribus narcoticis agere videntur ; hinc in haemorrhagiis activis multum uſurpantur, quas viribus haud aſtringentibus ſed ſedantibus tono ſyſtematis ſublato dimovere conſueverunt ; vix enim intelligendum quibus tandem rationibus copia tam minuta exhibita viribus conſtringentibus eas coercere queant. Si vero concedatur vis narcotica, facile concipi poteſt, quibus omnino modis haemorrhagiis interdicant, nec aliis praeterea rationibus ad paralyſin producendam procul dubio vires ſuas conferre valent. Aſtringentia vel ex genere vegetabilium vel foſſilium omnino conſtant.

Ex vegetabilibus pauciſſima, ſi quidem ulla, ad paralyſin evocandam ſufficiunt. Ill. Van Swieten [y] utcunque ait, ſuccum accaciae, necnon adſtringentia hujuſmodi, imprudenter applicatum, oculorum caecitatem immedicabilem producere.

Ex foſſilibus commemorentur metallica ; praecipue plumbum, cujus effectus in paralyſi concitanda prorſus notabilis ; et profecto calcium adſtringentium ex plumbo confectarum, necnon ſacchari Saturni uſus, paralyſin notae pejoris inducere conſuevit, uti [z] Baro Van Swieten annotavit.

Nidoroſa ſunt ea quae veneno ſuo, per pulmones, inſpiratione corpori applicantur. Aer iſte ſive halitus, qui in locis clauſis, ut puteis cavernisque, diutiſſime coarctatur, et ex omnibus corporibus ſub fermenti ſtatu effervеſcentibus evaporat, aer mephiticus ſive Gas Sylveſtre nuncupatur. Flammas viribus ſuis nocivis extinguit, animalibus vitam citiſſime tollit, et minore gradu appoſitus ſtuporem, apoplexiam, paralyſinque conflat. Sulphuris aliorumque corporum inflammabilium, praecipue carbonum vapor, paralyſin, nec raro mortem, provocat, uti annotarunt [a] Hoffmannus, [b] Wepferus, et [c] Helmontius. Parietum cemento calcis recenter conſtructorum vapor, paralyſin ſaepe concitavit. [d] Van Swieten ait, ſe vidiſſe quam plurimos incautos, in aedibus recenter conditis, praeſertim foco luculento in conclavi extructo dormientes, hemiplegia immedicabili correptos fuiſſe. Porro, morbum

[x] Baker on Devonſhire colic.
[y] Com. tom. 3. de paralyſi, p. 360.
[z] Tom. 3. de paralyſi, p. 357.
[a] Obſ. chym. phyſic. lib. 3. obſ. 13.
[b] Obſ. pract. de affect. cap. p. 360.
[c] De Lithiaſ. cap. 9. p. 720.
[d] Tom. 3. p. 278.

eundem

eundem inducunt etiam vapores metallici, quales ex plumbo, mercurio, antimonio, arſenico, caeteriſque exorti; hinc qui fodinis argenteis plumbeiſque officio ſuo funguntur, affectionibus paralyticis plerumque correpti ſunt, uti monuit [e] De Haen; et qui inter officinas metallicas naſcendi ſorte quotidie verſantur, quales deauratores, chemici, figuli, metallurgique, morbo magis opportuni; cujus documentum lucidiſſimum a [f] Cl. De Haen: Ecce verba, "Machinam electricam noſtram multi hoc anno acceſſere; nonnulli paralyſi idiopathica; quidam a plumbo, ut tres figuli, alii a mercurio, ut duo deauratores," &c. De arſenico caſum paralyſeos extremitatum inferiorum ac ſuperiorum narrat, quam arſenici albi doſis copioſior induxerat [g]. Vegetabilium quorundam vapor, qualis odor ſambuci, croci, caeterorumque floribus effluens, inter nidoroſa recenſeri queat, quae ſyncopen, haud raro mortem, induxerunt.

Narcotica veneno ſuo in vim nervoſam mobilitate diminuta praecipue agunt, ſenſibilitatem ac irritabilitatem tollunt, et ſomnum inducunt. Ex hiſce opium eſt praecipuum, virtute duplici ſibi invicem adverſa ſtimulanti ac ſedatrice praeditum. Opii effectus in paralyſin concitandam valde proclives, omnibus medicis cognoſcuntur; quin immo uſus ejuſdem externe applicati paralyſin procreat, ut probe cognitum ex experimentis a celeberrimo profeſſore noſtro Monro inſtitutis. [h] Felix Platerus inquit, paralyſin linguae ex opio in clyſmate injecto coortam. Quaedam alia hujuſmodi claſſis eundem morbum progenerant; qualia belladona, ſeu ſolanum furioſum, hyoſcyamus, et caetera. [i] Ill. Ray nos edocuit, belladonam ulceri cancroſo prope oculum adhibitam, dilatationem pupillae univerſam concitaſſe, cujus motus remedio tandem remoto prorſus reſtitutus fuit. Hyoſcyamus, opium, mandragora, ad dolores oculorum violentiores removendos applicata, eoſdem effectus produxerunt; ut a [k] Galeno obſervatum fuit.

Huic claſſi narcoticorum accenſeatur licet uſus ſpirituum ardentium, liquorumque fermento efferveſcentium immediocris, praecipue vini Campanienſis ac Arac vulgo dicti, quorum omnia affectibus paralyticis ortum praebent. Quinetiam ebrietas ſive temulentia paralyſin temporaneam fovet; uti Wepferus, nec non Carolus Piſo, aliique fere omnes, meminerunt.

Uſus nicotianae immodicus omnia ebrietatis indicia, quinetiam, ad exceſſum uſque nimis avide repetitus, apoplexiam

e Rat. med. par. 1. cap. 9. p. 91. f Pars 2. cap. 13. p. 233.
g Pars 9. cap. p. 106. h Obſervat. lib. 13. p. 129.
i Hiſt. Plant. lib. 13. cap. 23. p. 680.
k Method. medend. lib. 3. cap. 2. tom. 10. p. 58.

paralyſinque

paralysinque provocat, cujus insigne documentum ab [l] Hilwigio perhibetur: "Duo fratres Hollandi, gratia voluptatis, certarunt, quis eorum plures fistulas tabacci exsugeret; sed, dum unus ad 17, alter ad 18, assumpsisset, ambo subito apoplecticorum instar deciderunt." Accenseantur etiam huic classi narcoticorum usus theae ac coffae vulgo dictae nimis consuetus. Ex hisce decoctum sive infusum fortius tremorem totius corporis insignem saepe concitat, et atoniam ingentem relinquit. Praeclarus Boerhaave inquit, "abusus theae coffae paralysin induxit, nervis redditis flaccidis." Ac [m] Van Swieten his verbis ait: "Vidi plurimos, his potibus diu abusos, adeo enervatum corpus habuisse, ut vix languida membra traherent, ac plures etiam paralysi et apoplexia correptos fuisse."

Intersunt etiam alia principia, quae vim nervosam, actione ejusdem suspensa, vel inerte reddita, prorsus afficiunt. Affectus animi graviores paralysin provocant; hi autem in duas omnino classes, nempe in pathemata activa et deprimentia, dispertiuntur. Affectus praecipue deprimentes, quales terror, moeror, timor repentinus, vires suas in affectibus paralyticis conglomerandis saepius exserunt. [n] Hoffmannus affectum paralyticum ex terrore in oestro venereo; [o] nec non extremitatum inferiorum paralysin ex terrore repentino coortam; [p] nec minus hemiplegiam, ex qua aegrotans jam convaluerat, ex terrore subito redintegratam memorat. [q] De Haen eosdem effectus post partum ex terrore concitatos observavit; et [r] Schenckius paralysin ex moerore conflatam meminit.

Ex affectibus activis, ira, gaudium, caeterique, paralysin viribus suis nocivis ex aequo fere suscitare consueverunt. Ira praecipue, quae brevis furor esse definitur, paralysin haud raro provocavit; et praesertim puerperas ac senes in paralysin praecipitat; uti ait [s] Tulpius, Mulier ab ira protinus a partu hemiplegia occupata fuit. [t] De Haen paralysin ex ira ac terrore conjunctis excitatam fuisse commemorat. Gaudium extremum ac intempestivum aliquando mortem infert; si vero in minore gradu processerit, paralysin temporaneam producit. Venus immodica inter principia paralyseos ab omnibus auctoribus enumeratur; uti [u] Hoffmannus. Frequens concubitus corpus solvit, apud Celsum habetur. [x] Daniel Ludovicus duorum meminit, qui statim post solutam copulam, alter

[l] Hilwig. observat. num. 45. [m] Tom. 3. de paralysi, p. 362.
[n] Syst. rat. tom. 3. obs. 2. [o] Tom. 4. part. 4. p. 27.
[p] Tom. 3. obs. 5. [q] Rat. med. cap. 8. pars 1. cas. 3.
[r] Observat. med. lib. 1. [s] Observat. med. lib. 1. cap. 41.
[t] Rat. med. pars 3. cap. 6. cas. 11. [u] Hoff. tom. 3. de resolut. nerv.
[x] Obs. cel. medicor. de apoplex. obs. 20.

in

in fyncopen, altera in apoplexiam, ac deinceps in hemiplegiam, inciderunt. [y] Baro Van Swieten affirmat, homines paralyfi correptos fuiffe, dum, poft inflicta capitis vulnera, veneri nimis cito indulferunt. Manuftupratio, infandum! paralyfin acerriman faepiffime progeneravit; uti [z] Tiffot aliique obfervarunt.

Principia praeterea paralyfeos extant nonnulla, quibus locum ordine affignare perdifficile foret. Motus convulfivi partis cujufvis, fi quidem violentiores funt, aut aliquamdiu durarunt, mufculorum paralyfin gradu majorem minoremve fufcitant; uti Van Swieten. [a] Gregory nofter, vir egregius, in arte medica celeberrimus, puerulum fe vidiffe declarat, qui, ante variolarum aufpicate prodeuntium eruptionem, motus convulfivos faepe perpeffus fuerat: at hemiplegia fupervenit, quae poftea per triennium ufque, defruftrata medicamentorum ope, perduravit. Fibrarum diftenfio five contortio violentior magis minufve partium atoniam, ac etiam paralyfin fui fobolem, poft fe relinquit. Dolor acutiffimus diuturnus paralyfeos aliquantum inducit; ita affectiones rheumaticas infequitur haud raro paralyfis; praefertim, fi dolor fedem prope medullam fpinalem fibi fixerit, partes infra pofitae paralyticae deveniunt. [b] Boerhaave, poft lumbaginem rheumaticam inveteratam, huncce morbum ipfe expertus eft. Dolores colicos nec minus infequuntur affectiones paralyticae. [c] Muys meminit paralyfeos utriufque brachii poft colicam biliofam. Paralyfin etiam affeclam agnofcit colica pictonum; uti annotarunt [d] Grafhius, [e] Hoffmannus, [f] Huxham, [g] Van Swieten, [h] De Haen; affectio autem paralytica hic loci non tam videtur exoriri dolore vehementiore ejufdem comite, quam a colicae principio, quod, uti jam compertum eft, de plumbi effluviis originem fuam trahit. Haecce enim materia, five per vapores haufta, five interne infumpta, prout antea innuimus, vires mirificas in affectibus paralyticis incitandis exercet Et Cl. De Haen [i] hortatur, ne paralyfis fubfequens folummodo doloribus atrocibus affignetur; nam bis obfervavit, eandem abfque dolore confpicuo concitatam fuiffe: Et alibi inquit, "Citra doloris notabilem paroxyfmum in alio manuum paralyfin obortam vidi [k]." Paralyfis a partu non raro accidit, uti

[y] Com. tom. 1. p. 457. [z] Tiffot. de l'Onanie.
[a] Praelect. pract. de Paralyf. [b] Van Swieten. tom. 3. p. 354.
[c] Muys prax. med. chirurg. rational. decad. 6. obf. 10.
[d] Grafhius de col. picton.
[e] Hoff, paralyf. manuum ex colica faturnina, cap. 1. obf. 3.
[f] Paralyf. extrem. fuperior. frequent. accidit; On Devonfhire colic.
[g] Tom. 3. p. 357. [h] Rat. med. pars 3. cap. 2.
[i] Ib. pars 3. cap. 2. p. 321. [k] Differtat de col. pict. cap. 2. p. 45.

ait

ait [l] Hoffmannus. Morbos acutos febriles, praecipue intermittentes, inſequitur; prout aſſeruerunt [m] Fernelius, Foreſtus, [n] Riverius, [o] De Haen, aliique complures. Perſaepe ſymptomatica in febribus exanthematicis, quinetiam in acceſſibus periodicis quotidianae intermittentis ſpeciem induens, uti monuit [p] Cl. Torti. Quodcunque ſanguinem multum afficit, quales lues venerea, ſcorbutus, eandem etiam concitare queat. Senertus, Eugalenus, et Cl. Lind, nec non De Haen, aiunt, eam a ſcorbuto coortam eſſe; et a ſyphilitide ortum habet, uti aſſerunt [q] Aſtruc, [r] Wepferus, ac [s] Baglivi. Dyſenteriam et hypercatharſin etiam conſequitur; uti [t] Conrad Fabricius, [u] Foreſtus, et [x] Mangetus. Vermes in inteſtinis hoſpitantes eandem inducere conſueverunt [y]. Haec igitur omnia paralyſeos principia multoties extiterunt.

CAUSAE.

Nunc de cauſis paralyſeos agendum; quas, uti jam diximus, in capita bina, ſibi invicem oppoſita, reducere licebit. Horum prius habetur compreſſio; poſterius actio vis nerveae diminuta. Compreſſio in externam et internam diſpertitur. Externa a violentia quavis, in caput extrinſecus impacta, concitatur. Interna vel ex tumoribus, congeſtionibus, aut effuſionibus, enaſcitur. De tumoribus ſatis dictum. Congeſtiones in cerebro, nervos interpoſitos comprimendo, ſymptomata paralytica et apoplectica non raro concitare ſolent. Ex collari nimis adſtricto, ſenſus, motus, pulſuſque ſublatus fuit, et apoplexiae prima ſymptomata ſupervenerunt [b]. Suffuſio in vultu, et vaſorum capitis diſtenſio, tinnitus aurium, ſcotomia et vertigo, quae inter corporis decurvationem occurrunt, eandem certiſſime cauſam agnoſcunt. Effuſiones vel ſanguineae vel ſeroſae in affectibus paralyticis funeſtis creberrime reperiuntur.

Effuſiones ſanguineae. Sanguis ruber, a vaſis ſanguiferis in cerebrum effuſus, compreſſionem ſui generis infauſtiſſimam conflare ſolet; quae quidem exortum petit, vel a ruptura vaſorum cerebri quorundam, ex vi quavis externa profecta; vel

l Syſt. rat. tom. 3. obſ. 9.
m Tom. de febribus, lib. 4. cap. 10. paralyſis poſt feb. tertian.
n Lazar. River. cent. 1. obſ. 74. o Rat. med. p. 3. cap. 6. caſ. 12.
p De febrib. cap. 4. p. 227. q De morb. vener. lib. 4. cap. 2.
r Wep. obſ. 147. s Bagl. prax. med. lib. 1. de lue venerea.
t Diſſertat. de hypercatharſi. u Schol. ad obſ. 85.
x Mang. B. P. p. 106.
y Act. N. cur. tom. 2. obſ. 160. et hiſt. morb. Wratiſlav. ann. 1639. p. 37.
b Swenſk. Wetenſk. acad. Hardling, 1ſ57. trim. 2.

ab

ab actione vaforum, per caufas in ea quafvis immediate agentes adaucta; vel a quavis renitentia, quae fanguinis venofi refluxum a capite in cor verfus impediat; ex qua accumulatio neceffario fuccedat, quae, valvulis nullis in venis capitis ufquam fubfiftentibus, retrorfum propagatur; unde conatus haemorrhagicus, five actio vaforum auctior, excitatur.

Effufiones ferofae. Effufio feri promovetur ab obftaculo quovis, quod fluidorum a capite recurfum obftruat, unde arteriae exhalantes magis diftentae fluidum fuum copiofius effundunt; vel a relaxatione arteriarum exhalantium per cerebrum infperfarum, prout in hydropicis videre licet; vel a fluidorum jam effuforum abforptione prohibita, unde feri accumulatio in capite neceffario fubfequitur; vel a fuperabundantia fluidorum feroforum praedominante, refiftentia venofa aut relaxatione vaforum exhalantium etiamnum fepofita, unde ferum, per vafa extrema, in varias cerebri cavitates liberrime diffunditur. Cujus exemplum habetur ifchuria renalis illuftriffimum, ubi urina in renibus retenta, per divergium, in vafa inhalantia abforbetur, et in cerebri praecipue ventriculos effunditur; unde in apoplexiam, ac paralyfin, eventu funeftiffimam, vulgo terminatur.

Reftat uti caufam oftendere conaremur, cur paralyfis, fub extremis vitae praecipue ftadiis, magis quam fub adolefcentiae decurfu, adoriretur. In aetate provectiore, plethora venofa generalis in cerebri vafis obtinet; praeterea, ftructura fingularis cerebrum congeftionibus ac fanguinis accumulationibus magis opportunum reddit. Cerebrum, cum caetero corpore collatum, exiguum, ingentem fanguinis copiam affidue receptat. Malphigius aliique phyfiologici partem tertiam maffae fanguineae univerfae a corde in cerebrum continuo tranfmiffam effe crediderunt. Sed calculis accuratioribus cel. Haller circiter medium inter partem quartam quintamque maffae totius a corde in cerebrum, dato tempore, commeare monftravit. Verum, fi vifceris exiguitatem animo perpenderis, adhuc ea copia permagna cenfebitur. Natura, procul dubio, dum tantam fanguinis copiam affidue cerebro fuggerit, utiliffimum ad oeconomiam confervandam confilium inftituit.

Syftema cerebri venofum, per ftructuram fuam, fanguinis motum lentiorem reddit. Cerebri venae, ficut aliae, ab arteriarum extremitatibus ubique difperfis oriuntur. Arterias tamen haud comitantur, nec in truncos majores connectuntur; fed in vafa majufcula, Sinus appellata, per tubulos minufculos evacuantur; tubuli curfu obliquo, motui fanguinis adverfo, finus introeunt; valvulis et mufculorum adjacentium compreffione vacant; unde motus fanguinis in alias corporis par-

tes non parum acceleratur; ideoque ſanguis per cerebri vaſa lentius movetur. Sinus, laminis durae matris incluſi, per trabeculas et lacertulos, tranſverſim euntes, multum firmantur; unde eorum diſtenſio prohibetur. Arteriae cerebri, quam caeterae, tunicis multo tenuioribus inveſtiuntur; diſſectae collabaſcunt; et cera repletae fragiles admodum reperiuntur; unde tunicis muſculoſis eas indutas eſſe quidam non putant. Ideoque ruptura facilius incidere poteſt. Ex quibus omnibus conſtat, ſanguinem venoſum in cerebro tardius movere, ex eoque cerebri vaſa praecipue congeſtionibus et ſanguinis accumulationibus opportuna devenire. Quoniam igitur cerebri ſtructura congeſtionibus hujuſmodi favet, inde liquet, eas in aetate decliviore, dum plethora venoſa in univerſum dominatur, facilius inceſſuras eſſe; praeterea, ſi conformatio apoplectica ac habitus melancholicus adfuerit, paralyſin neceſſario ſuperventuram. Cum vero paralyſis a ſanguine rubro ſive ſero profluat, eam in ſanguineam, et ſeroſam, medici diſtinxerunt. Prior idiopathica aut haemorrhagica nuncupetur, ut quae ex plethora venoſa, ſive ſanguinis congeſtione, vel effuſione, plerumque concitatur: Poſterior hydropica, prout quae relaxatione vaſorum exhalantium primario debetur.

Quod ad alterum cauſarum caput attineat, multa de vi nervea imminuta, quae paralyſin exſuſcitare queat, adhuc dicenda reſtarent. In principiis variis quae paralyſin ab eadem cauſa procreare ſolent enumerandis, rationes diverſas, quibus vires ſuas exſerere videantur, quam leviter attigimus. Haec omnia, non nervos cerebri comprimendo, ſed vis nerveae mobilitatem ac agilitatem diminuendo, morbos paralyticos arceſſere conſueverunt. Phaenomenis ſomni vigiliarumque rite perpenſis, unicuique liquebit, vim cerebri nervoſam, ſub variis rerum, eventuum, ac tempeſtatum articulis, diverſum mobilitatis ſtatum gradumve ſubire. Theoriam vero ſyſtematis nervoſi, ut et alia permulta quidem memorabilia, ſi penitius inveſtigare tentarem, vereor equidem, ne opuſculum ultra metas inſtitutas nimis longe protraherem.

RATIO MEDENDI.

Cum vero binae cauſae, prout jam diximus, indole ſua diverſae, ſibimet invicem opponuntur; ideo nec minus indicationes curatoriae, duplici genere diſſimiles, eis reſpondent.

I. Indicatio prima, ad congeſtionem in cerebro ſanguineam, et

et effusionem sanguineam aut serosam removendam, causam priorem, nempe compressionem, constituentem, comparatur.

II. Indicatio secunda, ad actionem vis nerveae diminutam amovendam, causam alteram, accommodatur.

1. Quodcunque vero plethoram et sanguinis in caput versus determinationem adauctam tollat, idem indicationi priori respondebit: Qualia evacuantia varia sese produnt; quorum praecipua sanguinis missio, cathartica, vesicatoria, et caetera.

Missio sanguinis.——Hocce remedium, haud parvi momenti, longe praestat; sed cautelam in usu suo maximam depostulat; quippe quod in omni casu in auxilium advocari nequeat. Hinc axioma praecipue accommodum: Sanguinis detractio vel occidit, vel liberat. Convenit inter omnes medicos de sanguinis mittendi usu, in paralysin haemorrhagicam idoneo ac salutari, sub qua sanguinis determinatio caput versus, et ibidem accumulatio, praesertim ineunte morbo, signis conspicuis adsunt. Cum pulsus citatior, fortior, durior, oculi rubri, turgidi, vultus rubicundus, calor insuetus, venam in brachio secare, quam citissime possumus, apprime necessarium deveniet; orificio latiore patefacto, uti sanguinis abstractio quam celerrime fiat Aetius ait, nullum inveniri remedium aptius in principio venaesectione. [c] Tulpius hominem memorat, qui, venaesectione in utroque brachio simul instituta, ex apoplexia a plethora exorta reconvaluit. Et Forestus [d] eam in apoplexia et hemiplegia removenda summo cum successu in usum advocavit. Cum vero successus qui ex venaesectione oriatur, magna ex parte, a vicinia qua sanguis in partem affectam emittitur, et a celeritate qua sanguis e vena fluit, omnino pendeat; ideo venae jugulares orificio patentiore pertundantur; quoniam ex eo cerebri vasa celerius deplentur et relaxantur. Cavendum vero, ne ligatura circa collum nimis arcte stringatur, ne sanguinis transitus a capite impediatur, et effectus perniciosior exinde concitetur. Fortasse venam digito compressisse sufficiat. In apoplexia, quamvis sensus motusque, ut plurimum, opprimatur; unum tamen corporis dimidium, quam alterum, excitationi fit magis opportunum: Ideo sanguinis accumulationem in latere cerebri opposito plerumque latere putatur; unde Morgagni et Valsalva, sanguinem e latere maxime excitabili eliciendum esse, proposuerunt. Experientia tamen hodierna praxin hujusmodi nondum adeo confirmavit. Rondeletius cucurbitulas cruentas prope jugularem applicandas, quasi sub mento, praescripsit. Morgagni [e] scarificationem occipitis aut venae occipitalis sectionem multum

[c] Obs. med. lib. 1. cap. 7. [d] Lib. 10. obs. 76. 78. 81.

[e] De caus. et sed. morb. epist. 2. 10.

collaudat: Quam et cl. Mead, in maxime periclitantibus magnopere juvasse, non semel expertus est [f]. Valescus ait, se vidisse hominem curatum per usum sanguisugarum, quasi per totum corpus appositarum. Morbus aliquando per haemorrhagiam naturalem, praecipue narium, uti suadet cl. Boerhaavius, auspicate removetur. Fluxus haemorrhoidalis affectum paralyticum nonnunquam abegit. Cujus exemplum celeberrimum ipse vidi, cum apud Dominum Wardrobe, consobrinum meum, plurimum venerandum, chirurgum in hac urbe peritissimum, hospitio diversarer, et studiis medicis operam, sub ejus auspiciis, summa cum utilitate, sedulo navarem. Homo 55 annos agens, fluxu haemorrhoidali in annos complures, absque molestia, laborabat; frigoribus autem expositus, fluxu retento, paucos intra dies, hemiplegia correptus, et omnibus aliis remediis incassum tentatis, fluxu haemorrhoidali redintegrato, morbo liberatus, tandem convaluit.

Cathartica. Haec revera evacuantia potentissima; ideoque cum sanguinis effluxus in caput determinatur, in plethora submovenda, et sanguinis augmento a cerebri vasis auferendo, in remedium cedunt accommodissimum. In affectu paralytico haemorrhagico, ex genere maxime refrigerantium et antiphlogisticorum esse debent: At in hydropico, calidiora, magisque stimulantia, depostulantur; qualia hydragoga, ut aloe, scammonium, colocynthis, jallapium, gummi guaiacum, et caetera. At vero in catharticorum usu non nimis insistendum; quippe quae canalem alimentarium debilitant, et faecum stimulo minus sensibilem reddunt. Cl. Van Swieten [g] ait, sese, hydragogis purgantibus, intervallo idoneo reiteratis, paralyticos complures sanasse. Quinetiam in paralysi ex vis nerveae diminutione oriunda, systema stimulando, prodesse queunt. Porro, alvum solutam conservant, ex quo plethora coerceatur, cui paralytici ex appetito optimo quo fruuntur, et exercitio quo parcius utuntur, admodum fiunt opportuni. Clysmata etiam ab initio nonnunquam prodesse valent; quoniam aegrotans aliquando cathartica deglutire minus potest. Haec vero ex genere acriori confici debent; quoniam, sensibilitate et irritabilitate canalis intestinalis multum imminuta, effectus ejusdem stimulantes in systema communicari nequeant, quo minus in paralysi haemorrhagica noceant: At vero in hydropica, liceat uti vires suas stimulatrices exerceant.

Emetica. Haec autem prout evacuantia adhibentur. Sed eorum usus, in paralysin eximius, sub formula stimulantium praecipue admittitur. Ventriculum quidem, phlegmate tenaci plerumque gravatum, contentis suis evacuant; sed cum para-

[f] Mon. et praec. med. p. 58. [g] Com. lib. 3. de paral. p. 334.

lysis

lyſis haemorrhagica aut hydropica ſubeſt, ſumma cum cautela adhiberi debent; quoniam concuſſum in ſyſtema univerſum inferunt, et ſanguinis in caput cerebrumque verſus determinationem tam fortem promovent, uti periculum immineat, ne forte vaſorum rupturam aut mortem ſubitaneam denique provocent. Sanguis ideo, caeteris evacuantibus una praeeuntibus, ante eorum uſum, libere mittendus. Sin actione vis nerveae diminuta paralyſis oriatur, prout ſtimulantia, ſicut opinor, in uſum accomode advocentur; quippe quae ſyſtema univerſum concuſſu praeforti commovent, et cerebrum praeſertim exagitant. Quocirca, ex genere antimonialium, qualia tartarus emeticus, et caetera, praecipue occupentur. Turpethum minerale caeteris longe praeſtat. Sinapi, in vomitum excitandum, ex tuto adhibere licet; quod, ſi ſucceſſu deficiat, ventriculum tamen et canalem inteſtinalem ſtimulando multum proderit. At nullum ex emeticis iſtis adhibere voluerim, ubi cerebri compreſſio notabilis adſit.

Diaphoretica. Ea vero prout evacuantia, in paralyſin amovendam, compreſſione ſanguinea exortam, adhiberi nequeant; ut quae, cordis et arteriarum motum accelerando, ſanguinis accumulationem, et exinde cerebri compreſſionem, adaugere potuerint. Si quidem unquam in uſum advocanda ſunt, ex ea indole conſtare debent, quae, corde arteriiſque nondum excitatis, ſudorem promoveant; qualia ſales neutri, vel etiam tartarus emeticus, et caetera. Sed in paralyſin hydropicam, opportune, diaphoretica ſyſtema ſtimulantia, qualia ſerpentaria, contrayerva, guaiacum, ſpiritus et ſal. C. C. et alia hujuſmodi, in auxilium advocari debent. Ill. [h] Van Swieten, ſeſe paralyticos complures diaphoreticis ſtimulantibus, in dies aliquot adhibitis, ſudore interea ſpiritus vini accenſi vaporibus in artus paralyticos determinato, ſanaſſe, teſtatur; quod et experientia [i] Wepferi confirmatur. Sed in uſu hocce ſudorifico non diutius inſiſtendum; ut qui ſyſtema commune relaxat, et vim nerveam debilitat.

Diuretica. His autem in affectu paralytico minime confidendum. Prout evacuantia quidem admittantur licebit; et in paralyſi hydropica, ſub qua fluida ſeroſa ſuperabundant, multum fortaſſe prodeſſe valent. Diuretica ideo ſtimulantia, colchicum, ſcilla, apium, geniſta, et id genus alia, tempeſtivius uſurpentur.

Errhina. Ex ſecretione notabili quam a membrana Schneideriana cient, inter evacuantia enumerari poſſunt; et, ex levamine ſummo quod in capitis doloribus atrocioribus et ocu-

[h] Com. lib. 3. p. 384.
[i] Obſ. med. pract. obſ. 32. p. 72. et aliis pluribus locis.

lorum

lorum inflammationibus adferunt, in affectu paralytico perlubenter adhibere voluerim. Sternutatoria vero, quando palysin indicia compressionis sanguineae ac serosae notanda comitantur, summa cum cautela usurpentur; quoniam concussio violenta, quam in systema universum, praecipue in cerebrum, inferunt, effectus maxime perniciosos exsuscitare queant. Sin autem paralysis a vis nerveae torpore pendeat, medicamenta quae sternutationem excitant, prout stimulantia, maximo cum emolumento in usum revocari possunt. Namque, inter sternutandum, singulae corporis partes violenter agitantur, et membra paralytica saepissime subsilire videntur. Fortissima et acerrima, nicotiana in non assuetis, euphorbium et radices hellebori deprehenduntur. Mitiora ex herbis aromaticis atque fragrantibus conficienda.

Sialagoga medicamenta habentur ea quae salivae fluxum promovent. His autem ordo duplex: 1. Ea quae ore applicata; 2. Ea quae, interne sumpta, salivae effluxum exsuscitant. Priora apophlegmatizantia et masticatoria nuncupantur. Ab evacuatione copiosa quam e glandulis salivaribus cient, et ab eorum in cerebrum contiguitate, probabile admodum, quod ex usu esse possunt, dum sanguinis impetum et determinationem in cerebri vasis adauctum auferunt, et serum superfluum, quod in paralysi hydropica plurimum dominatur, evacuant; at, praeter evacuationem quam promovent, linguam, saepius paralyticam, exstimulant, ex eoque multum prodesse possunt.—Ex sialagogis internis praecipuus habetur mercurius; hydrargyrus, in affectu paralytico curando, a medicis quibusdam multum collaudatur. Cl. Willis, sese paralysin, ope mercurii, salivationem concitando, curasse testatur. Sed experientia hodierna satis compertum, consiliis eundem minus accommode inservire. Fortasse, cum paralysis ab affectibus localibus oriatur, in qua sensorium haud afficitur, in auxilium mercurius utilissime convocari potest.

Vesicatoria. Vesicantia epispastica prout evacuantia potentissima censentur; unde in morbis acutis, praecipue inflammatoriis, utilissima reperiuntur. In apoplexia et paralysi generis haemorrhagici felicissime applicari queant; quippe sanguinis copiam in cerebro contentam abstrahunt ac diminuunt; unde sanguinis impetum a cerebri vasis adauctum tollunt. In paralysi hydropica praesertim utilissima reperiuntur, et liberrime licebit ut adhibeantur; quoniam effectus salutaris, ab eorum usu profluens, in temperamentis serosis aperte demonstratur. Cum vero effectus, in evacuando, eo majores edunt, quo propius in partem affectam imponantur; ideo capiti et cervici praecipue libentius applicuerim. Prout stimulantia,

membris

membris paralyticis ipsis applicanda, successu nonnunquam feliciſſimo nec minus adhibeantur. At vero commodum ab eorum uſu perceptum, quantumvis inſigne, nonnullis in caſibus infidum; quoniam in proclivi eſt, uti partes quibus applicentur, in ſenioribus praeſertim, in gangraenam abeant.

Fonticuli et ſetacea. Fonticulis et ſetaceis, prout evacuantibus accommodiſſimis, ſuus etiam adhibetur honos. In capitis morbis, ab aucta ſanguinis, et praecipue ſeri, determinatione concitatis, commodi multum inferre ſolent. Hinc effectus ex eis ſaluberrimus, non ſolum in affectibus paralyticis, ſiquando adſunt, abigendis, ſed etiam in acceſſibus, ubi minitantur, anteveniendis, luculentiſſime pateſcunt. Ita [k] La Motte, Stuporem poſt apoplexiam manentem, qui fruſtra tentatus fuerat veſicatoriis et fonticulo, ſanavit integre ſetaceum: Itemque puerum, qui, ab equo delapſus, apoplecticus factus; memoria per plures ſeptimanas laeſa, ſetaceo applicato, intra octiduum perfectiſſime convaluit [l].

Medicamentis quae indicationi priori reſpondere videantur ita breviſſime perpenſis, remedia quae indicationi poſteriori inſerviant ordine deinceps aggredior.

II. Huic autem indicationi per remedia prioribus longe diverſa reſpondetur, quae ſub nomine ſtimulantium communi inſigniuntur.

Animi pathemata. Affectus animi ſyſtema fortiſſime ſtimulant; unde paralyſin haud raro dimoverunt; cujus exempla complura apud auctores practicos publice proſtant. Nempe paralyſis ſanatur ab *ira*. Paralyſis in ruſtico ſanata fuit, cum a filiis ſuis in iram ingentem conjectus eſſet; uti ſuadet [m] Stahl: Et Cl. Boerhaave [n] narrat hiſtoriam uxoris Calephi, ex paralyſi ſanatae, dum medicus pedes attingere conabatur. A *terrore*. [o] Schenkius hominem, in annos plures, hemiplecticum commemorat, qui, omnibus aliis remediis fruſtra tentatis, in terrorem repentinum ex aedium deflagratione conjectus, cito convaluit. A *metu* ſubitanea. Croeſi [p] filius, cum antea mutus eſſet, dum militem in patrem irruentem videret, "Ne Croeſum interimas," illico exclamavit; et interrupta loquelae vincula ſtatim in perpetuum relaxavit. Quamvis autem paralyſis ab affectibus animi repentinis nonnunquam ſanata fuit, quum tamen haud ubique penes nos ſit, eos ad lubitum noſtrum in regulam revocare, ideo, in iis excitandis, multum

[k] Trait. complet. de chirurg. tom. 1. p. 120.
[l] Med. eſſ. vol. 5. part 2. p. 598. [m] Theor. ver. p. 693.
[n] De morb. nervor. p. 633. [o] Obſ. med. lib. 1. p. 94.
[p] Herod. lib. 1. cap. 85. p. 35.

prorſus

prorſus ambigerem; cum ex obſervatis multis conſtat, eos aliquando paralyſin, immo mortem, induxiſſe.

Febris. In febre cordis arteriarumque actio augetur; ideoque medici inſignes febrem concitare ſuaſerunt; quoniam ea cauſam vis nerveae obſtruentem forte removeri poſſe conjecerunt. Quod quidem experientia confirmatum eſſe comperrerunt; ut qui naturam, ejus ope, paralyſin removere, nonnunquam obſervarunt. Ita Cl. Boerhaave, ſartorem ter paralyſi correptum, febre magna toties ſuperveniente, ſanatum vidit. Febris, ad paralyſin removendam, ab actione vis nerveae diminuta coortam, utiliſſime concitari poteſt: Sed, ad quem tandem gradum febrem excitare debeamus, definire perarduum eſſet; cum effectus, a febre concitata profluens, ambiguus atque precarius eſſe queat. Quapropter, uti reor, eam naturae potius integram relinquere, vel ſaltem nimis longe non promovere, medico, nec minus aegrotanti, tutiſſimum. Paralyſin haemorrhagicam, a congeſtione commotam, ex febre concitata periculum maximum comitatur.

Calor externus. Ille vero in ſyſtema ſanguiferum ſtimulus praevalidus habetur, et ex incitationis cauſis praecipuis una deprehenditur. Mobilitatem vis nerveae, propius amiſſam, recreat ac reſtituit; prout ex animalium hiſtoria conſtat, quae per hiemis decurſum latentia obdormiunt, et, calore Veris Æſtatiſque tandem redeunte, vires animales motuſque agiles denuo recuperant, ac reviviſcunt. Ideoque paralytici, prout experientia compertum, tempore hiberno, quam aeſtivo, teſte [q] Bellino, aliiſque, difficilius curantur. Quinetiam, coeli ſolique verſuram multis remedio ſalutifero fuiſſe, et demigrationem in plagas regioneſve calidiores curationem feliciorem abſolviſſe, ſatis conſtat. Calor immodicus, diutius immoratus, inter principia paralyſios habetur; at, gradu minori applicatus, ſyſtema nervoſum exſtimulat, et ad morbum amovendum multum confert. Calorem medici, modis diverſis, eiſdem conſiliis adhibuerunt. Calor humori, prout in balneo calido caeteriſque, conjunctus, ad paralyſin removendam ſucceſſu feliciſſimo occupatus fuit. Thermae medicatae, quales aquae Bathonienſes, praeſertim ex alto dilapſae, aut in artus paralyticos impetu proſilientes, omnibus aliis fruſtra tentatis, uti ſuadet [r] Cl. Cocchi, [s] Willis, [t] Charleton, aliique, multos ad ſanitatem perduxerunt. Quoniam autem febrem temporaneam excitant, pulſum accelerant, et fluida rarefaciunt; inde in paralyſin ex congeſtione ortam adhibitas eventu periculoſas eſſe liquet.

[q] De urin. ac pulſibus, p. 518.
[r] Dei Bagni de Piſa, cap. 4. p. 197.
[s] De anim. brut. p. 420.
[t] Inquiry into the efficacy of warm bathing in palſies.

liquet. Quarum effectus inauſpicatiſſimus, in paralytico cui morbus in apoplexiam lethalem commutatus evaſerat, a Cl. Cullen noſtro obſervabatur. Quapropter, in caſibus quibus applicentur, ſumma cautela adhibendae. Cum autem calor humori conjunctus viribus multum relaxantibus polleat, quae ſtimulantibus praeponderant; ideo medici calorem ſiccum, vice balnei calidi, periclitari juſſerunt. AEgrotantem in balneum arenae, ſive clibanum, aut laconicum, demitti ſuaſerunt. Sales calidi membris paralyticis, vapores ſpiritus vini accenſi, uti monuit Cel. [u] Van Swieten, feliciter applicati fuerunt. Animalia viva diſſecta, partibus laborantibus circumvoluta, prout utilia collaudantur. Utcunque, vix patet ea virtutes quaſlibet, ultra fomenta quaevis alia, poſſidere, niſi quod caloris gradus ſit magis naturalis ac opportunus. Quando paralyſis aliquamdiu perduraverit, fortaſſe prodeſſet, aegrotum cum alia quae bona valetudine fruitur, ſub iiſdem ſtragulis obdormire; cum, in eo caſu, calor aſſiduus et uniformis magnopere reficiat ac reſtituat.

Frigus, diu continuatum, mobilitatem vis nerveae multum infringit; unde paralyſin inducit: Sed citatius applicatum, et celeriter amotum, ſyſtema potentiſſime ſtimulat. Igitur immerſiones frigidae, ad paralyſin curandam adhibitae, multum laudibus efferuntur. Cum aegrotans ex lavacro frigido cito emerſerit, per varia febris ſtadia paulatim tranſit. Principio, frigore, rigore, et horrore, corripitur; deinceps, calor, rubor, ac pulſus citatior inſequuntur. Si lectum petat, et involucris ſeſe contegat, ſudor profuſus plerumque excitatur. Obſervationes innumerae docent, paralyſin ex uſu lavationis frigidae ſanatam fuiſſe; praeſertim ſi aquae ex praecipiti diſpergantur, aut in artus paralyticos deſuperne exantlentur [x].

Electricitas. Stimulus, inter omnes qui in fabricam humanam applicari potuerunt, habetur fortiſſimus; quippe quae ſyſtema nervoſum univerſum pervadit. Sin autem vis electrica cum intenſitate fortiori in ſenſorium devehatur, energiam vitalem demolitur. Si percuſſiones vi minore adhibeantur, ſyſtema ſanguiferum exſuſcitant; unde motum cordis arteriarumque accelerant, et ſecretiones omnes promovent, ſudorem ac perſpirationem laceſſunt, urinae fluxum provocant, alvumque ſolvunt. Electrizatio per ſcintillulas in aurem dimiſſa, ceruminis ſecretionem; oculo partibuſque contiguis, lachrymarum ſtillicidium; linguae glandulisque parotidis, ſalivam, promovet. In fluxu menſium retentarum promovendo po-

[u] Com. in aph. Boerh. lib. 3. p. 334.
[x] Sir John Floyer ψυχρολυσια, p. 212. 456.

tentissima reperitur; uti [y] De Haen aliique docuerunt. In membris paralyticis haud raro dolorem, nonnunquam motus involuntarios ac tremores, calorem, ruborem, sudorem, cum sensu formicationis, exsuscitat; et partibus atrophicis plenitudinem tensionemque consuetam restituit.

Ex enarratis igitur unicuique patebit, electrizationem in paralyticis curandis apprime fore commodissimam. Interea vero cavendum, ne in omnibus casibus indiscriminatim adhibeamus; quum causa adest, cur eventus inauspicatos ex ejusdem usu temerario metuamus; quoniam exempla suppetunt, ubi morbum exaggeravit, mortemque properavit: Nostrum est igitur, dum de natura paralyseos ambigitur, uti electrizationem summa cum cautela adhibeamus. Itaque, si paralysin congestio sanguinea ac plethora comitatur, ab illa prorsus abstineamus; quippe quae, dum sanguinis impetum in cerebri vasis adauget, apoplexiam lethalem inducere potuit: Sin paralysis ex actione vis nerveae minuta subsistat, remedium adhibetur ea praecipuum ac potentissimum. [z] De Haen, hoc remedio magnopere confisus, ait, electrizationem neminem unquam laesisse, et paralyticis quibuslibet usus ejusdem, quacunque origine paralysin contraxerint, levamen attulisse. In hacce autem asseveratione nimis longe processit. Utcunque tamen, usu ejusdem per plures septimanas simul continuato, curationes multas auspicato perfecit: Et quendam memorat, qui, tribus mensibus exactis, nil commodi exinde percepit; sed, diutius ictibus iteratis insistendo, sanitatem integram tandem recuperavit. Haud ideo sperandum, aegrotantem a continuatione breviori sanari posse; sed salutem, diutius insistendo, solummodo recuperandam esse. In paralysin localem remedium adhibetur accommodissimum. Si paralysis capitis adsit, et organa auditus visusve affecerit, electrizatio, quippe medela periculosa, summa cum cautela in usum advocetur, et concussiones leviusculae solummodo adhibeantur; fortiores enim noxiae futurae —Analogia summa inter ictus electricitatis atque fulminis obtinere videtur. Fulminis ictus contactum paralyticum nonnunquam sanavit. Cujus exemplar illustrissimum apud [a] Diemerbroekium habetur, ubi ita ait; Mulier enim quae sexto aetatis anno, ex subito terrore, paralysi totius corporis, excepto solo capite, correpta fuerat, et postea extrema inferiora per triginta et octo annos habuerat paralytica, cito convaluit, dum, horrenda tempestate ingruente, fulmen illam ingens circumfulsisset; et postea mulierem per quindecim annos et plures vidisse sanam testatur.

[y] Rat. med p. 237. caf. 21. 22. 24. [z] Rat med. p. 142.
[a] Obs. curat. med. obs. 10. p. 9.

Praeter

Praeter ſtimulantia externa, de quibus egimus, interna quaedam in paralyſin curandam multum conferunt.

Medicamenta Interna.

Ex genere vegetabilium, &c.——*Plantae acres antiſcorbuticae*, uti nuncupantur; quales ſinapi, rhaphanus ruſticanus, naſturtium, et id genus aliae, interna remedia, in medelam paralyſeos optimam exhibentur. Diuretica, diaphoretica, et laxantia habentur. Ventriculum, canalem alimentarium, et ſyſtema nervoſum, exſtimulant, et ſtimuli inflammatorii non multum poſſident. Sinapi album, non contuſum, cochlearibus majuſculis, ſingulis diebus, aliquoties adhibitum, optimo cum ſucceſſu propinatur; contritum vero portiunculis minoribus ſumatur [a].

Aromatica, tonicis adjuncta, eodem conſilio praeſcripta fuerunt; qualia amara varia, quae ventriculum calefaciunt et corroborant, ac ſyſtema nervoſum ſtimulis haud irritare conſueverunt; unde, in ventriculi inteſtinorumque atoniam, multum prodeſſe queant: At, in paralyſin removendam, haud multum ex iis ſperandum. Cortex Peruvianus etiam in uſus eoſdem advocatus fuit. Chalybeata cum amaris conjuncta, vel aquae chalybeatae cum iis ſimul inſumendae, optimo cum fructu propinari poſſunt. Olea aromatica diſtillata, qualia oleum cinnamomi, caryophyllorum, origani, roriſmarini, et caetera, cum externe tum interne aſſumpta, uti monuit [b] cl. Van Swieten, in eundem effectum propoſita concelebrantur.

Balſama artificialia et naturalia, ad morbum dimovendum, aliqui commendarunt. Quoniam vero vis ſtimulatricis haud multum poſſident, ideo parum fiduciae in eis collocandum. Quinetiam, aſſa foetida a nonnullis effertur: Ea vero portiunculis largioribus adhibita, intra ſedantia deprehenditur; ideoque neceſſario nociva reperietur. Camphora nec minus uſitata fuit: At effectus ejuſdem, ſive more ſedantium ſive ſtimulantium operatur, ambiguus admodum habetur.

Alkalina volatilia, quale ſpir. et ſal. cornu cervi in aquis diſtillatis aromaticis dilutus, laudibus ſuis efferuntur; quippe quae permultum extimulant, ſtimulus autem breviſſime perdurat: Ideoque non multum commodi ex eis ſperandum.

Ex genere animalium. Remedia quaedam, prout ſtimulantia, qualia caſtoreum, moſchus, zibethum, cantharides, ad paralyſin removendam exhibentur. Caſtoreum, apud anti-

[a] Arnicae montanae Lin. flores ſeu folia cum aqua bulliente macerata hoc in morbo multum nuper commendata ſunt.

[b] Com. in aph. Boerh. de paral. p. 378.

quos magni aeſtimatum, ab Aetio commendatur; ſed utilitatem ejuſdem medici recentiores haud confirmarunt: Ideoque in ſolamen potius et oblectamentum copia conſueta propinatum eſſe putaverim. Moſchus in uſum rarius advocatur; porro, ſi frequentius admitteretur, parum utilitatis collaturum eſſe ſuſpicarer. Cantharides externe ſolummodo adhibentur.

Remedia Externa Topica.

Exercitium. Exercitatio ſyſtema quam maxime exſtimulat: At, ſub affectu paralytico, aegrotans in eo ſtatu verſatur, quo exercitiis uti nequeat: Ideoque [c] Celſus ait, Vel geſtetur, vel motu lecti concutiatur; tum id membrum quod deficit, ſi poteſt, per ſe, ſin minus, per alium moveatur, et vi quadam ad ſuam conſuetudinem redeat. Schenckius refert, foeminam ex dextri lateris hemiplegia recuperatam eſſe, vectam in rheda. Quoniam vero parum emolumenti ex hoc motu paſſivo ſperandum foret; ideo, ad eam exercitationis ſpeciem quae frictionibus excitatur, omnino recurrendum.

Fricationes, in paralyſin amovendam, efficaciſſimae reperiuntur; quippe quae ſtimulis quam maxime polleant; unde majorem ſanguinis influxum in partem affectam determinare ſolent; calorem, ruborem, et plenitudinem inducunt; muſculorum tenſionem roburque reſtituunt; et exinde partium atrophiam et tumorem oedematoſum auferunt. Partes autem paralyticae panno laneo, vel ſtrigili, aliquamdiu, vicibus iteratis, in dies ſingulos defricentur; et iis partibus, ubi nervi majuſculi propius integumenta decurrunt, praecipue capiti, cervici, dorſique vertebris, applicentur. Veſtimenta lanea gummi quovis aromatico imbuantur; ut aegrotans, oblectamento captus, in partibus defricandis aſſidue verſetur.

Fuſtigationes. Percuſſiones molliuſculae in partem corporis quamlibet, ope virgularum tenuiorum inflictae, donec membra paralytica rubeſcere ac tumeſcere incipiant, in eundem uſum inſerviunt. Partes vero paralyticas potentiſſime ſtimulat, et fuſtigationibus uſu frequentius uſurpatur, urticarum ope, partium flagellatio, quae ardorem moleſtum, cutis rubedinem et tubercula prurientia, exſuſcitare conſuevit. Hoc remedio ſolo nonnunquam curatio ſubita et conſummata perficitur [d]; et a [e] Celſo, [f] Aretaeo, [g] Riverio, aliiſque, multum commendatur.

Rubefacientia inter ſtimulantia longe validiſſima perhibentur;

[c] De reſolut. nervor. lib. 3. p. 179. [d] Acad. de ſcienc. l'an. 1741. p. 103.
[e] Lib. 3. cap. 27. p. 119. [f] De cur. morb. acut. lib. 1. cap. 2. p. 80.
[g] Prax med. cap. 3.

tur; quorum ſpecies praecipua, ranunculus, rhaphanus, allium, bulbus ceparum, ſinapi, deprehenditur. Talia contrita, et in pultalicium confecta, partibus paralyticis applicata, dolorem et inflammationem exſuſcitant, atque laceſſunt. Veſicatoriis praeſtant; ut quae citatius exſtimulant, et facilius removeri poſſunt, evacuatione nuſquam concitata; unde gangraena felicius et opportunius evitetur. Complures aegrotantes a ſinapiſmis, aut cataplaſmatis inde confectis, eventus optimos ac ſalutares experti fuerunt. [h] Riverius, in re practica peritiſſimus, eadem applicanda ſuadet, donec pars rubeſcere incipiat; ea tamen non diu in parte relinquenda, ne veſicas excitent; ſed tamdiu ſolum, donec pars rubicunda digito preſſo, non albeſcat, ſed rubicunda permaneat.

Emplaſtra acria aromatica, membris paralyticis applicanda, medicis omnis aevi ſuadentibus, adminiculantur.

Linimenta et unguenta varia ſtimulatricia partibus defricatis applicari jubentur. Quinetiam olea acria volatilia, quale oleum cornu cervi, ligni guaiaci, et caetera, in eundem ſcopum accommodantur. Alkali volatile, oleo expreſſo conjunctum, remedium fit optimum; utpote quod, dum partes ſtimulat, vim etiam ſtimulatricem univerſo ſyſtemati communicare ſolet. Alkali fixum ſtimulum ſaltem topicum et inflammatorium impertitur; ideoque minus utile cenſetur.

Acida mineralia fortiora nec minus in uſum advocantur. Haec quidem omnia inflammationem excitant, et, diutius continuata, veſicas efformant, et effluxum a partibus affectis producunt; ideoque tractatu ſedulo ſaepius dimovenda ac introſpicienda, ne gangraenam inauſpicatius inducant.

Veſicatoria, nervis admota qui partibus affectis ſufficiunt, vires ſuas validiſſimas exercent. Si artus inferiores affectu paralytico tentantur, veſicatoria, nec minus alia remedia topica, circa ultimas lumborum vertebras; ſin artus ſuperiores afficiuntur, cervicis vertebris ultimis, applicentur. Galenus inquit, "Multa medicamenta partibus affectis abſque ſucceſſu, loco autem unde nervi proceſſerunt omiſſo, fruſtra ſaepius applicata fuerunt:" Quod etiam multis exemplis luculenter confirmatur. Cujus documentum a cl. Van Swieten in medium profertur. Ait enim, ſeſe aliquoties brachiorum reſolutionem, colicae pictonum ſuccedaneam, feliciter curaſſe frictionibus, unguentis, et emplaſtris aromaticis abdomini tantum adhibitis, nullo remedio partibus paralyticis applicato.

Cauſticum actuale. Alpinus, Ægyptios ipſa inuſtione curam apoplexiae, epilepſiae, paralyſeos, felici cum ſucceſſu tentaſſe, affirmat. Eodem conſilio, Jaconeſienſes, Aſiae incolae, moxam

[h] Ibid.

adhibere

adhibere ſolebant. Utraque vero, inter Europaeos, periclitationem anguſtiorem ſubiit. Sed vereor, ne in remedium periculoſum evaderet; ne partes in gangraenam laberentur.

Regimen. Si paralyſis aliquamdiu inveteraſcat, et ex actione vis nerveae diminuta ſubſiſtat, alimentum ex genere ſolido ac generoſo, nec minus interea ſtimulatrici, conſtare debeat. Carnes aſſatae, imprimis ferinae, et avium montanarum, condimenta ex ſinapi, piperi, cepis, caeteriſque confecta, praeferuntur; quorum effectus ſalubriores a cl. Van Swieten, aliiſque, concelebrantur. Aer calidus, ſiccus, paralyticis accommodiſſimus: Unde a caloribus aeſtivis emolumento majore perfruuntur. Quocirca, uti frigus hibernum, in patria noſtra graviſſimum, devitetur, partes affectae veſtimentis ſiccis aridiſque, aut tegumentis ex pellibus leporinis, murinis, aut caſtoreis, aſſidue foveantur ac muniantur; vel in regiones ſiccas, calidas, et montanas, auſpicatis avibus, paralytici devehantur.

DE APOPLEXIA.

AUCTORE THO. RUDDIMANNO-STEUART.

IN apoplexia, " motus voluntarii fere omnes, cum ſopore plus minus profundo, ſuperſtite motu vitali *, imminuuntur."

SYMPTOMATUM HISTORIA.

Acceſſio ſic ſe habet. Ante omnia, ſigna quaedam in vultu et capite, circaque hoc, apparent: Cujuſmodi, vultus turgor, color florens, atro rubens, cum hic auctus, tum alibi, calor †; humidi oculi, prominentes, intumentes, caligantes; capitis quaſi vertigo, ejuſdem, et praecipue occipitis, dolor premens, gravans, aurium ſuſurrus, tinnitus, ſunt ‡. Haec, aut eorum pleraque, aliquando ante acceſſionem incidunt, ſaepe hujus, jam ingruentis, pars ſunt. Quibus aequalia fere ſunt

Ad ſenſum attinentia. Itaque, ante acceſſionem, ſatque

* Cull. Gen. Morb. G. xl.

† Sauv. de apoplex. C. vi. O. v. G. xxxi.

‡ Hoffman. Med. nat. ſyſt. tom. ii. p. 241. ſect. 7. de haemorrh. cereb.

diu

liu nonnunquam, ſed rarius, hanc multo ſaepius ac conſuetius comitans, non ſolum univerſo corpori communior, ſtupor, ſeu ſenſibilitatis defectus, ſed propriorum quoque ſenſuum ſentiendi vis imminuta, incidit.

Nec cogitationis affectio non eundem tenorem ſervat. Stupiditas aut delirium aut ſopor, modo paulatim, diutiuſque ante manifeſtam et juſtam acceſſionem, multo ſaepius repente magis, incidunt. Quorum ſtupiditas, " cum ſopore plus minus profundo," ab apoplexia inſeparabilia, ei neceſſaria ſunt. Saepe ſopori incubus, quandoque, ſed rarius multo, ante acceſſionem, ſuperadditus, obvenit. Quem minus ſtupiditas, eum ſaepe delirium ita, exercet, ut aut falſa pro veris habeat, aut de veris falſo ratiocinetur. Quod, ſi quando cum febre conjungitur, quia tamen ſaepius ſine hac eſt, non ab ea pendere credendum eſt.

Haec fere, quo tempore dictum eſt, incidunt. Quae, praecedente et ingraveſcente acceſſione, pejora, graviora, magiſque formidanda, fiunt. Rerum externarum ſenſus magna ex parte deletur; qui tamen aliquando quibuſdam partibus, eſt, ubi toto altero latere non, aut minus, imminuitur. Idem raro, nec unquam fere, niſi morte imminente, ita extinguitur, ut non admotis ſtimulis validioribus ſentiat, immo excitetur adflictus. Ex propriis ſenſibus alii magis magiſque, creſcente malo, hebetantur, alii delentur, ut, in hoc exquiſito, amplius moleſtiae nihil percipiatur.

AEque ac ſenſus, aeque ac animi facultates, motus aut deficiunt aut abnormes fiunt. Primumque torpor, ſive imminuta irritabilitas, cum ſtupore jam relato conjunctus, morbi futuri plerumque nuncius eſt. Is paulatim ad motuum voluntariorum extinctionem ita aſſurgit, ut plerumque, ante juſtam apoplexiae acceſſionem, alicubi corporis paralyſis juſta, ſemperque fere cum imminuta ſimul ſentiendi facultate, incidat. Utque in catalepſi muſculi aut contracti ante ſunt, aut, ſublato membro, contrahuntur, contractique permanent; nam quocunque in habitu membrum aliquod collocaris, in eo immobile permanet, ita in apoplexia et paralyſi iidem reſolvuntur.

Motuum abnormitas in hoc conſiſtit, quod, dum alii ſic, ut modo dictum eſt, imminuuntur, alii nimii ſunt. Quod maxime in non voluntariis, et, ex his maxime, in genere vaſculoſo, fit. Nam, licet, magnitudinem adepta acceſſione, imminui ſoleant, tamen et initio, et aliquando hoc ipſo tempore, cordis et arteriarum actiones ſaepe adaugentur: Quin etiam in ſummo gravis morbi impetu pulſus pleni magnique,

et,

et, inftante morte, fi non validi, frequentes funt *. Quae nimia actio, prae caeteris, in quibufdam corporis partibus apparet; id quod fymptomata vultus, primum memorata, nempe hic turgens fanguine cervixque, oculi rubri humidique, et alibi alia, indicant. Nec eadem aucta actio non, decedente morbo, etiam evidentior, faepe ad vim febrilem accrefcit. Hinc febrilis quoque folutio, urinae fedimento, fudore et aliis excretionibus reductis, definentem apoplexiam comitatur. Quo febrili impetu ne initium quidem morbi femper vacat.

Abnormitas quoque ordine interdum cernitur, eftque ubi alterum latus univerfum, altero paralyfi laborante, convulfionibus prehenditur; alias partium mufculi convelluntur: Hinc fuperiorum et inferiorum extremorum convulfiones variique tremores, maxime inter dormiendum, item vomitus oboriuntur.

Secretiones quoque non immunes mali funt. Quae ordine quoque ita perturbantur, ut aut nimiae fint, quod fpuma circa os et fauces collecta et fudoris guttae oftendunt, aut imminuantur; quod vitrea corneae oculi fpecies, in multis apoplecticis, extrema vafa non rite impleta oftendens, argumento eft. Eodem pertinet quandoque pallor animadverfus.

Nec fpiritui inferviens poteftas illis aut validior aut ordinatior eft. Quae, vigente maxime acceffione, cum ftertore horrendo peragitur, ante etiam et poft ita tarda, ut intervallis, qualia in fomno effe folent, inter fe longis et cum labore ducatur.

Haec ita fere fe circa ftatum acceffionis habent; jamque, quae rerum facies, decedente vel inclinata hac, fit, deinceps videamus.

Eaedem, decedente acceffione, quae, accedente, fentiendi negotii affectiones fubeunt, fed inverfo ordine, ut quae primae ante, eae nunc poftremae, contraque, deprehendantur. Interque convalefcendum, paulatim decedunt, donec omnino definant; fed ita, ut quaedam, quales capitis quafi vertigo, frigoris fenfus, formicatio, et fimilia funt: aliquandiu tamen, faltem in nonnullis, permaneant.

Idem mentis affectionum ordo hoc tempore eft, a fummo morbo ad falutem tantum reductam, quantum reduci folet, recedentium. Diu tamen ftupiditas apoplexiam paffum notare faepe perftat; permanetque diu poft acceffionem faepe ingenii et memoriae vitium: Quod, in fomnum-

* Idem. in Hydrocephalo peremptis Whyttius vidit. Oper. omnia in quart. p. 733—742.

que

que proclivitas, hebetudo, item pusillanimitas, haud raro homini coaeva evadunt.

Soluta accessione, variis in corporis partibus motus impatientia, scilicet, paralysis, iis potissimum locis, ubi morbi tempore maxime fuerat, plus minusve saepe remanet; semperque, ut stupor, ita torpor eum, qui semel apoplexia implicitus sit, exercet.

In cadaveribus conspecta.

In Lieutaudio, et a quibus ille observationes retulit, praeque caeteris, apud magnum Morgagnium, ad duplicem cerebri statum, compressionem et corporis cerebri membranarumque ejus vitium, tota haec affectio morbosa redigi potest. In quibus dijudicandis, cavendum ab errore, quo incisorum, vix ipso magno Morgagnio excepto, plerique sunt abrepti, ne id pro causa, quod effectus sit, et contra, apprehendas, et sic fallaris magis judicio animi tui, quam si magno incisionum ad verum detegendum lumine esses privatus.

Quae comprimunt, sunt et firma et humores. Illa partim externa, partim aliena: Cujusmodi sunt, in cerebrum, aut ejus membranas extrinsecus vi adacta, instrumenta vulnifica. Et, licet non a corpore, ab hoc loco tamen, aliena sunt cranii fragmina, forte intropressa, ipsumve hoc intus quacunque prominens, scilicet, varie, exostosium, nodorum aut tophorum, quae dicuntur, forma excrescens.

Eodem pertinent mollium quoque partium similes processus, ut vasorum membranarumve, praecipue ubi falcem efformant, in naturam osseam versorum. Nec concreta quaedam, potissimum in glandula pineali, item milii seminibus consimilia corpora, tumoresque quasi scirrhosi, quae intra cranium saepe deprehenduntur, indidem abludunt.

Humores qui comprimunt, aut intra vasa, aut his effusi, aut alieni, id faciunt. Intra vasa, sive arterias sive venas, sanguinem congestum noxae fuisse, hoc post mortem illae turgidae documento sunt. Quae tamen aëre solo quandoque intumuisse reperiuntur. Lymphane, quae e cerebri incisi foraminibus copiose saepe diffluit, suis vasis contenta distendensque comprimat, aeque ac, qualia eam vasa ferant, incertum est. Denique, hydatidibus, quae toties intra cranium offenduntur, conclusus, quamvis praeter naturam humor, his causis comprimentibus jure annumeratur.

Effusi vasis humores comprimentes sunt aut sanguis integer, aut serum, aut serositas. Quae omnia humoris genera omnibus in cranii cavis naturalibus, et aliquando praeter naturam natis, reperiuntur. Quod autem ad ea attinet; colore, tenuitate,

nuitate, aut ſpiſſitudine, item odore et ſapore, adeo, cum in hoc, tum in aliis corporis cavis magis minuſve ſtagnantia, variant, ut ſanguinis partes, an prorſus diverſi humores ſint, difficile ſaepe dictu ſit. Aliquando nihil, aliquando tantillum humoris, ut id, ad comprimendum, vix quicquam potuiſſe videatur, effunditur. Alieni humores, ad hunc locum attinentes, ſunt aut ſanguinis partes, fermentatione, maxime putrida, corruptae, et in diverſam naturam mutatae, aut ipſius cerebri corpus liquefactum, aut a calore et ſtagnatione natus, qualis pus eſt; quod, in cerebro partes maximi uſus et dignitatis comprimens, ſaepenumero reperitur. Aër quoque piam matrem, veſicae inſtar, diſtendens hic repertus eſt; ſed an, ut apoplexia ab ea compreſſione quoque ſit, incertum.

Corpus ipſius cerebri varie vitiatur. Quod vitium inferunt aut inſtrumenta vulnifica, mechanica vi agentia, aut acria, partes varie rodentia, aut ipſi humores naturales, vaſa propria rumpentes, aut denique effuſi corruptique, firmorum texturam et compagem diſſolventes. Quorum effectus ad continui, ut aiunt, ſolutionem omnis redit.

Supra expoſitis adjiciendum videtur, alia capitis mala ab his intus vitiis, et non ſemper apoplexiam, exoriri; contraque, hanc ſine iſtis omnino, et ſine quavis cerebri offenſa manifeſtiore, haud raro incidiſſe. Cumque, quantum ea ſive in hoc ſive in quovis alio, quem interna vitia comitentur, morbo pro cauſa valeant, inquiritur, non ſolum poſt mortem et ante hanc differre, ſed morbi initio et fine ſtatus internus prorſus diſcrepare, recordandus eſt.

DIAGNOSIS.

Cataphora, quae Sauvageſio, "ſtatus ſomnolentus, facile excitabilis, ſine febre, delirio et oblivione," definitur; et carus, cujus apud eundem virum, "ſopor profundus ſine ſtertore," definitio eſt; ſi pro diverſis morbis habenda ſunt, his definitionibus, cum apoplexiae comparatis, facile diſtinguentur. Quae tamen, cum ab hac aut oriantur, aut potius in eam deſinant, rectius pro eadem, gradu minore, habebuntur. Idemque de comate, quod pro genere habitum Vogelio definitur, "Sopor, in quo aegri vellicati evigilant, et mox in ipſum relabuntur," dicendum eſt. Porro, quatenus lethargus idiopathicus morbus eſt, ſi ſit, quod perquam dubium et incertum eſt, (nam ſpecies ejus quas Sauvageſius expoſuit, aut febris, aut affectionis pneumonicae, aut phrenitidis, aut arthritidis, manifeſte ſymptomaticae ſunt, et duae tantum ex omnibus, ſexta et ſeptima, non hoc loco habendae videntur);

tur); eum, et his tantum tenus, ad affectum apoplecticum referendum judicamus. Typhomania autem; quae, ut apud eundem Nosologum videre est, prorsus et sine exceptione, symptomatica est; ideo ab hac quaestione aliena est.

Catalepsis, quae "status soporosus, cum artuum flexilitate, et, ad quosvis novos situs retinendos aptitudine," ab eodem illustri viro Sauvagesio definitur, longe saepissime, ut ex ejus speciebus disci potest, symptomaticus affectus est: Et sic Nosologus Edinensis, qui prima suae nosologiae editione, eum pro genere receptum suo comatum ordini adscivit, in praesente editione judicat, ut ex annotatione infra synonyma apoplexiae adposita cernere licet. Et, quatenus morbus est, qualis morbus spasmodico ecstaticus apud Hoffmannum, et unus aut alter apud Sauvagesium casus, esse videntur, modo relatis notis facile ab apoplexia dignoscetur. Neque cum hac confundi potest ecstasis, si ea "Status soporosus a gravi pathemate subito ortus, aegrum in eodem situ, quo prehensus est, retinens, sine aptitudine cataleptica," ut ab eodem viro definitur, esse reputetur. Ut hi igitur omnes casus aut aliorum morborum symptomata sunt, aut, sive hujus varietates gradu minori differentes, sive ab hoc diversos, esse contendas, sic, ut dictum est, ab eo distinguendi sunt; ita idem ipse morbus gradu summo.

Haemorrhagia cerebri Hoffmanniana est [a]. Quam ille, suo et illorum temporum more, statu interno, et, dum vita superest, incerto sic definit: "Haemorrhagia cerebri est apoplexia sanguinea, quae ab effusione cruoris in cerebro, ex ruptis ibi, citra violentiam, vasculis, oritur, et subito functiones animales et vitales quoque pessumdat atque extinguit." Hanc non morbi, sed causae proximae definitionem, hac symptomatum externorum commemoratione confirmat: "Qui," inquit, "in eam haemorrhagiam incurrunt, in terram concidunt subito, omni mentis vi ac cogitatione, sensu quoque ac motu privantur omni, cuncta membra sunt languida et flaccida, lingua obmutescit, palpebrae suspensae et os hians comparent, deglutitio sublata, et alvus et vesica retinenda excrementa haud raro sponte dimittunt. Atque haec omnia laesam cerebri functionem et elanguescendens inde musculorum robur produnt luculenter." Qui symptomatum concursus idem est, sed major ac vehementior eo, quo morbus nobis definitus et descriptus est; scilicet, non sopor, sed omnis sensus, hic deletus est; et non voluntarii soli motus imminuuntur, sed omnes extinguuntur. Denique, talis rerum status est, in qualem

[a] Tom. ii. p. 240.

apoplexia, ſolito modo accidens, exitioque futura, extremo ſui tempore aſſurgit.

Ab epilepſia diſtinguenda apoplexia eſt, quod in hac motus voluntarii imminuuntur, in illa muſculi convelluntur. Sopor, qui utrique communis eſt, nullum diſcrimen praebet. Diſcrimini propoſito non addo apoplexiam acutum plerumque morbum, epilepſiam longum, eſſe; illam ſaepe intra tres acceſſiones occidere, hujus per longam ſaepe vitam acceſſiones redintegrari; quia omnia ex alterutrius vel utriuſque morbi, quem ab altero diſtinguis ſine petita diſcrimina ſera, et uſui parum accommodata, ſunt; quanquam tamen haec res alioquin ad eorum naturam illuſtrandam detegendamque certe pertinet.

Et, quanquam lex in diagnoſticis eſt, ut ne gradu morbos diſtinguas, quia, ut logici aiunt, magnitudo non facit diſcrimen; tamen ab apoplexia paralyſis nulla alia nota dignoſcitur. Quid enim aliud eſt, in altero caſu, "motus voluntarios fere omnes," in altero, "nonnullos tantum imminui," idque in altero, "cum ſopore plus minus profundo," in altero, "ſaepe cum ſopore," fieri? Quae res, quod haud ſemel propoſitum eſt, ſcilicet, eundem funditus morbum utrumque eſſe, et gradu fere ſolo diſcrepare, confirmat. Apoplexia enim quaſi paralyſis acuta, et paralyſis apoplexia longa, habendae ſunt. Illam aut mors continuo, aut ſalutis intervallum, excipit; haec, quod ad muſculorum affectionem attinet, ſaepe ſine ejus ſolutione perſtat. Utriuſque vero initium, utriuſque finis, idem eſſe ſolet. Solumque verum hic diſcrimen eſt, quod ſtatus paralyticus in paralyſi ſine ſopore, non etiam in apoplexia perſtat.

DE CAUSA PROXIMA.

Cauſa, apoplexiam continens, eſt generis nervoſi affectio. Quae rurſus non cujuſlibet partis eſt; nam neque medulla ſpinalis, neque nervi, proprius ſic dicti, ſeu corporis medullaris, proceſſu piae duraeque matris incluſi, ad omnia corporis ſubtiliter demiſſi, extra cranium productio, affectae origo et ſedes morbi ſunt. Sed corporis medullaris, cranio contenti, ſeu cerebri, latius ſic dicti, nempe cerebri et cerebelli, affectio eſt. Eadem porro, in ejuſdem cerebri incitatione, quodam tenus imminuta, conſiſtit. Quae incitationis imminutio, quanta ſit, majorne, ut veri tamen ſimile eſt, an minor quam ea, quae ſomnum cauſa continet, quia ignoratur; ideo eam talem eſſe, qualis ſolitis in ſecunda valetudine ſtimulis non tollatur, et ita fieri, ut his debitus incitationis modus non reſtituatur, addendum eſt. Qua nota ſopor apoplecticus a ſincero ſomno diſtinguendus

guendus eſt. Sed ne hoc quidem ſatis eſt ad exactam apoplectici ſtatus notionem. Quippe enim, ſi nihil, niſi incitatio imminuta, apoplexiae cauſa eſſet, tum, quicunque incitationis imminutae modus, quicunque hujus quaſi gradus, foret, quoniam hic aliquis inter vigentem, qualis ſana eſt, et prope extinctam, ut in mortis poſt quemvis morbum articulo, incitationem ſit neceſſe eſt; ideo, in aliqua curſus a ſanitate ad mortem parte, dummodo aliquis puriore debilitate, quod multis uſu venit, et quaeſtionis certe intereſt, moriatur, in aliquo, inquam, quaſi iſtius catenae annulo, apoplecticus incitationis imminutae gradus certe deprehenderetur. Quod quoniam non incidit, et multi, exhauſtis aetate aut aliter naturae viribus, ſupremo fato, ſine ullo ſoporis ejuſmodi ſigno, placida morte ſuccumbunt; igitur, in aliquo praeter incitationem imminutam ſtatu, apoplexiam continens cauſa non conſiſtere non poteſt. Status autem praeterea neceſſarius, ſeu conditio apoplexiae propria, et ab aliis affectibus in pura incitationis imminutione poſitis aliena, eſt incitationis inaequalitas. Id eſt, ſi, dum in ſummam toto cerebro imminuta incitatio eſt, in quibuſdam tamen partibus, exempli ergo, in iis cerebri partibus, iis corporis medullaris punctis, quorum vis nervoſa actionibus vitalibus ſuſtentandis neceſſaria eſt, minus, quam in reliquis, illis, ſcilicet, quorum vis actionibus animalibus potiſſimum impenditur, imminuta eſt; id conditionem apoplexiae propriam facere credendum eſt.

Hactenus rem perducere licet, et hanc apoplexiae cauſam proximam ſtatuere. Verum enim vero eadem ei cum aliis quoque affectibus morboſis communis eſt, eoque, ſi tali de cauſis ſermone uti liceat, pro genere tantum cauſae habenda. Ex affectibus, quibuſcum apoplexiae cauſa communis ſit, delirium eſt. Cujus duplex caſus eſt; alter, ubi ſanguis inſolito impetu et copia per cerebri vaſa mittitur; alter, in magna incitationis imminutione et generis nervoſi debilitate poſitus, uterque cum incitationis in diverſis cerebri partibus inaequalitate. Quorum ille ſanguinis detractione, hic tonicis ac ſtimulantibus, maximeque vini uſu, curatur. Paralyſin ab eadem, a qua apoplexiam, origine, dictum eſt. Ejuſque cum epilepſiae origo generice quoque communis eſt. Quae, ut delirium, duplex quoque eſt, a diverſis cauſis remotis orta, et diverſis tractanda remediis. Et, quatenus in inaequalitate incitationis apoplexia conſiſtit, ejus cauſa cum melancholia *, cum mania †, et cum ſomnio ‡, communis eſt; in quibus omnibus non aliquam incitationis inaequalitatem eſſe, pariterque animi facultates perturbari, rarum eſt.

* Cull. Gen. Morb. G. lxii. † Ibid. lxiii. ‡ Ibid. G. lxiv.

Qui

Qui omnes morbi cum inter se aliquibus notis differant, ideo unamquamque eorum propriam sibi, quam specificam dixeris, causam habere, sequitur. Quae, qualis ad amussim sit, dici non potest. Nondum enim generis nervosi leges ita innotuerunt, ut de propriis et abditis causis, quales specificas vocant, disserere cuiquam fas sit.

Apoplexiae causa exposita a delirii in hoc differt, quod hae sine seminio, seu eo cerebri statu, qui permanens reducere morbum periclitatur, quodque febris, tanquam causae remotae, seu principii Gaubiani, effectus pro tempore est, sublatoque tumultu febrili, tollitur.

Eadem ab epilepsiae causa dissidet in hoc, quod, cum in hac motus voluntarii non tam imminuantur quam convellantur, cerebri status, hos, ut causa continens, non tam obrutus videtur; quodque sopor, cum minus profundus sit, eam cerebri conditionem, a qua pendet, minus laborare indicat. Uno verbo, tantum gradus differentiam hic videmus. Et, si qua porro, quod verisimile est, subest, ea ignoto generis nervosi statui tribuenda est.

A paralyseos, quae alioquin eadem ac apoplexia est, causa hujus causam disterminat ea pars cerebri, cujus actio voluntarios motus sustentat, eaque, cujus ab actione potestas animalis pendet, minus affecta. Hinc " motuum voluntariorum nonnulli tantum" imminuuntur, et " sopor" non semper incidit. Cumque accessionibus apoplexiae saepe salus interponatur, perstet vero paralysis; ita ea res in hac, quam in illa, fixiorem cerebri affectionem denotat. Quae res internae affectionis proprietatem aliquam indicat.

Utque gradu et hac proprietate inter se apoplexia et palysis sic differunt, sic conveniunt; ita de caro, cataphora, comate, idem dicendum videtur; qui casus, apoplexia, sed gradu varie minor, esse judicandi, sunt. Neque lethargi et extasis, quatenus aliorum morborum non symptomata sunt, et sunt tamen plerumque, alia sane ratio est.

Catalepsis vero et affectus cerebri spasmodico-ecstaticus Hoffmannianus, non gradu solum, sed naturae quadam proprietate, ab apoplexia differre videtur. Ejus causam proximam Hoffmannus in denegato liquidi tenuissimi in nervos, ad motus voluntarios ac sensus destinatos, influxu, qui, e contrario, in nervos actibus vitalibus et automaticis inservientes naturalis, quin ex parte impetuosior, est, collocat. " Dein si ergo," inquit, " perpendamus, omnes totius corporis sensationes, omnesque functiones animales, in catalepticis penitus cessare, vero est simillimum, fluidi nervosi influxum in eo potissimum loco intercipi debere, ex quo omnes nervorum nostrorum

rum fibrae principium ſuum ac primam originem trahunt. Hic locus audit ſenſorium commune, et ille eſt, in quo primariam quoque animae ſedem nos collocare oportet." Tum, "quemadmodum igitur," inquit, "dicto illo fluidi tenuiſſimi influxu recte et proportionata quantitate ſe habente, omnes ſenſationes et functiones animales vigent, debitoque peraguntur ordine, noſque tum ſani vigilamus: Ita, ſi parcior fuerit ille influxus, dormire dicimur; eoque plane intercepto, omni ſenſu ac motu voluntario deſtituimur. Omnis vero hujus influxus interceptio, vel fibrillarum nervearum paralyſi, vel ſpaſmodica conſtrictione, fit." Denique, loco, ubi obſtructionis nervoſae opinionem refutaverat, relato, "Enimvero," ait, "in catalepſi paralyſis fibrillarum nervearum ea non poteſt eſſe cauſa, quae remoretur fluidi ſubtiliſſimi introitum in nervos; cum paroxyſmi per intervalla recurrant, et ſub iis facies ſit rubicunda, quae in morbis ejuſmodi, a cauſa paralytica inductis, quorſum mea ſententia ſoporoſi ſpectant affectus, longe aliter ſeſe habent. Ergo in catalepſi, fibrillarum nervearum, in ſua origine, antequam piam matrem penetrant, ſpaſmodica conſtrictio et cauſam denegati ſpirituum in nervos influxus; et hinc reliquorum omnium verum et ampliſſimum juxta § vii. praebet fundamentum." Haec Hoffmanni cauſae, hunc peculiarem et rarum morbum continentis, opinio eſt. Cui, humorem nervoſum in nervos, vel potius per hos, non penetrare, et inde motus voluntarios ac ſenſus pro tempore deleri, opinato, quidem aſſentimus; at eum humorem talem eſſe, qualis fluat, id eſt, inelaſticum eſſe, aut tale corpus cerebri et nervorum commune, nempe medullare, eſſe, quale ſpaſmum capiat, quippe quod omni contrahendi ſe facultate carere recentior et certior anatome doceat, negamus.

Idem vir graviſſimus, de proxima apoplexiae, in loco relato, cauſa agens, "Per effuſum," inquit, "in cerebro cruorem non modo ſubtiliſſimi liquidi, quod motum, robur, et ſenſum praeſtat partibus, ſecretio et diſtributio per nervos impeditur, ſed et totus circularis ſanguinis per cerebrum motus turbatur et intercipitur; ubi animales aeque ac vitales functiones elangueſcunt, et tandem penitus extinguuntur." Dein, paulo poſt, his verbis concludit; "atque haec omnia laeſam cerebri functionem et elangueſcens inde muſculorum robur produnt luculenter." Haec ille de haemorrhagia cerebri. Quam ab attonito morbo a ſeri in cerebro ſeceſſu diſtinguens, quem "conſequi hemiplexia et paralyſis totius lateris, ac vita quidem ſervata, ſed admodum miſera," ei videtur; "haec," inquit, "fit, quando quidem ſanguis nimia copia cum impetu congeritur ad caput, non tamen vaſa perrumpit, ſed, propter diuturnam

diuturnam tantum ſtagnationem, ſerum per poros ſecedit, ac deſcendens vel ad cerebri baſin, vel ad ſpinalis medullae alterutrum latus, eidemque incumbens, liquidi ſubtilioris activi, tam ſecretionem, quam influxum in nervos, intercipit, eoque partes in latere alterutro ſenſu privat ac motu; ut praetereamus conſpicuam illam differentiam, quae affectus inter ſoporoſos et hunc, quem delineavimus, intercedit; dum illi ſenſim, non ſimul ac ſemel accedunt, neque ſenſus et motus abolitionem, ſed tantum ſub ſomnolentia obnubilationem junctam habent." Effuſionem quidem in exitiali apoplexia, qualis ejus haemorrhagia cerebri eſt, cauſarum remotarum, de quibus poſtea, ratione adducti, agnoſcimus; ſed illius paralyſis, tanquam a diverſi humoris effuſione pendentis, explicationem rejicimus, contra cujuſvis humoris, ſive ſeri, ſive ſanguinis, effuſionem, pariter exitio fore, eoque neque apoplexiae non exitialis, neque paralyſis, cauſam eſſe poſſe contendimus. Aut, ſi quando poſt effuſionem aut ſalus redire aut vita ſupereſſe videtur, eam neque ſanguineam neque ſeroſam abundantiam, quarum neutra omnis abſorberi poteſt, et non abſorpta brevi interficiat neceſſe eſt, eſſe ſatis manifeſtum eſt. Parumque ſibi vir magnus conſtare videtur, dum in catalepſi affectioni generis nervoſae rem imputat, in ſua cerebri haemorrhagia, quam pro "apoplexia forti" habet, ad generis ſanguiferi labem prope ſolum decurrit. Atque, e contrario, utriuſque morbi, ut et paralyſeos, nec non omnium affectuum, quos pro apoplexiae gradibus quaſi minoribus habuimus, cauſa proxima in generis nervoſi vitio, ſive recta, ſive eventu illato, quaerenda eſt. Quare autem in apoplexia, ut ita dicam, juſta, ea pars cerebri, a cujus actione motus voluntarii et ſenſus pendent, potiſſimum, et ea, quae non voluntariis motibus ſervandis neceſſaria eſt, minus primum, dein, procedente morbo, praeſertim ubi hic gravior forte eſt, aut perniciei futurus, magis afficiantur; aut quare in catalepſi, dum eadem cerebri pars, quae in apoplexia laborat, ita laboret, ut peculiarem muſculorum affectionem, qua quiſque in eo habitu permanet, in quo forte poſitus opera aliena ſit; aut quare in exſtaſi ita afficiatur, ut omnia corporis ſtatum, quem morbus reliquerit, retineant; denique quare, poſt initium aut ante finem, pars cerebri, motibus voluntariis inſerviens, et non altera ſenſibus neceſſaria, in paralyſi; aut in affectibus ſoporoſis, quas ad apoplexiam attinere dictum eſt, contrarium potius accidat; dici certius non poteſt, quam quare, vigilante ſano homine, cerebri incitatio omnes has actiones pariter excitas ſervet, ſed, in ſomno, ad ſenſus et motus voluntarii organa minus, ad non voluntarii, magis dirigatur. An in omnibus his caſibus non

voluntarii

voluntarii motus organa minus afficiuntur; quia, per perpetuae suae actionis consuetudinem, actio cerebri, licet imminuta, ad eorum tamen actionem sustentandam, sufficiat? Rursus an in paralysi sensus minus laborant, quia vis cerebri, qua sensui prospicitur, quam qua motus sustentatur, major requiritur? Ad hoc respondeti certius nequit, dicive amplius quicquam, quam, in adversa, hujus generis id quod in secunda, valetudine fieri; ut, quemadmodum cerebri actio nunc augetur, nunc imminuitur, ita, praesertim sub debilitate, id inaequaliter, et alibi magis, alibi minus, fiat.

Ut dictorum summam ad pauca redigam; causa apoplexiam continens est cerebri incitatio ita imminuta, ut inaequaliter id fiat, id est, in iis cerebri punctis, quorum incitatio motibus voluntariis, sensibus et animi facultatibus potissimum necessaria est, magis imminuatur, minusque in iis, quorum incitatio vitales actiones sustentat; aut, ut hae, propter assiduam suam actionem, vi consuetudinis, adfluxu minore sustententur, praeterque eum statum proprius quidam ignotus morbo dando necessarius sit. Eademque cerebri affectio, sed minor, carum, cataphorum, coma, et reliqua dicta mala, ut causa continet. Quae, haud paulo aliis scriptoribus rectius, Boerhaavius magnus, nobiscum pro eodem affectionis genere, habuit.

Jamque causa proxima, qua licuit, absoluta; ad causarum remotarum, seu principiorum rationem, deinceps transeundum est.

PRINCIPIA.

Principia, quae cerebri statum, jam expositum, inferunt, tria communia sunt; prima ea sunt, quae in potestatem seu humorem nervosum recta agunt: Altera ea sunt, quae corpus medullare afficiunt, et ut potestatis nervosae instrumentum mutant: Novissima in genus sanguiferum, actioni cerebri sustentandae necessarium, agunt. Quae tria igitur ad duo redeunt, ea quae recta, et ea quae eventu, in genus nervosum agunt. Cumque neutra, sine cerebri statu peculiari, jam ante existente, et, his ablatis, in morbum erumpere parato, agant; igitur pro potestatibus nocentibus utraque habenda sunt.

POTESTATES NOCENTES.

Potestates nocentes, quae recta in genus nervosum agunt, licet maxime purum et idiopathicum apoplexiae exemplum edant, multo tamen minus alteris manifestae, plerosque hac-

tenus medicos fefellerunt. Pariter obſcurae ſunt ac ſomni ſani cauſae. Quae tamen gradu variare, et ad morbi modum, poſſunt, et ſic apoplexiam inferre. Reque vera incidere compertae ſunt Ita ſi quis, hauſto liquore fermentato in apoplexiam, aliquot annos permanſuram, in ſalutem demum tranſituram, implicitus eſt; certe ejus cauſam compreſſionem totum id tempus permanentem fuiſſe, non dixeris. Nec fieri poteſt, quin poteſtas nocens in genus nervoſum recta, et mobilitate imminuenda, egerit; cujuſmodi poteſtates, incitationem imminuentes, ſeu collapſum facientes, dicendae ſunt.

Cumque ſomnus naturalis, ſine humore in cerebro cumulato, manifeſte incidat, et in cerebri incitatione imminuta haud dubie conſiſtat; ita idem ſtatus, ad morbi modum auctus, ſimiliter incidere credendus eſt. Hae poteſtates externae aut internae ſunt.

Ad externas pertinent, frigus, ſedando agens (quod ſic agens, alia quoque ratione non nocet ſolum, ſed et exitio ſaepe eſt), venena, electricitas, concutio violenta et animi perturbationes graviores; quorum venena frigori ſimiliter agunt, eaque actione alios pariter et apoplexiam finem trahunt. Tres vero poſteriores noxae, cerebrum nimis incitando, nota corporis animati lege, incitationem imminuunt. Quam et alias extinguere poſſe, notae ſunt. Quae incitatio nimis aucta ad ſeſe pari modo, ac vigilia ſomnum, quietem labor inducunt, imminuendam pertinent.

An etiam internae noxae ejuſdem generis ſint, deinceps inquirendum eſt. Tales eſſe haud dubium eſt. Ita, ſi epilepſia, ſi hyſteria, ſi exanthematum repulſio, aut colica pictonum in apoplexiam pro tempore deſinit, quod haud rare fit; id haud facile compreſſioni tribui poteſt. Quod efficiens noxa, in genus nervoſum agere, multis rebus apparet. Neque, ſi arthritis atonica in apoplexiam tranſit (quod, quamvis parum medicis et pathologis animadverſum, aliquando tamen incidit), ea res compreſſione omnino, incitationis imminutione haud difficile, explicabilis eſt. Imminuta incitatio, quae ſub exiguo tumore aut paululo humoris effuſo incidere reperta eſt, non huc pertinet; ſed eo, ubi de compreſſione, ab his cauſis exorta, ſeorſim agitur.

Hae poteſtates ſunt, quae, in corpus medullare recta agendo, apoplexiam aut paralyſin inferunt, tanto magis anquirendae, quanto ſubtilius et fallente magis impetu invadant, et ſaepe prius non morbum ſolum, quam detegantur, ſed mortem quoque inferant. Omnes in humorem nervoſum agunt, eumque ita afficiunt, ut incitationem ſuſpendant deleantve. Sed,

Ut

Ut vitiatum quoque firmum nervoſum, nempe cerebri corpus, ad apoplexiam inferendam pertinere dictum eſt, ita quo modo ſubtilius vitietur, haud clare cernitur. Craſſius aut tenuius, denſius laxiuſve, eſſe, aut colore variare poteſt. Laxius ubi, ut in pueritia, aut rigidius, ut in ſenectute, eſt; ita minus incitationi vegetae aptum videmus. Hoc maniae forſan, illud amentiae ſtatui reſpondet. Sed neque, quo modo, neque quibus noxis ſtatus apoplecticus ſic inferatur, recte comprehenditur. Quod tamen facere vis externa, non comprimendo, ut mox ſub capite comprimentium cernetur, ſed laedendo, auctus ſanguinis impetus, ſtimulantia et acria, in cerebro continui ſolutionem dando, facile intelliguntur. Hae ſunt poteſtates in genus nervoſum recta agentes.

Eventu in genus nervoſum, rectaque in ſanguiferum, agunt omnia quae cerebrum comprimunt. Comprimunt cerebrum, humoris in cerebri vaſis, undeunde orta, abundantia, vis externa alienave, cerebro incumbentia, durae matris aliarumve cerebri membranarum tumores, poſtremo ſanguinis aut ſeri effuſio.

Quod ad horum primum attinet; vaſa cerebri certe humoris, quem ferunt, abundantia variant; eoque hinc cerebri corpus premi periclitatur. Verum, dum res vera certa eſt, cum tamen in magna abundantia ſaepe non, et ſine abundantia ſaepe oriatur apoplexia, ita, quando haec oritur, an ab abundantia ſit, ambigi ſaepe poteſt. Haec abundantia comprimendo agit, ſed non ita ut exiſtimatum eſt. Humor nervoſus, a cujus motu, quem incitationem dicimus, omnes corporis actiones, omnes ſenſus et motus omnes pendent, non a ſanguine ſecernitur, neque ab arteriis nervi continuantur. Nam eam rationem neque res vera ulla certior firmavit, neque rationis ſimilitudo pro eo facit. Nullus enim humor inelaſticus poteſt, cogitatione velocius, ab extremis ad cerebrum, et hinc ad eadem aut alia extrema, percurrere. Sed elaſtici facile poſſunt taleſque natura agnoſcit. Cujuſmodi magneticus et electricus ſunt. Unde in animalibus ſubtilem humorem inelaſticum, qui non in nervis, ut cavis, perfluit, ſed ſupra circaque eos, et in foraminibus eorum, promanat, ſubeſſe, actionum animalium mira ratio ſuadet. Secernitur quidem ad alendum corpus humor, ſed non per nervos. Is ab extremis arteriis ſecretus, nervis tantum filtrationis more, eo, quo applicandus eſt, deducitur. Abundantia igitur in vaſis ſanguiferis, non corpus medullare, tanquam vaſculare, ab arteriis continuatum, eoque repletionis capax, implet et implendo comprimit; ſed craſſum cerebri corpus, ut pariter medullari, pariter corticali, parte conſtans, comprimendo. Cum enim huic et generi ſanguifero ſui utrique fines ſint, ita, ſi

 hoc

hoc plus ſolito ſpatii occupat, ut ſpatium illi neceſſarium imminuatur, id eſt, comprimatur, neceſſe eſt. Abundantia igitur ſanguinea partem corticalem, perque hanc medullarem, comprimendo agit. Quam rationem, quae confirment, res verae non deſunt. Ita, ſublata parte cranii, digitus premens ſtuporem apoplecticum intulit *. In quodam, ſymptomatis hydropicis ſteatomate, aortam comprimente, laborante, cui vultus rubores et alia plenitudinis ſigna erant, quoties caput vel pauliſper inclinatum eſt, brevis acceſſio apoplectica incidebat *. Quod ideo fit, quia, inclinato capite, ſanguis in arteriis percitatur, in venis tardatur. Quam cauſam ſaepius ſubeſſe, acceſſiones breves, in ſalutem terminatae, quae, a gravioribus cauſis, et pernicialem morbum inferentibus, mox memorandis, et nominatim ab effuſione, eſſe non poſſunt, argumento ſunt.

Si igitur non ab effuſione hic caſus eſt, a diſtenſione ſit neceſſe eſt. Sed, cum majora vaſa ſola diſtenta vix totam nervorum originem comprimere poſſe putanda ſint, nec arteriae in cavos nervos continuentur, hiſve ſecretio, motum et ſenſum continens, peragatur ; tamen, quia alendo corpori dicata ſecretio ab extremis arteriis peracta, cujus effectus per nervos ratione dicta applicatur, non deeſt ; ideo, quae hanc peragunt, arteriolae extremae ad corpus medullare penetrare, originem nervorum attingere, eoque, diſtentae, hanc in omnibus punctis comprimere, exiſtimandae ſunt.

Atque haec noxa intra vaſa conſiſtit.

Alia comprimentia extra vaſa agunt. Ex quibus ad vim externam pertinent extrinſecus vi adacta inſtrumenta vulnifica, ad corpora aliena ſpectant, " licet non a corpore, ab hoc loco tamen aliena, cranii fragmina, forte intropreſſa, ipſumve hoc intus quacunque prominens, ſcilicet, varie exoſtoſium, nodorum, aut tophorum, quae dicuntur, forma excreſcens." Huc omnes ii humores, qui non vaſis effuſi ſint, ſi qui ſint, ut pus aërve, pertinent.

" Tumores," qui tertio loco memorati ſunt, durae matris aliarumve cerebri " membranarum, item hae vaſave, praecipue ubi falcem efformant, in naturam oſſeam verſa, tum concreta quaedam, potiſſimum in glandula pineali ;" denique, " milii ſeminibus conſimilia corpora ; poſtremo, tumores ſcirrhoſi, qui intra cranium ſaepe deprehenduntur :" Haec omnia poteſtatum nocentium, et apoplexiam excitantium, in numero ſunt, eodemque, quo poteſtates jam expoſitae, modo, nempe comprimendo, agunt. Quae tamen eo minus inter-

* Cull. Prael. de Apoplex.

ſunt,

ſunt, quod neque ſignis externis cognoſci poſſunt, neque, ſi poſſent, remedia recipiunt.

Noviſſima compreſſionis cauſa effuſio eſt. Quae humorum, ſupra relatorum, modo in ſummum cerebrum, modo inter ejus membranas, modo in piam matrem, modo in ventriculos, modo in cerebri baſin, incidit. Cumque aut ſeroſa ſanguinis pars, aut ipſe hic integer omnibuſque ſui partibus, effundatur, utriuſvis effuſionem vel ruptura vel dilatatio vaſorum facere ita poſſunt, ut haec rarius ſanguinem, illa ſaepius eum, et rarius partem ſeroſam, effundant. Ad

Sanguinem effundendum pertinent omnia, quae in arterias recta agentia, eum ſupra modum percitant: Cujuſmodi eſſe poſſunt vis externa, contuſio aut concuſſio, exercitatio vehemens, aut violentae animi affectiones, qualis ira eſt. Eodemque ſpectat ſanguinis in venis reditus impeditus. Hunc nonnulli regurgitatione in venis ad horum rupturam agere exiſtimarunt. Verum idem, ſanguinis ex arteriolis extremis in venas extremas tranſitu per obſtaculum venoſum impedito, verſo in exhalantes impetu, harum actione ſic adaucta, quod celebre molimen haemorrhagicum eſt, eque iiſdem, vel dilatatis vel perruptis, effuſo ſanguine, fieri, quanto ſimplicius, tanto veriſimilius eſt.

Ad ſerum effundendum eadem, quae ſanguinem, minore gradu, et, prae caeteris, ſanguinis in venis reditus impeditus, ſpectant. Hoc, ut in altero caſu, modo memorato, in arteriolas exhalantes impetus vertitur. Quibus diſtentis ſic diductiſque, ſeroſitas, quae vaporis forma exhalatur, plus ſolito, vel eadem etiam ſub ſua forma, vel quandoque forſan ſerum ipſum, ſeu illa diſſoluto glutine juncta, ejiciuntur.

Qui abſorptionem per venas fieri olim, nondum nota generis lymphatici natura, crediderunt; quique nunc quoque, quod nulla in capite lymphatica viſa ſunt, ideo ea deeſſe exiſtimant, ii hanc humoris ſeroſae effuſae cauſam, nempe ſanguinem in venis retardatum, aliter agere, ſcilicet, abſorptionem prohibendo, et hac ratione humorem effuſum cumulando, judicant. Quae maximi viri Culleni, in hac re anatomica Hallerum ſecuti, opinio eſt. Quam tamen, ut et pathologicam rationem, inde deductam, eo minus recipiendam arbitror, quod rei anatomicae peritiſſimus et experientiſſimus vir Monro, alter noſtrorum in academia Edinenſi praeceptorum, tam rebus quibuſdam veri veriſimillimis, quam rationis ſimilitudine adductus, quae in omnibus aliis corporis partibus manifeſte vaſa lymphatica ſunt, ea ſoli capiti non deeſſe, contendit. Rejicienda igitur haec apoplexiae cauſa eſt.

Quod ad compreſſionem, tumoribus aut effuſione factam, et

et apoplexiam aut paralyſin facientem, attinet; aliquando tumor tam exiguus eſt, et effuſio tam parca, ut iis totum cerebri corpus minime comprimi, univerſa nervorum origo minime affici, poſſit; quorum tamen effectus ſit motus voluntarius ubique fere extinctus. Quae compreſſio, cum minime communis ſit, ita parti propria eſſe poteſt, ut, vicinum magnum vas afficiens, ad omnia partis primum, dein, per regurgitationem, ad omnia totius cerebri, communicetur. Certe, ſi unum aut alterum ſanguinis effuſi cochlear, ut apud Morgagnium videre eſt, morbum fecit, id aliter explicabile non eſt.

Altera effuſionis, eam facientis, origo arteriarum extremarum relaxatio eſt. Quae, ut in aliis corporis tractibus, ſine ſanguinis venoſi reditu ad cor impedito, et citra cauſas arteriarum actionem recta augentes, hydropem, ita hic quoque, efficere credenda eſt. Quin ſola ſaepe haec, ut poſt febrem intermittentem, quae relaxationem ſaepe poſt ſe relinquit, hydropem gignere nota eſt, diatheſis hydropicae nomine celebrata.

Quarta effuſionis, comprimendo apoplexiam creantis, cauſa eſt ſeroſitatis in vaſis abundantia. Abſque enim cauſis, modo relatis, ſeroſitas ubique vaſorum abundans, eoque cum glutine et rubris globulis (quorum illud eam tantummodo intra certum modum impeditam retinere poteſt), minus exacta diffuſione coiens, ad aquoſarum ſecretionum vias, ipſa aquoſa, undique diffluit, et ſic praeter naturam effunditur. Huic hydropici, chloroſin comitantes, tumores, et ex iſchuria renali orta apoplexia, tribuenda videntur. Quorum hoc in caſu urina retenta ſeroſitatis in univerſis vaſis abundantiam dat, et ſic, quam ob cauſam neſcio, ad arteriolas in cerebro exhalantes prae reliquis nimium onus vertens *, gignit apoplexiam.

Hae apoplexiae cauſae occaſionales, ſeu poteſtates nocentes, comprimendo agentes ſunt. Quarum ſola fere humoris in cerebri vaſis abundantia medicabilem morbum; reliquae aut immedicabilem, ut violentiae effectus plerumque, ſemperque tumores, aut exitio futurum, ut effuſionis ſpecies, creant. Quod, ſi quando tollitur ea, quam vis externa fecit, apoplexia, id manu ſola fit, chirurgiſque ideo relinquendum. Sed, quoniam, quocunque gradu ſic morbum, non ſemper inferunt, et, ſine certa cerebri conditione, aut nullum, aut alios edunt; ideo, ad juſtas apoplexiae cauſas, ſeu, potiore illuſtris Gau-

* Cullenus, de apoplexia in praelect. ſuis agens, quatuor iſchuriae renalis caſus ſolos vidit, omnes in apoplexiam deſiiſſe.

bii sermone, principia cruenda, quae haec conditio seu apoplexiae seminium sit, deinceps anquirendum.

SEMINIUM.

In seminii doctrina tradenda potestas nocens, quam potissimum respicimus, compressio est. In genus enim nervosum recta agentia obscurius id faciunt, quam ut alioquin ea, nisi tanquam simplicia principia, ut saepe vere sunt, consideres. Sed, ubi compressio potestas nocens est, tum ei propria corporis conditio, seu seminium, respondet. Id autem congestio venosa est.

CONGESTIO VENOSA.

Quae quo modo morbosa noceat, priusquam dicatur, quis sanguinis venosi naturalis status sit exponatur. Ratione habita vasorum plenitudinis, aetas humana in duo tempora dividitur; alterum a die natali ad trigesimum quintum fere annum, alterum ab hoc ad vitae finem, pertinentia. Primo tempore, ut ex Cliftoni Wintringhami, Equitis et medici Angli, experimentis patet, venae densiores et firmiores, arteriae rariores et laxiores, sunt. Hinc hae, quam illae, sanguinis impetui, qui idem est, magis cedentes, plus hujus capiunt. Quae plethora arteriosa dici potest et dicitur, et causa corporis incrementi fit. Utque corporis partes in necessarios quosdam usus ordine quodam explicantur perficiunturve; ita cerebrum eo, quod actio ejus universis aliis necessaria est, ante omnia perficiendum est. Ob quam causam, dum communis plethora arteriosa ubique viget, haec in ramis aortae, caput adeuntibus, paulo exquisitior est. Cujus excessus epistaxis est. Dein ad genitalia, in utroque sexu, necessaria speciei procreandae instrumenta, maximeque varia uterina, explicanda, vertitur a superioribus ad inferiores aortae ramos, eosque prae caeteris, quae has partes adeunt, plethora localis obtinet. Quo perfecto munere, quem in usum nescio, in arteriam pulmonalem plethora inclinatur. Unde, si thorax forte angustior justo est, et nimia forte plethora, haemoptysis, et si ejus seminium, nempe tubercula pulmonum, subest, phthisis pulmonalis, nascentur. Causa vero uniuscujusque harum localium eadem, quae communis plethorae, est, scilicet, vasorum, quorum est, sanguinis, qui idem est, impetui cedens, laxitas. Causaque uniuscujusque, suo tempore solutae, est acquisita per magnam vasorum actionem, his demum densitas, impetui dein resistens. Quam igitur densitatem cum universae arteriae, suo quaeque ordine,

ordine, circa id tempus quod dictum eſt, conſecutae ſunt, jamque per validam ſuam actionem, per tantum temporis exercitae, denſiores tandem venis evaſerunt, in his demum vertitur abundantia. Quae primo quoque tempore in venas, jecur et venae portarum truncum petentes, haemorrhoidales dictas, incidit; propterea quod hae, recta aſcendentes, diſtenſiliores, muſculorum vicinorum actione non preſſae, valvulis carent. Fitque haec plethora venoſa localis. Quae, immodica magis facta, haemorrhoidem facit. Cui dein, provectiore aetate, in vaſis capitis plethora ſuccedit. Quae hic maxime fit, quia multa hic ſanguinis per venas reditum, etiam in ſanitate, retardant. Ea ſunt ſanguinis ab extremis venis in ſinus, contra ſolitum curſum transfuſio, vicinorum muſculorum actio nulla, nullae venis inditae valvulae aut muſculorum extra cranium actio, preſſione ſanguinem percitans. Qui ſtatus tamen naturalis, cum nihil praeter naturam, nulla conditio morboſa, intus eſt, ſine morbo perfertur.

Verum ejus effectus tum demum morboſus fit, ſi ad eum ſeminium intus accedit. Hujuſmodi ſunt capitis magnitudo, figura quaedam inſolita, item cervicis brevitas. Nam cum, quo grandius caput eſt, eo plus ſanguinis quo repleatur ad id per arterias deferatur, ideo plus pro ratione in venas conjicietur, eaeque pleniores, quam reliquae corporis, pro ratione magis laborabunt. Incommoda autem capitis figura, qualis ea eſt, qua id varie prominet ad ſanguinis per venas reditum impediendum, aliquid certe poteſt. Denique, cervicis, cui una vertebra defuiſſe dicitur, brevitas eodem pertinet; ſiquidem ſic, quo magis ea flectitur, eo unumquodque flexae punctum a recto magis decedit. Qua poſitura ſanguis per arterias aſcendens non, quia nulla minus, ſed quam recta, ei obſtat per venas, plane tardabitur, cum omnis a recto decedens cervicis ſtatus, venas jugulares comprimere periclitetur. Quas res, ad ſeminium apoplecticum dandum, valere non ratio ſola, ſed res vera et certa, confirmat: Quippe enim tale plerumque caput et cervicem apoplecticorum eſſe, cui non notum et exploratum eſt?

Poſtremo, cordis et pulmonum impedimenta, cum ſeminium, jam relatum, intus eſt, id augebunt; ſi abeſt, ut principium abſolutum, agentia, aut apoplexiam aut aliquem alium capitis morbum facere periclitabuntur.

Horum in numero polypi cordis aut majorum circa id vaſorum, quales toties inciſis cadaveribus deprehenduntur, ſunt habendi. Sed hic monito in animum tibi veniat, quod obſervationum de cadaveribus in fine datum eſt, ne effecta pro cauſis temere, quod multi fecerunt, apprehendas. Nam, licet

longe

longe maximo in numero incifionum polypi in corde venifque et arteriis ei proximis, fcrutanti medico in confpectum dentur, tamen, ut ex evidentibus manente vita fignis credere licet, ii non ante extiterunt, tantumque in luctu extremo et articulo mortis, haerente inter quietis initia vafis fanguine, concrefcere inceperant. Verum, ut iidem aliquando quoque ante fuiffe, eodem fignorum indicio fatendi funt; ita

Alia quoque ibidem impedimenta pari modo, ac illi, cerebrum adficiunt, et effufionis caufa fiunt. Hujufmodi funt omnia, quae alias hydropem, et, prae caeteris ejus fpeciebus, hydrothoracem, fanguinis venofi reditu impediendo, faciunt, ut tumores, maximeque fcirrhofi, verfave in offeam naturam vafa in corde perve pulmones. His, in dextro ventriculo cordis, fanguis pari modo, ac in fpiritu emittendo fit, fed magis et affidue impeditus, fimilem quoque affectum, nempe ut venofi a cerebro reditum impediat, edit; quam rem non folum fpirandi nota nunc ratio, fed et certa experimenta, de induftria in aliis animalibus, cafuque in homine, inftituta, confirmant. Hinc orta congeftio, fi firma firmiora paulo et denfiora funt, et fi alioquin feminium apoplecticum, id eft, diathefis haemorrhagica, fubeft, molimen haemorrhagicum in cerebro, dein effufionem, creabit; fin laxiora firma et diathefis hydropica fubfunt, hydropem ibidem gignet. Qui apoplexia hydropica ut dici poteft, ita apoplexia vera et idiopathica non eft; fi quidem fine diathefi apoplectica vera, fine vero feminio, eft, et in diathefi hydropica confiftit. Adeo autem illa, nempe activus vaforum ftatus, non refolutus, apoplexiae neceffarius eft, adeoque in molimine haemorrhagico pofitus, ut fub eo Hoffmannus omnem apoplexiam comprehenderit. Qui tamen, fi femper haemorrhagiam ipfam fequi judicaverit, nimis verum intendit. Finitis omnibus aliis ad apoplexiam attinentibus fermonis partibus, ad judicium eventus et curationem tranfeundum eft.

PROGNOSIS.

Saepe lethalis apoplexia eft, maxime, fi ad juftam acceffionem perventum eft. Et, ubi haec incidit, poftque falus redit, id naturae magis vi, quam artis auxilio, efficitur. Nec faepius iteratae acceffiones in falutem tranfire, epilepfiae et quarundam aliarum neurofium more, folent. Raro quifquam tertiae fupereft. Quinetiam pro principiorum genere et natura periculum eft. Quorum poft aliqua, ut inflicta vulnera, magifque intra cranium tumores, maxime effufionem, exitio morbus eft: Alia magis ambigua eventu funt, ut genus nervofum recta af-

 ficientia;

ficientia; quorum pleraque, liberius admota, saepe perniciem, semper periculum, adferunt; ex iisdem quaedam, pro magnitudine sua, meliorem aut secus eventum denunciant. Quin et plethora venosa, cum ea simplicior offensae caput est, licet maxime in manu medici esse videatur, non sine formidine est. Cujus, ante effectum hujus mox venturi, signum frequens sanguinis stillicidium, raro cuiquam aetate provectiore incidit, quin aut apoplexia aut paralysis mox eum excipiat *. Uno verbo, cum principia, saepe ipsa obscura et dignotu difficilia, eo saepe anceps pariter judicium eventus praebeant, pro accessionis gravitate periculum fore, facilioremque morbum prohibitu quam sublatu esse, dicendum est.

CURATIO.

Curatio igitur duplex hic requiritur; altera ad prohibendam, altera tollendam apoplexiam. Rursus prohibens curatio duplex est, quae primo morbi adventui, et quae ejus, postquam advenit, futuris accessionibus, occurrit. Cumque, ut, ex supra propositis, satis nunc, opinor, patet, duplex quoque apoplexiae casus sit, alter a compressione pendens, alter in incitatione recta imminuta, seu collapsu, positus; ita, ex iis ab eorum primo, et a curatione prohibente, eaque hujus parte, quae primo morbi adventui occurrit, initium faciam.

Primo morbi adventui occurrendi consilium est, omnia, quae sanguinis in cerebri vasis copiam cum impetu augent, imminuere. Eoque pariter implentia corpus et stimulantia fugienda sunt. Eodem enim pertinet replere vasa et horum actionem augere. Quoniam enim in molimine haemorrhagico morbus consistit, ad id excitandum aeque valebit quicquid nimiam vasorum actionem facit, ac copia iis ingesta; quia aucta vasorum actio in iis copiam protinus auget. Nec refert vera copia sit, seu plethora, quae dicitur, ad copiam, an idem humoris spatii in vasis plus, quod plethora ad molem nuncupatur, occupet, ac proinde calor, sanguinem rariorem facturus, vitandus sit. Unde facile videre est, non remedia, sed administrationem antiphlogisticam, hic requiri. In hac administratione plethoram venosam praecipue et solum fere in animo medentis esse, inque eam illam potissimum agere manifestum est; nam, quod ad offensas capitis, supra in principiorum numero relatas, attinet, vel minimam earum vitandam dixisse uno verbo satis est. Tumores in potestate nostra non sunt. A propositoque praesente aliena est relaxationis arteriarum ratio; quippe quae non neurosin, sed cachexiam, et non apo-

* Culleni haec observatio est.

plexiam

plexiam juftam legitimamque, fed hydropis fpeciem, creet. Non igitur hic de ea, nec ufquam nifi illuftrandi caufa, verba fient. De apoplexiae feminio folo hic fermo eft. Cujus igitur externis fignis, capitis magnitudine, cervicis brevitate, corpore pleno, vultu florente et rubente, cum labes intus effe, in qua periculum morbi pofitum eft, praefciri poteft, (et haud difficile faepe poteft, certiufque etiam hoc, fi quem ejufdem familiae morbus ante affecerit), tum, ad varia praecepta, quae adminiftrationem antiphlogifticam dirigunt, quo maturius minufque provecta aetate decurritur, eo certius periculum omne avertitur. Quod tamen ita effe videtur, ut omnes hujus adminiftrationis partes aeque ad rem non fint, delectus habendus, et quaedam ejufdem partes reliquis anteponendae. Ex ufu fenfuum orta irritamenta, quae plurimum in febribus, partimque in certis phlegmafiis, cum cura fugienda funt, hic, quia non nocent, non funt anxie cavenda. Ex noxis quas motus infert, fola nimia eoque brevior neceffario, et inconftantior, quia continuari non poteft, quippe quae, perfpirationis fudorem fequente fuppreffione vel imminutione, ad corpus replendum non attenuandum pertineat, metuenda eft, et ante omnia conftantior et lenior, quae maxime aequalem et plenam perfpirationem fervat, utenda. Quae lex non menfem, non annum, fed vitae fpatium, fervanda eft. Ex fenfibus internis qui dicuntur, praecipue ad rem attinet cogitatio. Quae nimia et intenta, ut noxa, et ibi praecipue, ubi morbi fedes futura metuitur, debilitans, cavenda eft; eoque magis, quod non tam in fola plethora, quam in hac tamen cum debilitate conjuncta, feminium conftat. Cujus rei haec explicatio eft. Plethora, five arteriofa, five venofa, debilitat, tonumque imminuit. Nam, quamvis vaforum tenfio horum tonum facit, nimia tamen, fibrillas mufculares ultra modum diftrahendo, eundem tonum, praefertim longior, tandem tamen imminuit. Hinc plenum habitum ex otio et victus copia habentes nunquam tam robufti funt, quam parci et exerciti; fed, fi id plethora etiam arteriofa, multo magis venofa, facit; cum, ob eandem caufam, (nam fanguinis ex arteriarum in venarum fines tranfitu impediendo, arteriofam quafi plethoram gignit), tum eo tempore, quo arteriarum cordifque actio languidior effe incipit, incidens, debilitata vafa obruere periclitando. Debilitatem cum plethora feminium apoplexiae facere, hoc patet, quod, licet ante aetatem provectam, maximeque florente adhuc hac et vigente robore, multis tempeftatibus fanguis in arteriis percitatus, pari cerebrum copia, ac, cum poftea morbus incidit, repleat, et inde quoque morbi quandoque nafcantur; raro tamen tum, femperque fere diu poft, cum manifefta jam debilitas eft, inci-

 dere

dere ille solet, quodque multi, pariter ac apoplectici, pleni, et externis etiam hujus seminii signis non carentes, sed non debiles, senes morbum plane fugiunt. Et similis arthritidis, in plethora quoque cum debilitate positae, ratio est. Cum igitur debilis hoc tempore habitus sit, et ea debilitas plethora augeatur; ita omnia multum debilitantia, et in iis cogitatio nimia, vitanda sunt, et plethorae remedia ita administranda, ut, prout provehatur magis aetas, eoque crescat debilitas, exercitatio, ne nimis exhauriat, imminuatur, nec tam exquisita parsimonia victus sit.

Caeterum victus, qui lautus et largus, una cum quiete, jam memorata, tota plethorae causa est, parcius adhibendus est; maximeque, ineunte vita, quo tempore nullum debilitatis et atoniae periculum est: Cujus deinde paulo major usque, quo crescant majus anni, viresque decrescant, indulgentia non nocebit; si quidem, ut modo dictum est, non exhauriendus et debilitandus homo, sed, ne humoribus abundet, conandum. Satisque plerumque erit, una cum supra praescripta exercitatione, carne, quae sola fere alimenti alentior justo pars est, parcius, semelque sic, non bis, die uti, et reliquae ciborum materiae usui, ne in hac copia, quod in carne proprietas, id plenitudinis praestet, aliquantum temperare: Cui mediocritati per omnem vitam, quam summae inediae sed breviori, confidere erit consultius. Postremo alvi ratio habenda est. Nam, ut in omni capitis plenitudine aut hujus periculo, haec nunquam non alvi duritie augentur, ita, sive ad illam imminuendam, seu hoc prohibendum, quam ejusdem mollities, nihil efficacius. Cumque in praesente consilio prohibenda potius plenitudo sit, ita alvum purgantia, quae plerumque pro tempore tantum purgant, mox duriorem relictura, non utenda, potiusque materiae victus, et alii corporis administrationi, res credenda. Cui rei parcior carnis, jam praeceptus, liberior materiae, e plantarum genere paratae, usus, sub forma humida, et post plenissimum cibum exercitationis pars major, conveniunt.

Hae administrationis antiphlogisticae partes sunt prohibendo apoplexiae seminio accommodatae. Quas respicientia praecepta ita servanda sunt, ut media quasi luxui cum quiete et parcae nimis duraeque vitae rationi via, quae alioquin homini aptissima est, eique voluptatis, cujus capax maxime ejus natura est, satis accommodata, teneatur. Ut ad secundam curationis partem transeam;

Ubi semel morbus incidit, ut jure altera accessio, cumque ea aut saltem tertia, mors extimescatur; si seminii apoplexiae, a compressione pendentis, seu haemorrhagicae Hoffmannianae,

de

de quibus in prophylaxi actum est, signa apparent; ut certum sit, non hydropicam esse, cujus diathesis diversa, et si attentius observes, non dijudicatu difficilis est; tum, ad alteri accessioni occurrendum, sanguis detrahendus est. Neque, ut nonnulli medici volunt, parca, exempli ergo, ad uncias viii. sed dupli, ut minimi, immo tripli, aut etiam quadrupli, * detractio esse debet. Incidi vero arteriam temporis quibusdam visum est. Qua tamen haud paulo potior vena jugularis, quae incidatur, usu comperta est; quippe cujus incisio multis, quae arteriae incisionem premunt, incommodis careat, et commoda quaedam, quibus illa caret, habeat. Quorum commodorum haud minimum est, quod sanguis tum copiosius, tum citius, tum certius, ea educi potest. Neque, ob has ipsas causas, non arteriotomiae, brachii, cum ad venam jugularem aditus minus patet, incisa vena praestat. Praeterque haec, rejicienda detractio e tempore est, quia locus, in quo vesicatorium imponi usus requirit, vinculis, arteriae incisae comprimendae necessariis, occupatur.

Licet autem nihil ab hoc consilio alienum magis stimulantibus sit, quorum omnia genera cane pejus et angue, ut aiunt, cavenda sunt; tamen a vesicatoriorum stimulo, qui per corpus latius non diffunditur, nihil metuendum est. Quibus, e contrario, ad auctum in parte sanguinis impetum imminuendum, et molimen haemorrhagicum componendum, nihil efficacius est.

Tertia humorem detrahentia, et sanguinis detractioni virtute proxima, alvum purgantia sunt. Qnae in omnibus summi canalis alimentarii, supraque hunc, humoris congestionibus, sive inflammatoriis sive haemorrhagicis activis, a parte laborante humoris copiam revellendo, magno sunt auxilio, eoque majori, quo plus humoris auferunt. Neque hic acrium eorum stimulus formidini esse debet; qui, e contrario, propter imminutam sensibilitatem, magnus requiritur, neque ut vesicatoriorum modo dictus est, per corpus latius diffunditur. Acria quoque in alvum immissa, ut tartarum emeticum, colocynthidi conjunctum, conveniunt.

Ubi affectio non apoplexia haemorrhagica est, sed hydropica, eoque diversi morbi, nempe, hydropis symptoma, omnia haec, praeter alvi purgantia, veneno sunt; contraria, ut tonica et absorptionem promoventia, remedio. Purgantia alvum humoris serosi copiam auferendo, et absorptionem augendo, juvant. Atque hic quoque, quae omne in congestione positum malum, sive haemorrhagicum, sive hydropicum, exasperant, stimulantia fugienda sunt. Quae tamen, si saepe a me-

* Cullenus aliquot libras cum fructu detractas vidit.

dicis

dicis in apoplexia tractantur, et aliquando (nam saepe male tractantur) etiam prodesse comperiuntur, ea res neque apoplexiam a compressione, neque hydropis symptomaticam, sed eam, quae in incitatione recta imminuta consistit, subesse, argumento est.

Atonicae Apoplexiae Curatio.

Cum compressionis fusius jam explicatae signa, item congestionis hydropicae, pro certo desunt, cum nulla cerebro vis illata manifeste est, cumque (nam exiguorum tumorum absentia nunquam certa esse potest) tales sive potestates nocentes sive principia, qualia supra exposita sunt, ut venena, fulgor, epilepsia, hysteria, exanthematum repulsio, postremo, arthritis, quae sedando agere nota sunt, morbo antecesserunt; tum diversum statum internum esse et potestatem nervosam sua origine recta imminutam, ut certum erit; ita

Consilium medendi erit, potestatem nervosam excitare. Et in hoc demum casu stimulantia erunt remedio. Quod utique non hic attingam; quia hic casus adhuc in obscuro est, nec tempus ita, ut in paralysi, longo morbo et deliberationem recipiente, rem ancipitem dijudicare sinit. Eoque totius hujus rei, quam medici plerumque parum animadverterunt, ad paralysis tractationem relego.

DE MANIA.

AUCTORE DAV. STUART.

TAM parum prope inter medicos, morbos mentis ad ordinem nosologicum redigendo, quam de ejus operationibus inter philosophos, constat. Nec rationi consentaneum videtur, rem aliter se habere quum animo perpenditur quantum olim hi morbi, per omnes medicinae partes, indistincti inter se et alios morbos jacuerint. Cuivis equidem haec consideranti clarum erit, multum jam fecisse medicos, quum in re difficili aliquid vel tentasse magni sit. Et plurimas commeruisse laudes eos, qui haec pericula fecerunt, ab omnibus facile concedendum erit, qui, cogitationis facultatem beneficium optimum homini a Deo collatum, aestimant. Quid enim spectaculum magis luctuosum est, quam hominem videre deperdita ratione, qua fere sola caeteris animantibus distinguitur

tur et prope ad deos accedit, insanientem, et ora turpiter foedantem unguibus?

DEFINITIO.

Nullus, credo, est inter maniae scriptores, qui aliorum repudians definitionem, huic morbo inditam, ut mancam, non ipse novam excudit: Et nova semper excudenda erit, quoties tam absurde de sensationibus, sensuum delusione, et nimis debili et vivida objectorum perceptione, verba fient. Quae de his dicuntur nimis in obscuro sunt, quippe cum varient summopere perceptionis gradus in eodem homine diversis temporibus, et plurimae mentis functionum a statu solito aberrationes sint, quae maniae tamen nomen haud merentur. Quam difficile sit hanc rem penitus expedire testatur * vir jure summae auctoritatis, in omnibus quae ad mentem pertinent. Qui, postquam quaedam notavit necessaria ad maniam constituendam, haec addit verba. "These circumstances are variously combined in the various kinds and degrees of madness, and some of them take place in persons of sound minds, in certain degrees, and for certain spaces of time; so that here, as in other cases, it is impossible to fix precise limits, and determine where soundness of mind ends, and madness begins."

His quamvis difficultatibus pressus, insaniae tamen definitionem ita tradere aggrediar. Ut quandam sibi constantiam omni tempore et in omnibus locis conservet, mentem ex quibusdam certis principiis in facultatum ejus exercitio dirigi necessarium esse videtur. Cum quodam quasi ordine statuto vique ab objectis externis mens imprimitur; et haec intus, ob quandam inter ea similitudinem vel cognationem, proinde conjungere inducitur, et memoriam ejus operis recondit. Quando igitur his principiis, et modo solito, quo impressiones accipere solita sit, dirigi desinit, et simul istius similitudinis vel cognationis inter objecta memoriam cum conscientia illa, quae cuncta sua opera comitatur, nosque tenet nobismet ipsis per omne spatium temporis devinctos, omnino deperdit, tum insanire dicenda est. Sic enim positum hominem, et nulla habentem principia nexus inter ideas suas, haud aliter impulsum fore ab omnibus animi pathematis, quam navem sine gubernatore, ventis et fluctibus furentibus, manifestum est. Hanc nostram definitionem optime stabilit, quod narrat Aretaeus de quodam lignario, qui domi prudens erat operator, et in loco ubi arte sua fungebatur, mente sua constabat; at, si-

* Hartley's observations on man.

mul ac in forum vel alio discederet, depositis instrumentis, et e conspectu illius loci progressus, penitus insaniebat et furore rapiebatur; ad eundem vero locum recurrens, ad se cito redibat; tanta, ut ait ille, cognatio inter hunc locum et viri mentem erat. Postremo, ubi sensus multo minori gradu aberrant, sicut in mitioribus delirii speciebus, haec cognatio inter mentem et illa omnia, quibus ea diu assueverit, adeo manifesta evadit, ut nullum certius his remedium sit, quam illa menti restituere. Huic insaniae characteri optime accommodatur Culleni definitio maniae, quae sic breviter traditur, "* insania universalis." Et haec adhuc accuratior foret, si, observante eodem viro clarissimo, verbum *fere* suppleatur; quippe enim maniacis commune est hodie furere, et cras mites se gerere in omnibus. Nec ab Aretaei definitione mentis alienatio diuturna omnino abhorret.

Huic loco proprium esse videtur aliquid observare de maniae divisione, quoniam de singulis ejus speciebus haud in animo est disserere. Plurimae equidem sunt illae, quas tamen omnes complecti videntur plerique sub duobus capitibus generalibus. Sic eam in Essentialem et Consensualem partitur Hoffmannus; priorem ita nominans, ob primariam mentis affectionem, vel, ut loquitur ipse, ex cerebri et meningum labe, posteriorem ex spasticis constrictionibus aliarum partium: Quem sequitur nuperrimus auctor in ejus divisione illius † "into original and consequential." Caeterum ut difficillimum est, si non omnino impossibile, judicare quando sit unius, quando alterius generis, ob intimam inter mentem et corpus connexionem, melius est illam potius distinguere ex natura delirii vel ferocis vel mitis, quod illam comitatur. Cujus divisionis usus in curatione perficienda, et remediis adhibendis, maxime patebit.

HISTORIA.

Quoad anni tempestatem; maxime grassari hunc morbum affirmatur calidissimis anni temporibus, et his praecipue plagis, ubi calor plurimum valet. Et, si quando per quoddam tempus sanata esse visa sit, illis tamen temporibus magnum instare periculum, ne denuo invaderet, observatum est. Juvenes magis affectat, quam senes, et sexum saepius virilem quam foemineum ‡. Inter juvenes, tales prae caeteris adfectat qui ad iracundiam natura procliviores sunt, et hilari

* Vide Nosolog. † Battie on madness.

‡ Hoffman de affectu maniaco, "necnon," ait, "in foeminis ob causam eandem essentiales maniae rarius occurrunt."

gaudent

gaudent animo, cum habitu plethorico fibrarum tensionem praebente. In hujusmodi corporis habitu, ingruit nonnunquam sine ullis, quae ejus adventum praenuncient, signis, plerumque tamen his symptomatis stipata invadit. Rubescunt oculi, et motibus convulsivis vibrant; urget dolor vehementior capitis, et robore in immane aucto, exhibet aeger portenta virium. Vultum subinflatum prae se fert ac attonitum, haud absimilem cuidam e somno alto expergefactum ex magno quodam fragore terribili. Jam instante delirio, mentis facultates adeo penitus turbantur, ut omnia absurda homo deblateret, sibi tamen pro veris affingens de illis ratiocinetur. Quasi furiis agitatus vix vinculis coerceri potest, amicos pariter ut alienos temnit, et eorum de sua salute consilia omnino negligit. Modo hilaris, modo lacrymans, jactat se miserandus huc et illuc, et lumen ipsum perosus, et illa, quae olim vitae solatio ducebat, refugit. Morum tanta fit nonnunquam commutatio, ut, qui antea modestos et verecundos se praestitere, omne jam obscenum, omne impudicum, cum gaudio maximo prosequantur. Insomnis aliquando per totas septimanas vexatur horrendis et haud raro ludicris rerum phantasmatis; dum omnem frigoris et famis sensum amittit; membris enim horrore rigidis, et corpore ad usque mortem emaciato, manebit ut statua in eodem loco immobiliter defixus: Cessant secretiones et excretiones omnes perverse vitiatae. Veneris indulgentiam nonnulli vehementer concupiscunt. Audaces ad omnia videntur, et magni quamvis periculi contemptores videantur, ad timorem tamen faciles sunt. Pulsus plerumque per totum morbi decursum haud naturalem ordinem excedit, et eum maxime ejus statum, qui in homine ira violenter commoto est, refert.

Hoc modo perstat saepe morbus sine aliqua vel parvula tantum intermissione; at plerumque intervalla lucida adsunt, quae circuitibus redeunt. Cum vero jam inveteravit, contraria iis quae supra narravimus succedunt. Quiescunt symptomata ista violentiora, dejicitur animus, et ideis quasi omnigenis vacuus, adeo stupidus et desipiens fit homo, ut vix sentiat impressiones, utcunque vividas et fortes. Vix denique ullo modo excitari potest, si loquitur maximam in sermone incohaerentiam praestat. Vitam longaevam reddere dicitur mania, et adversus morbos contagiosos optimum esse praesidium. Exacta jam symptomatum et eorum, quae morbi naturam ostendant, quantum maxime potui, narratione plena; inquirendum deinceps est, ecquibus signis a morbis consimilibus distinguatur.

 DIAGNOSIS.

DIAGNOSIS.

Adeo adfinis eſt melancholiae, opinione Boerhaavii, mania, ut hanc illam tantum auctam exiſtimet. "Si," inquit, "melancholia eouſque increſcit, ut tanta accedat agitatio liquidi cerebroſi, qua in furorem agantur ſaevum, mania vocatur *." Et nos facile aſſentimus, perquam difficile eſſe limites juſtos inter morbos, qui tot inter ſe communia habent, ſtatuere; at diſtinctioni locum eſſe, hinc forſitan haud perperam probatur, quod melancholici quotidie occurrunt, qui nunquam mania tentantur, tametſi per totam uſque vitam priori illo morbo graviter laboraverunt. Et praeterea, tum morbi utriuſque initia, tum acceſſiones ita differunt, ut in melancholia magis paulatim et lente incidant, in mania vero magis repente, praeſertim ſi quem ſanguinolento habitu invadunt. Dein in temperamentis iſtis melancholicis, in queis mania ſe tandem manifeſtaverit, videtur inſania partialis ſemper prius, plus minuſve invaluiſſe. Huc adde, quod anxietas et inſania in melancholia, praeterquam quod partialis eſt, magis futurorum timori, quam praeſentium et inſtantium, deberi videtur. Ex anni etiam tempeſtate, melancholiam magis pariente, aliquid diſcriminis trahitur; quippe quae, frigida et nebulis magis obducta melancholiae, contraria maniae, faveat. Omnino ſupervacaneum foret multa impendere verba differentiae, qua hic morbus a phrenitide et delirio febrili diſcernitur; ſatque eſt, febrim validam cum furore iſtis ſubeſſe, ab hoc vero abeſſe. Hanc diagnoſin, quamvis ſic breviter expoſitam, conſpicuam tamen ſatis fore ſpero. De cauſis jam differendum eſt, et in primis,

PRAEDISPONENTIBUS.

Ex diverſitate quadam in primaria ſolidorum corporis conformatione, quoſdam ad alios morbos procliviores eſſe, quam alios, pro vero conſtat inter omnes. Ex qua vero re pendeat plerumque haec diverſitas, nemini adhuc detegere contigit. At, quatenus ratio et obſervatio ſuadet, diverſa conſtituta temperamenta, quibus vis vitalis diverſimode polleat, videntur. Et, quoad mentis facultates, mirum eſt quantum hae etiam hac diverſitate afficiantur. Conjectura eſt veriſimilis temperamentorum diverſitati implicari varios ingenii gradus. Eorundem vero mobilitati nimiae, qua mens nunquam ſibi conſtans, continuo ad amorem vel metum et ſimiles affectus fertur; proclivitatem ad maniam inniti, ſicut et ad plurimos

* Aphor. 118.

alios

alios ſyſtematis nervoſi morbos, haud dubium eſt. Talem mobilitatem optime indicant oculi, qui, nihil fixe et diu intuentes, per omnes partes perturbatae vagantur; ſimul illis, qui ea praediti ſunt, omnia cum impetu agere mos eſt; vice loquendi vociferantur, et vice riſus ora mille modis diſtorquent, adeo ut muſculi faciei aliquid ſaevum et horrendum ſemper exprimentes, certe phyſiognomiae peritis occaſionem facilem praebeant, futurum morbum, aliquot forte annis antequam reapſe incidat, praevidendi. Bene notum eſt, differre morbos toto coelo, prout in plagis diverſis incidant, et prout plus minuſve vel caloris vel frigoris in illis dominetur. Sic univerſim frigidis locis proprii ſunt, qui inflammatorio ſunt genere, ſicut pleuritis, rheumatiſmus, et aliae fere phlegmaſiae; quia frigoris vera progenies eſt diatheſis inflammatoria. At calidis regionibus, nervoſi dicti maxime ſunt communes, ut febres, hyſteria, tetanus, colica, et ſimiles qui ſunt. Nec hujus ratio longe petenda eſt, quippe calor ſyſtemati majorem confert mobilitatem et excitationem. Hae cauſae ſunt, quod in incolarum ejuſmodi regionum, lingua, religione, inſtitutis, et imperii formis, nihil eſt moderatum, nihil ſecundum rectam rationem, et quod ipſi maniaci apte viderentur, ſi comparetur eorum levitas, ad firmitatem et conſtantiam notabilem in frigidioribus locis degentium.

Eadem mobilitas auctior, in florente aetate conſpicua, cauſa vera haberi poteſt, cur hanc aetatem adeo ſaepe adoritur. Omnis enim generis deliramenta huic infeſta ſunt: Quod quidem obſervat in illa re vir hiſtoria jure praeclarus, loquens de his, qui omnes ſui memores fecerunt horrendis facinoribus: "I have obſerved, that all thoſe who have committed "the like crimes, from inward perſuaſion, were young men "like Seide. Balthaſar Gerard was about twenty. The "four Spaniards who had agreed with him to kill the "Prince of Orange were of the ſame age. The monſter "who ſtabbed Henry III. was but twenty-four. Poltrot, "who was the aſſaſſin of the Duke of Guiſe, was twenty-"five; and Shepherd, who undertook to murder George I. "was a boy only of ſixteen. It is the aera of illuſion and "enthuſiaſtic rage *."

Forſitan aliquis credat, ob eandem cauſam, ſexum foemineum maxime obnoxium eſſe huic morbo debere. At, praeter rationem, quam citat Hoffmannus, eum minus aptum illi reddentem, ex corporum conformatione tractam, alia eſt veriſimilis, quae hujus ſexus generi vitae et moribus innititur. Ex genere enim vitae, is ſexus non tantopere pati varia animi pathemata, quae poſtea enumerabimus

* Voltaire.

ut caufas potentes hujus morbi, periclitatur. Et quoad mores; imbecillitatis fuae confcientia humaniores longe faciens, moderamen in ipfis procreat in rebus omnibus, et caufa eft manifefta, cur imbecillitati potius acquiefcant, quam virorum more contra refiftere querant.

Tantum tamen in poteftate noftra pofitum eft a natura, corpora noftra vel robufta vel debilia efformandi, ut faepius fortaffe acquifita fit, quam a parentibus accepta, haec mobilitas. Sic inter gentes iftas terrae noftrae quae adhuc rudes funt, et feliciter gaudent natura fimplici, pene ignota eft horrenda illa * morborum caterva, qui auctae mobilitati debentur. Quippe enim iftae ad naturam explendam non turpiter utuntur convictu lauto, ex mari terraque petito, fed diaeta parciffima contentae funt, cujus eft nec plethoram nimiam dare, nec mores effraenos reddere. Sic etiam inter nos, vulgus hominum, qui fimili prope ratione vivunt, quantum divitibus corporis fibrarum firmitate antecellunt! Lubens ergo credo, paucos ex hoc numero publica receptacula infanorum adire. Eft civitatum et oppidorum magnorum inertia, luxus, mollitudo, diverfaque ftudia, queis occupantur cives, quae corpus et mentem praeparant huic morbo, et exiguis momentis excitant. Hinc fit, ut compleantur domicilia ifta, aut omnino fortaffe neceffaria fint; quod certe argumentum validum his fubminiftrat, qui artes derident, et parum vitae humanae utiles effe judicant †. Structuram peculiarem in partibus organicis huc etiam difponere credibile eft, at ‡ "illam ita detegere, ut ex ftructura pofita morbus neceffario fequatur, huc ufque impoffibile eft."

Mira apud omnes habetur confuetudinis vis, quae aut augere aut minuere valet animi paffiones, et illa quae olim gaudio fuerunt ingrata reddere, et quae denuo ingrata jucunda vertere. Duobus operatur modis in mentem, primo facilitatem praebendo aliquid vel agendi vel intelligendi, et poftea animum ad illa difponendo. Et hinc, ex effectis quae ita oriuntur, facile concipi poteft, quomodo proclivitatem ad maniam acquirant, qui affueverunt faepius efferri propria animi vi, vel alios fic violenter commotos contemplari. Plurimi, ut mihi perfuafum eft, placidi principio, fic tandem in furiofum converfi funt, Oreftem, folem geminum, et duplices Thebas videre fe imaginantem; fic quoque quis adeo ftrenuus et fortis eft, ut vomenti adftans non fentiat in fe ipfo naufeam, et quandam quoque vomendi cupiditatem?

* Tiffot on the diforders of people of fafhion.
† Rouffeau difcours fur les fciences et les arts.
‡ Lorry.

CAUSAE

CAUSAE OCCASIONALES.

Inter numerum pene infinitum poteſtatum nocentium poſitum eſt corpus humanum, quae varie ſane vires ſuas exſerunt. Certe morborum rationem contemplanti ad animum adcurret, eaſdem ſaepe cauſas agere, morbos omnino inter ſe diſtantes inducendo. Unde aut quomodo hoc fiat, explicatu non facile *. Earum vim procul dubio auget ſeminium; quatenus vero res maniam ſpectat, illam de natura benigne ſentiens, longe ſaepius ex his applicatis oriri volo, quas hinc jam conſideraturus bifariam dividam.

Primo, de illis agam quae magis ex mente pendent; dein de illis quae ex corpore.

Primo, Mentis ſedem eſſe cerebrum, ut probetur, nullis jam eget ratiociniis. Vix denique credibile eſt, quenquam in contrariam unquam iturum ſententiam, qui phyſiologiae peritus ſit, et cerebri frequentes diſſectiones inſtituens, nervorum originem et pulchram eorum diſtributionem per ejus ſubſtantiam inſpexerit. Id ſenſorii communis nomine, quippe omnes in ſe continet rerum externarum notitias, appellatur. Has in vigilantiae ſtatu comparando continuo occupari delectat mentis activitatem, quam porro ad ſuſtinendam et materia ſupplendam tota mundi facies,

"Quicquid ubique vides, coelum, mare, nubila, tellus,"

Omnia conſpirant. Hinc ergo novus exoritur menti fons gaudia ſibi conficiendi, quae, ut natura eſt cujuſque, varie ſeligit. Poeta alius captat dulces imagines rerum, et ſuum et amicorum tentat fallere dolorem, longaque ſolari faſtidia vitae ſuave canendo. At feriis alius magis intentus, in abdita rerum altius penetrat, et coeli terraeque arcana depromit. Hic ſolis radios metitur, lunamque errantem rationibus aſſequitur. At, proh infortunium! nimia haec animi attentio totum idearum ordinem conturbans, cauſa ſaepe eſt impia, quae hominem e ſenſibus dejicit. Sic diu obſervatum eſt, haud longe a mania remotos eſſe, qui ad ſummum perfectionis pervenere in mentis facultatibus exercendis; quod nec a fide nec a ratione abhorret, ſi vera ſit obſervatio, varios ingenii gradus, et praeclaras animi dotes, omnes deberi cuidam excitationis ſtatui. Ita enim re ſe habente, additamentum tantum illi faciet animi attentio. Mentionem facit celeb. Morgagni † cujuſdam viri, qui ſemper ſtillabat guttas aliquot ſanguinis, quandocunque

* Ut ait De Haen, paralyſeos, epilepſiae, apoplexiae, cataphorae et lethargi convulſionis, aliorumque cerebri morborum cauſae reperiuntur eaedem. P. 4. cap. 5. de apoplexia et morb. nerv.

† De ſed. et cauſ. morb. epiſt. 13. art. 13.

ſtudiis matutinis ſedulo invigilaret. De hac quoque re ita loquitur illuſt. Gaubius, "Cogitationum in eandem rem intenſio non interrupta, rari ſunt quibus non magnopere noceat. Etenim pars illa ſenſorii communis, quae ſola tum in actione eſt, et in quam tota veluti mens omni ſua vi incumbit, violentiam patitur haud minorem, quam muſculi ſingulares fortiter diuque contracti." Studiorum ergo varietas, ut mentem jam fatigatam longa in eadem re conſideratione, novis quaſi ideis reficit, admodum eſt utilis, et ab omnibus ſcientiae petitoribus inſtitui debet. Nimis intenſa ad maniam ſaepe impulit.

Ex hac vero cauſa patebit, exiguam tantum hominum partem affici periclitari. Pauci tantum ſtudiis dediti ſunt; ſed ab ira, gaudio, et ſimilibus adfectibus, queis omnes adficiuntur, ſimilia prorſus ſequuntur. Et, dum tantae et ſubitae mutationes totum naturae ſyſtema continuo corripiunt, haud aliter fieri poteſt, quin homo illis ſaepe tentetur modo violento. Hinc ergo varii alii animi affectus oriuntur, qui effectus peculiares in corpore edunt. Deprimunt quidam mentem, et ſanguinis motum impediunt; dum alii pene extra ſe hominem efferunt, et totum ſyſtema excitatum reddunt. Ex illis, qui ſic graviter agunt, ſemper metus eſt, ne mania vel alia mentis affectio excitetur. Refert magnus Morgagni * duas hiſtorias, ubi excitationis ſtatum adeo gravem induxit gaudii et irae ſubita invaſio, ut mors cito inde ſubſequeretur. Irati denique adeo in omnibus, quoad vultum, verba, et mores, inſanis ſimiles ſunt, ut apud omnes merito inſania brevis habeatur ira. Sic unuſquiſque, credo, inſanum judicaret Xerxem, cum primo navium ponte trans Helleſpontum ventis deſtructo, tantum commoveretur, ut mare juberet trecentis plagis caedi, et vincula inſuper injici, verba ſimul crepitantia addens, quaſi ratione praeditum exiſtimaret †. Inter omnes vero animi adfectus amor eſt, qui, ſi hiſtoriae fides habenda ſit, ad furorem ſaepius adegit. Praeterquam enim quod ad aetate florentes maxime pertinet, cum nil niſi laetam mentem ſubeat, et ad omnia violenta proclivitas ingens ſit, nullus adfectus eſt, qui vim habet latiorem in judicium et opiniones noſtras: Adeo ut, praeter infelicem Phoeniſſam, multi hoc dementes impulſi, omni rejecta ſpe ſolatii, lethum ipſis propria pepererint manu.

Quantum et religio valeat ad mentem vanis timoribus implendam, et metu Tartari excruciandam, bene notum eſt. Multi procul dubio ex hac cauſa inſaniunt, quos magis refocillant ſancti alicujus viri dicta, quam medici remedia. Nec quiſquam hujus cauſae potentiam mirabitur, qui non ignorat quam grave ſit ſcelerum actorum memoria, quoque modo haec

* Epiſt. 38. art. 2. † Herodot. lib. 7.

animus

animus sibi vero majora pingat. Quorum conscientia, vel fortissima denique pectora, pariter cum natura timidis et meticulosis, violenter angit. Quam horrens animus ea refugiat, et eorum turbida imagine tremens reformidet, optime depinxit poeta, qui hominis ingenium et naturam callide novit, in charactere illo nefariae mulieris his verbis: " Here is the smell of blood still; all the perfumes of Arabia will not sweeten this little hand. Oh! Oh! Oh! wash your hands, put on your night-gown, look not so pale.—I tell you yet again, Banquo is buried; he cannot come out of his grave." SHAKESPEARE.

Oppida magna maxime idonea esse ad insaniam progignendam, ex hominum in illis degentium sordidis studiis, supra dictum est. Quod verisimilius etiam videbitur, si concedatur, avaritiam et lucri immoderatum desiderium in illis violentissime ardere. Itaque illustris vir et medicus Mead, longe plures fieri maniacos anno 1720 *, cum omnes spe erecti, quisque se fore cito aequalem Attalo divitiis existimaverat, quam ullo alio tempore, animadvertit. Et, quod notatu dignum est, et maniae naturam bene ostendit, eos magis hoc malo corripi, quibus bene, quam quibus male, cesserat, idem observavit. Nonnullos musices vi adeo ex sensibus raptos fuisse legimus, ut prorsus insani hinc quoque fierent; quod certe debetur potentiae ejus hilaritatem concitandi, et fibrarum muscularium tonum augendi. Eandem hanc rem optime illustrat, quod apud Helveticos illos milites, qui mercede se conducunt, et in longinquas regiones proficiscuntur, interdictum est omnibus, dum sic longe solo natali absunt, carmen certum nomine *rans des vaches* ludere † eorum patriae proprium. Quippe quod eos adeo violenter commovet, ut omnis disciplinae militaris obliti, imperatorum dicta temnant. Eodem etiam mori quidam memorantur. Videtur cerebri actio inter certos angustos limites circumscripta esse, quos ultra cum procedit, cujusdam ea in idearum ordine et tenore confusionis, sicut et excessus in motu, causa semper evadit. Caeterum non judicanda est causarum aptitudo hoc efficere, per earum solam vim. Respiciendum etiam est ad modum subitum et insperatum, quo invadunt illae. Paucae enim forsitan adeo validae et noxiae sunt, quas non tuto mens arcere possit, dummodo sat caute admoveantur. Priore jam divisione exacta, ad secundam transeo.

Secundo, De illis quae ex corpore pendent. Plurima sane mala in corpore exoriuntur, quae ad sensorii functiones suam

* This year was famous for the South Sea scheme.
† Vid. Rousseau. dict. musiq. vocab. musiq.

demum vim propagant, et illas penitus ſubvertunt. Sic vulnera capiti inflicta ab ictibus, fracturis, caeteriſque, quae evidenter cerebrum concutiunt et laedunt, maniam neceſſario inducunt. Tumores quoque et exoſtoſes intra cranium, quatenus liberum ſanguinis tranſitum impediunt, et hinc congeſtionem gignunt, inter ejus cauſas adnumerentur. Cerebri vero conſtitutio optime accommodatur ad omnes propellendas injurias, quae ex ſanguinis congeſtione oriantur. Plurima enim ſunt illi vaſa, quae anaſtomoſes frequentes inſtituunt, et magni ſinus. At, inter tot vaſa, quantalibet ſapientia conſtituta, nil prohibere poteſt, quin quaedam magis turgida ſanguine fiant, quam alia.

Apte hic commemoratur ſolis effectus maniam producendo, quae Inſolatio dicitur, quoniam evidens eſt, eam hac via effici. Cauſam quoque fieri quodammodo maniae, novae et plenae lunae potentiam, hinc colligimus, quod prope univerſim, nullo apud vulgus hominum fere adhibito diſcrimine, mania correpti Lunaticorum nomen adepti ſunt. Complura exempla refert vir ſaepius relatus Meadius, quibus adeo manifeſta erat lunae potentia in epilepſia, ut ille paroxyſmorum tempora certiſſime plerumque praenunciare poſſet. Idemque propria experientia adductus, omnes morbos nervoſi generis ea cauſa maxime affici affirmat. Ex profluviis et excretionibus ſolitis ſuppreſſis, qualia ſunt menſes, haemorrhoides, et ſimilia, quae plethorae, ex qua pendent vaſorum tenſio et cerebri excitatio, cauſae ſunt, mania ſaepe exoritur. Plurima ſunt venena, velut opium, hyoſciamus, belladona, aliaque, quae ſtimulantem ſuam vim in ſyſtema ſimili modo edunt. Huic quoque pertinet vini nimius uſus. Memorant medici exempla, ubi aliis morbis laborantes, repente maniaci facti ſunt. Ejuſmodi tradit Meadius, et, in praelectionibus ſuis, Cullenus de podagra et anaſarca laborantibus. At, in pluribus exemplis, fatuitatem illam, quae in corporibus exhauſtis et ſummae debilitatis exoritur, pro mania habuiſſe videntur medici *.

CAUSA PROXIMA.

Plurimum, ab omni tempore, inter medicos controverſum eſt, de commodis, quae cauſae proximae notitia conferre, aut non, exiſtimaretur in morbis medendis. E quibus, qui inutilem et parum neceſſariam eam habuerunt, hanc fere ſententiam complecti videntur, potius rei difficultate, et quod ipſi illam plene evolvere nequibant, quam alia cauſa, inducti. In confeſſo enim eſt apud omnes, morbi naturam tum ſolum be-

* Vide Sydenham.

ne

ne notam haberi posse, quando haec quam clarissime patet. Materiae morbidae fautores hanc positam esse in sanguine crasso, cui nomen atrae bilis imponunt, existimarunt. Cujus utique doctrinae ineptia et absurditas omnibus jam abunde explorata, jam merito scholis exulat. Ex legibus systematis nervosi omnia certe ad medicinam aptius attinentia, et majore cum ratione, explicantur.

In systematis ergo nervosi, et maxime cerebri, quodam statu positam esse crediderim. Cerebrum ita constitutum esse, ut diversos status, quorum in quibusdam melius, quam in caeteris, mentis fit exercitatio, subeat, ex magna hujus facultatis differentia aliis temporibus in eodem homine patet; quod et in homine lasso et denuo refecto manifestum est. In horum posteriori statu, qui status excitationis appelletur, summa est ad impressiones aptitudo, et in idearum successione et recurrentia summus ordo. At adeo accurate comparantur omnia a natura, ut facile hic excessu peccetur; et delirium tunc adesse * dicitur, cum quis ideas ab internis causis natas ad res externas refert, et praesentia esse existimat quae absunt. Cumque hoc ex variis rebus in systemate pendeat, valde frequens erit. Genus unum saepe occurrit, quod auctis viribus, pulsu valido, ingenti capitis dolore, et ad lucem strepitumque aucta sensibilitate adveniens, praevidetur. Idem ex impetu solo sanguinis pendere, prout nempe hic vel velocior, vel lentior forte sit, credi posset, ni experientia quotidiana maxime adaugeri posse impetum, sine ullis delirii incipientis, vel minime denique in mente perturbationis signis, addoceret. Aliud genus est, in quo exiguus sanguinis impetus est, et vires imminutae videntur. Haec ambo genera in mania occurrentia, et eam omnino constituentia, ad cerebri excitationem, quocunque modo obstructam, referri possunt. Obstructam dico, quando in aliqua cerebri parte excitationis vel defectus vel excessus est. Ex mutatione enim sic inducta vel integri, vel ex parte, cerebri, quod antea diximus sensorii communis sedem esse, patet, confusionem quandam, in idearum natura et ordine consueto, nempe vasaniam, orituram. Ne autem omnino incredibile videatur, defectum excitationis in aliqua parte, et excessum in altera esse, id breviter ita explicare conabor, ut res perquam obscura recipit. Omnis motus vel actio in cerebro fit per fluidum nervis annexum: Opinio, quae hoc officium assignat fluido, vetusta, et ab omnibus fere recepta est, solumque de ejus natura ambigitur. Ex cerebri cum glandula similitudine, Boerhaavius secerni hoc fluidum et per nervorum tractum diffundi opinatus est. Qua tamen, ut et aliis omni-

* Caub.

bus rejectis, ut parum argumentorum idoneorum pondere suffultis, et toti seriei sentiendi phaenomenon incongruis, illam potius amplector, quae in humore elastico tenuissimo, haud secreto, sed nervis semper haerente, cujus summa mobilitas optime oscillationi vel vibrationi aptatur, potestatem nervosam ponit. Soni in aëre communicatio, ut et impressionum in organa sensus, quas per tremores agi, nemo inficias ibit, quantum in tali re fieri potest, comprobant omnem motum ex hoc fieri. Si ergo ponendum sit, hoc fluidum electricum referre, quod, ut compertum est, majori vel minori copia accumulari potest, facile dein erit intellectu, quo modo fluidi nervosi abundantia nimia, vel inopia, in aliqua parte cerebri fiat, prior excitationis excessum, et posterior defectum, constituens. Somni praeterea phaenomena demonstrant, quam inaequalis sit hujus fluidi in cerebro conditio. In utroque enim exemplo, ubi hominem vel invadit vel deserit somnus, imperfecta videtur sensorii excitatio; ac mentis facultates nec simul omnes cum vigilia cessant, nec simul cum somno reducuntur, sed gradatim: Et sic variae rerum turbatae imagines se offerunt.

Ex dissectionibus omnibus cerebri in maniacis, quae ad hanc rem enodandam institutae sunt, haud multum lucis affulget. Quod alias siccius et durius solito compertum est, et flavedine fluidi, per totam substantiam corticalem tinctum, alias cum summa meningum crassitudine et ossium cranii, deprehensum est. Haud raro vero nullam omnino laesionem detexit culter anatomicus. De his quid judicandum? Certe fieri potest laesionem adesse, quamvis haud oculis demonstretur, et quamvis cultrum secantem effugiat.

PROGNOSIS.

Periculi gradus in omnibus morbis judicandum est, ex partis affectae momento, et causis morbum inducentibus, prout hae symptomata plus minusve molesta excitaverint. Qualescunque eae sint in mania, eo periculosiorem eam reddunt, quo delirium fortius excitant. Si aeger somno saepe reficitur, salus cito sequutura credenda est. At vix haec speranda est, si labi haereditariae debetur. Si diu etiam perstitit, pessimum est omen; quoniam ex consuetudine, ob paroxysmos iteratos, corpus, perpetuo ad incurrendum in illos, proclive fit. Quae a mente venit pejor quoque esse observatur, quam illa quae ex corpore; et pejor etiam est, si laetitia et magna animi hilaritas comitatur, quam tristitia. Haemorrhagiae magnae,

magnae, dysenteria, et febres, &c. salutem secum fere adferunt.

METHODUS MEDENDI.

Antequam quid tentetur hac via, in primis necessarium est, eos, quorum curae maniacus committatur, cavere, ne medici consilia inania reddat, medicamenta ejus proterve respuendo. In hoc vero efficiendo, haud necesse est, ut omnis humanitatis sensus exuatur, et miseri prope ad necem flagellis crudeliter caedantur, quod nimis in more est. Quamvis enim audaces et feroces sint, metum tamen facile concipiunt, et artificio ingenioso, quod Anglice vocatur *strait waistcoat*, omnino prohiberi possunt ab sibi et aliis nocendo.

Inepta admodum cupiditas homines plerumque tenet, miseros illos adeundi, quo nihil est quod diligentius caveri debet. Sin impossibile sit hoc prohibere, omnibus, qui eos adeunt, aliquid eos interrogare, vel denique nimis attente intueri, interdicatur; quoniam impressiones novas, quae cavendae sunt, id ex improviso suscitet.

His provisis, hoc unicum medendi consilium ex causa proxima sequitur, cerebri excitationem obstructam tollere. Quum vero duo sint hujus casus omnino contrarii, ut antea probatum est; necesse est, ut his accommodentur remedia. Si excitationi nimiae debetur, diligenter persequendum est regimen antiphlogisticum. Si, e contrario, hujus imminutio sit praeternaturalis, tunc insistendum his modis qui systema aptius stimulent, et deperditam excitationem restituant. Ex hoc mixto consilio organique natura exquisite tenera, quod morbi sedes est, patet, rem fore haud parvi judicii remedia etiam necessaria adhiberi. Quocirca, postquam illa omnia percurrit, quae utrumque casum sublevent, monendum judico, exasperare saepe morbum ea, quae maxime idonea videantur, ex peculiari systematis nervosi in hoc morbo affectione.

1. Ad excitationem minuendam tentanda est venaesectio. Cujus usus hinc maxime pendet, quod, systematis tensione et rigore remotis, liberiore cursu fluit sanguis, et ex vasorum ramis venit ad truncos; unde necesse est, ut subito et larga copia educatur. Si furorem non omnino haec depellet, vehementer tamen mitigabit. Hanc instituere quidam e doctrinae revulsionis fautoribus ex pede et saphaena: At potius videtur, prementibus vultus subinflati, oculorum rubentium et similium signis, si sanguinis impetus detractione ejus e brachio non multum imminuitur, venam vel arteriam propiorem parti affectae, sicut jugularem vel fortasse arterias temporales,

 secare.

ſecare. Quod torrentem ſanguinis ab encephalo citius avertit, et levamen adfert. Cum eodem conſilio temporibus hirudines et cucurbitulae cruentae applicari poſſunt. Narium enim haemorhagiae, quae parvula tantum copia inſigniter agunt, ſymptomata urgentia hujus morbi depellendo, oſtendunt quanto uſui ſint hae topicae venaeſectiones. Has tamen cujuſvis generis inſtituendo, ſpectanda hominis temperies eſt. Plerumque enim non adeo commodae ſunt in temperamentis melancholicis, quam ſanguineis, ob torporem inſignem cui illa obnoxia ſunt.

Sanguinis miſſione praemiſſa; catharticis poſtea ſolicitanda alvus eſt, quae vel aſperiora eſſe debent, vel, ſi leniora adhibebuntur, multo majori, quam ſolent, copia praeberi, ſi quidem, obſervante Meadio, aegre ſtimulum nervi in hoc morbo ſentiunt. Notandum enim eſt, auctam mobililatem in quavis parte praeter naturam, eam vi proportionali ſemper minuere in aliis. Ad Antyciram inſanos ſuos mandarunt veteres, fidentes hellebori uſu. Qualeſcunque hujus vires olim erant, non magis probari ab recentibus * videtur, quam alia hujus generis medicamenta, qualia ſunt aloes, ſal catharticus amarus, tartarus ſolubilis, &c. potiora quidem videntur haec, quum per totum morbum uſui eſt, alvum ſolubilem ſervare. Quod ad emetica ſpectat, plurimas his confert laudes Monroius †. Refert hic, curaſſe ſe penitus quendam laborantem jam tribus annis mania, frequenti eorum adhibitione. Non ſolum ejiciunt haec ventriculi ſordes, ſed ad ſuperficiem determinant fluida, et ſic tranſpirationem, quae ſemper in hoc morbo promovenda eſt, adaugent. Praeterea, utilia ſunt, quum totum ſyſtema agitando, animi attentionem avocent et avertant ex ideis iſtis ingratis, quibus illam tantum inhaerere delectat. At, ab eorum violenti operatione cavere, ſatque prius deplere corpus venaeſectione, et catharticis laxare, quam illa adhibeantur, oportet; quia aliter morbum potius incendere, ſanguinem ad caput impellendo, poſſunt. Secretiones et excretiones omnes perneceſſarium eſt promovere. Graviſſimi auctores multum laudant ſecretionem per urinam in hoc morbo, ſicut et in hydrophobia ‡, in quod propoſitum datur ſal diureticus. Secretionem per ſuperficiem leniter moventia plurimum poſſunt, quoniam, foramina cutis aperiendo, ſtimulum e quavis parte corporis ſubducunt. Quod ad mercurii uſum; is, qui in fluida praecipue agit, parum convenire morbo, ex ſyſtemate nervoſo pendenti, videtur.

Quum vero praecipue adoritur hic morbus arcem cerebri,

* Vid. Battie. † Phyſician to Bedlam. ‡ Mead.

et

et innumeras in illo concitat oscillationes, aliquis forsitan crederet, has per medicamenta sedativa vel antispasmodica, quorum praecipua et maxime efficacia sunt moschus, camphora, opium, cito compesci posse. At haud dubia gravissimorum in medicinis experientia, vel eorum usum rejicit, vel caute admodum recipit. Vim enim mixtam haec omnia obtinent, et quodam tenus corpus prius stimulant, quam motus ejus errantes sedent. Hinc timor est, ne somnum et quietem, ad quae concilianda omnes tendunt medici conatus, potius fugent quam inducant. Quocirca, ni dura lex necessitas, quae medicum haud raro invitum multa facere subigit, urget, nullatenus adhiberi debent haec, donec cerebri excitatio aliis rationibus aliquantum imminuta sit. Hoffmannus de opio, quod et moschus et camphora operandi modo referunt, "Eae," inquit, "medicinae quae opium habent in delirio, improvide datae, illud magis intendunt, et contumacius reddunt, tantum abest ut componat, aut levamen adferat." Multo tutius tentetur acetum destillatum, quod ex auctoritate celeb. Locher, remedium est praestantissimum. Complura recitat hic exempla, quibus illud symptomata gravia excitationis nimiae cito depulit, et ad sensus prorsus restituit. Hoc in eo commodi est, ut per longum tempus et continuo administrare liceat. Nec omitti debet lavationis frigidae usus, qui non solum utilis est, propterea quod corporis sensibilitatem imminuit, sed etiam ut "subita in aquam frigidam immersione, deleantur, mortuo fere sub aquis homine, omnes ideae †. Et, ut frigoris constans sit applicatio, in loco frigidiusculo detineri debet saevissime furens, et, raso capiti, quod Anglice vocatur *a clay cap* admoveri."

Cum suspicio est, lucem ‡ noxiam fieri mentem stimulando, ita, ne aegri nimium lucis recipiant, cavendum. Parum tamen proficient remedia quaecunque, si diaeta parcissima et quam minime stimulans, haud observetur. Haec ex lacte et oleribus tantum constare debet.

Nec cerebri excitationem parum minuit mentem delectare. Varia ergo corporis exercitia, ut ludi instituti, conveniunt, qui eodem tempore, quo ad corporis salutem conferunt, mentem grate refocillant. Sic refert, in praelectionibus suis, Cullenus, quendam, qui maniacos aratro jungere solebat suae curae commissos, et hoc duro labore multos refecit.

Frequentes etiam habere sermones cum aegris, cum illis ratiocinari, et, quantum fieri potest, illos animi affectibus contrariis, iis quibus agitantur, commovere, procul dubio aliquid levamen adferret menti vexatae, et suam conditionem moleste

† Van. Swiet. ‡ Celsus.

ferenti.

ferenti. Per muſicen, quae tum vim eximiam animi molliendi, et lenes affectus excitandi, tum feroces, poſſidet, hoc fiat. Cicero * " aſſentior," inquit, " Platoni, nihil tam facile in animos teneros atque molles influere, quam varios canendi ſonos, quorum vix dici poteſt quanta ſit vis in utramque partem: Nam et incitat languentes, et languefacit excitatos. Tum remittit animos, tum contrahit."

Animum etiam occupare ejuſmodi libris, qui de rebus levibus et jocoſis tractant, magno uſui erit.

II. Quando excitationis defectus eſt, ſtimulantia varia adhibenda ſunt, quae ſanguinis motum accelerent, et aequalem reddant ejus diſtributionem per cerebrum. Sic balneum, calore totum ſyſtema laxans, et omne tollens impedimentum, prodeſſe poteſt. Varia adminiſtranda ſunt aromatica, et quidem ſternutatoria aliquando ſunt uſui. Opium, cujus uſus adeo ambiguus in priore caſu eſt, ut ſi aliquando proſit, ſaepius noceat, liberius hic praeberi poſſe videtur. Non hic tamen medico deſit ſumma cautela, quoniam magnopere ejus adminiſtratio tum noxae eſt, cum magna eſt corporis mobilitas. Ut caetera, quae eidem propoſito ſubſerviant, omittam, neceſſarium erit eadem adhibere exercitia, quae antea praemonuimus de mentis attentionem removendo. Quod ad diaetam attinet, lautior ſit quam in priore exemplo.

Commutatio in totius genere vitae, in utriſque his exemplis, tentetur; quoniam obſervatum eſt, hanc in morbis nervoſi generis ſaepe profuiſſe, poſtquam omnia alia remedia fruſtra tentata ſunt. Oportet, per totum morbum cauſas occaſionales, de quarum nocenti vi jam fuſius tractavimus, diligenter arcere; quoniam vel graviorem reddunt morbum, vel ſolutum reducunt.

* De leg. lib. 4.

DE

DE RABIE CONTAGIOSA.

AUCTORE CALEB. HILLIER PARRY.

SYMPTOMATUM ENARRATIO.

CUM animal rabidum cuilibet vulnus infligit, effectus nullus subitaneus observatur; vulnusque, quantum videtur, aeque facile ac aliis in exemplis, si morsus naturam, curandi rationem, aegrotique temperamentum spectes, sanari solet. Per aliquantum postea temporis sanitate consueta fruitur morsu affectus; tandem vero circa vulneris oras sese ostendunt "rubor, calor, tensio dolens *." Incidunt eodem tempore circa locum laborantem dolores vagi, et spasmodicae vellicationes. Cum his symptomatis, anorexia, nausea, saepe vomitu, respiratione difficili, anxietatis circum praecordia sensu, suspiratione frequenti, vertigine, vi musculari diminuta, eademque aegre exercita, corripitur aegrotus.

Aliquam quoque patitur animus mutationem, et evadit aeger segnis, languidus, moestus, solitudinis appetens, ad res externas parum attentus. Subsultu repentino, somniis horrificis, inquietudine continua, somnus illi turbatur.

Haec symptomatum series primi stadii inter medicos plerumque nomen sibi adepta est; quod inter tempus pulsus est ut plurimum parvus, debilis, enormis.

Durantibus his signis, et per diem unam alteramve ingravescentibus, oesophagi affectionem insolitam, inter liquores absorbendum, tempore ab initio morbi incerto, sentit aegrotus. Quid faciat infelix? Sitim patitur; omnes autem eam mitigandi conatus, per suffocationis inter bibendum sensum, irriti redduntur. Anxietatem intolerandam, et gulae et totius corporis convulsiones vehementes, gignunt conamina idem genus sequentia. Eo metu haec horrifica implent animum, ut idem in posterum amplius conari absistat aeger, utque fluidorum conspectui, vel eorum mentioni superveniant solicitudo, cruciatus, et ipsae aliquando convulsiones. Hoc symptoma, et inde morbus ipse, inter medicos vel antiquissimos †, Hydrophobiae nomen sibi comparaverunt.

Cibum solidum et mollem, dum hyrophobia recentior est, devorare ut plurimum possunt hoc morbo affecti; provectiore autem morbo, vana fiunt omnia cibum ingerendi conamina.

* Vide Culleni Phlegmon. Synops. Nosolog. clas. 1. ord. 2. gen. 7.
† Cornelii Celsi lib. 5. cap. 27.

Nunc

Nunc quoque ſaliva, eundem oeſophago, quem alii humores, dolorem inferens, minime devoratur; ſed viſcida et ſpumoſa magna quantitate in os confluit, conatibuſque vehementibus ab aegroto inſcio ſaepe exſpuitur. Rumorem vagum rabidos aegros quaſi canes latraſſe, a ſono per hos niſus edito fuiſſe ortum, haud abſque jure exiſtimavit medicus eruditus *.

Sub hoc tempus, quaecunque ſenſus afficiunt, ea omnia dolorem movent. Ægroti quidam conſpectum rei cujuſquam albae aut lucidae refugiunt; neque quibuſdam lux toleranda †. Aerem temperiei uſitatae inſpirare eſt dolori, et reſpirationis organorum motus abnormes nonnunquam excitat ‡. Urinae fluxus, aliquando frequens, dolore meatus urinarii acuto comitatur §. Hoc modo abſolvitur ſecundum morbi ſtadium.

Nunc vero haec mala conſequitur pyrexia, in qua pulſus uſitato frequentior; in aliis viribus aliis, in his debilior, in illis ſolito validior. Sititur magnopere. Omnino vigilatur. De cutis, urinae, et ſtercoris ſtatu, inter auctores non clare conſtat. Hoc tempore maribus aliquando incidit perpetua tentigo ‖, cum ſeminis excretione frequente ac involuntaria **. Ingraveſcunt per totum corpus convulſiones ††. Adeſt delirium, aliquando mite, aliquando vehementiſſimum et ferociſſimum.

Conantur ſaepe inter hos paroxyſmos aegroti miſerandi adſtantes omnes admordere. Lucida nihilominus adſunt intervalla, inter quae amicos ſuos periculi, quod illis a ſeſe immineat, admonent, ut longe diſcedant ſuadentes.

Deficientibus tandem per haſce convulſiones iteratas naturae viribus, artus, et praecipue affecta pars, evadunt paralytica ‡‡. Langueſcit pulſus; deficit reſpiratio §§: Accedunt ſudores frigidi: Et denique mors, de viribus naturae jam triumphum agens, aegroto non inimica, laboribus ejus finem imponit, intra quartum plerumque a morbi acceſſione diem.

Rabiei contagioſae ſymptomata atque ordinem eorundem uſitatum enarrare, ut potui, conatus ſum. Cum autem inter

* Nicolaus Munkley, Medical Tranſactions, vol. 2. London Medical Obſervations and Inquiries, vol. 5. p. 206. Medical Eſſays abridged from the Philoſophical Tranſactions, vol. 2. p. 4.

† Med. Eſſays abridged, vol 2. p. 3. James on Canine Madneſs, p. 91. et 196. Mead's Mechanical Account of Poiſons, p. 135

‡ Lond. Med. Obſerv. and Inquiries, vol. 5. p. 358. 361. 365. Mechanical Account of Poiſons, p. 135.

§ Ibid. p. 136. ‖ Ibid. p. 133. Med. Eſſays abridged, tom. 2. p. 5.

** Med. Obſerv. and Inq. vol. 5. p. 202. †† Mechan. Acc. of Poiſons.

‡‡ Ibid. p. 136. §§ Med. Obſ. and Inq. vol. 5. p. 366.

hiſtorias,

hiſtorias, ab aliis editas *, legendas, ſaepiſſime mihi horruerit animus, omnem conſulto praetermiſi ornatum, neque vividis ullis coloribus picturam animavi †.

CAUSAE.

Imprimis, ab omnibus ſane conceditur, rabiem contagioſam a veneno quodam in viventis animalis ſyſtema intromiſſo pendere. Argumento attentius conſiderato, magnus inveſtigationis philoſophicae campus aperitur, multaque attentione noſtra digniſſima ſeſe oſtendunt. Quibuſnam, exempli gratia, applicationis modis effectus ſuos edit hocce venenum? A quo fonte oritur? Qualis ejus natura propria? Quaenam in corpus animale operandi ratio? Harum quaeſtionum tres priores, ut ad cauſarum remotarum ſectionem ſpectant, ſic noviſſima cauſam conſtituit proximam, ſymptomatumque in ſe comprehendit rationem. De his igitur duabus ſectionibus ſeparatim agemus.

* Inter alias, hiſtoriam Nicolao Munckley memoratam. Medical Tranſactions, vol. 2.

† De ſymptomatis in cane rabido occurrentibus haec profert Heyſham : "Primo canis ſuum vigorem amittit, minus vividus fit, et, inter obſequium domino praeſtandum, ſolitudinem petit. Non latrat, ſed murmurat, aliis minitatur; auribus et cauda demiſſis, cibum averſatur, et vultus triſtitiae omnia ſigna exhibet. Poſtquam haec ſymptomata unum, duos, vel tres dies permanſerunt, dein canis cito difficulterque reſpirat; linguam ore exſerit, atque ſalivam primo parcius movet. Hero haud obedienter obviam venit; domo fugit; hinc illinc vagatur; interdum quaſi ictu ſopitus, tarde currit; ſed, paulo poſt, curſum accelerat, at ſemper inaequali et titubanti gradu; augetur ſalivae ſtillicidium, tota lingua ex ore promittitur et liveſcit. Indiſcriminatim omnia rapit, et hirrit. Nec mora; delirat; vires amittit; corpus macreſcit; reſpiratio difficilior fit; os ſpuma ſcatet. Tum omnia ita mordet, itave mordere conatur, ut vel umbras ore hianti captet. Proinde alii canes, ejus calamitatis quaſi conſcii, cum ſignis magni terroris eum fugiunt. Qui dein dolore et fatigatione exhauſtus expirat.

Praeter haec, aliud ſignum characteriſticum ſcriptores memorant, nempe, ſi fruſtum panis, aut carnis elixae, quod in os mortui rabidi canis immiſſum, et ejus ſaliva bene imbutum ſit, deinde cani jejuno offeratur, horrore repudiabitur.

Hae notae ſunt, quae attente cauteque perpenſae, ſemper morbum indicabunt. Intereſt autem hominum quorum canes ſunt, eos ſecuro et bene munito loco, cum primum ſymptomata apparent, concludere; quo facto multum periculi, variae anxietates terroreſque vitari poſſent, et, quod minus quidem intereſt, multi canes, immaturae mortis ſecuri, vitam degerent.

His ſimilia ſymptomata in caeteris animalibus ferme occurrunt; aut, ſi minime negari poteſt, quin animalium variae naturae, doteſque, ſeriem jam expoſitam mutare poſſint; tamen ſymptomata pathognomonica raro mutari dicendum eſt." Diſputatio inaug. anno 1777 edit.

DE CAUSIS REMOTIS.

Quibusnam applicationis modis effectus suos edit hocce venenum?

Cum non sit hoc, tanquam variolae et aliorum quorundam morborum virus volatile, certas corporis partes, antequam agat, contingat necesse est *. In exemplis communibus venenum, cuti fibraeve musculari vulneratae admotum, saliva commistum, quasi insitione, recepit aegrotus. Quod autem ad aliquem contagione impertiendum non necessarium est; una etenim voce conclamant scriptores, salivam, etsi exsiccatam, ad cutem integram et vel epithelio opertam, in labiis, nempe, oesophago, faucibus, &c. applicatam, ad morbum generandum sufficere. Ita "Sartrix etiam quaedam," inquit Caelius Aurelianus, "cum chlamydem scissam rabidis morsibus sarciendam sumeret, atque ore stamina componeret, tertia die in rabiem venisse memoratur †." His autem rationibus solis morbus, uti videtur, ab aliis in alia corpora potest vulgari.

Scriptor autem Gallicus, Razoux ‡, exemplum a spiritu solum canis rabidi in os recepto ortum memoriae prodit. Nonne vero hic videtur verisimile, aliquantum salivae, cum canis spiritu, turbatam propter respirationem, in os hominis immissum effectus hos edidisse infaustos?

Maxima sane hoc virus inter et venereum, quoad haec, intercedit similitudo; quod clarius apparebit animo revolventibus nec syphilitidem nec rabiem veneno epidermidi applicato supervenire. Hoc confirmat Nicolaus Munckley medicus, et Claudius Du Choisel ||.

A quo dein fonte oritur venenum hydrophobicum?

Rabies contagione, ut plurimum, cum animalibus communicatur; et, in animalis morsi saliva generari simile venenum, experientia docet. Insuper hoc venenum, rite applicatum, eadem plerumque praestiturum esse, est cur credamus: Quod in variola, syphilitide, multisque aliis morbis evenire, hodie testantur omnes. Variolam autem, syphilitidem, &c. a contagionis singularis actione semper profluere, iidem demonstrant.

* "Salivae itaque canis rabidi nonnihil inest fermenti, quod, uti diximus, lentum ei crassum, minimeque volatile, ut febrium malignarum pestisque contagium est, utpote e viscosis consistens humoribus, aerem, ut vehiculum minime agnoscentibus." Stalpart. Van der Wiel observ. rarior. cent. 1. fol. 437.

† De Hydrophobia, cap. 9. fol. 195.

‡ Tables Nosologiques.

|| Nouvelle methode pour le traitement de la rage, p. 12. In eandem sententiam eunt Palmarius, de morsu canis rabidi, cap. 1. fol. 332. Fernelius, de morbis occultis, lib. 2. cap. 11. Tulpius, lib. 9. cap. 12. fol. 124. James, treatise on canine madness, p. 14. 15.

ſtrant. Rabiem inde contagioſam nunquam ſponte vel de novo oriri, ſed ab aliquanto materiae conſimilis corpori animali applicato, ut efficiente cauſa, nunquam non proficiſci, analogia impulſi, contendimus.

Doctrinae vero noſtrae enixe adverſantur auctores. Hydrophobiae ſponte ortae multa apud ſcriptores offenduntur exempla, a morſu rabidi animalis minime pendentia. Quid dicit Franciſcus Sanchius? "Petrus du Saint Pay Patronus, natus viginti quinque annos, bilioſus, menſe Maio poſt moerorem et ardorem ſolis, quem biduo iter faciendo tulerat, incidit in febrem continuam et hydrophobiam, non morſus tamen ab aliquo cane, nec ab alio animali. Delirabat aliquantum, ſed tamen reſpondebat appoſite; non poterat ferre aſperſionem aquae, neque potum ejuſdem, aut vini aut juſculorum - - - Obiit quarto die *."

Brienus, noſocomii cujuſdam in Gallia medicus, homini diu epilepſia vexato, devorandi poteſtate alias obſtructa, ſupervenisse hydrophobiam lethalem memorat †.

Multas alias hujuſmodi hiſtorias in Boerhaavii, Suietenii, Brogiani, Marcelli Donati, Schenkii, Caelii Aureliani, Meadii, et aliorum operibus, Ephemeridibus quoque Germanicis, &c. eſt invenire ‡.

In omnibus hoc genus hiſtoriis, notatu dignum eſt, hydrophobiam aut morbi alius ſymptoma, aut cauſae utrique communis fuiſſe effectum.

His in caſibus, eam pharyngis ac oeſophagi extitiſſe irritabilitatem, quae fluidorum abſorptionem impediverit, quam facile conſequeretur, conſpectis fluidis, horror, et inde hydrophobia, lubenter concedimus. Hinc illis quoque deeſſet poteſtas ſalivam devorandi; quae, magna quantitate collecta, et ob calorem aegroti, aut ſitim, viſcida facta, ſpumae circum os rabidi ſpeciem prae ſe ferret. Hoc ſymptoma, hydrophobiam, non deeſſe, inquam, conceditur. Quid igitur inde ſequitur? An hic generatum eſſe venenum ipſum rabidorum licet concludere? Salivam prius in his caſibus ad contagium movendum valuiſſe, quam huic conſequenti habeatur fides, probetur neceſſe eſt. De hoc autem nil conſtat §. Suietenius equidem hominem ira ardentem indicem ſuum momordiſſe, ex quo diei unius noctiſque ſpatio hydrophobicus factus brevi fato conceſ-

* Tom. 1. p. 375. † Journal de medicine, tom. 14. p. 315.

‡ Journal de medicine, tom. 7. Ibid. tom. 16.

§ "Fateor quidem humores in corpore noſtro interdum ita corrumpi poſſe, ut venenorum naturam induant; ſed tale determinatum et ſpeciale venenum, quod hydrophobiam excitet, nulla accidente cauſa externa, in corpore humano generari non crediderim." Stalpartii Van der Wiel obſerv. rarior. cent. 1. p. 415.

ſit, memorat *. Non autem hic eſt cur morſum hydrophobiae fuiſſe cauſam ſuſpicemur. Neque enim, ubi, intra ſpatium viginti quatuor horarum ex vulnere inflicto, hydrophobia fuerit mota, in omnibus medicinae annalibus exemplum inveniendum. Nonne multo probabilius, animi, qua impulſus digitum momordit homo, commotionem cauſae jampridem exiſtenti ortum debuiſſe, cui poſtea ſucceſſit hydrophobia?

Per alterum argumentum veriſimilior redditur ſententia in quam conceſſimus. Ex hydrophobia ab morſu orta, quando revera exiſtere venenum compertum habemus, perexiguus ſane convaleſcentium numerus. Abſque contagio autem hoc ſigno affecti ad ſanitatem ſaepius reducuntur. Ita cani hydrophobico, de quo in Ephemeridibus Germanicis † mentio fit, evacuato verme, omnia deceſſerunt ſymptomata; ex quo tempore annos quatuordecim vixit. Nullum hic generatum venenum haud dubie concludere licet.

Auctores deinde inter omnes convenit, oriri ſaepe in canibus, lupis, et vulpibus venenum hydrophobicum, ex cauſis quibuſdam in ſyſtema eorum agentibus. Harum praecipuae ſunt, ingeſta putrida; defectus aquae; ingens aeſtus; agitatio vehemens; perſpiratio nulla; vermiculus ſub lingua deliteſcens.

Harum duas priores ſubſequi effectum hujuſcemodi, experientia non demonſtrat; et de omnibus praeter noviſſimam hypotheſis apud eos, qui veneno naturam alcalinam, ad quam haec conferre ſuſpiceris, tribuerunt, orta eſſe videtur.

Canes exploratum eſt venaticos, ſubſidentes alioſque magno numero collectos, equorum carne putrida, quam avide conſumunt, magna ex parte ali; quod nulli tales conſequuntur effectus.

Nullus defectum aquae inter et effectum, quem ab eo oriri ponunt, intereſſe videtur nexus: Aliis verbis, animalia ſaepius aqua carentia, quam eadem liberaliter fruentia, rabioſa evadere, haudquaquam demonſtratur. Adverſus hanc cauſam argumentum ab experientia deductum nuper mihi ſuppeditavit ornatus juvenis, condiſcipulus pariterque amicus, Samuel Athill, Antiguenſis. Nullos eſſe in inſula Antigua fontes, incolaſque ex inſulis vicinis aquam apportare, pluviaque potiſſimum uti conſueviſſe, neminem latet. Hinc tempeſtatibus ſicciſſimis aqua quam maxime deficit; unde caninum genus aeque ac humanum afficiatur oportet. In ea autem inſula nunquam viſus eſt canis rabidus.

Quoad calorem; per tempeſtatem calidiſſimam, eamque

* Commentarium in Boerhaavii aphoriſmum 1130.

† Anno 1683, Appendix. obſerv. 30.

aeſtatis

aeſtatis praecipue partem, cui, aeſtuante Syrio, Dierum Canicularium nomen inditur, in hac regione plerumque incidere rabiem, iterata monſtravit obſervatio. Unde ſummo jure conſequeretur, ibi praecipue graſſaturum eſſe morbum, ubi maxime cauſa valet. Contra autem, in America Auſtrali nunquam ortam rabiem caninam affirmatur *.

De agitatione vehementi quid proxime dicendum? Quando in vulgus canem aliquem eſſe rabioſum diffuſus eſt, utut incertus rumor, magno circumdatur hominum numero; falce, fuſtibus, lapidibus, inſtrumentiſque aliis petitur; huc illuc agitur; a quonam etiam injuriae ei potiſſimum inferantur, enixe certatur. Quid miri igitur miſerum canem cibum potumque averſari, furere, ringi, adſtantes dentibus petere? Has ob cauſas, multi quaſi rabidi fuerunt occiſi canes, qui morbi expertes, et ex toto innocui fuerunt; niſi quod, furore repentino correpti, adverſus injurias ſibi allatas ſemet defendere jure ſunt conati. Neque credibile animalium horum ſalivam fuiſſe contagioſam. Res autem ſi ita ſe haberet, contagioſi ſane forent vulpium, poſt venationem longam venaticis canibus vulnera inferentium, morſus. Canibus vero per hanc cauſam, venationemve luporum Continenti Terra uſitatiſſimam, ſauciatis, nunquam incidere fertur hydrophobia.

Defectus perſpirationis, qui inter canini generis animalia fere univerſus eſſe conceditur, ad hunc effectum proclivitatem dare ſaepe putatur. Hoc autem ratiocinium, cui logici petitionis principii indunt nomen, hoc in loco convellam? Nonne hanc doctrinam, venenum rabioſum ſua ſponte nonnunquam revera oriri, propugnantium prius demonſtrare eſt, quam ullum corporis ſtatum ad id progenerandum aliquid conferre debeat concedi?

Idem dici poteſt de vermiculo ſub lingua deliteſcente †. An hoc vero hodie quidquam aliud eſſe credi poteſt, quam vulgi dogma in caecitatem et errorem proni? Si tamen aliquid tumoris ibi adeſſe concedas, glandula quaedam ſalivaria, ductuſve ejus excretorius, eſſe videtur ‡. Haec ſola vero, ſi animalia rabiei opportuna reddat, exiſtat neceſſe in omnibus, quae unquam rabiem, vel a contagione, ſunt experta; quia in omnibus ſaliva reperitur contagioſa. Ex auctoribus vero

* Bibliotheque raiſonée a Suietenio citat. Commentar. in Boerhaavii aphoriſmum 1129. Vid. treatiſe on canine madneſs, p. 10.

† Qui primus hujus vermiculi meminit, is eſt Plinius, apud quem haec verba reperimus: "Eſt vermiculus in lingua canum, qui a Graecis λυσσα ſive λυττα appellatur, quo exempto, infantes catuli nec rabidi fiunt, nec faſtidium ſentiunt." Nonne mirum eſt hoc ſomnium ad nos uſque perveniſſe?

‡ Vide diſquiſitionem inauguralem Alexandri Brodie ab Heyſhamo citatam. Diſput. inaug. p. 23.

conſtat,

conſtat, feles, ſimias, equos, aſinos, mulos, boves, ſues, oves, variorumque generum aves, rabiei eſſe obnoxios *. Quinetiam multa alia praeter canini generis animalia hydrophobiae ſpontaneae patere dicuntur De hoc ita Stalpartius Van der Wiel, " Ariſtoteles, Caelius Aurelianus, Porphyrius, Albertus Magnus, Avicenna, Euſtachius Rudius, Valleriola, ac Fernelius, omnes multorum meminiſſe animalium quibus ſponte, nec a cane morſis, ſupervenerit rabies: Haec autem inter numerant equos, lupos, camelos, porcos, boves, vulpes, urſos, pardos, ſimias, viverras, muſtelas, imo et gallos gallinaceos †."

Hinc plane apparet, hanc ſubſtantiam vel rabiei non cauſam eſſe, vel in omnibus animalibus, quorum fecimus mentionem, ex aequo exiſtere; atque igitur in genere canino pro cauſa proclivitatis ad morbum ſingulari non eſſe habendam.

Caeterum inſuper, hanc opinionem fundamento parum ſtabili inniti, atque hunc vermiculum fictum inter et rabiem nihil nexus omnino intercedere, teſtatur experientia ‡.

Quam parum ad morbum movendum hae ſufficiant cauſae monſtrare conatus, notare pergo, has, quanquam revera cum rabie canina conjungerentur, venenum hydrophobicum generare poſſe, nec probabile eſſe nec neceſſarium. Nonne aeque credibile, eas ſyſtema ad morbum, veneno jam nondumve recepto, proclive reddidiſſe, aut vim veneno intendiſſe? Ita, quantum calorem ſpectat, ſerpentium et aliorum animalium venenatorum morſus, certius citiuſque noxae eſſe in regionibus calidis quam frigidis, compertum habemus: " Neque enim brumali tempore adeo nocens eorum venenum eſt, quam quidem aeſtivo, nec hieme tam cito introſerpit penetratque, adeoque tam cito non necat virus ab ipſis morſu tranſmiſſum, quam aeſtate. Caeterum, conſtat etiam morſus vulnerave plerorumque venenatorum animalium citius multo vehementiuſque nocere in regionibus fervidiore ſole calentibus, quam gelidam Arcton propius accedentibus terris ||." Ita omnes cauſae enumeratae corpus ad veneni operationem forſan proclivius reddere poſſunt, humorum putredinem aut ſolidorum irritabilitatem augendo.

Ad alii, quod quoque objicitur, reſpondendum, cauſas nempe ab initio contagionem generantes poſſe eam hodie quoque generare, tranſeundum eſt. Hoc poſſe incidere, vel affirmationis hujus partes inter ſeſe non pugnare, conceditur;

* Hillary's diſeaſes of the Weſt Indies, p. 246.
† Obſervat. rarior. cent. 1. p. 402.
‡ Vide Treatiſe on canine madneſs, p. 204.
|| Stalpart. Van der Wiel obſervat. rar. cent. 1. p. 430.

revera

revera autem incidere, haud credibile. Mortalium aliquem primum patremque extitiſſe, quem abſque coitu procreatum fuiſſe oportet, poteſt demonſtrari. Quiſnam vero infantem hodie, venere non praeeunte, aliquando naſci propterea affirmet? Ita, quanquam tempus olim fuiſſe quo virus varioloſum fuerit generatum omnes concedunt; nemo tamen, qui hunc morbum alii cauſae quam contagioni tribuit, hodie reperiundus.

Qui fit igitur, rogari poteſt, cum rabies nunquam ſponte oriatur, ſaepiſſime ſine cauſa evidenti rabioſos evadere canes, qui, morſu alios hydrophobicos reddentes, rabiei verae optimum praebent documentum?

Ignorantia noſtra, reſpondeo, rationis qua contagionem acceperunt, minime eſt argumento non eſſe revera veneno imbuta haec animalia.

Ad variolae imprimis et ſyphilitidis analogiam decurratur. Modus utcunque lateat quo illa contrahatur, a contagio externo eam oriri, nunquam, quantum ſciam, dubitatum. Quo tempore in Europa primum apparuit ſyphilis, per omnes hominum ordines adeo graſſabatur, ut reges, ut ſacerdotes, ut ipſae religioni ſacrae, furori ejus ſuccubuerint oppreſſi. Quid mirum igitur, veram ſi celaſſent cauſam auctoritas regia, diſciplina monaſtica, auſteritas virginea, et ſibimet elegiſſet cauſam quiſque conditioni propriae accommodatiſſimam? Hodie hae evanuerunt nugae, atque omnes, exceptis quibuſdam Dianae cultricibus ſpecioſis, a ſolo contagio naſci ſyphilitidem confitentur.

Quod ad rabiem caninam ſpectat; ſi vulnus leviſſimum, aut ſalivam epithelio applicatam ad contagionem impertiendam ſufficere; ſi canes, propter mutuam conſuetudinem, variis hujuſmodi injuriis eſſe obnoxios; ſi venenum diu, a tribus nempe hebdomadis ad annos etiam quadraginta *, in parte primo affecta poſſe latere, conſideremus, facile concedetur, quod in omni hoc genus caſu imbutum fuerit animal, quanquam per nullum ſignum apertum contagionis originem queamus inveſtigare.

Rabiem inſuper non ſine contagione animalia afficere, ex hoc videtur conſtare, quod, ut antea memoravimus, in America Auſtrali, Antigua, aliiſque quibuſdam Indiae Occidentalis Inſulis, nunquam notus fuit canis rabidus. Omnes vero fictas cauſas externas, quarum facta eſt mentio, in canini ge-

* Morgagni de ſedibus et cauſis morborum epiſt. 8. art. 21. "Alzaharavius compertum ſibi ſcribit, venenum, antequam liquido appareret, integros quadraginta in corpore latuiſſe annos." Stalpart. Van der Wiel obſerv. cent. I. p. 424. Edinb. Med. Comment. vol. 6.

neris

neris corpora illis in regionibus non raro agere, non est cur negemus. Si autem, e contrario, contagium necessarium esse concedamus, facilis sane hujus rei explicatio. Variola, quamvis ex aliis in alia loca facillime devehitur, huic insulae olim omnino defuit. Rabies autem, quae veneni contactu solummodo ab uno in aliud animal potest vulgari, in illas regiones, nisi animal veneno imbutum eo deferatur, diffundi nequit.

Verisimilior denique videtur haec opinio, cum non negatur in ea potissimum animalia agere dici causas supra comprehensas, quorum vitae ratio falsa vel comperiri vel refelli maxime prohibet.

Si forte doctrinae nostrae objiciatur, venenum hydrophobicum natura singulari non posse esse praeditum, quod effectus suos tempore post morsum tam incerto edit, respondeo, rabiei symptomata certo post morsum tempore, quod postea monstrare conabor, se ostendere solere. Si res vero aliter sese haberet, nihil valeret illud argumentum, quia syphilis tempore post ulceris ortum certiore non incidit, neque tempore semper definito post insitionem oritur ipsa variola.

Haec considerata, ut credam, suadent, venenum sui generis esse hydrophobicum, receptumque in corpus simile generare venenum; ab actione quoque ejusdem generis substantiae nunquam non derivari: Aliis verbis, nunquam absque contagio incidere rabiem. His adductus, nomen Rabiei Contagiosae huic morbo indere volo.

Hanc argumenti nostri partem eo fusius tractavimus, quod auctor nullus inveniri potest, qui opinioni vulgari non assentitur.

Indolem veneni hydrophobici ut explicandam suscipiamus proximum est; haec vero caligine tam spissa involvitur, ut, omnibus eam spectantibus silentio praetermissis, ad modum quo in corpus agat, vel ad causam morbi proximam signorumque rationem, consideranda progrediar.

DE CAUSA PROXIMA, ET RATIONE SYMPTOMATUM.

De his generaliter solum dicere in animo est.

Magnam, quae rabiem inter et variolam interest, similitudinem jampridem designavi. Morbi hujus iterum considerentur phaenomena.

Plagae leviusculae insita materiae variolosa, facile ut plurimum sanatur vulnus; quartum autem plerumque post diem, evidenter rubescit pars affecta, calescit, leniter dolet. Haec postea, quae omnia veneni actionem quandam demonstrant,

sequuntur

ſequuntur affectus univerſi ſymptomata. Secunda vero hac inflammatione quibuſcunque cauſis impedita, morbus certiſſime evitatur. Hinc apparet per quatuor dies venenum latere, primum quoque effectum eſſe inflammationem loco propriam, per quam morbus in ſyſtema diffunditur. Quid huic cum rabie contagioſa commune ſit, proxime inquiramus.

Inter enarranda ſigna jam memoravimus, quod, morbo a morſu proficiſcente, vulnus, ut ſolet, ſanatur, et ſanitate conſueta in tempus fruitur morſus; poſt aliquantum vero temporis, pars vulnerata inflammatione atque doloribus vagis affici incipit. Hoc plures ſilent auctores; id autem revera accidere, teſtantur omnes qui ad partem morſam ſcrutandam ſe appulerunt.

Sic illuſtris Sauvageſius: "Verum ejus venenum diu et circiter quadraginta dies in corpore latitat antequam evolvatur;—tunc vero vulnus antea ſanatum dolet, rubet, intumeſcit." Noſologia, tom. 2. p. 233. Vide quoque Tiſſot, avis au peuple, tom 1. p. 152. Journal de Medicine, tom. 5. Medical Tranſactions, vol. 2. p. 195. Treatiſe on Canine Madneſs, p. 69.

In his omnibus opinio videtur confirmari, rabiei contagioſae ſymptomata nunquam oriri abſque aliqua inflammatione praeeunte; haec quanquam a parum attentis non ſemper fuerit notata.

Varium, quo oritur haec inflammatio, videtur eſſe tempus. Intervallum autem uſitatiſſimum quadraginta dies eſſe videtur *.

Rabiem igitur puto contagioſam a ſui generis veneno, in aliquam ſyſtematis partem inſerto, originem trahere; id autem per dies plus minus quadraginta ibi latitare, neque manifeſte in corpus agere; ex eo vero tempore excitare inflammationem topicam, unde vel in ſyſtema totum diffunditur, vel idem quodam alio modo afficit.

Ultra adhuc progredior; abſorbeatur vero venenum, an in nervos ipſius partis primarie agat, unde cerebrum aliaeque partes ſympathia affectae evadunt †, pro certo affirmare non audens, actionem veneni hydrophobici proprietati cuidam ſedanti, ſeu narcoticae, me judice, inniti, dicere procedo.

Omnia, quae ſub morbi initium apparent, ſigna faciunt ut ita concludamus. Vires cerebri diminutas ſatis clare demon-

* Avicenn. lib. 4. tract. 4. Mead's mechanical account of poiſons, p. 130. James's treatiſe on canine madneſs, p. 43. Medical tranſactions, vol. 2. p. 46. Medical eſſays abridged, vol. 1. p. 74. Medical eſſays abridged, vol. 1. p. 120. Ibid. tom. 2. p. 337. Journal de medicine, tom. 14. Ridley, de aſthmate et hydrophobia obſervatio 25.

† Ut in aura epileptica incidere videtur.

ſtrant imminuta vis muſcularis, anxietas circum praecordia, ſuſpiratio frequens, difficilis reſpiratio, anorexia, nauſea, vomitus, pulſus debilis et enormis, animique torpor, quibus, per primum morbi ſtadium, plus minus afficitur aegrotus.

His ſuccedunt diverſarum corporis partium pharyngis praecipue et oeſophagi, ſenſilitas et irritabilitas auctae. Quo pacto oriatur haec ſentiendi facultas acuta, explicare vix audeo; hoc autem phaenomenon iis non eſſe diſſimile, quae convaleſcentibus e febribus nervoſis, vi nervoſa ad ſtatum naturalem primo redeunte, aliquando adſunt, animadverto. Senſus porro acutior ac irritabilitas ea reddunt, quae in temperamentis quibuſdam debilibus, ut in mulieribus hyſteria, morbo oeſophagi affectione inſolita plerumque comitato *, laborantibus fiunt; cui quoque, teſte Meadio, ipſa nonnunquam ſupervenit hydrophobia †

His brevi manentibus, renixus ſyſtematis manifeſte movetur, pyrexia, delirio, et totius corporis convulſionibus, luculenter deſignatus. Quomodo, rogabitur, excitatur hic renixus? Viribus, reſpondeo, Naturae Medicatricibus.

Hanc doctrinam, cum venia eorum bona, qui eam ut abſurdam et ridiculam repudiare non dubitant, paucis exponere conabor.

E corpore vivo ſanoque exciſa carnis portione, exoritur caro nova, ſanatur vulnus, recuperatque pars priſtinas functiones; quod in oſſibus aeque ac nervis, cute aeque ac vaſis fibriſque muſcularibus, evenit. Quinetiam circa partem, cui, compreſſione vehemente aut contuſione, functiones, ſenſus ſcilicet et motus, perduntur, excitatur inflammatio, exulceratur caro contuſa, vicemque ejus ſupplet caro recens, functionibus ſuis vel ex toto, vel quantum ad vitam ſufficit, praedita. Functionibus denique partis cujuſlibet contuſione turbatis, minime vero deletis, inflammatur pars ipſa, et brevi reſtituuntur functiones.

In omnibus his caſibus non negatur effectus; eique, quod demonſtrant ſenſus, lubentiſſime aſſentimur. Huic inſuper effectui cauſam eſſe quoque confitemur; et illi, quaecunque ſit, cauſae, vim naturae medicatricem nomen indimus. Hanc igitur, quatenus eam inveſtigavimus, definiamus: "Quae animali ſano detrimenta penſat, ea eſt vis naturae medicatrix."

Quo longius aliquanto progrediamur; omnia quae ſolidum vivum movens afficiunt externa, vel irritantia ſunt vel ſedantia. Id eſt Irritamentum, quod ad fibram muſcularem applicatum protinus ſequitur actio. Id vero Sedans, quod, fibrae

* Culleni ſynopſis noſologica, edit. 1772. gen. 59.
† Mechanical account of poiſons, p. 146.

muſculari

musculari admotum, actionem ejus protinus imminuit. Causa applicari pergente, effectum quoque mansurum esse putares; vel, ut aliis verbis utamur, quamdiu applicatur vis sedans, ad omnem fibrarum muscularium motum impediendum protinus tendit.

Ad res veras considerandas adjungamus animum. Eo, ut omnes norunt, procedit vehementiae in Siberia frigus, ut sibi objectorum sensu circuituque digitos spoliare soleat. Talis sequitur effectus, qualis a violentia mechanica oritur. Pars afficitur gangraena. Sequitur idem, si aliquid metallicum ejusdem temperiei cujus est aër, ad carnem applicetur. Frigoris minores gradus effectus gradu solum differentes edunt. De aliis sedantibus idem affirmandum*. Concludo igitur, haec omnia ad ejus, cui applicantur, partis functiones extinguendas, vel, quod idem, ad eam in mortuae carnis statum redigendam, quantum agunt, tendere. In primo autem, quod retulimus, exemplo, cum digitus decidit, quod membri superest cute nova operiri videmus. In novissimo, demortuae carnis vicem supplet recens, solitis praedita functionibus. En igitur effectus dignissimus notatu! Ipsos motus excitat sedans. Hos igitur per Vim Naturae Medicatricem cieri affirmamus. Explicandi gratia; posita causa, quae partem, ejusve functiones, aut omnino, aut partim delet; ii, per quos renovatur caro partisve laesae restituuntur functiones, motus, 'potestatis illius, quae animali viventi detrimenta pensat,' sunt effectus.

Super hac potestate affirmatur, existentem non semper agere, et agentem plus aliquando nocere quam prodesse.

Certos intra limites hoc verum esse conceditur. Sedantia si sint vehementiora et subitanea, convulsae sunt eousque naturae vires, ut nunquam contingat renixus salutifer. Hinc proficisci potest mors subitanea, quae ictum ventriculi vehementem nonnunquam consequitur. Contra, ea, qua jactura magnae carnis portionis reficienda est, inflammatio, eo nonnunquam pergit vehementiae, ut lethalis evadat.

Quid autem absurdi huic inest, quaeso? Si corpus animale ea potestate foret praeditum, quae ad injurias propulsandas aut reficiendas accuratissime accommodaretur, nullae ad nos extinguendos sufficerent causae, et immortali quoque frueremur aevo. Nobis equidem sufficit perspectum habere, animali systemati inesse vim quandam, quae saepe, et cum commodo mortalium evidentissimo, agat; licet ea, quae conetur absolvere, judicio nostro limitibus angustioribus circumscripto, abnormia videantur, atque causis regantur, quae, velamento

* Cullen's physiology, § 121.

denſiſſimae noctis circumtectae, aciem humanam ex toto lateant, ſemperque latebunt.

Ex prolatis Vim Naturae Medicatricem ſatis accurate tandem definire poſſumus; "eam, ſcilicet, ſyſtematis animalis eſſe poteſtatem, quae ad detrimenta ejus penſanda tendit."

Quomodo cum ſpaſmi progeneratione conveniat haec doctrina, proximum eſt ut dicamus. Per cauſam ſedantem ſeu narcoticam applicatam, muſculus poteſtatis ſuae motricis, vel, quod idem, nerveae, partem amittit; renitente autem Vi Naturae Medicatrice, novus fit poteſtatis nerveae ad partem curſus, modo impetu, modo duratione abnormis. Aliis verbis, contractionibus afficitur muſculus debilitatus, quae aliquando ſunt validae et conſtantes, atque *ſpaſmi* * dicuntur; aliquando cum relaxationibus alternant, et *convulſiones* † nuncupantur. Haec remanent, donec vim partis nerveam reſtituerint, aut poteſtatem motricem penitus deleverint.

Quo ad rabiem contagioſam revertamur; effectus eoſdem qui in uno muſculo a vi ſedante topice applicata fiunt, ab eadem ad ipſum cerebrum admota per totum genus muſculare editum iri, facile videmus.

Hinc vaſorum extremorum ſpaſmus, et inde, pro gradu renixus, febris ſynocha aut typhus ‡. Inde quoque delirium ferox aut mite §. Convulſionibus autem violentioribus ſubſtantibus, defecturas cito naturae vires et ſubiturum languorem funeſtum putares. Quod revera evenit. In ſoporem namque et paralyſin ſaepiſſime incidit, animamque efflat aegrotus.

Hos effectus poteſtati ſedanti ſeu narcoticae inniti, a priori concluſo; vim concluſioni majorem per argumentum ab experientia deductum comparare conabimur. Hoc autem ſufficiunt effectus opii, ea, ut mortem faciat, quantitate adhibiti. Animal, magna hujus quantitate ſumpta, primo invadit ſtupor, cui ſopor cito ſuccedit; quem inter ſenſu motuque voluntario deſtituitur. Tremoribus vero atque jactationibus hoc ſopore gradatim turbato, expergiſcitur. Modo plus, modo minus gravitatis et ſpatii habent hae convulſiones, donec ſumma tranquillitas morſque tandem accedant. Cani, cui opii crudi drachmas duas aqua fervente ſolutas dedit Meadius, crura, quibus motus voluntarius omnino defuiſſet, brevi ante mortem evaſerunt, ut ipſis utar Meadii verbis, "ſtiff and rigid like ſticks. On a ſudden," inquit ille, "his limbs became limber, and he died ||."

* Cullen's phyſiology, § 111. † Ibid. § 112.
‡ Vide Cull. prim. lin. interprete Beerenbroek, tom. I. § 46. 54. et ſeq.
§ Ibid. § 45. || Mechanical account of poiſons, p. 267.

DE

DE CURATIONE.

Haec argumenti pars duo complectitur, prophylaxin, scilicet, et sanationem

Sub prophylaxi duo indicata sunt comprehensa :

Primum, virus expellere aut amovere ;

Secundum, actionem ejus in systema praecavere, vel saltem minuere.

Quantum primum indicatum spectat ; inter omnes auctores, et antiquos et recentiores, convenit, partem morsam protinus extirpare sine dubio esse efficax ad praecavendum morbum ; quod igitur aegroto, statim post morsum medicinae auxilium petenti, quam maxime semper suadendum. Hoc vero rarissime evenit. Cum vero aliquis morsus fato concedit, plurimi postea dente canina laesi, de salute sua anxii, ad medicum confugiunt, nulla quamvis apparuerunt morbi symptomata.

Rebus ita se habentibus, quid igitur agendum? Extirpationem tam seram nihil valere, uno ore medici conclamant.

Quorum autem opiniones ab hypothesi natae videntur. De causis differens, magnam rabiem inter et variolam atque syphilitidem intercedere similitudinem monstrare sum conatus. Probare aggressus sum hujus morbi symptomata, ut in variola, a secunda pendere inflammatione, quae quadragesimum circa diem ab inflicto morsu pleruinque oritur ; quod ante tempus, venenum iners, eoque, cui primo applicatum fuit, loco circumscriptum mansit.

Hinc igitur aperte cogi potest, quod, intra dies quadraginta post inflictum vulnus, vel quolibet alio tempore ante secundam inflammationem, parte morsa extirpata, certissime morbo venienti occurritur. A Cl. Monrone * discimus, venenum, si ulceri incidenti in gonorrhoea tota superficies interna cito excidatur, systema non penetrare, vulnusque brevi sanari. Denique, Johannes Hunterus †, cui hanc notionem acceptam refero, affirmat, morbum, si quartum ante diem ab insito veneno varioloso, vel quolibet alio ante secundam inflammationem tempore, exscindatur pars laesa, per systema nunquam diffundi.

Auctorem unum solummodo, qui in hanc de rabie sententiam concessit, scilicet, Georgium Bakerum, Equitum Auratum medicumque ‡, novi. Partis extirpationem Londini usitatam esse aiunt. Quantum prosit, docebunt tempus et experientia. In morbo interim tam horrendo summam atten-

* In praelectionibus suis. † In praelectionibus suis.

‡ Medical transactions, vol. 2.

tionem

tionem meretur quodque probabile. Si hoc vero efficax esse experientia testetur, vulgus de omnibus ad hoc remedium spectantibus certius fieri debet, ne serius ad id confugientes de salute desperent, remediumve certum vanis et inanibus posthabeant.

Si igitur pars morsa talis sit, qualis hoc modo curari potest, undique circa morsum et profunde scalpello exscindatur caro. Si vero sanatum sit vulnus, magnitudini ejus, quae interrogando inspiciendoque accurate discenda, adaequetur extirpatio. Scalpellum liberaliter adhibere, nec misericordia falsa aegro parcere, chirurgum oportet. Cauterio, sive actuali seu potentiali, scalpellum certe anteponendum est; quippe quod illa sit medendi ratio violenta, crudelis, et omnibus ingrata; haec quoque lenta, molesta, et a chirurgo difficulter semper administrata.

Peracta excisione, supra vulnus applicentur cucurbitulae, quibus eo consilio sanguis copiosius detrahatur, ut, si fieri possit, abluatur id veneni quod altius forsitan quam scalpellum descendit, potuit latere. Postea, causticorum mitium ope, apertum servetur vulnus; et detergenti aliquo leni, aqua, scilicet, tepida leviterque salsa, saepius ab omni parte lavetur.

Usum pulveris nitrati, causa vulneris dilatandi deflagrati, laudat Cl. Fothergillius *, quod equidem satis efficax, timidisque, qui scalpellum refugiunt, praecipi potest. Quinetiam, si non sit commune causticum potentiale, ad hanc medendi viam confugiatur. Quod cum factum est, vulnus, ut supra positum, quantum reliqua spectat, curandum est. Parti morsae, quae non tuto exscindi potest, undique scarificatae, vel scalpello punctae, admoveantur cucurbitulae. Deinde causticorum ope apertum servetur ulcus, quod humores tempus in diuturnum profluere sinat.

Cum haec autem ad morbum praeveniendum sufficere nondum satis compertum habeamus, remediorum internorum usum, praecipue cum pars laesa radicitus evelli nequit, prohibere haud debent. Horum magna adhibita fuit copia, quorum singula ab adhibentibus maximis laudibus elata.

Ut autem non tempus in remediis, quae ut certa laudata sunt, enumerandis consumam, de virtute eorum in Boerhaavii expertissimi ornatis verbis animi sensa enunciare mihi liceat: "Hactenus vero nullius ea comperta fides, cui credi queat salus miserrime periclitantis hominis, quum nullum sit notum, cujus experimenta certa; sed vel speculationi ortum debent, vel descriptis ex alio confisum fuit: Nec Æschrionis apud

* London medical observations and inquiries, vol. 5. p. 296.

Galenum

Galenum et Oribaſium arcano de cancris combuſtis; nec Scribonii Largi famigerata opiata ad rabiem Siculorum; nec Peregrini conſilio de pelle hyaenae; nec Ætii, Rufi, Poſſidonii cinere cancrorum cum theriaca; nec jactata Palmario medela; vel nimis laudato Mayerno, Grew, et venatoribus, ſtanno cum mithridatio; nec in ſomniis ſacris revelata radice cynorrhodonis; aliiſve in coelum elato lichene cinereo terreſtri, pimpinella, jecore rabioſi canis exuſto, et ſimilibus, exceptis *."

Poſt mortem Boerhaavii, alia in uſu eſſe coeperunt remedia prophylactica. Illius vulgo Ormſkirk dicti, in provinciis Lancaſtrienſi, Ceſtrienſi, et vicinis, per triginta annos uſus invaluit. Ejus efficaciam tam ſtrenue defendit Heyſhamus, qui ex terra calcaria praecipue conflatum eſſe † experimentis probavit, ut "pro certo habeo," dicat, "ſolum certumque remedium prophylacticum adhuc inventum, excepta membri aut partis reciſione, eſſe terram abſorbentem vel calcariam ‡." De hujuſce remedii potentia cur ambigam, haec in cauſa ſunt.

Canes pro rabioſis ſaepe falſo haberi, conatus ſum demonſtrare §. In omnibus hiſce caſibus, ii, qui inter animal exagitandum forte mordentur, hoc remedium laudatum, ſi modo vicini ſint, ſumunt, et, quod quidem ſperes, morbi expertes manent. Eouſque etiam aliquando procedit trepidatio, ut, non paucis, qui probe noverunt, teſtibus, multi vicina incolentes, ſingulis annis eo medicamento uti conſueverint, qui animali, quod rabidum eſſe ſuſpicati ſunt, occurrerunt.

Dum biennium vel paulo diutius apud Lancaſtrienſes agerem, quanquam in hoc nunquam intentus fui, duo hujuſmodi exempla mihi videre accidit. Juvenis mulierque generoſi hoc ſumpſerunt remedium, qui canem forte demulciſſent, quem ſegnem, oculis hebetem, potu ciboque abſtinentem, vulgus, quaſi rabioſum, interimere voluerunt. Prudentior generoſa vinculis eum coerceri juſſit, qui poſt plures dies nulla alia rabiei ſigna oſtendit. Si interemptus mortuuſve fuiſſet, curationem certam mirandamque abſolviſſet illud medicamentum. Denique, omnes cauſas remedium hocce adhibendi ridiculas pudet enarrare.

* Boerhaavii aphoriſm. 1147.

† Nempe
℞ Pulveris Cretae ℥ſs.
Boli Armenae ʒiij.
Aluminis gr. x.
Pulveris Enulae Campanae ʒi.
Olei Aniſi gut. vi. M.

‡ Diſputatio inauguralis, p. 29.
§ Vide Treatiſe on canine madneſs, p. 229. et ſequent.

Ex

Ex ſupra poſitis, cauſa famae, quam hocce remedium apud vulgus ſibi comparaverit, aliqua ex parte apparebit. Noſtrum autem ſuper hoc judicium a vero plebis credulae clamore abduci non oportere, facile concedetur.

Perpauca ſane ſunt rabiei exempla vera. Si quinquaginta hominum, canum aliorumque animalium per totam hanc inſulam, ſingulis annis, a rabidis morderi concedas, numerum ſatis amplum, juſtoque etiam ampliorem, haud dubie pones. Remedium autem de Ormſkirk fere, aut ex toto, Anglia circumſcribitur; neque ejus, niſi per paucas Angliae regiones, vulgaris uſus. Si igitur morſorum quartam partem hoc remedium ſumere ponatur, ad duodecim, aut circiter, per totam inſulam ſingulis annis redigetur numerus.

Multos praeterea ab animalibus vere rabidis morſos morbi expertes manſuros, veriſimillimum eſt. Plures cum gonorrhoea laborantibus rem habentes, a contagione fuiſſe immunes, abunde conſtat. Ita, haud raro, in infantibus praecipue, incidit, variolam materiae varioloſae in vulnus inſertae non ſemper ſupervenire. Quibuſdam incaſſum ſaepius inſitum fuit virus. Hoc forſan alicui temperamenti proprietati tribuendum eſt.

Poſt vulnus alicui a cane rabido illatum idem poteſt evenire; et id revera eveniſſe experientia docet †.

Porro, cum morſus eſt inflictus, cauſas quaſdam venenum carnemque ſe mutuo contingere poſſe impedire liquet. Si lanceola materie varioloſa imbuta in brachium, ſed per veſtimenta craſſiora ſtatim penetrat, non ſubſecuturam variolam, admodum eſt probabile. Ita, et a priori, et ab experimentis videtur conſtare, homines, in quorum carnem per veſtes penetraverunt rabidi dentes, rabiem effugiſſe; aliis vero, in nuda aliqua parte morſis, ſuperveniſſe rabiem lethalem ‡. Hinc forſitan cauſa peti poteſt, cur oves tam raro afficiantur rabie contagioſa ||.

Remedium prophylacticum inter vulgus uſitatius, et a Boerhaavio § aliiſque multum laudatum eſt frigida et praecipue marina lavatio, aliquando ad ſuffocationem uſque fere perducta. Verum, de hujus remedii, per ſe adhibiti, quaecunque ſit ejus operatio, ſucceſſu parum proſpero tot proſtant exempla, ut, huic et priori haud innixus, aliud, cujus efficacia experimentis ſit confirmata, adhiberem.

† Treatiſe on canine madneſs, p. 40.

‡ Medical obſervations and inquiries, vol. 5. art. 19. p. 214.

|| Ingenioſus auctor hunc pulverem de Ormſkirk variis modis et periculis inefficacem eſſe denique oſtendit.

§ Aphoriſm. 1143.

Quod

Quod remedium ſignifico eſt mercurius. Diſſaultius, hypotheſi quadam de veneni rabioſi natura inductus, hoc medicamentum primus adhibuiſſe narratur. An talis ſit, in vermibus nempe eliminandis, qualem eam eſſe ponit, mercurii actio, ſtatuere nequaquam audeo; neque an virus ipſum mutando, an e ſyſtemate expellendo agat, poſſum inveſtigare. Medicamentum autem eſſe prophylacticum omnibus aliis adhuc inventis certius, experientia demonſtrare videtur.

Remedium eſt quod ab Imperio Sinenſi per Georgium Cobb, equitem auratum, fuit apportatum, quod etiam remedium de *Tonquin* nominatur. Hoc modo praeparatur:

R. Moſchi optimi gr. xv.
Cinnabaris nativae
——— factitiae, ſingularum gr. xxiv.

Separatim in pulverem ſubtiliſſimum redigantur, dein accurate miſceantur.

Hujuſmodi pulvis ſtatim ſumendus eſt ex cyatho liquoris *Arrack* dicti. Poſt horas tres quatuorve, aegro plerumque ſuperveniunt placidus ſomnus et lenis perſpiratio. His non accedentibus, iteratur doſis. Cum morbi ſigna ulla apparuerunt, ſemper hoc modo repetitur medicamentum; et, morbo orto vel non orto, poſt menſem iterum ad remedium confugitur. Hoc quoque modo datum vim prophylacticam habere, Sinenſibus perſuaſiſſimum eſt.

Hillarius * in temperamento pleno aliquantum ſanguinis primo detrahi, vomitum deinde, ventriculo ſordibus repleto, moveri, et denique, remedii jam poſiti bolo hora ſomni devorato, ſero lactis leniter vinoſo ſudorem excitari jubet. Sequente mane, eo judice, adhibendum eſt catharticum antiphlogiſticum. Veſpere in frigidam bis terve ex toto immergendus aegrotus; quo facto, frictione ſiccatus ad lectum deferendus, boluſque iterum, cum regimine ſupra comprehenſo, adhibendus. Haec omnia per tres, quatuor, vel plures dies repetenda ſunt. Viginti circiter exempla hoc modo feliciter curata Hillarius refert †. His autem in exemplis non ſolum cum balneo frigido conjunctum eſt hocce remedium, ſed affectae partis exciſionem et uſtionem aegroti ſubiviſſent.

Scriptor autem eſt, paucis notus, Dalby Chirurgus, qui in literis ad Georgium Cobb, equitum auratum, ſcriptis ‡, hiſtorias centum et plures, quas intra quatuordecim annos collegerat, memorat. Horum animalium multa non infecta, aliaque, quamvis morſa, mortem effugitura fuiſſe, veriſimillimum eſt.

* Diſeaſes of the Weſt Indies, p. 259. † Ibid. p. 264.
‡ Virtues of cinnabar and muſk againſt the bite of a mad dog, &c. by Joſeph Dalby, ſurgeon.

Quaedam vero, remedio haud adhibito, moritura fuisse minime dubium. Canem unum, quem, quarto die postquam primo adhibitum fuerat medicamentum, ipsa rabiei signa invaserant, duae aliae doses ad sanitatem perduxerunt.

Quae posuimus non obstant quo minus hocce remedium pro ancipite habeamus; namque utri partium, e quibus componatur, efficaciam ejus debeamus tribuere, ignoramus. Hanc a moscho proficisci Hillario persuasum *; quod quidem a vero non videtur abhorrere. A vi autem sudorifica, potius quam ulla dote singulari, eam pendere non improbabile.

De mercurii autem per se dati efficacia multi multa memoriae produnt. A Dessaultio tres referuntur casus, in quibus litus mercurialis faustissimo comitatus est eventu †.

Darlue hominum a lupo rabido aliisque animalibus rabiosis morsorum multa in medium profert exempla; qui omnes unguentum mercuriale vulneri admoverunt, lituque mercuriali circa partem affectam, adeo ut oriretur salivatio levis, sunt usi. Quatuor, in quibus se ostendisset hydrophobia, iique omnes qui medicinam omnino neglexissent, diem obieruut supremum. Omnes alii, qui hoc modo curati sunt, in quibus ipse fuit, tuti manserunt ‡.

Tres quoque a Saulquino hujusmodi casus editi, in quibus haecce curatio votis ad eam decurrentium respondit §.

Tria porro exempla in vulgus edit Roseus, in quorum uno subfuissent inflammatio topica et alia quaedam morbi symptomata. Litus mercurialis ad morbum depellendum suffecit ||.

Sex insuper historias hominum ab eodem catello Malitaeo rabido morsorum, quorumque curatio a corvino, Argentoratensi, fuerat suscepta refert Antonius Nicolaus Hagg. Horum uni, feminae annorum circiter quinquaginta, post sex hebdomadas hydrophobia correptae, applicatum fuit unguentum mercuriale; quod tamen nihil profuit. In reliquis, qui juniores fuerunt, et hydrophobia non laboraverunt, adhibita sunt mercuriala interna et externa, balneum calidum, et regimen diaphoreticum. Horum alii salivatione, alii sudore, alii diarrhoea solum, sunt affecti; omnes autem salvi incolumesque evaserunt **.

"Unguento digestivo," ait idem auctor, "cum theriaca et mercurio praecipitato rubro vulneri applicato, et per triduum quotidie granis quatuor turpethi mineralis assumptis servatam

* Diseases of the West Indies, p. 267. † Dissertation sur la rage.
‡ Journal de medicine, tom. 2. § Ibid. tom 30. || Ibid. tom. 5.
** "Dissert. de hydrophob. ejusque per mercurialia potiss. curatione," quam in "Sylloge selectiorum opusculorum argumenti medico practici," tom. 1. p. 269. videre est.

fuisse

fuisse aegram, refert Kuhn in *novis actis* N. C. *tom.* 1. *p.* 219. *et seq.* *"

Denique, " frictionibus mercurialibus," inquit, " hydrophobos in Xenodochio Parisino, *Hotel Dieu* dicto, curatos fuisse, ex thesibus Parisinis 1759 defensis, recenset Journ. Oecon. 1760 p. 115. †"

Haec quoque habet Carolus Fridericus Struve: " Cl. Bertram quatuor homines demorsos per plenam salivationem, et quatuor ubi levis tantum vulneratio per vestes erat inflicta; vide ejus Diss. Praes. Kaltschmied de saliv. mercuriali ceu indubio praeservationis et curationis remedio adversus rab. canin Jenae 1760; b. Roederus unum etiam per mercurium curavit. Vid. ejus Progr. de morsu canis rab. sanato, 1760 ‡."

Sauvagesius " experientia," ait " docuit, ab anno 1747 quadringentos saltem homines ab animalibus rabidis demorsos, quorum fere nullus antea hydrophobiam et mortem effugisset, a litu mercuriali in tuto fuisse collocatos §."

Quaedam sane reperienda exempla, in quibus miserorum spes fefellit hoc medicamentum. Ex his sunt casus juvenis a rabido cane Edinburgi morsi ||, et duae ** historiae a Dicksono relatae.

Quod haec exempla spectat, ex syphilitidis analogia sola de quantitate mercurii idonea possumus judicare. A mercurio autem nihil utilitatis speramus, nisi ea quantitate adhibeatur, quae sputum modicum excitet. In prima, autem, historia, mercurii doses ad id movendum, quantum noverimus, minime suffecerunt. In reliquis duabus, aegrorum ora non fuisse affecta plane affirmatur. Unde summo jure potest concludi, successum parum prosperum haudquaquam ipsi medicamento, sed dosi nimis parvae, esse tribuendum.

Tria autem sunt exempla, in quorum duobus mercurius interne et externe, in tertio externe tantum, praecavendi consilio, eo modo fuit adhibitus, ut inde optimos effectus sperares. Ægrorum attamen duo sunt mortui; tertius incolumis evasit ††.

In his exemplis solis, quantum noverim, mercurius morbo venienti non potuit occurrere.

* Ibid. p. 266. † Ibid. p. 267.
‡ Diss. de rabiei caninae therapia. Ibid. p. 289.
§ Nosologia, tom. 2. Vide Macbride's introduction to the theory and practice of physic, p. 553. Claude du Choisel, Nouvelle methode pour le traitement de la rage, p. 7. ad 9. Nouvelle methode, p. 21. ad 23. Avis au peuple, tom. 1. p. 156.
|| Edinburgh medical essays, vol. 6. p. 97.
** London med. obs. and inquiries, vol. 3. p. 356. Ibid. p. 368.
†† Lond. Med. obs. and inq. vol. 5. Appendix, p. 4. 6. 7.

Tot interim et tantis auctoritatibus, ut credam adducor, certiſſimum contra rabiem adhuc inventum prophylacticum eſſe mercurium.

De dandi autem modo diſputatur. Petit ſaepe inteſtina mercurius ; unde oriuntur diarrhoeae vehementes. Nonnulla inſuper praeparata in primas vias ante violentius agunt, quam ipſum afficiant ſyſtema. Hi autem effectus, mercurium parva ſatis doſi adhibendo, aegrum a frigore defendendo, et mercurio tepidi cujuſdam liquoris hauſtus frequentes, qui ad corporis ſuperficiem humorum impetum faciant, adjungendo, ſaepius praevertentur.

A Jacobo maxime laudatur turpethum minerale : Cum vero tam cito agat, periculum eſt ne ſputum nimium excitet. Id quod, de poteſtatis ejus emeticae commodo protulit Jacobus, hypotheſi ejus, bilis ſtatum quendam huic morbo eſſe cauſae, precipue videtur niti. Cum igitur turpethi mineralis vix compeſci poſſint effectus emetici, ſi forte emeticis opus fuerit, tartari emetici vel ipecacuanhae, quorum lenior actio, doſin idoneam potius adhibendam putamus, dum mercurialia aeque certa et mitiora curamus danda.

Syphilitidis analogia inducti, ea adhibendum quantitate judicamus mercurium, quae, ut aegrotus ad ſalivationem ſolum vergat, faciat. Neque huic adverſantur experimenta.

De temporis ſpatio per quod adhibendum eſt hoc medicamentum, certatur.

Cum mercurius interne adhibetur, pilula mercurialis Pharmacopoeiae Edinenſis una aut altera, vel ſolutionis mercurii corroſivi ſublimati doſis ſatis ampla, omni nocte maneque ſumatur.

Quum vero litum mercurialem ad curationem multum conferre conſtet, unguentum mercuriale, cum remediis nuper memoratis, experientiae parens, conjungerem. Hoc conſilio parti morſui vicinae unguenti mercurialis ſemidrachma vel drachma ſingulis noctibus accurate illinatur ; et emplaſtrum, quod inter cauſticorum deſuetudinem ulceri admovetur, idoneam portionem unguenti mercurialis contineat. Hinc totum defluet commodum, quod ex mercurio ad virus ipſum applicato, poteſt oriri.

In horum remediorum, tempore et quantitate aptisdatorum, uſu pergat aeger, donec os ei leviter afficiatur. Interim Infuſi Sarſae, vel alicujus liquoris aquei et tepidi, ad libras duas, vel ad libitum uſque, bibat quotidie. Nonnunquam etiam catharticum aliquod lene, mannam, ſcilicet, ſalem Glauberi, oleum ricini, aut ſimilia, ſumat. Hoc modo in ſtatu ad ſalivationem vergente per menſem maneat aegrotus.

Per

Per hujus medendi viae decurſum frigus et cibum acidum caute fugiat; atque a Veneris, Bacchi, Cereris uſu immodico abſtineat.

Cum autem in hoc morbo laborantibus, mutationes quaedam, creſcente et decreſcente luna *, fieri ſoleant, medicamenta mercurialia eo tempore in tres menſes ſequentes per dies aliquot adhibeantur.

Quum pars morſa non tuto poſſit extirpari, remedia antiphlogiſtica, ſcilicet cataplaſmata ex mica panis confecta, et per ſolutionem ſacchari ſaturni madefacta, vel ex farina avenacea cocta, cui aliquantum tincturae Thebaicae fuit adjunctum, compoſita, ſatiſque inſpiſſata, omiſſa ſcarificatione, ad vulnus ſtatim applicare forſan praeſtabit. Haec, ad dies quadraginta applicata, vaſorum eam actionem auctam, quae ſecundam facit inflammationem, fortaſſe praecavebunt. Utatur ſimul aeger, circa vulneris regionem, frictioni mercuriali, cum medicamentis internis et regimine ante praeſcriptis. His rite ſatiſque diu adhibitis, exitum plerumque felicem fore ſperarem.

Medici quidam, et in his Jacobus †, balnei frigidi uſum his adjungendum curaverunt. Quod autem repudiarem, niſi ad id decurrere me impellerent aegroti ipſius amicorumve ejus flagitationes ‡.

Remedii a nemine, me judice, ut efficacis adverſus rabiem, laudati mentio haud dubie facienda. Quod medicamentum intelligo eſt oleum olivarum. Hoc pro certo prophylactico contra viperarum morſus utuntur ii, qui in viperis captandis ponunt operam. De hujus efficacia experimenta multa, coram eruditis quibuſdam inſtituta, in Actis Philoſophicis Societatis Regiae Londinenſis videnda §. Ejus uſum ſolummodo memoraſſe ſufficiat.

Actionis ſane anomalae ſunt remedia jam poſita; quae igitur ſub ſectione ſingulari collocari nequeunt.

Sub ſecundo indicato, remedia quaedam veneni actionem in ſyſtema forſitan poſſunt prohibere.

Venenum hydrophobicum natura ſedante praeditum eſſe, ſupra probare auſus ſum. Effectibus ejus igitur quo occurramus, aegroto, temperamenti ſi ſit pleni, quod ad mobilitatem plurimum dat proclivitatis, ſanguinis aliquantum primo detrahatur; et poſtea ad medicamenta quaedam tonica decurratur. Cortex Peruvianus diu adhibitus ſtomachum fertur

* Mechanical account of poiſons, p. 252. et ſeq. Diſeaſes of the Weſt Indies, p. 269. 271. Treatiſe on canine madneſs, p. 51.

† Treatiſe on canine madneſs, p. 255. 262. ‡ Nouvelle methode, p. 10.

§ Philoſophical tranſactions, No. 443. et 444.

debilitare.

debilitare. Haud aeque acriter in chalybeata certatur. Rubigine ferri igitur utens aegrotus, atque grana decem pro dosi ter in dies primo capiens, in ejusdem usu per quinqne aut sex hebdomadas, dosi gradatim aucta, pergat, donec tandem drachmam unam alteramve, singulis diebus, sumat. Interea nonnunquam datur ei catharticum aliquod mite, quo alvus leviter moveatur. His adjungantur assidua exercitatio, equitatio, nempe, aut quaelibet alia, quae aegrum non fatiget, et frigida lavatio. Solita diaeta interim utatur morsus; ebrietatem vero, nimiam Venerem, et pervigilationem caute vitet. Multum insuper ad corporis integritatem confert mentis serenitas. Medicus igitur aegroti animum certa salutis fide quam maxime erigere conetur. Porro, aeger omnia vitae negotia, quae mentem turbant aut frangunt, si possit, defugiat.

Tono systematis ultra tempus, quo veneni effectus sedantes se ostendere consuerunt, his modis sustentato, felix forsan erit eventus.

Consilium vero ad cataplasmata antiphlogistica et oleum olivarum confugiendi, a theoria sola pendet; neutrius enim, quantum sciam, unquam factum est periculum *. In his autem fiducia non collocanda, donec partis excisionem mercuriumque non satis adversus morbum valere a certis experimentis constiterit.

SANATIO.

Quid autem de hac dicendum? Nullum sane inter auctores medicamentum, quod morbum pro certo tollit, queo reperire. Ea vero quae, utut raro, ad tollendum morbum suffecerunt, aut quae prae sese aliquam commodi speciem ferunt, nostrum est in medium proferre.

Consilia medendi sunt,

Primo, Venenum expellere.

Secundo, Effectus, quos in systema ediderit, tollere vel minuere.

Quo primo consilio respondeatur, diaphoretica solum, uti videtur, possumus adhibere. Haec autem cum secundo consilio aliqua ex parte accommodentur, eorum, cum ad hoc fuerit ventum, meminerimus.

Mercurium interne adhibitum hunc morbum, substantibus

* Ex quo supra posita scripserim, oleum olivarum in exemplo hydrophobiae, ubi ad sanitatem reductus est aeger, a D. Nugent, Bathoniensi, adhibitum fuisse, compertus sum. Vide Nugent's essay on the hydrophobia. Cum vero in hoc casu cum eo conjuncta fuerint remedium *Tonquin* appellatum, et antispasmodica varia, id aliquid ad morbi curationem contulisse non pro certo possum affirmare. Idem medicamentum quoque a D. Bracken laudatur.

symptomatis

ſymptomatis primariis, ſanaviſſe, jam dictum eſt. Unum caſum narrat Roſeus *. Tria porro hujuſmodi recenſet exempla Jacobus †. Tale quoque refert Claudius du Choiſel ‡. Alia denique hujuſmodi hiſtoria in Actis Medicis Collegii Medicorum Londinenſis reperienda ||.

Si igitur mercurium adminiſtrandum putamus, turpethum minerale, cum revera apparuit hydrophobia, propter cauſam a Jacobo memoratam, nempe ob actionem ejus ſubitaneam, cum litu mercuriali ſupra praeſcripto adeo adhibeamus, ut ſputum celeriter excitetur, et prout opus ſit, continuetur.

Secundum fuit conſilium, veneni effectus in ſyſtema editos tollere vel minuere.

Experiri forſitan pretium foret, quatenus ratio medendi febribus intermittentibus, quae cauſa ſedante niti videantur, adverſus rabiem contagioſam valeret.

Hoc conſilio, aegro, ſi ſit pleni temperamenti, detracta ſanguinis idonea quantitate, cauſa vires muſculares, praecipue arteriarum ſtimulandi, emetica, iis doſibus quae nauſeam moveant, aut emeticum cum opio conjunctum, aut ſimilia, quae ſudorem excitent, et poſt renixus tempus conſuetum finitum continuent, ſumat. Sudor aliud forſan commodum ſecum adfert; portionem, nempe, aliquam veneni contagioſi e ſyſtemate expellit.

Iterumve, poſt vomitum plenum, et, ſi neceſſaria ſit, ſanguinis detractionem, corticem Peravianum in pulverem redactum, ad drachmae quantitatem ſingulis horis, ſi aegri ſtomachus ferre queat, adhiberi jubeamus. Hujus quoque ultra id tempus, per quod renixus durat, continuetur uſus.

Hae, ſi, ut veriſimillimum eſt, vanae ſint contemplationes, ſaltem, ſi cura ſupra poſita adhibeatur, nocere nequeunt.

Haud vero eſt incredibile alkali volatilis effectus ſalutiferos hac ratione poſſe explicari. Hoc remedium, uti ferunt, ad tollendam hydrophobiam ſemel valuit. In eo autem exemplo non per ſe adhibitum eſt, ſed commiſtum cum oleo ſuccini, ſub forma liquoris *Eau de Luce* dicti; cujus guttae aliquot puero duodecim annos nato, ex cyatho aquae, ſecundis horis datae ſunt, adeo ut ſudorem copioſiorem excitaverint**.

Hujus igitur remedii pericula fiant; aut alkali volatilis cauſtici guttas decem ex aquae cyatho omni ſecunda hora, vel prout opus ſit, ſumat aegrotus.

* Journal de medicine, tom. 5.
† Treatiſe on canine madneſs, p. 117. 123. 193.
‡ Nouvelle methode. || Medical tranſactions, vol. 2. p. 222.
** Journal de medecine, tom. 14. p. 300. et ſeq.

Exortis

Exortis pyrexia, delirio, et convulſionibus, ſanguinem detrahere uſitatum eſt. De ſanguinis quantitate juſta ipſi medico ſtatuendum eſt. Si ſit delirium ferox, pulſus validus et durus, atque calor plurimum auctus, venaeſectio liberaliter eſt adhibenda. Si autem pulſus debilis et parvus, delirium mite, neque alia adſint inflammationis manifeſta ſigna, parvam ſolummodo quantitatem detrahendam putamus; convulſionum effectus praecavendi, non vero morbum ſanandi, conſilio, ſanguine miſſo. Rabiem ſola ſanguinis miſſione ſanatum fuiſſe quidam memoraverunt. Quod vero mihi aeque abſurdum videtur, ac ſi quivis detractionem ſanguinis in omni febrium genere nullo diſcrimine praeciperet.

Sanguine, ſi modo hoc ſit neceſſarium, detracto, forſan haud alienum erit veſicatorium ſatis amplum capiti raſo applicare.

Quum morbum valde augeant, et aegrotum viribus ſpolient convulſiones, eas tollere, vel ſaltem imminuere, pro virili conandum.

Hoc conſilio ad ſedantia quaedam et antiſpaſmodica decurrendum eſt.

Aliquid levaminis nonnunquam aegrotis attulit calida lavatio. Sin autem ſyſtematis mobilitatem et ſenſilitatem a calore quam maxime augeri conſideremus, anceps ſane habebitur hoc remedium. Hoc autem lavationi et calidae et frigidae quoque objiciendum, quod aquae tactum et vel conſpectum adeo refugit aeger, ut plus noxae quam commodi ab iis oriturum eſſe veriſimillimum eſt. Ægroti in aquam frigidam ſubita immerſio a Celſo * olim ſummis laudibus elata eſt; et in eandem ſententiam nuper conceſſit Boerhaavius †. Id autem neque ad praecavendum neque ad tollendum morbum ſufficere, hodie ex experimentis abunde conſtat.

Aër frigidus, niſi, quod aliquando fit, aegrotum dolore afficiat, ſemper eſt adhibendus.

Laudata ſunt antiſpaſmodica varia; et in aliis aether vitriolicus, actione ſubitanea praeditus, et in morbis quibuſdam ſpaſmodicis ſaepe utiliſſimus. Ægrotum vero plerumque non poſſe fluida devorare ſi nobiſcum reputemus, difficilis ſane apparebit hujus remedii uſus. Si vero dari poſſit, ab uno cochleari parvulo ad quatuor ex aquae quatuor vel ſex unciis omni tertia hora ‡, vel prout opus fuerit, ſumatur.

* Lib. 5. cap. 27. † Aphoriſmus 1144.

‡ Exemplum apud Noſocomium Regium Edinenſe nuper ſeſe oſtendit, ubi hocce medicamentum a cl. Homio ad quantitatem uſque quatuor cochlearium parvulorum ex unciis aquae ſex, quater de die, datum eſt, et paroxyſmos hyſtericos, quibus puella quaedam colluctata eſt, ex toto depulit. Vide Home's clinical experiments.

Porro

Porro haud inutile ſit rubefacientia quaedam externe adhibere, aetherem, nempe, vel alkali cauſticum volatile purum aut ſuccinatum, palmaque manus opertum, linamentum volatile, oleum camphoratum, vel denique emplaſtrum veſicatorium. His ad gulam externam applicatis, ſi in tempus decedat oeſophagi ſpaſmus, remedia interna adhibendi dabitur locus.

Remedium vero quod inter omnia videtur eminere eſt opium. Unum equidem, in quo ad morbum ſanandum ſuffecit hoc medicamentum, quantitate grani et dimidii tertia quaque hora adhibitum, exſtat exemplum *. De quantitate juſta nequaquam poſſumus a priori ſtatuere; quoniam per effectum ſolum judicandum eſt. Opium, igitur, ſolidum, quantitate grani unius ad tria, ſecunda, vel tertia quaque hora, donec aliquem effectum ediderit, dandum exiſtimamus.

His ſupra poſitis rite adhibitis, aegrotum nonnunquam ſaltem ad ſanitatem reductum iri, ſperare liceat. Cum autem revera apparuit hydrophobia, exiguum rabidorum numerum Orci faucibus eripi conſueſſe experientia nimis manifeſte teſtatur.

* Medical tranſactions, vol. 2. p. 192.

DE ARTHRITIDE.

AUCTORE SAM. NICOLL.

DEFINITIO.

* MORBUS haereditarius, ſine cauſa externa evidente, ſed praeeunte plerumque ventriculi affectione inſolita; pyrexia; dolor ad articulum et plerumque pedis pollici, certe pedum et manuum juncturis, potiſſimum infeſtus; per intervalla revertens, et ſaepe cum ventriculi et internarum partium affectionibus alternans.

HISTORIA MORBI.

Ab arthritide ſimpliciori, quae a Sydenhamo dicitur Regularis, initio ducto, decurſum ejus ex ipſius mente exponemus.

Arthritis haec ſimplicior homines imprimis permagnos adoritur, quorum habitus plenior aliquanto et craſſior reperitur,

* Cull. Gen. Morb.

eosque quos circa quadragesimum aetatis annum morbus jam primum lacessit. Paucas ante proxysmi accessum hebdomadas, primo, ut fit, vere, arthriticus, eo usque sanus, apepsia, ventriculi cruditate, flatulentia, et aliis ejusmodi affectionibus laborare incipit; quibus indies auctis tandem incedit paroxysmus. Hunc verbis ipsis Sydenhami describere optimum erit.

"Paroxysmum, paucis diebus praeit torpor et quasi flatuum descensus per femorum carnes, cum adfectione σπασμοειδει, tum etiam pridie paroxysmi appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto somnoque committitur; hora vero secunda post mediam noctem excitatur a dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero calcaneum, suram, aut talum: Hic dolor eum refert qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aquae tantum non frigidae partis adfectae membranis adfusae. Mox sequitur rigor cum horrore, et febricitatione aliquali: dolor autem hic primo remissior gradatim intenditur (et pari passu rigor atque horror recedunt), idque in singulas horas, donec tandem sub noctem ad apicem pervenerit, se ad varietatem ossiculorum tarsi et metatarsi, quorum ligamenta obsidet, perbelle accomodans; nunc tensionem violentam, vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram et coarctationem exprimens: ad haec, ita vivum exquisitumque habet sensum pars adfecta, ut nec linteorum superincumbentium pondus, nec cubiculi a fortiori ambulatione concussionem, ferre valeat. Atque hinc fit ut nox non tantum in cruciatu transigatur, sed etiam cum irrequieta partis adfectae hac illac rotatione, et mutatione situs quasi perpetua. Neque minor est totius corporis jactatio incessans, quae semper paroxysmum, maxime vero accedentem, comitatur, quam torti membri agitatio et dolor. Hinc etiam mille conamina situs tum ipsius corporis, tum membri adfecti mutatione adsidua, doloris sedationem incassum exambiunt; quae tamen non contingit ante horam secundam tertiamve matutinam, (decurso scilicet nychthemeri spatio a primo adpulsu paroxysmi), quo tempore aeger, post materiae peccantis modicam digestionem et difflationem alitualem, subito a dolore respirat; licet hanc ille liberationem isti membri adfecti posturae, qua postremo usus erat, immerito acceptam referat. Jam leni madore perfusus somno concedit; a quo evigilans, dolore multum imminuto, partem adfectam tumore recenter occupatam cernit; cum solum antehac (quod in omnibus podagricorum paroxysmis solemne est) insignior intumescentia venarum membro vexato intertextarum se in conspectum dederat. Sequente die, forte etiam ad biduum triduumve, si materia podagrae

dagrae generandae apta fuerit copiosior, dolet nonnihil pars adfecta, idque vehementius die jam advesperascente, levatur autem sub galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur quo is, qui prior doluit; vel, si prior iste jam dolore desierit, debilitas quae eum infirmaverat mox evanescit, tam viribus quam integra sanitate isti pedi statim restitutis, perinde ac nunquam laboraverat, si modo dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hic excitat tragoedias quas prius in altero pede, tam quod ad doloris vehementiam, quam durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cum materia peccans adeo exuberat, ut ei capiendae pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementia fatigat: sed ut plurimum pedes successive, uti diximus, adgreditur. Postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur paroxysmi abnormes sunt, tum quod ad tempus invasionis, tum etiam quod ad durationem; hoc tamen ubique servant, quod dolor noctu recrudescat, mane vero remittatur. Atque ex serie horum paroxysmulorum (sit verbo venia) constat paroxysmus qui dicitur podagrae diuturnior breviorve, pro aegri aetate. Neque enim censendum est, quoties quis cum hoc morbo ad menses duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum paroxysmum fuisse, sed seriem potius et catenam paroxysmulorum, quorum posterior quilibet priore et mitior fuit et contractior, donec tandem materia peccante prorsus absumpta, aeger pristinam obtinuerit sanitatem: quod in vegetioribus, et iis quos podagra rarius invisit, diebus saepe quatuordecim fit; in senioribus, atque iis quos saepius adflixit, duobus mensibus; iis vero qui vel annis, vel diuturniore morbi mora, fractiores jam sunt, non prius valedicit quam aestas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies urina coloratior est, quae post separationem sedimentum rubrum, et quasi arenulis refertum, deponit; nec aeger ut plurimum nisi tertiam potulentorum quae adsumpsit partem per vesicam reddit; alvus item ad dictos primos fere dies constipata est. Appetitus prostratio, rigor totius corporis sub vesperam, partium enim non adfectarum gravitas, et molesta sensatio, integrum paroxysmum comitantur. Recedentem paroxysmum excipit pedis adfecti pruritus vix ferendus, maxime inter digitos, unde decidunt furfures, et pedes ipsi quasi ab epoto veneno desquamantur. Morbo jam discusso, aegri tum ἐνεξία, tum appetitus, redeunt, pro rata doloris quo saeviebat paroxysmus nuper elapsus, et in eadem proportione servata, vel acceleratur vel differtur sequens paroxysmus. Nam si hic ultimus aegrum pessime mutaverit,

ſequens paroxyſmus non, niſi anno ad idem punctum revertente, denuo accedet."

In hunc fere modum ſe habet arthritis, quando homines robuſtos, plethoricos, aetatis jam fere vergentis (ut ſupra diximus), primum corripit. Quo citius invadit, quo viribus magis pollet aeger, eo caeteris paribus vehementius furit.

Quod ſi debiliores, ſeniores, vel arthitidi olim obnoxios, morbus laceſſat, nova admodum ſeries ſymptomatum ac prorſus diverſa in lucem profertur.

Ejuſmodi homines, ſingula, quae ſtatum inflammatorium praeire ſolent, ſymptomata acrius et diutius diſcruciant.

Canalis alimentarius apepſia, aciditate, anorexia, flatulentia, quodam plenitudinis ſenſu, quam maxime afficitur. Alvus modo aſtricta eſt, modo laxa, modo torminoſa. In capite adſunt dolores, vertigo, viſus hebetior, tinnitus aurium. Animus anxius, moeſtus, meticuloſus. Mens vix ſui potens quicquam vel agere vel cogitare mire averſatur. In pulmones etiam aliquando incidit malum, et aeger pectoris gravitate, oppreſſione, ac difficiliori reſpiratione, non ſine anxietate laborat. Quid multa? Functiones omnes et ſingulae turbantur, quoties diatheſis arthritica in inflammationem et dolorem artuum non tranſeat.

Sin autem in inflammationem et dolorem tranſierit diatheſis arthritica, ſaepe variat, quod tandem dolor et inflammatio non pedes ut antea, ſed alios et univerſi corporis articulos magis minuſve invadunt; et ſinguli profecto articuli iiſdem fere doloribus quibus pedes olim laceſſiti rigeſcunt et cretacea quadam materie implentur.

Nec ſolum articuli ſed partes etiam internae inflammatione ſubinde corripiuntur, et haud raro inflammatione articulos non pertingente, vel ab iiſdem ſubito retrocedente, viſcera abdominis, thoracis, vel capitis, eadem afficiuntur.

Poſtremo, niſi aeger nobilioris cujuſdam partis inflammatione ſubito tollatur, paroxyſmis crebrioribus et diuturnioribus quidem, ſed minus minuſque violentis, eouſque vexatur, ut recta valetudine vix unquam gaudeat; ſaltem brevibus modo per aeſtatis calorem datis induciis. Morbo invaleſcente, viribuſque labantibus, miſer tabeſcit, corruit, et ad plures demum abit.

Omnia ea ſymptomata, quibus anomala haec arthritis (uti loqui amant ſcriptores) ſtipari ſolet, enumerare pene infiniti eſſet operis. Multa apud Sydenhamum, plurima vero apud Muſgravium, mira diligentia, ſumma fide enarrata, reperientur. Sauvageſius etiam in multis morborum generibus enumerandis complures recenſet ſpecies, quae ex cauſis ſuis arthriticae

ticae

ticae nominantur. His ex auctoribus omnia ea quae ad arthritidem anomalam pertinent, facile est eruere.

DIAGNOSIS.

Hic morbus a quolibet alio, rheumatismo excepto, facile secerni potest. Vide igitur tom. 1. p. 245. et dissert. sequentem.

CAUSAE REMOTAE

In *praedisponentes* et *occasionales* apte divisae sunt. Illis annumeranda sunt, labes haereditaria, plenitudo, genus corporis firmum et validum, cum conditione corporea certa et inexplicabili, quae facit ut debilitas vasorum extremorum facile inducatur, conjunctum; magna capitis, Sydenhamio teste, moles.

CAUSAE OCCASIONALES.

Hae autem sunt, aetas provecta, usus cibi animalis et conditorum immodicus, vinum aliique liquores spirituosi nimis liberaliter adhibiti, venus immodica, affectus animi violentiores, studium nimium, vigilia diuturnior; tempestates anni, ver et autumnus; vita sedentaria ignava, praesertim si exercitatione multa antea insueveris. Haec et omnia alia, quae ad systematis debilitatem, labe haereditaria substante, inducendam conferunt, morbum excitare consuerunt.

CAUSA PROXIMA.

Super hac quidem opiniones auctorum multae et variae, et, cum bona tot tantorumque virorum venia dicere liceat, non minus falsae, quam numerosae. Hoc ex iis consideratis plane constabit.

Hippocrates, qui primus hujus morbi meminit, eum humori systematis pituitoso vel bilioso, articulos potissimum afficienti, tribuit. Eandem in sententiam concessit Galenus. Paracelsus non minus in hoc, quam in multis aliis, singularis, "Quid aliud est," inquit, "podagra quam sulphur accensum, in synovia saeviens, ex tribus primis depromptum, aut accendit frigiditatem, id est, mercurium, qui facit grandines et in utrisque concurrens sal." Sydenhamus, arthritidem a calore putrefaciente, et acrimonia humorum; Boerhaavius a fluidi nervosi lentore et acrimonia; Cheynaeus a salibus tartareis urinosis aliisve; Jacobus a materia terrena; et denique Liger a mucilagine, proficisci crediderunt. Quinetiam opiniones Celsi,

Celſi, Ætii, Helmontii, Williſii, Sylvii, Bellini, Liſteri, Bonneti, Ingramii, aliorumque enumerare poſſemus; ſed hoc non neceſſarium ducimus, cum opiniones omnium materiam morbificam exiſtere ponant, et ea innitantur.

Stahlius, omnium ſcriptorum ſolus, materiam morbificam exiſtere, quod omnibus fere perſuaſum eſt, negare, morbumque conditioni motuum totius ſyſtematis certae tribuere auſus eſt.

Nonnulli forſitan ſingulas cauſarum, unde auctores hunc morbum oriri crediderint, convelli debere putabunt. Hae vero hinc admodum improbabiles redduntur, quod ſibi invicem contrariae ſunt, et opiniones de iis tam multae tamque diverſae hodie etiam invaleſcunt. Et praeterea baſin, nempe materiam morbificam, cui omnes innitantur, ſubruere eas ſatis refutabit.

Materiam morbificam in ſyſtemate adeſſe, morbumque facere, nihil manifeſte probare videtur. Namque, quantum noverimus, nunquam in ſanguine demonſtrata fuit. Et inſuper, in exemplis, ubi aliquid terrenum in artubus ſemet oſtendit, et a nonnullis pro cauſa evidente habitum eſt, nunquam, ante vitam provectiorem, aut donec morbus ſaepe invaſerit, detectum eſt, et quoque in arthriticis tam raro offenſum eſt, ut *effectus* potius quam *cauſa* morbi eſſe videatur.

Sunt qui materiam morbificam exiſtere aſſeveraverint, quod morbus plane haereditarius eſt. Si omnia quidem vitia haereditaria a materia hujuſcemodi evidenter penderent, hoc argumentum nonnihil ponderis haberet; cum vero nihil materiae morbificae in multis morbis a labe haereditaria oriundis adeſſe ſuſpicemur, immo videamus, et eas igitur conformationi vel conſtitutioni habituive corporeo aegrotantis certo tribuamus; ita arthritidem a temperamento certo, quo parens prima ſuae progeniei ſtamina impertiatur, quodque in toto corpore conſiſtere videamus, pendere opinamur.

Hoc autem temperamentum ab eodem principio, a quo ſimilitudo faciei, forma cervicis, thoracis, &c. quae, uti omnes fatentur, proclivitatem ad certos morbos dare conſuerunt, pendere videtur. Formam quandam externam mortales phthiſi opportunos efficere, e. g. compertum habemus; et hic nunquam ambigimus, quin morbus in toto habitu conſiſtat, et non a materia morbifica, ſed a ſtatu et conformatione ſyſtematis ſingulari, eum humorum impetum, ſine quo morbus nequeat moveri, dante, oriatur.

Labem haereditariam arthriticam a materia morbifica non pendere, hoc evincere videtur, quod morbus nunquam niſi multos a partu annos, plerumque non ante annum aetatis trigeſimum

gesimum quintum, accedit. Omnia, contra, vitia haereditaria a materia morbifica plane proficiscentia sub partum, brevive post eundem, (lues venerea, e. g. non raro sub ipsum partum), semet ostendunt.

Quinetiam materia morbifica existere credita est, quod nonnulli morbum contagiosum esse existimarunt. Hanc in sententiam quidem iverunt duo medici, in primis graves et venerabiles; cum vero rebus veris et exemplis, quae eam sustentent, destituatur, hic loci excuti non meretur, praesertim cum omnium fere aliorum medicorum experientia ei ex toto adversetur.

In summa, supra posita, morbi ab una systematis parte ad aliam migratio, affectus animi morbum subito excitantes, eundemve momento temporis depellentes, materiam morbificam in causa arthritidis non esse, admodum probabile, immo fere certum efficiunt.

Hoffmannus pathologiam universam proposuit, plerosque morbos ad motum solidorum et humorum perturbatum referens; quam Hallerus et Gaubius, hic potissimum, auxerunt et emendarunt. Eidem medicinae parti lumen maximum offudit illustrissimus Cullenus. Pathologia autem hujuscemodi nobis ob oculos nunquam non observante, in causam et naturam arthritidis inquiremus, nos aliquid qualibet opinionum supra comprehensarum probabilius, (namque hoc in exemplo omnino certum vix exspectandum), prolaturos esse sperantes.

Arthritis, judicio nostro, a temperamento singulari pendet. Hoc sequentia probare videntur: Foeminas rarissime, easque solas, quae in primis robustae et validae, occupat; non tantum mulieres raro corripit, sed in maribus temperamento singulari continetur; namque eunuchi ea raro conflictantur, et paucos, praeter valentiores, invadit; ante annum aetatis trigesimum quintum rarius accedit; et denique multi causis, quae eam soleant movere, diu objiciuntur, qui tamen ab ea ex toto immunes manent.

Quidnam hoc temperamentum singulare sit, nosmet ignorare fatemur. In corpore quidem valido et robusto fere semper reperiundum; et igitur causae excitantes in omnibus exemplis, ubi constitutio hujusmodi corporea adest, morbum movere posse nunquam non putantur; ob supra tradita, tamen, in sententiam contrariam ire volumus, et aliquid corpori proprium esse oportere, quod id ad arthritidem proclive efficiat, et absque quo nullae causae eam valeant movere, opinamur. Hanc autem proclivitatem diathesin arthriticam appellabimus, quae a constitutione solidorum a staminibus primariis oriunda, et igitur a quadam illorum et humorum conditione,

conditione, unde impetus horum ad partes certas inaequalis facile fit, pendere videtur.

Hisce jam positis inducti, arthritidem affectum inflammatorium, cum vitio nervoso arcte conjunctum, esse dicimus. Posterius autem subesse testantur mox commemoranda; quod venus studiumque nimia arthritidem facile inducunt, quod eandem affectus animi subito tollunt vel movent, et denique quod multa signorum, praesertim doloris ab una parte ad aliam migratio subitanea, quam a partibus systematis diversis inter sese per fluidum nervosum communicantibus pendere opinemur, in systemate nervoso potissimum sese ostendunt. Qualis naturae hoc fluidum sit, nondum compertum, nec forsitan unquam comperietur; sed sui generis esse videtur, effectibus suis mirandis electricum aliqua ex parte reddens, et a quolibet alio totius systematis omnino diversum. Fluidum vero hujuscemodi medium unicum est, per quod motum propagari, morbumque, quod saepe in exemplis arthriticis incidit, tam subito e loco in locum transferri ponere possumus.

Translatio materiae morbificae e loco in locum adeo falsa et incredibilis, et a phaenomenis morbum comitantibus adeo aliena esse videtur, ut eam, praesertim cum rebus nullis veris et observationibus, sed conclusionibus ab effectibus, qui materiam certam pro causa sua habere crediti sint, deductis, innitatur, ex toto repudiemus.

Arthritis a jactura toni universi partisve systematis, quam atoniam appellamus, semper oritur. Haec actionem vasorum sanguiferorum, saltem partis laborantis, adauctam facit, quae in affectu articulorum pedis inflammatorio se potissimum ostendit. Hoc in arthritide *regulari*, uti appellatur, saepissime incidit, quod a causis morbi oriatur necesse est. Namque omnes causae excitantes perpensae ad debilitatem faciendam quodammodo conferre videntur. Hoc plane confirmant sequentia; morbus aetate provectiores saepissime invadit, in quibus tonus systematis, quam in junioribus, haud dubie magis debilis est; studiosos, et vitam sedentariam agentes, qui semper infirmis jure accensentur, infestat; et quoque a venere nimia et affectibus animi violentis, quae corpus insigniter debilitant, facile et plerumque proficiscitur. Quo reliquas causas remotas silentio praetermittamus, quod asseruimus ulterius confirmant phaenomena morbi propria rite considerata. Eum semper antecedunt signa debilitatis manifesta, quae potissimum in ventriculo artubusque inferioribus apparent; et ab iisdem incipere solet. Pedes frigescunt, et solita eorum perspiratio cessat; quod nihil aliud quam actio vasorum imminuta potest explicare. Signa tamen debilitatis non locis cer-

tis

tis continentur, ſed ſemet in ſyſtemate univerſo evidenter oſtendunt, ut e Sydenhamo, et ex hoc, quod morbus a catarrho ſaepe incipiat, diſcere licet.

Nunc ad partem ejus, quod propoſuerimus, alteram ventum eſt, viz. Debilitatem ſtatum inflammatorium facere; quem omnes fere morbum conſtituere confiteantur. Quomodo vero haec atonia inflammationem moveat, ſtatuere non audemus.

RATIO MEDENDI.

A medicis, utrum arthritis curationem abſolutam necne recipiat, certatum fuit, et etiamnum forſitan dubium eſſe videtur. Pauciſſimi quidem eam ex toto depelli poſſe putarunt. Si vero morbum certi temperamenti proprium, partim ingenitum, partim conſuetudine longa et conſtanti inductum eſſe reputaveris, curatio abſoluta ulla ratione perfici necne poſſit, haud dubie ambiges. Si poſſit, eam medicamenta non abſolvent, niſi cum eo, quod regimen appellatur, fuerint conjuncta; quod rite et ſtricte adhibitum tales forſitan in habitu corporeo mutationes faciet, quales morbum multis in exemplis ex toto praecavebunt, et in omnibus leniorem multoque magis tolerabilem efficient.

Noſtra medendi ratio hujuſmodi erit: 1. Quomodo morbo poſſit occurri; et, 2. Quomodo per paroxyſmum debeat curari, referre.

Quantum ad modum morbo occurrendi attineat, ſunt qui nihil omnino, antequam acceſſit et ſemet clare oſtendit, neceſſarium eſſe ducunt; propterea quod, utrum unquam necne acceſſerit, nondum compertum habemus. In pleriſque tamen exemplis, necne invaſerit, tam certo ſcire valemus, quam ei occurrere conari nobis in animum inducere debet, praeſertim cum victu idoneo, ubi, ob labem haereditariam et temperamentum ſingulare, non ſine cauſa graviſſima pertimeſcendus eſt, ex toto forſitan poſſit praecaveri.

Ita concludimus, quod plebeii, quorum e patribus multi haud dubie arthritide laboraverunt, ea raro aut nunquam conflictantur, niſi ſtatum vitae laborioſum et ſimplicem commutaverint, et ſeipſos intemperantiae alicui tradiderint: Quodque multi mortales, qui divites et opulenti ea magnopere vexati ſunt, ad paupertatem redacti, et ſemet mercede manuum tolerare coacti, ea in poſterum ex toto vacarunt. Haec morbo obviam ire, proclivitate ad eum magna ſubſtante, et in omnibus exemplis ubi ſe ſemel oſtendit, perquam neceſſarium eſſe demonſtrant.

Quo arthritidi rite occurratur, atonia, unde morbus exiſtimetur pendere, et corporis plenitudo ab hac oriunda, quae fundamentum arthritidi jacere videatur, tollendae. Hoc optime praeſtabunt cauſae excitantes conſtanter et diligenter vitatae.

Diaeta. Hanc tenuem, ſaltem parcam, eſſe debere, inter omnes fere convenit. Quamdiu vero, et ad quem gradum uſque adhiberi queat, ſtatuere difficile; vel utrum nonnullis in caſibus eam atoniam, quam tollere velimus, inducendo noxae necne ſit, nondum compertum.

Quantum abſtinentiae et dietae tenuioris adhiberi debeat, non pro certo affirmare audemus; eas tamen, cum morbus nondum acceſſit, vel aegrotus annum aetatis trigeſimum non adhuc tranſgreſſus eſt, omnino tutas; et licet aliquis eo fuerit correptus, ſi non adhuc multum aetate provectus eſt, et ad victum idoneum confugere, et in eo perſtare volet, nihil forſitan periculi habere, contra, utiles eſſe reperies. Ita judicamus, quod ad plenitudinem ſyſtematis praecavendam vel tollendam optime accommodari videntur. Quantum autem hanc medendi rationem ſpectat, hoc notandum videtur, quod in iis, quibus multum aetatis acceſſerit, praeſertim ſi victu lautiſſimo antea inſueverint, magna corporis mutatio inducta periculo rariſſime vacat. Huic, ut omni alii regulae generali, nonnulla objici poſſunt; quandocunque enim paroxyſmos complures primumve etiam permagna debilitatis ſigna ſubſecuta ſunt, tonum ſyſtematis et vigorem diaeta tenuiore imminuere, haud dubie foret periculoſum.

Quo accuratius vero de diaeta dicamus, eam in tres ſpecies, *vegetabilem*, *animalem*, et *lacteam*, quarum poſtrema utriuſque antecedentis manifeſte particeps eſt, dividemus. Quantum primam ſpectat, raro aut nunquam neceſſaria eſt; quantum alteram, ſemper forſitan nociva erit.

Lactea igitur ſola adhibenda, vel eadem, quae magis grata et plerumque melior, vegetabili admiſta. Haec fere ſemper tuta, ſatiſque tenuis. At hujus, ubi atonia magnopere invaleſcit, praeterquam pauciſſimis in exemplis, periculum non faciendum; ſed, ut Cheynaeus ſuadet, ad diaetam lautiorem, uſum ſcilicet cibi animalis modicum, confugiamus oportet. Hunc vero potius prandendum eſt, quam coenandum; quod veſpere datus magis, quam vegetabilis, ſyſtema ſtimulat, et ad paroxyſmum febrilem veſpertinum, qui etiam, ſanitate ſubſtante, hoc tempore accedere notatur, augendum magis confert.

Quoad dotes rerum diverſarum pro cibo adhibendarum, regulas certas et definitas tradere difficile eſt. Igitur quan-

titatem

titatem imminuendo noxas dotium cavendum. Cibus vero concoctu facillimus, et talis, qualis citiſſime foras eliminatur, eſſe, et quam minime ſtimulare, debet. Omnia condita, praeſertim ſalina, ex acidis vegetabilibus confecta, utpote quae nihil aliud ſint quam acida ſub forma ſingulari, vitanda. Aromatica tamen a nonnullis, ubi debilitas ventriculi evidenter adeſt, adhibita fuerunt, et aliqua e calidiſſimis, qualia ſunt piper Cavannenſe, atoniam ſtomachi tollendi conſilio, uti videtur, Warnerus laudavit. Hanc rationem medendi perniciosiſſimam eſſe putamus; quamvis enim aromatica tonum ventriculi in tempus breve corroborant, ad extremum tamen eundem debilitant et perdunt. Alia diaetae pars, quae ſummam attentionem deſiderat, eſt *potio*.

Opiniones auctorum ſuper hac olim admodum differebant, et hodie etiam magnopere diverſae ſunt. Quantum vinum ſpectat, eo ex toto abſtinere neceſſarium nonnulli duxerunt. In his Cadoganus eſt, qui vino abſtinentes arthritide nunquam corripi contendit. Hoc non negabimus, quamvis de eo forſitan ambigi poteſt. Integritatem vero eorum, qui vino prorſus abſtineant, temperantiae et abſtinentiae in aliis diaetae partibus adhibitae potius tribuendam eſſe putamus; cum Ligerius Burgundienſes et Cathelaunos, quibus vinum unica fere potio ſit, arthritide raro laborare teſtetur. Noſtro autem judicio dubium eſſe videtur, utrum vino, nonnullis in caſibus, ex toto abſtinere, tonum ſyſtematis, qui forſitan ab ineunte fere aetate uſu ejus immodico adauctus eſt, debilitando, periculum necne poſſit inferre. Vino prorſus abſtinere rariſſime neceſſarium eſſe videtur, et modicus ejus uſus nihil forſitan nocebit; praeſertim ſi aegrotus id antea liberaliter aſſumere conſueverit. Quae vina optima ſunt, ea minime aceſcunt, quoniam minus acidi praeternaturalis in ventriculo gignunt. Sunt nonnulli quidem, quibus ventriculi minimam vini fortioris quantitatem ferre nequeunt, quod non citius aſſumitur, quam aceſcit. His in exemplis manifeſte nocet, et, ſi aliquis ſtimulus neceſſarius eſſe videbitur, liquores ſpirituoſos, qui non fermenteſcunt, adhibere praeſtat. Vinum aduſtum ſaepiſſime ſumptum fuit, et, probe dilutum, quam maxime convenit; ſed noxas ab uſu ejus perpetuo oriundas, id raro parceque adhibendo cavendum eſt.

Exercitatio. Haud ambigi poteſt, quin ad hanc, quolibet vitae tempore, et forſitan cum commodo, poſſit decurri; cum vero genera ejus diverſa ſint, et idem ſemper adhibere minime conveniat, ſingula paucis exponentur.

Geſtatio. Haec magnopere prodeſſe poteſt. Optimum hujus genus, ſi facile fertur, eſt equitatio, quae cuilibet alii, utpote

quae ad proxime dicendum non parum accedat, semper anteponenda est.

Labor corporis. Hic haud dubie, cum facile adhiberi potest, ad reditum morbi praecavendum optime accommodatur. Citra sudorem tamen et defatigationem fit, quae utraque tantum absunt ut corpus corroborent, ut idem manifeste debilitent.

Ambulatio. Haec, ut modus exercitationis optimus, laudata fuit, et plerumque prodest. Si vero morbus frequenter redeundo articulos multum debilitavit, non semper adhiberi debet; namque aliquando nocet. Cujus exemplum insigne a praeceptore meo illustrissimo Culleno refertur. Vir quidam generosus, qui, aetate adhuc florens, paroxysmum arthriticum, postquam signa etiam debilitatis, quae eum plerumque antecedunt, semet ostenderant, diu ambulando depellere consuevit; ad idem remedium, aetete magis provecta, decurrendo paroxysmum facilius semper inductum esse compertus est.

Exercitatio semel incepta constanter, totumque per vitae decursum, adhiberi debet; cum labori assuetos, eo neglectui habito, morbo opportuniores fieri videamus. Senio accedente, exercitatio imminui, et labor corporeus gestatione, quae non tantum fatigat, et tunc temporis multo facilius fertur, mutari debent. Haud silentio praetereundum, quod ratio cibi et exercitationis eodem tempore semper habenda, et in omnibus exemplis, ubi conjunguntur, prior posteriore magna ex parte regendus.

Somnus. Ægroti, ante multam noctem, cubitum ire debent, et ob eandem rationem propter quam ut coenae ex cibo animali confectae vitarentur praecepimus; quodque somnus, in quem, nocte nondum multum provecta, incidant, magis reficit, et igitur ad atoniam systematis praeveniendam melius accommodatur. Non diutius continuari debet, quam ad animum et corpus reficienda sufficit; namque longior ei systematis plenitudini favet, quae ad morbum creandum multum conferre videtur.

Frigus. Hoc fugiendum, quoniam vascula totius systematis, praesertim artuum inferiorum, ubi vis circuitus sanguinei semper minor, extrema afficiendo, ad eam atoniam, a qua pendeat morbus, faciendam manifestissime confert. Etenim perspirationem, quae frigore admoto magis minusve imminuitur, a circuitu in vasis extremis pleno et valido pendere, et certum caloris gradum, utpote qui circuitum magnopere promoveat, ad perspirationem expediendam optime accommodari compertum habemus. Praeterea, quod perspirationem imminuit, id ad arthritidem movendam facere novimus. Morbus igitur, apud plagas calidiores, ubi perspiratio semper libera,

libera, rarior; apud frigidiores, iis temporibus, quibus copiosissima, et temperatura aëris calida optime promovetur, raro infestare consuevit. Hoc quoque noxas non parvas a perspiratione cohibita oriri demonstrat, quod morbus a signis catarrhi, quae a frigore collecto evidentissime pendeant, incipere solet. Ad frigus igitur cavendum, vestimenta calidiora necessaria sunt, et pannus laneus cuti ipsi admotus, utpote qui materiam perspirabilem copiose eliciat, plurimum prodesse repertus est. Artus inferiores, potissimum tibialium laneorum ope, calidi servandi, quae saepe mutanda, quoniam diu gesta materiam perspirabilem difficilius absorbent. Perspiratio denique totius systematis liberalis et constans fricatione crebra, praesertim artuum inferiorum, et vestibus calidis, assidue conservetur, et quam maxime promoveatur.

Potatio nimia. De hac nonnihil jam diximus. Quantiscunque eam laudibus ornant voluptarii, haud dubie, cum debilitatem faciat, nociva est, semperque vitari debet.

Coitu immodico, eandem ob causam, nunquam non abstineatur. Intentio animi nimia, ut causa debilitans, defugienda. Plerique ludorum diligentissime igitur vitandi, quod applicationem animi magnam desiderant, quodque eos concomitantur affectus animi subitanei et violenti, vigiliaeque longiores, quae etiam valetudine commodissima fruentibus perniciosa sunt. Quod medici regimen appellant, id finivimus; et proximum est ut diversa remedia, strictius ita dicta, quae consilio huic morbo occurrrendi adhibita fuerint, considerentur.

Missio sanguinis. Hanc paucis in exemplis tantum necessariam esse, et plerumque obesse, putavit Sydenhamus. Alii, contra, eam pro remedio non raro efficacissimo habuerunt. In sententiam priorem potius concedimus, missionem scilicet sanguinis, praeterquam in aetate florentibus et admodum plenis, injuriae potius quam commodo fore. Aliquando forsitan, statum plethoricum, qui mortales morbo adeo opportunos efficit, tollendo, prodest. Saepius vero reiterata, praesertim ex certis intervallis, tantum abest ut plenitudini occurrat, ut eam facile creet.

Alvi purgatio. Hanc non minus, quam sanguinis missionem, aversatur Sydenhamus. Quae supra missioni sanguinis objecta sunt, eadem alvi purgationi, ut remedio in auxilium plethorae prompto, objici possunt; quoniam haec in canalem alimentarium, cum tono cujus debilitato arthritis tam arcte conjungi videatur, effectus suos protinus edit. Attamen non ambigi potest, quin purgantia, ut laxantia, alvum solvendi consilio adhibita, prodesse possint, et revera utilissima sint; sed semper cautissime adhibenda.

Vomitio,

Vomitio. Haec, cum cruda ventriculum perturbant, id, quod in eo manere permiſſum paroxyſmum forſitan moviſſet, foras expellendo prodeſſe poteſt. Non tamen omni cruditati, quae poſſit adeſſe, ea occurrere debemus; quoniam ita adhibita tonum ventriculi multum debilitaret; et eam igitur conditionem, quam praecavere velimus, faceret. Vomitus autem, ſi ad eum prudenter decurratur, curſum humorum magnum ad ſuperficiem corpoream faciendo, quam plurimum prodeſſe poteſt. Exemplum autem hujus inſigne a praeceptore meo venerabili Culleno eſt commemoratum. Vir qui, ob labem haereditariam, conſtitutionem corpoream ſingularem et victum, ad arthritidem admodum proclivis fuit, et nonnunquam tot ſignorum habuit, ut ambigi nequiverit, quin morbus mox acceſſurus eſſet; vomitu tamen frequente et tempeſtivo ſe a morbo fere prorſus immunem ſervavit. Cullenus alios inſuper, hortante eodem viro generoſo, ad idem praeſidium, et non abſque commodo multo, confugiſſe refert. An utilis vero, omnibus in exemplis, vomitio foret, experientia poſterorum ſola dijudicet oportet.

Sudatio. Cum haec ab impetu humorum ad externa corporis facto potiſſimum pendeat, non parum forſitan proderit, et revera a multis medicis adhibita fuit. Nunquam vero medicamentis calefacientibus, vel ſtimulantibus, quoniam haec diatheſin phlogiſticam augendo plurimum poſſunt nocere, moveatur. Modice excitata, ſatiſque diu continuata, in auxilium forſitan eorum, qui ad morbum in primis ſunt proclives, quibuſque curſu humorum ad ſuperficiem facto opus eſt, promptiſſima eſſe reperietur. In corporibus hujuſcemodi doſin alkali volatilis, una duabuſve horis, antequam aegrotus e lecto ſurrexerit, unoquoque mane ſumendam, qua et veſtitus calefacientis, praeſertim pedum, auxilio, ſudorem modicum elicere ſolitus ſit, Boerhaavius laudavit. Ab hac medendi via effectus feliciſſimos oriri ſe vidiſſe, teſtatur emulus ejus Swietenius. Diverſis evacuationibus, quae hoc in morbo cum fructu poſſint promoveri, percurſis, ſupereſt ut remedia, quae temporibus diverſis fuerint adhibita, dicamus.

Sales alkalini. Hi nuper multum adhibiti ſunt, et haud dubie arthritidi occurrendo, et vim ejus compeſcendo, non parum prodeſſe poſſunt. Jam dictum, Boerhaavium et Swietenium utilitatem eorum magnam eſſe putaſſe. Hanc autem poteſtati, quam eos habere crediderint, lentorem, qui, judicio illorum, exemplis in arthriticis in corpore ſubfuerit, diſſolvendi tribuerunt; ſed ab hoc potius, quod acida, quae primas vias arthriticis nimis infeſtare ſoleant, domant, pendere opinamur. Primo etenim lentorem exiſtere nondum probatum,

tum, et secundo absorbentia nihil aliud quam acida absorbere posse compertum.

Amara. Haec formis sub variis laudata fuerunt; nec dubium est, quin rite adhibita paroxysmum arthritidis inflammationem habentis, et interdum forsitan impune, queant depellere. Quae vero Cadoganus et alii memoriae prodiderunt, ea usum eorum effectus pessimos frequenter subsequi plane testantur. Et insuper Cullenus omnes aegrotos, quos ea liberaliter diuque sumere viderit, minus biennio aliis morbis extinctos esse refert; quod forsitan amaris debebatur. Alia exempla facile possent proferri; sed hoc minus necessarium ducimus, et ea, utpote quae in morbum venientem parum possint, repudianda esse judicamus.

Iis, quae de hoc morbo praecavendo dicere voluerimus, ad finem perductis, proximum est, ut rationem eum per paroxysmos curandi explicemus.

Consilium nostrum hic loci est dolorem, decursu morbi non interpellato, quod ad eam atouiam, cui morbum tribuimus, removendam necessarium esse videtur, imminuere.

Sydenhamus paroxysmum, quo gravior est, eo breviorem esse, et intervallum pro ratione longius, notat; et hinc dolorem in arthritide regulari nunquam levandum esse concludit. Quam verum hoc sit, experientia propria docti statuere non possumus; sed dolorem et inflammationem, quanquam ad morbum feliciter finiendum necessaria esse videantur, cum levamine aegrotantis et tuto imminui posse, et revera imminuta esse notissimum est. Hinc dolorem ad certum gradum usque tantum necessarium esse cogimus, et hoc majorem systema debilitando nocere opinamur. Quo nihil amplius addamus, cum gravitatem doloris et aegri impatientiam consideramus, illum multis in exemplis levare haudquaquam neglectui haberi debet. Hoc quam maxime optabile esse experientia omnis arthritici testatur.

Sub initium, si alvus aegro dura sit, quod saepe fit, enematis et laxantibus lenissimis faeces induratae et retentae foras expellantur necesse est. Et haec, si necesse sit, per paroxysmos adhiberi debent; sed adeo lenia sint, ut effectus suos ultra primas vias nunquam diffundant. Si nausea ventriculique debilitas, morbo incipiente, magnae sunt, iis efficacissime occurrit emeticum lene; quod plerumque dandum. Ægro cibo animali et liquoribus omnigenis spirituosis per paroxysmum saepius interdicatur; si vero atoniae signa semet ostenderint, vel multum aetatis aegrotanti accesserit, juscula dilutiora, et etiam paululum vini, dare utile nonnunquam necessarium erit.

Missio sanguinis laudata fuit, et saepe in juvenibus et plenis utilis

utilis et neceſſaria eſt, ſi non propter paroxyſmos leviores quoſlibet reiteretur; ſi vero aegrotus admodum aetate provectus, vel paroxyſmorum recurſu debilitatus ſit, ea nunquam fortaſſe adhibenda. Topica, cum univerſa non tuta, et dolor graviter urget, prodeſſe poteſt. Quantum ſanguinis hoc modo poſſit emitti, ignoramus; ſed rarius adhibenda, cum univerſa periculoſa vel anceps ſit.

Magna applicationum topicarum varietas laudibus fuit elata, et in dolorem et inflammationem poſſe putata; hae vero omnes ad ſequentia, viz. emollientia, refrigerantia, narcotica, antiſpaſmodica, veſicantia, et adurentia, poſſunt referri.

Effectus horum nonnunquam adeo pernicioſi fuerunt, et ſemper adeo incerti ſunt, ut, quamvis aliquando profuerint, iis forſitan ex toto abſtinere praeſtet. In locum igitur omnium aliarum applicationum topicarum ſubſtituatur pannus laneus, qui ſemper utilis eſſe exiſtimatur, ſaltem ſemper innoxius eſſe conceditur. Alii opium laudaverunt, alii in id acriter invecti ſunt. Sydenhamus, aliis in exemplis hujus cupidiſſimus, pravos ejus effectus hoc in morbo adeo pertimuit, ut ad id, niſi de aegroto fere conclamatum eſſet, nunquam confugerit. Cheynaeus quoque noxas ejus non ignoraſſe videtur; quoniam ut id tantum adhibeatur praecipit, cum aegrotus multos per dies non dormivit, cum dolor admodum gravis, cumque omnia alia medicamenta incaſſum tentata fuerunt. Gravitas autem doloris, ob quam potiſſimum ad id confugere voluerit Cheynaeus, uſum ejus in primis vetat; namque hodie inter omnes fere medicos convenit, opium in exemplis inflammationis datum, niſi ſudorem moverit, eam igiturque dolorem, cui per id occurrere voluerimus, augere. Cum dolor tamen aliquantum imminutus eſt, et ſudor in parte laborante ſe oſtendere incepit, dolorem tollendi, motuſque ſyſtematis nervoſi turbatos ſedandi conſilio, apte adhiberi poteſt; cum vero cauſa debilitans ſit, ne diutius, quam violentia doloris deſiderat, adhibeatur.

Finitis paroxyſmis ſi quis tumor et rigor remaneat, haec ſymptomata aſſidua frictione, praecipue ſtrigilis uſu, diſcutienda ſunt. Alvi ductio, protinus poſt paroxyſmum finitum facta, recidivae periculum nunquam non inducit. Cull. Pr. Lin. Int. Beeren.

Warnerus opiata adhiberi jubet, etiam ſurente paroxyſmo, ſi gravis dolor urget; plane repugnante Sydenhamo, ab experientia tamen comprobante Gregorio. Quaenam melior ſit ſententia, judicatu difficile eſt. Si quis accurate ſtatuerit quouſque progredi debeat inflammatio, ut atoniam rite tollat, vim ejus juſtos hos ſuperantis terminos temperare nemo dubitaret. Eo autem ſcientiae nondum pervenimus. An opium pro tonico haberi poſſit, analogia ducta ex egregiis ſub febris nervoſae finem effectibus judicent alii.

Boſtock de Arthritide.

" Praecippuum

" * * * * Praecipuum morbi, qui *podagra regularis* nominatur, criterium eſt affectio inflammatoria juncturarum. Quaecunque vero ſymptomata connexionem aut neceſſitudinem habent cum diatheſi, hanc affectionem inflammatoriam producere ſolita, et tamen ſine hac obtinent, ſaltem non ſimul cum ea exiſtunt, nomen *podagrae irregularis* accipiunt.

" Hujus podagrae irregularis tres notabiles ſunt differentiae, quas *atonicam* (*atonic gout*), *retrogradam* (*retrocedent gout*), et *aberrantem* (*miſplaced gout*) nominamus.

" In prima ſpecie diatheſis arthritica dominatur quidem in corpore, ſed à quibuſdam cauſis impeditur, quo minus circa juncturas inflammatorium illum affectum producat. In hoc caſu morboſa, quae apparent, ſymptomata ſunt praecipue ſtomachi affectiones, velut appetitus proſtratus, apepſia, hujuſque comites, aegritudo, nauſea, vomitus, flatulentia, ructus acidi et dolores in regione epigaſtrica. His ſymptomatis frequenter ſe jungunt dolores ac ſpaſmi in pluribus trunci locis, nec non in ſuperioribus corporis partibus, qui ructibus e ſtomacho expulſis levantur. Hanc ventriculi perturbationem utplurimum comitatur venter adſtrictus; nonnunquam tamen alvus liquida et cum doloribus colicis fluens. Atque his fiſtulae cibalis effectibus ſaepe junguntur omnia hypochondriaſis ſymptomata, velut puſillanimitas, aſſidua ac ſollicita mentis attentio ad leviſſimas in corpore perceptiones, harum imaginaria exaggeratio et periculi hinc quaſi impendentis metus.

" Eadem podagra atonica viſceribus thoracis non omnino parcit, ſed ſubinde palpitationes, cordis imbecillitatem et aſthmata importat.

" Caput quoque afficit, cephalalgias, vertigines, apoplecticos ac paralyticos affectus quandoque producens.

" Varia haec ſymptomata, quae modo recenſui, ſi quando in corporibus, notas diatheſis arthriticae gerentibus, ſemet prodant, ab hac ipſa proficiſci et pendere recte creduntur, praeſertim ſi jam antea in iiſdem corporibus evidentes podadrae inflammatoriae praenuntii exſtiterint, vel ſi hujus quaedam indicia ſimul cum memoratis ſymptomatibus adſint et eorum moleſtiam levent. His in caſibus nequaquam dubitari poteſt, quin fons aegritudinis podagrica labes ſit.

" Altera morbi ſpecies eſt, quae *retrograda* vel *retrocedens* apellatur. Haec obtinet, ubi inflammatio ad articulos more ſolito ſe prodit, ſed ad eum doloris et aeſtus gradum, quem ſolet attingere, non adſcendit, aut ſaltem ſpatium temporis conſueti non emetitur, utique non ordinario modo lente et gradatim decedit; ſed repente et ex toto ceſſans ſtatim ex-

 cipitur

cipitur partis internae cujufdam molefto affectu. Inter partes internas nulla frequentius afficitur, quam ventriculus, unde anxietas, aegritudo magna, vomitus aut dolor vehemens oriuntur; tamen et cor nonnumquam afficitur, unde fyncope; interdum etiam pulmo, unde afthma; quandoque ipfum caput, unde apoplexia vel paralyfis. Quibus omnibus in cafibus dubium effe nequit, quin cuncta fymptomata ejufdem morbi partes fint, utcunque diffimiles in variis partibus affectiones videantur.

" Tertia podagrae irregularis fpecies, quam *aberrantem* vel *deviam* (*mifplaced gout*) nuncupamus, obtinet, ubi diathefis arthritica affectum inflammatorium non ad articulos, fed in parte quadam interna fic producit, ut eadem fymptomata, quae hujus partis inflammationem ab aliis caufis natam comitantur, appareant.

" Utrum diathefis podagrica unquam inflammationem in parte interna ante producat, quam in articulis excitaverit? An vero illa partis internae inflammatio femper metaftafis ab articulis prius affectis fit? definire non audemus. Verum etiamfi pofterior hypothefis univerfaliter admittatur, vel fic tamen cenfemus diverfitatem affectionis in parte interna nafcentis certum criterium exhibere, quo podagra devia ab ea, quam retrocedentem nominavimus, diftingui poffit.

" Quaenam ex partibus internis podagra aberrante corripi queant, definire nequeo; quoniam nulla unquam deviae podagrae exempla inter medendum mihi oblata funt; neque apud fcriptores practicos legere contigit cafus fatis diftincte notatos, praeter unum pneumonicae inflammationis.

" Duo funt podagrae aliorfum tranflatae cafus: unus eft affectus in collo veficae, dolorem, ftranguriam, et catarrhum veficae inducens; alter eft affectus inteftini recti, qui fubinde in hac parte fola dolorem ciet, fubinde etiam fymptomata haemorrhoidalia producit. Tales utique affectiones in podagricis cum articulorum inflammatione alternantes vidi. Utrum vero podagrae retrogradae, an potius aberranti tribui debeant, non aufim determinare.

" In primo cafu, cui nomen *podagrae atonicae* datur, curatio perficitur evitando ftudiofe caufas omnes, quae corpus debilitant, eodemque tempore adminiftrando ea, quae univerfum corpus imprimifque ventriculum roborant.

" Ut corpus univerfum firmetur, frequens equitatio et ambulatio moderata maxime funt commendabiles. Balneum quoque frigidum eidem fcopo refpondet, ac tuto adhibetur, modo appareat corpus fub ejus ufu potenter ftimulari; neque permittatur, dum extremae corporis partes doloribus tentari incipiunt.

" Ut

" Ut tonus corporis in universum fulciatur, quando podagra atonica impendet, e re est, cibi animalis aliquid concedere, ac vegetabilia nimis acescentia vetare. Atque etiam vinum in hoc casu subinde necessarium est; sed modicum dari oportet, et ejus generis, quod minime acescat. Quod si omnia vini genera acorem stomachi augere deprehendantur, expedit, spiritus ardentes aqua temperatos adhibere.

" Ad confirmandum stomachum licet amara et corticem Peruvianum administrare, ea tamen cautione, ne assidue ad longum tempus adhibeantur.

" Medicamentum ventriculo firmando aptissimum est ferrum, quod variis sub formis recte dari potest; sed mihi tamen caeteris martialibus praestantior esse videtur rubigo subtiliter pulverata, quam liberalissimis dosibus exhibere licet.

" Ut tonus ventriculi fulciatur, aromatica dari possunt; sed horum tamen usus circumspectionem postulat; quoniam si frequens et liberalis conceditur, facile effectum contrarium edere potest. Ideoque in universum permitti non debet, nisi vel antegressae consuetudini vel symptomatibus praesentibus succurrendum sit.

" Si ventriculus cruditati obnoxius est, convenit leniora emetica frequenter dari; pariterque ad praecavendam vel removendam alvi adstrictionem apta cathartica semper adhiberi debent.

" Sub podagra atonica vel in hominibus eidem obnoxiis maxime curandum est, ut frigus evitetur; cui quidem scopo nihil melius respondet, quam ut aeger hiemem in regione calidiore transigat.

" Si graviores sunt podagrae atonicae casus, vesicatoria artubus inferioribus adhibita prodesse possunt; quod tamen remedium, ubi dolor extremis partibus minatur, vitari debet. Neque alienum est, in hominibus atonicae podagrae obnoxiis fonticulos ad extremas partes excitare, quippe qui vicem ipsius morbi quodammodo supplent.

" Altera podagrae irregularis species est, quam *retrocedentem* vel *retrogradam* diximus.

" Haec si stomachum et intestina afficit, protinus succurrendum est dato liberaliter vino generoso, eoque aromaticis additis calefacto; quae si non satis valida sint, oportet ad spiritus ardentes venire et hos etiam larga manu dare. Ubi impetus morbi non valde vehemens est, spiritus ardens allio vel asa foetida impraegnatus, quin, misso spiritu, sola asae foetidae solutio, in volatili alcali facta, satisfaciunt. Opiata saepe promptum auxilium ferunt, eaque vel aromaticis, ut in electuario thebaico, vel alcali volatili et camphora jungi uti-

 liter

liter poſſunt. Moſchum quoque in hoc morbo profuiſſe conſtat.

" Si affectionem ventriculi comitatur vomitus, hic initio promovendus eſt hauſtu vini calidi, primum aqua temperati, dein meri, per vices ſumpto ; tandemque ſi res poſtulat, deveniendum eſt ad medicamentum aliquod ex iis, quae modo memoravi, imprimis ad opiata.

" Pariter, ſi inteſtina diarrhoeam patiantur, convenit hanc primo incitare liberali uſu tenuioris juſculi ; deinde, ubi ſatis elota ſunt inteſtina, turbas datis opiatis compeſcere.

" Si forte podagra retrocedens pulmones occupet, et aſthma producat, hujus curatio fit opiatis et antiſpaſmodicis. Neque aliena forte ſunt veſicatoria pectori aut tergo impoſita.

" Quando podagra relictis partibus extremis caput impetit, et dolorem, vertigines, apoplexiam vel paralyſin producit, tunc artis auxilia valde incerta ſunt. Remedium caeteris probabilius eſt veſicatio capitis ; atque ipſis etiam partibus extremis, ſi a podagra omnino deſertae ſint, veſicatoria applicare convenit. Eodemque tempore aromatica et alcali volatile in ſtomachum dari poſſunt.

" Tertia podagrae irregularis ſpecies eſt, quam *aberrantem* vel *deviam* nomino (*miſplaced gout*), cum ſcilicet inflammatio arthritica non in artus corporis, ut debet, erumpit, ſed partem quamdam internam occupat. In tali caſu oportet morbum venaeſectione et caeteris remediis, quae idiopathicae ejuſdem partis inflammationi conveniunt, tractari.

" Utrum frequens illa tranſlatio, ab extremis partibus ad renes fieri ſolita, exemplum aberrantis podagrae haberi debeat, valde, ut ante diximus, incertum videtur. Ego tamen malim credere, rem prorſus diverſam eſſe ; ideoque exiſtimo, in *Nephralgia calculoſa*, quae hoc in caſu producitur, remedia contra inflammationem non debere ultra eam adhiberi menſuram, quae in eodem morbo, ex cauſis a podagra diverſis nato, interdum neceſſaria eſt."

Ill. Cull. Prim. Lin.

DE

DE RHEUMATISMO CHRONICO.

AUCTORE RICARDO COWLING.

DEFINITIO.

MALUM apyrexiale; dolor articulis infixus, fere ſemper coxarum et lumborum, motu, calore, et frigore auctus; ſine ulla rubedine, aut tumore, comitantibus, tantum algore, pallore, et partis ariditate.

HISTORIA.

Rheumatiſmus chronicus acuti rheumatiſmi ſemper eſt aſſecla, qui, in gradu violento, et longa duratione, obtinuit, et fere ſemper lumbaginem et iſchiadem ſciaticamve acutam conſequitur, cum hae diuturnae, violentae, et pertinaces, incurabiles, aut neglectae fuerunt: Pars affecta ſenſui frigida et arida eſt; pallida videtur, tam ipſi aegro quam circumſtantibus; pallidum colorem, frigus, et ariditatem, obtinere, nec perſpirare videtur, quantumvis reliquum corpus ſudore affluit. Junctura debilis eſt, nec motui obtemperat; quendam etiam torporem patitur, et conſtrictione, motu nimis accelerato, dolor ingraveſcit; magno calore in lecto praeſertim admoto, et repentinis coeli et tempeſtatum mutationibus. Nulla adeſt febris, nulla phlegmaſia, nec functionum laeſio; in parte tantummodo affecta, et membris eidem adnexis, morbo praevalente. Hic morbus raro naturali et ſpontanea criſi terminatur; nec proprie genus eſt ordinis phlegmaſiae.

DIAGNOSIS.

Rheumatiſmus chronicus ab acuto hinc ſecernitur, quod ille ſymptomatibus pyrexiae et phlegmaſiae vacent; acutus vero rheumatiſmus, ab univerſali inflammatoria diatheſi ortum ducit: Pars laborans ſaepe ſaepius inflammata et tumefacta videtur. In rheumatiſmo chronico detumeſcentia apparet; pallor et frigiditas partis adſunt. In acuto rheumatiſmo plures ſimul articuli afficiuntur, et dolor ſaepiſſime tranſit ex uno in alterum articulum. Rheumatiſmus chronicus ab arthritide hinc ſecernitur, quod prior, cum ventriculi affectionibus aut ductus alimentarii malis adſociatur, nec pridie ante morbi

morbi aggressum appetitus solito avidior est. Haec autem omnia in arthritide locum habent. Arthritis minores articulos aggreditur, ut manuum et pedis digitos; rheumatismus vero majores, ut lumbos et coxendicem; arthritidem febris comitatur; rheumatismus chronicus febre est immunis; in arthritide, dolor saepissime transfertur ex uno pedis pollice ad alterum, et ex uno manus pollice ad alterum, et a ventriculo ad eosdem articulos saepe revertitur, et vice versa: In arthritide, pars laborans plerumque tumescit et rubescit; in rheumatismo vero, in pallorem collabitur.

PROGNOSIS.

Hoc malum saepe pertinacis nonnunquam etiam insanabilis naturae; raro periculum adfert; semper autem doloriferis et molestis affectionibus stipatur. Per aliquot menses, saepe per annos integros, durat; aliquando etiam, per totius vitae spatium, saepius senes et debiles, lacessit, eosque insequitur; raro juvenes robustos et vigentes. Resolutione plerumque terminatur, nunquam suppuratione, rarissime gangraena, interdum vero paralysi articuli et membri cui affigitur, et, in nonnullis casibus, articulorum anchylosi *.

CAUSAE REMOTAE.

Sunt magna excitatio; actio violenta; longa, et continua supra modum extensio; constrictio permanens vasorum ad partem pertinentium. *Magna excitatio*, seu aucta mobilitas et vis fluidi nervosi, in acuto rheumatismo obtinet. Omnes excitationes consequitur collapsus aut mobilitatis defectus, in vi nervosi fluidi in partem spectantis usu compertum est, in desideriis violentis, cum iis factum sit satis, praesertim post coitum, ut Aristoteles profert, " omne animal post coitum triste," post potum, et caeteras violentas exercitationes. *Nimia distensio diu protracta*: Fibrae musculares, in genere, alternas habent contractiones et relaxationes; ideoque subitis casibus saepe distrahuntur, et nimia distensione solitum tonum vix recuperant, ut videre liceat in membris extortis, et in dyspepsia, a nimia distensione fibrarum ventriculi, a nimio cibo, inducta. *Immodica actio*: In phrenitide actionem auctam saepe consequitur fatuitas, et in perpneumonia actio etiam aucta et distensio consequitur, quo fit, ut pulmones relaxati serum sanguinis effundunt in tanta copia, ut hydrothoracem inducere. *Constrictione vasoram permanente*, et solita

* Vide Tom. I. p. 246.

elasticitate

elaſticitate et flexibilitate amiſſa; hinc porro, rigiditate adveniente non ulterius ut antea cedunt fluidis, impetu ſanguinis accelerato, et ipſius mole diſtenſa, et a calore aucta, unde diſtenſa vaſa, tam mole quam aucta actione, ultra modum diſtenduntur, et in atoniae ſtatum declinant.

RATIO SYMPTOMATUM.

Frigus et pallor partis, ab imbecilliori animalis facultatis vi, oriuntur, lentiori ſanguinis impetui et vaſorum diametro imminuto recte tribuuntur, quo non admittunt ſolitam et debitam rubrarum ſanguinis particularum quantitatem: Ariditas partis hinc oritur ab imminuto ſanguinis impulſu et exhalentium conſtrictione.

Debilitas et torpor huic cauſae tribuuntur; vis animalis et ſolitus ſanguinis impetus aegre incipiat ab aucta actione in rheumatiſmo acuto, ut ſedativo et relaxante operante.

Dolor inde exoritur, quod fibrae muſculares, priori earum elaſticitate amiſſa, et morbida quadam rigiditate ſuperveniente, ſanguinis motui, diametro imminuto, ut antea, non cedunt, hinc fibris diſtractis dolor ſuccedit.

Doloris incrementum, a motu et calore applicato, hinc proficiſcitur, quod ſanguinis impetus in primo acceleretur; in poſteriori vero ſanguinis volumen per rarefactionem explicetur. Hoc fit in partibus ſpaſmodica conſtrictione contentis, quae, ut antea diſtenſioni non cedunt; hinc dolor augetur; nam, dum partes aliquo modo flecti poſſunt, ſine dolore flectuntur, ut fit in muſculorum contractionibus in ſano corpore; contra, in pedum clavis, in cicatricibus, et in callis diu permanentibus, partes ſolita elaſticitate privatae morbidam rigiditatem contraxerunt, et in conſtricto ſtatu tenentur. Dum applicato calore aut mutato coelo fluida fiunt rariora, incumbentis aëris pondus imminuitur; unde partes diſtenduntur, et, fibris diſtractis, dolor augetur.

CAUSA PROXIMA.

Hanc jure credimus, ſpaſmodicam atoniam fibrarum, tendinum, arteriarum et muſculorum partis, complecti *. Hoc infertur a cauſis, ſymptomatibus, diſſectionibus, et medela. A cauſis, quia, acuto rheumatiſmo chronicum ſemper antecedente,

* Phaenomena rheumatiſmi mere chronici mihi perſuadent, cauſam ejus proximam eſſe atoniam tam in vaſis ſanguiferis quam in fibris muſcularibus partis affectae, nec tamen ſimplicem, ſed comitatam aliqua fibrarum rigiditate et contractione, quae quippe frequenter cum atonia conjunctae ſunt.

Cull. Pr. Lin. Beerenbroek.

et

et partes ſuperius memoratas inflammatione invadente; ex acuto rheumatiſmo praeter naturam ſyſtematis tono, et tenſione aucta, et ſanguinis congeſtione in his vaſis facta; a collapſu inordinatum excitamentum ſubſequente; ab acuto rheumatiſmo inſanabili, neglecto, et in gradu violento, aut per longum tempus protracto; quae omnia nimiam extenſionem ſemper inducunt, quam adaequata relaxatio et atonia partis ſubſequitur; cum chronicus rheumatiſmus acutum hujuſmodi ſemper ſubſequitur, a communi intentione tendinum diu continuata, quae naturam chronici rheumatiſmi ſibi vindicat, et eandem medelae rationem; denique, bene noto ex Hoffmanni aphoriſmo, "atonia gignit ſpaſmos." Cum atonia ſimplici partium elaſticitati non obſit, ſed vi animali orbata ſit, in conſtrictionis ſtatum delabitur; nam vis inſita muſculis adeſt, quae, ſubmota facultate diſtendente, nempe ſanguine, ſeſe contrahit. *Signis*; cum pars frigida et pallida videtur, quod manifeſte oſtendit ſoliti toni et vigoris imminutionem; calor enim et rubedo, ut vigor, ſe habent, frigus et pallor, ut atonia; pulſu valido et celeri, eo major calor et rubedo erit; pulſu debili et lento, eo minor calor et rubedo; ex eo autem quod pallor ſyncopi et timori interveniat, quae atoniae et debilitati cauſam validam praebent, et ſpaſmodicae etiam conſtrictiones hanc debilitatem ſubſequentes, a membri vi manifeſta amiſſa. Ariditas autem et conſtrictio partis haud perſpirans, etiamſi corpus ſudore affluat, ſpaſmodicam partis affectionem denotat. *A cadaverum ſectione*, in innumeris violentorum et inſanabilium rheumatiſmorum obeuntibus, in conſpectum advenit viſcidum glutinoſum fluidum, et partis flacciditas; illud atoniam abſorbentium, haec ſolidorum partis in genere, oſtendit. Denique, *medendi ratione*, quae iis conſtat remediis tono reſtituendo idoneis, pariter conſtrictionibus obviam eundo; prioris generis ſunt frictio, electricitas, et cauterizatio; poſterioris, ea quae conſtrictioni occurrunt, ut balneum calidum, Doveri pulvis, et veſicatoria.

Cotunnius ſententiam ſtabilivit, quam etiam Van Swietenius adoptavit a noſtra longe diverſam; cum vero parum hujus factis fidei adhibeamus, nihil mirum ſi etiam ejus concluſiones rejiciamus.

METHODUS MEDENDI.

Ab omnibus phaenomenis praemiſſis, nobis concludere licebit, pathologiam hujuſce morbi in ſpaſmodica conſtrictione, cum atonia partis conjuncta, conſtare; ideoque hae duae indicationes ſeſe offerunt.

I. Atoniam

I. Atoniam tollere, tonumque et vigorem parti reddere.
  1. Medicamentis internis.
    A. In corpus totum in genere.
      a. Stimulantibus.
        1. Oleo terebinthinae.
        2. Gummi guaiaco.
        3. Cortice Peruviano.
  2. Remediis externis.
    A. In systema totum in universum.
      a. Electricitate.
      b. Exercitio.
      c. Balneo frigido.
    B. In partem singularem.
      a. Frictione.
      b. Lavatione frigida.
      c. Cauterizatione.
II. Spasmodicam constrictionem partis removere.
  1. Medicinis internis.
    A. Antispasmodicis.
      a. Doveri pulvere.
      b. Hydrargyro.
  2. Auxiliis externis.
    A. In corpus integrum in genere.
      a. Balneo calido.
      b. Epispasticis.
    B. In partem.
      a. Fomentationibus.
      b. Vaporibus.
      c. Linimentis.

I. *Atoniam tollere*, &c. * *Oleum terebinthinae* validus est stimulus, oleo subtilissimo potitur, totum corpus pervadit, et cito diffunditur, calorem sudoremque facit. Pitcarnius et Cheyneus drachmas pro dosi duas, hoc in malo, adhibuerunt, summisque effectibus, si fides verbis Cheynei habeatur †.

Gummi guaiacum. Celeberrimus noster Cullenus in medium protulit, terebinthinam hujus, aeque ac omnium terebinthinarum rerum, constituere basin. Tinctura ‡ attamen guaiacina volatilis, majore vi stimulanti pollens, maximeque ad cutem fluida propellere apta, omnes hujus remedii praeparationes

* Cel. Home hoc cum melle sub forma linctus in sciatica multum commendat. Vide Clin. Exp.

† Sinapi album, ut in paralysi, p. 211. adhibitum, a quibusdam multum commendatur.

‡ Hujus seu elixir pharm. Edin. semuncia cum mucilagine gummi Arabici bis de die nunc dari, et optimos effectus edere solet. Vide Duncan's Cases.

 antecedit,

antecedit, et haud raro hoc in casu optimos edidit effectus; si opium huic copularetur, majori certitudine ad corporis superficiem dirigetur, vique antispasmodica, propriae suae stimulanti potestati, adsociata, felicissimi eventus exspectandi sunt *.

Cortex Peruvianus, ex adstringenti, amara, et aromatica vi conflatur, cunctisque aliis tonicis internis merito praestat; hoc medicamen solidum simplex condensat, vigoremque ejus auget, finem morbis in debilitatem pendentibus ponit, sicut intermittentibus, gangraenae, similibusque morbis, multosque rheumatismos chronicos sanavit. Electricitas omnibus stimulantibus palmam longe praeripit; totum corpus excitat, pervaditque; actionem cordis arteriarumque celeriorem facit; incrementum perspirationi dat; urinam movit; alvum solvit; auri adposita secretionem cerae exsudare, oculis lachrymas fluere, et linguae fluxionem salivae compellit. Cullenus inquit, se, concussione electricitatis, membris paralyticis cohibita, contractiones involuntarias edere, et membrum flexilius et mobilius reddere. Electricitas valde frequens, pristinum tonum et plenitudinem membris atrophicis restituit; tetanos quatuor mensibus existentes, paralyses et rheumatismos chronicos multis annis perstantes, curavit, usumque modico gradu, longo pro tempore, et haud raris in vicibus, adhiberi omnino necessarium est. De Haen etenim multos paralysis sanavit casus, in applicatione ejus quatuor aut quinque mensibus perstando, quum usus ejus spatio unius vel duorum mensium non minimum etiam boni edidit.

Exercitium, prout ambulatio, navigatio, et equitatio. Equitatio, ut dictum est, summa in hoc morbo beneficia secum protrahit; exercitii omne genus corporis fluida ad superficiem promovit, sustentatque, corpus stimulat, impetum sanguinis auget, plurimasque excretiones accelerat.

Balneum frigidum, solidum simplex condensat roboratque, tonum fibrae motrici promittit: Si longo pro tempore magnoque in gradu adhibeatur, hoc medicamen sedativum evadat; si vero brevi tantum spatio, minimoque in gradu, stimulus fit. Homines hoc remedium tria stadia utentes percurrunt; frigidum, nempe, calidum, et sudatorium; primum horrore, rigore, et paliore, alterum rubore, calore, stipatur; tertium perspirationem madoremque socios sibi adjungit. Horum

* Rhododendro chrysanthemo Lin. in hoc morbo aliqui nuper uti coeperunt. Infusi aut pulveris forma dari solet. Hujus, licet in valetudinario publico parcius adhibitum aliquando prodesse videatur, grana tamen xv quotidie per septimanam frustra data sunt. Illius, etiam cum drachmis tribus facti, usus in Nosocomio regio nihil valuisse videtur. Vide Home's Clin. Exp.

postremum

poſtremum ſumma conſtantia intentius reddi debet; hoc autem fit poſt balnei uſum, inter pannos laneos aegrotum ponendo, et dein aliquid fluidum ſicut Anglice *negus* bibendo. Joannes Floyer Eques homines multos uſu balnei frigidi ſanavit.

Frictio, aut ſcopula cutis adhibita, aut panno laneo, plerumque perficitur. Frictio etiamque elaſticitatem ſolidi ſimplicis, tonumque fibrae motricis auget, motum ſanguinis in vaſis partis accelerat, tenſionem tonumque iis dat, humores ubique diſponit, ſpaſmo obviam it; frictio ideoque ad hunc morbum depellendum, ad tonum recuperandum, et ad ſpaſmum ſolvendum, maxime accommodatur.

Lavatio frigida tanto melior erit, quanto applicatio ejus membro major fuerit. Nam quo major vis adhibetur, eo validior evadit ſtimulus, ſicut in antliatione; etenim et pondus et vis aquae hac in forma adhibitae maxime conferunt ad ſtimulum, ab frigore ejus profluentem, intendere. Agricolae nonnulli, quum hoc morbo cruciantur, haud raro membrum aegrotans magnae aquae moli e cataractis, cum naturalibus tum factis, exponunt, prout cataractis e rupibus piſtriniſque ruentibus, fauſtiſque nonnunquam cum eventibus; hujus aeque ac balnei frigidi uſus longo pro tempore proſequi debet. Si autem ſtimulantes ejus applicationem ſtatim effectus ſequuntur, et ſi ſudor ſuperaddi poterit, efficacius ſeſe haberet; hocque fiat laneis calidis tegendo, hauſtuſque tepidos frequenter dando.

Cauterizatio.—Cauterium, tam actuale quam potentiale, hoc in morbo, ab antiquis haud raro fauſtis cum eventibus adhiberi ſolitum eſt; ut ſtimulans, ni fallimur, omnino agit.

II. *Spaſmodicam conſtrictionem loci removere.*—Hoc in morbo ſummis cum effectibus uſus eſt pulvis Doveri.

Hydrargyrus, et vi ſtimulante et poteſtate antiſpaſmodica potiri videtur; interne enim aſſumpto hoc medicamine, modo ventriculum vomitioni ſtimulat, modo inteſtina purgationi excitat; aliiſque in caſibus, in diaphoretica et ſudorifica vi gaudere ſeſe oſtendit, omneſque excretiones agit. Seſe habere antiſpaſmodicam vim, haec effatim probant; plurimoſque tetanos, hepatitides, chronicoſque rheumatiſmos profligavit. Mercurius corroſivus ſublimatus, ut corpori toti magis ſtimulans, magis ejus in operatione diffuſus, magiſque per cutem pertranſire ſolitus, anteponendus eſt.

Balneum calidum bonum offert ſeſe remedium; ſolidum enim ſimplex laxius reddit, fibram motricem excitat, calorque ejus molem ſanguinis auget; ad ſpaſmum ſuperandum valde

 adaptatur;

adaptatur; humiditas ejus non minus efficacem eundem edere effectum sese habet.

Epispastica. Quae maxima cum vi stimulanti, tum praecipue vero vi antispasmodica, sicut ranunculus pratensis, semen sinapi, vi eorum antispasmodica, et potestate stimulanti; haec spasmum partis solvit, illa tonum parti reddit; praeterea maximo cum fructu, Boerhaavius, Van Swietenius, et Storkius iis usi sunt. Fotus ut balneum calidum agunt, quum sunt adpositi, spatio unius vel duarum horarum in usu ejus perstare omnino necessarium est.

Balneum vaporiferum eosdem effectus, ut supra, habet; Van Swietenius gravi quidem vultu se vaporibus ab infusione herbae thymi exsurgentibus, dum ischiade laborabat, se ipsum sanasse, affirmat. Observandum autem est, impraegnationes revera ullas nullo praetio aestimari debere. Etenim bonae earum vires ex potestatibus stimulantibus caloris, et antispasmodicis, humiditatis earum, conflantur.

Linimenta. Linimentum volatile, quum in loco aliquo teritur, tum ruborem caloremque excitat, actioni arteriis incrementum dat, spasmumque eodem tepmore solvit. Oleum camphorae, oleum camphoratum, balsamum anodynum, ipsamque muriam salis, etiamque hoc in malo non sine fructu adhiberi dictum est, ut stimulantia et antispasmodica sese habent *.

* Acidum vitriolicum sub forma linimenti cum axungia porcina oleove olivarum conjunctum summo cum commodo in valetudinario publico saepe adhibetur.

TOMI SECUNDI FINIS.